

KÚRIAI DÖNTÉSEK

BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2023/10

71. évfolyam

2023. október

TARTALOM

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának 7/2023. jogegységi határozat (Jpe.IV.60.024/2023/10. szám) a felülvizsgálati kérelemnek a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében való befogadásáról	1763
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.005/2023/6. számú határozata	1769
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.032/2023/3. számú végzése	1778
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.033/2023/5. számú végzése	1779
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.034/2023/3. számú végzése	1780
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.039/2023/3. számú végzése	1782
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.041/2023/4. számú végzése	1783
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.042/2023/4. számú végzése	1783
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.044/2023/3. számú végzése	1784

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

233 I. A Btk. 52. § (1) bekezdés <i>b</i>) pontja alapján a foglalkozástól eltiltás büntetés alkalmazására kizárólag azzal a terhelttel szemben kerülhet sor, aki a foglalkozása nyújtotta lehetőség közvetlen kihasználásával követi el a terhére rótt bűncselekményt.	
II. Nincs helye gazdasági társaság általános vezetését ellátó szerv tagja vagy egyszemélyi vezetője, illetve gazdasági társaság felügyelőbizottságának tagja foglalkozástól eltiltás büntetés alkalmazásának azzal a terhelttel szemben, akinek közreműködésével egy adott gazdasági társaság alapítását és ügyvezetését illetően valótlan adatok kerültek a közhiteles nyilvántartásba, de ezt követően a gazdasági társaság vezető tisztségviselői foglalkozáshoz kapcsolódó jogokat nem gyakorolta és kötelezettségeket nem teljesítette	1787
234 A kifejezetten élet kioltására szolgáló és alkalmas eszköz használata esetén csak akkor merülhet fel az ölési szándék hiánya, ha az elkövető azt kifejezetten úgy alkalmazza, hogy a halálos eredmény ne állhasson elő, és hatékony intézkedést tesz a halálos eredmény elkerülése érdekében. Ellenben, ha golyós vadászfegyverrel arra az ajtóra lő, ami mögé a sértett éppen bemenekült, nem hivatkozhat arra, hogy könnyelműen bízott a halálos eredmény elmaradásában	1789
235 Az emberölés büntettének kísérlete befejezett, ha az elkövető – az eredményre	

is kiterjedő szándékának fennállása mellett – olyan sérüléseket okoz a sértettnek, amelyek az általuk kiváltott élettani folyamatok nyomán – akár nyomban, akár hosszabb idő elteltével – szükségképpen a sértett halálára vezetnek. Így nem valósul meg önkéntes elállás, ha az elkövető a sértettet a sorsára hagyja és az eredmény bekövetkezését – noha arra lehetősége lenne – nem gyorsítja fel vagy nem váltja valóra. Ilyen esetben az emberölés büntettének kísérlete miatt az elkövető büntetőségét egyedül az szünteti meg, ha a sértett halálához vezető oksági láncolatot az elkövető maga szakítja meg	1794
236 I. A Btk. 197. § (2) bekezdésében írt alapeset speciális passzív alanya kizárólag a tizenkettedik életévét be nem töltött személy lehet. Ehhez képest a Btk. 198. § (1) bekezdése esetén a passzív alany tekintetében alapvető eltérés az életkorban van, e bűncselekmény sértettje az lehet, aki a tizenkettedik életévét már betöltötte, de a tizennegyedik életévét még nem.	
II. Ha az elkövető a nemi erkölcs elleni cselekményeit a sértett sérelmére a tizenkettedik életévének betöltése után a további büntetőjogilag releváns életszakaszában – a 12–14. életév, 14–18. életév – tovább folytatja, akkor a bűncselekmények valódi halmazatot alkotnak	1803
237 I. Az ügyvédi visszaélés elkövetési magatartása a köteleességszegés, amely az ügyvédi hivatásból eredő jogviszonyt rendező jogszabályokban foglalt, valamint az ügyvédi hivatás részben íratlan, részben írott etikai magatartási szabályaiban megjelenő követelmények megszegését jelenti.	
A köteleességszegés azonban önmagában még nem bűncselekmény, hanem fegyelmi eljárásra okot adó; az csak akkor tényállásszerű, ha hozzá jogtalan hátrányokozási célzat is kapcsolódik.	
II. Kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekménye esetén a tettesi, részesi elkövetői alakzat elhatárolása	1804
238 I. A költségvetési csalás mint különös részi törvényi egység nem azonos a folytatólagos egységgel, így ez sem zárja ki az üzletszerűség mint minősítő körülmény megállapítását.	
II. A járulékoság elve alapján a részes cselekményének jogi minősítése a tetteséhez igazodik. A részes magatartás akkor minősülhet üzletszerűen elkövettként, ha a felbujtó rábírása üzletszerű bűnelkövetésre irányul, vagy a bűnszándék az üzletszerűen elkövetett tettesi alapcselekményhez nyújt segítséget	1810

- [239](#) A perújítás megengedhetősége tárgyában való döntésből is ki van zárva az a bíró, aki az ügyben a vádemelés előtt nyomozási bíróként vagy a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés felülbírálata során eljár. [1815](#)
- [240](#) A kizárási ok – akár az eljáró bíró, akár más általi – bejelentése intézkedési kötelezettséget keletkeztet. A járásbíró elnöke nem intézkedett másik bíró kijelölése iránt, és nem született a kizárással kapcsolatos bírósági határozat sem. Ez pedig azt jelenti, hogy az ügyben az eljáró bíró által bejelentett kizárási ok nem került elbírálásra. Az első fokon eljáró egyesbíró ekként a törvény szerint kizárt volt, mert a személyére vonatkozó kizárási ok bejelentése ellenére az ügyben továbbra is úgy járt el, hogy a bejelentés nem került elintézésre. Következésképpen az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt, a Be. 608. § (1) bekezdés *b*) pontjában írt abszolút eljárási szabálysértés megvalósult, amelyet a másodfokú eljárásban sem lehetett volna orvosolni..... [1816](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM POLGÁRI SZAKÁG

- [241](#) A telki szolgalmi jog korlátolt dologi jog, amelynek értelmében valamely ingatlan (uralkodó telek) mindenkori birtokosa más ingatlanának (szolgáló telek) meghatározott módon hasznát veheti. A telki szolgalmat szabályozó jogszabályi rendelkezés a szolgalmak lehetséges körére csupán példálózó, javaslo felsorolást ad. A felsorolásban nem szereplő egyéb telki szolgalmak is létrejöhetnek, ha az megfelel annak a feltételnek, hogy a telki szolgalmat a szolgáló telek olyan megterhelése, ami az uralkodó telek használatára előnyös..... [1818](#)
- [242](#) I. A járműnyilvántartásban szereplő gépjármű forgalomból történő ideiglenes kivonásának a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítástól szóló 2009. évi LXII tv. (Kgf. tv.) 26. § (1) bekezdésében írt joghatása a biztosító kockázatviselésének szünetelése. A károsult a szünetelés ideje alatt bekövetkezett kárának megtérítése iránti igényét a Kgf. tv. 35. § (1) bekezdése értelmében a Kártalanítási Számla kezelőjével szemben is érvényesítheti. II. A Kgf. tv. 36. § (8) bekezdése szerinti öt esetkör önálló tényállásnak minősül, nem konjunktívák, nem együttesen értelmezendők. A károkozó tudattartalma csak a Kártalanítási Számla kezelőjét megillető megtérítési igény Kgf. tv. 36. § (8) bekezdés *a*) pontjában szabályozott tényállásának kötelező eleme: aszerint a gépjármű vezetőjének tudnia kell a biztosítási fedezet hiányáról..... [1820](#)
- [243](#) Nincs helye felülvizsgálatnak a per során előterjesztett kérelem alapján az ideiglenes intézkedés tárgyában meghozott jogerős végzéssel szemben. Ügyviteli szempontból az iratok téves kezelése, a peres iratnak a már

- befejezett nemperes eljárás irataihoz történő csatolása, majd ebben a nemperes ügyben – utóiratként – meghozott jogerős végzés nem teremtheti meg a jogszabályi alapját az egyébként kizárt rendkívüli perorvoslat lehetőségének..... [1824](#)
- [244](#) Az elővásárlási jog gyakorlására vonatkozó nyilatkozat megtételére a jogosult számára biztosított határidő megfelelőségének vizsgálata során minden ügyben annak egyedi tényállásából kiindulva, a megalapozott, felelős, megfontolt, így teljesíthető nyilatkozat megtételéhez szükséges reális időtartam meglétét kell a bíróságnak – mérlegelés útján – vizsgálnia. Nincs egységes, minden ügyre irányadó zsinórmérték..... [1827](#)
- [245](#) I. A beszámítás „kétarcú”: anyagi jogi és eljárási jogintézmény. Anyagi jogi vetületét tekintve a teljesítés egyik formája (speciális esete), amely a jogosulthoz intézett (címezett) egyoldalú jognyilatkozattal történik, annak feltétele a jogosult és a kötelezett relációjában fennálló lejárt (esedékes) pénzkövetelés léte. Joghatásként a beszámítással élő jogosulttal szembeni követelés (a tartozás) megszűnik. II. A beszámítás anyagi jogának érvényesítése nem kötött perhez, anélkül, peren kívül is érvényesíthető III. A pert megelőzően az alperes által érvényesített beszámítás a vele szembeni követelést – a beszámított saját követeléssel együtt – megszünteti, ezért ha a fél a pert megelőzően beszámítással történt teljesítésre hivatkozik, a beszámítás joghatására (a vele szembeni követelést megszüntető hatására) az ellenkérelem keretei között hivatkozhat, amely hivatkozása az ún. teljesítés kifogása. Ebben az esetben a félnek nincs beszámítást tartalmazó iratban érvényesíthető ellenkövetelése, mert az a pert megelőzően megszűnt..... [1832](#)
- [246](#) I. Önmagában annak tagadása, hogy fennállnának a felperes keresete anyagi jogi feltételei, az ellenkérelem klasszikus tartalmát, a keresetlevél érdemi részében előadottakra vonatkozó cáfolatot, azaz a kereset jogalapja körében vizsgálandó törvényi tényállási elemek fennálltának vitatását jeleníti meg. Az ilyen ellenkérelmi tartalom nem a Pp. 199. § (2) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontja, hanem ugyanezen jogszabályhely *bb*) alpontja körében értelmezhető. II. A felperesnek keresetlevelében az érvényesíteni kívánt jogot kell megjelölnie a jogalap és az azt megalapozó tények feltüntetésével. Kártérítés iránti perben a Pp. alkalmazásában érvényesülő „jogcímhez kötöttség” a kártérítés iránti anyagi jog érvényesítéséhez való kötöttséget jelenti, ami nem azonos az anyagi jogi kárfogalomnak a Ptk. 6:522. § (2) bekezdése *a*), *b*) és *c*) pontjaiban a kártérítési kötelezettség terjedelme körében

- meghatározott kárösszetevőkhöz
 (kárfajtákhoz) való kööttséggel [1838](#)
[247](#) I. A hatáskör és az illetékesség
 megállapításánál a keresetlevél
 benyújtásának időpontja az irányadó.
 II. A szerződésben rögzített illetékességi
 kikötés olyan eljárásjogi hatású magánjogi
 megállapodás, amelynek érvényességét a
 megkötésekor irányadó szabályok alapján
 kell megítélni [1846](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM GAZDASÁGI SZAKÁG

- [248](#) A jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére
 okot adó lényeges eljárási szabálysértésnek
 minősül, ha a másodfokú bíróság a fél
 hiányos, nem kellően részletezett
 nyilatkozatai ellenére szükségtelennek tartja
 az anyagi pervezetést [1849](#)
[249](#) I. Amennyiben a perfelvételi tárgyaláson a
 fél képviselőjeként megjelent személy
 meghatalmazása bármely ok miatt nem
 szabályszerű, a megjelent személy korábbi
 perbeli cselekményei csak akkor hatálytalan
 és a mulasztásra vonatkozó rendelkezéseket
 kell alkalmazni, ha a bíróságnak a Pp. 227.
 § (3) bekezdés értelmében kiadott felhívása
 eredménytelen.
 II. A polgári perben eljáró bíróság a
 perindítási és keresetességi jog körében
 nem jogosult annak vizsgálatára, hogy a
 felszámoló jogosan vette-e nyilvántartásba
 hitelezőként a felperest, azaz a hitelező
 nyilvántartásba vett követelése – a
 nyilvántartásba vételkor – valóban
 fennállt-e [1851](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM MUNKAÜGYI SZAKÁG

- [250](#) Ha a munkavállaló a munkatársakkal való
 kommunikáció során tanúsított
 magatartásával szembehelyezkedik a
 munkáltató általa ismert belső szabályzata
 szerinti elvárásokkal, a munkaviszonyát
 megszüntető azonnali hatályú felmondás
 jogszerű [1862](#)
[251](#) Egy tartós jogviszony, így a munkaviszony
 esetében a szerződési akarat feltárásánál az
 eset összes körülménye körében
 jelentőséget kell tulajdonítani a felek
 szerződéskötést követő, a teljesítés
 érdekében tanúsított tevékenységének [1865](#)
[252](#) A végkielégítésre való jogosultság függ a
 munkaviszony megszüntetése módjától,
 továbbá a felmondás indokától, illetve a
 munkaviszonyban töltött idő tartamától.
 Ha a munkaviszony felmondási idő nélkül
 azonnali hatállyal szűnik meg, végkielégítés
 nem jár [1869](#)
[253](#) Sztrájkban való részvétel önmagában nem
 értékelhető politikai véleményként. Politikai
 véleménynyilvánításnak és ezáltal az Ebktv.
 szerinti védendő tulajdonságnak minősülhet
 azonban a politikai követeléseket is
 tartalmazó sztrájkban való részvétel, ha a

munkavállaló részéről a
 sztrájkkövetelésekhez kapcsolódó többlet
 tevékenység (szervezés stb.) is megvalósul [1872](#)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

- [254](#) Tárgyi eszköz selejtezésére csak akkor
 kerülhet sor, ha az feleslegessé,
 rendeltetészerű használatra alkalmatlanná
 vált. A tárgyi eszköz egy részét, annak
 alkotórészét részleges selejtezéssel nem
 lehet a könyvekből kivetni, miután azok
 egyedileg nincsenek nyilvántartva [1877](#)
[255](#) Az építésügyi hatóság azon tájékoztatása,
 miszerint a lakóépület építésének egyszerű
 bejelentéséről szóló kormányrendelet
 alapján a bejelentés nem minősül egyszerű
 bejelentésnek, joghatásánál fogva olyan
 közigazgatási cselekménynek, egyedi
 döntésnek minősül, amely ellen
 közigazgatási per indítható.
 Amennyiben a keresetlevél és az igazolási
 kérelem előterjesztésére nyitva álló határidő
 egyaránt letelt, a keresetlevél
 visszautasítására jogszerűen kerül sor, akkor
 is, ha a támadott egyedi döntésnek nincs
 jogorvoslati záradéka vagy az e jogorvoslat
 hiányáról tájékoztat [1881](#)
[256](#) A Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a)
 pontjában, és 47. § (1) bekezdésében foglalt,
 előhaszonbérleti jogosultság alapját képező
 „közvetlenül megelőző” kifejezés
 megítélésénél szem előtt kell tartani azt a
 jogalkotói célt, hogy a jogalkotó értékékként
 tekint a korábbi haszonbérelő munkájára,
 ezért amennyiben az előhaszonbérleti jogát
 a volt haszonbérelő jogszerűen gyakorolta és
 a szerződő felek akaratára szerint a korábbi
 jogviszonyt folytatni szeretnék, a volt
 haszonbérleti jogviszony megszűnése és a
 volt haszonbérelővel megkötött új szerződés
 időpontja közötti rövid időtartam nem
 vezethet az előhaszonbérleti jogosultság
 elvesztéséhez, amennyiben a volt
 haszonbérelő oldalán az új haszonbérleti
 szerződés korábbi megkötéséhez
 kapcsolódó felróhatóság nem állapítható
 meg [1883](#)
[257](#) A Földforgalmi tv. 46. § (3) bekezdés b)
 pont utolsó fordulata szerinti
 előhaszonbérleti ranghely akkor illeti meg
 az előhaszonbérleti jog jogosultját, ha
 igazolja, hogy gazdasági termelőként az
 ökológiai termelésre utaló kifejezés
 használatára jogosító ökológiai gazdálkodói
 tanúsítvánnyal rendelkezik [1886](#)
[258](#) Az Európai Unió Bírósága előzetes
 döntéshozatali eljárásának szükségessége
 nem áll fenn abban az esetben, ha az Európai
 Unió Bírósága az adott ügyben már
 elvégezte az alkalmazandó uniós jog
 értelmezését [1890](#)
[259](#) Nem áfa-mentesek azok a biztosítótársaság
 által a Közösség más államából igénybe vett
 szolgáltatások, amelyek abból állnak, hogy
 ellenőrizték a biztosított súlyos betegsége
 diagnózisának helyességét abból a célból,

	hogy a biztosított gyógyulása érdekében meghatározzák a legjobb egészségügyi ellátásokat, és amennyiben e kockázatra a biztosítási szerződés fedezetet nyújt, és a biztosított kéri, gondoskodjanak a külföldi gyógykezelés nyújtásáról.....	1894
260	A földforgalmi szabályozás rendszerében a feleknek a tételesen előírtak szerint kell megtenniük nyilatkozataikat, a nem egyértelmű nyilatkozatot a mezőgazdasági igazgatási szerv – az okirat egyéb rendelkezései értelmezésével – nem egyértelműsítheti, így módon azt nem teheti alkalmassá az elővásárlási jogosultság jogalapjának megállapítására.....	1898
261	Nem hitelesíthető az azonos kérelmező részéről, ismételten benyújtott szó szerint ugyanaz a népszavazásra javasolt kérdés, ha nem igazolható kétséget kizáróan, hogy a kezdeményezés ténylegesen a választói közvetlen hatalomgyakorlás érvényesítését szolgálja.....	1903
262	A tenyészetkód változása bejelentésének elmaradása önmagában nem teremt alapot a támogatási jogosultság megszűnésének megállapítására.....	1906

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI

I.	C-87/22. sz. TT (Déplacement illicite de l'enfant) ügyben 2023. július 13-án hozott ítélet.....	1909
II.	C-106/22. sz. Xella Magyarország ügyben 2023. július 13-án hozott ítélet	1914
III.	C-590/21. sz. Charles Taylor Adjusting ügyben 2023. szeptember 7-én hozott ítélet.....	1919
IV.	C-615/21. sz. Napfény-Toll ügyben 2023. július 13-án hozott ítélet	1923

FÓRUM

	Hillgruber Christian: A jogállamiság, a bírói függetlenség garanciája és a bírói kinevezés, illetve választás – német és európai nézőpontból	1929
	Lemańska, Joanna: A Velencei Bizottság és jogállamiság követelményrendszere	1934
	Kohl, Gerald: A bírói függetlenség fejlődése Ausztriában – Sprint helyett maraton	1937

CONTENTS

UNIFORMITY COMPLAINT PANEL

	Decision 7/2023. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia (Jpe.IV.60.024/2023/10.) on the admissibility of applications for review on the grounds of ensuring the uniformity of the practice of law.....	1703
	Decision Jpe.I.60.005/2023/6. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia.....	1769
	Order Jpe.II.60.032/2023/3. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia.....	1778
	Order Jpe.I.60.033/2023/5. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia.....	1779
	Order Jpe.II.60.034/2023/3. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia.....	1780
	Order Jpe.I.60.039/2023/3. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia.....	1782
	Order Jpe.I.60.041/2023/4. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia.....	1783
	Order Jpe.II.60.042/2023/4. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia.....	1783
	Order Jpe.II.60.044/2023/3. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia.....	1784

CRIMINAL CHAMBER

233	I. Under Section 52 (1) b) of Act C of 2012 on the Criminal Code, only those defendants can be sentenced to disqualification from profession, who committed a criminal offence by directly taking advantage of an opportunity arising from their profession. II. A member of the management body of a company, the single manager, or a member of the supervisory board cannot be disqualified from such profession if they participated in providing false data on the founding and management of the company to the company register, but later did not practice rights or carry out obligations related to their position as a member of the management of the company.....	1787
234	If the defendant used a lethal instrument, the absence of the will to kill can only be established if the defendant specifically used it in a way that did not make a fatal result possible and took effective measures to avoid such a result. In contrast, if the injured party runs behind a door and the defendant shoots at the door with a hunting	

	rifle, the defendant cannot effectively claim that they recklessly trusted that no lethal result would take place	1789
235	The attempt of homicide is complete if the defendant, with an intent to the result, causes an injury that necessarily lead to the death of the injured party, immediately or after a longer period of time, due to the resulting physiological processes. Therefore, voluntary abandonment cannot be established if the defendant leaves the injured party to their fate without hastening or achieving the result, even if they had the opportunity to do so. In this case, the defendant's liability to punishment is only terminated if they break the chain of causation leading to the death of the injured party.....	1794
236	I. The passive subject of the basic offence covered by Section 197 (2) of Act C of 2012 on the Criminal Code (hereinafter: Btk.) can only be a person under the age of twelve. In comparison, the passive subject of the offence covered by Section 198 (1) of the Btk. can only be a person who is over the age of twelve, but under the age of fourteen. II. If the defendant continues to commit criminal offences against sexual morality to the detriment of the injured party after the injured party becomes older than twelve and reaches other criminally relevant ages, that is, between twelve and fourteen, then between fourteen and eighteen years old, the criminal offences are in true concurrence.....	1803
237	I. The conduct of legal malpractice is a breach of professional duty, meaning the breach of obligations set out in legislation governing the legal relationship between lawyer and client, or that of the partly unwritten, partly written ethical rules of the lawyer's profession. However, the breach of professional duty is not a criminal offence by itself, only the grounds for disciplinary proceedings. It only becomes a criminal offence if it is committed with the intent of causing illegal disadvantage. II. Differentiation between offenders and accessories in the case of coercion in relation to authority proceeding	1804
238	I. Budget fraud is not a continuous criminal offence as per Section 6 (2) of Act C of 2012 on the Criminal Code, so committing it regularly for generating income can be established as an aggravating circumstance. II. Under the principle of additionality, the legal classification of the conduct of accessories is identical to that of the offenders. The conduct of the accessories is	

considered to be committed regularly for generating income if they instigated or helped the offender to commit a criminal offence in such a way 1810

239 The judge is disqualified from the decision on the admissibility of retrial if they proceeded as an investigating judge before the indictment or he proceeded with regard to an appeal filed against a decision adopted by the investigating judge 1815

240 The notification of a ground for disqualification relating to a judge by the judge concerned or another person creates an obligation to act.
The president of the district court did not arrange for the designation of another judge or make any other decision regarding the disqualification. This means that the ground for disqualification was not assessed.
Accordingly, the judge of first instance was to be considered disqualified under the law, as they proceeded in the case without the assessment of the notified ground for their disqualification.
Consequently, a judge disqualified by law participated in the passing of the judgment, which cannot be remedied in the second instance proceedings and as such is ground for setting aside the judgment under Section 608 (1) b) of Act XC of 2017 on the Code of Criminal Procedure..... 1816

**CIVIL CHAMBER
CIVIL DIVISION**

241 Easement on land is a limited right in rem, entitling the current possessor of a real estate, the so-called dominant plot, to use another’s real estate, the so-called serving plot, for certain purposes. The law governing easement on land only gives examples and suggestions as to what these purposes can be. Easement on land may have other purposes than those given in the non-exhaustive list if it creates a benefit for the dominant plot by encumbering the serving plot. 1818

242 I. Under Section 26 (1) of Act LXII of 2009 on Insurance Against Civil Liability in Respect of the Use of Motor Vehicles (hereinafter: Kgfb. tv.), the legal effect of temporarily deregistering a vehicle contained in the motor vehicle registry is the suspension of the insurance company’s commitment to provide coverage of risk. Under Section 35 (1) of the Kgfb. tv., the injured party may file a claim with the manager of the Compensation Fund in order to receive compensation for damage incurred during the suspension period.
II. The five categories of cases under Section 36 (8) of the Kgfb. tv. are separate, not conjunctive, not to be applied together. The content of the consciousness of the person responsible for damage is only relevant to the case governed by Section 36 (8) a) of the Kgfb. tv. In such cases, the driver must know that the

vehicle is not covered by compulsory insurance..... 1820

243 No application for review is admissible against a final order on provisional measures made on a request filed during the proceedings. Incorrect document management, attaching the request to the file of a closed non-contentious procedure, and making a final order in this non-contentious procedure does not provide a legal basis for the otherwise excluded extraordinary legal remedy..... 1824

244 When assessing the adequacy of the time allowed to make a declaration on exercising the right of first refusal, the court must consider, based on the individual facts of every case, whether the given timeframe is realistic to make an informed, responsible, and deliberate declaration that is therefore achievable. There is no general guideline applicable to all cases 1827

245 I. Set-off is a double-faceted legal instrument, having both substantive and procedural aspects. On the substantive side, it is a form of performance, a special case thereof, done with a unilateral juridical act addressed to the obligee; the legal condition for this is the existence of an overdue pecuniary claim of the obligor towards the obligee. Its legal effect is that obligations covered by the amount of the set-off are terminated.
II. The enforcement of set-off is not bound to the proceedings, this substantive right can be enforced out of court.
III. Set-off enforced by the defendant before the proceedings terminates obligations covered by the amount of the set-off. Consequently, if the party claims performance by set-off before the proceedings, the legal effect of set-off can be claimed within the framework of the statement of defence, called ‘defence of satisfaction of the claim’. In this case, the party has no enforceable counterclaim in the set-off document, as the set-off has already taken place before the proceedings 1832

246 I. Denying the substantive basis of the claim of the plaintiff is by itself the classic content of the statement of defence, contesting the allegations in the substantive part of the statement of claim, disputing the existence of the constitutive elements of its legal basis. This part of the statement of defence shall be assessed under Section 199 (2) b) bb) of Act CXXX of 2016 on the Code of Civil Procedure (hereinafter: Pp.) instead of Section 199 (2) b) ba) of the same Act.
II. In their statement of claim, the plaintiff shall indicate the right to be enforced by specifying the legal basis and the facts supporting the claim. In an action for damages, regarding the application of the Pp., ‘being bound by the legal basis relied on by the party’ means being bound to the enforcement of the substantive right to damages, which is not the same as being bound to the substantive definition,

elements, and types of damage specified in relation to the scope of the liability for damage in Section 6:522 (2) a), b) and c) of Act V of 2013 on the Civil Code 1838

247 I. The relevant date to determining competence and jurisdiction is the date of submitting the statement of claim.
II. A choice of court made by the parties in a contract is a private agreement with procedural effect. The validity of such an agreement shall be assessed on the basis of the legislation in force when the agreement was concluded 1846

**CIVIL CHAMBER
COMMERCIAL DIVISION**

248 It is an infringement of essential procedural requirements and may result in setting aside the final judgment if the court of second instance does not find case management necessary even though a party makes incomplete, insufficiently detailed statements 1849

249 I. If the authorisation of a person present claiming to be the agent of a party is unlawful for whatever reason at the preparatory hearing, all acts performed in the court proceedings by the person present shall be ineffective, and the provisions pertaining to omissions shall apply, if the court's request under Section 227 (3) of Act CXXX of 2016 on the Code of Civil Procedure is not complied with.
II. The court seized of a civil law case may not examine whether the registration of the plaintiff by the insolvency administrator was lawful, that is, the claim of the plaintiff was outstanding at the time of registration . 1851

**CIVIL CHAMBER
LABOUR DIVISION**

250 If the conduct of an employee during communication with co-workers is contrary to the requirements set out in the employer's internal policy, and the internal policy was known to them, their dismissal without notice is lawful 1862

251 In order to ascertain the contractual intention of the parties in the case of an enduring legal relationship such as employment, when weighing all applicable circumstances, importance shall be attributed to the activities carried out by the parties in the performance of the contract after its conclusion..... 1865

252 The right to severance pay depends on the way of dismissal, the grounds for dismissal, and the duration of the employment.
If the employment is terminated without notice, the employee shall not receive severance pay 1869

253 Participation in a strike shall not be considered a political opinion. Participation in a strike with political demands, if the employee also carried out additional related

activities, such as organisation, may be considered political expression as a protected characteristic under Act CXXV of 2003 on Equal Treatment and Promoting Equal Opportunities 1872

ADMINISTRATIVE CHAMBER

254 Assets can only be disposed of if they become redundant, unsuitable for designated use. Parts and components of assets cannot be derecognised by disposal, as they were not recognised individually 1877

255 Information given by the building authority stating that a notification is not subject to simple notification procedure under the government decree on simple notification on the building of residential buildings is, by its legal effect, an administrative activity, specifically an individual decision, and may be subjected to an administrative suit.
If the time limit for filing a statement of claim and an application for excuse have both expired, the rejection of the statement of claim is lawful even if the contested individual decision has no legal remedy clause or states that there is no legal remedy 1881

256 When considering the phrase 'immediately preceding' found in Sections 46 (1) a) and 47 (1) of Act CXXII of 2013 on Transactions in Agricultural and Forestry Land as basis for the right of first refusal for usufructuary lease, it must be taken into account that the legislator considers the work of the previous lessee valuable, therefore, if the previous lessee exercised their right of first refusal for usufructuary lease legitimately, and the parties wish to continue their previous legal relationship, the short period between the termination of the previous usufructuary lease and the conclusion of the new contract with the previous lessee shall not result in the loss of the right of first refusal for usufructuary lease if the previous lessee was not at fault regarding the sooner conclusion of the new contract 1883

257 The right of first refusal for usufructuary lease shall accrue by the ranking referred to in the last passage of Section 46 (3) b) of Act CXXII of 2013 on Transactions in Agricultural and Forestry Land to the holder of the right of first refusal for usufructuary lease if they have an organic certificate entitling them to use indications referring to organic production..... 1886

258 The preliminary ruling procedure of the Court of Justice of the European Union is not necessary if the Court of Justice of the European Union has already interpreted the applicable EU law in the given case 1890

259 Services provided from another State of the Community to the insurance company for the verification of the diagnosis of the insured person who is severely ill, in order to identify the best available treatment for

	their recovery, are not exempt from value-added tax if the insurance contract covers such risks and the insured person requests treatment abroadl.....	1894
260	Within the regulatory system of transactions in agricultural and forestry land, the parties must make statements as specifically required, the agricultural administration body cannot clarify ambiguous statements by interpreting other provisions of the document, and cannot thereby make them suitable for establishing the right of first refusal.....	1898
261	Literally the same referendum question repeatedly proposed by the same person can only be authenticated if it is proven beyond doubt that it serves to ensure the voters' direct exercise of power.....	1903
262	Failure to notify about a change in the breeding code cannot by itself justify termination of payment entitlement.....	1906

JUDGMENTS OF THE COURT OF JUSTICE THE EUROPEAN UNION

I.	Judgment of 13 July 2023 delivered in Case C-87/22 TT (Déplacement illicite de l'enfant).....	1909
II.	Judgment of 13 July 2023 delivered in Case C-106/22. Xella Hungary	1914
III.	Judgment of 7 September 2023 delivered in Case C-590/21. Charles Taylor Adjusting ..	1919
IV.	Judgment of 13 July 2023 delivered in Case C-615/21. Napfény-Toll	1923

FORUM

	Hillgruber Christian: The rule of law, guarantee of judicial independence and the appointment or election of judges – from German and European point of view	1929
	Lemańska, Joanna: The Venice Commission and the requirements of the rule of law.....	1934
	Kohl, Gerald: The development of judicial independence in Austria – marathon instead of sprinting	1937

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa

7/2023. Jogegységi határozat
(Jpe.IV.60.024/2023/10. szám)

a felülvizsgálati kérelemnek a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében való befogadásáról

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Kúria K.VII. tanácsa előzetes döntéshozatali indítványa alapján „a felülvizsgálati kérelemnek a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében való befogadása” tárgyában meghozta a következő

jogegységi határozatot:

1. A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 118. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjának első fordulata alapján, a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálati kérelem befogadására – általánosságban – akkor kerülhet sor, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria még nem foglalt állást, feltéve, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn.
2. A Kúria K.VII. ítélkező tanácsa a Bírói Határozatok Gyűjteményében közzétett Kfv.37.162/2023/2. és Kfv.37.172/2023/2. számú határozatok indokolásainak [14] bekezdésében foglalt jogértelmezéstől eltérhet, azok a továbbiakban kötelező erejüként nem hivatkozhatók.

Indokolás

I.

- [1] A Kúria K.VII. ítélkező tanácsa (a továbbiakban: Indítványozó) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés b) pontja, valamint 33. § (1) bekezdés b) pontja alapján előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő az előtte folyamatban lévő Kfv.37.217/2023. számú ügyben, mert jogkérdésben el kíván térni a Bírói Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett Kfv.37.162/2023/2. és Kfv.37.172/2023/2. számú határozatoktól.
- [2] Az Indítványozó a Bszi. 32. § (2) bekezdésére alapítottnan a jogegységi eljárás indítványozása mellett a jogegységi határozat meghozataláig az eljárását felfüggesztette.
- [3] Az Indítványozó kérte, hogy a Jogegységi Panasz Tanács döntsön abban a kérdésben, hogy „a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 118. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont első fordulata (a joggyakorlat egységének biztosítása) – általánosságban – mely

esetekben indokolhatja a felülvizsgálati kérelem befogadását”.

II.

- [4] A Kfv.37.217/2023. számú ügy tényállása szerint az alperes végzésével – az elsőfokú idegenrendészeti hatóság végzését helybenhagyva – a felperes tartózkodási engedély kiadása iránti kérelmét érdemi vizsgálat nélkül elutasította.
- [5] A felperes az alperes határozata ellen közigazgatási pert indított. A Fővárosi Törvényszék mint elsőfokú bíróság a 2023. január 31-én kelt 31.K.704.243/2022/10. számú jogerős ítéletével a felperes keresetét elutasította.
- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyben elsődlegesen a jogerős ítélet megváltoztatásával a közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. A felülvizsgálati kérelem befogadhatósága körében a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont aa), ab) és ad) alpontjaira hivatkozott. Az aa) alponthoz kapcsolódóan előadta, hogy azonos tényállás mellett, szó szerint egyező hatósági határozatok megtámadása iránt indított perekben az elsőfokú bíróság négy esetben a határozatokat megsemmisítette (31.K.703.901/2022., 29.K.704.329/2022., 48.K.704.532/2022., 7.K.704.550/2022.), míg négy esetben a kereseteket elutasította (31.K.704.243/2022., 13.K.704.335/2022., 13.K.704.450/2022., 31.K.704.529/2022.). A felperes édesapjának 29.K.704.329/2022. számon folyamatban volt ügye is az alperes peresztességével zárult. A felperes álláspontja szerint alapvető eltérések mutatkoznak az egyes tanácsok jogértelmezésében a belföldi kérelmezés megítélése kapcsán a jelenlegi oroszországi helyzetre is tekintettel.
- [7] Az Indítványozó a Kfv.37.217/2023. szám alatt folyamatban lévő felülvizsgálati eljárásban észlelte, hogy a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott nyolc ügy közül eddig két további ügyben érkezett felülvizsgálati kérelem a Kúriához: az egyik a felperes édesanyja 13.K.704.335/2022. számon folyamatban volt ügyében, a másik a 13.K.704.450/2022. számon folyamatban volt ügyben. A felpereseket a Kfv.37.217/2023. szám alatt folyamatban lévő felülvizsgálati eljárásban is eljáró jogi képviselő képviselte, aki a felülvizsgálati kérelmek befogadhatósága körében ezekben az ügyekben is hivatkozott a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára azzal, hogy az elsőfokú bíróság gyakorlata nem egységes. A Kúria az előbbi ügyben a 2023. április 5-én kelt Kfv.37.162/2023/2., a másikban az ugyanaznap hozott Kfv.37.172/2023/2. számú végzésével a felperesek felülvizsgálati kérelmeinek befogadását megtagadta.

- [8] A Kfv.37.162/2023/2. és a Kfv.37.172/2023/2. számú határozatok indokolásainak [14] bekezdésében kifejtett jogi álláspont szerint a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpont első fordulata (a joggyakorlat egységének biztosítása) – általánosságban – két esetben indokolhatja a felülvizsgálati kérelem befogadását: a támadott jogerős ítélet olyan elvi jogkérdést vet fel, amelyben a Kúria még nem foglalt állást (azaz vizsgálható alsóbb fokú joggyakorlat nem is szükséges), vagy a Kúria joggyakorlata nem egységes (vagyis az alsóbb fokú bíróságok joggyakorlatának egysége irreleváns).
- III.**
- [9] Az Indítványozó megítélése szerint követni szükséges azt a korábbi, általa és a Kúria több más tanácsa által folytatott gyakorlatot, amely szerint a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja alapján, a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálati kérelem befogadására – általánosságban – akkor kerülhet sor, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria még nem foglalt állást, feltéve, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn (Kfv.38.087/2021/2., indokolás [8]; Kfv.37.207/2023/2., indokolás [16]; Kfv.37.196/2023/2., indokolás [13]; Kfv.45.025/2023/2., indokolás [12]; Kfv.35.042/2023/3., indokolás [13]; Kfv.45.283/2022/5., indokolás [10]; Kfv.37.825/2022/2., indokolás [15]; Kfv.37.029/2023/4., indokolás [10]).
- [10] Érvelése szerint a felülvizsgálati kérelem Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpont első fordulata alapján történő befogadásához önmagában – hacsak a Kúria az ügy valamely speciális körülményére tekintettel nem látja indokoltnak – nem elegendő az, hogy a Kúria egy adott jogkérdésben még nem foglalt állást. Az is szükséges – tette hozzá –, hogy a fél olyan eltérő bírói döntéseket mutasson be, amelyek arra világítanak rá, hogy a bírói gyakorlat széttartó lenne, annak egysége – ellentétes jogértelmezés miatt – a támadott jogerős ítélet folytán sérült, vagy ennek veszélye fenyeget (Kfv.37.077/2023/2., indokolás [16]; Kfv.37.187/2023/2., indokolás [14]).
- [11] Álláspontja szerint a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálati kérelem akkor fogadható be, sőt, akkor be kell fogadni, ha az adott jogkérdésben eltérő és egyidejűleg élő bírósági határozatok léteznek. Kiemelte, hogy amíg az alsóbb fokú bíróságok döntöttek a felmerült jogkérdésben és döntéseik között nincs eltérés abban a tekintetben, hogy az egyes jogszabályokat miként kell értelmezni, illetve alkalmazni, addig a joggyakorlat egységének biztosítása nem kívánja meg feltétlenül a Kúria iránymutatását (Kfv.37.127/2023/2., indokolás [17], [21], Kfv.37.137/2023/2., indokolás [6], [9]). Hozzátette: akkor azonban, ha az így kialakult gyakorlat jogszabálysértő vagy ellentétes az Alkotmánybíróság, az Európai Unió Bírósága kötelező értelmezésével, illetve az Emberi Jogok Európai Bíróságának figyelembe veendő gyakorlatával, a felülvizsgálati kérelem befogadása indokolt.
- [12] Az Indítványozó több korábbi határozatában is rámutatott továbbá arra, hogy egyfelől a Kp. 118. § (1) *a*) pont *aa*) alpont első fordulatára, másfelől a *b*) pontra történő hivatkozás rendszerint kizárják egymást (Kfv.37.317/2022/2., indokolás [9]; Kfv.37.387/2022/2., indokolás [12]; Kfv.37.497/2022/2., indokolás [17]). Okfejtése szerint ez abból a fentebb bemutatott alapvetésből következik, hogy a befogadás az *a*) pont *aa*) alpont első fordulata (a joggyakorlat egységének biztosítása) alapján csak abban az esetben indokolt, ha az adott jogkérdésben a Kúria közzétett ítélezési gyakorlatában korábban még nem foglalt állást. Ha ugyanis már van az adott kérdésben kúriai gyakorlat, akkor csak a Kp. 118. § (1) bekezdés *b*) pontja (a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés) alapján történő befogadás jöhet szóba.
- [13] Az Indítványozó utalt arra, hogy a Kfv.37.162/2023/2. és a Kfv.37.172/2023/2. számú határozatokban a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpont első fordulata alapján történő befogadás általános indokai kapcsán kifejtett jogi állásponttal nem ért egyet, a korábbi határozataiban kifejtett jogi álláspontját fenntartja, különös tekintettel arra is, hogy meggyőződése szerint a Kúria csak az utóbbi értelmezés elfogadása esetén tudja betölteni alkotmányos szerepét, biztosítani a bíróságok jogalkalmazásának egységét [Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés].
- IV.**
- [14] Az alapul szolgáló eljárás felperese nyilatkozatában kifejtette, hogy osztja az Indítványozónak azt a meggyőződését, amely szerint a Kúria csak akkor tudja betölteni alkotmányos szerepét, biztosítani a bíróságok jogalkalmazásának egységét [Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés], amennyiben az alsóbb fokú bíróságok gyakorlatának eltéréseit is relevánsnak tekinti. Ezzel kapcsolatban kiemelte, hogy nyolc, teljesen analóg ügyben született négy-négy ellenkező tartalmú ítélet, a joggyakorlat egysége tehát jelenleg nyilvánvalóan nem állapítható meg. Érvelése szerint ezt fokozza az a körülmény, hogy az alperes pernyertességével zárult négy ügyből kettőben a Kúria úgy döntött, hogy a felülvizsgálati kérelem nem befogadható, két másik ügyben pedig ezzel ellentétes álláspontra helyezkedett, ami miatt felperes édesanyja ügyében alapvetően eltérő eredménnyel zárult az eljárás, mint a felperes ügyében, ami miatt a felperes édesanyja nem jogosult ideiglenes tartózkodási igazolásra, a felperes pedig igen.
- [15] Kiemelte, hogy a joggyakorlat egységének hiánya azt a fenntarthatatlan helyzetet eredményezte, hogy egy kiskorú gyermeknek és szüleinek teljesen eltérő státusza alakult ki tartózkodási jogosultság szempontjából. Ilyen körülmények között álláspontja szerint a közigazgatási hatósági határozatok bírósági felülvizsgálata ebben a körben hatékony, érdemi jogvédelemnek nem tekinthető, és ezt részben a joggyakorlat egységességének hiánya okozza.
- [16] Hangsúlyozta továbbá, hogy a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja nem tartalmaz olyan szűkítő feltételt, amely alapján a Kúriának csak azt kellene vizsgálnia, hogy a Kúria saját joggyakorlata

egységes-e. A Kúria Kfv.37.162/2023. és Kfv.37.172/2023. számú ügyekben ítélező tanácsa tehát a jogszabályból le nem vezethető szűkítő feltételt alkalmaz a gyakorlata során, *contra legem* jogalkalmazást valósítva meg ezzel.

- [17] Egyetértett az Indítványozóval azzal az észrevételével, miszerint a Kúria joggyakorlatával kapcsolatban előterjesztett felülvizsgálati kérelem befogadhatósága nem a Kp. 118. § (1) bekezdése *a)* pontjának *aa)* pontja, hanem a Kp. 118. § (1) bekezdésének *b)* pontja alapján ítélt meg.
- [18] Az alapul szolgáló eljárás alperese nyilatkozatában kifejtette, hogy osztja a Fővárosi Törvényszék 31.K.704.243/2022/10. számú ítéletében és a Kúria Kfv.37.740/2015/5. számú ítéletében foglaltakat. Egyebekben az alperes a jogegységi eljárás tárgyára, a felülvizsgálati kérelem befogadhatóságára vonatkozóan észrevételt nem terjesztett elő.

V.

- [19] A legfőbb ügyész a Bszi. 37. § (2) bekezdése szerint tett nyilatkozatában kifejtette, hogy a Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja első fordulatainak értelmezésével kapcsolatban megállapítható, hogy a felülvizsgálati kérelemnek a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében történő befogadására – általánosságban – akkor kerülhet sor, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű kérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria még nem foglalt állást, másrészt e jogkérdésben a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn.
- [20] A fentiek alapján úgy foglalt állást, hogy a Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontjának első fordulataira alapított felülvizsgálati kérelem befogadhatóságához egyaránt teljesülni kell annak a feltételnek, hogy felvetett jogkérdésben a Kúria még nem foglalt állást és – ellentétben a Kfv.37.162/2023/2., illetve Kfv.37.172/2023/2. számú közzétett kúriai döntések indokolásában foglaltakkal – elengedhetetlen annak a releváns körülménynek a vizsgálata is, hogy a kérelemben felvetett elvi jelentőségű jogkérdésben eltérő vagy egységes az alsóbb fokú bíróságok gyakorlata.

VI.

- [21] A Jogegységi Panasz Tanács mindenekelőtt rámutat, hogy az előzetes döntéshozatali indítvány alapján kizárólag az az eljárásjogi kérdés képezte a jogegységi eljárás tárgyát, hogy a Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontjának első fordulója alapján, a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében általánosságban mikor kerülhet sor a felülvizsgálati kérelem befogadására. A Jogegységi Panasz Tanács álláspontja az indítványban meghatározott elvi jogkérdéssel kapcsolatban a következő:
- [22] A Kp. 118. § (1) bekezdése értelmében a Kúria a felülvizsgálati kérelmet akkor fogadja be, ha

a) az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata
aa) a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása,
ab) a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége,

ac) az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége,

ad) a kérelmező alapvető eljárási jogának valószínűsíthető sérelme vagy az ügy érdemére kiható egyéb eljárási szabálysértés, illetve

b) a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés

miatt indokolt.

- [23] A Kp. 117. § (4) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni a kérelem befogadhatóságának okát, azonban annak fennállását bizonyítani és azt – a 118. § (1) bekezdés *a)* pont *ad)* alpontja szerinti ok kivételével – indokolni nem kell. A 118. § (1) bekezdés *b)* pontja szerinti ok esetében meg kell jelölni azt a közzétett kúriai határozatot és annak azt a részét, amelytől a felülvizgálni kért határozat jogkérdésben eltér. A fél által megjelölt befogadhatósági okhoz a bíróság nincs kötve.
- [24] A jogállamiság mint az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésében deklarált alkotmányos alapelv magában foglalja a jogbiztonság követelményét, amelynek egyik fő sarokköve a jogegység, vagyis a jog egységes értelmezése és alkalmazása, az egységes ítélkezési gyakorlat. Amint arra az Alkotmánybíróság rámutatott: „Az egységes és kiszámítható bírói gyakorlat igénye a jogállamiság, a jogbiztonság és a jogegység követelményének hármasa mellett a törvény előtti egyenlőség alapelveiből is következik.” [13/2013. (VI. 17.) AB határozat]
- [25] A bíróságok jogalkalmazásának egységét az Alaptörvény 25. cikkének (3) bekezdése értelmében a Kúria biztosítja, amelynek keretében a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz. A jogegységesítésnek ugyanakkor az elsődleges, a jogegységi eljárást időben is megelőző eszköze a felülvizsgálati eljárás. A jogegységi panasz eljárás bevezetésével és az azzal egy időben módosított felülvizsgálati eljárási szabályozással ugyanis a jogalkotó célja kifejezetten az volt, hogy az ugyanabban a jogkérdésben jelentkező eltérő jogértelmezés problémáit a konkrét ügyekkel összefüggésben, az érintett felek kérelmére, az ő részvételükkel zajló eljárásban, elsősorban a felülvizsgálati eljárásban tárja fel és oldja meg a Kúria. Ennek keretében az alsóbb fokú bíróságok által kialakított – adott esetben a Kúriától eltérő – jogértelmezését a Kúria az arra jogosult kérelmére induló felülvizsgálati eljárásban értékeli. (Jpe.IV.60.034/2022/5.)
- [26] Mindennek a jogszabályi alapját a közigazgatási perek esetében a Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontjának első fordulója és a 118. § (1) bekezdés *b)* pontja jelenti, amely rendelkezések értelmében a felülvizsgálati kérelmet a Kúria akkor fogadja be, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata a joggyakorlat egységének biztosítása [Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpont első fordulója] vagy a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés miatt indokolt [Kp. 118. § (1) bekezdés *b)* pont].
- [27] Ahogyan azt a Kp. indokolása is rögzíti, a széttartó, kiszámíthatatlan joggyakorlat sérti a jogbiztonságot és a peres felek tisztességes eljáráshoz való jogát. Ezért szükséges eljárásjogi eszközökkel biztosítani annak lehetőségét, hogy e feladatának a Kúria eleget tudjon tenni, és valóban következetes gyakorlatot

- alakíthatson ki. Biztosítani kell a peres feleknek annak lehetőségét, hogy ha a jogerős döntés jogkérdésben eltér a Kúria közzétett határozatától, azt a Kúria elé tudják vinni, ezért számukra az ilyen esetekre jogorvoslati lehetőséget kell biztosítani. A Kp. 118. § (1) bekezdés *b*) pontja tehát arra az esetre nyitja meg a felülvizsgálat lehetőségét, ha a Kúria valamely jogkérdésben a BHGY-ban közzétett határozatában már állást foglalt, és a felülvizsgálati kérelemmel támadott határozat ettől eltért.
- [28] Az egységes ítélkezési gyakorlat biztosításának igénye ugyanakkor olyan elvi jelentőségű – vagyis az ügy érdemére kiható, a döntés alapjául szolgáló jogszabály értelmezésével összefüggő – jogkérdésben is felmerülhet, amelyben a Kúria korábban még nem foglalt állást. Önmagában viszont ez a körülmény – hacsak a Kúria az ügy valamely speciális körülményére tekintettel nem látja indokoltnak – nem elegendő a felülvizsgálati kérelem befogadásához, hiszen amíg az alsóbb fokú bíróságok a felmerült jogkérdésben döntenek és a döntéseik között nincs eltérés az egyes jogszabályok értelmezése és alkalmazása kapcsán, addig a joggyakorlat egységének biztosítása nem kívánja meg feltétlenül a Kúria iránymutatását. (Kfv.37.127/2023/2., Kfv.37.137/2023/2.)
- [29] Amennyiben viszont valamely elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat nem egységes, az alsóbb fokú bíróságok gyakorlata széttartó, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye fennáll, a Kúriának mint a jogegység letéteményesének a felülvizsgálati eljárás keretei között van lehetősége alkotmányos kötelessége teljesítésére, az egységes és következetes joggyakorlat megteremtésére. Ennek biztosítására szolgál a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjának első fordulata, amely a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében teszi lehetővé a felülvizsgálati kérelem befogadását.
- [30] A határozatok közötti, jogkérdésben való ellentmondás esetén tehát a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjának első fordulata vagy a Kp. 118. § (1) bekezdés *b*) pontjára lehet hivatkozni a felülvizsgálati kérelemben: mindkét befogadási ok a jog egységét hivatott biztosítani. A felülvizsgálati kérelmek e két befogadási oka között az a különbség, hogy míg az utóbbi esetben a Kúria által közzétett határozattól áll fenn jogkérdésben való eltérés, addig az előbbi esetben az eltérés kettő vagy több, alsóbb fokú bíróságok által hozott határozat között fedezhető fel.
- [31] Mindezekre tekintettel a Jogegységi Panasz Tanács arra a megállapításra jutott, hogy helyes és a Kúria alkotmányos szerepének betöltését megfelelően biztosítja az Indítványozó és több más tanács eddigi következetes gyakorlata, amely szerint a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálati kérelmet akkor kell befogadni, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria még nem foglalt állást, feltéve, hogy az adott jogkérdés mikénti megítélésében a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn. A Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjának első fordulata
- való hivatkozás esetén tehát konjunktív feltételként kell vizsgálni egyrészt azt, hogy az adott elvi jelentőségű jogkérdésben a Kúria BHGY-ban közzétett határozatában korábban már állást foglalt-e, másrészt pedig azt, hogy a felvetett jogkérdésben vannak-e olyan eltérő bírói döntések, amelyek arra világítanak rá, hogy a bírói gyakorlat széttartó lenne, annak egysége – ellentétes jogértelmezés miatt – a támadott jogerős ítélet folytán sérült vagy ennek veszélye áll fenn. (Kfv.45.283/2022/5., Kfv.45.292/2022/4., Kfv.37.077/2023/2., Kfv.37.187/2023/2.)
- [32] A Jogegységi Panasz Tanács az indítványban megjelölt határozatok kapcsán rámutat arra, hogy azok a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpont első fordulatának értelmezését tekintve abban egyezően foglalnak állást, hogy a befogadás egyik feltétele, hogy a felvetett elvi jelentőségű jogkérdésben a Kúria még nem foglalt állást. Eltérés abban a tekintetben mutatkozott, hogy – amennyiben a Kúria az adott jogkérdésben még nem foglalt állást – további feltételként kell-e vizsgálni, hogy vannak-e az alsóbb fokú bíróságoknak az adott jogkérdésben eltérő határozatai.
- [33] Az eltéréssel érintett határozatok esetén a Kúriának van kialakult gyakorlata a felvetett jogkérdésben, így a konkrét ügyekben a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjának első fordulata alapított befogadásnak nem volt helye. Azonban a befogadást megtagadó végzések indokolásainak [14] bekezdése tartalmazza azt a megállapítást is, hogy „a felülvizsgálati kérelem joggyakorlat egységének biztosítása érdekében való befogadása körében a Kúriának azt kell vizsgálnia, hogy a támadott jogerős ítélet felvet-e olyan elvi jogkérdést, amelyben a Kúria még nem foglalt állást vagy a Kúria joggyakorlata egységes-e, nem pedig azt, hogy a támadott jogerős ítélet mennyiben van összhangban az elsőfokú bíróság más ítéleteivel”.
- [34] Mivel a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpont első fordulata szerinti befogadás során vizsgálandó feltételek kapcsán a jogegységi határozat [28]–[31] bekezdésében kifejtettektől eltérő értelmezésre adhat alapot az érintett határozatok [14] bekezdésében foglalt az a megállapítás, amely szerint a befogadás során nem azt kell vizsgálni, hogy „a támadott jogerős ítélet mennyiben van összhangban az elsőfokú bíróság más ítéleteivel”, így az érintett határozatok [14] bekezdésében foglaltak nem tarthatók fenn.
- [35] A Kúria ettől eltérő tartalmú határozatai a továbbiakban nem hivatkozhatók kötelező erejüként.

VII.

- [36] A kifejtett indokokra figyelemmel a Kúria a Bszi. 24. § (1) bekezdés *c*) pontja, 25. §-a, valamint 40. § (1) és (2) bekezdése alapján a bíróságok jogalkalmazása egységének biztosítása [Magyarország Alaptörvénye 25. cikk (3) bekezdés] érdekében, a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.
- [37] A jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) bekezdése szerint a Magyar Közlönyben, a BHGY-ban, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzé kell tenni. A jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező. Ettől az időponttól kezdve a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében

közzétett Kfv.37.162/2023/2. és Kfv.37.172/2023/2. számú határozatainak indokolásainak [14] bekezdésében foglalt és bármely más hasonló jogértelmezés kötelező erejűként nem hivatkozható.

Budapest, 2023. június 26.

Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke, Dr. Gyarmathy Judit s.k. előadó bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró helyett, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bíró

Dr. Tóth Kincső bíró többségi határozattól eltérő álláspontja

- [38] A Jpe.IV.60.024/2023. számú jogegységi ügyben elkészült és az előadó bíró által 2023. július 3. napjával véglegesített és ezen a napon 9 óra 17 perckor megküldött határozat (továbbiakban: Határozat) kapcsán a KÜSZ 32. § (3) bekezdésében foglalt határidőben az alábbi eltérő álláspontot képviselő véleményt fogalmazom meg.

I.

- [39] A Határozat a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (továbbiakban: Kp.) 118. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjának első fordulatát értelmezi, azaz azt, hogy a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében – általánosságban – mikor kerülhet sor a felülvizsgálati kérelem befogadására.
- [40] Kimondja a Határozat 1. pontja, hogy „A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 118. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjának első fordulata alapján, a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálati kérelem befogadására – általánosságban – akkor kerülhet sor, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria még nem foglalt állást, feltéve hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn.”
- [41] A Határozat 1. pontjában írt elvi tétel két feltétel együttes teljesülését követeli meg a felülvizsgálati kérelem befogadásához:
- a Kúria még nem foglalt állást a jogkérdésben és
 - a jogkérdésben nincs egységes gyakorlat/joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének áll fenn a veszélye
- [42] Ez az elvi tétel önmagában helyes, amelynek kimondására egy olyan ügy kapcsán lenne indok, amely ezt az értelmezést nem követi.
- [43] Általánosságban kijelenthető, hogy a vizsgált két felülvizsgálati kérelem megtagadásáról szóló határozat szempontjából az elvi tétel nem tartalmaz névumot, tekintve, hogy ezt a befogadási elvet

maradéktalanul követi a Kfv.37.162/2023/2. és Kfv.37.172/2023/2. számú végzés.

- [44] Mindez jól levezethető abból, hogy a két végzés indokolásának [13] bekezdése végig elemzi, bemutatja, hogy idegenrendészeti ügyekben (a méltányossági kérelem előterjesztésével kapcsolatosan) mi a Kúria kialakult és egységes gyakorlata. S erre utal vissza a [14] bekezdés is, amelyet nem lehet szövegkörnyezetből kiragadva értelmezni.
- [45] Szövegkörnyezetéből kiragadott (bármely) mondat értelme minden esetben sérül és téves következtetések levonására adhat alapot.
- [46] A [14] bekezdés első mondata is az elvi tételre utal, s mivel van egységes kúriai gyakorlat, ezért vonja le a második mondatban azt a következtetést az eljáró tanács, hogy az egyedi ügyekben hozott ítéleteknek nincs jelentősége a felülvizsgálati kérelem befogadása szempontjából. [Itt kell megjegyezni, hogy minden idegenrendészeti ügyben ítélkező közigazgatási bíró jól tudja, hogy – ahogy a jogegységi eljárásban előterjesztett észrevételemben is felvázoltam – a méltányossági kérelmezés során kiemelkedő jelentősége van a kérelmező által megjelölt egyedi körülményeknek, azaz a kérelem tartalmának, és ezekben az ügyekben nagyon egyedi döntések meghozatalára kerül sor. Emiatt teljesen jogszerűen és nem jogegységet megbontó módon alakulhat ki az elsőfokú bíróság előtti eljárásban az a helyzet, hogy látszólag ugyanolyan ügyekben („idegenrendészeti méltányossági ügyek”) eltérő döntéseket hoznak a bíróság tanácsai a kúriai útmutatások követése mellett. Az eltérő tartalmú ítéletek nem eltérő jogértelmezésből, hanem eltérő tényekből fakadnak. Ez a helyzet csupán azt mutatja, hogy minden kérelmezőnek sajátosak a személyes körülményei, eltérőek a hivatkozásai és az is, hogy azokból mit tud igazolni, valószínűsíteni. Eltérő tények eltérő ítéleti következtetésekre vezethetnek.]

II.

- [47] Fentieken túlmenően a Határozat lényegi tartalmát érintően az alábbi megállapítások tehetők:
- [48] A Határozat [8] bekezdése tévesen rögzíti a Kfv.37.162/2023/2. és Kfv.37.172/2023/2. sz. határozatok elvi tartalmát.
- [49] Az indokolás [8] pontja azt rögzíti, mintha e végzések szerint a felülvizsgálati kérelem a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében akkor lenne befogadható, ha
- a) a Kúria az adott jogkérdésben nincs gyakorlata, vagy
 - b) a Kúriának az adott jogkérdésben van gyakorlata, de az nem egységes (és ilyen esetben irreleváns az elsőfokú bíróságok szétartó gyakorlata).
- [50] Ezzel szemben a végzések azt mondják ki, hogy a joggyakorlat egységének biztosítása körében a befogadásnál azt kell vizsgálni, hogy „a támadott jogerős ítélet felvet-e olyan elvi jogkérdést, amelyben a Kúria még nem foglalt állást, vagy a Kúria joggyakorlata egységes-e, nem pedig azt, hogy a támadott jogerős ítélet mennyiben van összhangban az elsőfokú bíróság más ítéleteivel.” ([14] pont).
- [51] A végzések tehát azt rögzítik, hogy a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében való befogadás csak akkor merülhet fel (és így a „feltéve” fordulat utáni konjunktív feltételek vizsgálatára is csak akkor

- van szükség), ha az adott jogkérdésben a Kúria még nem foglalt állást. A megtagadó végzések a Határozatban foglalt elvi tételt követik, az attól való eltérés nem áll fenn.
- [52] A Határozat tényállásbeli tévedése abból ered, hogy az csak a végzések indokolása [14] pontját idézi kontextusból kiragadva, holott az indokolás [13] pontjában bemutatásra kerül, hogy a felmerült jogkérdésben – a Harmtv. 17/A. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti kivételes méltánylást érdemlő körülmény fogalmának értelmezése – a Kúria már állást foglalt közzétett határozataiban és ez a kúriai gyakorlat teljesen egységes. A konkrét ügyben tehát az egységes kúriai joggyakorlatra figyelemmel a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja szerinti befogadási ok körében nem volt relevanciája az elsőfokú bíróság más ügyekben hozott, esetlegesen téves, vagy eltérő tényállás miatt eltérő jogi következtetést tartalmazó ítéleteinek. Az indokolás [14] pontjának utolsó mondata tehát a konkrét ügyre vonatkozik, így azt a [13] bekezdésben idézett egységes kúriai gyakorlattal együtt kell értelmezni, és nem általában és önmagában minősül elvi tételnek.
- [53] Más ügyekben a Kúria más tanácsai – köztük az Indítványozó tanács is – úgy foglaltak állást, hogy a Harmtv. 17/A. § (1) bekezdés *a*) pontjának értelmezése mint elvi jelentőségű jogkérdés kapcsán a kúriai gyakorlat egységes (Kfv.37.017/2023/2.; Kfv.37.057/2023/2.; Kfv.37.596/2022/2.; Kfv.37.029/2023/4.; Kfv.37.008/2023/2.; Kfv.37.148/2023/2.).
- [54] Az Indítványozó érveléséből implicite azonban az tűnik ki, hogy nem a Harmtv. 17/A. § (1) bekezdés *a*) pontjának értelmezését, hanem az Oroszországra vonatkozó országinformációk értékelésének mikéntjét tartja elvi jelentőségű jogkérdésnek. Erről azonban a megtagadó végzések egyáltalán nem szólnak, mivel ez nem volt és nem is lehetett a felülvizsgálati eljárás tárgya. Ezek ugyanis ténykérdések, és sem a Jogegységi Tanácsnak, sem a Kúriának nem feladata a tények megállapítása.
- [55] Az elvi jelentőségű jogkérdés az volt, hogy a kivételes méltánylást érdemlő okként figyelembe vehető körülményeknek, tényeknek milyen általános vizsgálati elveknek, szempontoknak kell megfelelnie, ebben pedig kiterjedt és egységes kúriai gyakorlat állt rendelkezésre.
- [56] A megtagadó végzésekben következik az is, hogy ha a Kúria gyakorlata a felmerülő jogkérdésben egységes, akkor – és így jelen esetben is – az alsóbb fokú bíróságok ettől eltérő (esetlegesen téves) határozatait a Kp. 118. § (1) bekezdés *b*) pontjára (és nem az *aa*) alpontra) hivatkozással lehet támadni, és az ilyen felülvizsgálati kérelmet ezen ok alapján kell befogadni. Ezen elv csak implicite tűnik ki a végzésekben, mivel a felperes a befogadás körében a *b*) pontra nem hivatkozott. Egyébként ezt az álláspontot maga az Indítványozó is osztja, amikor azzal érvel, hogy „*a befogadás az a) pont aa) alpont első fordulata (...) alapján csak abban az esetben indokolt, ha az adott jogkérdésben a Kúria közzétett ítélezési gyakorlatában korábban még nem foglalt állást. Ha ugyanis már van az adott kérdésben kúriai gyakorlat, akkor csak a Kp. 118. § (1) bekezdés b) pontja (...) alapján történő befogadás jöhet szóba.*”
- [57] [Megjegyzendő, hogy a Határozat rendelkező része azt eredményezi, hogy azon ügyek felperesei, akik felülvizsgálati kérelmeinek befogadását a K.II. tanács megtagadta, továbbra is eltérő helyzetben lesznek az Indítványozó előtti ügy felpereséhez képest, amennyiben az Indítványozó a tényeket felülmérlegelve eltérő álláspontra jut. Ilyen módon a Határozat továbbra sem biztosítja a jogegységet abban az értelemben, ahogy azt az Indítványozó igényli.]
- [58] A Határozat [32] bekezdése tévesen tartalmazza, hogy „*eltérés abban a tekintetben mutatkozott, hogy – amennyiben a Kúria az adott jogkérdésben még nem foglalt állást – további feltételként kell-e vizsgálni, hogy vannak-e az alsóbb fokú bíróságoknak az adott jogkérdésben eltérő határozatai*”. Ez a kérdés ugyanis a Kfv.37.162/2023/2. és Kfv.37.172/2023/2. számú végzésekben fel sem merülhetett, mivel az eljáró tanács azonosította a meglévő, egységes kúriai gyakorlatot. Ahogy fentebb bemutattam, a [14] bekezdésnek más volt a valós értelme. A meglévő kúriai gyakorlat azonosítását követően jutott arra az ítélkező tanács, a konkrét felülvizsgálati kérelemre válaszolva, hogy az egyedi ügyekben hozott (eltérő) ítéleteknek nincs jelentősége a felülvizsgálati kérelem befogadása körében, mert van egy egységes kúriai gyakorlat. Emiatt a Határozat [33] bekezdésének érvelése is téves, amely alapvetően a mondatokra szétbontott értelmezés következménye.
- [59] A Határozat [35] bekezdése ellentétes a rendelkező rész 2. pontjában foglaltakkal, mert a rendelkező rész 2. pontja csak a [14] bekezdésektől való eltérést engedi és azok (azaz a két bekezdés) kötelező erejüként hivatkozását zárja ki.
- [60] Összefoglalva:
Ebben az ügyben elsődlegesen az kifogásolható, hogy szöveggörnyezetéből kiragadva kerül értelmezésre a két kúriai végzés jogi érvelésének két mondata. Szöveggörnyezetéből kiragadott (bármely) mondat értelme minden esetben sérül és téves következtetések levonására adhat alapot.
- [61] Erdemben az üggyel kapcsolatban állítható, hogy a Határozat rendelkező részének 1. pontja – elvi szinten – helyes, de a 2. pontja téves, mivel az ott hivatkozott megtagadó végzések az 1. pont szerinti elvi tartalommal nem ellentétesek, a mellőzni rendelt [14] bekezdések szöveggörnyezetükből történő kiszakítása a végzés teljes jogi érvelésének téves értelmezését eredményezik. A Határozat összességében azt a látszatot kelti, mintha a két kúriai döntés ellentétes lenne az elvi tétellel, ami pedig nem igaz.
- [62] A támadott végzések tartalma a Határozat rendelkező részének 1. pontjával egyezően az, hogy a felmerült konkrét jogkérdésben a Kúriának van gyakorlata, amely ráadásul egységes, így a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjának első fordulata nem indokolja a befogadást. Mindebből következik, hogy nem áll fenn jogegységi helyzet, így a Bszi. 40. § (1) bekezdése szerint jogegységi határozat meghozatalát mellőző végzést kellett volna hozni.
- [63] A Határozat [32], [33] bekezdése hibás érvelést tartalmaz, [35] bekezdése pedig ellentétes a rendelkező rész 2. pontjában a tanács tagjai által elfogadott állásponttal.

Budapest, 2023. július 6.

Dr. Tóth Kincső s.k.
bíró

Dr. Márton Gizella bíró többségi határozattól eltérő álláspontja

- [64] Az előzetes döntéshozatali indítvánnyal érintett Kfv.37.162/2023/2. és Kfv.37.172/2023/2. végzések a [13] bekezdésekben bemutatták a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja szerinti befogadás vizsgálatához, hogy a Kúriának az adott ügyekben alkalmazandó, a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (a továbbiakban: Harmtv.) 17/A. § (1) bekezdés *a*) pontja, és (2) bekezdése szerinti kivételes méltánylást érdemlő körülmény fogalmának értelmezése körében a kúriai gyakorlat egységes. A végzések [14] bekezdései azt tartalmazzák, hogy a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontra alapított befogadás körében a Kúriának azt kell vizsgálnia, hogy a „támadott jogerős ítélet felvet-e olyan elvi jogkérdést, amelyben a Kúria még nem foglalt állást, vagy a Kúria joggyakorlata egységes-e, nem pedig azt, hogy a támadott jogerős ítélet mennyiben van összhangban az elsőfokú bíróság más ítéleteivel. Erre figyelemmel a felperes által hivatkozott, az elsőfokú bíróság más tanácsai által más egyedi ügyekben hozott ítéleteknek a felülvizsgálati kérelem befogadása szempontjából jogi relevanciájuk nem volt.”
- [65] A Jpe.IV.60.024/2023. ügyben véglegesített határozat 1. pontja úgy fogalmaz, hogy „A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjának első fordulata alapján, a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálati kérelem befogadására – általánosságban – akkor kerülhet sor, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria még nem foglalt állást, feltéve, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn.”
- [66] A Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja konjunktív feltételeket fogalmaz meg, kíván meg a befogadáshoz. Ennek a befogadási oknak az alkalmazását tekintve álláspontom szerint nem volt jogegységi helyzet: *e* pont [az *a*) pont *aa*) alpont első fordulata] alkalmazásának az előfeltétele – azaz az, hogy a jogkérdésben Kúria még nem foglalt állást – az adott ügyekben nem állt fenn. Az érintett határozatok [13] bekezdései éppen azt mutatták be, hogy a kúriai gyakorlat egységes, azaz a Kúria az adott jogkérdésben már állást foglalt. Ha a konjunktív feltételek közül az előfeltétel nem áll fenn, már nem vizsgálendő az a további feltétel, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn. Ennek az értelmezésnek felel meg az a [14] bekezdésekben írt az a megállapítás, hogy „nem azt kell vizsgálni, hogy

a támadott jogerős ítélet mennyiben van összhangban az elsőfokú bíróság más ítéleteivel”.

- [67] A [14] bekezdésekben megfogalmazott jogértelmezés ezért nem tér el a Jpe.IV.60.024/2023. ügyben véglegesített határozat 1. pontjában megfogalmazott értelmezéstől, amelynek tartalmát a Jpe. határozat [8] bekezdése félreértve, tévesen idézi. E téves értelmezés folytán hozott döntést a Jogegységi Panasz Tanács olyan kérdésben, amelyben a döntéshozatal nem volt indokolt. Az érintett kúriai határozatok nem azt mondták ki, hogy a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja első fordulata esetében azt kellene vizsgálni, hogy a kúriai joggyakorlat nem egységes, hanem azt, hogy a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében azt kell vizsgálni, hogy a felvetett jogkérdésben állást foglalt-e már a Kúria (mert, ha még nem foglalt állást, akkor jöhet szóba a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja első fordulata és a további konjunktív feltétel vizsgálata), illetve azt, hogy a Kúria joggyakorlata egységes-e (azaz, ha van kúriai joggyakorlat, akkor már a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja első fordulatának alkalmazásához az előfeltétel hiányzik).
- [68] A Kúria egységes joggyakorlatával szemben esetlegesen szétartó elsőfokú bírósági gyakorlat esetében a befogadásnak nem a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja szerint lehet helye, hanem esetlegesen a Kp. 118. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján, ha kúriai határozatokkal való ellentétes döntés hozatala mint feltétel fennáll.
- [69] Dr. Tóth Kincső többségi határozattól eltérő álláspontjával egyetértek.

Budapest, 2023. július 8.

Dr. Márton Gizella s.k.
bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.005/2023/6. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria az alperes jogegységi panaszát elutasítja.
A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz elbírálása szempontjából irányadó tényállás

- [1] A felperes 2001-ig folyamatosan hivatásos szolgálatot teljesített, majd szolgálati nyugdíjba vonult. A szolgálati járandóság folyósítása mellett – az adott évre vonatkozó minimálbér éves összegének másfélszerese mértékéig – lehetősége volt kereső tevékenységet folytatni.
- [2] A felperes 2010. december 1-től területi vezető munkakörben állt határozatlan idejű munkaviszonyban az alperesnél.
- [3] A felperes 2018 augusztusában súlyos agyhártyagyulladás betegségben szenvedett, amely miatt intenzív ápolásra és gépi lélegeztetésre szorult. A betegsége szövődményeként súlyos hallásvesztés alakult ki, amely következményeként hallókészülék viselésére szorult. 2019 őszére vált alkalmassá a munkavégzésre, napi 100-200 km, illetve havi 2000-

- 4000 km biztonságos vezetésre. Orvosi szempontból az I. csoportú lőfegyvertartásra is alkalmas volt, az eszméletlen állapotot okozó agyhártyagyulladásból meggyógyult, idegrendszeri sérülése nem volt.
- [4] A felperes hosszú időtartamú keresőképtelen állományára tekintettel az alperes 2019 őszén soron kívüli foglalkozás-egészségügyi vizsgálatot rendelt el. 2019. szeptember 15-én az elsőfokú orvosi alkalmassági vélemény a felperes alkalmassága hiányát állapította meg. A felperes fellebbezése alapján eljárta Nemzeti Népegészségügyi Központ Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztálya szintén nem találta alkalmasnak a felperest a területvezetői munkakör ellátására. A munkaköri alkalmasságot érintő korlátozásként a gépjárművezetői II. csoportú egészségi alkalmasság hiányát jelölte meg.
- [5] Az orvosi véleményekre figyelemmel az alperes 2019. szeptember 12-én kelt és 19-én közölt felmondással megszüntette a felperes munkaviszonyát. A felmondás indoklása szerint a felperes foglalkozás-egészségügyi szakorvosi alkalmassági vizsgálata alapján a munkaszerződésben meghatározott területi vezető munkakör ellátására nem alkalmas. A képzettségének, végzettségének, gyakorlatának és egészségi állapotának megfelelő más munkakört a munkáltató nem tudott felajánlani részére, ezért a képességével, illetve annak hiányával összefüggő ok miatt a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 66. § (2) bekezdésében foglaltak szerint munkaviszonyát felmondással megszüntette.
- [6] A felperes keresetében a jogellenes jogviszony-megszüntetés jogkövetkezményeként elmaradt jövedelem címén kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest, vitatva, hogy egészségi állapota miatt alkalmatlan lenne munkaköre ellátására.
- Az első- és a másodfokú bíróság ítélete**
- [7] Az elsőfokú bíróság a kereseti kérelemnek megfelelően marasztalta az alperest. Kifejtette, hogy a perben az alperesnek kellett volna bizonyítania azt a tényt, hogy a felperes a munkaszerződésben meghatározott területi vezető munkakörben történő foglalkoztatására foglalkozás-egészségügyi szempontból nem volt alkalmas, azaz a felmondás indoka valós.
- [8] Az alperes fellebbezése folytán eljárta másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kifejtette, hogy az alperesnek kellett viselnie annak kockázatát, hogy a felmondás oka a perben valótlannak bizonyult, mivel az igazságügyi orvosszakértő véleménye szerint a felperes a felmondás közlésekor a munkakörének betöltésére alkalmas volt. Rögzítette, hogy az Mt. – az alperes érvelésével ellentétben – a felmondás jogszerűségét nem a kártérítésnél irányadó felelősségi szabályok alapján ítéli meg, a törvény a kártérítés szabályait kizárólag a munkaviszony jogellenes megszüntetése esetére, a munkavállaló kárigénye kapcsán rendeli alkalmazni, ezért nem volt jelentősége annak, hogy a munkáltató önhibáján kívül, orvosszakmai véleményre alapozva mondott fel a felperesnek. A másodfokú bíróság utalt arra, hogy az 1/2004. számú Közigazgatási-polgári jogegységi határozat nem zárta ki, hogy az alkalmasságról szóló vélemény

alapján megtett munkáltatói intézkedést a felperes munkaügyi perben vitathassa. Az ítéletábla egyetértett az elsőfokú bíróságnak a kereset összegszerűsége tárgyában kifejtett álláspontjával is. A másodfokú bíróság nem értett egyet az alperessel abban, hogy a felek közötti jogvitának része lenne annak vizsgálata, hogy a munkavállaló munkaköri alkalmasságával kapcsolatos egészségügyi felülvizsgálat intézményrendszer és eljárási rendje megfelel-e a 89/391/EGK irányelvnek, ezért az alperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasította.

A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata

- [9] Az alperes felülvizsgálati kérelme folytán eljárta Kúria mint felülvizsgálati bíróság 2022. november 16-án hozott Mfv.VIII.10.101/2022/9. számú határozatával a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Pp. 406. § (1) és (2) bekezdésére figyelemmel kifejtette, hogy az alperes megalapozatlanul kérte az első- és másodfokú bíróság szakértői díjat megállapító végzéseinek, valamint a jegyzőkönyvvezetésre vonatkozó végzésének felülvizsgálatát, mivel azok nem minősültek az ügy érdemében hozott határozatoknak, így azokkal szemben nem volt helye felülvizsgálatnak.
- [10] A Kúria nem értett egyet az alperesnek az eljárás felfüggesztésére és előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére, továbbá az 1/2004. számú Közigazgatási-polgári jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló indítvánnyal sem. Kifejtette, hogy a 89/391/EGK irányelv végrehajtási körében Magyarország az Európai Unió Alapjogi Chartájának címzettje, ugyanakkor annak 14. cikkéből nem következik a tagállam számára olyan kötelezettség, hogy az ún. egészségügyi felülvizsgálatnak meghatározott közigazgatás jogi, közigazgatási eljárási, illetve igazságszolgáltatási rendszerére vonatkozó szabályait alakítsa ki. Rögzítette, hogy az előzetes döntéshozatali indítvány, valamint az 1/2004. számú Közigazgatási-polgári jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló indítvány előterjesztésének előzetes feltételei nem állnak fenn alapján.
- [11] Kifejtette, hogy a felmondás alapjául szolgáló foglalkozás-egészségügyi orvosi vélemény megalapozottságának felülvizsgálata körében szükség volt igazságügyi orvosszakértő kirendelésére, amelynek megállapításait jogszerűen értékelték a bíróságok. A foglalkozás-egészségügyi vélemény és a perben beszerzett szakvélemény végkövetkeztetése közötti ellentmondás nem a felperes egészségi állapotának eltérő értékeléséből, hanem a munkakör betöltéséhez szükséges feltételek eltérő meghatározásából eredt.
- [12] A Kúria utalt arra, hogy a kártérítés körében a jogerős ítélet helytállóan állapította meg: az Mt. 82. § (2) bekezdésében írt korlát nem időbeli, hanem összehatárt jelent, így a felperes a marasztalás alapjául szolgáló távolléti díja tizenkétszeres összege erejéig igényelhetett kártérítést az alperestől. A felperes eleget tett kárenyhítési kötelezettségének, állaskeresési járadékra jelentkezett, amelynek utóbb a szakigazgatási szerv is helyt adott. Mindezeket

figyelembe véve a Kúria jogszerűnek ítélte az eljárás bíróságok döntését a kártérítés mértéke tekintetében is.

A jogegységi panasz

- [13] Az alperes (a továbbiakban: Panaszos) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2012. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) és (2) bekezdésére alapított jogegységi panaszában kérte az ítélet hatályon kívül helyezését, valamint a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára való utasítását, mert álláspontja szerint a támadott ítélet jogkérdésben indokolatlanul eltér a Kúria közzétett határozataitól. A Panaszos a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése alapján a következő határozatokra hivatkozott: „Kpkf.40.058/2021/2.; Kpkf.35.017/2022/4.; Pf.20.532/2021/4.; Kfv.35.268/2019/12.; Mfv.10.171/2019/5.; Pfv.20.870/2021/7.; Pfv.20.735/2020/11.; Mfv.10.068/2021/5., Kfv.35.728/2015/9.; Pfv.20.066/2020/4.) A Bszi. 41/B. § (2) bekezdésével összefüggésben a Panaszos a következő határozatokat jelölte meg: „Pfv.21.228/2021/4. és Kfv.37.780/2021/7.”. A Panaszos álláspontja szerint a Kúria nem vette figyelembe ezen – többségükben a felülvizsgálati kérelmében is megjelölt – döntéseket, holott az ezektől jogkérdésben történő eltérés nem volt indokolt.
- [14] A Panaszos érvelése szerint a másodfokú foglalkozás-egészségügyi szerv aktusa egy döntés, vagyis egy olyan közigazgatási cselekmény, amellyel szemben közigazgatási pernek van helye a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi. I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 1. § és 4. § (1) bekezdése alapján, azonban az 1/2004. számú Közigazgatási-polgári jogegységi határozat elzárja a feleket a jogorvoslattól. Az 1/2004. számú Közigazgatási-polgári jogegységi határozat az elmúlt időszakban bekövetkezett közjogi változások folytán meghaladottá vált, ellentétes a 89/391/EGK irányelvvel, továbbá sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, I. cikk (3) bekezdését, illetve a XVIII. cikk (1) és (7) bekezdését is. Kérte, hogy a Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panasz eljárást függesse fel és az általa megjelölt kérdések megválaszolása érdekében kezdeményezze az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárását. Kérte továbbá, hogy a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa kezdeményezze az Alkotmánybíróságnál a foglalkozás-egészségügyi alkalmazásról szóló másodfokú orvosi szakvélemény minősítéséről szóló 1/2004. számú Közigazgatási-polgári jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [15] Kifogásolta, hogy az elsőfokú eljárás során a felperes jogi képviselője egy esetben a folyamatban lévő tárgyalást elhagyta, a tárgyalás azonban folytatódott, a bíróság pedig az alperes jogi képviselőjének jelzése ellenére sem hívta fel a felperest, hogy térjen át a jogi képviselő nélküli eljárásra. Sérelmezte, hogy a bíróságok nem kézbesítették számára a foglalkozás-egészségügyi szervek aktusainak alapját képező orvosi leleteket annak ellenére, hogy a bíróságok ítéletüket erre alapították.
- [16] Sérelmezte továbbá, hogy a bíróságok túlterjeszkedve a felperes kereseti kérelmén olyan kárösszeget tettek a vizsgálat tárgyává és olyan összegből vonták le a kárenyhítési kötelezettség, illetve egyéb jogszabály által levonandó összegeket, amely az Mt. 82. § (2) bekezdése, illetve a kérelemhez kötöttség elve alapján nem lehetett volna a per tárgya, valamint a bíróságok nem alkalmazták a munkavállalók kárenyhítési kötelezettségére vonatkozó szabályokat.
- [17] Álláspontja szerint a Kúria nem orvosolta azt a súlyos eljárási szabályszegést sem, hogy az elsőfokú bíróság jogszerűen alkalmazta a „bíró hivatalos tudomásának intézményét”, továbbá azt sem, hogy a bíróság olyan személy részére rendelkezett a szakértői díj kiutalásáról, aki sem szakértő, sem közreműködő alanyisággal nem bírt az eljárásban, valamint nem vizsgált felül több olyan sérelmes, az elsőfokú bíróság által hozott végzést, amelyet a felülvizsgálati kérelmében megjelölt. Hivatkozott arra is, hogy a Kúria nem vizsgálta meg a felülvizsgálati kérelmének több jogszabályhely megsértése vonatkozásában előterjesztett érvelését, így a támadott határozat indokolása hiányos.
- [18] Kifogásolta még, hogy a Kúria nem hozott alakszerű döntést az Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmről, valamint az alperes előzetes döntéshozatal iránti kérelmről sem.
- [19] A felperes, illetve ellenérdeklő fél a jogegységi panasz eljárásban nem terjesztett elő nyilatkozatot.

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai

- [20] A jogegységi panasz alaptalan.
- [21] A Bszi. 41/B. § (1) bekezdése értelmében jogegységi panasznak van helye – a pervezetésre vonatkozó végzés kivételével – a Kúriának az eljárási törvény alapján további fellebbezéssel, felülvizsgálati kérelemmel vagy felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható határozata ellen, ha a felülvizsgálati kérelemben a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre már hivatkoztak, és a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést határozatában nem orvosolta.
- [22] A Bszi. 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panasznak van helye akkor is, ha a Kúria ítélező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor.
- [23] A Panaszos a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése alapján összesen tíz kúriai határozatot (Kpkf.40.058/2021/2., Kpkf.35.017/2022/4., Pf.20.532/2021/4., Kfv.35.268/2019/12., Mfv.10.171/2019/5., Pfv.20.870/2021/7., Pfv.20.735/2020/11., Mfv.10.068/2021/5., Kfv.35.728/2015/9. és Pfv.20.066/2020/4.), a Bszi. 41/B. § (2) bekezdése alapján pedig két kúriai döntést (Pfv.21.228/2021/4. és Kfv.37.780/2021/7.) jelölt meg.
- [24] Erre tekintettel a Jogegységi Panasz Tanácsnak mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy a jogegységi panaszban a Kúria támadott határozatától eltérő döntésként megjelölt tizenkét határozat megfelel-e a Bszi. 41/B. § (1)–(2) bekezdésében meghatározott kritériumoknak. E vizsgálat alapján a Jogegységi Panasz Tanács

- megállapította, hogy a Panaszos által megjelölt valamennyi határozata eleget tesz a jogszabályban meghatározott követelményeknek.
- [25] A jogegység követelményét az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése rögzíti, kimondva, hogy a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A Jogegységi Panasz Tanács töretlen gyakorlata szerint a Kúria e feladatát az ítélezése során akkor teljesíti, ha a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezést, elvi megállapítást (*ratio decidendi*) az azonos ügyekben követi (Jpe.I.60.002/2021/7. [18] bekezdés; I.Jpe.60.005/2021/5. [29] bekezdés; Jpe.I.60.023/2021/11. [34] bekezdés; Jpe.II.60.036/2021/13. [19] bekezdés; Jpe.I.60.003/2022/9. [20] bekezdés; Jpe.II.60.030/2022/8. [40] bekezdés; Jpe.I.60.035/2022/7. [15] bekezdés).
- [26] A Jogegységi Panasz Tanács már több döntésében elvi élel kifejtette, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszosnak a per tárgyává tett jog- és érdeksérelemnek kiküszöbölésére szolgál. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőségét biztosítanak. A jogegységi panasz eljárás – mint ahogy a nevéből is tükröződik – a közzétett határozattól eltérés feloldását, a jogegység biztosítását célozza, nem pedig újabb jogorvoslati fórumot nyit a panaszosnak, a megelőző eljárások során szükségszerűen már érvényesített jog- és érdeksérelem orvoslására. (Jpe.II.60.036/2021/13. [22] bekezdés, Jpe.II.60.030/2022/8. [42] bekezdés, Jpe.I.60.035/2022/7. [17] bekezdés).
- [27] A Jogegységi Panasz Tanács kiemeli, hogy a jogegységi panasz eljárás egy a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, sui generis eljárás. A jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését. Nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként” (Jpe.I.60.011/2021/3. [20] bekezdés). Ebből következik, hogy ebben az eljárásban nem általában kell a jogegységi panasszal támadott kúriai határozat jogszerűségét vizsgálni, és nincs lehetőség a felülvizsgálati határozattal szemben megismételt, illetve újabb jogi érvek érdemi értékelésére sem. A jogegységi panasz e körben tett előadásait ezért nem lehetett figyelembe venni (Jpe.II.60.025/2021/14. [39] bekezdés).
- [28] A jogegységi panasz érdemi vizsgálatánál először is azt kell megállapítani, hogy a hivatkozott kúriai határozatok valóban összevethetők-e a jogegységi panasszal támadott kúriai határozattal. E körben hangsúlyozza a Jogegységi Panasz Tanács, hogy a jogegységi panasz eljárásban jogkérdésekre vonatkozó eltérést vizsgál a támadott és a referenciaként megjelölt határozatok között (Jpe.II.60.025/2021/14. [37] bekezdés; Jpe.II.60.018/2022/6. [30] bekezdés; Jpe.II.60.022/2022/6. [31] bekezdés). A Jogegységi Panasz Tanács töretlen gyakorlata, hogy a Bszi. 41. § (3) bekezdés b) pontjában előírt követelmény kapcsán a határozat szám szerinti megjelölésén túl azt is megköveteli a panasz benyújtójától, hogy az eltérést konkrétan megjelölje, megindokolja, bemutassa a panaszolt határozat és az összehasonlításul hivatkozott határozatok közötti ellentétet (Jpe.I.60.011/2021/3. [23] bekezdés). A Jogegységi Panasz Tanács Jpe.I.60.007/2022/6. számú határozatában kifejtett álláspontja szerint a jogegységi panaszt előterjesztő féltől elvárható, épp a jogintézmény sajátos jellege és a kötelező jogi képviselt okán, hogy a támadott döntés és a közzétett kúriai döntés(ek) közötti ügyszabadságot bemutassa, annak fennállását részletesen indokolja, a jogkérdésben való eltérést pontosan megjelölje, és panaszában állítson fel párhuzamot a jogkérdés szempontjából releváns tények, alkalmazandó jogszabályok, az eljárás kereteit meghatározó kérelmi elemek hasonlóságára utalva, továbbá mutassa be, hogy a közzétett döntésekben milyen elvi megállapítás került rögzítésre, ugyanezen jogkérdésben milyen álláspontot fogadott el az ítélező tanács és indokolja meg, miben látja a közzétett és támadott kúriai döntés közötti eltérést (vö. Jpe.I.60.029/2021/9., Indokolás [18], Jpe.II.60.019/2021/18., Indokolás [29]).
- [29] A jogértelmezések összehasonlítása nem lehet teljesen absztrakt, mivel az összevetett határozatok egyrészt konkrét tényállások vonatkozásában értelmezték az alkalmazandó jogszabályokat, másrészt ezt csak az adott ügyekben előterjesztett kérelmek keretei között teheték meg. Ez ugyan nem követeli meg a teljes tényállás-azonosságot, de az érintett határozatoknak az általuk elbírált tény- és jogkérdésekre vonatkozó lényegi összevethetőségét igen. Ezt a nem teljes tényállási azonosságot, ugyanakkor lényegi összevethetőséget fejtette ki a Kúria a Jpe.I.60.005/2021. számú határozatában az ügyszabadság követelményének megfogalmazásával.
- [30] A Panaszos által elsőként megjelölt, a Kúria Kpkf.40.058/2021/2. számú határozatának tényállása teljes mértékben eltér a támadott határozattól: az ingatlan-nyilvántartási ügyben indult közigazgatási jogvitában a felperes keresetet nyújtott be az alperes határozatának felülvizsgálata iránt, amelyben kérte annak megsemmisítését. Az elsőfokú bíróság a felperes keresetlevelét visszautasította a Kp. 48. § (1) bekezdés b) pontja alapján, tekintettel arra, hogy a keresetben megjelölt jogsérelem nem képezi közigazgatási jogvita tárgyát. A felperes fellebbezése folytán eljáró Kúria az elsőfokú bíróság végzését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot az eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. A Kúria indokolásában kifejtette: az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy a perbeli, keresettel támadott közigazgatási tevékenység (a tulajdonjog bejegyzéséről hozott egyedi döntés) nem lehet közigazgatási jogvita tárgya, mivel a Kp. 4. § (1) bekezdésében a közigazgatási jogvita megállapításához meghatározott három együttes feltétel fennáll.
- [31] A Panaszos álláspontja szerint a Kúria Kpkf.40.058/2021/2. számú határozatában foglaltakkal az 1/2004. számú Közigazgatási-polgári jogegységi határozat teljességgel szembehelyezkedik. Meglátása szerint e jogegységi határozat által biztosított polgári peres jogorvoslat nincs összhangban a közigazgatási jogorvoslat hatályos szabályozásával. Kifejtette, hogy a másodfokú foglalkozás-egészségügyi szervként eljáró Nemzeti Népegészségügyi Központ döntése

- ellen a Kp. 1. §-a és a Kp. 4. § (1) bekezdése alapján közigazgatási pernek van helye. Mindezen érvek alapján a Panaszos azt állítja, hogy a jogegységi panasszal támadott kúriai ítélet jogkérdésben eltér a Kpkf.40.058/2021/2. számú határozattól, mivel a másodfokú foglalkozás-egészségügyi szerv aktusa megfelel mindhárom feltételnek, amely alapján azzal szemben közigazgatási pernek lenne helye.
- [32] A Jogegységi Panasz Tanács mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy a jogegységi panasz eljárásnak nem tárgya az 1/2004. számú Közigazgatási-polgári jogegységi határozat felülvizsgálata, az abban foglaltak vitatása. A felek között folyamatban volt munkaügyi perben a foglalkozás-egészségügyi alkalmasságról szóló másodfokú orvosi véleménnyel szemben egyik fél – így a Panaszos sem – kezdeményezett jogorvoslatot, azt közigazgatási perben nem támadták. A bíróságok tehát nem is hozhattak olyan határozatot, amelyben állást foglaltak volna arról a kérdéstről, hogy a foglalkozás-egészségügyi alkalmasságról szóló másodfokú orvosi vélemény közigazgatási határozatnak minősül-e vagy sem.
- [33] A Kúria Kpkf.35.017/2022/4. számú határozatának tényállása teljes mértékben eltér a támadott határozattól: az adóhatósági határozat elleni közigazgatási perben a bíróság hivatalból vizsgálta a meghatalmazott képviseleti jogosultságát az ügyvállalási korlát jogintézményére is kiterjedően. A bíróságok megállapították, hogy a felperes képviseletében a keresetlevelet ellenjegyző jogi képviselő nem járhat el az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.) 20. § (5) bekezdése alapján, ugyanis korábbi munkáltatójával szemben a munkavégzésre irányuló jogviszonya kevesebb, mint három éve szűnt meg és a korábbi munkáltató e §-ban foglalt korlátozás alól nem adott részére felmentést. Tekintettel arra, hogy az elsőfokú bíróság előtt a jogi képviselet nem volt kötelező, az elsőfokú bíróság a Pp. 244. § (1) és (2) bekezdései helytálló alkalmazásával felhívta a felperest a jogi képviselet nélküli, azaz személyes eljárásra való áttérésre vagy új jogi képviselő bejelentésére.
- [34] E határozattal összefüggésben a Panaszos arra hivatkozott, hogy a jogegység megbomlásának veszélye áll fenn amiatt, hogy a jogegységi panasszal támadott kúriai döntés nem orvosolta az elsőfokú bíróság azon súlyos eljárási szabálysértését, hogy a jogi képviselet fenntartásának hiányában nem hívta fel a felet, hogy nyilatkozzon arról, áttér-e a jogi képviselő nélküli eljárásra, és az eljárást sem szüntette meg a Pp. 74. § (2) bekezdése alapján.
- [35] A fenti határozat tényállását összevetve a panaszolt határozat alapjául szolgáló ügy tényállásával, ügyszemlélettel fennállása nem állapítható meg a következő indokok alapján. A támadott határozatban a Kúria kifejtette, hogy a bíróság nem sértette meg a Pp. 244. § (1) bekezdését, ugyanis „[a]z a körülmény, hogy a jogi képviselő egy alkalommal a tárgyalás vége előtt távozott és a tárgyaláson a felperes személyesen vett részt, nem jelenti a jogi képviselő nélküli eljárásra való áttérést” (Ítélet [65] bekezdés). Hangsúlyozza a Jogegységi Panasz Tanács, hogy az eltérőként megjelölt, Kpkf.35.017/2022/4. számú határozat alapjául szolgáló eljárásban a jogi képviselő az Üttv. 20. § (5) bekezdésében meghatározott ügyvállalási korlát jogintézménye miatt nem járhatott el az ügyben, ezért volt szükség arra, hogy a bíróság a Pp. 244. §-ának megfelelő intézkedéseket tegyen. Ehhez képest azonban a támadott határozatban a jogi képviselővel szemben nem állt fenn ügyvállalási korlát, a jogszabályoknak megfelelően látta el a felperes jogi képviseletét. A felperes jogi képviselője a 2020. június 24. napján 13 órakor megkezdett perfelvételi tárgyaláson, az érdemi nyilatkozatok megtételét követően, a tanács elnökének engedélyével mintegy félóra időtartamban volt távol, mert egy másik tárgyaláson kellett részt vennie.
- [36] A Panaszos sérelmezte azt is, hogy a Kúria nem orvosolta azon jogsértést, hogy a korábban eljáró bíróságok nem közölték az alperessel a foglalkozás-egészségügyi szervek aktusainak alapját képező orvosi leleteket, továbbá ennek ellenére az elsőfokú bíróság ítéletét ezekre a leletekre alapította. A Panaszos állítása szerint az iratok közlésének elmulasztásával összefüggésben a támadott határozat eltér a Kúria Pfv.20.532/2021/4. számú és a Kfv.35.268/2019/12. számú határozatától.
- [37] A Panaszos által eltérőként megjelölt döntésekben szereplő ügyek tényállása jelentősen különbözik. A Kúria Pfv.20.532/2021/4. számú határozatának tárgya szülői felügyelet gyakorlásának megváltoztatása volt. A felülvizsgálati eljárásban az alperes sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság nem tette lehetővé a szükségtelenül, hivatalból beszerzett iratok tartalmának megismerését, a tárgyaláson pedig nem volt tényleges lehetőség az iratismertetésre, ezáltal az iratokra reagálni sem tudott. A Kúria a jogerős ítéletet részben hatályon kívül helyezte, és rögzítette, hogy a megismételt másodfokú eljárásban a bíróságnak lehetőséget kell biztosítani a beszerzett iratanyag megismerésére és megfelelő határidőt kell adnia a feleknek észrevételeik megtételére. Indokolásában kifejtette, hogy a bíróság hivatalból történő bizonyítása esetén a beszerzett iratok tartalmának megismerése különösen fontos, azonban a bíróság nem tájékoztatta a feleket az iratanyag bekéréséről, az iratokhoz való csatolásról, az iratokat nem ismertette, azaz nem tette a per anyagává. A hivatalból bekért teljes iratanyag megismerhetősége biztosításának hiánya különösen sérti a kontradiktórius eljárás alapelvét. Az alkotmányos alapjog sérelme súlyos eljárási szabálysértés, az ügy érdemi eldöntésére is kihatással volt.
- [38] A Kfv.35.268/2019. számú ügyben a per tárgya vámműgyben hozott közigazgatási határozat volt. Az ügy tényállása szerint az elsőfokú vámhatóság a bejelentett vámtermékeket túlzottan alacsonynak értékelte, ezért különböző, egymástól független eljárásokban elrendelte az egyes vámárnyilatkozatok utólagos ellenőrzését. Az egyes ellenőrzések eredményeként keletkezett határozatok meghozatalára, bírósági felülvizsgálatára azonban eltérő időpontokban került sor. A Kúria észlelte, hogy a jogerős ítéletben megjelölt, az elsőfokú bíróság ítéletét megalapozó, a Kúria felülvizsgálatának is alapját képező iratanyag hiányos. Az elsőfokú bíróság a tényállást megalapozó bizonyítékok körében hivatkozott a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.K.27.114/2015. és a 3.K.27.115/2015. számú peres eljárásainak iratanyagára, ezeknek a peres

- eljárásoknak az iratanyaga azonban nem szerepelt a felülvizsgálat alapjául szolgáló peres eljárás iratai között. Az is megállapítható volt, hogy a 3.K.27.349/2013/9. számú ítélet ismerete nélkül nem követhető végig az alperesi eljárás alakulása, a bírói kötelezéseknek való megfelelések. Nem azonosítható, hogy az egyes vámkezelések mikor és melyik peres eljárás részét képezték, a nem ismert tartalmú szakértői vélemény mennyiben hatott ki a vámértékek kimunkálására. Ezt követően a Kúria döntése elvi tartalmaként rögzítette, hogy „[a] bíróság csak olyan bizonyítékokat értékelhet, amelyeket a peres iratokhoz csatoltak és azokat a felekkel ismertették. Más perben becsatolt és az érintett peres iratok között nem található, nem ismertett bizonyítékokra a bíróság nem alapíthatja az ítéleti ténymegállapításokat, érdemi döntését.” Mindezekre tekintettel a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [39] A Jogegységi Panasz Tanács rögzíti, hogy a fenti két ügy és a támadott határozat között eljárásjogi szempontból sem állapítható meg ügyszomság. Az eltérő határozatként megjelölt ügyekben ugyanis egyik esetben a bíróság hivatalból beszerzett iratokat nem közölte a féllel, a másik esetben pedig a bíróság ítéletében a tényállást megalapozó bizonyítékok körében olyan korábbi peres eljárásokra hivatkozott, amelyek iratanyaga nem szerepelt a felülvizsgálat alapjául szolgáló peres eljárás iratai között. Ehhez képest a támadott határozat alapjául szolgáló ügyben az alperes a felperes orvosi leleteit az orvosszakértői véleményből (Kaposvári Törvényszék 22.M.70.040/2020/38. számú irat) megismerhette, továbbá az elsőfokú bíróság valamennyi tárgyalás kezdetén ismertette a korábbi tárgyalást követően keletkezett iratokat, ekkor az alperes nem jelezte, hogy ezek között szerepel olyan irat, amelyet nem ismer. A másodfokú bíróság hangsúlyozta továbbá, hogy a bíróság a felperes egészségügyi adatait tartalmazó okiratokat zártan kezelte, ezt az alperes az eljárás során nem sérelmezte. Megjegyzi a Jogegységi Panasz Tanács, hogy az elsőfokú bíróság – a Panasos állításával ellentétben – a tényállást nem a felperes orvosi leleteire, hanem – többek között – a szakértői véleményre alapította.
- [40] A Panasos kifogásolta az elmaradt jövedelem összegének számítását is. Álláspontja szerint a bíróság a felperes kereseti kérelmén túlterjeszkedve olyan kárösszeget tett a vizsgálata tárgyává (az elsőfokú tárgyalás berekesztéséig elmaradt jövedelem), valamint olyan kárösszegeből vont le a kárenyhítési kötelezettség, illetve egyéb, jogszabály által levonandó összegeket, amely az Mt. 82. § (2) bekezdése, illetve a kérelemhez kötöttség elve alapján a per tárgya sem lehetett volna. E vonatkozásban hivatkozott arra, hogy a támadott határozat jogkérdésben eltér a Kúria Mfv.10.171/2019/5. számú, a Pfv.20.870/2021/7. számú és a Pfv.20.735/2020/11. számú határozataitól.
- [41] A Jogegységi Panasz Tanács e döntések kapcsán szintén vizsgálta az ügyek tényállási elemeit, de nem talált olyan egyezőséget, amely az ügyszomságot igazolta volna, ezt egyébként a Panasos sem vezette le, amely miatt a jogegység hiányára, megbomlására sem lehetett következtetni. A Kúria Mfv.10.171/2019. számú ügyében egy vezető állású munkavállaló érvényesített igényt munkaviszonya jogellenes munkáltatói megszüntetése miatt. A felperes a munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogkövetkezményeként elsődlegesen elmaradt jövedelem címén igényelt kártérítést az Mt. 82. § (1) bekezdése alapján, másodlagosan pedig az Mt. 82. § (4) bekezdése szerinti ún. kompenzációs kárátalány megfizetésére kérte kötelezni a munkáltatót. A bíróság a munkáltatót a felperes másodlagos keresete szerint marasztalta. Az ügyben az a jogkérdés merült fel, hogy a vezető állású munkavállalókra vonatkozó speciális rendelkezés [Mt. 209. § (6) bekezdése] – amely szerint a vezető állású munkavállaló általi jogellenes munkaviszony-megszüntetés esetére az általánostól eltérő szabályok irányadóak – joganalógia útján alkalmazható-e abban az esetben is, amikor nem a munkavállaló, hanem a munkáltató szünteti meg jogellenesen a vezető állású munkavállaló munkaviszonyát. A Kúria azt követően, hogy e kérdésben döntött, hivatkozott a Kúria Közigazgatási- és Munkaügyi Kollégiumának 3/2014. (III. 31.) számú véleményének 5. a) és 6. a) pontjaira, az abban foglaltakat ismételte meg annak érdekében, hogy hangsúlyozza: a munkaviszony munkáltató általi jogellenes megszüntetése esetén az Mt. a munkavállalóra bizza, hogy igényérvényesítés esetén válasszon a jogszabályban meghatározott lehetséges jogkövetkezmények közül. Tekintettel arra, hogy ebben az ügyben a bíróság az Mt. 82. § (4) bekezdése szerinti jogkövetkezményt, az ún. kompenzációs átalányt alkalmazta, azaz a munkavállaló részére a felmondási időre járó távolléti díjnak megfelelő összeget ítélte meg, az elmaradt jövedelem számítása – mint a Panasos által felvetett jogkérdés – fel sem merülhetett.
- [42] A Kúria Pfv.20.870/2021. számú ügy tárgya elállás érvényességének megállapítása és eredeti állapot helyreállítása volt. A Kúria a 7. sorszámú határozatának [39] bekezdésében rögzítette, hogy a bíróság a felperes által a keresetben megjelölt jogalaptól nem térhet el, hivatkozott továbbá a Pp. 7. § (1) bekezdés 8. és 11. pontjaira, amely alapján kötelező az érvényesíteni kívánt jognak, az igény anyagi jogi jogalapjának az egyértelmű nevesítése. A Jogegységi Panasz Tanács megjegyzi, hogy a Kúria e határozatában azért utalt mindezekre, mert a szerződés érvénytelenségének megállapítása és az eredeti állapot helyreállítása iránti kereset szerinti jogkövetkezmény hasonló ugyan ahhoz, ha a szerződés megszűnése állapítható meg, de nem azonos azzal. Ehhez képest a támadott határozat alapjául szolgáló ügyben a felperes keresetében egyértelműen megjelölte igényének anyagi jogi jogalapját (a munkaviszony munkáltató általi jogellenes megszüntetésének jogkövetkezményeként az Mt. 82. § (1) és (2) bekezdése alapján jövedelempótló kártérítést kért), és a bíróság ennek megfelelően marasztalta, tehát a bíróság a keresetben megjelölt jogalaptól nem tért el.
- [43] A Kúria Pfv.20.735/2020. számú ügyének tárgya szerződés érvénytelensége volt. A felülvizsgálati eljárásban a Kúriának abban a kérdésben kellett döntenie, hogy a másodfokú eljárásban volt-e helye anyagi pervezetésnek, ezt követően azt vizsgálta,

- hogy a másodfokú bíróság eljárása megfelelt-e az eljárásjogi szabályoknak. A Kúria megállapította, hogy a felperes kereseteiben a szerződés semmisségét nem alapította a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:107. § (2) bekezdésére, valamint az elsőfokú bíróság anyagi pervezetése sem terjedt ki erre a semmisségi okra, és az elsőfokú bíróság ítélete sem tartalmaz erre vonatkozó indokolást. Nem volt ezért eljárásjogi akadálya annak, hogy a másodfokú bíróság hivatalból észlelje ennek a semmisségi oknak a fennállását. Ezt követően kiemelte, hogy ha a felperes a jogvita elbírálását a felmerült újabb jogcímen is kívánja, akkor keresetmódosítást is elő kellett volna adnia a Pp. 373. § (5) bekezdése szerint. Az ügyben a keresetváltoztatás elmaradása azt jelentette, hogy a hivatalból észlelt semmisségi ok alapján a keresetnek helyt adó döntés meghozatalát jelentő, az elsőfokú ítéletet megváltoztató határozat meghozatalára nem volt mód. E határozat és a támadott döntés tényállása tehát jelentősen eltér, nem hasonlítható össze, e körben visszautal a Jogegységi Panasz Tanács a Kúria Pfv.20.870/2021/7. számú határozatánál kifejtettekre.
- [44] A Panasos álláspontja szerint a támadott határozat jogkérdésben eltér az Mfv.10.068/2021/5. számú határozattól is. Ezzel összefüggésben előadta, hogy az elsőfokú bíróság nem vonta le a munkáltató kártérítési kötelezettségéből azon álláskeresési járadék összegét, amelyben a munkavállaló önhibájából nem részesült, továbbá a Kúria e mulasztást nem orvosolta.
- [45] A Panasos által eltérőként megjelölt döntésben szereplő ügy tényállása jelentősen különbözik a támadott határozattól, e körben a Jogegységi Panasz Tanács a következő szempontokat emeli ki. Fontos körülmény, hogy a támadott határozat alapjául szolgáló ügyben a felperes nyugdíjasnak minősült: hosszú ideig hivatásos szolgálatot teljesített, majd 2001-ben szolgálati nyugdíjba vonult, amely 2012-től szolgálati járandósággá alakult át. A jogszabály lehetőséget adott arra, hogy a szolgálati járandóságban részesülő személy keresőtevékenységet folytathasson az adott évre vonatkozó minimálbér éves összegének másfélszeres mértékig. Évenként, amikor az egyéb keresőtevékenységből származó jövedelem ezt a mértéket elérte, a szolgálati járandóság folyósítását az év hátralévő részére felfüggesztették. A felperes ezzel a lehetőséggel élve helyezkedett el az alperesnél területi vezetőként. Ebből következik, hogy a jogviszony-megszüntetés miatt elmaradt jövedelem okán a felperes szolgálati járandóságát a korábbi évekhez képest eltérően, egész évben folyósították, így a kár egy része megtérült annak ellenére, hogy új munkaviszonyt nem létesített vagy egyéb keresőtevékenységet nem folytatott. Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy az álláskeresési járadék igénybevétele esetén a felperes megtérülő jövedelme nem növekedett, hanem – az álláskeresési járadékból történő levonások miatt – csökkent volna. A bíróságok megítélése szerint a felperes kárenyhítési kötelezettségének eleget tett; az alperes viszont az eljárás során nem bizonyította a felperes jövedelemszerző tevékenységét, a megszerzhető jövedelem összegét, így annak levonására sem kerülhetett sor (Kúria Mfv.10.101/2022/9. [63]–[64] bekezdések).
- [46] Ezzel szemben az Mfv.10.068/2021. számú ügyben a felperes egy aktív korú munkavállaló, kisgyermekes családapa volt, aki a munkaviszony megszüntetését követően álláskeresési járadékban részesült, néhány hónap múlva azonban az illetékes kormányhivatal törölte a rendszerből, mert jelentkezési kötelezettségének nem tett eleget. Peradat, hogy a felperes több álláshirdetésre is pályázott, a felajánlott munkalehetőségeket azonban különböző – a bíróságok megítélése szerint nem alapos – magánéleti okokra hivatkozással elutasította. E szempontok mérlegelését követően jutottak a bíróságok arra a következtetésre, hogy a felperes nem tett eleget kárenyhítési kötelezettségének, így a kártérítés mértéke megállapítása során jogszerűen csökkentették az alperes által fizetendő összeget azzal az összeggel, amit a felperes az újabb munkaviszonyában megkereshetett volna (Mfv.10.068/2021/5. [33] bekezdés). Mindezek alapján tehát a két eset között ügyszomság nem állapítható meg.
- [47] A Panasos állítása szerint a támadott határozat a Kúria Kfv.35.278/2015/9. számú határozatától is eltér. Érvelése szerint a diszkrépancia abban érhető tetten, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében rögzítette azt, hogy a felperes a tárgyalásokon megfelelően hallott, miközben a bíróság felperes hallásával kapcsolatos hivatalos tudomása nem volt reprodukálható, az ítéletet mégis ezen megállapítására alapította. Előadta, hogy az alperes kérelme, illetve a Pp. 159. § (4) bekezdése alapján az első- és másodfokú ítéletek eljárási szabályszerűség folytán történő hatályon kívül helyezésével a felperes tárgyaláson való hallásával kapcsolatos megállapítások reprodukálható módon rögzíthetők lettek volna.
- [48] A támadott határozat és a Kúria Kfv.35.278/2015/9. számú ítéletének tényállása nem összevethető. Az eltérőként megjelölt ítéletben egy adóügyben hozott határozat volt a per tárgya. Az elsőfokú bíróság ítéletében utalt a felperes képviselőjének „a bíróság előtt egy teljességgel azonos tényállás alapján folyt perben” tett tanúvallomására mint bizonyítékra. A Kúria megállapította, hogy a hivatalos tudomás tartalmát ugyan az elsőfokú bíróság szóban ismertette, de az nem vált a Pp. 117. § (3) bekezdés szerint perirattá. Ezt követően a Kúria a döntés elvi tartalmaként rögzítette, hogy „a bíró hivatalos tudomásának intézménye csak akkor alkalmazható a peres eljárásban, ha az a későbbiekben reprodukálható módon a per anyagává (perirattá) válik”.
- [49] Ezzel ellentétben a támadott határozattal érintett elsőfokú ítéletben nincs szó arról, hogy a bíróság olyan – csupán hivatalos tudomásából származó – tényre mint bizonyítékra alapította volna az ítéletét, amely ne lenne reprodukálható, vagyis ne lenne az iratanyag része. Az igazságügyi orvosszakértői vizsgálaton rögzítették, hogy a felperes a szóbeli, társalgási beszédet megérti, bár a maszkviselés miatt néha visszakérdez. Az alperes vitatása miatt a kiegészítő igazságügyi orvosszakértői vélemény egyértelműen rögzítette, hogy a felperes hallására tett korábbi megállapítás nem a vizsgált személy bemondásán, hanem vizsgálaton alapul. Az elsőfokú

- bíróság ítéletének indokolásában kimerítően összegezte a szakértői véleményt a kiegészítéssel együtt a felperes hallásával összefüggő adatokra, leletekre is kiterjedően. Ezt követően a bíróság megjegyezte, hogy „[a] tárgyaláson a bíróság meggyőződhetett arról, hogy a felperes hallása a beszéd megértéséhez is elegendő, a felperes a feltett kérdésekre adekvát válaszokat adott akkor is, amikor a kérdezők járványügyi okból maszkot viseltek”.
- [50] Mindezek alapján a Panaszos valamennyi, a bíró hivatalos tudomásának intézményével kapcsolatban tett hivatkozása súlytalan, nem merült fel olyan tény, amelyet a bíróság anélkül vont volna értékelési körébe, hogy az a peranyag között ne szerepelne. Utal továbbá a Jogegységi Panasz Tanács arra, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét – az alperes állításával ellentétben – nem a saját, tárgyaláson tapasztalt tudomására, hanem – többek között – a kiegészített orvosszakértői véleményre alapította, ahogyan arra ítéletében is helyesen hivatkozott.
- [51] A Panaszos érvelése szerint a támadott határozat jogkérdésben eltér a Pfv.20.066/2020/4. számú és a Pfv.21.228/2021/4. számú határozattól. Álláspontja szerint a Pfv.20.066/2020/4. számú határozattól való eltérés indoka az, hogy a Kúria nem orvosolta azon súlyos eljárásjogi szabálysértést, hogy a bíróságok olyan személy részére (szakkonzultáns) rendelkeztek szakértői díj kiutalásáról, aki szakértőként nem vett részt az eljárásban. A Panaszos a Pfv.21.228/2021/4. számú határozattal összefüggésben pedig azt sérelmezi, hogy a Kúria nem vizsgálta felül – a felülvizsgálati kérelemben megjelölt – szakértői díjmegállapító végzéseket. Kifejtette, hogy a nem az ügy érdemében hozott végzések felülvizsgálatára a Pp. 405. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 365. § (3) bekezdése ad lehetőséget, tehát e végzéseket a Kúriának az ítélettel szemben benyújtott felülvizsgálati kérelem alapján kell felülvizsgálnia.
- [52] A Panaszosnak nem az ügy érdemében hozott végzésekkel kapcsolatos álláspontjával összefüggésben a Jogegységi Panasz Tanács hangsúlyozza, hogy a jogegységi panasz eljárásban a Kúria nem az alsóbb fokú bíróságok döntéseinek a Kúria döntéseitől való eltérést vizsgálja. Ebben az eljárásban súlytalan az összes olyan panaszosi érv, amely azt fejtí ki, hogy az elsőfokú vagy másodfokú bíróság döntése miért nem jogszerű. Az alsóbb fokú bíróságok ítéletei jogszerűségének bevonása a jogegységi panasz eljárásba azt eredményezné, hogy ezúton meg lehetne kerülni a felülvizsgálati eljárást, amely nyilvánvalóan a jogegységi panasz céljától funkció-idegen (Jpe.I.60.019/2022/9.). Rögzíteni szükséges továbbá, hogy – mint ahogy a Panaszos által is hivatkozott Pfv.21.228/2021/4. számú határozat is kifejti – a felülvizsgálat egy rendkívüli jogorvoslati eljárás, a perrendtartás meghatározza a felülvizsgálati eljárás szigorú kereteit. A Pp. e kérdésben egyértelműen fogalmaz: főszabály szerint a felülvizsgálat alapját a jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés képezheti [Pp. 406. § (1) bekezdés]. A Pp. 406. § (2) bekezdése pedig meghatározza, hogy milyen határozatok ellen nyílik még meg a felülvizsgálat lehetősége: a fentiekén túl a Pp. megengedi egyes, a keresetlevél visszautasítását tartalmazó, valamint egyes, az eljárást megszüntető végzések elleni felülvizsgálatot.
- E körben a Kúria gyakorlata töretlen (Mfv.10.019/2023/2., Mfv.10.106/2022/3., Mfv.10.116/2022/2., Mfv.10.084/2022/2., Mfv.10.078/2021/2.).
- [53] A Panaszos a Pfv.21.228/2021/4. számú határozat vonatkozásában azt is kifogásolta, hogy az alperes nem vizsgálta meg az alperes Mt. 166. § (2) bekezdésével, az Mt. 167. § (2) bekezdésével, az Mt. 172. § (1) és (2) bekezdésével, illetve a fegyveres biztonsági őrseg Működési és Szolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 27/1998. (VI. 10.) BM rendelettel kapcsolatos érvelését, annak ellenére, hogy ezekre az alperes korábbi beadványaiban, a bíróságok pedig ítéletük indokolásában hivatkoztak. A Pfv.21.228/2021/4. számú határozat értelmében a Kúria köteles megvizsgálni azt a jogszabálysértést, amit a fél megjelölt a felülvizsgálati kérelmében.
- [54] A fentiekkel összefüggésben a Jogegységi Panasz Tanács ismételten hangsúlyozza, hogy a jogegységi panasz eljárás nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként” (Jpe.I.60.011/2021/3., Jpe.II.60.030/2022/8., Jpe.I.60.035/2022/7., Jpe.II.60.036/2021/13., Jpe.I.60.014/2021/5.), amely azt jelenti, hogy a jogegységi panasz eljárásban kizárólag a támadott és eltéréssel érintett határozatban kifejtett jogértelmezés egyezősége vizsgálható, nem pedig a kúriai határozat jogszabálysértő volta. A Jogegységi Panasz Tanács gyakorlata szerint a jogegységi panasz eljárásban a vizsgálatnak nem lehet tárgya önmagában – jogegységi helyzet fennállása hiányában – a felülvizsgálati eljárás, illetve az abban meghozott kúriai határozat helyes vagy helytelen volta (Jpe.II.60.006/2023/12.).
- [55] Végül, a Panaszos állítása szerint a támadott határozat jogkérdésben eltér a Kúria Kfv.37.780/2021/7. számú határozatától is. A Panaszos álláspontja szerint az eltérés oka az, hogy a Kúria nem hozott végzést az alperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelméről, továbbá a támadott határozatban nem indokolta meg, hogy miért nem kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [56] A Jogegységi Panasz Tanács mindenekelőtt rögzíti, hogy az eltérőként megjelölt, Kfv.37.780/2021/7. számú határozat tényállása teljes mértékben eltér a támadott határozat tényállásától. Az e határozattal érintett per tárgya egy versenyfelügyeleti eljárásban hozott közigazgatási határozat mint közigazgatási cselekmény jogszerűségének vizsgálata. A felperes az elsőfokú eljárásban, előkészítő iratában indítványozta az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárását, amelyet az elsőfokú bíróság tárgyaláson, jegyzőkönyvbe foglalt végzésével elutasított, döntését azonban sem a végzésben, sem később, az ítéletben nem indokolta. A Kúria erre tekintettel, a felülvizsgálati eljárásban megállapította, hogy az elsőfokú bíróság olyan eljárási szabálysértést követett el, amely kihat az ügy érdemére, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az ügyben eljárt bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Indokolásában kifejtette, hogy a Pp. 130. § (3) bekezdése szerint a bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelem elutasítását legkésőbb az ítéletben köteles megindokolni. Ezzel kapcsolatban hivatkozott az

- Alkotmánybíróság 26/2015. (VII. 21.) számú és a 26/2020. (XII. 2.) számú határozataira, amelyek a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog két részjogosítványként fogalmazzák meg az indokolt bírói döntéshez és a törvényes bíróhoz való jog összefüggését.
- [57] A fentiekhez képest a Kúria a támadott határozat [49]–[54] bekezdéseiben részletesen foglalkozik az alperes Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárását indítványozó kérelmével. A Kúria egyértelműen kifejtette, hogy az alperes indítványával nem ért egyet, az indítvány megalapozatlan, az alperes alaptalanul kérte az indítvány előterjesztését. A Kúria – az alperes állításával ellentétben – szintén reagált az 1/2004. számú Közigazgatási-polgári jogegységi határozat Alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványára a támadott határozat [53] bekezdésében. E körben utal a Jogegységi Panasz Tanács a Kúria Pfv.21.109/2022/4. számú határozatának [30] bekezdésében kifejtettekre: „[a]z Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indokolt bírói döntéshez való jog azt az általános elvárást fogalmazza meg, hogy »a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon.« [7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34] (lásd hasonlóan: 3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31]; 3196/2022. (IV. 29.) AB határozat, Indokolás [36]). Az indokolási kötelezettség azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés indokolásának nem minden egyes részletre, hanem az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie (3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31])”.
- A támadott határozat indokolása ezeknek a követelményeknek maradéktalanul megfelel.
- [58] A jogegységi panasszal támadott határozatban tehát nem merült fel, hogy a bíróság (Kúria) elmulasztotta volna megindokolni az alperes indítványait, így ügyszonosság hiányában a Panaszos e körben megfogalmazott érvei nem vizsgálhatók érdemben. Megjegyzi a Jogegységi Panasz Tanács, hogy a Kúria a támadott határozatban az alperes indítványairól valóban nem hozott külön szövegezett, alakszerű döntést, arról az ügyszonosság határozatban, az ítéletben döntött, ez azonban nem ellentétes a Kúria gyakorlatával (Pfv.20.636/2022/18., Pfv.20.012/2022/13., Pfv.20.014/2022/12., Mfv.10.103/2020/7.). A Jogegységi Panasz Tanács utalva a fentiekben a panasz eljárás lényegi sajátosságaival kapcsolatban rögzített elvekre e helyütt ismételtén azt hangsúlyozza, hogy a jogegységi panasz nyomán a Tanács feladata nem annak megítélése, hogy a panasszal támadott kúriai ítélet a felülvizsgálat keretei között jogszerű döntést tartalmaz-e, nem a támadott ítélet (új) felülvizsgálata történik, hanem annak áttekintése, hogy a panaszos által hivatkozott, korábban közzétett határozatokkal a panasszal támadott határozat – ügyszonosság okán – összehasonlítható-e, és igenlő esetben áll-e fenn jogkérdésben eltérés. Ennek szem előtt tartásával tekintette át a Kúria jelen Jogegységi Panasz Tanácsa a Panaszos által hivatkozott tizenkét határozatot {Jpe.60.036/2021/13. [32] bekezdés}.
- [59] A fenti elemzés alapján a Jogegységi Panasz Tanács jelen ügyben azt állapította meg, hogy a Panaszos által megjelölt, korábban közzétett tizenkét kúriai határozat tényállása releváns körben eltér a panaszolt ügyétől. Ebből következően tehát a Panaszos által állított kérdéskörben a korábbi rögzült gyakorlattól való eltérés ügyszonosság hiányában nem volt vizsgálható, a jogkérdésben való eltérés nem volt felvethető.
- [60] A kifejtettekre tekintettel a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa megállapította, hogy a panasszal támadott ítélet és a panaszban hivatkozott határozatok között a felvetett jogkérdésekben eltérés nem állapítható meg, ezért a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.
- [61] A Panaszos a jogegységi panaszban is kérte, hogy a Jogegységi Panasz Tanács függessze fel a jogegységi panasz eljárást és az általa – már a felülvizsgálati kérelemben is – megfogalmazott négy kérdés megválaszolása érdekében kezdeményezze az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárását. Emellett – a felülvizsgálati kérelemben is előadott szempontok alapján – kérte az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését a foglalkozás-egészségügyi alkalmasságról szóló másodfokú orvosi vélemény szakvéleménynek minősítéséről szóló 1/2004. Közigazgatási-polgári jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése érdekében.
- [62] A Jogegységi Panasz Tanács a Panaszos Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezése iránti kérelmét, valamint az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére irányuló kérelmét a – Jpe.I.60.005/2023/5. számú végzésével – mint szüzségtelent – elutasította. A Jogegységi Panasz Tanács a Panaszos kérelmeit arra tekintettel utasította el, hogy a jogegységi panaszban megfogalmazott kérdések ebben az eljárásban nem vizsgálhatóak, mivel a jogegységi panasszal támadott határozat a fentiekben kifejtettek szerint nem tért el a megjelölt közzétett határozatok szerinti joggyakorlattól (Jpe.II.60.040/2022., Jpe.I.60.041/2022.).

Záró rész

- [63] A Bszi. 41/C. § (8) bekezdése értelmében, ha a Jogegységi Panasz Tanács indokoltnak tartja tárgyalás tartását, arra a panasz előterjesztőjét és a (7) bekezdésben meghatározott személyeket a polgári perrendtartásról szóló törvény szabályai szerint idézi. Jelen ügyben nem merült fel indok a tárgyalás tartására, ezért a jogegységi panaszt tárgyalás tartása nélkül bírálta el.
- [64] A jogegységi panasz sikertelensége folytán az alperesnek a megfizetett 630 000 forint jogegységi panasz eljárás illetékét viselnie kell a Bszi. 41/C. § (2) bekezdésére és a 41/D. § (4) bekezdésére figyelemmel.
- [65] Az ellenérdekű fél nyilatkozatot nem terjesztett elő, költsége nem merült fel a jogegységi panasz eljárásban, ezért erről rendelkezni nem kellett.
- [66] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. június 26.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Tánccos Rita s.k. előadó bíró, Dr. Patyi András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró, Dr. Bartal Géza s.k. bíró, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.032/2023/3. számú
végzése**

Rendelkező rész

A Kúria a felperesek jogegységi panaszát visszautasítja.

A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A felperesek (a továbbiakban: panaszosok) a bíróságok szervezeteről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) „42/B. § (2) bekezdése” alapján jogegységi panaszt terjesztettek elő a Kúria Gfv.VI.30.482/2022/4. számú, felülvizsgálatot megtagadó végzése ellen. Kérték a végzés hatályon kívül helyezését és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Álláspontjuk szerint a Kúria végzése eltér a Kúria Jpe.I.60.015/2021/15. számú határozatának [11], [16] és [29] pontjában, illetve a Jpe.II.60.021/2021/17. számú határozatában foglaltaktól.
- [2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [3] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h*) pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az nem tartalmazza a (3) bekezdésben foglaltakat, és a megfelelő kiegészítés az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül nem történik meg.
- [4] A Bszi. 41/C. § (3) bekezdése szerint a jogegységi panaszban – a beadványra vonatkozó általános szabályokon túl – meg kell jelölni egyrészt azt a határozatot, amellyel szemben a fél a panaszt előterjeszti, másrészt azt a közzétett kúriai határozatot, amelytől jogkérdésben való eltérést állít.
- [5] A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint a Bszi.-ben foglalt tartalmi követelmények mellett (a támadott és hivatkozott határozatok megjelölése), a félnek nem elég arra hivatkozni, hogy az egyik határozat eltért a másiktól, a panasz befogadásához szükséges, hogy az előterjesztő megjelölje, miben látja az eltérést. Az eltérés megjelölésének azonban konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó álláspontnak kell ütköznie pontos jogértelmezésre vonatkozó állásponttal. Be kell mutatnia tehát azt a lényegi háttértényállást, azaz a szükséges ügyazonosságot, ami az összehasonlítás alapfeltétele. Ki kell munkálnia, hogy a támadott határozat konkrétan melyik jogszabályi rendelkezésre vonatkozó mely jogértelmezést hol nem tartotta be, hol tért el a támadott határozat

jogkérdésben a Kúria közzétett jogértelmezésétől. Fel kell tárnai tehát az ügyek összehasonlítható tényállását, az ügyben felmerült jogkérdést, az alkalmazandó jogot; egy konkrét jogszabály konkrét határozatban való értelmezését kell összevetni egy hasonló helyzetben történt más értelmezéssel (Jpe.I.60.011/2021/3. [22], Jpe.I.60.014/2021/5. [17], Jpe.II.60.002/2022/3. [11], Jpe.II.60.032/2022/5. [10], Jpe.I.60.013/2023/3. [7]).

[6] A panaszosok megjelölték azt a határozatot, amellyel szemben előterjesztették a jogegységi panaszt és azt a közzétett határozatot is, amelytől jogkérdésben való eltérést állítanak, ezzel azonban a Bszi. 41/C. § (3) bekezdésének csak formailag tettek eleget. A támadott határozatban ugyanis a Kúria a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 411. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálatot megtagadta, jogkérdésben nem foglalt állást. A panaszosok egy jogértelmezést nem tartalmazó határozatot kérnek összevetni egy olyan jogegységi határozattal, amely határozattal, amely több jogkérdésben is tartalmaz állásfoglalást (Jpe.I.60.015/2021/15.), illetve a jelen esetben egy további, a Bszi. 41/C. § (10) bekezdés *e*) pontja alapján az eljárást hivatalból megszüntető határozattal (Jpe.II.60.021/2021/17.). Emiatt a jogkérdésben való eltérés vizsgálata – ami a jogegységi panasz eljárás érdemét jelenti – nem folytatható le, hiszen az összehasonlítás egyik eleme hiányzik. Megjegyzi a Kúria, hogy a Jpe.I.60.025/2022/13. számú határozatban a panaszban felvetett jogértelmezési kérdések jelentős részében már állást foglalt, azonban abban az ügyben – jelen üggyhöz képest eltérően – a jogegységi panasszal támadott határozatban a Kúria a felülvizsgálati eljárás eredményeként a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

- [7] A Kúria már több döntésében utalt arra is, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszosnak a per tárgyává tett jog- és érdeksérelmének kiküszöbölésére szolgál. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőségét biztosítanak. (Jpe.I.60.001/2021/2. [13], Jpe.I.60.011/2021/3. [19], Jpe.I.60.014/2021/5. [14], Jpe.I.60.001/2022/3. [17], Jpe.I.60.015/2022/3. [16], Jpe.II.60.016/2022/3. [16], Jpe.II.60.036/2021/13. [22], Jpe.I.60.035/2022/7. [17], Jpe.II.60.030/2022/8. [42], Jpe.II.60.016/2023/4. [5], Jpe.I.60.013/2023/3. szám [10].) A panaszosok előterjesztettek az alapügyben felülvizsgálati és felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is. A Kúria ez utóbbi elbírálása során már elvégezte az elemzést és a támadott határozata [28] bekezdésében megállapította, hogy a panaszosok a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmükben egyrészt nem jelöltek meg olyan jogkérdést tartalmazó határozatrészt, amely vonatkozásában a jogerős ítélet jogkérdésben való eltérése vizsgálható lenne; másrészt a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének sem indokolt a felülvizsgálat engedélyezése. Ezt követően a panaszosok által előterjesztett jogegységi panasz érvelése a felülvizsgálati eljárás lefolytatását célozta, az „másod-felülvizsgálati kérelemnek” tekinthető, mert abban a per korábbi szakaszában el nem fogadott saját álláspontját kívánta érvényesíteni úgy, hogy

- jogkérdésben történt eltérés nem is értelmezhető, hiszen a Kúria támadott, felülvizsgálatot megtagadó határozata jogkérdésben nem foglalt állást.
- [8] A jogegységi panasz eljárás egy a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, sui generis eljárás. A jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését. Nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként” (Jpe.I.60.011/2021/3. [20], Jpe.II.60.036/2021/13. [22], Jpe.I.60.035/2022/7. [17], Jpe.II.60.030/2022/8. [42]).
- [9] Mindezek miatt a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h)* pontja alapján visszautasította.
- Záró rész**
- [10] A panaszosok által előterjesztett költségmentesség, illetve másodlagosan költségfeljegyzés iránti kérelem a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXCVIII. törvény (Kmt.) 11. § *c)* pontja értelmében nem volt teljesíthető, figyelemmel arra, hogy a Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panaszt visszautasította.
- [11] A jogegységi panasz visszautasítása folytán illetékfizetési kötelezettség nem merült fel az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 57. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján.
- [12] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.
- Budapest, 2023. június 26.
- Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. bíró
- A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.033/2023/5. számú
végzése**
- Rendelkező rész**
- A Kúria a felperes jogegységi panaszát visszautasítja.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.
- Indokolás**
- [13] A felperes (a továbbiakban: panaszos) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő a Kúria Kfv.II.37.424/2021/7. számú, a jogerős ítéletet hatályában fenntartó ítélete ellen. A panaszos kérte a támadott határozat hatályon kívül helyezését és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, mivel álláspontja szerint a támadott határozat jogkérdésben eltér a Kúria Kfv.II.37.220/2017/9. (helyesen: Kft.II.37.220/2017/8.), Kfv.VI.37.116/2019/9., Kfv.35.154/2014/6. és Kfv.VI.37.676/2017/7. számú határozataitól, továbbá a 2/2021. KJE jogegységi határozattól.
- [14] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [15] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *b)* pontja szerint a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha azt jogi képviselő közreműködése nélkül nyújtották be.
- [16] A jogegységi panaszhoz csatolt meghatalmazást a meghatalmazó és a meghatalmazott személy aláírta. A meghatalmazás tartalmazza a meghatalmazott ügyvéd nevét és egyéb azonosító adatait is, azonban azon sem a meghatalmazó neve, sem bármilyen más, azonosításra alkalmas adata nem szerepel.
- [17] Tekintettel arra, hogy a fentiek szerint nem állapítható meg, hogy a jogi képviselő meghatalmazása kitől származik, és hiánypótlásra a jogegységi panasz eljárásban e körben sincs lehetőség, a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *b)* pontja alapján.
- [18] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *d)* pontja szerint a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az elkésett.
- [19] A jogegységi panasszal támadott határozatot a Kúria 2022. február 2. napján hozta meg, azt az elsőfokú bíróság 2022. február 17. napján elektronikus úton kézbesítette a panaszos korábbi jogi képviselője, a Dr. Baka Ügyvédi Iroda részére, aki a támadott határozatot 2022. február 18-án töltötte le.
- [20] A panaszos hivatkozása szerint a támadott határozatot 2023. május 26-án vette kézhez „valós jogi képviselője” útján. Erre csak azután kerülhetett sor, hogy a Kúria a Kfv.II.37.424/2021/12. számú végzésével intézkedett a „kézbesítésre jogosult” jogi képviselő személyének kijavításáról, majd az újabb jogi képviselő intézkedett a kijavított határozatnak az első fokozatú bíróságtól való beszerzése érdekében. Így álláspontja szerint a jogegységi panaszt határidőben terjesztette elő.
- [21] A Kúria a panaszos által is hivatkozott, Kfv.II.37.424/2021/12. számon hozott kijavító végzésében a támadott határozat fejrészét akként javította ki, hogy a felperes képviselője a Dr. B. Ügyvédi Iroda mellett helyesen Dr. K. E. ügyvéd. A végzés indokolásában a Kúria rámutatott egyebek mellett arra is, hogy a felperes képviselő ügyvédi iroda képviseletében dr. B. I. a 2022. március 22-én érkezett beadványában jelentette be, hogy képviseleti joga megszűnt, a Kúria vonatkozásában a képviselet megszűnése szempontjából ez a dátum mérvadó.
- [22] Mindezekre tekintettel tehát a korábbi jogi képviselő meghatalmazása megszűnésének a bejelentése csak a támadott határozat kézbesítését és átvételét követően történt meg. A támadott határozatot az ekkor még a felperes képviseletéhez meghatalmazással rendelkező jogi képviselő számára 2022. február 17. napján kézbesítette az elsőfokú bíróság, aki azt 2022. február 18. napján vette át. Ehhez képest a jogegységi panasz előterjesztésére nyitva álló határidő számítása

szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a másik – a felülvizsgálati eljárásra vonatkozóan – szintén meghatalmazással rendelkező jogi képviselő részére a támadott határozat kézbesítése mikor történt meg. Erre tekintettel a 2023. június 1-én előterjesztett jogegységi panasz elkésett, így a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *d*) pontja alapján is.

- [23] Mindezek miatt a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *b*) és *d*) pontja alapján visszautasította.

Záró rész

- [24] Az eljárás a jogegységi panasz visszautasítására tekintettel az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 57. § (1) bekezdés *a*) pontja szerint illetékmentes, ezért a panaszos az Itv. 80. § (1) bekezdés *i*) pontja alapján a jogegységi panasz eljárásban megfizetett 70 000 forint illeték visszatérítését a lakóhelye szerint illetékes állami adóhatóságtól kérheti.
- [25] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. július 3.

Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró, Dr. Bartal Géza s.k. bíró, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tánzos Rita s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.034/2023/3. számú
végzése**

Rendelkező rész

A Kúria a II. rendű terhelt jogegységi panaszát visszautasítja.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A II. rendű terhelt (a továbbiakban: panaszos) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése alapján a Kúria Bpkf.III.125/2023/5. számú, a Fővárosi Ítéltábla 4.Bpi.10.767/2022/13. számú – a II. rendű terhelt perújítási indítványát elutasító – végzését helybenhagyó végzésével szemben nyújtott be jogegységi panaszt, amelyben kérte, hogy Kúria a támadott határozatot változtassa meg. Kérte továbbá, hogy a Kúria soron kívüli eljárásban rendelje el a büntetése félbeszakítását, valamint a jogegységi panasz eljárásban engedélyezzen számára költségmentességet, másodlagosan illetékfeljegyzés mellett az illeték részletre vagy utólag történő kifizetését.
- [2] A jogegységi panasz érdemben több okból sem bírálható el.
- [3] A Kúria a jogegységi panaszt Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *b*) pontja alapján – hiánypótlási felhívás

kiadását mellőzve – visszautasítja, ha azt jogi képviselő közreműködése nélkül nyújtották be.

- [4] A jogegységi panasz előterjesztője nem csatolta a jogegységi panaszhoz a jogi képviselő meghatalmazását.
- [5] A jogegységi panasz eljárásban a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti jogi képviselő kötelező [Bszi. 41/C. § (4) bekezdés]. A Kúria több határozatában rámutatott, hogy az alapeljárás során adott meghatalmazás hatálya önmagában, automatikusan nem terjed ki a jogegységi panasz eljárásra, a panasz előterjesztőjének tehát kifejezetten a jogegységi panasz eljárásra vonatkozó meghatalmazással kell igazolni a jogi képviselő képviselői jogát (Jpe.I.60.017/2021/4. [4], Jpe.I.60.034/2021/3. [4]–[5], Jpe.I.60.038/2021/4. [10], Jpe.I.60.001/2022/3. [6], Jpe.II.60.006/2022/4 [12], Jpe.I.60.031/2022/3. [5]) és azt csatolni kell a jogegységi panaszhoz. A jogegységi panasz eljárásban a meghatalmazás hiánya, hiányossága miatt hiánypótlásnak nincs helye (Jpe.II.60.006/2022/4. [14]).
- [6] Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény 9. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján, ha nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján törvény vagy nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik, elektronikus ügyintézésre köteles valamennyi, a 2. § (1) bekezdése szerinti ügy tekintetében az ügyfél jogi képviselője. Ezekből a rendelkezésekből kiténik, hogy a jogegységi panaszt elektronikus úton kell előterjeszteni (Jpe.I.60.033/2022/3. [6]). A panaszos a jogegységi panaszt papír alapon, magánszemélyként, jogi képviselő közreműködése nélkül nyújtotta be, így a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *b*) pontja alapján.
- [7] A Jogegységi Panasz Tanács már korábban megállapította, hogy „[a] jogegységi panasz visszautasítását egyetlen, törvényben rögzített visszautasítási ok is indokolttá teszi [...]” (Jpe.I.60.001/2020/2. [20]).
- [8] A Kúria a jogegységi panaszt – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *d*) pontja alapján, ha az elkésett. A II. rendű terhelt jogegységi panasz 2023. május 31. napján érkezett a Kúriára. A támadott határozatot a II. rendű terhelt a kézbesítési ív alapján 2023. április 26. napján vette át. A jogegységi panasz benyújtására nyitva álló határidő utolsó, 30. napja 2023. május 26. napja volt, így megállapítható, hogy a jogegységi panasz elkésett.
- [9] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h*) pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az nem tartalmazza a (3) bekezdésben foglaltakat, és a megfelelő kiegészítés az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül nem történik meg. A Bszi. 41/C. § (3) bekezdése szerint a jogegységi panaszban – a beadványra vonatkozó általános szabályokon túl – meg kell jelölni egyrészt a határozatot, amellyel szemben a fél a panaszt előterjeszti, másrészt azt a közzétett kúriai határozatot, amelytől jogkérdésben való eltérést állít.
- [10] A terhelt beadványában különböző, a Kúriai Döntések (korábban: Bírósági Határozatok) című

- folyóiratban közzétett bírósági határozatokra hivatkozott; ezzel szemben jogegységi panasz a Kúria 2012. január 1. napját követően a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés miatt terjeszthető elő. A Bírósági Határozatok Gyűjteménye nem összetévesztendő az 1952 óta kiadott Bírósági Határozatok (2013-tól Kúriai Döntések), 2022. január 1. napja óta online elérhető folyóirattal, mely jelenleg a Kúria, azt megelőzően pedig utólagja a HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. szabad felhasználású kiadványa. A Bírósági Határozatok Gyűjteménye a Bszi. által létrehozott, annak 163–165. §-ában szabályozott, online bárki által elérhető és kereshető hivatalos gyűjtemény, ami a törvényben meghatározott bírósági határozatokat anonimizált formában, de egyebekben változtatás nélkül és a törvényben előírt körben teljeskörűen tartalmazza.
- [11] Ehhez képest a terhelt indítványában hivatkozott határozatok közül csupán három, a Bfv.III.569/2017/9., a Bkk.III.141/2015/2. és a Bt.II.1838/2017/5. számú határozat került közzétételre a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a többi hivatkozott határozattól való eltérés miatt önmagában a jogegységi panasz visszautasításának lenne helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés f) pontja alapján.
- [12] A Jogegységi Panasz Tanács gyakorlata szerint a Bszi.-ben foglalt tartalmi követelmények mellett (a támadott és hivatkozott határozatok megjelölése), a félnek nem elég arra hivatkozni, hogy az egyik határozat eltért a másiktól, a panasz befogadásához szükséges, hogy az előterjesztő megjelölje, miben látja az eltérést. Az eltérés megjelölésének azonban konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó álláspontnak kell ütköznie pontos jogértelmezésre vonatkozó állásponttal. Be kell mutatnia tehát azt a lényegi háttértényállást, azaz a szükséges ügyszázadosságot, ami az összehasonlítás alapfeltétele. Ki kell munkálnia, hogy a támadott határozat konkrétan melyik jogszabályi rendelkezésre vonatkozó mely jogértelmezést hol nem tartotta be, hol tért el a támadott határozat jogkérdésben a Kúria közzétett jogértelmezésétől. Fel kell tárnai tehát az ügyek összehasonlítható tényállását, az ügyben felmerült jogkérdést, az alkalmazandó jogot; egy konkrét jogszabály konkrét határozatban való értelmezését kell összevetni egy hasonló helyzetben történt más értelmezéssel. (Jpe.I.60.027/2023/3. [5])
- [13] A Jogegységi Panasz Tanács gyakorlata tehát következetes abban, hogy a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés h) pontja szerinti visszautasítási ok kapcsán nem elegendő pusztán azon határozatok számszerű megjelölése, amelyekről – a panaszos álláspontja szerint – a Kúria újabb határozata jogkérdésben eltért, hanem az ellentét mibenlétének részletes kifejtését kívánja meg. A jogegységi panasz ehhez képest semmiféle kifejtést nem tartalmaz, a panaszos csupán megjelölt (BH-szám szerint) néhány határozatot – amelyek közül három került közzétételre a Bírósági Határozatok Gyűjteményében –, az állított ellentét mibenlétére azonban még csak nem is utalt.
- [14] A támadott határozat egy perújítási indítványt elutasító végzést helybenhagyó másodfokú határozat, amely ellen előterjesztett jogegységi panasz – elméletileg – akkor lehetne eredményes, ha bemutatna egy olyan korábbi kúriai határozatot, amelyben a Kúria hasonló perjogi helyzetben és ténybeli alapon engedélyezte a perújítást. Ez tehát kizárólag eljárásjogi kérdés. A panaszban megjelölt Bfv.III.569/2017/9. számú végzés a felbujtás anyagi jogi feltételeivel foglalkozik, míg az EBH-ként közzétett Bkk.III.141/2015/2. számú határozat tárgya bíró kizárásának megtagadása, ekként ugyan eljárásjogi kérdést érint, azonban az semmiféle összefüggésben nem áll a perújítással. A Bt.II.1838/2017/5. számú határozat alapja pedig ugyan perújítási tárgyú, azonban ugyancsak a bíró kizártságával foglalkozik, azt taglalja, hogy a perújítás engedélyezhetősége tárgyában hozott végzés hatályon kívül helyezése esetén az e határozat meghozatalában részt vett bíró mikor kizárt a megismételt határozathozatalból. A támadott határozattal zárult ügyben a perújítási eljárásban hatályon kívül helyezés nem történt, így a hivatkozott ügyben tárgyalta jogkérdés fel sem merülhetett.
- [15] Mivel a támadott határozat és a panaszban eltérőként hivatkozott határozatok között semmiféle összefüggés nincs, más mind a ténybeli alapjuk, mind az érintett jogkérdések, emiatt a jogkérdésben való eltérés vizsgálata – ami a jogegységi panasz eljárás érdemét jelenti – nem folytatható le, hiszen az összehasonlítás feltételei hiányoznak. Erre tekintettel a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés h) pontja szerint is.
- [16] Mindezek alapján a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés b), d) és h) pontjai alapján visszautasította.

Záró rész

- [17] A Jogegységi Panasz Tanácsnak illetékfizetési kötelezettségről nem kellett rendelkeznie a jogegységi panasz visszautasítása miatt az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 57. § (1) bekezdés a) pontja alapján.
- [18] A jogegységi panasz visszautasítása miatt a büntetés félébeszakításáról rendelkezni nem kellett.
- [19] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. június 26.

Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró helyett, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.039/2023/3. számú
végzése**

Rendelkező rész

A Kúria a II. rendű alperesi érdekelt jogegységi panaszát visszautasítja.

A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A panaszos a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő a Kúria Kökif.II.39.038/2023/5. számú végzésével szemben. Kérte a végzés hatályon kívül helyezését és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Álláspontja szerint a panasszal támadott végzés jogkérdésben eltér a Kfv.III.37.201/2018/3., Kpkf.I.35.050/2022/3., Kfv.IV.37.366/2012/4., Kf.V.39.143/2021/4., Kfv.III.37.825/2019/11., Kfv.VII.37.640.2020/5., Kfv.I.35.240/2021/13., Kfv.IV.37.504/2022/4. számú kúriai határozatoktól, valamint a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban, a 3174/2014. (VI. 18.) AB határozatban, a 42/2012. (XII. 20.) AB határozatban, és az Európai Unió Bíróságának C-826/18. számú ítéletében foglaltaktól.
- [2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [3] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdésének *a*) pontja szerint a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha azt nem az arra jogosult nyújtotta be.
- [4] A panaszos beadványát a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése alapján terjesztette elő. E szakasz értelmében jogegységi panasznak van helye – a pervezetésre vonatkozó végzés kivételével – a Kúriának az eljárási törvény alapján további fellebbezéssel, felülvizsgálati kérelemmel vagy felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható határozata ellen, ha a felülvizsgálati kérelemben a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre már hivatkoztak, és a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést határozatában nem orvosolta.
- [5] A panasszal támadott végzés pervezető végzés, amely tájékoztatja a II. rendű alperesi érdekeltet, hogy a Kúria az előterjesztett kifogását nem vizsgálja a jogi képviselő ellenjegyzésének hiánya miatt. Pervezető végzéssel szemben a jogegységi panasz előterjesztését a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése kizárja, azzal szemben jogegységi panasz benyújtására nincs lehetőség, így arra az alapeljárás II. rendű alperese sem jogosult. Ennek következtében a panaszos felülvizsgálati kérelmet a támadott határozatban nem terjeszthetett elő, továbbá nem is hivatkozhatott a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltérésre. Így a panasz visszautasításának van helye a 41/C. § (6) bekezdés *a*) pontja alapján.
- [6] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdésének *b*) pontja értelmében a jogegységi panasz tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha azt jogi képviselő közreműködése nélkül nyújtották be. A panasz előterjesztője nem nyújtott be a jogegységi panasz eljárásban történő jogi képviselőre szóló meghatalmazást. A jogegységi panasz eljárásban a panaszos kizárólag jogi képviselő útján terjesztheti elő a panaszt, a Bszi. nevezett szakasza kivételt meg nem engedő szabály a jogi képviselő közreműködését érintően. Ennek következtében a panasz Bszi. 41/C. § (6) bekezdésének *b*) pontja szerinti visszautasításának van helye.
- [7] A Kúria már több döntésében utalt arra is, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszosnak a per tárgyává tett jog-, és érdeksérelmének kiküszöbölésére szolgál. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőséget biztosítanak. A jogegységi panasz eljárás, mint ahogy a nevében is tükröződik, a közzétett határozattól eltérés feloldását, a jogegység biztosítását célozza, nem pedig újabb jogorvoslati fórumot nyit a panaszosnak, a megelőző eljárások során szükségszerűen már érvényesített jog- és érdeksérelmének orvoslására (Jpe.I.60.001/2021/2., Jpe.I.60.011/2021/2.).
- [8] A jogegységi panasszal támadott határozat nem az ügy érdemében hozott határozat, ezért nem tartalmaz érdemi jogkérdésben megfogalmazott jogi álláspontot. Ennek következtében fogalmilag sem lehetséges a jogegységi panasz eljárásban kötelező ügyazonosság megállapítása, az ügyek összevethetősége, valamint a jogkérdésben nyújtott jogértelmezések közötti elvi eltérés feltárása.
- [9] A jogegységi panasz előterjesztője valójában a jogegységi panasszal támadott végzéssel érintett alapeljárást, különösen a kötelező jogi képviselőt és a kötelező elektronikus kapcsolattartás szabályainak alkalmazását sérelmezte.
- [10] Mindezek miatt a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *a*) és *b*) pontja alapján.

Záró rész

- [11] A panaszos egyesületként az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 5. § (1) bekezdésének *d*) pontja alapján teljes személyes illetékmentességben részesül, így illetékfizetési kötelezettség nem merül fel.
- [12] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. július 3.

Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró, Dr. Bartal Géza s.k. bíró, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tánzos Rita s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.041/2023/4. számú
végzése**

Rendelkező rész

A Kúria a felperesek jogegységi panaszát visszautasítja.

A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A felperesek (a továbbiakban: panaszosok) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) „42/B. § (2) bekezdése” alapján jogegységi panaszt terjesztettek elő a Kúria Gfv.VI.30.512/2022/6. számú, felülvizsgálatot megtagadó végzése ellen. Álláspontjuk szerint a Kúria végzése jogkérdésben eltér a Kúria Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi határozat hatályú jogegységi panasz határozatától, ezért kérték a támadott határozat hatályon kívül helyezését, továbbá a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.
- [2] A felperesek az eljárási illetéket nem fizették meg, költségmentesség, illetve teljes költségfeljegyzési jog engedélyezése iránti kérelmet terjesztettek elő.
- [3] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [4] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja szerint a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [5] A Kúria a panaszosok által előterjesztett hiányos költségmentesség, illetve teljes költségfeljegyzési jog engedélyezése iránti kérelmeket a Jpe.I.60.041/2023/3. számú végzéssel elutasította.
- [6] A kifejtettekre tekintettel a jogegységi panasz visszautasításának van helye, ezért a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján visszautasította.

Záró rész

- [7] A jogegységi panasz visszautasítása folytán illetékfizetési kötelezettség nem merült fel az Itv. 57. § (1) bekezdés a) pontja alapján.
- [8] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. július 3.

Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró, Dr. Bartal Géza s.k. bíró, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tanczos Rita s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.042/2023/4. számú
végzése**

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát visszautasítja.

A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [9] A felperes (a továbbiakban: panaszos) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő a Kúria Gfv.III.30.542/2022/11. számú ítéletével szemben. Kérte az ítélet hatályon kívül helyezését és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Álláspontja szerint a Kúria támadott határozata eltér a Kúria Gfv.VII.30.789/2016/5., Pfv.VI.21.324/2012/5., Pfv.I.20.100/2021/9., Pfv.IX.20.152/2019/8., Gfv.VII.30.253/2020/7., Gfv.VI.30.081/2021/8., Pfv.VI.20.862/2022/11., Pfv.V.20.465/2020/7. számú határozataitól. Kérte a Gfv.III.30.542/2022/11. számú ítélet végrehajtásának felfüggesztését.
- [10] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [11] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés g) pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha azt 2020. július 1-jét megelőzően hozott kúrai határozattal szemben nyújtották be. Ez alapján a jogegységi panaszban támadott határozatnak 2020. július 1. napján vagy ezt követően, a Kúria által meghozott határozatnak kell lennie. A panaszban – mind a petitumban, mind a panasz többi részében – következetesen, összesen 178-szor megjelölt Gfv.III.30.542/2022/11. számú határozat azonban nem teljesíti ezt a feltételt, mert ilyen számon a Kúria nem hozott határozatot, az nem létezik.
- [12] Mivel a jogegységi panasz olyan határozatot támad, amelyet a Kúria nem hozott meg, ezért a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés g) pontja alapján.
- [13] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés h) pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az nem tartalmazza a (3) bekezdésben foglaltakat, és a megfelelő kiegészítés az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül nem történik meg.
- [14] A Bszi. 41/C. § (3) bekezdése szerint a jogegységi panaszban – a beadványra vonatkozó általános szabályokon túl – meg kell jelölni egyrészt azt a határozatot, amellyel szemben a fél a panaszt előterjeszti, másrészt azt a közzétett kúriai határozatot, amelytől jogkérdésben való eltérést állít.
- [15] A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint a Bszi.-ben foglalt tartalmi követelmények mellett (a támadott és hivatkozott határozatok megjelölése), a félnek nem elég arra hivatkozni, hogy az egyik határozat eltért a másiktól, a panasz befogadásához szükséges, hogy az előterjesztő megjelölje, miben látja az eltérést. Az eltérés megjelölésének azonban konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó

álláspontnak kell ütköznie pontos jogértelmezésre vonatkozó állásponttal. Be kell mutatnia tehát azt a lényegi háttértényállást, azaz a szükséges ügyszakosságot, ami az összehasonlítás alapfeltétele. Ki kell munkálnia, hogy a támadott határozat konkrétan melyik jogszabályi rendelkezésre vonatkozó mely jogértelmezést hol nem tartotta be, hol tért el a támadott határozat jogkérdésben a Kúria közzétett jogértelmezésétől. Fel kell tárnia tehát az ügyek összehasonlítható tényállását, az ügyben felmerült jogkérdést, az alkalmazandó jogot; egy konkrét jogszabály konkrét határozatban való értelmezését kell összevetni egy hasonló helyzetben történt más értelmezéssel. (Jpe.I.60.011/2021/3. [22], Jpe.I.60.014/2021/5. [17], Jpe.II.60.002/2022/3. [11], Jpe.II.60.032/2022/5. [10], Jpe.I.60.013/2023/3. [7])

- [16] A panaszos a jogegységi panaszában azt fejtette ki, hogy a Kúria Gfv.III.30.542/2022/11. számú határozata miben tér el a Kúria közzétett határozataitól. Részletezte a támadott határozat tartalmát (a panasz 10-12. oldalán), majd részletesen bemutatta a támadott határozat azon bekezdéseit, amelyeket a referencialhatározatok egyes bekezdéseivel ütköztetett. A támadott határozat hivatkozott bekezdései azonban nem léteznek, mivel a Kúria Gfv.III.30.542/2022/11. számon hozott határozata sem létezik, így ez jogegységi panasz eljárásban nem hivatkozható. A jogegységi panasz nem tesz eleget a Bszi. 41/C. § (3) bekezdésében foglaltaknak, a megfelelő kiegészítés a jogegységi panasz előterjesztésére nyitva álló határidőben sem történt meg, ezzel a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h*) pontjában írt visszautasítási ok teljesül.
- [17] Mindezek miatt a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *g*) és *h*) pontjai alapján visszautasította. Erre tekintettel – utalva a Bszi. 41/C. § (5) bekezdésére is – a végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem érdemi elbírálását mellőzte.

Záró rész

- [18] Az eljárásban a jogegységi panasz visszautasítására tekintettel az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 57. § (1) bekezdése alapján illetékfizetési kötelezettség nem merült fel, ezért a panaszos az Itv. 80. § (1) bekezdés *i*) pontja alapján a jogegységi panasz eljárásban megfizetett 3 500 000 forint illeték visszatérítését a székhelye szerint illetékes állami adóhatóságtól kérheti.
- [19] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. július 3.

Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Salamonné dr. Piltz Judit bíró helyett, Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró helyett,

Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.044/2023/3. számú
végzése**

Rendelkező rész

A Kúria az I. rendű felperes jogegységi panaszát visszautasítja.

A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A felperes (a továbbiakban: panaszos) a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő a Kúria Gfv.VI.30.356/2022/6. számú, jogerős ítéletet hatályában fenntartó határozatával szemben. Kérte az ítélet hatályon kívül helyezését, valamint a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Álláspontja szerint a Kúria a panasszal támadott határozat meghozatala során figyelmen kívül hagyta a Gfv.VI.30.467/2020/9. számú határozatot, valamint jogkérdésben eltér a Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi határozat hatályú jogegységi panasz határozattól. Allítása szerint a támadott határozat nem felel meg a 14/17/EU irányelv által meghatározott értelmezési szempontoknak.
- [2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [3] A Bszi. 41/B. § (1) bekezdése értelmében jogegységi panasznak van helye – a pervezetésre vonatkozó végzés kivételével – a Kúriának az eljárási törvény alapján további fellebbezéssel, felülvizsgálati kérelemmel vagy felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható határozata ellen, ha a felülvizsgálati kérelemben a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre már hivatkoztak, és a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést határozatában nem orvosolta.
- [4] A Bszi. 41/B. § (1) bekezdése jogegységi panasz előterjesztését abban az esetben teszi lehetővé, ha a törvényben meghatározott jogosult a felülvizsgálati kérelmében már hivatkozott arra a határozatra, amelytől a jogkérdésben történő eltérést a jogegységi panaszban állítja. A panaszos felülvizsgálati kérelme nem tartalmaz hivatkozást a Gfv.VI.30.467/2020/9. számú kúriai határozatra, ennek megfelelően e határozattal összefüggésben a Jogegységi Panasz Tanács nem vizsgálhatja az ügyszakosságot és a jogkérdésben eltérés kérdését.
- [5] Szintén nem vizsgálhatja a Jogegységi Panasz Tanács a panaszos által megnevezett 14/17/EU [helyesen 2014/17/EU] irányelvtől való jogkérdésben eltérést. A Bszi. 41/B. § (1) bekezdése egyértelműen meghatározza a jogegységi panasszal támadható határozatok körét, amely értelmében kizárólag a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatával szemben lehetséges panasz előterjesztése.
- [6] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h*) pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt

- visszautasítja, ha az nem tartalmazza a (3) bekezdésben foglaltakat, és a megfelelő kiegészítés az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül nem történik meg.
- [7] A Bszi. 41/C. § (3) bekezdése szerint a jogegységi panaszban – a beadványra vonatkozó általános szabályokon túl – meg kell jelölni egyrészről azt a határozatot, amellyel szemben a fél a panaszt előterjeszti, másrészről azt a közzétett kúriai határozatot, amelytől jogkérdésben való eltérést állít.
- [8] A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint a Bszi.-ben foglalt tartalmi követelmények mellett (a támadott és hivatkozott határozatok megjelölése), a félnek nem elég arra hivatkozni, hogy az egyik határozat eltért a másiktól, a panasz befogadásához szükséges, hogy az előterjesztő megjelölje, miben látja az eltérést. Az eltérés megjelölésének azonban konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó álláspontnak kell ütköznie pontos jogértelmezésre vonatkozó állásponttal. Be kell mutatnia tehát azt a lényegi háttértényállást, azaz a szükséges ügyszabályosságot, ami az összehasonlítás alapfeltétele. Ki kell munkálnia, hogy a támadott határozat konkrétan melyik jogszabályi rendelkezésre vonatkozó mely jogértelmezést hol nem tartotta be, hol tért el a támadott határozat jogkérdésben a Kúria közzétett jogértelmezésétől. Fel kell tárnia tehát az ügyek összehasonlítható tényállását, az ügyben felmerült jogkérdést, az alkalmazandó jogot; egy konkrét jogszabály konkrét határozatban való értelmezését kell összevetni egy hasonló helyzetben történt más értelmezéssel. (Jpe.I.60.011/2021/3. [22], Jpe.I.60.014/2021/5. [17], Jpe.II.60.002/2022/3. [11], Jpe.II.60.032/2022/5. [10], Jpe.I.60.013/2023/3. [7])
- [9] A panaszos megjelölte azt a határozatot, amellyel szemben előterjesztette a jogegységi panaszt és azt a közzétett határozatot is (Jpe.I.60.015/2021/15.), amelytől jogkérdésben való eltérést állít, ezzel azonban a Bszi. 41/C. § (3) bekezdésének csak formailag tett eleget.
- [10] A hivatkozott határozatokkal összefüggésben a panaszos nem fejtette ki, hogy mely jogkérdésben történt eltérés, valamint azt sem vázolta, hogy milyen elvi és értelmezésbeli különbségek határozhatók meg a támadott és a hivatkozott határozatok között. Nem fejtette ki az ügyszabályosság szempontjait, és nem azonosította az eltérés jogi alapjait. Valójában a támadott határozat által okozott vélt jogsérelmeit, illetve az általa tévesnek ítélt kúriai jogértelmezést kívánta orvosolni, amelyre a jogegységi panasz eljárás nem ad lehetőséget.
- [11] A Kúria már több döntésében utalt arra, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszosnak a per tárgyává tett jog-, és érdeksérelmének kiküszöbölésére szolgál. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőséget biztosítanak. (Jpe.I.60.001/2021/2. [13], Jpe.I.60.011/2021/3. [19], Jpe.I.60.014/2021/5. [14], Jpe.I.60.001/2022/3. [17], Jpe.I.60.015/2022/3. [16], Jpe.II.60.016/2022/3. [16], Jpe.II.60.036/2021/13. [22], Jpe.I.60.035/2022/7. [17], Jpe.II.60.030/2022/8. [42], Jpe.II.60.016/2023/4. [5], Jpe.I.60.013/2023/3. szám [10].)
- [12] A panaszos által előterjesztett jogegységi panaszban vázolt érvelésével a per korábbi szakaszában el nem fogadott saját álláspontját kívánta érvényesíteni, a jogegységi panasz eljárás a kifejtettekre figyelemmel azonban ezt a célt nem szolgálhatja.
- [13] A jogegységi panasz eljárás egy a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, sui generis eljárás. A jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését. Nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként”. (Jpe.I.60.011/2021/3. [20], Jpe.II.60.036/2021/13. [22], Jpe.I.60.035/2022/7. [17], Jpe.II.60.030/2022/8. [42].)
- [14] Mindezek miatt a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h*) pontja alapján visszautasította.

Záró rész

- [15] A panaszos által előterjesztett költségmentesség iránti kérelem a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXXXVIII. törvény (Kmt.) 11. § *c*) pontja értelmében nem volt teljesíthető, figyelemmel arra, hogy a Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panaszt visszautasította.
- [16] A jogegységi panasz visszautasítása folytán illetékfizetési kötelezettség nem merült fel az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 57. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján.
- [17] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. július 3.

Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. bíró

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

233I. A Btk. 52. § (1) bekezdés b) pontja alapján a foglalkozástól eltiltás büntetés alkalmazására kizárólag azzal a terhelttel szemben kerülhet sor, aki a foglalkozása nyújtotta lehetőség közvetlen kihasználásával követi el a terhére rótt bűncselekményt.

II. Nincs helye gazdasági társaság általános vezetését ellátó szerv tagja vagy egyszemélyi vezetője, illetve gazdasági társaság felügyelőbizottságának tagja foglalkozástól eltiltás büntetés alkalmazásának azzal a terhelttel szemben, akinek közreműködésével egy adott gazdasági társaság alapítását és ügyvezetését illetően valótlan adatok kerültek a közhiteles nyilvántartásba, de ezt követően a gazdasági társaság vezető tisztségviselői foglalkozáshoz kapcsolódó jogokat nem gyakorolta és kötelezettségeket nem teljesítette [Btk. 52. § (1) bek. b) pont, 54. § a) pont, 342. § (1) bek. c) pont, 459. § (1) bek. 8. pont; Ptk. 3:21. § (1) bek., 3:89. § (1) bek., 3:112. § (2) bek.].

- [1] A törvényszék – előkészítő ülésen – kihirdetett ítéletében a XV. r. terheltet bűnösnek mondta ki 3 rendbeli közokirat-hamisítás büntetéseben [Btk. 342. § (1) bek. c) pont]. Ezért őt – halmazati büntetésül – 300 napi tétel pénzbüntetésre, valamint 2 év időtartamra gazdasági társaság általános vezetését ellátó szerv tagja vagy egyszemélyi vezetője, illetve gazdasági társaság felügyelőbizottságának tagja foglalkozástól eltiltásra ítélte. A pénzbüntetés egynapi tételének összegét 1000 forintban határozta meg, egyben rögzítette, hogy az összesen 300 000 forint pénzbüntetést – meg nem fizetése esetén – szabadságvesztésre kell átváltoztatni, valamint engedélyezte, hogy a pénzbüntetést a terhelt 10 hónap alatt részletekben fizesse meg. Az eljárás során felmerült bűnügyi költségből a terheltet 84 487 forint megfizetésére kötelezte.
- [2] A védelmi fellebbezés folytán eljáró ítéletábrá mint másodfokú bíróság a végzésével az elsőfokú ítéletet – a pénzbüntetés törlesztésének kezdő időpontja módosítása mellett – helybenhagyta.
- [3] A bíróság jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a fellebbviteli főügyészség a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont *ba)* alpontjára alapított felülvizsgálati indítványt nyújtott be, a XV. r. terhelt javára, a jogerős ítélet megváltoztatása érdekében.
- [4] A felülvizsgálati indítvány indoka szerint a törvényszék elsőfokú ítélete és az ítéletábrá mint másodfokú bíróság végzése törvénytörő, mert a Btk. 52. § (1) bekezdésében meghatározott foglalkozástól eltiltás törvényi feltételei nem álltak fenn a XV. r. terhelt esetében. Hivatkozott a Legfelsőbb Bíróság 18. BK. véleményében foglaltakra, amely szerint a Btk. 52. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt feltétel, a „foglalkozásának felhasználásával” megfogalmazás arra utal, hogy az elkövető a szándékos bűncselekmény megvalósításakor a foglalkozását mintegy eszközül használja, a foglalkozás által biztosított lehetőséget vagy alkalmat kihasználva cselekszik. Amennyiben a

bűncselekmény elkövetéséhez a foglalkozás felhasználására nem volt szükség, illetve arra ténylegesen nem került sor, ezen törvényhely alapján a foglalkozástól eltiltásra nincs jogi alap.

- [5] Álláspontja szerint a jelen büntetőügyben megállapítható, hogy az érintett terhelt nem a gazdálkodó szervezet vezetői tisztségének felhasználásával követte el a bűncselekményét. Éppen ellenkezőleg, a terhére megállapított bűncselekmény célja az volt, hogy ilyen tisztséget névlegesen betöltve, a gazdasági társaságot a „nevére vegye”; a tényleges vezetésben nem vett részt és nem is állt szándékában valós gazdasági tevékenység folytatása.
- [6] Utalt arra is, hogy a foglalkozástól eltiltás Btk. 52. § (1) bekezdés a) pontja szerinti alkalmazásának feltétele a bűncselekmény szakképzettséget igénylő foglalkozás szabályainak megszegésével történő elkövetése, azonban az irányadó tényállás alapján a foglalkozástól eltiltás kiszabásának e törvényi feltétele sem állapítható meg.
- [7] Indítványozta ezért, hogy a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés b) pontja alapján a törvényszék ítéletét és az ítéletábrá mint másodfokú bíróság végzését a XV. r. terhelt tekintetében változtassa meg akként, hogy vele szemben a foglalkozástól eltiltás büntetést mellőzze.
- [8] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt – annak indokaival is egyetértve – fenntartotta.
- [9] Kifejtette: az ún. stróman az intellektuális közokirat-hamisítás büntetést azzal valósítja meg, hogy az ügyvezetői tisztség betöltésére és ezen foglalkozás gyakorlására irányuló tényleges szándék nélkül, az okiratok aláírásával és felhasználásával hozzájárul valótlan adatok cégnyilvántartásba kerüléséhez. Mivel nem áll szándékában az adott foglalkozást üzni, logikai ellentmondást eredményezne annak a megállapítása, hogy a terhére rótt bűncselekményt a foglalkozásának felhasználásával követte el.
- [10] Az irányadó tényállás alapján a XV. r. terhelt a gazdasági társaság(ok) tényleges vezetésében nem vett részt és nem is állt szándékában valós gazdasági tevékenység folytatása, ezért – a 18. BK. véleményre is figyelemmel – a Btk. 52. § (1) bekezdés b) pontjának törvényi feltételei az ő vonatkozásában nem állnak fenn.
- [11] Utalt arra is: a Kúria a Bfv.I.1232/2016/7. számú határozatában a foglalkozástól eltiltás büntetés kapcsán kifejtette: „a foglalkozás felhasználásával történő elkövetés esetén a büntetési nem alkalmazásának a szakképzettség nem feltétele. Ennek megfelelően a szakképzettséghez vagy hatósági engedélyhez nem kötött foglalkozáson lényegében a ténylegesen betöltött munkakört, azaz a végzett munkát kell érteni”. Ebből pedig a Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint az következik, hogy ténylegesen végzett munka, ténylegesen betöltött munkakör hiányában a foglalkozástól eltiltás kiszabása törvénytörő.

- [12] Indítványozta ezért, hogy a Kúria a fellebbviteli főügyészség felülvizsgálati indítványának adjon helyt. A Be. 662. § (2) bekezdés *c*) pontja alapján a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen a törvényszék ítéletét, valamint az ítéletábra mint másodfokú bíróság végzését a XV. r. terhelt vonatkozásában változtassa meg akként, hogy a foglalkozástól eltiltás büntetést mellőzze, egyebekben a megtámadott határozatot hatályában tartsa fenn.
- [13] A felülvizsgálati indítványra a XV. r. terhelt, illetve a védője észrevételt nem tett.
- [14] A fellebbviteli főügyészség felülvizsgálati indítványa alapos.
- [15] A Be. 651. § (2) bekezdés *a*) pontja és a 652. § (4) bekezdése szerint az ügyészség a terhelt javára időkorlát nélkül terjeszthet elő felülvizsgálati indítványt. Ekként a Kúria megállapította, hogy a fellebbviteli főügyészség felülvizsgálati indítványa joghatályos.
- [16] A terhelt javára szóló felülvizsgálati indítványt a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tanácsülésen bírálta el.
- [17] Felülvizgálatnak a bíróság jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt is helye van [Be. 648. § *a*) pont].
- [18] A Be. 659. § (5) bekezdésére figyelemmel a Kúria a jogerős ügydöntő határozatot csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálta felül, ugyanakkor a Be. 659. § (5) bekezdésében foglaltakra tekintettel a Be. 659. § (6) bekezdését alkalmazva a megtámadott határozatot a 649. § (2) bekezdése alapján is felülbírálta.
- [19] A Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontja értelmében a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével törvénysértő büntetést szabott ki.
- [20] A Kúria a felülvizgálatot a Be. 658. § (1) bekezdése szerint irányadó, a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás alapján végezte el.
- [21] A bíróság a jogerős ítéletével a következő tényállást állapította meg a XV. r. terhelt vonatkozásában (I/a-c. tényállási pontok).
- [22] A XV. r. terhelt – tényleges gazdasági tevékenység végzésére irányuló szándék nélkül – aláírta a valótlan tartalmú adásvételi szerződést, alapítói döntést, aláírás-mintát, ügyvezetői megbízást elfogadó nyilatkozatot, összeférhetlenséget és eltiltást kizáró nyilatkozatot, alapító okiratot, székhelyhasználati nyilatkozatot, tagjegyzéket, melyek értelmében az RC. Kft. vezető tisztviselője és egyedüli tagja lett. E valótlan tartalmú okiratok a bennük foglalt változások bejegyzése céljából benyújtásra kerültek a törvényszék cégbíróságára, ahol azok alapján a XV. r. terheltet valótlanul az RC. Kft. ügyvezető tagjaként bejegyezték a közhiteles cégnyilvántartásba.
- [23] A XV. r. terhelt – tényleges gazdasági tevékenység végzésére irányuló szándék nélkül – aláírta a valótlan tartalmú adásvételi szerződést, alapítói döntést, aláírás-mintát, összeférhetlenséget kizáró nyilatkozatot, az egyszemélyes kft. alapító okiratát, tagjegyzékét, eltiltást kizáró nyilatkozatot, melyek értelmében az F. Kft. vezető tisztviselője és egyedüli tagja lett. E valótlan tartalmú okiratok, a bennük foglalt változások bejegyzése céljából benyújtásra kerültek a törvényszék cégbíróságára, ahol azok alapján a XV. r. terheltet valótlanul az F. Kft. ügyvezető tagjaként bejegyezték a közhiteles cégnyilvántartásba.
- [24] A XV. r. terhelt – tényleges gazdasági tevékenység végzésére irányuló szándék nélkül – aláírta a valótlan tartalmú alapítói döntést, aláírás-mintát, összeférhetlenséget kizáró nyilatkozatot, az egyszemélyes kft. alapító okiratát, székhelyhasználati nyilatkozatot, tagjegyzéket, eltiltást kizáró nyilatkozatot, melyek értelmében a P. Kft. vezető tisztviselője és egyedüli tagja lett. E valótlan tartalmú okiratok, a bennük foglalt változások bejegyzése céljából benyújtásra kerültek a törvényszék cégbíróságára, ahol azok alapján a XV. r. terheltet valótlanul a P. Kft. ügyvezető tagjaként bejegyezték a közhiteles cégnyilvántartásba.
- [25] A bíróság a XV. r. terheltet a Btk. 52. § (1) bekezdés *b*) pontja és a Be. 54. § *a*) pontja alapján, a Be. 53. § (2) bekezdésére is figyelemmel 2 év időtartamra gazdasági társaság általános vezetését ellátó szerv tagja vagy egyszemélyi vezetője, illetve gazdasági társaság felügyelőbizottságának tagja foglalkozástól eltiltásra ítélte. A határozat indokolása szerint azért, mert a XV. r. terhelt a bűncselekményeket ügyvezetői tisztsége felhasználásával, szándékosan követte el.
- [26] A Btk. 52. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján a foglalkozás gyakorlásától azt lehet eltiltani, aki a bűncselekményt foglalkozásának felhasználásával, szándékosan követi el.
- [27] A Btk. 54. § *a*) pontja értelmében e büntetési nem vonatkozásában foglalkozásnak minősül az is, ha az elkövető gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagja vagy egyszemélyi vezetője. Vagyis a gazdasági társaság ügyvezetője a törvény rendelkezésénél fogva, minden további feltétel nélkül foglalkozás gyakorlójának minősül.
- [28] A Btk. 459. § (1) bekezdés 8. pontja értelmében gazdálkodó szervezet a polgári perrendtartás szerinti gazdálkodó szervezeten kívül az a szervezet is, amelynek gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataira a polgári perrendtartás szerint a gazdálkodó szervezetre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.
- [29] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 7. § (1) bekezdés 6. pontjában foglalt értelmező rendelkezés szerint gazdálkodó szervezet a gazdasági társaság is, míg a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:89. § (1) bekezdése alapján gazdasági társaság – többek között – a korlátolt felelősségű társaság (kft.).
- [30] A Legfelsőbb Bíróság foglalkozástól eltiltás alkalmazásáról szóló 18. BK véleménye részletesen foglalkozik a foglalkozástól eltiltás kiszabásának feltételeivel. E szerint a „foglalkozásának felhasználásával” kitélen [Btk. 52. § (1) bek. *b*) pont] azt az esetet kell érteni, amikor a foglalkozás nyújtotta lehetőség közvetlen felhasználásával kerül sor a szándékos bűncselekmény elkövetésére. Tisztázni kell ilyenkor, hogy az elkövető mennyiben használta fel a foglalkozását a bűncselekmény megvalósításánál. Ez mellőzhetlenné teszi, hogy az

- elkövető munkaköre tüzetes megállapítást nyerjen. A foglalkozási ágon belül a ténylegesen betöltött munkakört, annak adottságait, az azáltal nyújtott lehetőségeket lehet csak felhasználni, így az említett büntetés alkalmazásának alapjául is ez szolgálhat. Amennyiben ilyen munkaköre nincsen, a foglalkozástól való eltiltásra nem kerülhet sor. A szakképzettséghez vagy hatósági engedélyhez nem kötött foglalkozáson tehát a Btk. 52. § (1) bekezdés b) pontja vonatkozásában a munkakört kell érteni.
- [31] A „foglalkozásának felhasználásával” kitétel pedig arra utal, hogy az elkövető a szándékos bűncselekmény véghezvitele során foglalkozását mintegy eszközül használta fel, más szóval a foglalkozás által adott lehetőséget vagy alkalmat közvetlenül kihasználta. Ennek nem mint lehetőségnek, hanem ténylegesen kell fennállnia. Meg kell tehát állapítani, hogy az elkövető ténylegesen milyen módon használta fel a foglalkozás nyújtotta lehetőséget a bűncselekmény véghezvitelénél. Ez az adott esetben az elkövetés módjából, az elkövetési körülményekből állapítható meg. Amennyiben a bűncselekmény elkövetéséhez a foglalkozás felhasználására nem volt szükség, illetve arra ténylegesen nem került sor, a Btk. 52. § (1) bekezdés b) pontja alkalmazására nincs alap.
- [32] A Kúria mindezeket figyelembe véve a gazdasági társaság ügyvezetője, mint büntető anyagi szabályok alkalmazása szempontjából foglalkozás kapcsán a következőkre mutat rá.
- [33] Az ügyvezető hozza meg a jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntéseket, amelyek nem tartoznak a tagok vagy az alapítók hatáskörébe [Ptk. 3:21. § (1) bek.]. Az ügyvezetői tevékenység (a büntetőjogi értékelés szempontjából foglalkozás) a gazdasági társaság érdekében kifejtett, összetett feladat, amely magában foglalja az ügyviteli és képviseleti jellegű teendőket.
- [34] A vezető tisztségviselő a társaság ügyvezetését a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján, önállóan látja el. E minőségében a jogszabályoknak, a létesítő okiratnak és a társaság legfőbb szerve határozatainak van alávetve [Ptk. 3:112. § (2) bek.].
- [35] E foglalkozás felhasználása bűncselekmény elkövetése során akkor valósulhat meg, ha az ügyvezető e tisztségéből eredő jogokat és esetleg kötelezettségeket jogellenes, büntetendő célból gyakorolja vagy mulasztja el.
- [36] A foglalkozás felhasználását mindig az adott bűncselekmény elkövetésével összefüggésben kell vizsgálni.
- [37] A Btk. 342. § (1) bekezdés c) pontja szerint a közokirat-hamisítás büntettét követi el, aki közreműködik abban, hogy jog vagy kötelezettség létezésére, megváltozására vagy megszűnésére vonatkozó valótlan adatot, tényt vagy nyilatkozatot foglaljanak közokiratba.
- [38] Az irányadó tényállás alapján a XV. r. terhelt pusztán névleg, azaz a tényleges gazdasági tevékenység végzésére irányuló szándék nélkül (az alapító okirat és a hozzá kapcsolódó okiratok aláírásával) vált a tényállásban szereplő cégek ügyvezetőjévé. Ezzel az intellektuális közokirat-hamisítás büntettét mint tettes valósította meg (5/2020. BJE határozat, BH 2016.161., BH 2022.148.).
- [39] A XV. r. terhelt a tényállásban írt cselekményével semmilyen, a gazdálkodó szervezett ügyvezetésébe körébe sorolható tevékenységet nem fejtett ki, eleve nem is akarta az ügyvezetői tisztséget betölteni és e foglalkozást üzni. Azzal, hogy közreműködésével egy adott gazdasági társaság alapítását és ügyvezetését illetően valótlan adatok kerültek a közhiteles nyilvántartásba, nem a gazdasági társaság vezető tisztségviselői foglalkozáshoz kapcsolódó jogokat gyakorolta és kötelezettségeket teljesítette, ezért a foglalkozását sem használhatta fel a bűncselekmény elkövetéséhez. A XV. r. terhelt gazdasági tevékenységet nem kívánt folytatni, ennél fogva az ügyvezetői foglalkozás gyakorlása nem állt szándékában és azt valójában nem is gyakorolta. Így a foglalkozás nyújtotta lehetőségek közvetlen kihasználására, azaz a foglalkozás felhasználására nem is kerülhetett sor. Ekként esetében a Btk. 52. § (1) bekezdés b) pontjában írt feltétel teljes mértékben hiányzott.
- [40] Helyesen utalt a Legfőbb Ügyészség a Kúria Bfv.I.I.232/2016/7. számú eseti döntésének indoklására is, amely szerint – szakképzettségtől függetlenül – foglalkozáson lényegében a ténylegesen betöltött munkakört, azaz a végzett munkát kell érteni. Ezért a gazdasági társaság vezető tisztségviselője foglalkozás gyakorlásától az is eltiltható, aki ugyan nem bejegyzett ügyvezető, azonban az ügyvezetői feladatokat ténylegesen végezte. E gondolatmenetből a contrario következik, hogy amennyiben viszont a bejegyzett ügyvezető ténylegesen nem működik e tisztségében, azt felhasználni sem tudja valamely bűncselekmény elkövetésére. Ezen elvi álláspontot erősítette meg a Kúria a BH 2019.42. számú eseti döntésében is (III. pont).
- [41] Kétségtelen, hogy a XV. r. terhelt fiktív ügyvezetői minősége éppen a terhére rótt bűncselekmény (intellektuális közokirat-hamisítás) elkövetése útján keletkezett, ám a terhelt ezt követően a cég irányítását nem vette át, így egyáltalán nem gyakorolta ezt a foglalkozást. Ezért fogalmilag kizárt, hogy annak felhasználásával a jelen ügyben a terhére megállapított közokirat-hamisítás büntettét vagy más bűncselekményt elkövethessen.
- [42] Abban az esetben, amennyiben a valótlan ügyvezetői tisztséget keletkeztető társasági szerződés aláírása után a terhelt bármilyen ügyvezetői feladatot is ellát (például a társaság gazdasági tevékenysége körében szerződést köt, adóbevallást nyújt be), akkor válhat a foglalkozása felhasználása valamely bűncselekmény elkövetésének eszközévé, és szabható ki vele szemben foglalkozástól eltiltás. Jelen ügyben azonban erre utaló adatot a tényállás nem tartalmaz.
- [43] A Kúria utal arra is, hogy a közokirat-hamisítás büntette a valótlan adat cégnyilvántartásba való bejegyzésével válik befejezetté, a bejegyzés alapjául szolgáló okirat aláírása a bűncselekmény büntetendő előkészületét valósíthatja meg [Btk. 342. § (2) bek., BH 2014.131.).
- [44] A polgári jog szabályai szerint a cégbejegyzést megelőzően, a létesítő okirat létrejöttétől kezdődően a cég elótársaságként működhet [Ptk. 3:101. § (1) bek.]. A közokirat-hamisítás büntette vonatkozásában az ügyvezetői foglalkozás felhasználása fogalmilag a társasági alapító okirat létrejötte vagy módosítása (amely az elkövetőt

- ügyvezetői feladatok ellátására feljogosítja) és a változás cégbírósági bejegyzése mint a bűncselekmény befejeződése között merülhet fel.
- [45] Az előtársasági működésre figyelemmel – amennyiben az elkövető valamely, az ügyvezetés körébe sorolható tevékenységet ténylegesen kifejt – a közokirat-hamisítás büntette kapcsán is megállapítható az ügyvezetői foglalkozás felhasználása. A jelen ügyben azonban a „stróman” XV. r. terhelt az előtársaság időszakában sem fejtett ki ügyvezetői tevékenységet, ezért azt nem is használhatta fel e bűncselekmény elkövetés során.
- [46] Természetesen, amennyiben a cégnyilvántartásba utóbb bejegyzett ügyvezető valamely tényleges ügyvezetői (rész)tevékenységet végez, nagyobb gondossággal kell vizsgálni, hogy a cégbejegyzés valótlan-e, vagyis az intellektuális közokirat-hamisítás ezen tényállási eleme megvalósult-e.
- [47] A Kúria a teljesség érdekében utal arra is, hogy a Btk. 52. § (1) bekezdésének a) pontjában foglalt rendelkezés a szakképzettséget igénylő foglalkozás szabályainak megszegésével bűncselekményt elkövetővel szemben nyújt lehetőséget a foglalkozás gyakorlásától eltiltáshoz. E rendelkezés azzal szemben is alkalmazható, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tevékenységet nem a foglalkozásaként gyakorolta, de rendelkezik annak a foglalkozásnak a gyakorlásához szükséges szakképesítéssel, amely szabályainak megszegésével a bűncselekményt elkövette [Btk. 52. § (2) bek.]. Mivel a XV. r. terhelt – az irányadó tényállás szerint – ténylegesen nem látott el ügyvezetői feladatot a csak névleg irányítása alatt álló cégekben, ezért – értelemszerűen – az sem merülhet fel, hogy e foglalkozás szabályait megsérthette volna. Ezért a foglalkozástól eltiltás ezen jogszabályhely alapján sem volt alkalmazható vele szemben.
- [49] Mindezekre figyelemmel a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítéletben a XV. r. terhelttel szemben kiszabott foglalkozástól eltiltás büntetés törvénysértő.
- [50] A felülvizsgálati indítvánnyal érintett törvénysértő büntetés kiküszöbölésének főszabálya a felülvizsgálatban a törvénynek megfelelő határozat meghozatala [Be. 662. § (2) bek. b) pont]. Ez alól ad kivételt a Be. 663. § (1) bekezdés b) pontja, amely ilyen esetben is lehetővé teszi a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítást akkor, ha az érdemi határozat meghozatala az ügyiratok alapján nem lehetséges.
- [51] Jelen ügyben a foglalkozástól eltiltás büntetés mellőzésével a törvénysértés mérlegelés nélkül orvosolható, így a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására való utasítására nincs ok.
- [52] A kifejtettek értelmében a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tanácsulésen az ügyészség felülvizsgálati indítványának helyt adott és a megtámadott határozatot a Be. 662. § (2) bekezdés b) pont második fordulata szerint a XV. r. terhelt tekintetében megváltoztatta; a XV. r. terhelt foglalkozástól eltiltás büntetését mellőzte, egyebekben a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- (Kúria Bfv.I.1408/2022/5.)
- 234**A kifejezetten élet kioltására szolgáló és alkalmas eszköz használata esetén csak akkor merülhet fel az ölési szándék hiánya, ha az elkövető azt kifejezetten úgy alkalmazza, hogy a halálos eredmény ne állhasson elő, és hatékony intézkedést tesz a halálos eredmény elkerülése érdekében. Ellenben, ha golyós vadászfegyverrel arra az ajtóra lő, ami mögé a sértett éppen bemenekült, nem hivatkozhat arra, hogy könnyelműen bízott a halálos eredmény elmaradásában [Btk. 7. §, 160. § (1) bek., (2) bek. f) pont].
- [1] A törvényszék a 2021. július 6-án meghozott ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntettségben [Btk. 160. § (1) bek., (2) bek. f) pont], ezért életfogytig tartó, fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a terhelt legkorábban 25 év elteltése után bocsátható feltétes szabadságra.
- [2] Kétirányú fellebbezések folytán másodfokon eljárt ítélőtábla a 2021. október 28-án meghozott végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [3] A jogerős ügydöntő határozat tényállásának lényege szerint a terhelt felesége, H. M.-né 2019. februárjától szexuális kapcsolatba került munkahelyi felettesével, ifj. N. J. sértettel, melyről a terhelt 2019 júniusában tudomást szerzett. Ekkor a kapcsolat a felesége és a sértett között befejeződött, azonban a terhelt nem tudta feldolgozni a megsalás tényét, házastársi kapcsolatuk annyira megromlott, hogy 2019. augusztus 25-én este megbeszélték, másnap reggel H. M.-né elköltözik otthonról.
- [4] Másnap, 2019. augusztus 26-án a déli órákban H. M.-né megjelent kerékpárral ifj. N. J. sértett lakóháza előtt, ahol felelősségre vonta volt felesége jelenlétében a sértettet, miket híresztel kettőjük kapcsolatáról a kocsmában, illetve, hogy boldog-e, amiért tönkretette az ő családját. Mivel ifj. N. J. sértett lekezelően beszélt hozzá, H. M.-né felhívta a férjét, mindezt közölte vele, majd személyesen, a körforgalomnál lévő buszmegállóban is elmondta neki a lezajlott beszélgetést.
- [5] A terhelt mindezek hallatán rendkívül feszült lett, közölte feleségével: „most én következem”, majd beugrott a gépkocsiba, féltékenységből hajtva hazasietett az Ny., P. utcai lakásukba, ahol magához vette az engedéllyel tartott CZ550 típusú vadászpuskáját, azt megtöltötte 3006SPRG kaliberjelű golyós vadásztöltényekkel oly módon, hogy egyet a csőbe, négyet a tárba helyezett, majd féltékenységből, szerelemfáltésból, csalódottságából fakadóan, dühös állapotban ifj. N. J. sértett ingatlanához hajtott, mely elhatározásában a családtagjai sem tudták megakadályozni.
- [6] A terhelt 2019. augusztus 26-án délután a tulajdonát képező Opel Vectra típusú személygépkocsival megjelent az Ny., D. utca 21/H. szám alatti családi ház előtt az utcán, kiszállt a gépkocsiból és 15 óra 29 perc 01 másodperckor a golyós vadászpuskájával egy célzott lövést adott le a ház udvarán tartózkodó ifj. N. J. sértett irányába. Az első lövés pillanatában a sértett menekülő, futó testhelyzetben volt, a lövést leadó terheltnek háttal. A sértett ekkor az udvaron lévő gépjármű mögött keresett fedezéket, majd

- jobbnak látta, ha a lakóház bejárati ajtaján keresztül bemenekül a házba.
- [7] A terhelt 15 óra 29 perc 07 másodperckor a lakóház részben üvegezett ajtaján keresztül célzott lövéssel meglötte ifj. N. J. sértettet, akit a háta bal oldalán talált el. A menekülő sértettet a második lövés az éppen bezárt ajtó mögött érte és még utolsó erejével bement a szobába, ahol elhalálozott.
- [8] Az első és második lövés ifj. N. J. irányába a D. utca 21. szám alatti lakóház előtti járda és az aszfaltút között elhelyezkedő, apró kővel szórt murvás területről történt. Az első lövést a terhelt szemből tekintve a nagykapu baloldali téglaszlopától jobbra 1,5 méterre, a kerítés vonalától mintegy 3,5–4 méterre, a másodikat pedig a nagykapu közepénél, annak vonalától mintegy 2 méterre állva adta le.
- [9] Ifj. N. J. sértett halála vérvesztéses shock miatt következett be, melyet egy lövés okozott. A 42 éves 183 cm testmagasságú ifj. N. J. sértettet a lövés a hát bal oldalán érte a talpsíktól 143,5 cm-re. Az 1 rendbeli lövésű sérülés a bal oldali háti felszín felől a test elülső felszíne felé haladt, elsődlegesen fentről lefelé, nyílirányban. A lövedék a VIII–IX. borda tájékán irányt változtatott, majd a mellüregbe hatolva hátulról előre, letről felfelé, balról jobbra tartott, majd a szegycsont markolatát is elérte a felette levő bőrt az alapjáról leszakítva. Az áthatoló lövedék és leszakadó darabjai a bal alsó és felső tüdőlebenyt súlyosan roncsolták, megszakadt a bal fő tüdőverőér és a bal oldali főhörgő folytonossága, a szívburok bal fülcsé mögötti területe, valamint a mellkasi főverőér folytonossága is többszörösen a billentyű síkja felett, az áthajlásnál és a leszálló szakasz középső harmadában. A lövés áthatoló volt, a tüdőt, a tüdőverőeret, és a szívburokot olyan súlyosan roncsolta, hogy az az élettel összegegyeztetetlen volt. A lövésű sérülés és a sértett halála között közvetlen az okozati összefüggés.
- [10] A lövések hallatára a szemben lévő, Ny., D. utca 34/A. szám alatti lakóházból elindult az utcára ifj. N. J. édesapja, id. N. J. sértett, akinek az irányába a terhelt 15 óra 29 perc 12 másodperckor szintén célzott lövést adott le, mely lövedék a családi ház fakerítésén áthatolva a lépcsőbe fűrődött.
- [11] A terhelt a harmadik lövés leadását és id. N. J. sértettel folytatott rövid szóváltást követően a kocsijával elindult a helyszínről, majd mintegy fél perc múlva megfordulva visszatért. Megállt a kocsival az úton, ekkor id. N. J. a terhelt felé indult. A terhelt kiszállt a gépjárműből a puskával a kezében, amit a felé tartó sértettre emelte, aki a telefonját a terhelte tartotta és olyan kijelentést tett, hogy „mocskos cigány, lelőttem a fiamat”.
- [12] A negyedik, id. N. J.-t elérő célzott lövést a terhelt 15 óra 31 perc 49 másodperckor álló testhelyzetben adta le a D. utca 34. szám alatti lakóház hátsó részének vonalában az aszfaltúton, annak a ház felőli részétől 1,5 méterre, a sértettől mintegy 13–13,5 méter távolságból. A sértett ekkor hátat fordítva tartott a fia portájának kapuja felé, hogy megnézzze, mi történt a fiával. Id. N. J. sértett a lövéstől arccal előre, az út szélére esett, majd a helyszínen életét veszítette.
- [13] Ezt követően a terhelt gépkocsijával a helyszínről elhajtott, később Ny. külterületén az őt kereső rendőrszolgálat megadta magát. A terhelt a cselekmény elkövetése idején képes volt a cselekménye veszélyességének felismerésére és a felismerésnek megfelelő magatartás tanúsítására.
- [14] Id. N. J. sértett halála heveny keringési elégtelenség miatt állt be, melyet lövésű sérülés okozott. A 65 éves, 172 cm testmagasságú id. N. J. sértett a háttájkékon a talpsíktól 117 cm-re, a középvonaltól jobbra 4 cm-re érte a terhelt lövése. A lövésű sérülés a testbe hatolást követően áthaladt a háti XII. és ágyéki I. csigolya között, majd a hasüregi területen, roncsolva a hashártya mögötti részt, a máj jobb lebenyét, valamint megnyitotta a gyomorfalat, ezt követően a rekeszen áthaladva roncsolta a jobb tüdő alsó lebenyét, valamint a szív jobb pitvarát és jobb kamráját, következményesen nagy mennyiségű bal oldali vérgyülemet okozott, majd a XII. borda alatt közvetlenül a középvonaltól balra 4 cm-re, a talp síkjától 124 cm-re hagyta el a lövedék a testet. A löcsatorna hátulról-előre, jobbról kissé balra, nagyjából vízszintes síkban haladt, a lövedék sértette a hasi aortát is. A sérülései olyan súlyosak és kiterjedésűek voltak, hogy életét az azonnali szakszerű orvosi ellátás sem mentette volna meg. A lövésű sérülés és a sértett halála között közvetlen okozati összefüggés áll fenn.
- [15] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjára hivatkozva, a terhelt terhére rótt cselekmény téves minősítése miatt, a jogerős határozattal kiszabott szabadságvesztés büntetés enyhítése érdekében.
- [16] Indokolása szerint a bíróság törvénytelenül minősítette a terhelt cselekményeit több ember sérelmére, egyenes szándékkal elkövetett emberölés büntettének. A védő álláspontja szerint Ifj. N. J. sértett vonatkozásában a szándékos emberölés büntette megállapításának feltételei nem állnak fenn, mivel a szándékosság nem fogta át a törvényi tényállás valamennyi objektív elemét, ekként az eredményt, valamint az elkövetési magatartás és eredmény közötti okozati összefüggést.
- [17] Kifejtette, hogy a terheltnek – miután a sértett körvonala legfeljebb felderíthetett az ajtón keresztül – nem volt tudomása arról, hogy a bezárt ajtótól milyen távolságra és milyen testhelyzetben helyezkedett el a sértett a lövedék ajtón való áthatolásakor; nem volt tisztába azzal sem, hogy ha a lövedék eléri a sértettet, akkor testének roncsolódásán túlmenően reálisan lehetséges annak halálának bekövetkezése is. Utalt rá, hogy a halálos eredmény előre nem látását támasztja alá az is, hogy a szándék kifejlődése és az első cselekmény elkövetése között viszonylag rövidebb idő telt el, ezáltal az események gyors időbeli lefutása folytán hiányzott a tett átgondolása, részletek kidolgozása.
- [18] Kifejtette, hogy miután a szándékosság tudati oldala – melyet alátámasztó tény sem rögzített a bíróság ítéletében – hiányzott a terhelt részéről, így az ahhoz való akarati-érzelmi viszonyulás nem vizsgálható; az eredményre és okozati összefüggésre kiterjedő szándékosság hiányában a terhelt terhére nem állapítható meg szándékos emberölés büntette ifj. N. J. sértett vonatkozásában.
- [19] A védő álláspontja szerint az eljáró bíróság tévesen következtetett az elkövetés tárgyi és alanyi tényezői alapján a terhelt ölési szándékára. Ebben a körben arra hivatkozott, hogy – szemben az eljáró bíróság

- téves következtetésével – nincs jelentősége annak, hogy a terhelt a fegyverszekerényből nem a golyós kispuskát, hanem a vadászfegyverét vette magához, hiszen mindkét eszköz alkalmas sérülés és halál okozására is, a golyós kispuskából rövidebb idő alatt még több lövedék is kilöhető. Ezenkívül lényeges körülmény az is, hogy terhelt az első lövést a sértett irányába adta le, amely a sértett testét nem is érte el, a második pedig megvárta, hogy a sértett a házba beérjen. Lövést tehát a lehajolt testtartásban futó sértett után csak azt követően eszközölt, hogy nevezett a teljes átláthatóságot nem biztosító ajtót becsapta, míg a sértett az ajtó felé haladás időtartamában szabad célponttá vált, amikor könnyűszerrel ejthetett volna rajta halálos sérülést.
- [20] A sérülés helyét illetően utalt arra, hogy a sértett létfontosságú szervei, illetve ilyen szerveket tartalmazó testrészei, mint a fej, a szív, a mellüreg és a nyaki terület a sértett lehajoló testtartása lévén védve voltak. Nem állt fenn annak esélye, hogy ifj. N. J.-t olyan testjékán éri a lövedék, mely általában a passzív alany azonnali, vagy rövid idő alatt bekövetkező halálához vezet.
- [21] A halálos eredmény elmaradásában bízhatott a terhelt azon oknál fogva is, hogy a küszöbtől felfelé, 1 méter magasságban lőtt bele az ajtóba, mely révén alappal feltételezhető, hogy a lövedék legfeljebb a sértett alsó, nem életfontosságú testrészét fogja érni. Miután a sértett a lövéskor mozgásban volt és teste az ajtó miatti elhelyezkedés miatt nem volt tisztán kivehető, a terheltnek lehetősége sem volt életfontosságú szervre irányuló, célzott lövés leadására, mely az ölési szándékot megalapozná. Ehhez hasonlóan – álláspontja szerint – a terhelt elkövetéskori kijelentései is alkalmatlanok az emberölésre irányuló szándék alátámasztására.
- [22] Az alanyi tényezők körében utalt a terhelt személyiségére, büntetlen előéletére és az események időbeli gyors lefutására, átgondolásuknak – szándékos emberölésre való következtetést megalapozó – hiányára.
- [23] A védő kifejtette, hogy a bíróság megállapítása szerint a terhelt pusztán a súlyos roncsolás bekövetkezésének lehetőségét látta előre; a halálos eredmény bekövetkezésének lehetősége fel sem merült, így ez utóbbi eredmény tekintetében csak a hanyag gondatlanság, de legfeljebb a tudatos gondatlanság terheli. Erre tekintettel az ifj. N. J. sértett sérelmére elkövetett bűncselekmény helyes minősítése a Btk. 164. § (8) bekezdése szerinti halált okozó testi sértés büntetése lehet. Ebből következően, miután emberölést a terhelt kizárólag id. N. J. sértett sérelmére követte el, terhére a több emberen elkövetett emberölés megállapításának nincs helye.
- [24] A védő érvelése szerint a terhelt cselekményének halált okozó testi sértés büntetéként, valamint emberölés büntetése alapesetként minősülése esetén vele szemben életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására nincs lehetőség, a határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabható büntetési tétele 5 évtől 22,5 évig terjed, ezért a terhelttel szemben kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés törvénysértő.
- [25] Mindezek alapján a jogerős ítélet megváltoztatását, a terhelt terhére rótt bűncselekmények halált okozó testi sértés büntetéként, valamint emberölés büntetése alapesetként minősítését, és törvénynek megfelelő enyhébb büntetés kiszabását indítványozta.
- [26] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt részben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [27] Álláspontja szerint a felülvizsgálati indítvány a jogerős ítélet által megállapított tényekből az irányadó tényállásban nem szereplő további tényekre következtet a sértetti testhelyzet és a tudati tény kapcsán, amely részeiben a felülvizsgálati indítvány a törvénynél fogva kizárt.
- [28] Ezt meghaladóan kifejtette, hogy az irányadó tényállás alapján a terhelt észlelte a sértett testtartását, célzottan leadott lövései alapján törvényesen állapították meg az alapügyben eljáró bíróságok, hogy a cselekményt mindkét sértett esetében ölésre irányuló egyenes szándékkal valósította meg. A felülvizsgálati indítványnak így a terhelt terhére a több emberen elkövetett emberölés büntetése minősítést támadó része alaptalan, a törvényes minősítés mellett a kiszabott büntetés önmagában pedig nem támadható, ezért a támadott határozatok hatályában való fenntartását indítványozta.
- [29] A terhelt a Legfőbb Ügyészség átiratára írásban tett észrevételében vitatta, hogy ifj. N. J. sértettet a becsukott ajtón keresztül észlelnie kellett volna; illetve, hogy a leadott lövése célzott volt. Ebben a körben utalt az ajtó ért lövés és a szekrényen az áthatoló lövedék okozta sérülés helyére, a sértett – álláspontja szerinti – lövés kori helyzetére, az ajtó üvegezett részének sötétített voltára, valamint arra, hogy komoly fegyverhasználati gyakorlattal nem rendelkezett. Álláspontja szerint a fegyverszakértő tévesen állapította meg a sértett helyzetét és helyét a lövés pillanatában, ugyanis a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a sértett nem lehetett közvetlenül az ajtó mögött.
- [30] Előadta, hogy kizárólag id. N. J. sértettre lőtt célzottan, ifj. N. J. sértettet nem szándékosan ölte meg, szerencsétlen lövése nem szándékos volt.
- [31] A felülvizsgálati indítvány alaptalan.
- [32] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – és nem pedig ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [33] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja lehetővé teszi a felülvizsgálatot, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, illetve a Btk. más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki. Jelen esetben az indítvány azt kifogásolja, hogy a bíróság jogerős ítéletében tévesen minősítette a terhelt – ifj. N. J. sértettet érintő – testi épség elleni cselekményét élet elleni bűncselekménynek és emiatt – a helyes minősítéshez képest – törvénysértően súlyos büntetést szabott ki. A védő indítványa ezért a hivatkozott felülvizsgálati oknak megfelelő, az alapján a felülvizsgálatnak helye van.
- [34] Ugyanakkor a felülvizsgálat alapvető szabálya, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.]. A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.].

- [35] A Be. 659. § (1) bekezdéséből következően azonban a jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [36] Nem sértett törvényt az eljáró bíróság, amikor a tényállásban írt cselekmény miatt a terhelt bűnösségét emberölés büntetében megállapította [Btk. 160. § (1) bek., (2) bek. f) pont], és törvényes a cselekmény minősítése is.
- [37] A Btk. 160. § (1) bekezdése szerint aki mást megöl, büntetést követ el. Súlyosabban minősül, ha az emberölést több ember sérelmére [Btk. 160. § (2) bek. f) pont] követik el.
- [38] E törvényi egységet alkotó összefoglalt bűncselekmény megállapításának elsődleges feltétele, hogy az emberölési cselekmények szándékosak legyenek és csak a Btk. 160. § (1) bekezdés szerinti törvényi tényállás alá tartozzanak. Ennek hiányában – vagyis, ha adott esetben a két sértett sérelmére megvalósított ölési cselekmény egyikét erős felindulásban követték el (Btk. 161. §), vagy a halálos eredmény nem ölési, hanem testi sérelem okozására irányuló szándék mellett gondatlanság folytán állt elő [Btk. 164. § (8) bek. II. ford.] – a több személy halála mint eredmény mellett sincs helye a több emberen elkövetett emberölés megállapításának.
- [39] A védő felülvizsgálati indítványa pedig ezt célozta, hiszen a terhelt ölési szándékának hiányára hivatkozással a törvényi egységgel szemben ifj. N. J. sértett tekintetében testi épség elleni bűncselekményt látott megállapíthatónak.
- [40] A kialakult töretlen bírói gyakorlat szerint a szándékos emberölés és a halált okozó testi sértés elhatárolása az elkövetőnek a cselekmény véghezvitele időpontjában fennálló konkrét tudattartalma alapján történhet (3/2013. BJE jogegységi határozat I.1. pont).
- [41] Az emberölés esetén az elkövető tudata átfogja a sértett halála bekövetkezésének lehetőségét, és ezt kívánja, vagy ebbe belenyugszik. Ezzel szemben a halált okozó testi sértés esetében az elkövető szándéka csupán testi sérülés előidézésére irányul, és az eredmény tekintetében gondatlanság áll fenn. Az elkövető tudatában fel sem merül a halálos eredmény bekövetkezésének a lehetősége, vagy ha ez felmerül, azt nem kívánja, nem nyugszik bele abba, hanem könnyelműen bízik az elmaradásában.
- [42] Az elkövetés időpontjában fennálló tudati állapot megállapításánál, illetve annak megítélésénél, hogy az elkövető szándéka ölésre, avagy bántalmazásra, illetőleg egészségsértésre irányult-e: jelentős mértékben a külvilágban megnyilvánult és így megismerhető tényekből kell visszakövetkeztetni, melyre a 3/2013. BJE jogegységi határozat I.2. pontja példálózó jellegű felsorolást ad.
- [43] A tárgyi tényezők körében az elkövetés eszközével, az elkövetés körülményeivel és módjával, a sérülés helyével és jellegével, az elkövető kijelentéseivel, az elkövetés utáni magatartásaival és kijelentéseivel [A) pont]; az alanyi tényezők körében az elkövető személyi tulajdonságaival, a cselekményt kiváltó indítóokkal (motívum), a cselekmény véghezvitelét megelőző pszichikus folyamat feltárással, a sértetthez fűződő viszonyával és egyéb alanyi mozzanatokkal [B) pont] kell tüzetesen elszámolni.
- [44] A Kúria a felülvizsgálati indítvány érveit a tényálláshoz kötöttség törvényi kötelezettsége szerint az irányadó tényállás alapján vizsgálta. Az irányadó tényállás pedig az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás, a másodfokú bíróság helyesbítéseivel és kiegészítéseivel. Emellett a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényálláshoz tartozónak kell tekinteni a jogerős határozat indokolása bármely részében szereplő minden ténymegállapítást, amely az elbírált bűncselekmény büntetőjogi megítélésénél jelentős (EBH 2013.B.2.ind., BH 2006.392., BH 2013.237.):
- [45] Az irányadó tényállás szerint
- a terhelt nem tudta feldolgozni, hogy feleségének (2019 februárjától) szexuális kapcsolata volt munkahelyi felettesével, ifj. N. J. sértettel, annak ellenére sem, hogy a kapcsolat a terhelti tudomásszerzést (2019. június) követően befejeződött;
 - a terheltnek a felesége beszámolt az ifj. N. J. sértettel való beszélgetéséről, és hogy a sértett lekezelően beszélt hozzá, amely hallatán a terhelt rendkívül feszült lett, és közölte feleségével: „most én következem”;
 - a terhelt féltékenységből hajtva gépkocsival hazasietett lakásukba, ahol magához vette az engedéllyel tartott vadászpuskáját, és azt vadásztöltényekkel oly módon töltötte meg, hogy egyet a csőbe, négyet a tárba helyezett;
 - a terhelt a gyerekeket a feleségére bízta, legnagyobb lányától elkészönt;
 - szerelemféltésből dühös állapotban ifj. N. J. sértett ingatlanához hajtott, mely elhatározásában a családtagjai sem tudták megakadályozni;
 - a terhelt a golyós vadászpuskájával egy célzott lövést adott le a ház udvarán tartózkodó, menekülő, futó testhelyzetben, a terheltnek háttal lévő ifj. N. J. sértett irányába, aki először az udvaron lévő gépkocsi mögött keresett fedezéket;
 - az első lövés leadását követően 6 másodperccel később – az első lövés leadásának helyétől a sértettet követve, hozzá közelítve – a terhelt a lakóház részben üvegezett ajtaján keresztül célzott lövéssel meglötte ifj. N. J. sértettet;
 - a házba bemenekülő sértettet a második lövés az éppen bezárt ajtó mögött érte és még utolsó erejével bement a szobába, ahol elhalálozott;
 - a lövés a tüdőt, a tüdőverőeret, és a szívburkot olyan súlyosan roncsolta, hogy az az élettel összeegyeztethetetlen volt, a lövési sérülés és a sértett halála között közvetlen az okozati összefüggés;
 - a terhelt – ifj. N. J. meglövését követő néhány perc múltán – a neki hátat fordító és ifj. N. J. portája felé induló, id. N. J. sértetre célzott lövést adott le, aki a helyszínen életét vesztette;
 - a lövési sérülés és id. N. J. sértett halála között közvetlen okozati összefüggés áll fenn;
 - a terhelt ezt követően gépkocsijával a helyszínről elhajtott, feleségével és barátjával azt közölte, hogy „lelőtte őket”.
- [46] A terhelti cselekmény egyértelmű felismerhető indítóoka a 2019 februártól fennálló, de a terhelt által 2019 júniusában megtudott hitvesi hűtlenség miatti féltékenység és önérzeti sérelem, amely feldolgozására a terhelt képtelen volt, és amelynek a „megoldására” az ifj. N. J. sértett és a terhelt felesége

- között lezajlott beszélgetésről való benyomás adta a végső indíttatást. Ekként a terhelt elszántság tényének igazolói a cselekményt megelőző kijelentés, hogy „most én következem”, vagy az elbűcsúzás, továbbá a családtagok részéről az eredménytelen visszatartás.
- [47] A szándékosság megállapításának feltétele, hogy az elkövető tudata a cselekmény elkövetésének az időpontjában átfogja a törvényi tényállás valamennyi tárgyi elemét (értelmi oldal), és a magatartás lehetséges következményeit kívánva vagy pedig abba belenyugodva cselekedjék (érzelmi oldal) (Btk. 7. §).
- [48] A bírói gyakorlat szerint az ölési szándék akkor áll fenn, ha az elkövető tudata mindazon ténykörülményeket átfogja, amelyek az emberölés törvényi tényállásának a tárgyát és a tárgyi oldal elemeit alkotják.
- [49] A szándékosság értelmi oldalának fontos összetevője, hogy az elkövető a következmények beállását elkerülhetetlennek, valószínűnek vagy reálisan lehetségesnek ítéli-e meg. Az elkerülhetetlenség tudata mindig egyenes szándékot feltételez. A szándék két faja tehát érzelmi-akarati oldal szerint csak akkor határolható el, ha az elkövető valószínűnek vagy reálisan lehetségesnek tartja a következményeket.
- [50] Egyenes szándék esetében az elkövető előre látja az egyébként általa kifejezetten kívánt eredmény bekövetkezésének elkerülhetetlenségét, valószínűségét vagy reális lehetőségét; valójában célzottan a tényállásszerű eredmény megvalósítására tör.
- [51] Eshetőleges szándék esetén azonban az elkövető az eredmény bekövetkezésének valószínűségét vagy reális lehetőségét látja előre, amely bekövetkezésébe belenyugszik. Az ehetőleges szándékra a bűncselekmény megvalósulásával szemben az elkövető közömbössége a jellemző; mindenképpen cselekszik, akár bekövetkezik az eredmény, akár nem, bár bekövetkezését nem kívánja.
- [52] Eshetőleges szándékkal elkövetett emberölés büntetnének kísérlete valósul meg, ha a vádlott által választott elkövetési mód mellett ugyancsak csekély a halálos eredmény bekövetkezésének esélye, azonban ennek feltételei a vádlotton kívül esnek, így pusztán a véletlenül múlik azok bekövetkezése. Aki ugyanis az eredmény elmaradását a véletlenre bízta, az ténylegesen belenyugszik az eredmény bekövetkezésébe (Kúria Bhar.III.561/2018/4., BH 2001.255.II.).
- [53] A Kúria korábban már arra is rámutatott, hogy a terhelt által használt eszköz jellege és felhasználásának módja támpontot adhat az elkövetéskori tudattartalom meghatározásához. Ezért vizsgálni kell, hogy a használt eszköz és a cselekvés módja, illetőleg ehhez kapcsolódóan a támadás iránya és ereje az általános élettapasztalat szerint alkalmas volt-e halálos eredmény előidézésére. Ha az elkövető olyan tárggyal bántalmazza a sértettet, amely ölésre alkalmas, és a halálos eredmény is bekövetkezik, ez rendszerint arra utal, hogy a terhelt tudata átfogja a halálos eredmény bekövetkezésének a lehetőségét (Kúria Bfv.II.998/2016/11.). Jelen esetben pedig nyilvánvalóan – a fentebb idézettekhez képest – ennél jóval többről van szó.
- [54] Egy kifejezetten élet kioltására szolgáló és alkalmas eszköz használata esetén csak akkor merülhet fel az ölési szándék hiánya, ha azt az elkövető kifejezetten úgy alkalmazza, hogy a halálos eredmény ne állhasson elő, és hatékony intézkedést tesz a halálos eredmény elkerülése érdekében (pl. lőfegyverrel közvetlen közlőlől, az elvételés lehetőségét minimalizálva a sértett lábfejebe lől).
- [55] A lőfegyver – ekként a jelen ügyben használt vadászpuska is – az élet kioltásának legtipikusabb eszköze, ténylegesen az alaprendeltetése is az; mindez pedig köztudomású tény.
- [56] Jelen esetben önmagában a terhelt által használt eszköz és az irányadó tényállás szerinti alkalmazása – mint elkövetési mód – alapján fel sem merül, hogy a terhelt által választott elkövetési mód mellett a halálos eredmény bekövetkezésének esélye csekély lenne, éppen ennek az ellentéte az igaz; pusztán a véletlenek sorának szerencsés egybeesése eredményezhette volna – minimális eséllyel – a halálos eredmény elmaradását. A terhelt pontosan észlelte ifj. N. J. sértett helyzetét, menekülési szándékát és annak kivitelezési módját; a sértett menekülését követve, a sértettet üzve, hozzá közeledve, irányába pár másodpercnyi különbséggel adott le két alkalommal is célzott lövést, miközben semmiféle intézkedés nem tett arra, hogy a kifejezetten élet kioltására alkalmas eszköz sértett irányába való használatával ne okozzon halálos sérülést vagy kárt. Mindezt a véletlenre bízta, annak ismeretében, hogy a magatartásának eredményeképp a halálos eredmény igen nagy valószínűséggel bekövetkezik. Ebből következően gondatlanság fel sem merülhet, szándéka pedig az ifj. N. J. sérelmére megvalósított ölési cselekmény tekintetében egyenes szándék.
- [57] Az előzmények, a terhelti lelkiállapot és az elkövetést megelőző közvetlen körülmények ismeretében ezt követően már nem bírnak jelentőséggel a felülvizsgálati indítvány azon, az ölési szándék hiányát alátámasztandó okfejtései, úgymint, hogy a terheltnek nem volt tudomása arról: a bezárt ajtótól pontosan milyen távolságra és testhelyzetben helyezkedett el a sértett a lövedék ajtón való áthatolásakor; továbbá, hogy a terhelt feltételezhette, hogy a szaladó sértett már az ajtótól távol került, illetőleg, hogy a lövedék a sértettnek a terhelt által feltételezett testhelyzete alapján legfeljebb a még életveszély okozására sem alkalmas lábsérülést eredményezhet. A terhelt kifejezetten az élet kioltására szolgáló eszközzel lőtt először célzottan a sértett irányába, majd annak elvétele után arra a helyre, ahol a menekülő sértettet – közvetlenül előtte – eltűnni látta. Ehhez képest annak feltételezésére, hogy e lövés legfeljebb testi sérülést fog okozni a sértettnek, semmilyen alapja nem volt.
- [58] Ezen túlmenően a felülvizsgálati indítvány azon megjegyzésének, mely szerint a terhelt a második lövés leadását megelőzően megvárta, hogy a sértett a házba beérjen, a ténybeli alapjai is hiányoznak.
- [59] Az irányadó tényállás alapulvételével a tárgyi és alanyi tényezőket vizsgálva tehát az állapítható meg, hogy a használt eszköz ölésre alkalmassága, az elkövetés módja (a fegyver tűzkész állapotba helyezése, a lövések irányítottsága), a terhelt közlései, ifj. N. J. sértetthez való viszonya egyaránt azt támasztja alá, hogy a terhelt tudata a halálos

- eredmény bekövetkezését nem csak, hogy átfogta, mind azt kívánta is.
- [60] A Kúria mindezek alapján pedig egyetértett az első- és másodfokú bíróság álláspontjával, miszerint a terhelt ifj. N. J. sértett sérelmére az emberölést egyenes szándékkal követte el, ekként figyelemmel az ugyanezen alkalommal id. N. J. sérelmére is elkövetett emberölés büntetése is, a terheltnek az emberölés minősített esetéért való felelősségének megállapítása törvényes.
- [61] A terhelt cselekményének maradéktalanul helyes minősítésére tekintettel a kiszabott büntetés csak akkor vizsgálható, ha amiatt a bíróság jogerős ítéletében a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabott volna ki; így a büntetést a bűncselekmény minősítéséhez kapcsolódó büntetési tételkeret – ideértve a tételkeret alsó és felső határának áttörését biztosító törvényi rendelkezéseket is – figyelmen kívül hagyásával, avagy az irányadó büntetési tételkereten belül ugyan, de a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésének megsértésével szabta volna ki [Kúria Bfv.I.415/2016. (BH 2016.264.II.)]. A törvényes minősítés mellett a mérlegelési jogkörben, a törvényes keretek között kiszabott büntetés mértéke viszont a felülvizsgálati eljárásban nem támadható [Kúria Bfv.I.1.502/2016. (BH 2017.219.II.)].
- [62] Jelen esetben a jogerős ítélet életfogytig tartó szabadságvesztést szabott ki a terhelttel szemben, amely a tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztésben meghatározott büntetési tétel kereteit nem lépi túl. A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának meghatározása is a Btk. 43. § (1) bekezdésében írt keretek között történt. A büntetés kiszabására vonatkozó szabályt rögzítő, mérlegelést nem tűrő büntető anyagi jogi szabály sérelme ezért nem vethető fel.
- [63] Következésképpen a cselekmény törvényes minősítése mellett, a Btk. más szabályának megsértése nélkül a törvényes büntetési tételkeret határain belül kiszabott szabadságvesztés tartamának mérséklésére nem kerülhet sor.
- [64] A Kúria – miután nem észlelt olyan egyéb eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatokat – a Be. 660. § (1) bekezdésének főszabálya szerinti tanácsülésen – a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- (Kúria Bfv.II.485/2022/8.)*
- 235** Az emberölés büntettének kísérlete befejezett, ha az elkövető – az eredményre is kiterjedő szándékának fennállása mellett – olyan sérüléseket okoz a sértettnek, amelyek az általuk kiváltott élettani folyamatok nyomán – akár nyomban, akár hosszabb idő elteltével – szükségképpen a sértett halálára vezetnek. Így nem valósul meg önkéntes elállás, ha az elkövető a sértettet a sorsára hagyja és az eredmény bekövetkezését – noha arra lehetősége lenne – nem gyorsítja fel vagy nem váltja valóra. Ilyen esetben az emberölés büntettének kísérlete miatt az elkövető büntethetőségét egyedül az szünteti meg, ha a sértett halálához vezető oksági láncolatot az elkövető maga szakítja meg [Btk. 10. § (4) és (5) bek., 160. §].
- [1] A törvényszék a 2018. március 19-én kihirdetett ítéletével a terheltet emberölés büntettének kísérlete [Btk. 160. § (1) bek.] miatt 8 év, börtönben végrehajtani rendelt szabadságvesztésre és 9 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a kiszabott szabadságvesztésből legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.
- [2] Az ellentétes irányú fellebbezések folytán eljáró ítéletábrá mint másodfokú bíróság a 2019. február 12-én meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés és közügyektől eltiltás tartamát egyaránt 10 évre súlyosította, egyebekben pedig a törvényszék ítéletét helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás szerint K. J. 2001-ben P.-n, az S. utca 9. szám alatti ingatlanban lakott. A terhelt ez évben albérlőként K. J.-hez költözött.
- [4] A két férfi egy szobában élt, és miután mindketten gyakran italozó életmódot folytattak, így köztük rendszeressé váltak a viták, veszekedések, ezért a terhelt 2003-ban elköltözött. A viszony azonban a két férfi között továbbra sem volt rossz, így miután K. J. 2004-ben a P., L. utca 36/1. szám alatti ingatlanba költözött, a terhelt többször, évente egy-két alkalommal néhány napra felkereste őt. A terhelt egyébként hajléktalan életmódot folytatott, és a tévétorony, valamint a vidámpark közötti erdős hegyoldalban épített sátoroszerű hajlékot, ahol meghúzta magát.
- [5] 2016 novemberében a terhelt egy tyúkot kapott ajándékba egy környéken lakótól, és miután ezt a hegyoldalban nem tudta elkészíteni, arra gondolt, hogy felkeresi K. J.-t, és együtt elkészítik az ételt és elfogyasztják.
- [6] 2016. november 13-án este 6 óra körül ért oda a tyúkkal a terhelt. Megbeszélést követően az ételt másnap elkészítik. Az éjszakát a terhelt K. J.-nél töltötte, majd a zavartalan éjszaka után, másnap 2016. november 14-én hétfőn a boltba mentek a fűszereket és egyéb kiegészítő alapanyagokat megvásárolni. Délelőtt megvásárolták a tervezett árucikkeket és ezen felül 4 liter bort. 11 óra körül értek vissza az L. utcai házhoz. A tyúkot K. J. főzni kezdte, míg emellett a két férfi italozott. Miután az étel nehézkesen készült, délután 1 óra körül már mindketten ittas állapotba kerültek a folyamatos italozás nyomán.
- [7] A bor elfogyott, így a terhelt a házigazda kérésére 14 óra körül a boltba ment újabb borért. Mivel az étel a vádlott visszaérkezésekor sem készült el, az újabban hozott borból a terhelt folyamatosan fogyasztott. Az el nem készült étel miatt azonban egyre ingerültebb állapotba került, és a ház alsó szintjén a szobában, az ágyon ülő házigazdához lépett, majd minden előzmény nélkül ököllel arcon ütötte.
- [8] K. J. felállt, így szemből érte a terhelt újabb ütése. A sértett visszarogyott az ágyra, félig ülve, félig fekvő, mialatt a terhelt a közeli asztalon levő kések közül felkapott egyet, és a sértett mellkasa irányába szúrta. Az utólag meg nem állapítható, hogy melyik kést használta, de a kések pengehossza 7,5 cm-17,5 cm közötti méretű.
- [9] A szúrást K. J. bal kezével, tenyérrrel kivédte úgy, hogy ráfogott a kés pengéjére. A penge megvágta a bal tenyerét, amely vérezni kezdett. A terhelt a kést

- ledobta, majd a munkapulthoz lépett, és egy újabb kést vett magához, amellyel az ágyhoz ment. A jobb kezében lévő késsel a sértett mellkasának bal oldalára mért legalább közepes erővel szúrást, amely után a sértett testéből a kést kihúzta.
- [10] Az ekkor már ágyra hanyatló sértett bal lábát felemelve az Achilles-inába szúrt, majd a pengét a szöveteket elmeszáló mozdulattal húzta ki. Ezután ezt mintegy megismételve a sértett jobb lábát emelte fel, és az Achilles-inat megszúrva ugyanilyen vágó mozdulattal próbálta az Achilles-inat elmeszteni.
- [11] A kést ezután félredobta, leült az ágygal szemben lévő székre, és azt a kijelentést tette, hogy „Mi van, nem tudsz megdöglöni? Úgy látszik, rossz helyre szúrtam. Innen nem mész sehova!”
- [12] K. J.-nek rendkívül nagy fájdalmai voltak, az ágyat ekkor elhagyni nem tudta. Mintegy fél óra múlva a terhelt szó nélkül az ágyhoz lépett, és K. J.-t elkezdte verni, majd fojtogatni. Ökölrel ütötte, rátérdelt, és addig fojtogatta, amíg a sértett halálfélelmében a széklétét maga alá nem engedte. Ezt észelve a terhelt elengedte K. J.-t, majd szó nélkül tett-vett a házban. A házigazda az ágyon feküdt, míg a terhelt hol a tévét nézte, hol figyelte társát, majd lefeküdt aludni.
- [13] Másnap reggel, november 15-én kedden a terhelt ismét bekapcsolta a televíziót, és felváltva azt, valamint a házigazdát figyelte. Egy idő után az ágyhoz lépett, és azt a kijelentést tette, hogy „most befejezzük, amit tegnap elkezdtünk”, és lehajtotta a takarót K. J.-ről, azonban egyéb tettelegességre nem került sor.
- [14] Kedden napközben délelőtt 10-11 óra körül csöngettek. D. T., a sértett szomszédja kívánta meglátogatni K. J.-t. A házigazda kikiabált, hogy „gyere be!”, azonban a terhelt az ajtóhoz ment, és a kis ablakot kinyitva közölte D. T.-vel, hogy a házigazda ittas, lepihent, és nem kíván most senkivel találkozni. K. J. azonban ismét kikiabált, hogy „gyere be!”, de ezt úgy is lehetett értelmezni, hogy a terheltet hívja, így a terhelt sikerrel küldte el D. T.-t.
- [15] Végül a terhelt kedd este összeszedte a holmiját, és szó nélkül eltávozott, nem közölve azt sem, hova megy, és hogy visszajön-e vagy sem. K. J. félelmében nem mert még segítséget kérni, mert nem tudta, hogy a terhelt véglegesen távozott-e vagy visszajön még. Másnap, 2016. november 16-án egy várakozással töltött délelőttöt követően, délután 2 óra előtt K. J. telefonált a segélyhívó számra, majd kiértesítésre kerültek a mentők és a rendőrség.
- [16] A terhelt a sértett lakásából ismeretlen helyre távozott. A megindult büntetőeljárás során, 2016. november 16. napján ellene elfogatóparancsot kellett kibocsátani, a felkutatására történt intézkedések 2017. február 20-án vezettek eredményre, amikor is a rendőrfőnökök P.-n igazoltatták és elfogták.
- [17] A terhelt bántalmazása nyomán K. J. a jobb oldali pápaszem bevezését, kötőhártya-bevezését, a jobb arccsonti terület zúzódását, a bal oldali mellkasfél mellüregbe hatoló szúrt – 3–5 cm szúracsatornával rendelkező – sebzését és bőr alatti levegőgyülemét, bal oldali légmellel, a bal tenyér többszörös metszett sebt, a bal külboka felett a lábszár alsó harmadának metszett sebzését és a bal Achilles-in metszett sebzését, a jobb külboka szúrt-metszett sebzését és a jobb Achilles-táj szúrt-metszett sebt szenvedte el.
- [18] A bal mellkasfél szúrt sérülése egy rendbeli, éllel, hegygel rendelkező eszköz általi, legalább közepes erejű szúrástól jött létre. A bal tenyér többszörös metszett sebei éllel rendelkező eszköz által jöttek létre, elhelyezkedésük és megjelenésük alapján tipikus védekezési sérülések voltak, amelyek azáltal jöttek létre, hogy a sértett védekezésképp ráfogott a kés pengéjére.
- [19] E sérülések és bevezések közül a zúzódások, bőr alatti bevezések és metszett sebek együttesen és külön-külön is nyolc napon belül gyógyulóak, a bal Achilles-in metszett sérülése azonban nyolc napon túl gyógyuló súlyos sérülést keletkeztetett, a tényleges gyógytartam 6–8 hétre tehető.
- [20] A sérülésből az ín hegesedése következményeként, annak zsugorodása nyomán maradandó fogatékosság kialakulására is esély volt.
- [21] A mellkasfelet ért szúrt sérülés megnyitotta a mellüreget, és nyolc napon túl gyógyuló súlyos, közvetlenül életveszélyes állapotot eredményezett. E sérülés szövődésmenyes gyógyulása 3–4 hétre tehető, a sérülés az orvosi ellátás elmaradása esetén a sértett, K. J. halálához vezetett volna.
- [22] K. J. sértett 1956. augusztus 20-án született és 2018. szeptember 29-én halálozott el. Az elkövetéskor 60 éves sértett vékony testalkatú, alacsony termetű, míg a terhelt ereje teljében lévő, többszörös fizikai erőfőlényben állt vele szemben.
- [23] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.
- [24] Indítványában sérelmezte, hogy az alapügyben eljáró bíróságok hajléktalansága miatt hátrányos megkülönböztetésben részesítették, nem tartva tiszteletben az emberi méltóságát. Ennek megnyilvánulásaként halláskárosodását is figyelmen kívül hagyták, így a bizonyítási eljárást a részére biztosított hangerősítő berendezés ellenére sem tudta követni. Az eljárás egyetlen szakaszában sem érvényesültek továbbá a Be. 39. § (1) bekezdés a), c) és g) pontjában meghatározott terhelti jogai.
- [25] Védője eljárását kifogásolva kifejtette, hogy sem a korábban kirendelt védője, sem pedig a kérése nyomán kirendelt újabb védő nem teljesítette a Be. 42. § (4) bekezdésében írt védői kötelezettségeit, ezáltal a Be. 3. § (1) bekezdésében biztosított hatékony védelemhez fűződő joga sem érvényesült.
- [26] Álláspontja szerint az alapügyben eljáró bíróságok határozatukat a Be. 163. § (2) bekezdésében szabott követelménnyel ellentétesen, nem valóságghű tényállásra alapították, megszegve egyúttal a bizonyítás 7. § (4) bekezdésében írt alapvetését, miszerint a kétséget kizáróan nem bizonyított tény nem értékelhető a terhelt terhére.
- [27] Részletesen taglalt érvei mentén ugyancsak sérelmesnek ítélte a bizonyítékok jogerős ítéletbeli mérlegelését is, egyúttal bizonyítási indítványának mellőzését is panaszolva. E körben kifejezetten visszautasította a jogerős ítélet ténymegállapítását, amely szerint a sértett alacsonyabb és gyengébb testalkatú lenne nála, illetve, hogy ő támadott volna a sértettre.
- [28] Külön kitért a büntetés-végrehajtási intézetben készített, a terhére rótt cselekmény elkövetését beismérlő írásbeli beadványára, amelynek megírására állítása szerint fogvatartott-társai kényszerítették. Ugyancsak hosszasan elemezte D. T. tanúvallomását, akinek állításait valótlannak bélyegezte.

- [29] Indítványozta ezért, hogy a Kúria a támadott jogerős ítéletet változtassa meg, és cselekményét életveszélyt okozó testi sértés büntettként minősítse.
- [30] A terhelt a 2022. június 20-án kelt beadványában a felülvizsgálati indítványban írt érveit kiegészítve idézte az erős felindulásban elkövetett emberölés büntettként (Btk. 161. §) és a testi sértés büntettként [Btk. 164. § (1) bek., (8) bek.] törvényi tényállását, mellőzve azonban annak kifejtését, hogy az egymást kizáró minősítések közül melyiket véli helyesnek. Ugyancsak utalt az önkéntes elállás Btk. 10. § (4) bekezdés a) pontjában írt, a büntethetőség megszűnését eredményező szabályaira is.
- [31] A Legfőbb Ügyészség átiratában a terhelt indítványát részben alaptalannak, részben törvényben kizártnak tartotta.
- [32] Törvényben kizártnak ítélte az indítvány eljárási szabálysértésként felhozott kifogásait, kifejtve, hogy e kifogások – egyetlen kivétellel – a Be. 649. § (2) bekezdésében felsorolt egyetlen, felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértésnek sem feleltethetők meg.
- [33] E kivételként felülvizsgálati okot jelent az őt ért hátrányos megkülönböztetésre mint az eljárás bírák elfogultságára való terhelti utalás, azonban álláspontja szerint az Alkotmánybíróság 25/2013. (X. 4.) AB határozatában az e kizárási ok felülvizsgálati eljárásban való érvényesítéséhez állított feltételek nem teljesülnek.
- [34] Hasonlóképpen kizártnak vélte a felülvizsgálatot a tényállást támadó, illetve a bizonyítékok alapügybeli mérlegelését vitató részében.
- [35] A bűncselekmény minősítését sérelmező és az önkéntes elállás szabályainak alkalmazását számon kérő részében a Legfőbb Ügyészség alaptalannak látta az indítványt.
- [36] Okfejtése szerint az ölésre és a testi sértésre irányuló szándék a 3/2013. BJE jogegységi határozat I/1–4. pontja alapján határozható el, mégpedig az elkövetőnek a cselekmény elkövetésekor fennálló aktuális tudattartalma alapján. Jelen esetben pedig a terhelt által használt eszköz, a szúrás helye, iránya és ereje, a bántalmazás kitartó jellege és a terhelt kijelentései alapján eshetőleges szándéka kiterjedt a sértett megölésére. A halálos eredmény a terheltten kívül álló okból, a szerencsés véletlen, valamint a szakszerű orvosi beavatkozás folytán maradt el.
- [37] Hasonlóképpen nem kerülhet szóba a bűncselekmény erős felindulásban elkövetett emberölésként történő minősítése sem. Az erős felindulás – a 3/2013. BJE jogegységi határozat I/6. pontjában megkívánt – igazolható és erkölcsileg menthető oka ugyanis jelen esetben nem állapítható meg.
- [38] Végül, az átirat szerint a Btk. 10. § (4) bekezdés a) pontjában meghatározott büntethetőséget megszüntető ok sem következett be a terhelt javára, utalva rá, hogy önkéntes elállásra csak befejezetlen kísérlet esetén kerülhet sor, amikor az elkövető cselekvése még nem ért a végéhez, és további magatartásbeli mozzanatokat kell kifejtenie a bűncselekmény megvalósulásához. Jelen esetben azonban a bűncselekmény befejezett kísérletét tartotta megállapíthatónak, mert a terhelt a sértett mellkason szúrásával az elkövetési magatartás valamennyi elemét megvalósította. Büntethetőséget megszüntető ok gyanánt ezért csakis az önkéntes eredményelhárítás lenne értékelhető, ilyen magatartást azonban a terhelt nem tanúsított.
- [39] Indokai alapján a jogerős ítélet hatályában történő fenntartására tett indítványt.
- [40] A terhelt a Legfőbb Ügyészség átiratára tett észrevételében a felülvizsgálati indítványban és annak kiegészítésében írtakat fenntartotta.
- [41] Az átiratban írtakat vitatva hangsúlyozta, hogy nem akarta megölni a sértettet és nem is ölte meg. Az erős felindulás fennállását megalapozó méltányolható okként jelölte meg, hogy a sértett akarata ellenére szexuálisan közeledett felé, és amikor ő nem volt hajlandó vágyai kielégítésére, egy piszkavassal támadt rá. Egyebekben a bűncselekmény befejezésétől önkéntesen elállt, mert lett volna alkalma a sértett megölésére, de mégsem tette. A befejezetlen kísérlet fogalmát értelmezni megkísérelve arra a következtetésre jutott, hogy „ami befejezetlen, azt már kísérletnek sem lehet nevezni”.
- [42] Az Legfőbb Ügyészség átiratára a terhelt védője is észrevételt tett, amelyben – az elsőfokú bíróság ítéletével szemben bejelentett fellebbezésében írt indokait megismételve – a bűncselekmény testi sértés büntettként [Btk. 164. § (8) bek. I. ford.] történő minősítésének szükségessége mellett érvelt.
- [43] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [44] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a alapján csak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen, és kizárólag a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek.
- [45] A terhelt a felülvizsgálat törvényi okaként az általa „új Be.” néven megnevezett, de valójában 2018. június 30-án hatályát veszített 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) 416. § (1) bekezdés b) pontját jelölte meg.
- [46] A beadványok, nyilatkozatok elbírálásának alapvető rendező elve szerint azokat soha nem a megnevezésük, hanem mindenkor a tartalmuk szerint kell megítélni (BH 2003.355.). Az Alkotmánybíróság gyakorlata ugyanezt a rendező elvet követi {3227/2013. (XII. 12.) AB végzés [14] bekezdés, 3156/2013. (VII. 24.) AB végzés [14] bekezdés}.
- [47] A felülvizsgálati indítvány lényege pedig abban áll, hogy az indítványozó álláspontja szerint az alapügyben eljáró bíróságok számos eljárási szabálysértést vétve hozták meg a jogerős ügydöntő határozatot, a javára értékelendő büntethetőséget kizáró, illetve megszüntető ok figyelmen kívül hagyásával törvénysértően állapították meg bűnösségét, illetve törvénysértően minősítették cselekményét emberölés büntettként (életveszélyt okozó) testi sértés büntettként vagy erős felindulásban elkövetett emberölés büntettként kísérlete helyett.
- [48] A Kúria ezért a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában, a b) pont ba) alpontjában és a (2) bekezdésben írt törvényi okok figyelembevételével vizsgálta, hogy a terhelt indítványa alapot ad-e a felülvizsgálati eljárás lefolytatására, illetve indítványának érdemi elbírálásra alkalmas hivatkozásai nyomán az ítélet jogereje áttörhető-e.

- [49] A Be. a 649. § (2) bekezdés a)–f) pontjában kimerítően sorolja fel azokat az eljárási szabálysértéseket, amelyek miatt a törvény biztosítja a felülvizsgálat igénybevételének a lehetőségét.
- [50] Ez egyúttal azt is jelenti, hogy eljárási szabálysértés vizsgálatára csak akkor kerülhet sor, ha az a büntetőeljárási törvényben felsorolt eljárási szabálysértések között szerepel. Ebből következően az egzakt módon meghatározott törvényi okokon kívül eső, általános jogelvekre való hivatkozás (így az emberi méltósághoz, a bíróságok tisztességes eljárásához fűződő jog vagy a bizonyítás alapvetéseinek esetleges sérelme) nem vezethet a felülvizsgálati eljárás lefolytatására.
- [51] Hasonlóképpen, a Be. 649. § (2) bekezdésében felsorolt egyetlen eljárási szabálysértésnek sem feleltethető meg a Be. 39. § (1) bekezdés a), c) és g) pontjában írt terhelti jogok állított figyelmen kívül hagyása. Ráadásul az indítvány nem fejt ki, hogy a bíróság a vád milyen „változatát” nem közölte a terhelttel, milyen indítvány vagy észrevétel előterjesztésében (esetleg az utolsó szó jogán tett nyilatkozat megtételében) gátolta meg, vagy mely büntetőeljárási jogáról nem kapott a bíróságtól tájékoztatást vagy felvilágosítást. Mivel a felülvizsgálati indítványban az indítvány előterjesztésének okát is meg kell jelölni [Be. 652. § (1) bek.], ezért a megszegettnek vélt törvényi rendelkezések pusztá felsorolása nem vezethet a jogerős ítélet érdemi felülbírálatára annak tüzetes megjelölése nélkül, hogy a kifogásolt törvényt pontosan milyen életbeli tények (a bíróság mely konkrét perbeli intézkedése vagy mulasztása) révén valósult meg.
- [52] Nem meríti ki a felülvizsgálat Be. 649. § (2) bekezdésében szabályozott egyetlen okát az sem, ha a terhelt – kijelentése szerint – halláskárosodása okán esetlegesen akadályozott volt a tárgyaláson lefolytatott bizonyítási eljárás figyelemmel követésében.
- [53] A terhelt védőjének eljárását érintő kifogások felülvizsgálat tárgyát ugyancsak nem képezhetik.
- [54] A Be. 3. § (1) bekezdésében írt „hatékony” védelemhez való jog, illetve – a bíróság oldaláról nézve – a hatékony védelem biztosításának kötelezettsége ugyanis nem a védő eljárásának bírói kontrollját jelenti. Ehhez képest a hatékony védelemhez való jog sem a védő „hatékonyságának” bíróság általi folyamatos figyelemmel követését írja el. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatában a jogállami büntetőeljárás korlátozhatatlan minősége az eljárás tisztessége, amelynek egyik eleme az a követelmény, hogy a terhelt védelemhez való joga hatékonyan érvényesüljön {8/2013. (III.1.) AB határozat [27]}. A védelemhez fűződő alkotmányos alapjog azt követeli meg a bűnügyekben eljáró hatóságoktól, hogy biztosítsák az alapjogban rejlő részjogosítványok hatékony érvényesülését {8/2013. (III.1.) AB határozat [45]}. A bíróság kötelezettsége tehát arra terjed ki, hogy a büntetőeljárási törvény szabályainak betartásával szavatolja a terhelt számára az ellene emelt váddal szembeni hatékony védekezés lehetőségét (Bfv.II.163/2022/9. [48]–[49] bekezdés).
- [55] Azaz, kizárólag a védő szakmai kompetenciája körébe tartozik, hogy mit és miként tart reálisnak és megfelelőnek a terhelt érdekei szempontjából (Bpkf.II.655/2015/2.). A bíróság kötelessége a védő kirendelésével az előbbieket szint kizárólag a hatékony védelem lehetőségének a megteremtésére korlátozódik, azonban nem tehető felelőssé a kirendelt védő tényleges tevékenységének hatékonyságáért (Bfv.II.1068/2017/9.). A védő kötelezettségei közt a védői eljárás sikerének feltétlen elérése nem szerepel, ezért a védő eljárása, védői tevékenysége a felülvizsgálati eljárásban nem vizsgálható (BH 2017.114.). Éppen ezért a kirendelt védő esetleges mulasztása sem alapoz meg felülvizsgálatot (Bfv.II.336/2019/9.).
- [56] A Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltakkal összhangban, valóban a kizárt bíró eljárására való hivatkozással egyenértékű kifogás, hogy a terhelt álláspontja szerint a bírósági eljárásban hátrányos megkülönböztetés érte.
- [57] Eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg [Be. 649. § (2) bek. d) pont].
- [58] Ilyen, feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértés az, ha az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt [Be. 608. § (1) bek. b) pont].
- [59] A Be. 14. § (1) bekezdés e) pontja szerint bíróként nem járhat el, akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható.
- [60] A büntetőeljárási törvényben felsorolt, ún. abszolút kizárási okok a törvény erejénél fogva akadályozzák meg a bíró eljárását, míg a Be. 14. § (1) bekezdés e) pontjában megállapított relatív ok (elfogultság) csak az erre irányuló bírói bejelentés, illetve az erről rendelkező, kizárást kimondó határozat alapján zárja ki az érintett bírót az ügy elintézéséből (BH 2014.300.).
- [61] Az Alkotmánybíróság 25/2013. (X. 4.) AB határozata szerint a felülvizsgálati eljárást az elfogultsági okra alapított felülvizsgálati indítvány is megalapozhatja. Alkotmányos követelményként azonban csak azokat illeti meg a felülvizsgálati eljárás e kizárási okra alapított lefolytatása, akik első ízben, olyan konkrét körülményt kívánnak érvényesíteni, amelyről bizonyítják, hogy a jogerős ítélet meghozatalát követően szereztek tudomást {25/2013. (X. 4.) AB határozat [46] bekezdés}.
- [62] A felülvizsgálati eljárásban is érvényesülnek tehát a kizárási egyéb szabályai.
- [63] A Be. 15. § (2) bekezdésében felsorolt valamely személy – így a terhelt – az elfogultsággal összefüggő kizárási okot a tárgyalás megkezdése (az ítélet jogerőre emelkedése) után csak akkor érvényesítheti, ha valószínűsíti, hogy a bejelentés alapjául szolgáló tényről a tárgyalás megkezdése (az ítélet jogerőre emelkedése) után szerzett tudomást, és ha azt három napon bejelenti [Be. 15. § (4) bek.].
- [64] A kizárási iránti bejelentést pedig indokolni és a kizárási ok fennállását valószínűsíteni kell [Be. 15. § (3) bek.]. A nem valószínűsített, valamint a nem indokolt bejelentést érdemi indokolás nélkül el lehet utasítani [Be. 15. § (5) bek.].
- [65] A terhelt azonban az őt ért hátrányos megkülönböztetés hangoztatásán túl az eljáró bírót elfogultságát alátámasztó ténybeli körülményt nem jelölt meg, így azt értelemszerűen nem is

- valószínűsítette. A meg nem jelölt ténybeli körülmény kapcsán nyilvánvalóan az sem tekinthető valószínűsítettnek, hogy arról csupán az ítélet jogerőre emelkedését követően szerzett tudomást, miként a nem létező tényadat nyilvánvalóan nem is érvényesíthető a tudomásszerzéstől számított három napon belül.
- [66] Amennyiben pedig a terhelt a hátrányos megkülönböztetésére vonatkozó állítását arra alapította, hogy a bíróság a kényszerintézkedés során hajléktalanságát is érvként vette számításba, a bíróság e határozatáról szintén nem az ítélet jogerőre emelkedése után szerzett tudomást.
- [67] Az alapeljárásban is érdemi indokolás nélküli elutasításra alapot adó bejelentés a felülvizsgálati lefolytatásának kikényszerítésére sem alkalmas.
- [68] A terhelt eljárásjogi természetű kifogásai a felülvizsgálati indítvány érdemi elbírálásának kikényszerítésére tehát nem alkalmasak, az indítvány e részében törvényben kizárt.
- [69] Ezzel szemben az indítványozónak a büntető anyagi jog szabályainak megsértésére való hivatkozása már a jogerős ügydöntő határozat érdemi felülbírálatát teszi szükségessé.
- [70] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerint felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét, míg a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjának első fordulata szerint felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt szabott ki törvénysértő büntetést.
- [71] A felülvizsgálati eljárás megkerülhetetlen szabálya azonban [Be. 650. § (2) bek.], hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. Ezzel összhangban a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.].
- [72] E szabályok abból fakadnak, hogy a felülvizsgálat a jogerős [azaz a Be. 456. § (1) bekezdése értelmében végleges és mindenkire kötelező döntést hordozó] ítélet elleni jogi, nem pedig ténybeli kifogások érvényesítését biztosító rendkívüli jogorvoslat. Éppen ezért a jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével ítélhető meg (BH 2004.102., BH 2021.280.).
- [73] A tényállás irányadó jellege azt jelenti, hogy a felülvizsgálati eljárásban nem csupán a jogerős ítéletben írt tényállás támadhatatlan, de az a mérlegelő tevékenység is, amely e tényállás megállapítására vezetett. A felülvizsgálat során a felmerült bizonyítékok felülmérlegelésére, az ítéleti tényállás esetleges megalapozatlanságát érintő következtetések levonására, eltérő tényállás megállapítására az eljárás törvény nem biztosít lehetőséget.
- [74] Az alapügyben felmerült bizonyítékok mérlegelésének az indítvány által vélt hibái, így az alapügyben eljáró bíróság ténybeli következtetésével szemben felhozott kifogások tehát valóságuk esetén sem a büntető anyagi jog szabályainak a megsértését jelentik.
- [75] Ehhez képest a büntető anyagi jog szabályai akkor szenvednek sérelmet, ha az eljáró bíróság a megállapított (akár valamely megalapozatlansági okban szenvedő) tényállásból törvénysértő jogi következtetést vont le akár a bűncselekmény megvalósulását, akár annak minősítését illetően.
- [76] Ennek megfelelően a felülvizsgálati indítványnak a jogerős ítélettel ellentétes állításai a tényállás felülvizsgálati eljárásban meg nem engedett támadását jelentik, ekként az indítvány elbírálása során figyelmen kívül maradnak. Az alapügyben felmerült bizonyítékok eltérő értékelése iránti terhelti igény nem teljesíthető, mert az eljárás törvény felhívott szabályai szerint a felülvizsgálat során a bíróság mérlegelő tevékenysége és az ennek eredményeként megállapított ítéleti tényállás érinthetetlen.
- [77] Amint arra a Kúria fentebb utalt, felülvizsgálat keretében az eljárás törvény a jogerős ítélettel szembeni jogi kifogások előterjesztésének lehetőségét biztosítja, míg a ténybeli hibák orvoslására a perújítás szolgál.
- [78] Nem felülvizsgálati, hanem perújítási ok tehát, ha az alapügyben hamis vagy hamisított bizonyítékot használtak fel [Be. 637. § (1) bek. d) pont], akár amiatt, mert D. T. hamis tanúvallomást tett, akár amiatt, mert a terhelt a büntetés-végrehajtási intézetben nem akarátának megfelelő tartalommal szerkesztette a bíróságnak címzett beadványát, hanem kényszer hatására, a cselekmény elkövetését valótlannal beismervé. A felhasznált bizonyítékok hamisságának pusztán állítása ugyanakkor önmagában nem szolgál a perújítás alapjaként. Perújításnak e hivatkozás mellett is csak akkor van helye, ha a perújítási okként megjelölt bűncselekmény elkövetését jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozat megállapította, vagy ilyen ügydöntő határozat meghozatalát nem a bizonyítottság hiánya zárta ki [Be. 637. § (3) bek. a) pont].
- [79] Mivel a büntetőjogi következtetések levonásának alapjaként kizárólag a jogerős ítéletben megállapított tényállás szolgál, ennek folyományaként az sem fontolható meg, hogy a terhelt javára a Btk. 22. § (1) bekezdésében meghatározott jogos védelmi helyzet fennállt-e arra a hivatkozására tekintettel, hogy valójában a sértett támadt órá egy piszkavassal. Ezzel szemben az irányadó tényállás azt rögzíti, hogy a terhelt támadt a sértettre, mégpedig előzmény nélkül. Felülvizsgálat keretében azonban valamely büntethetőséget kizáró ok – így a jogos védelem – hiányára vont következtetés helyessége kizárólag az irányadó tények alapulvételével vitatható (ÉBH 2011.2395.). Ehhez képest a jogos védelemre mint büntethetőséget kizáró okra való hivatkozás törvényben kizárt, ha nem a jogerős határozatokban rögzített tényállás talaján támadja a bíróság döntését (BH+ 2012.451.).
- [80] Azonos kiindulópontból ítélhető meg a terhelti felvetés, amely erős felindulásban elkövetett emberölés büntetékének kísérleteként tartja indokoltnak a cselekmény minősítését, hivatkozva arra, hogy a sértett nem kívánt szexuális felhívása mint méltányolható ok váltotta ki a bántalmazáshoz vezető erős felindulását. A tényállás azonban ez esetben sem tartalmazza sem a terhelti hivatkozásnak megfelelő, sem egyéb olyan tényeket,

- amelyekből kiindulva a terhelt által kifejtett erőszakhoz táptalajt biztosító erős felindulása erkölcsileg méltányolható okból származóként lenne értékelhető. A tényállásban szerepeltetett előzménynélküliségre tekintettel pedig a sértett bántalmazásának (illetve a terhelt felindulásának) nem hogy méltányolható, de valójában semmilyen azonosítható oka nem volt.
- [81] Mindemellett a terhelt cselekményének lehetséges büntetőjogi minősítéseként – az erős felindulásban elkövetett emberölés büntettének kísérlete mellett, egymást kölcsönösen kizáróan – az életveszélyt okozó testi sértés büntettét is megjelölte, miközben a befejezett bűncselekményt megvalósító életveszélyt okozó testi sértés büntettekénti minősítéssel össze nem férő módon az önkéntes elállásra mint büntethetőséget megszüntető ok megállapítására is indítványt tett.
- [82] Az indítvány ezen irányja alapján eldöntendő kérdés tehát az, hogy az irányadó tényállásból kitűnnek-e az emberölés büntette kísérletének ismérvei, avagy e tények alapján a terhelt cselekvősége nem lépi túl a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző, és a (8) bekezdés I. fordulata szerint minősülő (életveszélyt okozó) testi sértés büntettének a kereteit.
- [83] Amint arra a Legfőbb Ügyészség is helyesen utalt, a Kúria a 3/2013. BJE jogegységi határozatának I. pontjában határozta el az emberölést a testi épség elleni egyéb bűncselekményektől.
- [84] Az emberölés esetén az elkövető tudata átfogja a sértett halála bekövetkezésének a lehetőségét, és ezt kívánja, vagy ebbe belenyugszik. Ezzel szemben a halált okozó testi sértés esetében az elkövető szándéka csupán testi sérülés előidézésére irányul. E bűncselekmény kapcsán az elkövetőben – a tőle elvárható figyelem, körültekintés elmulasztása miatt – fel sem merül a halálos eredmény bekövetkezésének a lehetősége, vagy ha igen, azt nem kívánja, nem nyugszik bele abba, hanem könnyelműen bízik az elmaradásában.
- [85] A két bűncselekmény elhatárolásának alapja tehát abban rejlik, hogy a terhelt szándéka kiterjed-e halálos eredmény okozására, avagy csak az életveszély, azaz a halál reális lehetőségének bekövetkezésére volt limitált.
- [86] Jelen ügyben pedig az irányadó tényállásban rögzített tények alapján, a jogegységi határozat I.2. pontjában felsorolt tárgyi tényezők figyelembevételével, a terhelt ölési szándékának fennállására vonható következtetés.
- [87] E körülmények sorában nyomban kiemelés érdemel az elkövetés eszközeként használt kés, amelyről – pontos azonosításának, így pengehosszúsága ismeretének hiányában is – tudvalevő, hogy megfelelő irányítottsággal, erővel való használata elkerülhetetlenül halálos eredménnyel járó sérülést okoz.
- [88] A szúrással érintett testtájék – a mellkas bal oldala – továbbá köztudomásúlag létfontosságú szervet, az emberi szívet rejt. Az e testtájéka irányzott, legalább közepes erejű, és a mellkasüreget ténylegesen is megnyitó szúrási objektíve felveti a halál bekövetkezésének lehetőségét, amelynek a terhelt tudatában is fel kellett merülnie.
- [89] Korrekcióra szorul az emberölési szándék hiányát a szúrási egyszeri jellegéből levezetni megkísérlő védői okfejtés. Egyfelől, megfelelő erővel és irányítottsággal egyetlen szúró mozdulat is alkalmas lehet a halál elkerülhetetlen bekövetkezéséhez vezető okfolyamat megindításához, amiként a jelen esetben is történt. Másfelől, az irányadó tényállás kifejezetten rögzíti, hogy a terhelt két szúrással támadta a sértett mellkasát, amelyek közül az elsőt K. J. a kezével hártott. Ehhez képest a terhelt – a sértett vérző kezének látványa által sem csillapodva – egy újabb kést vett magához, és a sértetthez visszatérve azzal immár sikeresen célozta meg a bal mellkasfélét. Ebből távolról sem az indulat által gerjesztett pillanatnyi kontrollvesztett állapot tükröződik, hanem a sértett létfontosságú testtájékának kitaró, mindenáron való szándékos támadása.
- [90] Az emberi szívet rejtő bal mellkasfélre irányuló kétszeri, legalább közepes erejű, az élet kioltására kifejezetten alkalmas eszközzel való támadás pedig a halál okozására is kiterjedő, legalább eshetőleges terhelti szándék fennállását igazolja.
- [91] E szándék fennállását csak tovább erősíti a terheltnek a sértett megszurását követően kifejtett magatartása. Annak ellenére ugyanis, hogy a szívtájéki sérülés kialakulását maga is közvetlenül tapasztalta, és ekként fel kellett ismernie, hogy magatartása akár halálos következmények kiváltására is alkalmas, nem csupán további fenyegető jelenlétével gátolta a sértett önmentését, de az Achilles-ín mindkét lábán való megsebzésével, majd D. T. elküldésével aktívan is akadályt gördített elé, hogy a mellkasüreget is megnyitó sérülés következményei elháríthatók legyenek.
- [92] Az orvosi segítség hiányában halálos eredményre vezető sérülés kialakítását követő terhelti magatartás ekként teljes összhangban volt a tényállásban is szerepeltetett kijelentésével: „Mi van, nem tudsz megdöglenni? [...] Innen nem mész sehova!“. Éppen ezért szavai a sértett halálának okozására kiterjedő szándékát is híven tükrözik.
- [93] Elvi éllel szögezi le végül a Kúria, hogy a terhelti szándéka a történeti tényállásban rögzített, megvalósult életbeli tényekből lehet következtetést vonni. Meg nem történt események (a sértett további bántalmazásának, a létfontosságú szervei további sértésének elmaradása) nem szolgálhatnak alapul a ténylegesen is végbement valóság tényeinek értékelésére, a terhelt valóban tanúsított magatartását vezérlő szándékának megítélésére.
- [94] A kifejtettekkel összhangban, az irányadó joggyakorlat szerint az eshetőleges ölési szándék fennállását igazolja, ha a terhelt késsel, egy határozott mozdulattal, közepesenél nagyobb erővel, a mellkasa elülső felszínének jobb oldalán, a szegycsont alsó harmadában megszurja a sértettet, ezzel szakszerű orvosi beavatkozás hiányában a halálára vezető sérülést okozva, függetlenül attól, hogy az elkövetést követően – jelen ügy tényállásától alapvetően eltérő módon – nyomban rendőri intézkedést kér (Bfv.I.1.790/2014/5.).
- [95] A terhelt végül a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában foglalt felülvizsgálati okra való hivatkozásként értékelhetően az önkéntes elállás Btk. 10. § (4) bekezdés a) pontjában írt következményeinek elmaradását is számon kérte a jogerős ítéleten.
- [96] Amint azt a Kúria az íméntiekben kifejtette, a terhelt irányadó tényállásban szerepeltetett cselekménye

- helyesen emberölés büntettének kísérleteként minősül.
- [97] Nem büntethető ugyanakkor kísérlet miatt, akinek önkéntes elállása folytán marad el a bűncselekménye [Btk. 10. § (4) bek. a) pont], vagy aki az eredmény bekövetkezését önként elhárítja [Btk. 10. § (4) bek. b) pont].
- [98] A Btk. 10. § (4) bekezdésében meghatározott büntethetőséget megszüntető ok befejezetlen (nem teljes) kísérlet esetében önkéntes elállással, materiális (eredmény-) bűncselekmény befejezett (teljes) kísérlete esetén viszont kizárólag az eredmény elhárításával valósulhat meg. Befejezett a kísérlet akkor, ha az elkövető által megindított oki folyamat minden további elkövetési magatartás kifejtése nélkül az eredményhez vezet, és legfeljebb az oki folyamatba való aktív beavatkozás vagy konkuráló más oki folyamat hátríthatja el az eredmény bekövetkeztét. Ezt megelőzően az eredményt célzó tényállásszerű elkövetési tevékenység befejezetlen kísérlet; ilyenkor az eredményt kiváltó oki folyamat már megindul, ám az elkövetési magatartás folytatása vagy az elkövetési magatartás más mozzanatainak a megvalósítása nélkül az eredmény nem jöhet létre (4/2002. BJE jogegységi határozat).
- [99] Az emberölés büntettének kísérlete ekként nem teljes (befejezetlen), ha az elkövető által tanúsított magatartás nem indítja be azt az oki folyamatot, amely elkerülhetetlenül vezet a sértett halálára. Azaz, bár az elkövető a sértett bántalmazását az életének kioltására is kiterjedő – akár eshetőleges – szándékkal kezdi meg, de e szándékától még azt megelőzően eláll, hogy az eredmény (a halál) bekövetkezésére vezető oksági láncolat első eleme beállna. Másként szólva: mielőtt olyan sérülést okozna, amely a sértett halálát válthatná ki. Éppen ezért, az emberölés büntettének kísérletétől való önkéntes elállás esetén a cselekmény a Btk. 10. § (5) bekezdése folytán – legfeljebb – a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző testi sértésként minősíthető.
- [100] Ezzel szemben teljes (befejezett) az emberölés büntettének a kísérlete, ha az elkövető – az eredményre is kiterjedő szándékának fennállása mellett – olyan sérüléseket okoz a sértettnek, amelyek az általuk kiváltott élettani folyamatok nyomán – akár nyomban, akár hosszabb idő elteltével – szükségképpen a sértett halálára vezetnek. Ez esetben pedig az emberölés büntettének a kísérlete miatt az elkövető büntethetőségét egyedül az szünteti meg, ha a sértett halálához vezető oksági láncolatot közvetlenül vagy közvetve (más személy, így szakképzett segítség tevőleges igénybevételével) az elkövető maga szakítja meg.
- [101] Az emberölés büntettének kísérletét megvalósító cselekmény befejezetlen vagy befejezett jellege ugyancsak a felülvizsgálati eljárásban érinthetetlen tényállásban szerepeltetett tények alapulvételével ítéltető meg.
- [102] E tényállás pedig azt rögzíti, hogy a sértett mellkasfelet ért, közvetlen életveszélyes állapotot eredményező szűrt sérülése a mellüreg megnyitásával is együtt járt, amely az orvosi ellátás elmaradása esetén a sértett halálához vezetett volna. Ez azt jelenti, hogy jelen esetben a terhelt az emberölés büntettének a befejezett (teljes) kísérletét valósította meg, amelynek folyamányaként e cselekmény miatt büntethetőségét kizárólag a Btk. 10. § (4) bekezdés b) pontjában foglalt ok, az önkéntes eredményelhárítás szüntethette volna meg.
- [103] Ezzel párhuzamosan az adott esetben értelemszerűen „önkéntes elállásról” sem lehet szó. A már megvalósított cselekménytől (a sértett halálának előidézésére alkalmas sérülés okozásától) való utólagos elállás értelmezhetetlen, ezért fogalmilag kizárt. A tényállásból kitűnően a sértett halála nem a Btk. 10. § (4) bekezdés a) pontjában megkívánt önkéntes elállás folytán, hanem a terhelt szándékától függetlenül (sőt, a szándéka ellenére) történt orvosi ellátás, azaz az eredmény más általi elhárítása következtében maradt el.
- [104] Az a körülmény pedig, hogy a terhelt az élet kioltásához vezető sérülések okozását nem tetézte a halál – külső beavatkozás hiányában – szükségszerű bekövetkeztét gyorsító további bántalmazás kifejtésével, „önkéntes elállás” címen nem értékelhető a javára.
- [105] A megkísérelt bűncselekmény miatti büntetőjogi felelősség megszűnéséhez a terhelt aktív – segítség hívásában vagy nyújtásában megnyilvánuló – magatartása lett volna megkívánt, ilyen magatartást azonban a terhelt nem fejtett ki.
- [106] Éppen ellenkezőleg, amikor a terhelt a közvetlen életveszélyes állapotba került sértett kíméletlen bántalmazását folytatva mindkét lábának Achilles-ínát elmetszette, majd rátérdelt, ököllel verte és fojtogatta, illetve az ágyában – saját székletében – fekvő K. J. önmentését, valamint D. T.-t elküldve a más általi segítségnyújtást több, mint egy napon keresztül kifejezetten gátolta, ezzel („önkéntes elállás” helyett) valójában olyan elhúzódo szenvedést okozott neki, ami az emberölés Btk. 160. § (2) bekezdés d) pontjában írt minősített esetének (különös kegyetlenséggel való elkövetés) megvalósulását érintő vizsgálódást is szükségessé tett volna. Megjegyzendő, az első fokon eljárt törvényszék ítélete 9. oldalán – a jogi indokolás helyett a büntetéskiszabás során értékelt súlyosító körülmények között – kifejezetten utalt is a terhelt által „huzamos időn át tanúsított rendkívül embertelen bánásmódra”, a „jelentős fájdalommal járó sérülésekkel szenvedő” sértettnek okozott „folyamatos lelki és fizikai gyötrelmekre”, anélkül azonban, hogy az idézett egyértelmű megállapítások büntető anyagi jogi következményeit az általa elbírált cselekmény minősítése során levonta volna.
- [107] A terhelt bűnösségének megállapítása így törvényes.
- [108] A terhelt cselekményének helyes minősítésére tekintettel a kiszabott büntetés csak akkor lenne vizsgálható, ha a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak volna ki, így a büntetést a bűncselekmény minősítéséhez kapcsolódó büntetési tételkeret figyelmen kívül hagyásával, avagy az irányadó büntetési tételkereten belül ugyan, de a Btk. valamely mérlegelést nem tűró rendelkezésének megszegésével szabták volna ki (BH 2016.264.II.). A törvényes minősítés mellett a mérlegelési jogkörben, a törvényes keretek között kiszabott büntetés mértéke viszont a felülvizsgálati eljárásban nem támadható (BH 2017.219.II.) és nem képezheti a felülvizsgálat tárgyát az sem, hogy a bíróságok a büntetéskiszabás során a büntetés célját, a büntetéskiszabás elveit, illetőleg a büntetéskiszabás

során értékelhető (súlyosító, enyhítő) tényezőkről szóló 56. BK állásfoglalást miként veszik figyelembe (BH 2019.158.II., BH 2016.264.II., BH 2012.239., EBH 2011.2387.II., BH 2005.337.III.).

- [109]Jelen esetben a jogerős ítélet tíz év szabadságvesztést szabott ki a terhelttel szemben, amely az öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztésben meghatározott büntetési tétel keretei közé esik. A büntetés kiszabására vonatkozó szabályt rögzítő, mérlegelést nem tűrő büntető anyagi jogi szabály sérelme ezért alappal nem vehető fel.
- [110]Következésképpen, a cselekmény törvényes minősítése mellett, a Btk. más szabályának megsértése nélkül a törvényes büntetési tételkeret határain belül kiszabott szabadságvesztés tartamának mérséklésére nem kerülhet sor.
- [111]A kifejtett érvek mentén a Kúria – mivel nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és megtámadott határozatot – a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen – a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- [112]A Kúria – a Kúria Elnöke számára a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdésében biztosított felhatalmazás alapján, a Kúria ügyelosztási rendjének IV.6. pontjában írt rendelkezése nyomán – öttagú tanácsban járt el.
- [113]A terhelt kirendelt védője a felülvizsgálati eljárásban a Legfőbb Ügyészség átiratára írásbeli észrevételt tett. A kirendelt védőt tevékenységéért a felülvizsgálati eljárásban díjazás illeti meg akkor is, ha a Kúria az ügyben nem tart nyilvános ülést (BH 2019.217.III., BH 2020.287.IV.). Ezért a Kúria a védő részére a pártfogó ügyvéd, az ügygondnok és a kirendelt védő részére megállapítható díjról szóló 32/2017. (XII. 27.) IM rendelet 7. § (3) bekezdésében meghatározott keretek között – egy órának megfelelő – összesen 6000 forint díjazást állapított meg, a Magyarország 2023. évi központi költségvetéséről szóló 2022. évi XXV. törvény 69. § (4) bekezdésében meghatározott kirendelt ügyvédi óradíj alapulvételével.
A kirendelt védő díjaként felmerült büntetőjogi költséget pedig a Be. 664. § (1) bekezdésének második mondata alapján az állam viseli.

(Kúria Bfv.II.379/2022/11.)

236I. A Btk. 197. § (2) bekezdésében írt alapeset speciális passzív alanya kizárólag a tizenkettedik életévét be nem töltött személy lehet. Ehhez képest a Btk. 198. § (1) bekezdése esetén a passzív alany tekintetében alapvető eltérés az életkorban van, e bűncselekmény sértettje az lehet, aki a tizenkettedik életévét már betöltötte, de a tizennyedik életévét még nem.
II. Ha az elkövető a nemi erkölcs elleni cselekményeit a sértett sérelmére a tizenkettedik életévének betöltése után a további büntetőjogilag releváns életszakaszában – a 12–14. életév, 14–18. életév – tovább folytatja, akkor a bűncselekmények valódi halmazatot alkotnak [Btk. 197. § (2) bek., 189. § (1) bek.].

- [1] A kerületi bíróság a 2021. február 2. napján meghozott ítéletével az I. r. terheltet bűnösnek

mondta ki folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak büntetében [Btk. 197. § (2) bek.] és folytatólagosan elkövetett szexuális visszaélés büntetében [Btk. 198. § (1) bek., (3) bek. a) pont]. Ezért öt halmazati büntetésül 7 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztés büntetésre és 7 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy legkorábban a szabadságvesztés büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A szabadságvesztés büntetés tartamába beszámította az I. r. terhelt által előzetes fogvatartásban és házi őrizetben töltött időt. Rendelkezett továbbá a bűnügyi költségről.

- [2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a törvényszék mint másodfokú bíróság a 2021. szeptember 23. napján meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. terhelt vonatkozásában helybenhagyta.
- [3] Az irányadó tényállás lényege az I. r. terheltet érintően a következő.

I. tényállási pont

2011 nyarán – közelebről meg nem határozható időpontban – a 2003. február 7. napján született sértett és kisebb testvérük, az öt éves Z. H. felügyeletét bátyjuk, az 1995. december 30. napján született I. r. terhelt látta el a B., V. utcai lakásban. A délutáni órákban a sértett és az I. r. terhelt egy ágyban fekvé filmet néztek, mikor az I. r. terhelt ruhán keresztül elkezdte simogatni a sértett nemi szervét. Mindezek után az I. r. terhelt levetkőztette a sértettet, maga is levette a ruháit és közöszült a sértettel.

Ezt követően, egészen 2016 nyaráig az I. r. terhelt mintegy heti rendszerességgel közöszült a sértettel a fenti lakásban. A szexuális események pontos időpontja és pontos száma a sértett korára, ehhez képest az eltelt időre és az események folytonosságára figyelemmel nem volt meghatározható. A szexuális együttlétekre legtöbbször az I. r. terhelt külön szobájában került sor, ahova a sértettet vagy közös filmnézés ürügyén hívta be, vagy a fürdőszobába menet tartóztatta fel. Az I. r. terhelt a szexuális együttléteket során a sértettet a közöszülésen kívül arra vette rá, hogy őt szájjal vagy kézzel kielégítse, illetve anális szexre is rábírta. Az I. r. terhelt cselekményei során a sértettel szemben sem erőszakot, sem kényszert, sem fenyegetést nem alkalmazott. Alkalmanként parfüm, vagy McDonalds-os étel ígéretével vette rá, hogy részt vegyen a szexuális cselekményekben.

- [4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen az I. r. terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára és a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjára alapítottan – elsődlegesen az első- és a másodfokú határozat hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása, másodlagosan az I. r. terhelt szexuális visszaélés vádja alóli felmentése, és ennek okán a vele szemben kiszabott büntetés enyhítése érdekében.
- [5] Indokai szerint az eljáró bíróság abszolút eljárási szabálysértést követett el, mert nem volt törvényesen megalakítva. Kétséget kizáróan ugyanis nem lehet azt megállapítani, hogy az I. r. terhelt a tizennyolcadik életévének betöltése után is szexuális viszonyt folytatott volna a sértettel, vagyis az esetlegesen terhére róható valamennyi cselekmény elkövetésének időpontjában fiatalkorúnak minősült,

- és ekként vele szemben a fiatalokúakra vonatkozó anyagi jogi és eljárásjogi szabályok alkalmazásának lett volna helye. Ezzel szemben a bíróság nem fiatalokúak ügyeinek elbírálására jogosult tanácsban járt el, hanem egyesbíróként hozott határozatot.
- [6] Hivatkozott arra is, hogy a szexuális visszaélés büntetvényének megállapítása a bizonyítatlanság miatt, továbbá azért is törvénytelen, mert e minősítés a kétszeres értékelés tilalmába ütközik. Az eljárás bíróság ugyanis bűnhalmazatot állapított meg ahelyett, hogy az I. r. terhelt 2015 utáni cselekményeit is a terhére rótt folytatólagos bűncselekmény rész-cselekményeinek tekintette volna.
- [7] Ugyanakkor vitatta a folytatólagos bűnelkövetés megállapítását is, hiszen álláspontja szerint a tényállásban írt, öt éven át tartó, heti rendszerességű cselekmény rögzítése helyett bizonyítást kellett volna felvenni az I. r. terhelt tizennyolcadik életévének betöltését követően történetekre vonatkozóan.
- [8] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában az I. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [9] Indokai szerint a felülvizsgálati indítvány a tényállás megalapozottságát, a bizonyítékok értékelését támadja, amikor azt állítja, hogy az eljárás bíróság téves ténybeli következtetés levonásával állapította meg: az I. r. terhelt szexuális visszaélést is elkövetett. Ez azonban a felülvizsgálat során kizárt, hiszen a Be. 650. § (2) bekezdése és a Be. 659. § (1) bekezdése alapján felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható, a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye.
- [10] Kifejtette, hogy ha az elkövető fiatalokúként és felnőttokúként elkövetett cselekményeit egy eljárásban bírálják el, a Be. 678. § (3) bekezdése alapján fiatalokú elleni büntetőeljárásnak nincs helye, az eljárást az általános perrendi szabályok szerint kell lefolytatni. Mivel jelen ügyben az irányadó tényállás szerint az I. r. terhelt felnőttokúként is követett el bűncselekményt, az eljárás bíróság nem vétett eljárási szabálysértést azzal, hogy nem a fiatalokúakra elleni eljárás külön szabályait alkalmazta.
- [11] Álláspontja szerint az I. r. terhelt terhére rótt bűncselekmény minősítése törvényes, az a sértett tizenkettedik életévének betöltését megelőzően tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekmény végzésével elkövetett szexuális erőszak büntetvényének, míg a tizenkettedik életévének betöltését követően hozzátartozó által elkövetett szexuális visszaélés büntetvényének minősül. Ekként a folytatólagosság törvényi feltételei közül az ugyanolyan bűncselekmény kritériuma nem állapítható meg, ezért a bűnhalmazat megállapítása helyes.
- [12] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat hatályában tartsa fenn.
- [13] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [14] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, ami a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja.
- [15] A Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, hogy felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen van helye, és a jogerős bírósági határozatban rögzített tényállás alapulvételével, kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [16] A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. Ilyen feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés a Be. 608. § (1) bekezdés a) pont első fordulata szerint, ha a bíróság nem volt törvényesen megalakítva.
- [17] A bíróság törvényes megalakítása azt jelenti, hogy a bíróság a jogszabály által meghatározott összetételben jár el.
- [18] A Be. 680. § (1) bekezdés a) pontja szerint a fiatalokú elleni büntetőeljárásban az elsőfokú bíróság tanácsban jár el, ha a bűncselekményre a törvény nyolc évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztés büntetés kiszabását rendeli. A Be. 680. § (2) bekezdés alapján a fiatalokú elleni büntetőeljárásban az elsőfokú bíróság tanácsa egy hivatásos bíróból és két ülnökből áll.
- [19] A Btk. 105. § (1) bekezdése értelmében fiatalokú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem. Ezzel összhangban a Be. 678. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a fiatalokú elleni büntetőeljárásnak azzal szemben van helye, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem.
- [20] A Be. 678. § (3) bekezdés egyértelműen rögzíti, hogy nincs helye fiatalokú elleni büntetőeljárásnak, ha a terhelttel szemben több bűncselekmény miatt folyik eljárás, és azok közül legalább egyet a tizennyolcadik életévének betöltése után követett el.
- [21] Ehhez képest – miként azt az irányadó tényállás is tartalmazza – az I. r. terhelt 1995. december 30. napján született, melyből következően a 14. életévét 2009. december 30. napján, míg a 18. életévét 2013. december 30. napján töltötte be.
- [22] A jogerős tényállás szerint az I. r. terhelt első alkalommal 2011 nyarán, majd ezt követően egészen 2016 nyaráig mintegy heti rendszerességgel közöszlött a sértettel.
- [23] A terhére rótt cselekményeket tehát az I. r. terhelt 2011 nyarától 2013. december 30. napjáig fiatalokúként, ezt követően pedig felnőttokúként követte el.
- [24] Amennyiben valamely terheltnek a fiatalokúként, majd felnőttokúként elkövetett bűncselekményeit egy eljárásban bírálják el, úgy az elbírálás a felnőttokúakra irányadó büntetőeljárás szabályai szerint történik. Kétféle eljárási szabályt ugyanis ugyanabban az ügyben alkalmazni nem lehet. A felnőttokúakra vonatkozó büntetés-kiszabási szabályok önmagában is kizárják a fiatalokúakra vonatkozó eljárási szabályok alkalmazhatóságát felnőttokú terhelttel szemben. Így van ez akkor is, ha a folytatólagosság körébe tartozó, vagy folyamatos elkövetéssel megvalósuló, természetes egységként értékelendő bűncselekményeknek csak az egyes rész-cselekményeit követte el az elkövető

- fiatalkorúként (Kúria Bfv.III.800/2015/10. számú határozat [10] bekezdés, BH 2016. 112.).
- [25] Következésképpen nem sértett törvényt az eljáró bíróság, amikor az I. r. terhelttel szemben az általános perrendi szabályok és nem a fiatalkorúakra vonatkozó külön rendelkezések szerint folytatta le az eljárást. A bíróság törvényes megalakítására vonatkozó védői kifogás nem megalapozott.
- [26] A Kúria kiemeli, hogy a Be. 659. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [27] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogszabály sérelme nélkül a kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [28] Ennek ellenére a felülvizsgálati indítvány a bizonyítékok mikénti értékelésén keresztül a jogerős ítéleti tényállást támadta, amikor annak megállapítását sérelmezte, hogy az I. r. terhelt a tizenharmadik életévének betöltése után is szexuális viszonyt folytatott (közösült) a sértettel. Ily módon valójában tényálláson kívüli körülményekre hivatkozással eltérő tényállás megállapítását szorgalmazta. Erre azonban felülvizsgálati eljárásban nincs mód.
- [29] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [30] A védő felülvizsgálati indítványában kifogásolta, hogy az eljáró bíróság az I. r. terheltet a folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak büntettének és a folytatólagosan elkövetett szexuális visszaélés büntettének halmazata miatt ítélte el.
- [31] A Btk. 197. § (2) bekezdése szerint szexuális erőszakot követ el és öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntetendő, aki tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez vagy végeztet.
- [32] A Btk. 198. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy szexuális visszaélés büntette miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az a tizenharmadik életévét betöltött személy, aki tizennegyedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez, vagy ilyen személyt arra bír rá, hogy mással szexuális cselekményt végezzen. A (3) bekezdés a) pontja szerint a büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetője a sértett hozzátartozója.
- [33] A Btk. 459. § (1) bekezdés 27. pontja alapján szexuális cselekmény: a közösülés és minden súlyosan szeméremszérvő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul.
- [34] Az irányadó tényállás rögzíti, hogy a sértett az első közösüléskor nyolc éves volt, a tizenkettedik életévét 2015. február 7. napján töltötte be.
- [35] A törvényi rendelkezések, illetve az I. r. terhelt és a sértett életkora alapján a tényállásban írt szexuális cselekmény – a 2011 nyarán történt első közösüléstől a sértett tizenkettedik életévének 2015. február 7. napján történt betöltéséig szexuális erőszak büntettének, – a tizenkettedik életévé betöltését követően pedig szexuális visszaélés büntettének minősül.
- [36] A jogerős határozatban megállapított két bűncselekmény valódi halmazatban áll egymással. A különbségtétel a passzív alany (sértett) életkorának eltérő meghatározásával a törvényből következik.
- [37] A Btk. 197. § (2) bekezdésében írt alapeset speciális passzív alanya kizárólag a tizenkettedik életévét be nem töltött személy lehet. Ehhez képest a Btk. 198. § (1) bekezdése esetén a passzív alany tekintetében alapvető eltérés az életkorban van, e bűncselekmény sértettje az lehet, aki a tizenkettedik életévét már betöltötte, de a tizennegyedik életévét még nem.
- [38] A szexuális erőszak jelen ügyben szóban lévő esete a szexuális visszaéléshez képest speciális; nem általában tizennegyedik életévét be nem töltött, hanem csak tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére követhető el. Következésképp tizenkettedik életévét be nem töltött passzív alany esetén a törvény a minősítésnél választást nem enged, az csak szexuális erőszak büntettéként minősíthető. Következik ebből az is, hogy a Btk. 198. § (1) bekezdésében írt bűncselekmény csak tizenkettedik életévét betöltött, de tizennegyedik életévét be nem töltött passzív alany esetén valósulhat meg (Kúria Bfv.II.1.155/2019/7. számú határozat [36] bekezdés). A tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális cselekmény nem szexuális visszaélésnek vagy szeméremszérvésnek, hanem szexuális erőszaknak minősül (BH 2020.95.).
- [39] Ha az elkövető a nemi erkölcs elleni cselekményeit a sértett sérelmére a tizenkettedik életévének betöltése után a további büntetőjogilag releváns életszakaszában – a 12–14. életév, 14–18. életév – tovább folytatja, akkor a bűncselekmények valódi halmazatot alkotnak.
- [40] Másként fogalmazva a folytatólagosság egységét a kiskorú sértett életkorában bekövetkezett változás lezárja. A szexuális bűncselekmények esetében az egység, illetve a halmazat kérdésében az elhatárolás alapvető szempontja a sértett életkora.
- [41] A jogerős határozatban megállapított – egymással halmazatban álló – mindkét bűncselekmény a Btk. 6. § (2) bekezdése alapján folytatólagosan elkövetett, hiszen az I. r. terhelt a kiskorú sértett tizenkettedik életévének betöltése előtt, illetve az után ugyanolyan bűncselekményt, egységes elhatározással, rövid időközönként, többször valósított meg. A folytatólagosság egységét a kiskorú sértett életkorában bekövetkezett változás – a tizenkettedik életév betöltése – zárta le, majd kezdte meg, a szexuális erőszak büntette és a szexuális visszaélés büntette megvalósulásának megfelelően.
- [42] A másodfokú bíróság megfelelő indokát adta annak, hogy a tényállásban megállapított heti rendszerességű szexuális cselekmény miatt felel meg a folytatólagos elkövetés törvényi fogalmában írt

- „rövid időközökben” feltételnek. Az e körben tett megállapításaival a Kúria is egyetértett.
- [43] Nem sértett törvényt tehát az eljáró bíróság, amikor az I. r. terhelt cselekményét folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak büntette [Btk. 197. § (2) bek.] mellett folytatólagosan elkövetett szexuális visszaélés büntettének [Btk. 198. § (1) bek., (3) bek. a) pont] is minősítette, és helyes az alkalmazandó törvény megválasztása is. A Kúria a másodfokú bíróság erre vonatkozó indokaival is egyetértett.
- [44] Ekként a Kúria az I. r. terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján az I. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.239/2022/9.)

237I. Az ügyvédi visszaélés elkövetési magatartása a kötelességszegés, amely az ügyvédi hivatásból eredő jogviszonyt rendező jogszabályokban foglalt, valamint az ügyvédi hivatás részben íratlan, részben írott etikai magatartási szabályaiban megjelenő követelmények megszegését jelenti.

A kötelességszegés azonban önmagában még nem bűncselekmény, hanem fegyelmi eljárásra okot adó; az csak akkor tényállásszerű, ha hozzá jogtalan hátrányokozási célzat is kapcsolódik (Btk. 285. §).
II. Kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekménye esetén a tettesi, részesi elkövetői alakzat elhatárolása [Btk. 278. § (1) bek., 14. § (2) bek.].

- [1] A járásbíróság a 2017. október 3. napján kihirdetett ítéletével a X. r. terheltet bűnösnek mondta ki 6 rendbeli haszonszerzés miatt, folytatólagosan elkövetett ügyvédi visszaélés büntettében [Btk. 285. § (1) és (2) bek.] és 6 rendbeli büntetőügyben folytatólagosan, bűnsegédként, hatósági eljárásban elkövetett kényszerítés büntettében [Btk. 278. § (1) és (2) bek.]. Ezért halmazati büntetésül 3 év 4 hónap börtönben végrehajtható szabadságvesztésre, 4 év közügyektől eltiltásra és az ügyvédi foglalkozástól 5 év eltiltásra ítélte azzal, hogy legkorábban a szabadságvesztés büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő szabadságvesztésbe történő beszámításáról, a bűnjelekről és a büntetési költségéről.
- [2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a törvényszék mint másodfokú bíróság a 2019. június 11. napján meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a X. r. terhelt tekintetében megváltoztatta, a szabadságvesztés tartamát 2 évre enyhítette, a közügyektől eltiltás kiszabását mellőzte, és a szabadságvesztés végrehajtását 5 év próbaidőre felfüggesztette. A X. r. terhelt terhén megállapított bűncselekmények megnevezését 6 rendbeli folytatólagosan elkövetett ügyvédi visszaélés büntettére és 6 rendbeli folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett kényszerítés hatósági eljárásban büntettére pontosította. Az elsőfokú

bíróság ítéletének büntetési költség viselésére vonatkozó rendelkezését mellőzte, és e körben az elsőfokú bíróságot egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatására utasította.

- [3] Az elsőfokú bíróság által megállapított, és a másodfokú bíróság által helyesbített – a X. r. terheltet érintő – tényállás lényege a következő:
 A 15. tényállási pont (előzményként) rögzítette, hogy az I. r. terhelt az ellene folyamatban lévő büntetőügy miatt felkereste a X. r. terheltet, és a segítségét kérte. Ezt követően az I. r. és a X. r. terheltnek az volt a célja, hogy az O.-i Rendőrkapitányság által folytatott eljárás megszüntetésre kerüljön, és az eljárás során a sértettek a törvényes jogaikat ne gyakorolhassák.
 16. tényállási pont
 2010. június 13. napján a IV. r. terhelt telefonon beszélt a X. r. terhelttel, majd a beszélgetést követően a II. r., a III. r. és a IV. r. terhelt megfenyegették D. J. I. sértettet, hogy amennyiben nem vonja vissza a vallomását, vagy a X. r. terhelt nélkül megy el kihallgatásra, „nagy baja lesz”.
 Ezt követően D. J. I. sértett a II. r., a III. r. és a V. r. terhelttel együtt megjelent a X. r. terhelt ügyvédi irodájában.
 A II. r., a III. r. és a IV. r. terhelt a X. r. terheltnek átadták a dr. Ö. F. Gy. ügyvéd által 2010. június 13. napján készített okiratot, amely szerint D. J. I. sértett az V. r. terheltre tett terhelő vallomását a súlyos daganatos betegsége miatt tette, abban „valótlan, vagy eltúlzott dolgokat” állított (15. tényállási pont szerint). Ezen átadott okirat alapján a X. r. terhelt egy újabb nyilatkozatot fogalmazott meg, mely tartalmát tekintve megegyezett a dr. Ö. F. Gy. ügyvéd által szerkesztett okirat tartalmával; azaz azzal, hogy D. J. I. sértett a daganatos megbetegedése miatt vonta vissza az V. r. terheltre tett terhelő vallomását, mely iratot a X. r. terhelt és D. J. I. sértett aláírt.
 Ezen alkalommal D. J. I. sértett megbízást írt alá, melynek tartalma alapján megbízta a X. r. terheltet, hogy az O.-i Rendőrkapitányság Büntügyi Osztályán folyamatban lévő büntetőügyben a sértetti képviselőt lássa el az eljárás jogerős befejezéséig. Ezen ügyvédi meghatalmazással D. J. I. sértett a X. r. terheltnek a megbízójává vált.
 A X. r. terheltnek a sértett jogi képviselője, a sértett érdekében való eljárás nem állt szándékában, mivel a valós szándéka az eljárás során a nyomozás megszüntetésére irányult, így nem D. J. I. sértett, hanem az I. r., a II. r., a III. r., a IV. r. és az V. r. terheltnek érdekében járt el.
 D. J. I. sértettnek a X. r. terhelt elmagyarázta, hogy a fenti meghatalmazás alapján minden kihallgatásánál jelen lehet, valamint arra is felszólította, hogy a távollétében az ügyről ne beszéljen, amennyiben idezést kap, oda nélküle ne menjen el, ha ő nem tud vele személyesen megjelenni.
 A X. r. terheltnek az ügy összes körülményéből, az okiratok tartalmából, a sértett és a terhelt együttes megjelenéséből, valamint a terhelttel folytatott korábbi megbeszélései alapján tudomással kellett bírnia arról, hogy D. J. I. sértett fenyegetés hatása alatt, valótlan tartalmú nyilatkozatot tett.
 Mindezek ellenére a X. r. terhelt az általa ellenjegyzett beadványt és meghatalmazást az O.-i Rendőrkapitányság Büntügyi Osztályára megküldte.
 17. tényállási pont

Az O.-i Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya az előtte folyó nyomozati eljárásban kihallgatás céljából idézett ki D. J. I. sértettnek 2010. augusztus 9. napjára, Sz. L., G. S.-né, P. L. és R. L. sértetteknek 2010. augusztus 11. napjára, T. A. sértettnek 2010. augusztus 12. napjára.

A II. r., a III. r. és a IV. r. terheltek mindenképpen meg akarták akadályozni, hogy a sértettek a nyomozó hatóság előtt megjelenjenek és tanúvallomást tegyenek, ezért 2010. augusztus 10. napján T. A., P. L., R. L., G. S.-né és Sz. L. sértetteket személygépkocsival a X. r. terhelte gy.-i ügyvédi irodájába vitték, hogy a sértettek a X. r. terhelte közreműködésével írásbeli nyilatkozatot tegyenek, és ne a rendőrségen tegyék meg a vallomásukat.

T. A., P. L., R. L., G. S.-né és Sz. L. sértettek, akik mind a jogban, mind a saját ügyeik intézésében járatlanok voltak, kiszolgáltatott helyzetükre és pszichés állapotukra figyelemmel, valamint a sérelmeikre korábban elkövetett bűncselekmények során alkalmazott fenyegetések hatására a terheltek akaratának megfelelő tartalmú nyilatkozatokat tettek. A III. r. és a IV. r. terhelte a X. r. terhelte részére átadta a sértettek személyes okmányait, majd ezt követően T. A., P. L., R. L., G. S.-né és Sz. L. sértettekkel meghatalmazást írtak alá, mely szerint megbízták a sértettek a X. r. terhelte, hogy képviselje őket a rendőrhatalóság előtt folyamatban lévő büntetőügyben.

E 2010. augusztus 10. napján kelt meghatalmazás alapján a X. r. terhelte „képviselőt lát el O.-i Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztályán A. L. g.-i lakos ellen folyamatban lévő ügyben az eljárás jogerős befejezéséig”. A meghatalmazásokat a sértettek valamennyien aláírták.

Ezt követően a sértettek a X. r. terhelte által előre megszerkesztett okiratot is aláírták, mely R. L., P. L. és T. A. sértettek által 2008. július 18. napján megtett vallomásukra vonatkozott; továbbá azt is tartalmazta, hogy T. A., P. L., R. L., G. S.-né és Sz. L. sértettek „felhárítónak tartják”, hogy a nyomozó hatóság ismételt megidézte őket tanúkihallgatásra, valamint tartalmazta a sértettek azon nyilatkozatát is, hogy személyi szabadságukban nincsenek korlátozva, nyugdíjaikkal szabadon rendelkeznek.

Ezt a beadványt a X. r. terhelte ugyanezen a napon az O.-i Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztályának megküldte.

A III. r. és a IV. r. terheltek nyomatékosan felhívták a sértettek figyelmét, hogy csak és kizárólag a X. r. terhelte jelenjenek meg a rendőrségen, amennyiben mégis vallomást kell tenniük.

A X. r. terhelte az ügy összes körülményéből, az előtte ismert iratok tartalma alapján, valamint a sértettek és a terheltek együttes megjelenéséből tudomással bírt arról, hogy az általa szerkesztett okiratban foglalt tények és kijelentések valótlanok, azok tartalma megbízónak – azaz a megfélemlített sértettek – érdekeivel ellentétesek, valamint ezen nyilatkozat a nyomozás megszüntetésére irányult.

A fentiek alapján a X. r. terhelte ügyvédi kötelezettségeit megszegte figyelemmel arra, hogy D. J. I., P. L., R. L., T. A., G. S.-né és Sz. L. sértettek vonatkozásában a tevékenységével elérte, hogy a sértettek a büntetőeljárásban jogaikat ne gyakorolhassák, melynek következtében jogtalan hátrányt szenvedtek.

A X. r. terhelte az I. r. terhelte családtagjaitól – pontosan meg nem állapítható személytől – ismeretlen összegű munkadíjban részesült e tevékenységéért.

18. tényállási pont

D. J. I. sértett rossz egészségi állapotára, betegségére figyelemmel az I. r. terhelte továbbra is tartott attól, hogy a büntetőeljárás ideje alatt a sértett esetlegesen meghal, és nem fog tudni rá nézve kedvező tartalmú vallomást tenni.

2010. szeptember 14. napján a III. r., a IV. r. és a XI. r. terheltek gépkocsival megjelentek O.-n a hajléktalan szállón azért, hogy D. J. I. sértettel találkozzanak és beszéljenek.

D. J. I. sértettet ezt követően felszólították, hogy menjen velük, aki a korábban átélt fenyegetések és az A. családtól való félelmének hatására engedelmeskedett.

A terheltek O.-n egy boltba mentek, ahol a XI. r. terhelte egy diktafont vásárolt, majd ezt követően a III. r. terhelte egy papírra leírta azt a szöveget, amelyet D. J. I. sértettnek a diktafonra kellett felmondania.

D. J. I. sértett mindezek után a gépkocsiban ülve a III. r. és a IV. r. terheltek felszólítására a XI. r. terhelte jelenlétében többször felmondta a számára előre leírt nyilatkozatát, melynek tartalma szerint az I. r. terhelte a sérelmére nem követett el semmiféle bűncselekményt.

Ezt követően a terheltek D. J. I. sértettet G.-re vitték a T. u. 13. szám alatti ingatlanba azzal a céllal, hogy a felvételt az I. r. terhelte is meghallgassa, illetőleg közösen eldöntsék, hogy a hangfelvétel jól készült-e el, azon nem érződik-e az, hogy D. J. I. azt kényszer hatása alatt tette meg. Ezért D. J. I. ismételt felmondta az előre leírt szöveget a diktafonra.

A hangfelvétel készítése közben a XI. r. terhelte kivételével – aki csak jelen volt, de nem szólt D. J. I.-hez – a többi terhelte azzal fenyegette meg a sértettet, ha nem úgy mondja és nem olyan hangszállal, ahogyan azt kérik, akkor baja lesz.

Ezt követően a terheltek és a sértett a X. r. terhelte ügyvédi irodájához mentek, és a hangfelvétel mellé a X. r. terhelte egy okiratot szerkesztett, melynek a tartalma szerint D. J. I. sértett elismerte, hogy a felvételen az ő hangja hallható.

19. tényállási pont

A 2010. szeptember 16. napján kihallgatásra idézett Sz. L. sértettet a IV. r. terhelte vitte el a rendőrség épületéhez, előtte találkoztak a X. r. terheltevel, akinek a kihallgatáson való részvételéért járó ügyvédi munkadíjat a IV. r. terhelte adta át.

P. L., R. L. és T. A. sértettek nem jelentek meg a kihallgatásukra kitűzött időpontban, mivel a X. r. terhelte nem tudott velük elmenni, és előzetesen megtiltották számukra, hogy a X. r. terhelte távollétében kihallgatáson megjelenjenek és vallomást tegyenek.

Miután a rendőrség a sértetteket elővezettette és a X. r. terhelteknél adott meghatalmazásukat visszavonták, vallomást tettek. Az I. r. terhelte mindezt telefonon közölte a X. r. terheltevel és felszólította, hogy „szerezze vissza az embereit”, azaz tudja meg tartózkodási helyüket. A X. r. terhelte ezt követően intézkedéseket tett a sértettek tartózkodási helyének felkutatása érdekében azért, hogy azt az A. családdal közölje.

- elkövetési magatartás kifejtésére jogtalan hátrány okozásának célzatával kerül sor. Hátrány minden, az ügyfélre nézve egy, a korábbihoz viszonyítottan kedvezőtlenebb helyzet vagy állapot, amely bár nem szükségszerűen, de általában másnál – tipikusan az ellenérdekű félnél vagy magánál az ügyvédként, jogi képviselőként eljáró személynél – előnyként jelentkezik.
- [19] Indokai szerint az irányadó tényállás rögzítette a X. r. terheltnek az I. r. terhelttel a céljuk elérésére történő megállapodását, az általa ügyvédként okiratba foglaltak valótlanágáról és azoknak a megbízó sértettek érdekeivel ellentétességéről való tudomását; illetve, hogy mindezért az I. r. terhelt családjától vagyoni előnyben részesült, mely magatartás ezáltal már önmagában a korábbi Ütv. I. §-ában foglalt legalapvetőbb rendelkezéssel is ellentétes, és tényállásszerű.
- [20] Tény, hogy az érdekellentét önmagában még nem alkalmas az ügyvédi visszaélés büntetének megállapítására, azonban a tényállásban rögzített elkövetési magatartás az összeférhetlenségen túlmutat, mivel a X. r. terhelt társainak az ügyfelei sérelmére elkövetett bűncselekmények miatti büntetőjogi felelősségre vonásának elkerülését, ezáltal a sértettek tekintetében jogtalan hátrány okozását, és nem pedig a sértettek tényleges képviselőjét célozta.
- [21] Álláspontja szerint a bűncselekmény megítélése szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a nyilatkozatok megfogalmazására a sértettek jelenlétében került sor, akik azzal szemben nem emeltek kifogást, mivel a tényállás rögzíti, hogy a sértettek a sérelmükre korábban elkövetett bűncselekmények vonatkozásában alkalmazott fenyegetések hatására jártak el így. A X. r. terhelt a nyilatkozatok elkészítésével és a sértettnek az esetleges idézésen történő meg nem jelenésre történő felhívásával közreműködött abban, hogy a sértettek a büntetőeljárás jogait ne gyakorolják, vagy a hatóság előtti megjelenési kötelezettségeiket ne teljesítsék, az ügyben vallomást ne tegyenek, illetve, hogy a sértettek vallomásai a X. r. terhelt tanú érdekében eljáró ügyvédként való jelenlétére is figyelemmel a terheltnek számára megfelelő tartalmú legyen. A megállapított tényállás szerint a X. r. terhelt tisztában volt azzal, hogy a sértettek fenyegetés hatására nem az akaratuknak megfelelő nyilatkozatokat tettek, így szándékaiknak komolyságát vagy nyilatkozataik valóságát illető ismereteinek hiányára alappal nem hivatkozhat.
- [22] A X. r. terhelt a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára tett észrevételében kifejtette, hogy elkövetési magatartás, illetve tevélegesség hiányában a terhére a bűncselekmények megállapítására törvénysértően került sor, a felülvizsgálati indítványában foglaltakat változatlanul fenntartotta.
- [23] A X. r. terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [24] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi kifogás lehetőségét biztosítja.
- [25] A Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, miszerint felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen van helye, kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [26] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [27] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogszabály sérelme nélkül a kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [28] Következésképpen a felülvizsgálati indítvány a bizonyítást, a bizonyítékértékelést, a jogerős tényállás megalapozottságát támadó részében törvényben kizárt.
- [29] A X. r. terhelt indítványában a korábbi Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerinti felülvizsgálati okot jelölte meg elsődlegesen a felmentését kérve.
- [30] Ekként helyes jogszabályi megjelöléssel a X. r. terhelt a felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára hivatkozva terjesztette elő, mely szerint felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [31] A Btk. 285. § (1) bekezdése szerint ügyvédi visszaélés büntette miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az ügyvéd, aki azért, hogy ügyfelének jogtalan hátrányt okozzon, hivatásából folyó köteletségét megszegi. A (2) bekezdés alapján a büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az ügyvédi visszaélést haszonszerzés végett követik el.
- [32] A bűncselekmény jogi tárgya az igazságszolgáltatás zavartalan működéséhez fűződő társadalmi érdek. Az ügyvéd elősegíti megbízója jogainak érvényesítését és kötelezettségeinek teljesítését.
- [33] Az elkövetési magatartás a köteleességszegés, amely az ügyvédi hivatásból eredő jogviszonyt rendező jogszabályokban foglalt, valamint az ügyvédi hivatás részben íratlan, részben írott etikai magatartási szabályaiban megjelenő követelmények megszegését jelenti.
- [34] Az ügyvédi hivatásból fakadó kötelezéseket és különösen azokat, amelyek az ügyvédet az ügyfelével szemben terhelik, az elkövetéskor a korábbi Ütv. szabályozta. A korábbi Ütv. 5. § (1) bekezdése értelmében az ügyvéd képviseli az ügyfelét, büntetőügyben védelmet lát el, jogi tanácsot ad, szerződést, beadványt, más iratot készít, és ezekkel összefüggésben pénz és értéktárgy letéti kezelését végzi.
- [35] Az ügyvédi hivatás etikai szabályairól és elvárásairól a cselekmények elkövetésének idején a 8/1999. (III. 22.) MÜK szabályzat rendelkezett. Ennek preambuluma az ügyvédi hivatás alapelvei és alapértékei között határozta meg a különböző ügyfelek között, illetve az ügyfél és az ügyvéd közötti érdekütközés elkerülésének a követelményét. A szabályzat 3/4. pontja kimondja, hogy tilos minden

- olyan ténykedés, mely ellentétes a megbízó jogos érdekeivel. Az 5/3. pont szerint az ügyvéd nem folytathat olyan tevékenységet sem, amely tételes összeférhetlenségi szabályt nem sért, azonban az ügyvédi hivatás méltóságát sérti.
- [36] A kötelességszegés azonban önmagában még nem bűncselekmény (fegyelmi eljárásra okot adó), az csak akkor tényállásszerű, ha hozzá jogtalan hátrányokozási célzat is kapcsolódik.
- [37] Az ügyvédi visszaélés alap- és minősített esete is célzatosan követhető el; ugyanakkor a befejezetté válásához kizárólag a hivatásból fakadó kötelezettség megszegése szükséges, azzal befejezetté válik, az előny megszerzése, a hátrány tényleges bekövetkezése nem követelmény.
- [38] A célzat nem az eredmény megfelelője, vagy előfeltétele. A célzat a törvényi tényállás alanyi ismérve, az eredmény pedig a tárgyi oldalának esetleges eleme.
- [39] Célzatos bűncselekmény esetén a tudattartalom vizsgálata perdöntő, így van ez az ügyvédi visszaélés esetében is.
- [40] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége, és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.
- [41] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűleg meglévő képzet mindig csak valamely külvilágban megjelenő, illetve fizikai mérhető tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami jogkérdés.
- [42] A tudati – és más tények – megállapításától el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, ami a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg. A kettő közti kapcsolatot az teremti meg, hogy ha az irányadó tényállás valamelyik külvilágból megjelenő tényt és abból vont ténybeli következtetést egyaránt rögzíti és utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek, s ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van.
- [43] Ehhez képest az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti a következőket.
- Az I. r. terhelt felkereste a X. r. terheltet, és segítségét kérte az ellene folyamatban lévő büntetőügyben;
 - ezt követően az I. r. és a X. r. terhelt célja az volt, hogy a rendőrség által folytatott eljárás során a sértettek a törvényes jogukat ne gyakorolhassák és az eljárás megszüntetésre kerüljön;
 - a X. r. terhelt ennek megfelelően járt el a továbbiakban és kapott megbízást a sértettektől, szerkesztett valótlan tartalmú okiratokat a sértettek nevében de a terheltek érdekében, eljárta a rendőrségen;
 - az összes körülményből, a sértettek és a terheltek együttes megjelenéséből, a terheltekkel folytatott megbeszéléseiből, az általa ismert iratokból tudnia kellett, hogy a sértetteket megfélemlítették, amit tesz,
- az érdekeikkel ellentétes, a terheltek érdekében álló, és a nyomozás megszüntetésére irányul;
- mindezért pedig az I. r. terhelt családtagjaitól ismeretlen összegű munkadíjban részesült, illetve egy ízben a IV. r. terhelt fizetett neki a sértetti kihallgatáson való részvételéért.
- [44] Mindez pedig azt jelenti, hogy a jogerős tényállás alapján a X. r. terhelt kötelességszegő magatartása, eleve rosszhiszemű eljárása, a célzat, a jogtalan hátrányokozás és haszonszerzés ténybeli alapjai, úgy a külső, mint a belső történések egyértelműek.
- [45] Ekként a bíróság törvényesen értékelte a X. r. terhelt cselekményeit 6 rendbeli folytatólagosan elkövetett ügyvédi visszaélés büntette minősített esetének.
- [46] A tényállás nem csupán a külvilágban megvalósult, hanem a belső történéseket, a X. r. terhelt tudatára vonatkozó ténymegállapításokat is tartalmazza. Ezek tehát a tudati tények, amelyek szintén a tényállás részei. Az ítéleti tényállásban rögzített ténymegállapítások nem kizárólag fizikai jellegű külső történések, de úgynevezett belső történések, tudati tények is lehetnek. A tényállás körébe tartozik a bűncselekmény elkövetésével összefüggő valamennyi körülményre vonatkozó ténymegállapítás, az elkövető tudattartalmára, ismereteire, céljaira mint tudati tényekre vont következtetés. Ekként a tudattartalom ténybeli megállapítása a tényállás része, ezért a tudati tények vitatása a jogerős tényállás támadásának tekintendő, ami törvényben kizárt.
- [47] A Btk. 278. § (1) bekezdés szerint, aki mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszeríti, hogy hatósági eljárásban a törvényes jogait ne gyakorolja, vagy a kötelezettségeit ne teljesítse, a kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekményt követi el.
- [48] E bűncselekmény elkövetési magatartása a kényszerítés, amely erőszakkal vagy fenyegetéssel valósulhat meg. A tényállás pontosan meghatározza azt is, hogy mire irányul a sértett cselekvési szabadságának korlátozása: a hatósági eljárásban a törvényes jogait ne gyakorolja, vagy a kötelezettségeit ne teljesítse.
- [49] A fenyegetés fogalmára vonatkozóan a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontjában meghatározott meghatározás az irányadó, mely szerint fenyegetés: eltérő rendelkezés hiányában súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen.
- [50] Ehhez képest jelen ügyben az irányadó tényállás tartalmazza azt, hogy
- a II. r., a III. r. és a IV. r. terhelt megfenyegette D. J. I. sértettet, hogy amennyiben nem vonja vissza a vallomását, vagy a X. r. terhelt nélkül megy el kihallgatásra, „nagy baja lesz”;
 - a X. r. terheltnek tudomással kellett bírnia arról, hogy D. J. I. sértett előtte fenyegetés hatása alatt, és valótlan tartalmú nyilatkozatot tett;
 - T. A., P. L., R. L., G. S.-né és Sz. L. sértettek a kiszolgáltatók helyzetükre és pszichés állapotukra figyelemmel, valamint sérelmeikre korábban elkövetett bűncselekmények vonatkozásában alkalmazott fenyegetések hatására a II. r., a III. r. és a IV. r. terhelték akaratának megfelelő tartalmú nyilatkozatokat tettek a X. r. terhelt előtt;
 - a III. r. és a IV. r. terhelték nyomatékosan felhívták a sértettek figyelmét, hogy csak és kizárólag a X. r.

- terhelten jelenjenek meg a rendőrségen, amennyiben mégis vallomást kell tenniük;
- a X. r. terhel tudomással bírt arról, hogy az általa szerkesztett okiratban foglalt tények és kijelentések valótlanok, azok tartalma a megfélemlített sértettek érdekeivel ellentétes;
 - a X. r. terhel a sértettek vonatkozásában a tevékenységével elérte, hogy a sértettek a büntetőeljárásban a jogukat ne gyakorolhassák, melynek következtében jogtalan hátrányt szenvedtek;
 - az I. r., a III. r. és a IV. r. terhel a hangfelvétel készítése során azzal fenyegette meg a sértettet, ha nem úgy és nem olyan hangsúllyal mondja az előre megírt, I. r. terhelten mentő szöveget, ahogyan azt kéri, akkor baja lesz.
- [51] Az irányadó tényállás alapján egyértelmű, hogy a kényszerítés hatósági eljárásban büntette tekintetében a terheltek közül tettesi magatartást a X. r. terhel nem valósított meg; ugyanakkor tény az is, hogy a magatartásával nemhogy ellenkezését nem fejezte ki, hanem közreműködött abban, hogy a fenyegetés hatása alatt álló sértettek – értelemszerűen érdekeikkel ellentétes – nyilatkozatai elkészüljenek, illetve tevékenysége arra is irányult, hogy a nyomozó hatóság előtt a sértettek nélküle ne jelenjenek meg.
- [52] Bűnségéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt [Btk. 14. § (2) bekezdés]. A bűnségéd részes, s a részes magatartásával törvényi tényállási elemet nem valósít meg, ugyanakkor bűnségéd nélkül – azaz az alanyi okozatosság nélkül – nincs tényállásszerűség, nincs felróhatóság, s ez megkívánt a részesi elkövetés esetében is.
- [53] A részes, így a bűnségéd a tényállásszerű cselekményt nem megvalósítja, hanem ahhoz járul. A részes tetteshez társulása a tettes szándékához történik. A részesi szándék a tettesi szándékkal mutat egyezőséget, azt kívánja, vagy véghezvitelt végett erősíti. Ezért büntetendő a részes. A részesi szándék ekként nem a véghezvitelt követő, hanem az előtti vagy azzal egyidejű.
- [54] Ehhez képest a kényszerítés hatósági eljárásban alapcselekmény segítése az, ami a X. r. terhel esetében a vizsgálat tárgya. Másrészt e körben nem a törvényi tényálláson belüli magatartás, hanem az ilyenhez kötődő magatartás kifejtése, és annak tudata a kérdés. A részesi tudat tartalma önálló, önmagában vett bűnség-vizsgálat tárgya, e szempontból a járulékoság közömbös (amint a részesi és tettesi magatartás megítélése is elválhat a Btk. 2. § szempontjából, és jelen ügyben is történt); a részesi tudat tartalma pedig a törvényi tényálláson belüli magatartás bármilyen elmozdítása, (egyidejű) könnyítése, azaz a segítség.
- [55] A X. r. terhel a magatartásával kifejezetten a többi terhel által megvalósítottakkal egyező szándékát fejezte ki. Az irányadó tényállás tartalmazza a X. r. terhel részesi magatartásának a tettesi alapcselekményhez kötődő szándékegységére vont jogi következtetés ténybeli alapjait, amikor rögzíti az I. r. terhel és a közötte létrejött előzetes megállapodást; azt, hogy az ügy összes körülményéből, az előtte ismert iratok tartalmából, a sértettek és a terheltek együttes megjelenéséből tudomással bírt arról, hogy az általa szerkesztett további okiratokban foglalt tények és kijelentések valótlanok, azok tartalma megbízóinak érdekeivel ellentétes; miként kifejezetten azt is, hogy tisztában volt azzal, hogy a sértettek fenyegetés hatása alatt, illetve megfélemlítve tettek valótlan tartalmú nyilatkozatot előtte.
- [56] Nem sértett tehát törvényt az eljáró bíróság, amikor a X. r. terhel bűnségét folytatólagosan, bűnségként elkövetett kényszerítés hatósági eljárásban büntetében is megállapította, és törvényes a cselekmény minősítése is.
- [57] A törvényes minősítés mellett és a büntetőjog más szabályának megsértése nélkül, az egyébként törvényes keretek között kiszabott büntetés felülvizsgálatban nem támadható [az indítvány korábbi Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjára hivatkozása; Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpont].
- [58] A felülvizsgálati indítvány (önmagában) enyhébb büntetés kiszabását is célozza amikor sérelmezi, hogy az alkalmazott joghátrány súlya és mértéke lehetetlenné teszi számára az ügyvédi tevékenység gyakorlását. Ez azonban felülvizsgálat alapjául nem szolgálhat.
- [59] A bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy konkrét ügyben, illetve adott terhel esetében mit tekint enyhítő vagy súlyosító körülménynek, s azt miként értékeli.
- [60] Ennek során a bíróságnak figyelemmel kell lennie a büntetés törvényben rögzített céljára (korábbi Btk. 37. §) és a büntetés kiszabásának elveire (korábbi Btk. 83. §), valamint a büntetés kiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56. BK véleményben foglaltakra. Nyilvánvaló, hogy ezek a büntetés kiszabási tevékenység mérlegelendő, mérlegelésre váró szempontjai. Miután pedig az anyagi jogi felülvizsgálat tárgyát sem a bíróság bizonyítékokat mérlegelő tevékenysége, sem a büntetés kiszabási tényezők értékelése nem képezheti, így felülvizsgálatban az sem támadható, hogy az eljáró bíróság miként vette figyelembe a korábbi Btk. 37. és 83. §-ait, valamint az 56. BK véleményben foglaltakat. Ezért a felülvizsgálat erre irányulóan törvényben kizárt.
- [61] A felülvizsgálati indítvány szerint az eljáró bíróság a Be. 608. § (1) bekezdésében írt eljárási szabályt is sértett, mert nem rekesztette ki a bizonyítékok köréből azokat, amelyek beszerzésénél ügyészégi megbízott közreműködött.
- [62] A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerint eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg [korábbi Be. 416. § (1) bek. c) pont].
- [63] A Be. 608. § (1) bekezdése taxatív felsorolja azokat az eljárási szabálysértéseket, amelyek az ügydöntő határozat hatályon kívül helyezéséhez vezetnek.
- [64] A bizonyítékok beszerzésének törvényességére vonatkozó szabályok esetleges megsértése a Be. szerint nem felülvizsgálati ok, az nem szerepel a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja által hivatkozott Be. 608. § (1) bekezdésében felsorolt eljárási szabálysértések között.
- [65] A Kúria megjegyzi továbbá, hogy valamely felülvizsgálati ok megjelölése önmagában felülvizsgálat alapját nem képezi.
- [66] A felülvizsgálati indítvány tehát e körben is kizárt.

[67] Ekként a Kúria a X. r. terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdés alapján a X. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.1.495/2021/II.)

238I. A költségvetési csalás mint különös részi törvényi egység nem azonos a folytatólagos egységgel, így ez sem zárja ki az üzletszerűség mint minősítő körülmény megállapítását.

II. A járulékoság elve alapján a részes cselekményének jogi minősítése a tetteséhez igazodik. A részes magatartás akkor minősülhet üzletszerűen elkövetettként, ha a felbujtó rábírása üzletszerű bűnelkövetésre irányul, vagy a bűnségéd az üzletszerűen elkövetett tettesi alapcselekményhez nyújt segítséget [Btk. 12. §, 14. § (2) bek., 14. § (3) bek., 396. § (1) bek. a) pont, (5) bek. b) pont II. ford., 459. § (1) bek. 28. pont].

- [1] A törvényszék ítéletével a II. r. terheltet bűnösnek mondta ki bűnségédként elkövetett költségvetési csalás büntetésében [Btk. 396. § (1) bek. a) pont, (5) bek. b) pont II. ford.] és bűnségédként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §), ezért őt halmazati büntetésül 2 év szabadságvesztésre és 500 napi tétel pénzbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben állapította meg. A szabadságvesztés végrehajtását 5 év próbaidőre felfüggesztette és megállapította, hogy a II. r. terhelt a szabadságvesztésből annak elrendelése esetén legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A bíróság a pénzbüntetés egy napi tételének összegét 1000 forintban állapította meg és rendelkezett arról, hogy az így kiszabott összesen 500 000 forint pénzbüntetést meg nem fizetése esetén szabadságvesztésre kell átváltoztatni. Rendelkezett a lefoglalt bűnjeléről és kötelezte a II. r. terheltet 165 665 forint bünyügi költség megfizetésére.
- [2] Az ítélet tábla mint másodfokú bíróság a tanácsülésen meghozott végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét a II. r. terhelttel szemben is helybenhagyta.
- [3] A jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben a II. r. terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja és a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja alapján. A felülvizsgálati indítvány indoka az, hogy a védő álláspontja szerint az első- és másodfokú bíróság tévesen minősítette a II. r. terhelt költségvetési csalás bűncselekményét üzletszerűen elkövetettnek. E körben a védő a bírói gyakorlat ismertetése alapján arra az álláspontra jutott, hogy jelen ügyben az üzletszerű minősítést nem lehet megállapítani. A felülvizsgálati indítvány emellett kifogásolta, hogy az ítélet indokolása nem tartalmazza az üzletszerűség megállapításának alapjául szolgáló bizonyítékokat, a jogi indokolást és a védőbeszédben foglaltak cáfolatát.

- [4] Egyéb észrevételei között a védő arra hivatkozott, hogy nem nyert bizonyítást az, miszerint a társaság irányítását a II. r. terhelt látta volna el.
- [5] Sérelmezte továbbá, hogy a bűnségédként marasztalt II. r. terheltre a tettesként elítélt I. r. terhelttel azonos mértékű büntetést szabott ki a bíróság, ami a belső arányosság követelményének sem feleltethető meg és a II. r. terhelt egészségi állapotát sem kellő súllyal vette figyelembe.
- [6] Mindezekre figyelemmel indítványozta, hogy a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés b) pontja alapján a megtámadott határozatokat változtassa meg, a felülvizsgálati indítványban foglaltakat méltányosan bírálja el. A védő arra indítványt nem tett, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítványban foglaltak alapján milyen módon változtassa meg a jogerős ügydöntő határozatot, azonban tartalma alapján a Kúria úgy tekintette, hogy az indítvány az üzletszerűség mint minősítő körülmény törvénysértő megállapítása miatt a II. r. terhelttel szemben kiszabott büntetés enyhítésére irányul, azonban a büntetés törvénysértő voltára konkrét hivatkozást nem tartalmaz.
- [7] A védő a felülvizsgálati indítványához a meghatalmazásán kívül orvosi iratokat csatolt.
- [8] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [9] Hivatkozott arra, hogy a Be. 650. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható; márpedig az irányadó tényállás szerint az ügyben vizsgált céget az I. r. és II. r. terhelt irányította ténylegesen, a stratégiai és pénzügyi kérdésekben ők hozták meg a döntéseket, ezért ennek a megállapításnak a megkérdőjelezésére vonatkozó részében a felülvizsgálati indítvány kizárt.
- [10] Kifejtette, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés b) pontja alapján – figyelemmel a ba) és bb) alpontokra – a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, illetve a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak. A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a védő által hivatkozott bírói gyakorlatból éppen arra vonható le következtetés, hogy az I. r. terhelt mint tettes cselekményét a bíróságok helytállóan minősítették üzletszerűen elkövetettnek, erre figyelemmel a bűnségédként marasztalt II. r. terhelt cselekményének minősítése is a tettes cselekményének minősítéséhez igazodik, így az üzletszerűség megállapítása törvényes volt. Hivatkozott arra: a felülvizsgálati indítványban is megjelölt 3/2011. BJE határozat alapján megállapítható, hogy a bűnségédet abban az esetben lehet az üzletszerűen elkövetett cselekmény miatt az üzletszerűség minősítő körülményének megfelelően marasztalni, ha a hozzá kapcsolódó tettesi alapcselekmény üzletszerűen elkövetett; és ez jelen ügyben megállapítható.
- [11] A Legfőbb Ügyészség kiemelten hivatkozott a BH 2015.59. számon közzétett eseti döntésben foglalt megállapításokra, melyek értelmében az a körülmény, hogy a törvény rendelkezése folytán a több, egymással valódi anyagi halmazatban álló bűncselekményt egy rendbeli bűncselekményként kell értékelni nem vezetett oda, hogy a mesterségesen

- kialakított egy rendbeli bűncselekményre figyelemmel – a rendszerint több bűncselekmény elkövetését igénylő – üzletszerűség megállapítására nem kerülhet sor. A költségvetési csalás tényállása ún. összefoglalt bűncselekmény. Olyan törvényi egység, amely akár egymással össze nem függő cselekményeket olvaszt egyetlen bűncselekmény tényállásába. Ennél fogva nem kizárt a bűncselekményegységként értékelése az egyébként térben és időben is elkülönülten végrehajtott cselekményeknek. Az ilyen, önmagukban is bűncselekmény megállapítását eredményező – valódi anyagi halmazszerű – részcelekmények alapját képezhetik a több ugyanolyan bűncselekmény megállapításának az üzletszerű elkövetés fogalmában. Általában több bűncselekmény elkövetése alapján kerülhet sor az üzletszerűség megállapítására, nem kizárt azonban az sem, hogy egyetlen bűncselekmény alapozza meg az üzletszerűséget feltéve, hogy az elkövető rendszeres haszonszerzésre törekedve több bűncselekmény elkövetését határozta el. A Legfőbb Ügyészség hivatkozott arra, hogy az irányadó tényállás szerint a vizsgált cég negyedéves adóbevalló volt; több, egymást követő negyedévben valósult meg a cselekmény, a negyedévenként megállapított költségvetési kár is meghaladja a bűncselekményi értékhatárt. Ezen részcelekmények időszakára, számára és elkövetési értékére figyelemmel a terheltek rendszeres haszonszerzésre irányuló törekvésére kétségtelen következtetés vonható le. A megállapított tényállás szerint az I. r. terhelt nyújtotta be a II. r. terhelt email címén a valótlán tartalmú, illetve határidőn túli adóbevallásokat. Ehhez a II. r. terhelt az email cím rendelkezésére bocsátásán túl úgy nyújtott segítséget, hogy az I. r. terhelttel közösen hozta a döntéseket a cégben, azt együttesen irányították, azaz az adóbevallás valótlán tartalma és benyújtása, illetve elmaradása is együttes döntésük volt. A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint, mivel a II. r. terhelt cselekményének minősítése helytálló, a vele szemben kiszabott büntetés törvényes. A Btk. 14. § (3) bekezdésére figyelemmel a bűnsegéddel szemben alkalmazandó büntetési tétellel azonos mértékű, ezért önmagában ez a körülmény törvénysértést nem valósít meg; ahogy az sem, ha a büntetés-kiszabási körülményeket nem, illetve nem kellő súllyal vette figyelembe az eljáró bíróság.
- [12] A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott szabálysértés az ügyben nem állapítható meg.
- [13] Mindezekre figyelemmel a Legfőbb Ügyészség indítványozta, hogy a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdés szerinti tanácsülésen, a Be. 662. § (1) bekezdés alapján a törvényszék ítéletét és az ítéletábla végzését a II. r. terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.
- [14] A II. r. terhelt védője a Legfőbb Ügyészség átiratára észrevételt tett, amelyben lényegében teljes egészében megismételte a felülvizsgálati indítványában előterjesztetteket.
- [15] A felülvizsgálati indítvány alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása részben kizárt, a felülvizsgálati indítvány egyéb részében alaptalan.
- [16] A Be. XC. Fejezetében szabályozott felülvizsgálati rendkívüli jogorvoslat, annak lefolytatására kizárólag a törvényben meghatározott felülvizsgálati okokra történő hivatkozással, a felülvizsgálati okok fennállása esetén, a törvényben meghatározott feltételek mellett kerülhet sor. A felülvizsgálati okok köre nem bővíthető.
- [17] A felülvizsgálat mint rendkívüli jogorvoslat – ellentétben a perújítással – nem a jogerős ügydöntő határozat egyes ténybeli – a tényállás megalapozottságát érintő – hiányosságainak, hanem a jogerős ügydöntő határozat egyes súlyos, a törvényben tételesen meghatározott jogi hiányosságának orvoslására szolgál. A büntetőeljárás törvény ezért a 650. § (2) bekezdésében kimondja, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható.
- [18] A Be. 659. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány bírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [19] Mindez azt jelenti, hogy felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tények, valamint a tények megállapításához vezető okfolyamat, a lefolytatott bizonyítás törvényessége, a bíróságok bizonyítékértékelő és mérlegelő tevékenysége nem támadható, felülvizsgálati indítvány kizárólag a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállással összhangban álló tényekre alapítható (BH 2023.5.).
- [20] A felülvizsgálati indítvány ezért mindazon részében, amelyben a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényeket vitatja, törvényben kizárt. Felülvizsgálati indítványban kizárt annak a megállapításnak a vitatása, hogy a V. Kft.-t ténylegesen az I. és II. r. terheltek irányították, a társaság gazdasági tevékenysége körében mind stratégiai, mind pénzügyi kérdésekben ők rendelkeztek döntési jogkörrel. Ugyancsak nem támadható az, hogy az I. és II. r. terheltek a V. Kft. tényleges irányítójaként 2012. január 1. napja és 2013. június 30. napja közötti időszakban a tényállásban megjelölt számlákat állították ki a cég által ténylegesen teljesített belföldi termékértékesítésről és szolgáltatásról. A tényállás nem támadható részét képezi az is, hogy a V. Kft. nevében eljárva az I. és II. r. terheltek a számlákon szereplő gazdasági eseményeket teljesítették, a számlák ellenértékét megszerezték, azonban a 2012. I. negyedévre vonatkozóan benyújtott általános forgalmi adóbevallás a gazdasági társaság tényleges bevételeit nem a valóságnak megfelelően tükrözte; 2012. II., III. és IV. negyedévre, valamint 2013. I., II. negyedévre vonatkozóan pedig az I. r. terhelt nevében a II. r. terhelt e-mail címéről benyújtott, de az önellenőrzési tilalom miatt már fel nem dolgozott adóbevallásra figyelemmel a megjelölt időszakban a V. Kft. az általa realizált árbevételt teljes egészében eltitkolta az adóhatóság elől. A tényállás szerint a V. Kft.-t ténylegesen irányító I. és II. r. terheltek cselekményükkel 2012. I. negyedévtől 2013. II. negyedévéig általános forgalmi adó adónemben összesen 86 959 543 forint összegű vagyoni hátrányt okoztak az állami költségvetésnek.
- [21] A törvényben kizárt a felülvizsgálati indítvány azon része, amely az ítélet indokolásának hiányosságait

- támadja, az indokolási kötelezettség megsértése ugyanis 2018. július 1-jétől nem felülvizsgálati ok (BH 2020.355.).
- [22] Mindezekre tekintettel a felülvizsgálati indítvány indokai közül az irányadó, jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás alapján érdemben elbírálandó kérdés az volt, hogy az ügyben eljáró bíróságok törvényesen állapították-e meg a II. r. terhelt terhére a költségvetési csalás büntettének üzletszerű elkövetését. Vizsgálandó volt az, hogy a költségvetési csalás vonatkozásában törvénysértő minősítés megállapítható-e, illetve a hivatkozott büntetés kiszabása a Btk. más szabályának megsértését jelentette-e; továbbá, hogy ezek törvénysértő büntetést eredményeztek-e. A Btk. 649. § (1) bekezdés b) pont *ba)* alpontjában meghatározott felülvizsgálati ok ugyanis csak valamennyi törvényi feltétel együttes megállapítása esetén képez felülvizsgálati okot, önmagában a bűncselekmény törvénysértő minősítése, vagy a Btk. más szabályának megsértése nem alapozza meg a felülvizsgálatot, ha a büntetés emellett is törvényes.
- [23] A Kúria megállapítja, hogy a bünteteskiszabási körülményekre történő hivatkozás, így a II. r. terhelt egészségi állapotának figyelembevételével kapcsolatos érvelés felülvizsgálati okként nem vehető figyelembe, mivel a Btk. 649. § (1) bekezdés b) pont *ba)* alpontjában megjelölt, a Btk. más szabályainak megsértésén kizárólag a Büntető Törvénykönyv mérlegelést nem tűrő, kógens szabályának megsértését lehet figyelembe venni, a büntetés céljára és a büntetés kiszabására vonatkozó szabályok pedig nem ilyenek, mivel e körben bírói mérlegelésnek van helye. A felülvizsgálat keretében a jogerős határozatban megállapított büntetés önmagában nem, hanem csak akkor támadható, ha a cselekmény törvénysértő minősítése vagy más anyagi jogszabály sérelme miatt szabtak ki törvénysértő büntetést vagy alkalmaztak törvénysértő intézkedést. A büntetés törvényessége kérdésében csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a kiszabott büntetés, illetve annak neme és mértéke a büntetőtörvény valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik (BH 2012.239.). A bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy konkrét ügyben, illetve az adott terhelt esetében mit tekint enyhítő vagy súlyosító körülménynek, s azt miként értékeli. Kétségtelen, hogy ennek során a bíróságnak figyelemmel kell lennie a Btk. 79–80. §-ainak rendelkezéseire, valamint az 56. BK véleményben (korábban BK 154. számú állásfoglalásban) foglaltakra. Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy ezek a bünteteskiszabási tevékenység mérlegelendő, mérlegelésre váró támpontjai. Miután pedig az anyagi jogi felülvizsgálat tárgyát a bíróság bizonyítékokat mérlegelő tevékenysége nem (így a bünteteskiszabási tényezők értékelése sem) képezheti, így felülvizsgálatban az sem támadható, illetve vizsgálható, hogy az eljáró bíróság miként vette figyelembe a bünteteskiszabás elveire vonatkozó törvényi rendelkezéseket és felsőbb bírósági iránymutatásokat (BH 2017.109. számon közzétett döntés indokolás [66] bekezdés).
- [24] Felülvizsgálati eljárásban pedig a Be. 659. § (1) bekezdése értelmében bizonyításnak, így bünteteskiszabás kérdésében indítványozott bizonyításnak sincs helye.
- [25] A Kúria megállapítja, hogy a védő ugyan megjelölte a Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontját mint felülvizsgálati okot, azonban indítványa erre vonatkozó jogi és ténybeli érvelést nem tartalmaz, az indítvány kizárólag a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontjában megjelölt felülvizsgálati oknak felel meg.
- [26] A Be. 648. § *a)* pontja szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt is helye van.
- [27] A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt vagy a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [28] A Be. 651. § (2) bekezdés *c)* pontja értelmében a terhelt javára a védő a Be. 652. § (4) bekezdésére figyelemmel határidő nélkül nyújthat be felülvizsgálati indítványt.
- [29] Mindezekre figyelemmel a Kúriának azt kellett vizsgálni, hogy törvényes volt-e a II. r. terhelt költségvetést károsító cselekményének minősítése, és az üzletszerűség mint minősítő körülmény esetlegesen törvénysértő megállapítása eredményezett-e törvénysértő büntetést.
- [30] Mindezek mellett a Kúriának a felülvizsgálati indítvány alapján azt is vizsgálnia kellett, hogy önmagában az a tény, miszerint a II. r. terhelttel szemben bűnsegédi elkövetői minőség alapján szabták ki a büntetést, törvénysértővé teszi-e azt akkor, ha az I. r. terhelttel szemben ugyanezen cselekmény vonatkozásában a felelősségét közvetett tettesi alakzatban állapították meg.
- [31] A Btk. 396. § (1) bekezdés *a)* pontja szerint: aki költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában más tervedésbe ejt, tervedésben tart, valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, vagy a valós tény elhallgatja és ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz, büntetett miatt 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- [32] A Btk. 396. § (9) bekezdés *a)* pontja értelmében költségvetésen az államháztartás alrendszerének költségvetését is, míg *b)* pontja szerint vagyoni hátrány alatt a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség nem teljesítése miatt bekövetkezett bevételkiesést is érteni kell.
- [33] A Btk. 396. § (5) bekezdés *b)* pontjának II. fordulata szerint a büntetés 5 évtől 10 évig terjedő szabadságvesztés, ha a különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalást üzletszerűen követik el.
- [34] A cselekmény költségvetést károsító tényállásszerű elkövetés idejére (2012. július 20-tól 2013. július 20-ig) figyelemmel alkalmazandó hatályú Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pontja szerint üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik.
- [35] A Btk. 459. § (6) bekezdés *d)* pontja alapján 50 000 001 és 500 000 000 forint között különösen nagy az e törvény alkalmazásában figyelembe veendő vagyoni hátrány összege.

- [36] Mindezek alapján az irányadó tényállás ismertett tényeit figyelembe véve megállapítható, hogy az I. és II. r. terhelték cselekményükkel az állami költségvetésnek okozott vagyoni hátrány összegére tekintettel megvalósították a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző költségvetési csalást, amely különösen nagy vagyoni hátrányt okozott. Erre figyelemmel amennyiben az üzletszerű minősítés megállapítása törvényes volt, úgy a II. r. terhelt terhére megállapított költségvetést károsító bűncselekmény minősítése is törvényes.
- [37] A védő az üzletszerűség körében tévesen értelmezte az irányadó bírói gyakorlatot, ebben a körben a folytatólágosság és az üzletszerűség megállapíthatóságát több esetben összekötötte, illetve nem megfelelően értelmezte a folytatólágosság törvényi egysége, a természetes egység, illetve az összefoglalt bűncselekmény különös részi törvényi egysége mellett. Ebben a körben a Kúria korábban már egyértelmű értelmezést adott a BH 2015.59. számon közzétett Bhar.II.1549/2013/11. számú ítéletében.
- [38] A Kúria az ügyben a másodfokú bíróság jogértelmezését vizsgálva megállapította, hogy a Btk. 396. §-ában foglalt költségvetési csalás törvényi tényállásán belül értékelésre kerülő különböző elkövetési magatartások egységet alkotnak és a folytatólágosság megállapításának nincs helye. A költségvetési csalás Btk. 396. §-ában foglalt törvényi tényállása ún. különös részi törvényi egység, összefoglalt bűncselekmény. A jogalkotó a Különös Részben létrehozott törvényi egységgel olyan, akár egymással össze nem függő cselekményeket olvasztott egyetlen bűncselekmény tényállásába, amelyek esetében az ugyanazon elkövető által meghatározott költségvetések sérelmére elkövetett, akár térben és időben elkülönülten végrehajtott cselekmények értékelését bűncselekmény egységként rendelte megítélni. Az összefoglalt bűncselekmények esetén kizárt a Btk. Különös Részében egy bűncselekményként megállapított, különös részi törvényi egységként szabályozott összefoglalt bűncselekményt alkotó egyes részcsselekmények esetében a folytatólágosság törvényi egységének megállapítása, mivel a folytatólágosság mint általános részi törvényi egység csak abban az esetben állapítható meg, ha a folytatólágosság egységébe tartozó, egy eljárásban elbírált cselekmények önmagukban is bűncselekményt valósítanak meg. Amennyiben az egyes részcsselekmények valósítanak meg akár önmagukban bűncselekményeket, akár a többi részcsselekménnyel együtt bűncselekményeket, a jogalkotó rendelkezésének megfelelően egyetlen különös részi törvényi tényállás keretein belül egy rendbeli, egységet képező cselekményként kerülnek értékelésre; így ez a folytatólágos egység megállapítását értelemszerűen kizárja, mivel ilyen esetben az összefoglalt bűncselekmény mint egy bűncselekmény kerül egy eljárásban elbírálásra. Önmagában azonban az, hogy a költségvetési csalás mint különös részi törvényi egység, nem azonos a folytatólágos egységgel, nem zárja ki az üzletszerűség mint minősítés megállapítását.
- [39] A Kúria a hivatkozott ítéletében kifejtette: a korábbi és a hatályos büntetőtörvény azonos tartalmú fogalma szerint üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik [1978. évi IV. tv. (korábbi Btk.) 137. § 9. pont, Btk. 459. § (1) bek. 28. pont].
- [40] Nem kétséges, hogy a folytatólágos elkövetés megállapítása nem azonos az üzletszerű elkövetéssel, vagyis az előbbiből nem feltétlenül következik az utóbbi (pl. a tolvaj pusztán bosszúból lopja meg többszörösen a haragosát). Az adóelvonással megvalósuló, a folytatólágos elkövetés ismérveit hordozó végrehajtás esetén viszont már igencsak szorossá válik a folytatólágosság és az üzletszerűség kapcsolódása, mivel aki az adót – ide nem értve az egyszerű késedelmet – szándékolta nem vallja be, azt nem is akarja megfizetni, vagyis egyértelműen haszonszerzésre törekszik (lásd 95. BKV III. pontja). Ha az adóelvonás a részéről ismétlődik – különösen, ha az ismétlődés többszörös –, akkor a rendszeres haszonszerzésre törekvés tetten érhető.
- [41] A költségvetési csalás tekintetében a különös részi törvényi egység folytán a vizsgált bűncselekmény körében az üzletszerűség megállapítása eltérő szempontok szerint vizsgálandó.
- [42] Mind az adócsalás folytatólágosan elkövetett bűncselekmény egységébe, mind pedig a törvényi egység különös eseteként szabályozott költségvetési csalásba – bár ez utóbbi bűncselekménybe nem szükségképpen – önmagukban bűncselekményt képező és a törvényi egységi konstrukció hiányában egymással egyébként valóságos anyagi halmazatban álló bűncselekmények tartozhatnak. Az a körülmény pedig, hogy a törvény rendelkezése folytán a több, egymással valódi anyagi halmazatban álló bűncselekményt egy rendbeli bűncselekményként kell értékelni, nem vezethet oda, hogy a mesterségesen kialakított egy rendbeli bűncselekményre figyelemmel a – rendszerint több bűncselekmény elkövetését igénylő – üzletszerűség megállapítására nem kerülhet sor.
- [43] Az üzletszerűség megállapításának két konjunktív feltétele van: egyfelől az azonos vagy hasonló bűncselekmények elkövetése (tárgyi oldal), másfelől pedig a rendszeres haszonszerzésre törekvés (alanyi oldal).
- [44] A költségvetési csalás tényállása összefoglalt bűncselekmény, olyan törvényi egység, amely akár egymással össze nem függő cselekményeket olvaszt egyetlen bűncselekmény tényállásába. Ennél fogva nem kizárt a bűncselekmény-egységként értékelése az egyébként térben és időben is elkülönülten végrehajtott cselekményeknek. Az ilyen, önmagukban is bűncselekményt eredményező – valódi anyagi halmazatszerű – részcsselekmények alapját képezhetik a több ugyanolyan bűncselekmény megállapításának az üzletszerű elkövetés fogalmában.
- [45] Általában több bűncselekmény elkövetése alapján kerülhet sor az üzletszerűség megállapítására. Nem kizárt azonban az sem, hogy egyetlen bűncselekmény alapozza meg az üzletszerűséget, feltéve, hogy az elkövető rendszeres haszonszerzésre törekedve több bűncselekmény elkövetését határozta el (BH 2011.92.II.). A rendszeres haszonszerzésre törekvés az elkövető célzatára utal. Az üzletszerűség megállapítható akkor is, ha a célzat nem realizálódik; vagyis, ha az elkövető nem jut hozzá az általa remélt

- vagyontárgyakhoz, anyagi javakhoz, illetve, ha ténylegesen nem tesz szert haszonra. Nem feltétele az üzletszerűség megállapíthatóságának az sem, hogy a bűnözés legyen az elkövető egyetlen keresetforrása. Elégséges, ha a bűncselekményeket azért valósítja meg, hogy ily módon jövedelmét rendszeresen kiegészítse.
- [46] Mindezekre figyelemmel a Kúria nem értett egyet azzal a következtetéssel, hogy a folytatólagosan elkövetett adócsalás esetén a folytatólagosság egységébe tartozó egy rendbeli bűncselekmény önmagában nem képezheti az üzletszerű elkövetés megállapításának az alapját. A hatályos Btk. rendszerében pedig ez a végkövetkeztetés olyan contra legem értelmezéshez vezetne, amely tagadná, hogy a költségvetési csalásba illeszkedő, haszonszerzésre törekvő elkövetés akárhányszori ismétlődés mellett sem lehetne üzletszerűen elkövetettnek minősíthető (BH 2015.59. számon közzétett döntés [68]–[78]).
- [47] Jelen ügyben a korábbi, a költségvetési csalás bűncselekményét megelőző szabályozás szerinti adócsalás bűncselekményének vizsgálata fel sem merül, mivel a cselekmény az elkövetési időre figyelemmel kizárólag a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző költségvetési csalásnak minősülhet. Ekként nincs jelentősége annak, hogy az egyes részselekmények milyen összegű vagyoni hátrányt eredményeztek, a költségvetési csalás esetében a minősítés szempontjából valamennyi részselekménnyel együttesen okozott vagyoni hátrány összege a meghatározó.
- [48] A folytatólagosság törvényi egységének hiánya ugyanakkor a fentebb kifejtettek alapján nem akadályozza az üzletszerűség mint minősítő körülmény megállapításának, mivel a folytatólagosság és az üzletszerűség nem azonos törvényi fogalmak.
- [49] A II. r. terhelte az irányadó tényállás alapján a költségvetési csalás bűncselekményét bűnsegédként követte el, így az általa elkövetett cselekmény minősítése, valamint a bűncselekményhez kapcsolódó büntetési tétel is a tettes magatartásához igazodik.
- [50] A védő által is hivatkozott 3/2011. BJE határozat II. pontja értelmében amennyiben a felbujtó rendszeres haszonszerzésre törekedve több tettest bír rá ugyanolyan vagy hasonló olyan bűncselekmény elkövetésére, amelynek az üzletszerű elkövetés a minősítő körülménye, a minősített esetért felelősséggel csak akkor tartozik, ha az üzletszerűség a tettesi bűncselekmény tekintetében is megállapítható. Egyébként a felbujtó ilyen magatartása kizárólag a büntetés kiszabása körében értékelendő. Ez az elv értelemszerűen vonatkozik arra az esetre is, ha a többszöri felbujtás olyan alapcselekményeket vált ki, amelyeket társtettesek nem üzletszerűen követnek el, továbbá arra a bűnsegédre is, akinek cselekménye nem üzletszerűen elkövetett tettesi alapcselekményekhez kapcsolódik.
- [51] A jogegységi határozat indoklása kifejti: a részesség dogmatikai ismérve, ezáltal járulékos természetének az alapja az, hogy a részesi elkövető tényállási elemet, legyen az személyes körülmény, elkövetési mód, eredmény stb. közvetlenül nem valósíthat meg, márpedig bármely minősítő körülmény a törvényi tényállás része, tényállási elem. A részes azért a bűncselekményért felel, amit a tettes elkövet. A járulékoság elve folytán a részes cselekményének jogi minősítése is a tettesi cselekmény jogi minősítéséhez igazodik. A részesi oldalon tehát üzletszerűen elkövetettként akkor minősülhet a bűncselekmény, ha a rábírás maga üzletszerű bűnelkövetésre irányul, avagy a bűnsegéd az üzletszerűen elkövetett tettesi alapcselekményhez nyújt segítséget.
- [52] Mindez jelen ügyre vonatkoztatva azt jelenti, hogy amennyiben a II. r. terhelte a cselekményt az I. r. terhelte mint közvetett tettes bűnsegédeként követte el, a bűnsegédi cselekmény minősítésének a tettes által elkövetett bűncselekmény helyes minősítéséhez kell igazodnia.
- [53] A jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállást figyelembe véve az ügyben eljáró bíróságok helyesen állapították meg, hogy az I. r. terhelte közvetett tettesként követte el a bűncselekményt. Az irányadó tényállás részét képezi az, hogy a V. Kft. egyetlen, önálló cégjegyzési jogosultsággal rendelkező ügyvezetője valós ügyleti akarat és szándék nélkül K. A. Cs. volt, aki a cégalapításhoz szükséges okiratok aláírásán túl a kft. nevében és képviselőként soha nem járt el, a társaság működtetése és gazdasági tevékenység végzése nem állt szándékában, arra anyagi lehetősége sem volt, üzlettrészenek névértékét sem fizette ki. A céget ténylegesen az I. r. és II. r. terheltek irányították, a társaság gazdasági tevékenysége körében mind stratégiai, mind pénzügyi kérdésekben ők rendelkeztek döntési jogkörrel. A kft.-t terhelő bevallási kötelezettséget a tényállás szerint ténylegesen az I. r. terhelte teljesítette, melyhez a II. r. terhelte a kft. irányításában, döntések meghozatalában és az e-mail cím rendelkezésre bocsátásával segítséget nyújtott.
- [54] A költségvetési csalást tettesként az követheti el, akit személyében terhel a gazdasági társaság adójogviszonyban fennálló kötelezettségének teljesítése. Amennyiben ez a személy tévedésben van, a tévedésben lévő személyt felhasználó személy a költségvetési csalás esetében közvetett tettesként felel.
- [55] A Btk. 12. §-a szerint elkövető a tettes, a közvetett tettes és a társtettes (a továbbiakban együtt: tettesek), valamint a felbujtó és a bűnsegéd (a továbbiakban együtt: részesek).
- [57] A Btk. 14. § (2) bekezdése szerint bűnsegéd az, aki a bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt.
- [58] A Btk. 14. § (3) bekezdése kimondja, hogy a részesekre is a tettesekre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni.
- [59] Mindezekre figyelemmel megállapítható, hogy az I. r. terhelte cselekményének minősítése törvényes, az közvetett tettesként elkövetett, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és az (5) bekezdés b) pont II. fordulata szerint minősülő költségvetési csalás büntettként értékelendő; erre figyelemmel a II. r. terhelte bűnösségét is az általa bűnsegédként elkövetett, a tettesi minősítéshez igazodó, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és az (5) bekezdés b) pont II. fordulata szerint minősülő költségvetési csalás büntettként kell megállapítani. Mivel a részesekkel szemben a tettesrel azonos büntetési tételkeret között kell kiszabni a büntetést, a lényegében ugyanazon történeti tényállásban

szereplő cselekményt részesként (bűnsegédként) elkövető II. r. terhelt esetében a cselekmény közvetett tettesével, az I. r. terhelttel szemben kiszabott büntetéssel azonos büntetés nem törvénytörő; különös figyelemmel arra, hogy annak kiszabására eleve kizárólag enyhítő szakasz alkalmazásával kerülhetett sor [Btk. 82. § (2) bek. b) pont]. A Btk. 82. § (2) bekezdés b) pontja értelmében 2 évi szabadságvesztésnél rövidebb tartamú szabadságvesztés kiszabása törvényesen nem is lett volna lehetséges. Ekként a kiszabott büntetés éppen annak ennél enyhébb tartamban vagy büntetési nemben történő meghatározásával válna törvénytörővé.

- [60] Mindezekre tekintettel a felülvizsgálati indítvány ebben a részében alaptalan.
- [61] A Be. 659. § (5) bekezdésére figyelemmel a Kúria a jogerős ügydöntő határozatot csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott okok alapján bírálta felül, hivatalból vizsgálta azonban a Be. 659. § (6) bekezdése szerint a Be. 649. § (2) bekezdésében foglalt okok fennállását. A Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott felülvizsgálati okot képező eljárási szabálysértéseket a Kúria nem állapított meg.
- [62] Mindezekre tekintettel a Kúria a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdése szerinti összetételű tanácsban, a Be. 660. §-a szerint tanácsulésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján a törvényszék ítéletét és az ítéletábra végzését a II. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartotta, mert a felülvizsgálati indítványnak – nem kizárt részében – nem adott helyt.

(Kúria Bfv.I.1.116/2022/6.)

239 A perújítás megengedhetősége tárgyában való döntésből is ki van zárva az a bíró, aki az ügyben a vádemelés előtt nyomozási bíróként, vagy a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés felülbírálati során eljár [Be. 14. § (3) bek. a) és e) pont, 14. § (8) bek., 637. § (1) bek. a) pont, 643. § (1) bek.; 1998. évi XIX. tv. (korábbi Be.) 21. § (3) bek. a) pont].

- [1] Az ítéletábra a tanácsulésen meghozott végzésével a II. r. terhelt által a törvényszék és az ítéletábra mint másodfokú bíróság ítéletével szemben előterjesztett perújítási indítványt a Be. 644. § (6) bekezdése alapján – mint alaptalant – elutasította.
- [2] A perújítási indítványt elutasító végzés ellen a II. r. terhelt a kézbesítési íven jelentett be fellebbezést, amelyet nem indokolt.
- [3] A Legfőbb Ügyészség átiratában a fellebbezést alaposnak tartotta. Indítványozta, hogy a Kúria a fellebbezéssel támadott végzést a Be. 608. § (1) bekezdés b) pontjára figyelemmel helyezze hatályon kívül és az ítéletábrát utasítsa új eljárásra, mert annak meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt.
- [4] A II. r. terhelt fellebbezése – a Legfőbb Ügyészség indítványában foglalt indok szerint – alapos.
- [5] A Kúria az iratok alapján megállapította, hogy a perújítás megengedhetősége tárgyában hozott, fellebbezéssel támadott határozat meghozatalában a tanács tagjaként dr. R. T., dr. Z. K. és dr. P. B. bírók vettek részt.
- [6] Az alapügy nyomozási szakaszában – a II. r. gyanúsított letartóztatásának meghosszabbítása tárgyában hozott nyomozási bírói végzés elleni fellebbezés elbírálásában – a törvényszék végzésének meghozatalában – a tanács tagjaként dr. P. B. bíró is részt vett.
- [7] A Be. 14. § (3) bekezdés a) pontja értelmében a vádemelést követően a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben a vádemelés előtt nyomozási bíróként, vagy a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés tárgyában eljár.
- [8] A perújítási eljárás nyilvánvalóan a bíróság vádemelést követő további eljárása körébe tartozik, ezért dr. P. B. bíró a perújítási indítvány megengedhetősége iránti eljárásban kizárt bíró (Kúria Bfv.II.1258/2018/19. [55] bekezdés).
- [9] Az Alkotmánybíróság a 34/2013. (XI. 22.) AB határozatában az előzetes letartóztatás egy éven túli felülvizsgálatával [1998. évi XIX. tv. (a továbbiakban: korábbi Be.) 207. § (6) bek.] kapcsolatosan az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó alkotmányos követelményként állapította meg, hogy a megyei bíróság egyes bíróját a korábbi Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjának megfelelően a bíróság további eljárásából ki van zárva.
- [10] Az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy a vádemelés előtt a gyanú megalapozottságát illetően a bizonyítékokról való előzetes állásfoglalás csakúgy, mint a büntetőügyre vonatkozó olyan adatok megismerése, amelyeket a tárgyalás során nem használnak fel bizonyítékként, mind olyan körülményeknek tekinthetők, amelyek alapján a nyomozási bíró jogkörében korábban eljáró ítélező bíróság tagjainak pártatlanságát kétely övezheti (indokolás [53] bekezdés), ez pedig a tisztességes eljárás alkotmányos jogát sérti.
- [11] Az Alkotmánybíróság a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatában pedig kimondta, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből eredő alkotmányos követelmény a korábbi Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazásakor, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során, bíróként járt el; érte ezalatt a nyomozási bíró határozatának másodfokú felülbírálati során eljáró bírót is. Az alkotmányos követelmény az alkotmánybírósági határozatot, 2016. november 30. napját követően indult büntetőügyekben volt alkalmazandó.
- [12] A korábbi Be.-nek az Alkotmánybíróság által a fentiek szerint értelmezett rendelkezését [korábbi Be. 21. § (3) bekezdés a) pontja] a jelen büntetőeljárás megindulásakor és jelenleg is hatályos eljárási törvény is tartalmazza, azzal – az Alkotmánybíróság határozata nyomán szükségessé vált – jogalkotó által tett kiegészítéssel, hogy a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés folytán másodfokon eljáró bírót a további eljárásból immár kizártnak nevesítette is. Vagyis az Alkotmánybíróság által megfogalmazott alkotmányos követelmény a hatályos Be. szerint is, annak hatályba lépésétől (2018. július 1.) kezdődően mint törvényi előírás alkalmazandó.

- [13] Az is megállapítható, hogy a perújítás mint rendkívüli jogorvoslat megengedhetősége tárgyában, a Be. 643. § (1) bekezdése szerinti döntés meghozatala során – amennyiben a perújítás hivatkozási oka új bizonyíték – a perújítási cél elérésének alkalmassága (valószínűsége) tárgyában is állást kell foglalnia a bíróságnak [Be. 637. § (1) bek. a) pont]. Ez pedig elvi alkotmányos aggályt vethet fel annak a perújítás megengedhetőség tárgyában döntő bírónak a pártatlanságával szemben, akinél fennáll a lehetősége, hogy a nyomozási szakban is eljárva olyan adatokat, bizonyítékokat ismerhetett meg, amelyeket a vádemeléskor a vád tárgyává tett cselekmény vonatkozásában az ügyészség már nem jelölt meg bizonyítékként és a bírósági eljárásban nem használtak fel (nem tettek a bizonyítás tárgyává).
- [14] A Kúria a teljesség érdekében utal arra is, hogy a Be. 14. § (3) bekezdés e) pontja fogalmaz meg – a rendkívüli jogorvoslati eljárásokra vonatkozó, így a perújításra is irányadó – kizárási okot. Ezen kizárási ok alóli kivételt szabályoz a Be. 14. § (8) bekezdése, amely szerint a (3) bekezdés e) pontja esetén nem kizárási ok, ha az alapügyben a bíró olyan határozat meghozatalában vett részt, amelyet a rendkívüli jogorvoslati indítvány nem érint.
- [15] Kétségtelen, hogy a nyomozási bíró határozata – mivel nem a vádról rendelkező ügydöntő határozat – perújítással nem támadható, azt a perújítási indítvány ezért nem is érintheti. Jelen ügyben azonban a kivételt engedő szabály alapján sem járhatott el a korábban nyomozási bírói ügyben a másodfokú határozat meghozatalában résztvevő bíró. A Be. 14. § (3) bekezdés a) pontja szerinti kizárási ok kategorikus, az alól a jogalkotó kivételt nem fogalmazott meg. Vagyis amennyiben a nyomozás során az adott bíró valamely határozat meghozatala során eljár, a további eljárásból feltétel nélkül kizárt, és a (8) bekezdésben foglalt – a Be. 14. § (3) bekezdés e) pontjában meghatározott kizárási ok alóli – kivétel teljesülése nem vizsgálható.
- [16] A Be. 608. § (1) bekezdés b) pontja értelmében – a Be. 614. § (1) bekezdésére figyelemmel – feltétlen hatályon kívül helyezést eredményez, ha akár az ügydöntő, akár a nem ügydöntő határozat meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt.
- [17] Ekként a Kúria az ítéletábra fellebbezéssel megtámadott végzését a Be. 645. § (4) bekezdés 2. fordulata szerinti tanácsulésen eljárva, figyelemmel a Be. 614. § (1) bekezdésében és (3) bekezdésében írtakra, a Be. 608. § (1) bekezdés b) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította.
- [18] Az ítéletábrának a megismételt eljárásban a bíró kizárására vonatkozó szabályok betartásával megalakított tanácsban kell eljárnia.

(Kúria Bpkf.I.383/2023/3.)

240 A kizárási ok – akár az eljáró bíró, akár más általi – bejelentése intézkedési kötelezettséget keletkeztet.

A járásbíró elnöke nem intézkedett másik bíró kijelölése iránt, és nem született a kizárással kapcsolatos bírósági határozat sem. Ez pedig azt jelenti, hogy az ügyben az eljáró bíró által bejelentett

kizárási ok nem került elbírálásra.

Az első fokon eljáró egyesbíró ekként a törvény szerint kizárt volt, mert a személyére vonatkozó kizárási ok bejelentése ellenére az ügyben továbbra is úgy járt el, hogy a bejelentés nem került elintézésre.

Következésképpen az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt, a Be. 608. § (1) bekezdés b) pontjában írt abszolút eljárási szabálysértés megvalósult, amelyet a másodfokú eljárásban sem lehetett volna orvosolni [Be. 15. § (1) bek., 16. § (2) bek., 18. § (2) bek., 649. § (2) bek. d) pont].

- [1] A járásbíró a 2021. november 25. napján kihirdetett ítéletével a terhelt bűnösnek mondta ki információs rendszer megsértésének büntetében [Btk. 423. § (2) bek. b) pont], ezért őt 20 nap elzárásra ítélte. Rendelkezett a bűnjelekről és a bűnügyi költségről.
- [2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a törvényszék mint másodfokú bíróság a 2022. május 19. napján meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét annyiban változtatta meg, hogy az elzárás tartamát 50 napra súlyosította; egyebekben azt helybenhagyta.
- [3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára alapítottan terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a bűncselekmény hiányában történő felmentése érdekében.
- [4] Indokai szerint a büntetés-végrehajtási intézet információs rendszere több tűzfalal védett, az intézet által biztosított telefon, illetve az ún. TURBO SIM-kártya pedig egyaránt alkalmatlan az információs rendszer megsértésére. Ezeket állítása szerint nem is ő használta.
- [5] A Legfőbb Ügyészség a terhelt felülvizsgálati indítványát részben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [6] Ugyanakkor kifejtette, hogy az elsőfokú eljárásban feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés történt, mert az ítélet meghozatalában kizárt bíró vett részt.
- [7] Az első fokon eljáró és ítéletet hozó egyesbíró ugyanis elfoglaltságot jelentett be az ügyben, amelyet azonban nem bíráltak el. A Be. 18. § (1) bekezdése ugyanakkor akként rendelkezik, hogy az a bíró, aki a személyére vonatkozó kizárási okot maga jelentette be vagy a más által bejelentett kizáráshoz hozzájárult, a bejelentés elintézéséig az ügyben nem járhat el.
- [8] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria az első- és másodfokú ítéletet helyezze hatályon kívül, és az elsőfokú bíróságot utasítsa új eljárás lefolytatására.
- [9] A terhelt az észrevételében egyetértett az eljárási szabálysértéssel kapcsolatban a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában írtakkal.
- [10] A terhelt felülvizsgálati indítványa eltérő okból alapos.
- [11] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a jogerős ügydöntő határozattal szembeni jogi – és nem pedig ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja.
- [12] A Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, hogy felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen van helye, kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra

- hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [13] A terhelt a felülvizsgálati indítványt anyagi jogi szabálysértésre hivatkozással terjesztette elő.
- [14] A Be. 657. § (5) bekezdése alapján az ügyészség a nyilatkozatában a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott okra (eljárási szabálysértés) akkor is hivatkozhat, ha felülvizsgálati indítványt nem terjesztett elő. Ennek megfelelően jelezte az ügyészség átiratában, hogy az elsőfokú eljárásban a Be. 608. § (1) bekezdés b) pontja szerinti abszolút eljárási szabálysértés valósult meg.
- [15] A Kúria a megtámadott határozatot a Be. 649. § (2) bekezdése alapján akkor is felülbírálja, ha az indítványt nem ebből az okból nyújtották be.
- [16] Ekként az abszolút eljárási szabálysértések miatti felülbírálat hivatalbóli.
- [17] A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. Ilyen feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés a Be. 608. § (1) bekezdés b) pontja szerint, ha az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt.
- [18] A bíró kizárására vonatkozó okokat a Be. 14. §-a sorolja fel. Törvény szerint kizárt a bíró, ha vele szemben valamely objektív, konkrét kizárási ok áll fenn [Be. 14. § (1) bek. a)–d) pont, (3) és (4) bek.], illetve, ha önmagával szemben elfogultságot jelentett be [17/2001. (VI. 1.) számú AB határozat]. Szintén kizárt az a bíró, akinek kizárását a Be. 14. § (1) bekezdés e) pontja szerint egyéb okból indítványozták, és kizárásának elintézése igazgatási úton megtörtént, vagy kizárását külön határozat megállapította [3/2021. (V. 13.) számú BK vélemény].
- [19] A Be. 15. § (1) bekezdése szerint a bíró a vele szemben felmerült kizárási okot, a tanács elnöke a tanács tagjával szemben felmerült és a tudomására jutott kizárási okot köteles a bíróság elnökének haladéktalanul bejelenteni.
- [20] A Be. 16. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a bíró a rá vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, vagy a más által bejelentett kizárási ok fennálltát elismeri, a bíróság elnöke intézkedik másik bíró kijelölése iránt. Ebben az esetben a kizárásról nem kell külön határozatot hozni. Ellenben, ha a kizárási igazgatási ügykörben nem intézhető el, a bíró kizárása tárgyában a bíróság másik egyesbírája az ügyiratok alapján határoz [Be. 17. § (1) bek.].
- [21] E törvényi szabályok alapján nyilvánvaló, hogy a kizárási ok – akár az eljáró bíró, akár más általi – bejelentése intézkedési kötelezettséget keletkeztet, a bejelentett kizárási okot el kell bírálni. Ez történhet igazgatási ügykörben, azaz másik bíró kijelölése iránti intézkedéssel, vagy a bíróság által, a kizárást kimondó vagy azt megtagadó határozattal.
- [22] A Be. 18. § (1) bekezdése előírja, hogy az a bíró, aki a személyére vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, vagy a más által bejelentett kizáráshoz hozzájárult, a bejelentés elintézéséig az ügyben nem járhat el. Minden más esetben az érintett bíró továbbra is eljárhat és ügydöntő határozatot hozhat.
- [23] A rendelkezésre álló ügyiratok alapján a Kúria megállapította: az ügyben első fokon eljáró bíró 2021. július 5. napján úgy nyilatkozott, hogy az igazságszolgáltatás pártatlanságába vetett hit szem előtt tartásával elfogultságot jelent be, mert a terhelt a járásbíróság ellen polgári pert indított. A polgári perben a járásbíróság valamennyi polgári ügyszakos bírója elfogultságot jelentett be, melyre tekintettel az ítéletábra a polgári eljárás lefolytatására az M. Törvényszéket jelölte ki.
- [24] Ezután a járásbíróság 2021. július 26. napján tárgyalást tűzött 2021. október 12. napjára. A kitűző végzéshez csatolt iraton található kézzel írott hivatalos feljegyzés a következőket tartalmazza: „Elnökiből, miszerint polgári ügyszakos bírókra vonatkozik az elfogultság. Tárgyalásra tűzhető!”.
- [25] Ezt követően ugyanazon eljáró bíró a 2021. november 25. napján megtartott tárgyaláson ügydöntő határozatot hozott.
- [26] A Kúria megállapította, hogy a járásbíróság elnöke nem intézkedett másik bíró kijelölése iránt, és az ügyiratok között nem lelhető fel a kizárással kapcsolatos bírósági határozat sem.
- [27] Ez pedig azt jelenti, hogy az ügyben az eljáró bíró által bejelentett kizárási ok nem került elbírálásra, mivel igazgatási ügykörben csupán másik bíró kijelölése történhet meg.
- [28] A Be. 18. § (2) bekezdésének egyértelmű szabálya, hogy az a bíró, aki a személyére vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, a bejelentés elintézéséig az ügyben nem járhat el, másképpen szólva (ezen döntésig) az eljárásból ki van zárva.
- [29] Jelen ügyben az első fokon eljáró egyesbíró ekként a törvény szerint kizárt volt, mert a személyére vonatkozó kizárási ok bejelentése ellenére az ügyben továbbra is úgy járt el, hogy a bejelentés nem került elintézésre.
- [30] Következésképpen az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt, a Be. 608. § (1) bekezdés b) pontjában írt abszolút eljárási szabálysértés megvalósult, amelyet a másodfokú eljárásban sem lehetett volna orvosolni.
- [31] Ekként a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva a felülvizsgálati indítványnak eltérő okból helyt adott, a járásbíróság, illetve a törvényszék ítéletét a Be. 663. § (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította.

(Kúria Bfv.III.1.157/2022/12.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

POLGÁRI SZAKÁG

241 A telki szolgalmi jog korlátozott dologi jog, amelynek értelmében valamely ingatlan (uralkodó telek) mindenkori birtokosa más ingatlanának (szolgáló telek) meghatározott módon hasznát veheti. A telki szolgalmat szabályozó jogszabályi rendelkezés a szolgalmak lehetséges körére csupán példálózó, javasoló felsorolást ad. A felsorolásban nem szereplő egyéb telki szolgalmak is létrejöhetnek, ha az megfelel annak a feltételnek, hogy a telki szolgalmat a szolgáló telek olyan megterhelése, ami az uralkodó telek használatára előnyös. [1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 121. § (5) bek., 166. § (1)–(2) bek.; 1997. évi CXLI. törvény (Inyvtv.) 5. § (3) bek.]

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes tulajdonában álló perbeli 1. számú ingatlan szomszédos az alperes tulajdonában álló perbeli 2. számú ingatlan, amelyen az SZ. csárda működik. A csárdát egy korábbi termelőszövetkezet építtette, a csárda bejárata előtt parkolót alakítottak ki, annak megközelítését betonozott út biztosította. A TSZ jogutódja, az A. Termelőszövetkezet (a továbbiakban: termelőszövetkezet) az 1992. október 16-án megtartott vagyonmegosztó közgyűlésen meghozott határozatával a termelőszövetkezetből kiváló N. Gy., B. B. és T. I. (a továbbiakban: az alperes jogelődjei) tulajdonába adta szövetkezeti üzletrészüket fejében a 2. számú ingatlant, amelynek akkori hrsz.-a .../6, területe 2085 m² volt. Az ingatlan birtokba adásának időpontja 1992. október 16. volt. Az 1992. november 24-én megkötött adásvételi szerződésben utaltak a vagyonmegosztó közgyűlés jegyzőkönyvére, mely szerint az alperes jogelődjei megszerezték a 2. számú ingatlanhoz tartozó parkoló területét is. Ezt a területet néhány évvel később felújították, aszfaltozták, arra parkolósávokat festettek, biztosították kivilágítását, karbantartásáról, takarításáról gondoskodtak, az ezzel együtt járó költségeket viselték. A 2. számú ingatlant az alperes 2012. május 7-én vásárolta meg jogelődjeitől, akik egyébként alapítói az alperesnek.
- [2] A TSZ és a termelőszövetkezet tulajdonában állt a .../15 hrsz.-ú ingatlan, ami 1999-ben az SZ. TSZ. Kft. tulajdonába került apport jogcímén. Az ingatlan helyrajzi száma a későbbiekben .../59-re változott, az ingatlant 2001. november 20-án az SZ. Kft. vásárolta meg. Ebből az ingatlanból 2004-ben megosztás folytán kialakították a .../125, a .../126, a .../127 hrsz.-ú ingatlanokat. A .../126 hrsz.-ú ingatlan foglalta magába a csárda dolgozói és vendégei által használt parkolót és az odavezető utat.
- [3] A felperes az SZ. Kft.-től 2005. december 6-án megvásárolta a .../126 hrsz.-ú ingatlanból 940 m²-t, ez a terület foglalta magába a parkolót és a betonutat. A felperes a 940 m² területet a .../124 hrsz.-ú ingatlan területéhez kívánta csatolni. A .../124 hrsz.-ú ingatlant megosztották, ennek keretében kialakították az 1. számú ingatlant, ennek területébe

beolvadt a .../126 hrsz.-ú ingatlan területéből 894 m². Az 1. számú ingatlan részét a csárda parkolója és az odavezető aszfaltozott út.

- [4] Az SZ. Kft. képviselőjében dr. A. M. ügyvéd 2006. június 8-án kelt levelével hívta fel az alperes jogelődjeit, hogy az 1. számú ingatlant ne használják, a parkolással megvalósult jogellenes állapotot szüntessék meg. Ezen írásbeli felszólítást megelőzően a csárda dolgozói és vendégei használták a parkoló területét és az odavezető betonozott utat. Az SZ. Kft. 2006. július 20-án megbízta a felperest a .../126 hrsz.-ú ingatlanon kerítésalap építési munkálatainak elvégzésével, a munkák miatt az alperes egyik jogelődje, N. Gy. birtokvédelmet kért, amelyet a bíróság mint másodfokú bíróság ítéletével jogerősen elutasított. A bíróság megállapította, hogy a felek a csárda parkolóját közösen használják. Az alperes az 1. és a 2. számú ingatlan határánál 2015 júniusában járdát épített a parkolót határoló szegélykőhöz csatlakozva a csárda teraszáig. A felperes birtokháborítás megszüntetése iránt kérelmet nyújtott be a jegyzőhöz, aki a kérelmet elutasította.

A felperes keresete, az alperes védekezése és viszontkeresete

- [5] A felperes keresetében a jegyző határozatának megváltoztatását kérte: az alperes kötelezését az ingatlan határán átnyúló járda elbontására, az eredeti állapotot helyreállítására.
- [6] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Hangsúlyozta, hogy a járdát az évtizedek óta kialakult járdaszegély vonalán építette meg, az nem érinti a felperes ingatlanát, a járdával fedett területet a felperes nem használta, ott évtizedek óta a csárda parkolója van. Viszontkeresetet terjesztett elő, amelyben kérte annak megállapítását, hogy ő, illetve jogelődjei elbirtokolták a 2. számú ingatlan javára az 1. számú ingatlan 581 m² területére a parkolási, valamint gépkocsival való és gyalogos átjárási szolgalmat.
- [7] A felperes kérte a viszontkereset elutasítását. Hangsúlyozta, hogy parkoló használatára szolgalmi jogot nem lehet alapítani, a parkoló területét az alperes nem kizárólagosan használta, annak használatára bárki jogosult volt. A szolgalmyszerű használat az alperes részéről nem valósult meg. A parkoló hiányában is tud működni a csárda, az alperes a saját ingatlanán biztosítsa a parkolás lehetőségét.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [8] Az elsőfokú bíróság hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárása során kötelezte az alperest, hogy 5,3 m² területen az általa létesített járdát saját költségén 30 napon belül bontsa el. A viszontkeresetet elutasította. A másodfokú bíróság részítéletével az elsőfokú bíróság 46. sorszámu

ítéletének keresetnek helyt adó rendelkezését helybenhagyta, a viszontkeresetet elutasító rendelkezést hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot ebben a körben újabb tárgyalásra, újabb határozat hozatalára utasította.

- [9] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárás eredményeként meghozott ítéletében megállapította, hogy az alperes – jogelődjei által – elbirtokolta az 1. számú ingatlan 581 m² terület részére a parkolási, valamint gépkocsival és gyalogosan az átjárási szolgalmat. A felperes fellebbezését elbíráló másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [10] Az ítéletek indokolásában foglaltak szerint a szolgalmat elbirtoklása 1992. október 16-tól 2002. október 16-ig megvalósult. Az alperes jogelődjei, illetve az alperes annak tudatában vásárolták meg a 2. számú ingatlan, hogy ahhoz a parkoló is hozzátartozott. A vagyonnevesítési közgyűlés jegyzőkönyvében foglaltak szerint a csárdához tartozott a parkoló. A felperes az 1. számú ingatlan megvásárlásakor tudott a parkoló alperes általi használatáról. Az ellenérték fejében tulajdont szerző felperestől elvárható volt, hogy az 1. számú ingatlan tényleges használatáról tájékozódjon, ha ezt nem tette meg, az alperessel szemben jóhiszemű megszerzésére nem hivatkozhat. Az átjárási szolgalmat elbirtoklással való megszerzését nem zárja ki, hogy a szolgáló telket az uralkodó telek birtokosán kívül mások is hasonló céllal használják. A mások részéről alkalmasszerűen megvalósított használat nem minősül szolgálomsszerű használatnak, de nem is jelenti akadályát a ténylegesen szolgálomsszerű használó javára az elbirtoklás megállapításának. A parkoló ingatlan-nyilvántartási megjelölésének hiánya nem zárja ki az elbirtokolt szolgálom bejegyzését. Az a körülmény, hogy az alperes a jelen perben érvényesített igényét korábban nem érvényesítette, illetve joga ingatlan-nyilvántartási bejegyzése iránt nem intézkedett, az elbirtoklási idő elteltével megszerzett szolgálom megállapíthatóságát nem érintette.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [11] A jogerős ítélet ellen – hatályon kívül helyezése, „a jogszabályoknak megfelelő új határozat” meghozatala, a viszontkereset elutasítása iránt – a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 121. § (5) bekezdés, 166. § (1) és (2) bekezdés, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 5. § (3) bekezdés, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. § (1) bekezdés megsértésére hivatkozott.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [19] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [20] A régi Pp. 270. § (2) bekezdésének és a régi Pp. 275. § (3) bekezdésének együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálatot anyagi jogi vagy eljárásjogi jogszabálysértés egyaránt megalapozhatja; utóbbi azonban csak akkor, ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása volt.
- [21] A régi Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a bíróság a tényállást a felek előadásának és a

bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak az egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékelni és meggyőződése szerint bírálja el. A régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megsértésére alapított felülvizsgálati érvelés a felülvizsgálati eljárás rendkívüli jogorvoslati jellegéből fakadóan nem vizsgálható, azaz a bíróság mérlegelési körébe tartozó tényállás és a bizonyítékok újabb egybevetésére és értékelésére a felülvizsgálati eljárásban már nincs lehetőség. A Kúria csak azt vizsgálja, hogy az eljárt bíróságok a mérlegelés körébe vont adatok, bizonyítékok megállapítása és azok egybevetése során nem jutottak-e nyilvánvalóan helytelen és okszerűtlen következtetésre. A bizonyítékok nyilvánvalóan okszerűtlen mérlegelésének hiányában a bizonyítékok ismételt egybevetésére (ún. felülmérlegelésére) a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség. Csak az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, ha a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálati támadott ítélettel eltérő következtetésre lehet jutni (Kúria Pfv.I.21.474/2011/10., megjelent: BH2013. 119.). Az adott esetben mindezek azonban nem állapíthatók meg. A felülvizsgálattal érintett ügyben azt kellett vizsgálni, hogy az elbirtoklás feltételei: a szolgálomsszerű használat és az elbirtokláshoz szükséges idő eltelte fennállt-e, illetve, hogy volt-e olyan ok, ami kizárta az elbirtoklást. Ezeket a körülményeket a perben eljárt bíróságok a régi Pp. 206. § (1) bekezdése megsértése nélkül teljeskörűen vizsgálták és okszerűen bírálták el azokat.

- [22] A felülvizsgálattal érintett jogvita eldöntése során abból kellett kiindulni, hogy a telki szolgálom korlátolt dologi jog, amelynek értelmében valamely ingatlan (uralkodó telek) mindenkori birtokosa más ingatlanát (szolgáló telek) meghatározott terjedelemben használhatja, vagy követelheti, hogy a szolgálommal terhelt ingatlan birtokosa a jogosultságából egyébként folyó valamely magatartástól tartózkodjék [rég Ptk. 166. § (1) bekezdés]. Azaz, az uralkodó telek birtokosa az ingatlanra előnyére egy másik ingatlanra meghatározott módon hasznát veheti. A régi Ptk. 166. § (2) bekezdésében foglaltak értelmében telki szolgálom átjárás, vízellátás és vízvezetés, pince létesítése, vezetékoszlopok elhelyezése, épület megtámasztása céljára vagy a jogosult számára előnyös, más hasonló célra lehet alapítani. A szolgálom lehetséges körét – tekintettel azok kimeríthetlenségére – a Ptk. nem határozza meg teljeskörűen, csupán javasoló, irányadó, példálózó felsorolást ad. Ennek további oka az, hogy a jogbiztonság érdekében a változó életviszonyokra reagáló, absztrakt, minden későbbi esetre alkalmazható jogszabályi rendelkezésre van szükség, továbbá telki szolgálom nem csak törvény rendelkezésével vagy elbirtoklással jöhet létre, hanem szerződéssel is. A szerződéssel létesített szolgálom esetében a felek rendelkezési szabadsága kiterjed a szolgálom tartalmának meghatározására, és a szerződési szabadság korlátját jelentően a kimerítő felsorolás a példálózó felsorolással szemben. A példálózó felsorolás pedig támpontot ad a szolgálom lehetséges céljait illetően.

- [23] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította azt, hogy telki szolgálom a jogosult (a perbeli esetben az

- alperes) számára előnyös célra jöhetett létre. Ezt a másodfokú bíróság elfogadta. A rendeltetésszerű joggyakorlás követelményeiből fakad, hogy a telki szolgalmat gyakorlása a szolgalmat gazdasági célja által meghatározott keretek között történhet. A használat mértékét és módját mindig az ingatlan adottságai, az ingatlanon való gazdálkodás vagy egyéb tevékenység módja és körülményei határozzák meg. A perben nem vitatott tény az, hogy az alperes gazdasági tevékenységének folytatásához, a csárda működéséhez, üzemeltetéséhez szükséges a parkoló, a parkoló használata, mivel egyrészt az alperes munkavállalói, másrészt pedig az alperes által nyújtott szolgáltatást igénybe vevő vendégek használják azt. Nem jogszabálysértő tehát, hogy az eljárás bíróságok megállapították erre az alperes számára előnyös célra a telki szolgalmat elbirtoklással való megszerzését. A felülvizsgálati érveléssel ellentétben az átjárás és a parkolás szolgalmat, illetőleg ezek együttes gyakorlása nem zárja ki egymást, sőt egymást feltételezve léteznek: ahhoz, hogy a csárda előtt lehessen parkolni, meg kell közelíteni a közútról a parkolót, ehhez pedig az átjárás szolgalmat gyakorlása szükséges.
- [24] A szolgalmat szerű úthasználat és parkolás megvalósulhatott az alperes és az alperes vendégei részéről is, mivel az uralkodó teleknek a szolgalmat érintett használatára azok is jogosultak, akik pl. valamilyen, az uralkodó telek birtokosával fennálló kötelmi jogviszony alapján tehetik ezt meg. A perbeli esetben ezek a személyek az alperes szolgalmat szerű használatát igénybe vevő vendégei.
- [25] A telki szolgalmat abszolút jellege egyebek mellett azt jelenti, hogy az akár elbirtoklással megszerzett szolgalmat jogosultja jogának megsértése, a joggyakorlásának akadályoztatása esetén birtokvédelmi igényvel léphet fel az őt zavaró személlyel, még a szolgalmat telek tulajdonosával szemben is. A telki szolgalmat abszolút jellege azonban nem zárja ki annak lehetőségét, azaz a szolgalmat gyakorlása nem zárja ki, hogy a szolgalmat telek birtokosa a szolgalmat egyező célra maga is használja az ingatlan. (Ezzel összefüggésben csupán utal arra a Kúria, hogy ilyen esetben a fenntartás költségeit a használat arányában lehet megosztani a szolgalmat jogosultja és kötelezettje között.) Az elbirtoklást nem zárja ki, ha az elbirtokló maga mellett a szolgalmat telek tulajdonosának (birtokosának) joggyakorlását is megtűri. Ennek csak az lesz a következménye, hogy az elbirtoklás útján keletkező szolgalmat annak a kíméletesebb formáját fogja megvalósítani.
- [26] A felperes ellentmondásosan nyilatkozott az alperes részére engedélyezett használat kérdéséről: a felülvizsgálati kérelemben az szerepel, hogy amikor tudomást szerzett az alperes területhasználatáról, a további használatot szívességből ő is engedélyezte. Ezzel szemben a 2017. május 19-én megtartott tárgyaláson a felperes törvényes képviselője azt nyilatkozta: „Nem valós az az állítás, hogy én azt mondtam volna K. J. törvényes képviselőnek, hogy nyugodtan használják a parkolót, mert mindig így volt, 10 éves harc után, hogy is mondhattam volna ezt.” Ebből következően pedig nem lehet megalapozott az a felülvizsgálati érvelés, hogy az alperesnek az 1. számú ingatlan használatához fűződő joga a felperestől eredeztethető. Ennek a hivatkozásának azért sincs jelentősége, mert a felperes birtokbalépésekor az elbirtoklási idő már eltelt.
- [27] Az eljárás bíróságok a régi Ptk. 166. § (1) és (2) bekezdése megsértése nélkül állapították meg a szolgalmat elbirtoklását.
- [28] Az elbirtoklás szempontjából nincs jelentősége az elbirtokló személy jó- vagy rosszhiszeműségének, de nem is jelenthet rosszhiszeműséget, ha az elbirtokló az akár harminc éves használat ellenére sem tett lépéseket a szolgalmat terhelte ingatlan tulajdonjogának megszerzése érdekében; ha az ingatlan tulajdonjoga elbirtoklása feltételeinek hiányában nem a tulajdonjog, hanem a szolgalmat elbirtoklásának megállapítását kérte; és az sem, ha az elbirtoklással megszerzett szolgalmat nem jegyeztette be az ingatlan-nyilvántartásba. Megállapodás hiányában más ingatlan szolgalmat szerű használatának következménye csupán az lehet, hogy a tulajdonos az elbirtoklási időn belül birtokvédelmi igényvel élhet, azonban az elbirtokláshoz szükséges idő eltelté után ilyen igényt már nem érvényesíthet. A telki szolgalmat elbirtoklással való megszerzéséhez az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés nem szükséges, az ingatlan-nyilvántartáson kívül jogot szerző jogállására az jellemző, hogy ha valaki az ingatlan-nyilvántartáson kívül szerzett jogát nem jegyezteti be, ezt a jogát nem érvényesítheti az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett, illetőleg őt a rangsorban megelőző jóhiszemű jogszerzővel szemben.
- [29] A perbeli esetben azonban ez a körülmény nem áll fenn, mivel az eljárás bíróságok a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerű mérlegelésével állapították meg, hogy a felperes nem minősül jóhiszemű jogszerzőnek, tekintettel arra, hogy tudott a parkoló használatáról, arról, hogy azt az alperes használja. Állításával szemben az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége az ingatlan birtoklására nem terjed ki, nem igazolja azt, hogy az ingatlan a bejegyzett tulajdonos birtokában van. A felperes több ingatlan is rendelkezik ezen a területen, az SZ. Kft.-től 2005. december 6-án vásárolt meg a .../126 hrsz.-ú ingatlanból 940 m²-t, ez a terület foglalta magába a parkolót és a betonutat. Tudta tehát azt, hogy az általa megvásárolt ingatlanrészben helyezkedik el a parkoló és a betonút, a birtokviszonyokkal tisztában volt, megalapozottan nem állíthatja azt, hogy jóhiszemű jogszerzőnek minősülne. Az eljárás bíróságok helyesen értékelték ebben a körben K. Z. tanú vallomását, aki azt nyilatkozta: felhívta a felperes törvényes képviselőjének figyelmét arra, hogy az alperes használja a parkolót. Nem sérültek tehát a régi Ptk. 121. § (5) bekezdésében és az Inyvtv. 5. § (3) bekezdésében foglaltak.
- [30] A kifejtettekből következően a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt a Kúria hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.I.20.761/2022/5.)

242I. A járműnyilvántartásban szereplő gépjármű forgalomból történő ideiglenes kivonásának a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítástól szóló 2009. évi LXII tv. (Kgf. tv.) 26. § (1) bekezdésében írt joghatása a biztosító kockázatviselésének szünetelése. A károsult a

szünetelés ideje alatt bekövetkezett kárának megtérítése iránti igényét a Kgfb. tv. 35. § (1) bekezdése értelmében a Kártalanítási Számla kezelőjével szemben is érvényesítheti.

II. A Kgfb. tv. 36. § (8) bekezdése szerinti öt esetkör önálló tényállásnak minősül, nem konjunktívak, nem együttesen értelmezendők. A károkozó tudattartalma csak a Kártalanítási Számla kezelőjét megillető megtérítési igény Kgfb. tv. 36. § (8) bekezdés a) pontjában szabályozott tényállásának kötelező eleme: aszerint a gépjármű vezetőjének tudnia kell a biztosítási fedezet hiányáról [2009. évi LXII. törvény (Kgfb. tv.) 26. § (1) bek., 35. § (1) bek., 36. § (8) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A II. rendű alperes 2015. december 19-én az I. rendű alperes által üzemben tartott személygépkocsival haladt, amikor egy jobbra ívelő kanyarban átsodródott a menetirány szerinti bal oldali sávba, ahol frontálisan összeütközött egy másik személygépkocsival. Az ütközés következtében mindkét járműben kár keletkezett, és a II. rendű alperes által vezetett személygépkocsi jobb első utasa halálos, míg a II. rendű alperes és a két további utas súlyos sérüléseket szenvedett. A baleset bekövetkezésében vétkes személygépkocsi egyik utasa súlyos, míg vezetője és két másik utasa könnyebb sérüléseket szenvedtek.
- [2] A büntető bíróság jogerős ítéletével megállapította a II. rendű alperes bűnösségét közúti baleset okozásának vétségében.
- [3] Az I. rendű alperes által üzemben tartott gépjármű a baleset időpontjában a forgalomból ki volt vonva, érvényes kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási fedezettel nem rendelkezett.
- [4] A felperes a Kártalanítási Számla kezelőjeként megtérítette a károsultak balesettel összefüggésben keletkezett kárát, és sérelemdíjat fizetett részükre. A megfizetett 20 847 876 forint kártérítésen és sérelemdíjon felül, az ügyintézésrel összefüggésben 120 320 forint költséget merült fel.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [5] A felperes keresetében 20 968 196 forint és annak 2017. október 6-tól a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata egyetemleges megfizetésére kérte kötelezni az alpereseket. Keresetét – egyebek mellett – a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény (a továbbiakban: Kgfb. tv.) 33. §-ára és 36. § (8) bekezdés b) pontjára alapította.
- [6] Az alperesek érdemi ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték. Állították, hogy a gépjármű a baleset időpontjában érvényes kötelező felelősségbiztosítással rendelkezett, és nem volt kivonva a forgalomból. Vitatták a felperes által megfizetett egyes kártérítések és sérelemdíjak összegét.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság ítéletével 20 168 196 forint és abból különböző részösszegek után eltérő időpontoktól járó késedelmi kamat felperes javára történő egyetemleges megfizetésére kötelezte az alpereseket, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [8] Valósnak találta az alpereseknek azt az állítását, hogy a jármű vásárlásának időpontjában, 2015. december 19-én a II. rendű alperes a kötelező gépjármű-

felelősségbiztosítási szerződés megkötésére vonatkozó ajánlatot tett az arra rendszeresített formanyomtatvány kitöltésével. Megállapította ugyanakkor azt is, hogy az alperesek a biztosítási ajánlathoz adásvételi szerződést nem mellékeltek, és semmilyen formában nem igazolták tulajdonosi, illetve üzemben tartói minőségüket a biztosító felé, továbbá a biztosító felhívása ellenére a tulajdonosváltást a nyilvántartást vezető hatóságnak nem jelentették be. Álláspontjuk szerint ezért a biztosító a biztosítási ajánlatot jogszerűen utasította vissza, és rendelkezett a biztosítási díj visszautalásáról.

- [9] Utalt arra, hogy a gépjárművet értékesítő használtautó-kereskedő tanúvallomása nem támasztotta alá az alpereseknek azt a hivatkozását, amely szerint a gépjármű a forgalomból nem lehetett kivonva. Ezt azzal indokolta, hogy a forgalomban való részvétel ténye önmagában nem igazolta, hogy az szabályosan, engedéllyel történt. Emellett a tanúvallomás alapján az említett kereskedés általános gyakorlataként jelölte meg, hogy a járműveket forgalomból kivont állapotban kínálták eladásra. Ettől függetlenül nem ennek tulajdonított jelentőséget, hanem annak, hogy az alperesek semmilyen módon nem tudták igazolni, a gépjármű a baleset időpontjában érvényes kötelező felelősségbiztosítással rendelkezett.
- [10] Mivel pedig a felperes okirattal igazolta a kártérítés és a sérelemdíj megfizetését, ezért a megtérítési igényt a jogalap tekintetében megalapozottnak minősítette.
- [11] A bizonyítás eredményének mérlegelése alapján arra a következtetésre jutott, hogy a kártérítési igények az összecszerűség vonatkozásában megalapozottak, míg a sérelemdíjak az elszenvedett sérülések kompenzálására alkalmasak voltak. A keresettől eltérő marasztalás indokát abban jelölte meg, hogy a sértettek egyike részére megfizetett sérelemdíj összegének feltüntetése téves számításon alapult, abból ugyanis a felperes 800 000 forint előleget kétszeresen vett figyelembe.
- [12] Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett – a keresetnek helyt adó – rendelkezését részben, az állam által előlegezett költség és a meg nem fizetett kereseti illeték viselése tekintetében megváltoztatta, ezt meghaladóan helybenhagyta.
- [13] Kiemelte: elsődlegesen annak volt jelentősége, hogy a gépjármű a baleset bekövetkezésének időpontjában a forgalomból kivont állapotban volt-e, ugyanis ennek kihatása volt a kötelező felelősségbiztosítási szerződés fennállására. A Belügyminisztérium Közlekedési Igazgatási és Nyilvántartási Főosztály Közlekedési Nyilvántartó Osztálya által 2018. március 7-én kiállított okirat alapján rögzítette, hogy a balesetet okozó gépjármű 2015. október 1-jén – kérelem alapján – a forgalomból ideiglenesen kivonásra került, és a forgalomból történő kivonás végének tervezett időpontja 2016. április 1. volt. Ennek alapján megállapította, hogy 2015. december 19-én a gépjármű a járműnyilvántartásban forgalomból kivont gépjárműként szerepelt.
- [14] Hivatkozott a Kgfb. tv.-nek a baleset bekövetkezésének időpontjában hatályban volt, a biztosító kockázatviselésének szünetelését szabályozó 26. § (1) és (2) bekezdésére. Ehhez

- kapcsolódóan utalt arra, hogy az alperesek a gépjárműnek a baleset bekövetkeztekori forgalomból kivont állapotát a fellebbezésükben már nem tették vitássá; ehelyett azt adták elő, hogy a II. rendű alperes a vásárláskor teljesen jóhiszemű volt, és a forgalomból kivonás tényéről egyiküknek sem volt tudomása. A felperes fellebbezési ellenkérelmében foglaltakkal egyetértve a jogvita eldöntése szempontjából irrelevánsnak tartotta a II. rendű alperesnek azt az állítását, hogy a kereskedőnél megkötötte a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződést, és a díjat határidőben megfizette, a gépjármű ugyanis a baleset idején a forgalomból ki volt vonva, így a Kgf. tv. 26. § (1) bekezdése alapján a biztosító kockázatviselése szünetelt.
- [15] Felhívta a közúti közlekedési igazgatási feladatokról és a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 100. § (5) bekezdését. Erre tekintettel nem tartotta alaposnak az alpereseknek azt a hivatkozását, amely szerint nem tudtak arról, hogy a gépjármű a baleset időpontjában a forgalomból ki volt vonva. Emellett idézte a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 5. § (1) bekezdés a) pontját. Ezt pedig úgy értelmezte, hogy a gépjárművet vezetni kívánó személynek az elindulást megelőzően meg kell győződnie arról, hogy a gépjármű rendelkezik-e a forgalomban való részvételhez szükséges, érvényes hatósági engedéllyel.
- [16] Mindezek miatt nem tartotta lényegesnek, hogy a II. rendű alperes az adásvételi szerződés megkötése után a kötelező felelősségbiztosítási szerződés megkötése iránt lépéseket tett. Ezzel szemben annak a jelentőségét emelte ki, hogy a gépjármű a baleset időpontjában a forgalomból kivont állapotban volt, és ezért ha lett volna érvényes kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás, a biztosító kockázatviselése a Kgf. tv. 26. § (1) bekezdése alapján szünetelt volna.
- [17] A Kgf. tv. 35. § (1) bekezdésére és 36. § (8) bekezdés b) pontjára hivatkozással, a balesetben érintett személyek kárának megtérítésére figyelemmel ezért azt állapította meg, hogy a felperes jogosult volt a keresetben megjelölt követelését az alperesekkel szemben érvényesíteni.
- [18] A marasztalási összegnek a fellebbezésben kért leszállítását nem tartotta indokoltnak, mivel álláspontja szerint a károsultak egyike részére megfizetett járadékmgváltás összegében nem volt eltűzött.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [19] A jogerős ítélet ellen az alperesek terjesztettek elő annak hatályon kívül helyezésére és a kereset elutasítására irányuló felülvizsgálati kérelmet.
- [20] Előadták, hogy a II. rendű alperes a Kgf. tv. 4. §-ában előírt biztosítási kötelezettségének eleget tett, mert a gépjármű megvásárlását követően azonnal megkötötte a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződést, a biztosítási ajánlat a biztosítóhoz megérkezett, és a II. rendű alperes a díjfizetési kötelezettségét teljesítette. Emiatt állították, hogy a Kgf. tv. 19. §-a szerint a biztosító kockázatviselése megkezdődött, és a biztosítási fedezet fennállt. Érvelésük szerint ezt nem befolyásolta önmagában az a tény, hogy az adásvételi szerződés a biztosítóhoz nem érkezett meg, ez ugyanis a biztosítási ajánlat elutasítását nem tette lehetővé.
- [21] Hivatkoztak a Kgf. tv. 9. § (3) bekezdésének arra a rendelkezésére, amely szerint, ha az üzemben tartói jogosultság bejegyzése a szerződéskötést követő 30 napon belül nem történik meg, a szerződés megszűnik. Ezzel kapcsolatban kifejtették, hogy a szerződés ex tunc, avagy ex nunc hatállyal történő megszűnéséről a jogszabály nem szól, és azt sem rögzíti, hogy a szerződés az üzemben tartói jogosultság bejegyzése hiányában a tulajdonos vonatkozásában miként alakul. Ebből azt a következtetést vonták le, hogy a gépjármű a baleset időpontjában érvényes kötelező gépjármű-felelősségbiztosítással rendelkezett, és ezért a felperes megtérítési igénye teljes mértékben megalapozatlan. Ebben a körben utaltak továbbá a Kgf. tv.-nek a szerződéskötéskor hatályban volt 6. § (6) bekezdésére, amelyből szintén arra következtettek, hogy az adott esetben semmilyen elutasításról nem lehet szó, a szerződés érvényesen létrejött, és annak megszűnése nem állapítható meg.
- [22] Hangsúlyozták: a vásárláskor semmilyen körülmény nem utalt arra, hogy a gépjármű a forgalomból ki volt vonva, erről a kereskedő a II. rendű alperest nem tájékoztatta, aki teljesen jóhiszeműen vásárolta meg a gépjárművet. Ehhez kapcsolódóan a Korm. rendelet 100. § (5) és (6) bekezdése, valamint a KRESZ 5. § (1) bekezdés a) pontja mellett hivatkoztak a KRESZ 5. § (3) bekezdés a) pontjára. Állították, hogy az utóbbi jogszabályhely szerint a kereskedőnek kellett volna megtiltania a II. rendű alperes számára a kereskedés területének a forgalomból kivont gépjárművel való elhagyását. Ezzel szemben tévesnek tartották a másodfokú bíróságnak azt a megállapítását, amely szerint a járművet vezetni kívánó személynek kell meggyőződnie arról, hogy a jármű rendelkezik-e a forgalomban való részvételhez szükséges, érvényes hatósági engedéllyel. Előadták azt is, hogy a kereskedőnek legkésőbb az adásvételi szerződés megkötésekor tájékoztatást kellett volna adnia a forgalomból való kivonás tényéről, de ez – egyértelműen igazoltan – elmaradt.
- [23] A Kgf. tv. 26. § (1) és (2) bekezdésére utalással rögzítették, hogy az adott esetben a biztosítási szerződés megkötése megtörtént. Nem tartották nyilvánvalónak ugyanakkor azt, hogy a Kgf. tv. 26. § (2) bekezdésének megfelelően a kötvénynyilvántartó szerv a biztosítót értesítette volna; ha ugyanis erről a biztosítónak tudomása lett volna, akkor fel sem ajánlotta volna a szerződés megkötésének lehetőségét, és ebben az esetben a gépjármű vásárlása sem történt volna meg.
- [24] A Korm. rendelet 100. § (5) és (6) bekezdéséből pedig azt a következtetést vonták le, hogy a gépjárművet először a forgalomba kellett volna visszahelyezni, és csak ezt követően lehetett volna értékesíteni.
- [25] Mindezek miatt állították, hogy nem áll fenn a felelősségük abban, hogy a gépjármű ki volt vonva a forgalomból. Hivatkozásuk szerint ezért azt kell vizsgálni, hogy a gépjármű rendelkezett-e kötelező gépjármű-felelősségbiztosítással.
- [26] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [27] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [30] Az alperesek a felülvizsgálati kérelmükben ugyan a megsértett jogszabályhelyeket külön nem tüntették fel, de az általuk kifejtett indokok alapján a Kgyf. tv. 4. §-a, 6. § (6) bekezdése, 9. § (3) bekezdése, 19. §-a, 26. § (1) és (2) bekezdése, a Korm. rendelet 100. § (5) és (6) bekezdése, valamint a KRESZ 5. § (1) bekezdés a) pontja és (3) bekezdés a) pontja volt az, amellyel kapcsolatban a jogerős ítélet jogszabálysértő jellegét vizsgálni lehetett. Noha a másodfokú bíróság az érdemi döntését közvetlenül – a Kgyf. tv. 35. § (1) bekezdése mellett – a Kgyf. tv. 36. § (8) bekezdés b) pontjára alapította, az alperesek az utóbbi jogszabályhely sérelmére egyáltalán nem hivatkoztak, annak téves alkalmazását nem állították. Ennek pedig a következők miatt volt a felülvizsgálati kérelem megalapozottságát meghatározó jelentősége.
- [31] A másodfokú bíróság a keresettel érvényesített megtérítési igény fennállása szempontjából – az elsőfokú bíróságtól eltérően – nem a biztosítási fedezet hiányát, hanem azt tartotta elsődleges fontosságúnak, hogy a gépjárművet a káresemény előtt a forgalomból ideiglenesen kivonták. Ezt – a másodfokú eljárásban már az alperesek részéről sem vitatott – tényt a jogerős ítélet indokolásában ismertetett tartalmú, a járműnyilvántartást vezető hatóság által kiállított igazolás bizonyította.
- [32] A járműnyilvántartásban szereplő gépjármű forgalomból történő ideiglenes kivonásának a Kgyf. tv. 26. § (1) bekezdésében írt joghatása a biztosító kockázatviselésének szünetelése. A károsult a szünetelés ideje alatt bekövetkezett kárának megtérítése iránti igényét a Kgyf. tv. 35. § (1) bekezdése értelmében a Kártalanítási Számla kezelőjével szemben is érvényesítheti. Az utóbbi jogszabályhely rendelkezik arról is, hogy a károsult kárát a Kártalanítási Számla kezelője akkor is köteles megtéríteni, ha a kárt a forgalomból kivont gépjárművel okozták.
- [33] A Kgyf. tv.-nek a káresemény idején hatályban volt 36. § (8) bekezdése szerint a 34. §-ban meghatározottaktól függetlenül a Kártalanítási Számla kezelője a károsult követelésének kielégítésével kapcsolatban felmerült összes ráfordítása és – átalányösszegben is megállapítható – költsége megtérítését követelheti: a) egyetemlegesen a biztosítási fedezettel nem rendelkező üzemben tartótól és attól a vezetőtől, aki a gépjárművet az üzemben tartó engedélye nélkül vagy a biztosítási fedezet hiányának tudatában vezette; b) egyetemlegesen a forgalomba nem helyezett vagy a forgalomból kivont gépjármű üzemben tartójától és vezetőjétől; c) az ismeretlen üzemben tartó gépjárművének vezetőjétől; d) az ismeretlen gépjármű vezetőjétől, amennyiben ennek személye ismert és a károkozásért felelős; e) az üzemben tartótól, ha a káresemény a 26. §-ban meghatározott szünetelés ideje alatt következik be.
- [34] A Kgyf. tv. 36. § (8) bekezdése szerinti öt esetkör önálló tényállásnak minősül, nem konjunktívak, nem együttesen értelmezendők. Az a) pont szerint az eredményes megtérítési igény érdekében a gépjármű vezetőjének arról kellett tudnia, hogy a járművön nincs biztosítási fedezet. A b) pont szerint a forgalomból kivont jármű vezetőjét megtérítési kötelezettség terheli, ha forgalomból kivont járművel okozta a kárt. Ez esetben tehát nem tényállási elem, hogy a károkozó tudattalapot kiterjedt-e a forgalomból való kivonásra, ennek nincs jelentősége (Kúria Pfv.III.20.786/2021/8.).
- [35] A Kgyf. tv. 36. § (8) bekezdésének a), b) és e) pontjainak helyes értelmezése szerint, az ott meghatározottak egymástól eltérő, az üzemben tartó megtérítési kötelezettségét külön-külön és egymástól függetlenül kiváltó tényállások, amelyek az érvényesíteni kívánt jogot (a megtérítési igényt) közvetlenül keletkeztető tényeket (együtt: a jogalapot) egymástól eltérően határozzák meg, amely alapján a felperest a megtérítési igény támasztására feljogosítják. A Kgyf. tv. 36. § (8) bekezdés a) pontja arra az esetre vonatkozik, ha a szerződéskötési kötelezettség ellenére nem rendelkezett a károkozó felelősségbiztosítással; a b) pont pedig arra, hogy a károkozó gépjármű annak ellenére vett részt a forgalomban, hogy egyáltalán nem helyezték forgalomba vagy onnan véglegesen kivonásra került. A Kgyf. tv. 36. § (8) bekezdésének e) pontja a fenti esetektől eltérően arra az esetre írja elő az üzemben tartó megtérítési kötelezettségét, ha [az a) ponttól eltérően] felelősségbiztosítási szerződés megkötésének a kötelezettsége nem is terhelte, és a gépjármű a forgalomból [eltérően a b) ponttól is] ideiglenesen került csak kivonásra (Kgyf. tv. 26. §-a szerinti szünetelés esete) [Kúria Pfv.III.20.626/2022/4. (BH 2023.129.)].
- [36] Mindebből az adott esetre vonatkozóan az alábbi következtetéseket lehetett levonni. Mivel a felperes feltehetően kötelezettségét a kárnak a szünetelés ideje alatti bekövetkezése is megalapozta, ezért az általa peresített megtérítési igény attól függetlenül fennállt, hogy a gépjárműre volt-e biztosítási fedezet, annak üzemben tartója teljesítette-e biztosítási kötelezettségét. Ennek megfelelően az alperesek marasztalása nem a Kgyf. tv. 36. § (8) bekezdés a) pontján alapult. A jogerős ítélet emiatt a Kgyf. tv. 4. §-át, 6. § (6) bekezdését, 9. § (3) bekezdését és 19. §-át nem is sérthette, a felülvizsgálati kérelemben e jogszabályhelyek alkalmazásával kapcsolatban kifejtett jogi érvek a jogerős ítélet indokolásával összefüggést nem mutattak, és ennyiben nem minősültek adekvát jogszabályi hivatkozásoknak.
- [37] A fentiek szerint a károkozó tudattartalma csak a Kártalanítási Számla kezelőjét megillető megtérítési igény Kgyf. tv. 36. § (8) bekezdés a) pontjában szabályozott tényállásának kötelező eleme: aszerint a gépjármű vezetőjének tudomással kell bírnia a biztosítási fedezet hiányáról. Ilyen feltételt azonban sem a jogerős ítélet indokolásában felhívott Kgyf. tv. 36. § (8) bekezdés b) pontja, sem a Kgyf. tv. 36. § (8) bekezdés e) pontja nem rögzít. A károsult követelésének kielégítésével kapcsolatban felmerült ráfordítások és költségek megtérítése iránti igény tehát attól függetlenül érvényesíthető, hogy az üzemben tartó és a gépjármű vezetője tudott-e a forgalomból kivonásról, vagy az üzemben tartó tudatában volt-e a forgalomból történő ideiglenes kivonásnak, a biztosító kockázatviselésének e miatti szünetelésének. Ennélfogva a felülvizsgálati kérelemben előadottakkal szemben az adott esetben sem volt jelentősége annak, hogy az alperesek a gépjármű vásárlásakor és a káresemény ugyanazon napi bekövetkezésekor tudtak-e a gépjárműnek a

forgalomból történt ideiglenes kivonásáról, erről az adásvételi szerződés megkötésekor a kereskedő tájékoztatta-e őket, és erről a közlekedésben való részvétel megkezdése előtt meg kellett-e győződniük. E körülmények vizsgálata, ehhez kapcsolódóan a jogerős ítélet indokolásában és a felülvizsgálati kérelemben egyaránt hivatkozott Korm. rendelet 100. § (5) bekezdésének és a KRESZ 5. § (1) bekezdés a) pontjának, valamint az alperesek által ugyancsak feltüntetett Korm. rendelet 100. § (6) bekezdésének és a KRESZ 5. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazása ezért a jogvita eldöntésekor szükségtelen volt.

- [38] Emellett a Kgyf. tv. 26. § (1) bekezdésének téves alkalmazását sem lehetett megállapítani, hiszen a jogerős ítéletnek a felülvizsgálati kérelemben sem vitatott ténymegállapítása szerint a gépjárművet a forgalomból ideiglenesen kivonták, amelynek az említett jogszabályhely által meghatározott, a másodfokú bíróság által helyesen figyelembe vett jogkövetkezménye a biztosító kockázatviselésének szünetelése volt. Az alperesek a Kgyf. tv. 26. § (2) bekezdésével összefüggésben a felülvizsgálati kérelmükben annak lehetőségét is felvetették, hogy e rendelkezés ellenére a kötvénnyilvántartó szerv a biztosítót az ideiglenes kivonás tényéről nem értesítette. Miután azonban ezzel egyező fellebbezési hivatkozásuk nem volt, ez a felülvizsgálati támadás érdemben nem volt vizsgálható [Kúria Pfv.V.20.797/2016/11. (BH 2017.232.II.)].
- [39] A jogerős ítélet indokolásában felhívott Kgyf. tv. 36. § (8) bekezdés b) pontja megsértésének állítása hiányában a felülvizsgálat az abban a kérdésben való állásfoglalásra sem terjedhetett ki, hogy mivel a kárt a forgalomból ideiglenesen kivont gépjárművel okozták, ezért a felperes az adott jogszabályhely alapján egyetemlegesen az I. rendű alperestől mint üzemben tartótól és a II. rendű alperestől mint a gépjármű vezetőjétől, vagy pedig a Kgyf. tv. 36. § (8) bekezdés e) pontja szerint kizárólag az I. rendű alperestől követelhet-e a ráfordításai és költségei megtérítését.
- [40] A Kúria a kifejtettre figyelemmel a jogerős ítélet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.III.21.012/2022/5.)

243 Nincs helye felülvizsgálatnak a per során előterjesztett kérelem alapján az ideiglenes intézkedés tárgyában meghozott jogerős végzéssel szemben. Ügyviteli szempontból az iratok téves kezelése, a peres iratnak a már befejezett nemperes eljárás irataihoz történő csatolása, majd ebben a nemperes ügyben – utóiratként – meghozott jogerős végzés nem teremtheti meg a jogszabályi alapját az egyébként kizárt rendkívüli perorvoslat lehetőségének [2016. évi CXXX. törvény 105. § (3) bek., 109. § (3) bek., 406. § (1) bek., 407. § (1) bek. e) pont, 415. § (1) bek. d) pont; 1995. évi XXXIII. törvény (Szt.) 104. § (4) bek.; 1997. évi XI. törvény (Vt.) 95. § (8) bek.; 2001. évi XLVIII. törvény (Fmtv.) 63. § (2) bek.].

A kérelmezett kérelme és a kérelmezők ellenkérelme

- [1] A kérelmezett 2022. október 24. napján – a Fővárosi Törvényszék mint közösségi formatervezésiminta-oltalmi bíróság előtt 3.P.22.447/2022. ügyszámon

folyamatban lévő védjegybitorlás és közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlása iránti perben – „Ideiglenes intézkedés megváltoztatása és ellenvalószínűsítés” tárgyában kérelmet terjesztett elő. Kérte, hogy a bíróság elsődlegesen végezze el ismételten a bitorlás valószínűsítésére és ellenvalószínűsítésére vonatkozó bizonyítékok mérlegelését, majd ennek eredményeképpen helyezze hatályon kívül az ideiglenes intézkedés tárgyában a pert megelőző nemperes eljárásban a Fővárosi Ítéletábla által 8.Pkf.25.736/2022/5. számon meghozott jogerős végzését, a kérelmezők ideiglenes intézkedés iránti kérelmét utasítsa el és rendelje el a lefoglalt valamennyi Q. termék kiadását; másodlagosan a nemzeti védjegyek állított bitorlásával érintett Q. termékekre vonatkozó ideiglenes intézkedés iránti kérelem elutasítását kérte.

- [2] Az I. és a II. rendű kérelmezők a kérelem elutasítását kérték.

Az első- és a másodfokú végzés

- [3] Az elsőfokú bíróság a védjegybitorlás megállapítása és jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt megindult perben érkezett kérelmet a 3.Pk.21.522/2022. számú nemperes ügy irataihoz rendelte csatolni, majd a 3.Pk.21.522/2022/23. számú végzésével a kérelmezett ideiglenes intézkedés hatályon kívül helyezése és megváltoztatása iránti kérelmét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 105. § (1)–(3) bekezdései alapján elutasította.
- [4] A kérelmezett fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú bíróság végzését helyes indokaira utalással hagyta helyben. A másodfokú bíróság végzésének – a felülvizsgálati kérelem megengedhetőségének megítélése körében releváns – jogértelmezése szerint a kérelmet az elsőfokú bíróság a bíróságok egységes iratkezelési szabályzatáról szóló 17/2014. (XII. 23.) OBH utasítás (a továbbiakban: Beisz.) 11. § (1) bekezdése, 66. § (1) bekezdés e) pontja, (4) bekezdés e) pontja, valamint a 77. § (1) bekezdés c) és e) pontja alapján polgári nemperes ügyként volt köteles lajstromozni. Ebből következően a Pp. 407. § (1) bekezdése alapján másodfokon hozott jogerős végzéssel szemben a felülvizsgálat nem kizárt, a Pp. 409. § (2) bekezdés c) pontja szerint pedig a felülvizsgálat engedélyezhető, ha – a másodfokú bíróság erről való döntése hiányában – az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége miatt indokolt.

A felülvizsgálati kérelem

- [5] A jogerős végzéssel szemben a kérelmezett felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. Ebben azt kérte, hogy a Kúria a jogerős végzést helyezze hatályon kívül és a Pp. 130. § (2) bekezdése alapján kezdeményezze az EUB előzetes döntéshozatali eljárását, az eljárást függessze fel a Pp. 126. § (1) bekezdés a) pontja alapján, vagy utasítsa a másodfokú bíróságot arra, hogy kezdeményezze az EUB előzetes döntéshozatali eljárását. Amennyiben a Kúria az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését nem tartja szükségesnek, a kérelmezett a másodfokú bíróság jogerős végzésének

megváltoztatását és elsődlegesen teljes egészében, másodlagosan az E. termékeket nem tartalmazó Q. termékekre vonatkozóan kérte az ideiglenes intézkedés iránti kérelem elutasítását és e termékek kiadásának elrendelését. Az ideiglenes intézkedés elrendelése esetén az I. és II. rendű kérelmezőket a Pp. 107. §-a alapján elsődlegesen 5 573 114 964 forint, másodlagosan 1 114 622 993 forint biztosíték adására kérte egyetemlegesen kötelezni.

A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem

- [6] A kérelmezett a felülvizsgálat engedélyezését a Pp. 409. § (2) bekezdés *c*) pontja, a 409. § (2) bekezdés *b*) pontja és 410. §-a alapján kérte. Előadta, hogy a védjegy-, illetve a közösségi formatervezésimintatalom bitorlása iránti per vagyoni jogi pernek minősül (Pp. 7. § 18. pont), a bitorlás miatt indult perekben az ideiglenes intézkedés felülvizsgálatával kapcsolatban a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték nem állapítható meg, a másodfokú bíróság pedig az elsőfokú bíróság végzését azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással hagyta helyben. Ezért a Pp. 408. § (1) és (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem benyújtása kizárt. A Pp. 406. § (1) bekezdése alapján azonban a Kúria kivételesen engedélyezheti a felülvizsgálatot, ha a Pp. 409. § (2) bekezdés *c*) pontja szerint a másodfokú bíróság nem dönt az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának szükségességéről, vagy a Pp. 409. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján a felvetett jogkérdés súlya, illetve társadalmi jelentősége ezt indokolja. A kérelmezett álláspontja szerint a Pp. 409. § (2) bekezdés *c*) pontjában meghatározott feltételek is fennállnak. Már a fellebbezésében kérte az általa felvetett jogkérdés megválaszolása érdekében az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését. Mivel jelen ügyben a Fővárosi Törvényszék és a Fővárosi Ítéltábla kizárólagosan illetékes, így a jogkérdések tisztázása a Pp. 409. § (2) bekezdés *b*) pontja és 410. § (2) bekezdés *cb*) pontja alapján olyan különleges súlyú, illetve társadalmi jelentőségű kérdés, amely az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezése nélkül is indokolná a másodfokú bíróság jogerős végzésének felülvizsgálatát. Erre tekintettel a kérelmezett azt kérte, hogy a Kúria a Pp. 409. § (1) bekezdése és (2) bekezdés *c*) pontja, illetve a Pp. 409. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján engedélyezze a felülvizsgálatot.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [7] A felülvizsgálati kérelem az érdemi elbírálásra alkalmatlan az alábbiak szerint.
- [8] A kérelmezett a jogerős végzéssel szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, egyidejűleg kérte a felülvizsgálat engedélyezését.
- [9] A Kúria a felülvizsgálat engedélyezésének szükségességét – a Pp. 24. § (1) bekezdésére figyelemmel – hivatalból vizsgálja. Nem kell azonban vizsgálni az engedélyezés iránti kérelmet, ha a jogerős ítélet felülvizsgálatának nincs helye. Ha például a fél olyan jogerős ítélet felülvizsgálatát kéri, amelynek felülvizsgálata egyébként is kizárt [Pp. 407. § (1)–(2) bekezdése, 569. § (3) bekezdése, vagy ha a felülvizsgálati kérelem elkésett], az engedélyezési okok vizsgálata szükségtelenné válik, tekintettel arra, hogy felülvizsgálatnak egyébként

sincs helye. Ilyen esetben a Kúria a felülvizsgálati kérelmet az engedélyezés iránti kérelem vizsgálatát mellőzve visszautasítja. [A felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 7. pont]

- [10] A Pp. 406. § (1) bekezdése alapján a jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés felülvizsgálatát a Kúriától – az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre hivatkozással – a fél, valamint a rendelkezés rá vonatkozó része ellen az kérheti, akire az ítélet rendelkezést tartalmaz. A (2) bekezdés szerint az (1) bekezdésben foglaltak megfelelő alkalmazásával van helye felülvizsgálati kérelem benyújtásának a keresetlevelet a 176. § (1) bekezdés *a)–i*) pontja és a 176. § (2) bekezdés *b)–c*) pontja alapján visszautasító és az eljárást a 240. § (1) bekezdés *a)–c*) és *f*) pontja alapján megszüntető jogerős végzések ellen. A Pp. 407. § (1) bekezdés *e*) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak abban az esetben, ha azt törvény kizárja.
- [11] A fenti rendelkezések értelmében felülvizsgálatnak – főszabály szerint – a másodfokú bíróság jogerős ítéletével, illetve az ügy érdemében hozott jogerős végzésével szemben van helye. Ezen felül a Pp. 406. § (2) bekezdése megengedi a rendkívüli perorvoslatot az egyes, taxatív felsorolt jogerős végzések ellen is. A Pp. 408. § (1) és (2) bekezdése kizárólag a vagyoni jogi perekre nézve határoz meg felülvizsgálati tilalmakat azzal, hogy ezekben az ügyekben a törvény kivételesen lehetővé teszi a felülvizsgálat jogegységi célú engedélyezését. A felülvizsgálat engedélyezésére azonban a vagyoni jogi perben is csak akkor van lehetőség, ha a Pp. a felülvizsgálatot nem zárja ki [Pp. 409. § (1) bekezdés]. Az ügy érdemében hozott jogerős végzéseket, amelyek felülvizsgálatát lehet kérni, a Pp. nem sorolja fel, ezért esetenként szükséges értelmezni, hogy az adott végzést a bíróság az ügy érdemében hozta-e, a felek lényeges anyagi jogi jogosultságait érinti-e.
- [12] Ebből következően először abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a bitorlás miatt megindult perben előterjesztett kérelem alapján a keresetlevél benyújtását megelőző nemperes eljárásban az ideiglenes intézkedés hatályon kívül helyezése, vagy megváltoztatása tárgyában hozott jogerős végzés olyan, az ügy érdemében hozott határozatnak minősül-e, amely a Pp. 406. § (1) bekezdése alapján felülvizsgálattal támadható.
- [13] Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem tárgyában hozott jogerős végzés esetén a felülvizsgálat lehetőségét az eljárási jogszabályok attól függően biztosítják, hogy arról a bíróság milyen típusú (peres vagy nemperes) eljárásban döntött.
- [14] A bitorlás iránti pert megelőzően előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelem feltételeit és eljárási szabályait a jogvita elbírálása szempontjából irányadó jogszabályok [a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vt.) 95. § (4) bekezdése, valamint a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Fmtv.) 63. § (2) bekezdése szerint alkalmazandó, a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Szt.) 104. § (4) bekezdése] azonos tartalommal szabályozzák. Eszerint a (védjegy)bitorlás vagy annak közvetlenül fenyegető

- veszélye esetén ideiglenes intézkedés iránti kérelem előterjeszhető a keresetlevél benyújtását megelőzően a Pp. perindítást megelőző ideiglenes intézkedésre vonatkozó rendelkezéseiben előírt többletfeltételek hiányában is. A keresetlevél benyújtását megelőzően előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelmet a Fővárosi Törvényszék bírálja el. Az ideiglenes intézkedés iránti nemperes eljárásra, e törvény eltérő rendelkezése hiányában, a polgári perrendtartásról szóló törvény szabályait a nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel és a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló törvénynek a bírósági polgári nemperes eljárásokra vonatkozó általános rendelkezéseit kell alkalmazni.
- [15] A bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény (a továbbiakban: Bpnp.) 1. § (5) bekezdése szerint az eljárásban az ügy érdemében is végzéssel kell határozni. A perindítást megelőzően előterjesztett ideiglenes intézkedés elrendelése iránt indult eljárásban az érdemben eldöntendő kérdés az ideiglenes intézkedés elrendelése vagy az ideiglenes intézkedés iránti kérelem elutasítása. A keresetlevél benyújtását megelőzően az ideiglenes intézkedés elrendelése iránti kérelem alapján indult nemperes eljárásban az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott döntés tehát az ügy érdemében hozott döntés, amely a Pp. 406. § (1) bekezdése alapján felülvizsgálattal támadható (Kúria Pfv.IV.20.395/2020/4., Pfv.IV.21.229/2019/7., Pfv.IV.21.584/2018/7.). Mindebből következően a bitorlás iránti pert megelőző nemperes eljárásban az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott végzés ellen a felülvizsgálat lehetőségét a Pp. 406. § (1) bekezdése nem zárja ki, a nemperes eljárásban a rendkívüli jogorvoslat az ügy érdemét érintő jogerős végzés ellen megengedett.
- [16] A keresetlevél benyújtását megelőzően az ideiglenes intézkedés iránti kérelem tárgyában meghozott határozat hatályon kívül helyezéséről – kérelemre – a bíróság dönt. Az eljárásra irányadó szabályokat azonban annak ténye határozza meg, hogy a kérelmező megindította-e a jogszabályban előírt határidőben a bitorlás iránti pert.
- [17] Ha a kérelmező az ideiglenes intézkedéssel érvényesített követelés tárgyában nem indít pert a végzés közlésétől számított tizenöt napon belül, akkor a Vt. 95. § (8) bekezdése alapján – a Fmtv. 63. § (2) bekezdése szerint alkalmazandó Szt. 104. § (8) bekezdésével azonos módon – a bíróság a keresetlevél benyújtását megelőzően előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelem tárgyában hozott végzését az ellenérdekű fél kérelmére – más eljárás hiányában nyilvánvalóan az adott nemperes eljárásban – hatályon kívül helyezi.
- [18] Ha azonban a kérelmező a Vt. 95. § (8) bekezdésében, illetve az Fmtv. 63. § (2) bekezdése szerint alkalmazandó Szt. 104. § (8) bekezdésében meghatározott tizenöt napos határidőn belül az ideiglenes intézkedéssel érvényesített követelés tárgyában – a bitorlás iránti keresetlevelet előterjeszti, akkor a Vt. 95. § (15) bekezdése – és az Szt. 104. § (4) bekezdése – szerint a perben a Pp. szabályai alkalmazandók.
- [19] A Pp. 109. § (3) bekezdése alapján a per megindítása esetén a keresetlevél benyújtása előtt elrendelt ideiglenes intézkedés hatályára a 105. §-ban foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni. A Pp. 105. § (3) bekezdése szerint a végzés mindaddig hatályban marad, amíg azt a bíróság a felek bármelyikének kérelmére – a másik fél megnyilatkoztatását követően – hozott végzésével, vagy az ítéletében vagy az eljárást befejező egyéb határozatában hatályon kívül nem helyezi.
- [20] Mindebből az következik, hogy a bitorlási iránti per megindulása esetén az ideiglenes intézkedés hatályon kívül helyezése iránti kérelmet a bíróság a polgári perben köteles elbírálni. A Kúria töretlen gyakorlata szerint a polgári perben az ideiglenes intézkedést elrendelő, valamint az ideiglenes elrendelése iránti kérelmet elutasító végzések nem tekinthetők az ügy érdemében hozott jogerős végzéseknek, mert azok a bíróság eltérő intézkedéséig, illetőleg a per jogerős befejezéséig vannak hatályban. Külön jogszabály a felülvizsgálati kérelem előterjesztését nem teszi lehetővé, a felülvizsgálattal támadható határozatok köre kiterjesztő értelmezéssel pedig nem bővíthető (Kúria Pfv.II.20.608/2019/2., Pfv.II.20.601/2019/2., Pfv.II.20.475/2018/2. Gfv.VII.30.347/2014/2., Legfelsőbb Bíróság Pfv.X.22.464/1999/3. megjelent: EBH2000.215.). A per során az ideiglenes intézkedés hatályon kívül helyezése iránti kérelem tárgyában meghozott végzés nem az ügy tárgyát képező jogvitát véglegesen eldöntő, illetőleg a jogviszonyt elbíráló, jogot vagy kötelezettséget megállapító végzés, ezért nem minősül ügydöntő, az ügy érdemében hozott határozatnak, ezért a felülvizsgálatnak nem lehet a tárgya.
- [21] A perbeli esetben az I. és II. rendű kérelmezők 2022. június 22. napján a keresetlevél előterjesztését megelőzően ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztettek elő. Az elsőfokú bíróság a 3.Pk.21.522/2022. számon megindult nemperes eljárásban meghozott 8. sorszámú végzésével az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elutasította. A kérelmezők fellebbezése alapján eljárt másodfokú bíróság a 8.Pkf.25.736/2022/5. számú, 2022. szeptember 13-án meghozott végzésével az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta és ideiglenes intézkedéssel elrendelte a kérelemmel érintett áruk lefoglalását. A pert megelőző első- és másodfokú nemperes eljárás ügyviteli szempontból a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII.1.) IM rendelet 39. § (1) bekezdése alapján befejeződött, mert a bíróság első- és másodfokon is ügydöntő határozatot hozott. A Kúria a Pfv.IV.21.257/2022/7. számú végzésével a jogerős végzést hatályában fenntartotta. Az elsőfokú bíróság a kérelmezők részére a jogerős végzést 2022. szeptember 28-án kézbesítette, az I. és II. rendű kérelmezők pedig 2022. október 13-án – határidőben – védjegybitorlás és formatervezésiminta-oltalom bitorlása iránti keresetet nyújtottak be az elsőfokú bírósághoz. A kérelmezett a perben 2022. október 24-én, 3.P.22.447/2022/2. számon „Ideiglenes intézkedés megváltoztatása és ellenvalósínúsítás” elnevezésű beadványt terjesztett elő, amely kérelmet az elsőfokú bíróság 2022. november 7-én a 3.Pk.21.522/2022. számú, korábban már befejezett nemperes ügyszámhoz rendelte csatolni, majd a kérelemről ebben a

- nempes eljárásban a 3.Pk.21.522/2022/23. számú végzésében határozott. Miután a per megindítását követően az ideiglenes intézkedés tárgyában előterjesztett kérelmet a Pp. 109. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 105. § (3) bekezdése szerint már csak a perben lehet elintézni, az elsőfokú bíróság tévesen rendelkezett a peres irat nempes eljárás irataihoz történő csatolásáról és hozta meg a már befejezett nempes ügyben a végzését. A jogorvoslati jog lehetősége nem tehető függővé az ügyviteli szabályok helyes vagy helytelen alkalmazásáról. Az ügyviteli szempontból téves iratkezelés tehát nem teremti meg az egyébként kizárt rendkívüli perorvoslat lehetőségének jogszabályi alapját. Ezért a Kúria a kérelmezettnek az elrendelt ideiglenes intézkedés hatályon kívül helyezése vagy megváltoztatása iránti kérelmét elutasító jogerős végzést a – védjegybitorlás és a közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlása iránti – perben meghozott végzésnek tekintette, amely ellen felülvizsgálatnak a Pp. 406. § (1) bekezdése alapján nincs helye.
- [22] Mindezekre figyelemmel a Kúria a felülvizsgálati kérelmet – az engedélyezés iránti kérelem vizsgálatát mellőzve visszautasította.

(Kúria Pfv.IV.20.453/2023/2.)

244 Az elővásárlási jog gyakorlására vonatkozó nyilatkozat megtételére a jogosult számára biztosított határidő megfelelőségének vizsgálata során minden ügyben annak egyedi tényállásából kiindulva, a megalapozott, felelős, megfontolt, így teljesíthető nyilatkozat megtételéhez szükséges reális időtartam meglétét kell a bíróságnak – mérlegelés útján – vizsgálnia. Nincs egységes, minden ügyre irányadó zsinórmérték [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 279. § (1) bek.; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:65. § (1) bek. b) pont, 6:222. § (1)–(4) bek., 6:223. § (1)–(2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az f.-i 8740/3 helyrajzi számon nyilvántartott „beépítetlen terület” megnevezésű, 469 m² területű ingatlan (a továbbiakban: ingatlan) 576/4690 tulajdoni hányada a felperes, 678/4690 tulajdoni hányada a perben nem álló E. A., 1080/4690 tulajdoni hányada a perben nem álló B. Kft., míg 1274/4690 és további 1082/4690 tulajdoni hányada az I. rendű alperes tulajdonában állt. A tulajdonostársakat elővásárlási jog illette meg.
- [2] Az I. rendű alperes el kívánta adni a tulajdonrészét, amire vevőként a II. rendű alperes jelentkezett.
- [3] Az ügyvéd által 2020. június 27-én készített adásvételi szerződés tervezetek szerint az I. rendű alperes eladó a II. rendű alperes vevő részére az ingatlan 1274/469 tulajdoni hányadát 28 000 000 forint vételárért kívánta eladni, azzal, hogy abból a vevő 2020. június 25-én átadott az eladónak 2 000 000 forint foglalót, a szerződés megkötésekor esedékes 14 000 000 forint vételár rész, és legkésőbb 2020. augusztus 31. napjáig megfizet 12 000 000 forint vételár rész. Az eladó I. rendű alperes a 1082/469 tulajdoni hányadát 11 500 000 forint vételárért kívánta eladni a II. rendű alperes vevő részére azzal, hogy abból a vevő 2020. június 25-én átadott az eladónak 2 000 000 forint foglalót, a szerződés megkötésekor esedékes 1 000 000 forint

vételár rész, és legkésőbb 2020. augusztus 31. napjáig megfizet 8 500 000 forint vételár rész.

- [4] A II. rendű alperes vállalta, hogy a szerződés tervezeteket és az elővásárlási jogról lemondó nyilatkozatokat személyesen elviszi a tulajdonostársak részére. Erre tekintettel 2020. június 27-én megjelent a felperes üzletvezetőjénél és E. A.-nál, akik úgy nyilatkoztak, hogy írásban szeretnék megkapni az előszerződést és a lemondó nyilatkozatot. Kérésüknek megfelelően az iratokat postai úton kézbesítették számukra, azokat a felperes üzletvezetője 2020. július 15-én vette át.
- [5] Az elővásárlási jog gyakorlására nyolc nap határidő állt a felperes rendelkezésére.
- [6] A felperes a 2020. július 21-én kelt és ugyanaznap az okiratszerkesztő ügyvéd részére ajánlott, tértivevényes küldeményként postára adott levelében úgy nyilatkozott, hogy élni kíván elővásárlási jogával.
- [7] A B. Kft. és E. A. tulajdonostársak nem kívántak élni elővásárlási jogukkal.
- [8] A felperes nyilatkozatát a posta első alkalommal 2020. július 27-én 11:08 órakor kísérelte meg kézbesíteni az alperesek jogi képviselője részére. A felperes 2020. augusztus 10-én szerzett tudomást arról, hogy elővásárlási joga gyakorlására vonatkozó nyilatkozata megtétele ellenére az alperesek 2020. július 27. napján adásvételi szerződést kötöttek a perbeli tulajdoni hányadok tekintetében.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [9] A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg: az I. rendű alperes eladó és a II. rendű alperes vevő között a perbeli ingatlan I. rendű alperesi tulajdoni hányadának átruházására 2020. július 27. napján kötött adásvételi szerződés vele szemben hatálytalan; az közte és az I. rendű alperes között azonos tartalommal létrejött. Kérte a II. rendű alperes annak túsérésére kötelezését, hogy az ingatlanra bejegyzett tulajdonjogát töröljék, és a vételár megfizetésével egyidejűleg 1247/4690 és 1082/4690 tulajdoni hányad tekintetében a tulajdonjogát jegyezzék be az ingatlan nyilvántartásba.
- [10] Állította, hogy elővásárlási joga fennállt, 2020. június 27-én a II. rendű alperestől a szerződés tervezeteket nem vette át, a szerződés tervezetet 2020. július 15-én vette kézhez, majd 2020. július 21. napján írásba foglalt elfogadó nyilatkozatot tett, amelyet még aznap ajánlott tértivevényes postai küldeményben feladott az eljáró ügyvéd részére, aki azt nem az ő hibájából adólan vette elkésztetten kézhez. Nyilatkozata azért sem tekinthető elkésztettnek, mert az eladó által meghatározott 8 napos határidő nem volt megfelelő, ilyen rövid idő alatt a válasz megérkezését rendes körülmények között az eladó nem várhatta.
- [11] Az alperesek érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Egyebek mellett hivatkoztak arra, hogy a felperes az eladás tényéről és részletes tartalmáról 2020. június 27-én értesült, az írásbeli tájékoztatást 2020. július 15-én kapta meg, erre figyelemmel a 8 napos határidő 2020. július 23. napján járt le, így a felperes nyilatkozata elkésztett.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [12] Az elsőfokú bíróság ítéletében a keresetnek helyt adva megállapította, hogy az I. rendű alperes mint

- eladó és a II. rendű alperes mint vevő között az I. rendű alperes tulajdoni hányadának átruházására 2020. július 27. napján megkötött adásvételi szerződés a felperessel szemben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:233. § (1) bekezdése alapján hatálytalan, és az a Ptk. 6:222. § (4) bekezdése alapján a felperes és az I. rendű alperes között azonos tartalommal létrejött. Kötelezte a II. rendű alperest annak túsérésére, hogy az I. rendű alperesnek a 8740/3. helyrajzszámú ingatlanra bejegyzett tulajdonjoga törölrésre; a felperes 1247/4690 tulajdoni hányad arányú és 1082/4690 tulajdoni hányad arányú tulajdonjoga az ingatlannyléváltartásba bejegyzésre kerüljön 39 500 000 forint vételár I. rendű alperes részére történő megfizetésével egyidejűleg. Az ítélet jogerőre emelkedését követően megkeresni rendelte a földhivatalt a tulajdonjog változás ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése érdekében.
- [13] Határozata indokolásában – egyéb, a felülvizsgálati eljárásban nem érintett kérdések mellett – megállapította, hogy a neki 2020. június 27-én bemutatott, sem az eladó, sem a vevő részéről alá nem írt, szerződéstervezetként megjelölt irat nem minősíthető vételi ajánlatnak; illetve a vételi ajánlattal kapcsolatos nyilatkozat átvételére kiterjedő meghatalmazás hiányában a nyilatkozat nem is válhatott hatályossá.
- [14] Kifejtette, hogy az elővásárlási jog gyakorlására vonatkozó határidő anyagi jogi jellegű, ezért az elővásárlásra jogosult nyilatkozatának a határidő utolsó napján meg kell érkeznie az eladóhoz.
- [15] Rögzítette, hogy a felperes az elővásárlási jogát a 2020. július 21-én kelt elfogadó nyilatkozat megtételével gyakorolta, így az eladó által megadott 8 napos határidőn belül megtette nyilatkozatát és azt ugyancsak határidőben postára adta, azonban azt az alpereseket képviselő ügyvéd csak a határidőn túl vette át.
- [16] Az elsőfokú bíróság vizsgálta, hogy az I. rendű alperes megfelelő határidőt biztosított-e a felperes részére az elfogadó nyilatkozat megtételére. E körben értékelte, hogy a felperesnek tisztáznia kellett teljesítőképességét, át kellett tekintenie tartalékait, és mivel az idő rövidsége miatt hitelfelvételre nem volt lehetősége, lakóhelyétől távol magánszemélyektől kellett nagyobb összegű kölcsönöket kérnie, úgy, hogy az f.-i étteremben folyamatosan munkát végzett. Mindezeket figyelembe véve a szerződés teljes tartalmának megismerésétől az elfogadónyilatkozat megtételének és postára adásának időpontjáig eltelt időszakban (2020. július 15-től – 2020. július 21-ig eltelt 6 nap alatt) a szükséges pénzüsszeget sikerült előteremtenie és az elfogadó nyilatkozatot feladnia, amely ennek ellenére nem érkezett meg határidőben az alperesi ügyvédhez.
- [17] Megítélése szerint a 8 napos határidő az elfogadó nyilatkozat határidőben való megtételéhez adott esetben kevés volt, mindenképpen hosszabb, legalább 15–30 napos határidő megállapítására lett volna szükség ahhoz, hogy a felperesnek elővásárlási joga gyakorlására reális lehetősége legyen. Erre tekintettel úgy foglalt állást, hogy az eladó által meghatározott, nem megfelelő határidő miatt az ajánlati kötöttség fennállása alatt a felperes által megtett elfogadó nyilatkozat nem tekinthető elkésztetnek. A felperes teljesítőképességét E. A. tanú vallomásaival, illetve a 39 500 000 forint bírósági teljesítési letétbe helyezésével igazoltak tekintette.
- [18] Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság a per fő tárgya tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a keresetet elutasította.
- [19] A másodfokú bíróság jogerős ítéletének indokolásában az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást kiegészítette és pontosította, rögzítette a Ptk. 6:222. § (1), (2) és (3) bekezdéseinek rendelkezéseit, és rámutatott, hogy az ajánlati kötöttség az elővásárlási jog érvényesülésének reális lehetőségét hivatott biztosítani, ezért szükség van arra, hogy a törvény megszabja azt a legrövidebb időtartamot, amely alatt a jogosultnak lehetőséget kell biztosítani elfogadó nyilatkozata megtételére. Ennek érdekében korlátozni kell az eladónak az ajánlati kötöttség időtartamának meghatározására vonatkozó jogát. Ezt a Ptk. úgy éri el, hogy az ajánlati közlésének körülményeitől függetlenül a távollévők között megtett ajánlatra vonatkozó ajánlati kötöttségi szabályokat rendeli alkalmazni, kizárva ezzel annak lehetőségét, hogy az eladó olyan rövid ajánlati kötöttségi időtartamot eredményező közlési módot válasszon, ami lehetetlenné tenné az elővásárlási jog gyakorlásának megfontolását.
- [20] Rámutatott: a Ptk. 6:65. § (2) bekezdés b) pontja szerint az ajánlati kötöttség távollévők között tett ajánlat esetén annak az időnek az elteltével szűnik meg, amelyen belül az ajánlattevő – az ajánlatban megjelölt szolgáltatás jellegére és az ajánlat megtételének módjára tekintettel – a válasz megérkezését rendes körülmények között várhatta. Tehát az elővásárlási jog jogosultjának is legalább ennyi ideje van arra, hogy a kötelezett által közölt harmadik személytől eredő ajánlatot megfontolja és eldöntse, hogy annak feltételei szerint elfogadja-e a kötelezett eladási ajánlatát. A Ptk. ugyanakkor nem kívánja teljesen megfosztani az eladót az ajánlati kötöttség időtartama meghatározásának lehetőségétől, de csak a törvényből következőnél hosszabb idő kikötését tekinti jogszerűnek.
- [21] Kitért arra is, hogy a Ptk. 6:222. § (1) bekezdése az ajánlat közlésével kapcsolatban nem vezetett be lényeges változást a korábbi szabályozáshoz képest. A tulajdonos az ajánlatot a Ptk. hatályba lépése előtt hatályos a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 373. § (1) bekezdése értelmében is a szerződés megkötése – azaz az ajánlat elfogadása – előtt volt köteles közölni az elővásárlásra jogosulttal. Az elővásárlási joggal kapcsolatos egyes jogértelmezési kérdésekről szóló 2/2009. (VI. 24.) PK vélemény 7. pontja alapján az elővásárlásra jogosultnak a vele kötött ajánlatot teljes terjedelmében feltétel nélkül kell elfogadnia. Az ajánlat közlésekor annak elfogadására a körülmények által indokolt, olyan határidőt kell szabni, amely alatt az eset összes körülményeire tekintettel a Ptk. 4. § (1) és (4) bekezdések szerinti magatartás tanúsítása mellett a nyilatkozat megtétele az elővásárlási jog jogosultjától reálisan elvárható. Az indokolatlanul rövid határidő meghatározása lehetetlenné tenné a jogosult számára jogainak gyakorlását.

- [22] A válaszára tehát mindenképpen olyan határidőt kell szabni, amely alkalmas arra, hogy az alatt az elővásárlásra jogosult felelősséggel megfontolhassa a szerződéses feltételeknek a maga részéről való elfogadhatóságát és teljesíthetőségét. Ha a felek között vitássá válik, hogy az elővásárlási jog gyakorlására megszabott határidő megfelelő volt-e, akkor ebben a kérdésben a bíróságnak az eset összes körülményét (pl. a szolgáltatás tárgya, a vételár nagysága, esedékessége, az elővásárlásra jogosult esetleges előzetes ismeretei stb.) figyelembevételével kell döntenie. Az elővásárlási jog gyakorlására vonatkozó határidő anyagi jogi jellegű, ezért a megjelölt határidő utolsó napján az ajánlat elfogadására vonatkozó nyilatkozatnak meg is kell érkeznie a tulajdonoshoz.
- [23] Kiemelte: ez a gyakorlat széles körben ismertté és alkalmazottá vált, a Kúria pedig az 1/2014. számú Polgári jogegységi határozatával az új Ptk. alkalmazása körében is megfelelően irányadóan nyilvánította a 2/2009. (VI. 24.) PK véleményt.
- [24] A másodfokú bíróság rámutatott, hogy a perbeli esetben a felek között vitássá vált az elővásárlási jog gyakorlására az alperesek által meghatározott határidő megfelelő volta, ezért e körben az említett körülmények vizsgálta vált szükségessé.
- [25] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a figyelembe veendő körülmények közül nem kellő súllyal értékelte az elsőfokú bíróság azt a tényt, hogy a felperes – ha korábban nem is – az ajánlat írásbeli közlését megelőzően, 2020. június 27-én mindenképpen tudomást szerzett az I. rendű alperes eladási, illetve a II. rendű alperes vételi szándékáról, a vevő személyéről, az adásvétel tárgyáról (a továbbiakban: előzetes információk). Ezt a körülményt támasztja alá a II. rendű alperes személyes előadása, illetve a perben meghallgatott tanúk vallomása is.
- [26] A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy 2020. június 27-én az I. rendű alperes ajánlatát ugyan nem közölték a felperessel, mert a felperes azt a II. rendű alperestől nem vette át, azonban a II. rendű alperes – a felperes által nem vitatottan – 2020. június 27-én a felperes üzletvezetőjének és E. A.-nak szóban tájékoztatást adott a nyolc napos választási határidőről és annak jogvesztő jellegéről is. A felperesnek így, előzetes ismereteire is tekintettel elegendő ideje volt saját anyagi lehetőségeinek felmérésére, megalapozott döntés meghozatalára. A megadott 8 napos határidő a fentiekre figyelemmel nem volt olyan indokolatlanul rövid, amely lehetetlenné tette volna a jogosult felperes számára jogainak gyakorlását, az alkalmas volt arra, hogy a felperes felelősséggel megfontolhassa a szerződéses feltételeknek a maga részéről való elfogadhatóságát és teljesíthetőségét. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy a felperes a megadott határidőn belül, 2020. július 21. napján, azaz ténylegesen hat nap alatt meg is tudta hozni az elővásárlási joga gyakorlására vonatkozó felelős döntését.
- [27] A másodfokú bíróság a kifejtettek alapján úgy ítélte meg, hogy az I. rendű alperes által megállapított nyolcnapos határidő az elővásárlási jog gyakorlására elegendő volt, az, hogy a felperes – a határidő jogvesztő jellegéről tudva – az elővásárlási jog gyakorlására vonatkozó nyilatkozatát nem elsőbbségi postai küldeményként adta postára, nem értékelhető olyan körülményként, amely az elővásárlási jog gyakorlására biztosított határidő elégtelen voltának megállapíthatóságát megalapozná. Mindezekre tekintettel a 2020. július 23-i határidőhöz képest a felperes az első ízben 2020. július 27-én kézbesíteni megkísérelt elfogadó nyilatkozatával elkészenen gyakorolta elővásárlási jogát, ezért az I. rendű alperes jogszerűen kötött adásvételi szerződést a II. rendű alperessel, amelyre figyelemmel a felperes kereseti kérelme nem megalapozott.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [28] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és az elsőfokú ítélet helybenhagyása érdekében. Megsértett jogszabályhelyként a Ptk. 1:3. § (1)–(2) bekezdését, 1:4. § (1)–(2) bekezdését, 6:65. § (1) bekezdés b) pontját, 6:222. § (1)–(4) bekezdését, 6:223. § (1)–(2) bekezdését, továbbá a Pp. 265. § (1) bekezdését, 279. § (1) bekezdését és 346. § (5) bekezdését jelölte meg, valamint hivatkozott arra is, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltér a Kúria Pfv.VI.22.405/2017/9. számú, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett határozatától.
- [29] Az anyagi jogi jogsértések körében a felperes kifogásolta a másodfokú bíróság álláspontját, miszerint bár 2020. június 27-én a vételi ajánlatot nem közölték vele, azonban az előzetes információkról a szóbeli tájékoztatás alapján tudnia kellett, így ezen ismereteire is tekintettel elegendő ideje volt saját anyagi lehetőségeinek felmérésére, megalapozott döntés meghozatalára, ezért a megadott nyolc napos határidő nem volt olyan indokolatlanul rövid, amely lehetetlenné tette volna számára jogainak gyakorlását.
- [30] Kifejtette: a Ptk. 6:222. § (1) bekezdése szerint a vételi ajánlatot teljes terjedelemben kell közölni az elővásárlásra jogosulttal. Az alperesek által nem vitatottan – és saját nyilatkozatával, illetve a tanúk vallomásával egyezően – 2020. június 27-én a II. rendű alperes vételi ajánlat közlése helyett lemondónyilatkozatot kívánt aláíratatni vele. A II. rendű alperes részéről erre vonatkozóan adott szóbeli tájékoztatás csupán arra volt alkalmas, hogy az I. rendű alperes eladási szándéka, az adásvétel tárgya, illetve a vevő személye tekintetében előzetes ismerettel rendelkezzen, azonban az ajánlat feltételeire, annak teljesíthetőségére, illetve a vételár esedékességére az előzetes szóbeli tájékoztatás nem terjed ki, így ezek hiánya miatt megalapozott döntést nem hozhatott mindaddig, amíg az adásvételi szerződés tartalmát magában foglaló szerződéstervezetet mint a II. rendű alperes teljes terjedelmű vételi ajánlatát 2020. július 15. napján kézhez nem vette. Ebből szerzett tudomást arról, hogy a vételárat milyen esedékességgel kell teljesíteni, illetve, hogy a vételárhátralékokat legkésőbb 2020. augusztus 31-ig kell megfizetni.
- [31] A felperes hangsúlyozta, hogy erre tekintettel a vételár megfizetésének esedékességéről csak a 2020. július 15-én megkapott teljes terjedelmű vételi ajánlatból szerzett tudomást, és ettől az időponttól számított 8 napon belül kellett az ajánlat feltételéről, annak teljesíthetőségéről megalapozottan döntést hozni, azaz e határidőn belül kellett a

- teljesítőképesség érdekében a betéti társaság tartalmait csoportosítani, a vételárhátalék 2020. augusztus 31-ig történő megfizetésére tekintettel a 2020 nyári szezonban várható bevételeket megalapozottan számba venni, biztosítani az adásvételi szerződés megkötésével esedékes vételárészlet megfizetéséhez a rendelkezésre álló bevételt, továbbá megállapodni a saját forráson felül szükséges összeg kölcsönvételében. Mindezt a balatoni nyári főszezon kezdetén, a társaság ügyintézési helyétől távol úgy, hogy a betéti társaság döntéshozatali mechanizmusában részt vevő valamennyi tagja személyesen közreműködve folyamatos munkát végzett a felperes által üzemeltetett étteremben.
- [32] A felperes szerint a fentiek fényében a megadott 8 napos határidő az előzetes ismeretek ellenére és olyan indokolatlanul rövid volt, amely lehetetlenné tette számára jogainak gyakorlását, ezért téves a másodfokú bíróság indokolása a tekintetben, hogy ez a határidő előzetes ismereteire is tekintettel elegendő lett volna, továbbá nem felel meg a 2/2009. (VI. 24.) PK vélemény 7. pontjában foglaltaknak, miszerint az ajánlat közlésekor annak elfogadására a körülmények által indokolt határidőt kell szabni.
- [33] Kiemelte, hogy az ajánlati kötöttség időtartamának eladó általi meghatározása csak a Ptk. 6:65. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknál hosszabb idő kikötése esetén tekinthető jogszerűnek.
- [34] Tévesnek tartotta továbbá a másodfokú bíróság álláspontját amiatt is, hogy a Ptk. 6:65. § (1) bekezdés b) pontja és 6:222. § (1)–(4) bekezdései értelmében az eladó által meghatározott, nem megfelelő határidő nem jogvesztő. Kiemelte: az elővásárlásra jogosultnak a Ptk. rendelkezései alapján az a kötelezettsége, hogy az ajánlati kötöttség fennállása alatt nyilatkozzon joga gyakorlásáról. Amennyiben az elővásárlásra jogosult e jogát ezen határidőn belül gyakorolta, akkor nyilatkozatával – a Ptk. 6:222. § (4) bekezdése alapján – létre is jön az adásvételi szerződés közte és az eladó között.
- [35] A felperes érvelése értelmében továbbá az eladó által nem reálisan meghatározott határidő a jóhiszeműség és tisztesség [Ptk. 1:3. § (1)–(2) bekezdés], valamint az elvárható magatartás [Ptk. 1:4. § (1)–(2) bekezdés] alapelvét is sérti.
- [36] Az eljárási szabálysértésekkel összefüggésben a felperes tévesnek, okszerűtlen mérlegelésen alapulóknak és iratellenesnek, ezért a Pp. 265. § (1) bekezdését és 279. § (1) bekezdését sértőnek tartotta a másodfokú bíróság azon állásfoglalását, hogy az üzletvezetőjének és E. A.-nak 2020. június 27-én adott szóbeli tájékoztatás alapján értesült volna a 8 napos válaszadási határidőről és annak jogvesztő jellegéről; e körben sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság indokolatlanul nem vette figyelembe a II. rendű alperes házastársa (Gy. P.) és B. Á. tanúk vallomását. Ezzel összefüggésben kiemelte, hogy Gy. P. tanú, aki 2020. június 27. napján végig jelen volt, vallomásaiban a 8 napos válaszadási határidőről tett említést csupán, annak jogvesztő jellegéről, erre vonatkozó tájékoztatásról nem, amit a II. rendű alperes és jogi képviselője nem vitatott, azzal kapcsolatban észrevételt, kérdést nem tett fel. B. Á. tanú pedig, akit a II. rendű alperes 2020. június 27. napján házastársával, Gy. P.-vel együtt felkeresett, vallomásaiban sem a 8 napos válaszadási határidőről, illetve annak jogvesztő jellegéről, erre vonatkozó tájékoztatásról nem tett említést.
- [37] A 8 napos nyilatkozattételi határidő megfelelésével összefüggésben a felperes – a másodfokú bíróság által is említett 2/2009. (VI. 24.) PK vélemény 7. pontjában foglaltakon túlmenően – a Kúria BHGY-ban közzétett Pfv.VI.22.405/2017/9. számú ítéletének indokolására hivatkozott, idézve annak [14]–[17] pontjait. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság – bár jogerős ítélete [27] pontjában rögzítette, hogy fellebbezési ellenkérelmében kifejezetten hivatkozott az említett eseti döntésben foglaltakra – a Pp. 346. § (5) bekezdése szerinti indokolási kötelezettség ellenére elmulasztott számot adni arról, hogy miért tért el a Kúria határozatától a 8 napos határidő alkalmazásának kérdéséről.
- [38] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását célozta.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [39] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [40] A Pp. 423. § (1) bekezdése szerinti felülvizsgálati keretek között eljárva a felülvizsgálat eredményeként a Kúria azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem jogszabálysértő.
- [41] Az eljárási szabálysértések körében a felperes kiemelten a másodfokú bíróság bizonyítékértékelési, mérlegelési tevékenységét sérelmezte, állítva annak iratellenes, okszerűtlen jellegét hangsúlyozta.
- [42] Amint azt a Kúria még a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (rPp.) 206. § (1) bekezdéséhez kapcsolódóan kialakult, de a hatályos Pp. 279. § (1) bekezdése alkalmazásának körében is irányadó számos határozatában [például: Pfv.I.21.474/2011/10. (közze téve: BH 2013.119.II.), Pfv.V.21.131/2021/9., Pfv.V.20.796/2021/6., Pfv.I.20.507/2022/5., Pfv.IV.20.848/2022/5., Pfv.V.20.420/2022/6., Pfv.V.20.430/2022/6., Pfv.V.20.810/2022/5.] tükröződően rögzítette, a felülvizsgálati eljárás jogi természetére, jellegére tekintettel – miután az nem a per folytatása, nem egyfajta harmadfokú eljárás, hanem szigorú eljárási szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat – a felülvizsgálat keretében a bizonyítékok értékelése, az eljáró bíróság mérlegelési tevékenysége, és az ennek körébe tartozó tényállás általában nem vizsgálható, és nincs lehetőség a bizonyítás adatainak újabb egybevetésére és értékelésére. Az irányadó határozatok szerint a Kúria csak azt vizsgálja, hogy az eljáró bíróság a mérlegelés körébe vont adatok és bizonyítékok megállapítása és azok egybevetése során nem jutott-e nyilvánvalóan helytelen és okszerűtlen következtetésre. Lényeges továbbá, hogy az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettel eltérő következtetésre lehet jutni.
- [43] A fentiekhez képest a másodfokú bíróság a felperes üzletvezetője által 2020. június 20-án a II. rendű alperes szóbeli tájékoztatása alapján megismert körülményeknek alappal tulajdonított jelentőséget, az általa „előzetes információként” figyelembe vett ismereteket nem iratellenesen értékelt és abból

- levont következtetése (a 8 napos nyilatkozattételi határidő elégséges volta) sem volt okszerűtlen.
- [44] Azt a felperes sem vitatta, hogy a II. rendű alperestől már 2020. június 27-én értesült az I. rendű alperes eladási, és a II. rendű alperes vételi szándékáról, valamint a vétel tárgya (a perbeli ingatlan I. rendű alperesi tulajdoni hányada) is egyértelműen azonosított volt számára. Az adásvételi szerződés további – lényeges tartalmi – elemeit (vétélár, fizetési ütemezés és fizetési határidő) a felperes igazoltan valóban csak a 2020. július 15-én kézhez vett szerződéstervezetből mint vételi ajánlatból ismerte meg. Ugyanakkor – amint arra a felperes felülvizsgálati kérelme 42. pontjában maga is hivatkozott – 2020. június 27-én a felperes üzletvezetőjét és E. A.-t személyesen, a II. rendű alperessel együtt felkereső Gy. P. más peradattal nem cáfolt tanúvallomása szerint a 8 napos válaszadási határidőről szó volt e tájékoztatás során (49. sorszámú jegyzőkönyv 4. oldal második bekezdés).
- [45] A Kúria megjegyzi, a felperes felülvizsgálati kérelmében ennek hiányát B. A. tanúvallomásával összefüggésben állította, aki azonban a felperesnél 2020. június 27-én történt találkozáson nem volt jelen, és aki a szintén elővásárlásra jogosult B. Kft. ügyvezetőjeként a saját nyilatkozattételének körülményeiről tudhatott és tett vallomást, így vallomásának e hiánya a felperes elővásárlási joggyakorlásával összefüggésben semmilyen jelentőséggel nem bír. A Kúria kitér arra is, hogy a perbeli határidő „jogvesztő” jellege ismeretének hiányával kapcsolatos felperesi érvelés sem releváns, egyrészt, mert a határidő jogi jelentősége ismeretének hiánya a jogosultat nem mentesíti a határidő be nem tartásának jogkövetkezményei alól, másrészt, mert az elővásárlási jog gyakorlásához biztosított határidőnek az anyagi jogi (azaz nem eljárásjogi) természete a lényeges.
- [46] Az ügy megítélése szempontjából fontos tényállási elemnek minősül, hogy a teljes írásbeli vételi ajánlat (szerződéstervezet) nem vitásan 2020. június 15-i megismeréséhez képest a felperes üzletvezetője a tervezett adásvételi szerződés tekintetében már lényeges információk birtokába jutott 2020. június 27-én, azaz 19 nappal a 8 napos határidő (2020. július 16-án történt) megnyíltát megelőzően. A felperes képviselője által 2020. június 27-én megtudott információkra tekintettel a vételár és a konkrét fizetési feltételek ismerete nélkül is reális lehetősége volt a felperesnek ahhoz, hogy felmérje a helyi ingatlanok aktuális forgalmi értékviszonyait, saját teljesítőképességét, annak lehetséges forrásait, azaz felkészüljön a vételi ajánlat írásbeli kézbesítésére, és az ezáltal megnyíló határidőben szükséges teendői megtételére úgy, hogy ismert volt előtte az elővásárlási joga gyakorlására biztosított 8 napos határidő.
- [47] E tekintetben a másodfokú bíróság okszerűen és megalapozottan tulajdonított jelentőséget a 2020. június 27-én megismert részinformációknak, amelyek jelentőségét egyértelműen mutatja az a szintén nem vitatott tény, miszerint a felperes a vételi ajánlat írásbeli közlését követően – üzletvezetőjének és E. A.-nak a felperes által hangsúlyozott főszezoni, vendéglátóipari tevékenységével kapcsolatos elfoglaltságai, jogi képviselője elérésének nehézségei, a betéti társaság szezonális bevételének előre nem tervezhető összege ellenére – 6 napon belül érdemben képes is volt dönteni elővásárlási joga gyakorlásáról.
- [48] E két körülmény (előzetes információk jelentősége és 6 napon belüli döntés) együttes mérlegelése a másodfokú bíróság részéről nem volt iratellenes, sem okszerűtlen, erre tekintettel a jogerős ítélet nem sérti a Pp. felperes által hivatkozott 265. § (1) bekezdését és 279. § (1) bekezdését sem.
- [49] A felperes anyagi jogi és a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre történt felülvizsgálati hivatkozásai szintén nem megalapozottak.
- [50] A bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 32. § (1) bekezdés b) pontjára, és 41/B. § (1) bekezdésére figyelemmel a BHGY-ban közzétett, 2012. január 1. napja után hozott határozatnak minősülő Pfv.VI.22.405/2017/9. számú ítéletében a Kúria eltérő jogalanyiságú elővásárlási jog jogosultja (önkormányzat) tekintetében minősítette az ott elbírált ügyben nem megfelelőnek a nyilatkozattételre biztosított 8 (naptári) napos nyilatkozattételi határidőt, utalva arra, hogy az általában más számára sem elegendő {hivatkozott határozat [15] pont}. Ugyanakkor a Kúria határozatának ezt megelőző [14] pontjában rögzítette: „[A] nyilatkozattételre adott határidő akkor tekinthető megfelelőnek, ha elég ahhoz, hogy a jogosult annyi idő alatt reálisan megfontolja és döntést hozzon az ajánlat és feltételeinek az elfogadásáról és a részéről való teljesíthetőségéről. Figyelemmel kell lenni azonban a határidő megfelelőségének a vizsgálata során az eladó, illetve az eredeti ajánlattevő ezzel kapcsolatos reális és jogszerű érdekeire is. Az tehát, hogy az eladó által megjelölt nyilatkozattételi határidő megfelelő volt-e, csak az ügy összes feltárt körülményének a mérlegelésével lehet megállapítani. Ennek során figyelemmel kell lenni egyebek mellett az ingatlan jellegére, a vételár nagyságrendjére, esedékességére, az elővásárlásra jogosult előzetes ismereteire az eladott dolog, vagy az eladási szándék és az egyéb körülmények tekintetében. Értékelni kell továbbá az eladónak, illetve az eredeti ajánlattevőnek a vételár megfizetéséhez, hogy az ingatlan megszerzéséhez fűződő jogos érdekeit, igényeit, valamint a felek által feltárt, illetve egymással közölt egyéb körülményeket, és mindezek egybevetésével kell meghatározni a kellő határidőt.”
- [51] Az adott ügyben eljáró másodfokú bíróság akkor, amikor a felperes előzetes ismereteit a fentebb kifejtettek szerinti jelentőséggel figyelembe vette, a felhívott egyedi határozatban kifejtettekkel teljes mértékben összhangban járt el, attól nem tért el, amire tekintettel e körben indokolási kötelezettség [Pp. 346. § (5) bekezdés] sem terhelte, így azt meg sem sérthette.
- [52] A Kúria a Pfv.VI.22.405/2017/9. számú ítéletében foglaltakkal a jelen ügyben is teljes mértékben egyetért, azt továbbra is irányadónak tekinti. A 8 (naptári) napos határidő a konkrét ügyben nem volt megfelelő, azonban a Kúria ítéletéből nem következik, hogy más tényállás esetében sem lenne elegendő.
- [53] A Kúria ítéletének precedens értékű lényege, hogy minden ügyben annak egyedi tényállásából kiindulva, a megalapozott, felelős, megfontolt, így

teljesíthető nyilatkozat megtételéhez szükséges reális időtartam meglétét kell a bíróságnak – a Pp. 279. § (1) bekezdése szerinti mérlegelés útján – vizsgálnia a nyilatkozattételre biztosított határidő megfelelése szempontjából.

- [54] Nincs tehát egységes, minden ügyre irányadó zsinórmérték. A 8 naptári napos, de annál rövidebb, illetve hosszabb határidő is megfelelőnek minősülhet az adott ügy egyedi tényállási elemeinek, és a rendelkezésre álló, feltárt bizonyítékoknak a figyelembevételére, mérlegelésére eredményeképpen. Ezek alapján kiindulva ítélt meg, hogy az elővásárlási jog jogosultja a konkrét, egyedi tényállási elemek mellett elfogadható, észszerű és így megfelelő időn belül tetten-e meg elővásárlási jog gyakorlását célzó jognyilatkozatát.
- [55] A fentiekre figyelemmel a jogerős ítélet nem sérti a Ptk. 6:65. § (1) bekezdés b) pontját, 6:222. § (1)–(4) bekezdését, és 6:223. § (1)–(2) bekezdését. A felperes anyagi jogi alapelvek [Ptk. 1:3. § (1)–(2) bekezdés, 1:4. § (1)–(2) bekezdés] sérelmére történt hivatkozásai – amelyekre nem a jogerős ítélet jogszabálysértő voltával összefüggésben, hanem az alperesi magatartásra vonatkozóan hivatkozott – sem alaposak.
- [56] A Kúria annyiban pontosítja a jogerős ítéletet, hogy az annak [41], [42] és [43] pontjaiban hivatkozott 2/2009. (VI. 24.) PK vélemény a Kúria az 1/2014. PJE határozata (a továbbiakban: PJE határozat) 1. pontja második ún. francia bekezdésében csak annak 2., 6., 8. és 9. pontjaira nézve tekintette a Ptk. alkalmazása körében is irányadónak, annak 7. pontját nem, így a PJE határozat indokolásának V.1. pontja értelmében az irányadónak nem tekintett pontok csak az 1959-es Ptk. alapján elbírálandó ügyekben alkalmazhatóak. Erre tekintettel a Kúria a jogerős ítélet indokolásának [41], [42] és [43] pontjainak a PK vélemény 7. pontjával összefüggő utalásait mellőzi.
- [57] Amint azt a másodfokú bíróság jogerős ítélete [42] pontja utolsó mondatában helytállóan rögzítette, az elővásárlási jog gyakorlására vonatkozó határidő anyagi jogi jellegű, ezért a megjelölt határidő utolsó napján az ajánlat elfogadására vonatkozó nyilatkozatnak meg is kell érkeznie a tulajdonoshoz. A Kúria rámutat, hogy az elővásárlási jog gyakorlására biztosított határidőben a jogosultnak a vételi ajánlat ismeretében egyrészt el kell végeznie saját vételi szándéka tisztázását, annak fennállta esetén teljesítőképessége, annak forrása(i) és az adott helyzetben releváns egyéb körülmények feltárását, másrészt meg kell tennie és az eladóhoz el kell juttatnia elfogadó nyilatkozatát oly módon, hogy az a határidő lejártát megelőzően megérkezzen. Ez utóbbi mozzanatban nyilvánul meg a határidő eljárásjogi határidőktől eltérő, anyagi jogi természete. Miután a felperes nyilatkozata határidőben nem érkezett meg az I. rendű alpereshez, az alperesek jogszerűen, a felperes elővásárlási jogának megsértése nélkül kötöttek szerződést, ezért jogszabálysértés nélkül ítélte alaptalannak a másodfokú bíróság a felperes keresetét.
- [58] A kifejtetttekre tekintettel a Kúria az indokolás pontosítása mellett a jogszabályoknak és a Kúria közzétett, irányadó határozatában foglaltaknak mindenben megfelelő jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv. V. 21.219/2022/7.)

245¹ **Eljárási jogintézmény. Anyagi jogi vetületét tekintve a teljesítés egyik formája (speciális esete), amely a jogosulthoz intézett (címezett) egyoldalú jognyilatkozattal történik, annak feltétele a jogosult és a kötelezett relációjában fennálló lejárt (esedékes) pénzkövetelés léte. Joghatásaként a beszámítással élő jogosulttal szembeni követelés (a tartozás) megszűnik.**
II. A beszámítás anyagi jogának érvényesítése nem kötött perhez, anélkül, peren kívül is érvényesíthető.
III. A pert megelőzően az alperes által érvényesített beszámítás a vele szembeni követelést – a beszámított saját követeléssel együtt – megszünteti, ezért ha a fél a pert megelőzően beszámítással történt teljesítésre hivatkozik, a beszámítás joghatására (a vele szembeni követelést megszüntető hatására) az ellenkérelem keretei között hivatkozhat, amely hivatkozása az ún. teljesítés kifogása. Ebben az esetben a félnek nincs beszámítást tartalmazó iratban érvényesíthető ellenkövetelése, mert az a pert megelőzően megszűnt [2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:49. § (1) bek.; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 7. § (1) bek. 1. és 16. pont.]

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes mint vállalkozó és az alperes jogelődje mint megrendelő 2016. február 15-én vállalkozási szerződést kötött a megrendelő tulajdonában lévő összesen 200 db különféle egészségügyi orvostechnikai eszköz, berendezés – köztük egy 16 szeletes computer tomográfias rendszer (a továbbiakban: CT berendezés) – és azok tartozékainak működtethetősége biztosítására, teljes körű szervizelésére.
- [2] A felek a vállalkozói díjat havi 15 095 000 forint + áfa összegben rögzítették és naptári havonkénti időszakos elszámolásban állapodtak meg. A szolgáltatás ellenértékének teljesítése a megrendelő által szerviz munkalapon havonta igazolt teljesítés alapján, havonta átutalással történt, a számla kézhezvételétől számított 60 napon belül.
- [3] A megvalósítandó feladatok, teljesítési követelmények leírását – a szerződés 1.2. pontja alapján – a szerződés elválaszthatatlan részét képező 2. számú melléklete rögzítette. E szerint a felperes a hibaelhárítás keretében – egyebek mellett – vállalta, hogy hibabejelentés esetén a javítást a rendelkezésre állási idő figyelembevételével távdiagnosztika segítségével 4 órán belül, helyszíni kiszállást igénylő hibaelhárítás esetén 72 órán belül megkezdji (2.11. pont); amennyiben a szolgáltatást saját hatáskörében bármilyen okból átmenetileg – azaz a hibabejelentéstől számított 72 órán belül – nem tudja teljesíteni, úgy köteles haladéktalanul gondoskodni megfelelő alvállalkozó igénybevételéről (2.12. pont). A szerződésben rögzítették, ismert a felperes számára az a körülmény, hogy az alperes tevékenysége betegellátás, ezért a szolgáltatás késedelmes és/vagy hibás teljesítése súlyos fennakadásokat és károkat okozhat (2.13. pont), és szavatosságot vállalt az elvégzett szolgáltatás teljességéért és hiánytalanságáért (2.15. pont).
- [4] A szerződés 5. pontja szerint a felperes a szolgáltatás elvégzéséről, valamint az esetlegesen felmerülő anyagfelhasználásról havonta munkalapot állít ki, amelynek teljesítését a megrendelő által kijelölt

- személy igazolja. A szerződés teljesítésével kapcsolatos ügyintézésre és kapcsolattartásra a felek által felhatalmazott személy az alperes részéről N. B. L. volt.
- [5] A 9.1. pont értelmében a szerződés megszegését jelentette, ha bármelyik fél az őt terhelő bármely kötelezettségének szerződészerű teljesítését elmulasztja. A 10.1. pont szerint a vállalkozó a szolgáltatást saját maga által és/vagy alvállalkozók bevonásával köteles teljesíteni, az általa igénybe vett alvállalkozóért úgy felel, mintha maga járt volna el.
- [6] Az alperes a 2018. május 10-én kelt levelével 2018. június 15. napjára a szerződést rendes felmondással megszüntette.
- [7] A felperes 2018. június 1-jén a 2018. május 1-jétől 31-ig terjedő időszakra szerviz munkalapot állított ki, amelyet az alperes képviselője, N. B. L. aláírásával leigazolt. A munkalap alapján a felperes 2018. július 31-i esedékességgel kiállította a VSZ-2018/000181. számú, 19 170 650 forint összegű számlát. A felperes a 2018. június 1-től 15-ig terjedő időszakra vonatkozóan, a N. B. L. aláírásával leigazolt szerviz munkalap alapján 2018. augusztus 31-i esedékességgel kiállította a VSZ-2018/000238. számú, 9 585 325 forint összegű számlát.
- [8] 2018. június 9-én 9 óra 19 perckor az alperes kapcsolattartója N. B. L. tájékoztatta a felperest, hogy a perbeli CT berendezés meghibásodott, a kalibráció kezdetén a következő hibaüzenetet jelezte: „SCANNER HARDWARE STOPPED SCAN”, kérte a meghibásodás mihamarabbi elhárítását. A felperes részéről H. A. műszaki igazgató 2018. június 12-én 11 óra 05 perckor e-mailen azt a tájékoztatást adta, hogy a hibabejelentés feldolgozásra került, és a szervizes kolléga aznap elvégzi az előzetes hibafelmérést. 2018. június 12-i dátummal – a hibabejelentés időpontjaként 2018. február 19. napját feltüntetve –, a N. I. Kft. munkalapot állított ki, amelyen rögzítette a perbeli készülék viszonylatában, hogy a CT munkaállomás hibátlanul működik, a CT „TUBE” (cső) a felfűtési időszak alatt az alábbi hibaüzenetet dobja: „SCANNER HARDWARE STOPPED SCAN”.
- [9] Az alperes 2018. június 13-án ismételten érdeklődött, hogy a június 12-i hibafelmérés során történt megállapítások alapján milyen javítások szükségesek. Annak közlését is kérte, hogy mikor tudja a felperes átadni a megjavított berendezést a betegellátás részére. Június 14-én ismételten kérdést intézett a felpereshez, hogy a javítás érdekében történt-e előrelépés.
- [10] A felperes 2018. június 13-án az alperes igazgatója részére megküldött e-mailben tájékoztatást nyújtott, hogy másnap mérnökeik a CT berendezés hibafelmérését ismételten elvégzik, ezzel szerződéses kötelezettségüknek eleget tesznek, és kérte, hogy az alperes is így járjon el.
- [11] A felperes 2018. június 15. napján munkalapot állított ki, amelyben elvégzett munkaként a hibafelmérés és elhárítás keretében feljegyezte, hogy nem volt egyértelműen detektálható a hibaforrás oka, kiváltó tényező.
- [12] Ugyanezen a napon az alperes e-mailben kereste meg a CT berendezés szervizelését végző G. H. Kft.-t, ahonnan azt a tájékoztatást kapta, hogy a CT berendezés meghibásodásával kapcsolatos hivatalos bejelentést, hibafelmérésre felkérést az elmúlt napokban a felperes részéről nem kaptak. Tájékoztatta továbbá az alperest, hogy a 2018. június 16-i szolgáltatási szerződés átvételével kapcsolatosan június 18-án állapotfelmérést végez a meghibásodott gépnél. 2018. június 18-án a G. H. Kft. alperes részére megküldött szakvéleménye azt tartalmazta, hogy a CT berendezés röntgensugárforrása hibás, cseréje szükséges, a hibaüzenetek alapján a berendezéssel 2018. június 9-én 7 óra 04 perckor történt az utolsó szkennelés, a berendezés azóta üzemképtelen. Az átvizsgálás során megállapításra került, hogy mindhárom DAS szűrő teljesen elhasználódott, cseréjük feltétlenül szükséges.
- [13] A G. H. Kft. a CT berendezés sugárforrásának, illetve a DAS szűrők cseréjének munkálatait elvégezte, ennek költsége a sugárforrás esetében 14 875 200 forint + áfa, a DAS szűrők esetében 344 000 forint + áfa összeg volt. Az alperes a javítás 2018. július 28-i esedékességű teljes költségét, 19 328 384 forintot megfizette a G. H. Kft. részére.
- [14] Az alperes a felperes május hónapra kiállított számláját nem fizette meg, a június hónapra kiállított számlából 157 734 forintot nem fizetett meg.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [15] A fizetési meghagyás iránti kérelemmel indult, az alperes mint kötelezett ellentmondása folytán perré alakult eljárásban a felperes keresetében a két ki nem fizetett számlája kapcsán 19 328 384 forint vállalkozói díj és járulékaik megfizetésére kérte az alperes kötelezését.
- [16] Az alperes írásbeli ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Arra hivatkozott, hogy a felperes a szerződés tárgyát képező orvostechnikai eszközöknél – így a CT berendezés esetében is – helyszíni kiszállást igénylő hibaelhárítás esetén a hibabejelentést követően 72 órán belül volt köteles a javítást megkezdeni. A szerződés 7.4 pontja értelmében, amennyiben a felperes a szerződésben vállalt szolgáltatást saját érdekkörében felmerült ok miatt nem tudja biztosítani, úgy vállalkozói díjra nem tarthat igényt, míg a 9.1 pontja szerint a szerződés megszegését jelenti, ha bármelyik fél az őt terhelő bármely kötelezettségének szerződészerű teljesítését elmulasztja. A 2018. június 9-én meghibásodott perbeli CT berendezést a felperes szerződéses kötelezettsége ellenére nem javította meg, felperesi közvetlen megkeresésre a G. H. Kft. végezte el a javítást.
- [17] Az alperes teljesítési kifogásként arra hivatkozott, hogy a javítás 19 328 308 forint költségét a G. H. Kft. részére megfizette, erről a 2018. szeptember 12-i levelével tájékoztatta a felperest azzal, hogy ez a költség a felperes hibás teljesítéséből eredő kárának minősül, és azt beszámítással kívánja érvényesíteni a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:49. § (1)–(2) bekezdése alapján. Arra is utalt, hogy a felperesnek írt 2019. április 10-i, majd a felperes jogi képviselőjének küldött 2019. május 17-i leveleiben is jelezte, hogy semmilyen tartozása nem áll fenn a felperes irányában, figyelemmel fenti igényének beszámítására, amivel összefüggésben tanúbizonnyításra irányuló indítványt is előterjesztett.
- [18] Az elsőfokú eljárás során, a perfelvétel lezárását követően az eljárás szabálytalansága miatt

előterjesztett kifogásában a felperes sérelmezte, hogy az alperes ellenkérelmében beszámításra hivatkozott, azonban beszámítást tartalmazó perfelvételi irat hiánya miatt azt a bíróságnak el kellett volna utasítania, a per tárgya kizárólag a kereseti követelés lehet. Az elsőfokú bíróság a végzésében a kifogásnak helyt adott és elrendelte a perfelvétel kiegészítését. Az alperes ezt követően ellenkérelmét megváltoztatta és teljesítési kifogására mint anyagi jogi kifogásra hivatkozva kellékszavatossági igényt terjesztett elő a felperesi keresettel szemben, amelyben kijavítási költségként kérte elszámolni a 19 328 384 forint összegű költségét a felperesi számlákkal szemben; változatlanul a kereset teljes elutasítását kérve.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [19] Az elsőfokú bíróság ítéletében a keresetnek helyt adva marasztalta az alperest. Megállapította, hogy a felek a Ptk. 6:238. §-a szerinti vállalkozási szerződést kötöttek. Az alperes beszámításával kapcsolatosan hangsúlyozta, hogy a Ptk. 6:49. § (1) bekezdése szerinti beszámítás esetén annak a követelésnek kell lejártnak lennie, amelyet a kötelezett a jogosulttal szemben be kíván számítani, e körben korábbi eseti döntésre (BH 2002.407) utalt, és arra, hogy a felperes perbeli két számlájának kibocsátásakor az alperesnek a felperessel szemben fennálló lejárt követelése nem volt.
- [20] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 209. § (1) bekezdésére figyelemmel rögzítette továbbá, hogy a 45 napos törvényi határidőn belül az alperes beszámítást tartalmazó iratot nem terjesztett elő és ez a mulasztás utólag nem pótolható.
- [21] Rámutatott arra is, hogy a perfelvétel kiegészítése során adott anyagi pervezetését követően az alperes már teljesítési kifogásra mint anyagi jogi kifogásra hivatkozott és szerződésszegés jogcímén érvényesített 19 328 384 forint igényt. A Ptk. 6:159. § (2) bekezdés b) pontja szerint kellékszavatossági igénye alapján a jogosult a hibát a kötelezett költségére mással is kijavíthatja.
- [22] Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre állt bizonyítékok: a munkalapok, a teljesítési igazolások és a tanúvallomások alapján úgy ítélte meg, hogy a felperes a szerződésben vállalt kötelezettségét teljesítette, az alperesi hibajelzést követően a kellő intézkedéseket megtette. Amennyiben azok nem voltak megfelelőek az alperesnek, ezt kellő időben jeleznie kellett volna a felperes felé és kérnie kellett volna a hiba elhárítását. Indokolása szerint az alperes a szavatossági igénye érvényesítése során nem a jogszabályi sorrendet betartva járt el: elsődlegesen a felperest kellett volna felszólítania a hiba kijavítására, amennyiben az továbbra is fennállt. Kitért arra is, hogy az alperes a 2018. szeptember 12-i levelével közölte a felperessel a beszámítás tényét, azt megelőzően a felperes semmilyen fizetési felszólítást, avagy nem szerződészerű teljesítésre vonatkozó nyilatkozatot nem kapott tőle.
- [23] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást jelentősen kiegészítette, és az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) és (3) bekezdése alapján megváltoztatva a keresetet elutasította.
- [24] Rögzítette, hogy az alperes fellebbezésében a másodfokú bíróság által gyakorolni kért felülbírálati jogkört a Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontjában jelölte meg. Eszerint az anyagi jogi felülbírálat során a másodfokú bíróság a megállapított tényekből az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi következtetést vonhat le, és a megállapított tényeket másként minősítheti. Mivel a felek között nem volt vitás a szerződés létrejötte, annak tartalma, a felperes által 2018. május és június hónapokra kiállított számlák összecszerúsége, így a másodfokú bíróság a felülbírálati szempontokat a fellebbezés tartalmához viszonyítottan, az alperes anyagi jogi kifogása elsőfokú bíróság általi elbírálása körében alkalmazta. Mivel az elsőfokú bíróság által megállapított és másodfokon általa kiegészített tényállást megalapozottnak, az elsőfokú bíróságnak a megállapított tényállásból levont jogi következtetését viszont érdemben tévesnek találta, nem volt eljárásjogi akadálya annak, hogy további bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül az elsőfokú bírósággal ellentétes jogi következtetésre jusson, és erre tekintettel az elsőfokú bíróság érdemben téves döntését teljes egészében megváltoztassa.
- [25] Rámutatott, hogy miután az alperesnek az eljárás során joghatályos beszámítást tartalmazó irata nem került előterjesztésre, így alap nélküli az elsőfokú bíróságnak a Ptk. 6:49. § (1) bekezdése rendelkezéseire alapított okfejtése, ezért azt mellőzte.
- [26] A másodfokú bíróság a Ptk. 6:34. §-a, 6:59. § (2) bekezdése, 6:137. §-a, 6:157. § (1) bekezdése felhívását követően kiemelte, hogy a felek szerződésük 2. számú mellékletében részletesen felsorolták a megvalósítandó feladatokat, teljesítési követelményeket, több lépcsőben rögzítették a felperes által elvégzendő feladatokat. A hibaelhárításra vonatkozóan rögzítették, hogy a berendezések folyamatos üzemeltetésének műszaki okból történő fennakadása esetén a felperes a hiba elhárítását munkanapokon a hibabejelentés esetén a rendelkezésre állási idő figyelembevételével távdiagnosztika segítségével 4 órán belül, a helyszíni kiszállást igénylő hibaelhárítást 72 órán belül megkezdi.
- [27] Kitért arra is, hogy a felperes kötelezettsége volt az általa elvégzett karbantartásról, hibaelhárításról, valamint az esetlegesen felmerülő anyagfelhasználásról, vagy tartozék cseréről havi rendszerességgel munkalap kiállítása, amelyen az alperes kijelölt képviselője aláírásával igazolta a munka elvégzését és a felhasznált anyagokat, alkatrészeket. Ez az alperes kijelölt képviselője által aláírt munkalap minősült teljesítési igazolásnak. Úgy ítélte, hogy az alperes vitatására tekintettel a felperes bizonyítási terhe volt annak igazolása, hogy a 2018. június 12. napján kiállított munkalap aláírója az alperes kijelölt képviselője volt, hiszen ennek hiányában az aláírt munkalap nem minősült teljesítési igazolásnak.
- [28] A másodfokú bíróság nem értett egyet az elsőfokú bíróság álláspontjával abban, hogy a felperes a szerződésben vállalt kötelezettségeinek eleget tett, továbbá az alperes kellékszavatossági igénye érvényesítésével kapcsolatosan elfoglalt álláspontjával sem.
- [29] H.-né É. A. és T. A. tanúvallomására utalva megállapította, hogy a felperesnek nem volt

- kiképzett szakembere a perrel érintett CT berendezés javítására, ezért ilyen esetben a G. H. Kft.-t bízta meg a hiba okának feltárásával és szükség esetén a javítással. A G. H. Kft. 2018. június 18. napján kiállított szakvéleményéből tényként állapította meg, hogy a CT berendezés röntgenforrása hibás volt, cseréje volt szükséges és a hibáüzenetek alapján a berendezéssel 2018. június 9-én 7 óra 4 perckor történt az utolsó szkennelés, a berendezés azóta üzemképtelen. Az átvizsgálás során megállapítást nyert, hogy mindhárom DAS szűrő teljesen elhasználódott, azok cseréje is feltétlenül szükséges. E megállapítás tükrében kizárta, hogy a CT berendezés hibátlanul működött volna. Mindemellett a 2018. június 15. napján kiállított munkalap önmagában is megalapozza a felperes hibás teljesítését, hiszen a szerződés még hatályban volt, amikor a felperes munkavállalója a hiba felmérése keretében azt a bejegyzést tette az elvégzett munkáról, hogy nem volt egyértelműen detektálható a hibaforrás oka és kiváltó tényezője.
- [30] A másodfokú bíróság a szerződés 2.12. pontjára utalva hangsúlyozta: amennyiben a vállalkozó a szolgáltatást saját hatáskörében bármilyen okból átmenetileg – azaz a hibabejelentéstől számított 72 órán belül – nem tudja teljesíteni, abban az esetben köteles haladéktalanul gondoskodni megfelelő alvállalkozó igénybevételéről. Rámutatott: H.-né É. A. tanú elmondta, több alkalommal is előfordult, hogy a felperes a G. H. Kft.-t csőcsere elvégzése céljából kereste meg, amelyet pénzügyi teljesítéssel együtt megfelelően el is végeztek.
- [31] Ehhez képest a 2018. június 15-én 12 óra 05 perckor a G. H. Kft. részéről az alperesnek megküldött e-mail azt igazolja, hogy a felperes a CT berendezés meghibásodásával kapcsolatosan hivatalos bejelentést és hibafelmérésre felkérést az azt megelőző napokban nem küldött a kft. részére. Hangsúlyozta továbbá, hogy a felperesnek az adott hiba elhárításával kapcsolatos kötelezettsége elmulasztását és főképpen annak okát Sz. M. tanú foglalta össze, aki elmondta: az alperes szerette volna, hogy a javítás megtörténjen, de mivel a szerződésből már nem volt sok hátra és az alperes folyamatos tartozásban volt, a felperes már nem akart belemenni ebbe a javításba. A tanú gyakorlatilag azt is megfogalmazta, hogy ha az alperes meghosszabbította volna a szerződést, akkor megvizsgálták volna ezt a problémát.
- [32] A másodfokú bíróság a bizonyítási eljárás adataiból a felperes szerződésszegését összességében abban látta megvalósulni, hogy bár a felperes a szerződésben foglaltak szerint 72 órán belül megkezdte a hibaelhárítást, de elmaradt egyrészt a hiba okának konkrét meghatározása, továbbá a szerződés 2.12. pontjában foglalt azon kötelezettségének teljesítése, hogy ha a hiba bejelentésétől számított 72 órán belül nem tudja teljesíteni saját hatáskörében a hiba elhárítását, úgy köteles megfelelő alvállalkozó igénybevételéről gondoskodni. Mivel ez sem történt meg, a felperes nem végezte el a hibaelhárítást.
- [33] Arra is kitért, hogy az alperes folyamatosan kérte a felperestől a javítást, és amikor ez nem vezetett eredményre, akkor a Ptk. 6:159. § (2) bekezdés b) pontjának megfelelően a hibát maga javította ki a kötelezett költségére, ezzel figyelemmel volt a szavatossági jogok ún. kétlépcsős rendszerére, továbbá megfelelően igazolta, hogy a felperes által el nem végzett javítás költsége összesen 19 328 384 forintot tett ki, amelynek összegét az eljárás során a felperes nem vitatta.
- [34] Az alperes védekezésével összefüggésben a másodfokú bíróság rámutatott: az alperes ezen szavatossági igényre alapított követelését a felperessel szemben visszatartotta és a felperes által 2018. május és június hónapokra kiállított számlák összegét e követelése „elszámolása” mellett egyenlítette ki, ezzel az alperes a perben a Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontja szerinti anyagi jogi kifogással élt. Az anyagi jogi kifogás a keresettel érvényesített jog érvényesíthetőségét kizáró, megszüntető vagy gátló anyagi jogi rendelkezésre történő hivatkozás. A Ptk. 6:164. § szerint a jogosult kellékszavatossági jogait az ugyanabból a szerződésből eredő követeléssel szemben kifogásként érvényesítheti. Az alperes tehát a keresetre adott válaszában, ellenkérelme érdemi védekezésében olyan anyagi jogi rendelkezésre hivatkozott, amelynek megalapozottsága esetén a bíróságnak a keresetet el kell utasítani. Mivel a másodfokú bíróság a felperes szerződésszegését megállapította, az alperes szavatossági igényen alapuló anyagi jogi kifogását alaposnak ítélte, ezért az a felperes által érvényesített jog érvényesíthetőségét megszüntette. Erre tekintettel a kereset elutasításának volt helye.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [35] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és elsődlegesen az elsőfokú ítélet helybenhagyása, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása érdekében. Felülvizsgálati kérelmét három körben indokolta.
- [36] Egyrészt állította, hogy a másodfokú bíróság a Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontjával, 199. § (2) bekezdés b) alpontjával, 209. § (1) bekezdésével és 211. §-ával ellentétesen bírálta el anyagi jogi kifogásként az alperes beszámítási igényét és változtatta meg az elsőfokú ítéletet, ezzel megsértve a Pp. 383. § (2) bekezdését is.
- [37] Az anyagi jogi kifogás Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott fogalmából kiindulva a felperes azt hangsúlyozta, hogy a kellékszavatossági igény anyagi jogi kifogásként megszünteti a keresetben érvényesített – egyébként nem vitatott – jogot, azaz valójában ellenkövetelés a kereseti követeléssel szemben. A Pp. erre tekintettel kiemeli az érdemi védekezés alapjául szolgáló anyagi jogi kifogások közül annak kimondásával, hogy az érdemi védekezés nem tartalmazhat beszámítást [Pp. 199. § (2) bekezdés b) alpont]. A beszámítás tehát nem része az érdemi védekezésnek, és a Pp.-ben valójában nem annak anyagi jogi kifogás jellege, hanem ellenkövetelés jellege a meghatározó. Emiatt rendelkezik a Pp. 209. § (1) bekezdése akként, hogy az alperes ellenkövetelését írásban előterjesztett beszámítást tartalmazó iratban számíthatja be. Ez a jelleg tűnik a ki a Pp. 209. § (9) bekezdéséből is, amely a beszámításra főszabályként a keresetre vonatkozó szabályok alkalmazását rendeli.
- [38] Mindebből a felperes álláspontja szerint az következik, hogy a beszámítást az alperes csak

- beszámítást tartalmazó iratban érvényesíthette volna, ezirányú védekezését már az elsőfokú eljárásban beszámításnak kellett volna tekinteni és a Pp. 211. §-a alapján – elkésztés okán – vissza kellett volna utasítani. Ezt a másodfokú bíróság sem hagyhatta volna figyelmen kívül. Miután beszámítást tartalmazó irat előterjesztésére nem került sor, kizárólag a kereseti követelés lehetett volna a per tárgya. Ervelése értelmében a másodfokú bíróság tévesen ítélte helytállónak az elsőfokú bíróság eljárását az alperes „anyagi jogi kifogása” érdemi elbírálását illetően, mert helyesen azt az anyagi jogi kifogások közül kiemelt beszámítási igénynek kellett volna tekintenie és – eltérő indokkal ugyan, de – helyesen helyben kellett volna hagynia az elsőfokú ítéletet.
- [39] Másrésztől a felperes felülvizsgálati álláspontja szerint a másodfokú bíróság anyagi jogi kifogásként sem bírálhatta volna el az alperes védekezését, mert azt az alperes nem szabályosan előterjesztett ellenkérelem-változtatásként érvényesítette. Erre figyelemmel a jogerős ítéletet a Pp. 217. § (2) bekezdését, 218. § (1) bekezdését, 222. §-át, és mindezek figyelmen kívül hagyása folytán a 369. § (1) bekezdését, 381. §-át és 383. § (2) bekezdését sértőnek tartotta.
- [40] Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság két ízben is jogszerűtlenül járt el az alperes védekezésének megváltoztatása kapcsán. A perfelvétel lezárását követő érdemi tárgyalásra ugyanis az elsőfokú bíróság megidézte az alperes által a beszámítás körében kihallgatni kért tanúkat, majd – a beszámítást tartalmazó irat benyújtásának hiánya miatt előterjesztett kifogására tekintettel – elrendelte a perfelvétel kiegészítését, és felhívta az alperest nyilatkozatai előterjesztésére, amire az alperes ellenkérelem-változtatást terjesztett elő, amiben anyagi jogi kifogásként kellékszavatossági igényt (kijávitási költséget) kívánt érvényesíteni a kereseti követeléssel szemben. Hangsúlyozta, mielőtt újabb kifogást terjesztett elő, sérelmezve, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 222. § (1) bekezdése ellenére a perfelvétel kiegészítését ellenkérelem-változtatás engedélyezése, sőt erre irányuló alperesi kérelem előterjesztése nélkül rendelte el. A felperes indokai szerint mindezt a másodfokú bíróság szintén nem hagyhatta volna figyelmen kívül.
- [41] Harmadsorban a felperes a Ptk. 6:18. § (2) bekezdését, a Pp. 265. § (1) bekezdését, 279. § (1) bekezdését, 373. § (2) bekezdését és 383. § (2) bekezdését sértőnek tartotta a jogerős ítéletet. E körben azt kifogásolta, hogy bár az alperes fellebbezésében a gyakorolni kért felülbírálati jogkört a Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontjában jelölte meg, a másodfokú bíróság nem az elsőfokú bíróság által megállapított tényekből indult ki, hanem a tényállást jelentősen kiegészítette és egy nem adekvát eseti döntésre hivatkozva járt el, továbbá a peradatok okszerűtlen mérlegelésével és iratellenesen állapított meg tényeket, ami miatt tévesen változtatta meg az elsőfokú ítéletet.
- [42] Szerződéses kötelezettségét illetően a felperes hangsúlyozta, hogy 72 órán belül megkezdte a hibaelhárítást, így a szerződéses vállalását teljesítette, és a másodfokú bíróság kizárólag azért állapította meg, hogy e téren szerződésesszegést követett el, mert a 2018. június 12-én kiállított munkalapot nem minősítette megfelelő teljesítési igazolásnak.
- [43] Kiemelte: az alperes nem vitatta az elsőfokú eljárás során, hogy nem arra jogosult képviselője írta volna alá az említett munkalapot. E körben idézte az alperes egyes perbeli nyilatkozatait, indítványait, amire tekintettel tévesnek tartotta a bizonyítási teher reá hátrányos megfordítását, amely miatt a jogerős ítélet a Pp. 265. § (1) bekezdését, és a Ptk. 6:18. § (2) bekezdését is sérti. Arra is kitért, az alperes befogadta a perbeli számláit, azok megfizetését nem a teljesítési igazolás vitatása miatt tagadta meg, így a másodfokú bíróság tévesen megállapított körülményekből vezette le a szerződésesszegése megállapításához vezető érvelését. Nyelvtani értelemben is tévesnek tartotta a szerződés 2.11. pontjának másodfokú bíróság általi értelmezését, fenntartva, hogy az a javítás megkezdését rendeli feladatként kiszállást igénylő hibaelhárítás esetén 72 órán belül, ami miatt irrelevánsnak tartotta a másodfokú bíróság által figyelembe vett tanúvallomások tartalmát.
- [44] Összegezve: a felperes tévesnek tartotta a hibás teljesítés (szerződésesszegés) másodfokú bíróság általi megállapítását, állítva, hogy a hibaelhárítást a szerződéses határidőben megkezdte, és a gép hibátlan működését egy alperes által valódiságában meg nem kérdőjelezett okirattal (munkalappal) igazolta, majd a szerződés 2018. június 15-i megszűnése miatt már semmilyen kötelezettség nem terhelte.
- [45] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását célozta.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [46] A felperes felülvizsgálati kérelmének tartalmára tekintettel a Kúria mindenekelőtt a felülvizsgálati eljárás jellegét, jogi természetét rögzíti.
- [47] A felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, nem egyfajta „harmadfokú” eljárás, hanem szigorú eljárási szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat. Tárgya a jogerős ítélet [Pp. 406. § (1) bekezdés], aminek jogszabálysértő voltát a Kúria a Pp. 423. § (1) és (2) bekezdése alapján kizárólag a felülvizsgálati kérelem és – ha van – a csatlakozó felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés tekintetében vizsgálja, továbbá a felülvizsgálat a jogerős ítélet meghozataláig bekövetkezett és azzal elbírált tényekre terjedhet ki. Lényeges továbbá, hogy a felülvizsgálat során kizárólag a Pp. 413. § (1) bekezdés a) - e) pontjaiban meghatározott tartalmi követelményeknek mindenben megfelelő hivatkozások tekintetében van lehetőség.
- [48] A Kúria – egyéb határozataival mellett – a Pfv.V.21.336/2020/5., Pfv.V.20.066/2021/8., Pfv.V.20.130/2021/5., Pfv.V.20.561/2022/8., Pfv.V.20.707/2022/4. számú határozataiban írtaknak megfelelően a Pp. tekintetében is alkalmazandó, a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II.15.) PK véleményben (a továbbiakban: PK vélemény) foglaltak szerint a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja.

- Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti (PK vélemény 3. pont). Ha a fél a felülvizsgálati kérelmében több egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell az előző pontban meghatározott tartalmi követelményekkel (PK vélemény 4. pont). Lényeges továbbá, hogy a Pp. 406. § (1) bekezdésének első fordulata értelmében az eredményes felülvizsgálati kérelem az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre hivatkozással kérhető.
- [49] Mindennek az adott ügyben a felperes felülvizsgálati kérelme tekintetében az volt a jelentősége, hogy a felperes alapvetően a perbeli szerződés általa történt hibás teljesítésének, ezáltal szerződésszegésének megállapítását sérelmezte, ehhez kapcsolható adekvát anyagi jogi jogszabálysértést azonban nem jelölt meg, a látszaton alapuló képviselet Ptk. 6:18. § (2) bekezdése szerinti szabályára történt hivatkozása, és e körben a jogerős ítélet Pp. 279. § (1) bekezdésébe ütközésének állítása pedig irreleváns volt.
- [50] Az alperes adott ügyben előadott védekezésének tartalma miatt – annak helyes értelmezése mellett – nem volt továbbá jelentősége a felperes által a beszámítási kifogás és az ellenkérelem-változtatás körében kifejtetteknek, és az e körben állított eljárás szabálysértéseknek sem.
- [51] Mindezek előre bocsátása mellett és az alább kifejtendőkre figyelemmel a felülvizsgálat eredményeként a Kúria azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet az ügy érdemét illetően nem jogszabálysértő, így a felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [52] A Kúria az alperes védekezését illetően az alábbiakra mutat rá.
- [53] A 2019. június 27-én kibocsátott fizetési meghagyással szemben 2019. július 16-án előterjesztett ellentmondásában az alperes mint kötelezett előadta, hogy semmilyen tartozása nem áll fenn a jogosulttal szemben, ebből kifolyólag követelésének jogalapját ésösszességét is vitatta.
- [54] A perré alakult eljárásban az elsőfokú bíróság végzésére benyújtott írásbeli ellenkérelmének érdemi részében az alperes anyagi jogi kifogásként teljesítési kifogást közölt, és részletesen előadta az annak alapjául szolgáló tényeket; e körben állítva a perbeli CT berendezéssel összefüggésben a felperes szerződésszegését, a hibás készüléknek a G. H. Kft. által történt javítását és a javítása költség (sugárforrás: 14 875 200 forint + áfa, DAS filter: 344 000 forint + áfa, összesen: 15 219 200 forint + áfa = bruttó 19 328 384 forint) kifizetését, továbbá azt, hogy a 2018. szeptember 12-én kelt levelében jelezte a felperes felé: ezen „kárösszeget” a Ptk. 6:49. § (1)–(2) bekezdése alapján a felperes részére járó vállalkozói díjba történő beszámítás útján kívánja érvényesíteni. Ugyanitt előadta továbbá, hogy a felperesnek 2019. április 10-én, majd a felperes jogi képviselőjének 2019. május 17-én írt levelében megismételte a beszámítással kapcsolatos nyilatkozatát. A fenti ügyszámon 12. sorszámú jegyzőkönyvben rögzített perfelvételi tárgyaláson az alperes megjelent jogi képviselője e körben nem nyilatkozott. A folytatólagos perfelvételi tárgyaláson a felperes jogi képviselője kifogásolta, hogy az ellenkérelemben előadott, a beszámításra történt hivatkozás mellett az alperes nem terjesztette elő a Pp. 209. § (1) bekezdése szerinti külön beszámítást tartalmazó iratot, amelyre az alperes jogi képviselője hangsúlyozta, hogy ellenkérelmében anyagi jogi beszámításra utalt, melyet követően az elsőfokú bíróság összegezte a felek nyilatkozatait és a perfelvételt lezárta.
- [55] Az ezt követően a felperes által időközben előterjesztett, az eljárás szabálytalansága miatti kifogásnak helyt adva az elsőfokú bíróság az immár érdemi tárgyaláson hozott II. számú végzésével a perfelvétel kiegészítését rendelte el. Az alperes ezt követően 22. sorszámú ellenkérelem-változtatást tartalmazó iratot terjesztett elő, változatlanul kerest elutasítását, utalva az eredeti ellenkérelmében előadott teljesítési kifogásra, melyet lényegében egyező tartalommal és összegre vonatkozóan adott elő, az azt megalapozó tényállításai megismétlése mellett. Az alperes ugyanekkor a CT berendezés kijavítási költségét előterjesztéséről van szó. Utalt arra is, hogy a G. H. Kft. e javítással összefüggésben kibocsátott számláinak esedékessége 2018. július 28. napja volt. Az alperes korábbi nyilatkozatát (írásbeli ellenkérelmét) csupán annyiban pontosította e beadványában, hogy a G. H. Kft. részére kifizetett összeget nem „kárként”, hanem kötelezettségviselésre figyelemmel kijavítási költségként kívánta érvényesíteni.
- [56] A fentiek összegzéséeként a Kúria rámutat, hogy egyrészt az alperes beszámítást tartalmazó iratot az eljárás során nem terjesztett elő, azaz a perben beszámítással nem élt, másrésztől egyértelműen azt adta elő, hogy a pert megelőzően esedékké vált, a felperest kötelezettségviselés alapon terhelő kijavítási költség iránti igényének korábban általa beszámított, azaz teljesített voltára hivatkozik, harmadsorban ellenkérelmét annak tartalmára tekintettel [Pp. 110. § (3) bekezdés] nem változtatta meg.
- [57] A Kúria az alperes védekezésének a felperes és az eljárás bíróságok általi értelmezésével, eljárásjogi minősítésével összefüggésben kiemeli, hogy a beszámítás „kétarcú”: anyagi jogi és eljárási jogintézmény. Anyagi jogi vetületét tekintve a beszámítás a Ptk. Hatodik Könyv III. Cím (A kötelelem teljesítése) alatt a IX. Fejezet (A pénztartozás teljesítése) után a X. Fejezetként (Beszámítás) szabályozott 6:49. §-ban [Pénzkövetelés beszámítása] került elhelyezésre, azaz szerkezetileg egyértelműen a teljesítés fogalmi körébe tartozik. Ebből adódóan a beszámítás a teljesítés egyik formája (speciális esete), amely a jogosulthoz intézett (címezett) egyoldalú jognyilatkozattal történik, annak feltétele a jogosult és a kötelezett relációjában fennálló lejárt (esedékes)

- pénzkövetelés léte. Joghatásaként a beszámítással élő jogosulttal szembeni követelés (a tartozás) megszűnik.
- [58] A beszámítási jog gyakorlásának nem feltétele, hogy a felek között polgári peres eljárás legyen folyamatban. Ettől elkülönülő kérdés, hogy a polgári peres eljárás során is van lehetőség beszámításra, ennek eljárásjogi formája a perfelvételi iratok [Pp. 7. § (1) bekezdés 16. pont] közé tartozó beszámítást tartalmazó irat, amelyet a jogalkotó kifejezetten az írásbeli ellenkérelemtől elkülönülten nevesít és szabályoz, és a Pp. 199. § [Az írásbeli ellenkérelem] (2) bekezdés b) pont ba) alpontjában ezzel összhangban írja elő, hogy érdemi védekezés esetén „a beszámítás kivételével” kell előadni az anyagi jogi kifogást a jogalap megjelölése útján.
- [59] Mindebből az is következik, hogy a perben érvényesíteni kívánt beszámítás esetén nem elegendő az írásbeli ellenkérelem, ahhoz nélkülözhetetlen a beszámítást tartalmazó irat mint perfelvételi irat szabályszerű előterjesztése.
- [60] Az adott ügyben azonban az alperes nem a per során kívánta követelését beszámítani, ilyen tartalmú nyilatkozatot még ellenkérelem-változtatásnak nevezett beadványában sem adott elő.
- [61] Az alperes a fizetési meghagyással szembeni ellentmondásától kezdve, az első alkalommal előterjesztett írásbeli ellenkérelmében, a perfelvételi tárgyaláson tett nyilatkozatában és a perfelvétel kiegészítése során is egyezően és következetesen a pert megelőzően tett beszámításra hivatkozott, azaz arra, hogy a felperes keresetében vele szemben érvényesített, ki nem fizetett számlaköveteléseket anyagi jogi értelemben beszámítás útján teljesítette.
- [62] Ez a nyilatkozata a Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontjában definiált anyagi jogi kifogás volt, ami általános fogalma szerint – jogi természetétől függően – a keresettel (vizontkeresettel, beszámítással) érvényesített jog érvényesíthetőségét kizáró, megszüntető vagy gátló anyagi jogi rendelkezésekre történő hivatkozás lehet. Az adott ügyre vetítve: az alperes a felperes szerződészegése által kiváltott kellékszavatossági jogra, azon belül az általa kifizetett javítási költség iránti igényre – azaz a keresettel vele szemben érvényesített felperesi számlakövetelést a pert megelőzően megszüntető – anyagi jogi rendelkezésre [tartalmát tekintve a Ptk. 6:159. § (2) bekezdés b) pontja szerinti javítási költség iránti igényére] hivatkozott.
- [63] A Kúria kiemeli: a beszámítás a fentiekben bemutatott anyagi jogi természetére tekintettel nincs kötve perhez, az anélkül, peren kívül is érvényesíthető. A beszámítás mint jogintézmény a kötelmi jogi kapcsolatokban lévő felek egymás irányában történő teljesítésének gyakran alkalmazott, a Ptk.-ban nevesített anyagi jogi eszköze.
- [64] Ebből következően, ha a fél a pert megelőzően beszámítással történt teljesítést állít, a beszámítás joghatására (a vele szembeni követelést megszüntető hatására) az ellenkérelem keretei között, a Pp. 199. § (2) bekezdés b) pont ba) alpontja szerint hivatkozhat, ez a hivatkozása az ún. teljesítés kifogása.
- [65] Arra is rámutat a Kúria, hogy a pert megelőzően közölt beszámítás esetén a Pp. szerinti beszámítást tartalmazó iratot az alperes a perbeli érdemi védekezése körében azért sem terjeszthet elő, mert a pert megelőzően eszközölt beszámítás joghatására tekintettel nem csak a beszámítással teljesített (megszüntetett) vele szembeni követelés, hanem az alperes saját követelése is megszűnt, azaz nincs olyan ellenkövetelése, aminek perben történő beszámítását közölhetné a beszámítást tartalmazó iratában.
- [66] Az adott ügyben az alperes anyagi jogi beszámítással élt a fizetési meghagyás kibocsátását megelőzően, és a 2018. szeptember 12-i, 2019. április 10-i és 2019. május 17-i leveleiben azt egyértelműen azonosítható tartalommal a felperes utóbb perben érvényesíteni kívánt számlaköveteléseivel szemben érvényesítve közölte, így a felperes követelése e beszámítás joghatásaként megszűnt.
- [67] Csupán megjegyzi a fentiekkel összefüggésben a Kúria, hogy az elsőfokú bíróság által a BH 2002.407. számú legfelsőbb bírósági jogesetben kifejtettekkel sem volt ellentétes az alperes magatartása, tekintettel arra, hogy a felperes számláinak ki nem fizetett részét a Ptk. 6:139. § (1) bekezdésében részére a felperes szerződészegésére tekintettel biztosított visszatartási jog alapján nem fizette ki, így saját esedékes szolgáltatásának arányos részének (azaz a számlákból ki nem fizetett összegeknek) a teljesítését a felperes – mint e szempontból kötelezett – teljesítéséig (amely a fentebb kifejtett anyagi jogi beszámítás folytán következett be) tarthatta vissza.
- [68] Emellett a Kúria rámutat arra is, hogy a felperes perbeli számláinak esedékessége 2018. július 31., illetve 2018. augusztus 31. napja volt, amihez képest az A/11. számon az alperes által csatolt számla alapján a G. H. Kft. részére kifizetett javítási költségek esedékessége 2018. július 28. napja (azaz a felperesi követelés esedékességét megelőző időpont) volt, amire tekintettel az alperesnek a felperesi számlakövetelések esedékességének időpontjaiban már volt lejárt (esedékes) követelése a felperessel szemben, amely így beszámításra minden kétséget kizáróan alkalmas volt.
- [69] Miután a felperes felülvizsgálati kérelmében – a már fentebb kifejtettekre figyelemmel – nem hivatkozott sem a szerződészegés (kellékszavatossági igény) anyagi jogi normáinak megsértésére, sem kifejezetten ezzel összefüggésben a bizonyítékok értékelésének Pp. 279. § (1) bekezdését sértő voltára, a másodfokú bíróság által kiegészített tényállást a felülvizsgálati eljárás során is irányadónak kellett tekinteni, és nem volt mód a felperesi szerződészegéssel kapcsolatos jogi indokok érdemi felülvizsgálatára sem.
- [70] Az alperes általi beszámítás anyagi jogi alapja a felperes hibás teljesítésben megnyilvánult szerződészegése volt, a beszámítás okiratok által igazolt módon, az említett anyagi jogi feltételek hiánytalan fennállta mellett történt, így a hivatkozott eljárás szabályoknak semmilyen relevanciája nem volt.
- [71] A kifejtettekre tekintettel a Kúria az érdemben helyes, a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet – a fenti indokolásbéli kiegészítés és pontosítás mellett hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.V.20.929/2022/4.)

2461. Önmagában annak tagadása, hogy fennállnának a felperes keresete anyagi jogi feltételei, az ellenkérelem klasszikus tartalmát, a keresetlélvél érdemi részében előadottakra vonatkozó

cáfolatot, azaz a kereset jogalapja körében vizsgálandó törvényi tényállási elemek fennálltának vitátását jeleníti meg. Az ilyen ellenkérelmi tartalom nem a Pp. 199. § (2) bekezdés b) pont ba) alpontja, hanem ugyanezen jogszabályhely bb) alpontja körében értelmezhető.

II. A felperesnek keresetlevelében az érvényesíteni kívánt jogot kell megjelölnie a jogalap és az azt megalapozó tények feltüntetésével. Kártérítés iránti perben a Pp. alkalmazásában érvényesülő „jogcímhez kötöttség” a kártérítés iránti anyagi jog érvényesítéséhez való kötöttséget jelenti, ami nem azonos az anyagi jogi kárfogalomnak a Ptk. 6:522. § (2) bekezdése a), b) és c) pontjaiban a kártérítési kötelezettség terjedelme körében meghatározott kárösszetevőkhöz (kárfajtákhoz) való kötöttséggel [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 7. § (1) bek. 1., 16., 170. § (2) bek. b)–c) pont, 199. § (2) bek. ba)–bb) pont; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:519. §, 6:522. § a)–c) pont, 6:522. § (3) bek.]

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes mint gázigénylő és az É-D. F. Zrt. mint földgázelosztó 2015. június 15-én elosztói csatlakozási és fejlesztési szerződést kötött, amely alapján a felhasználási hely vásárolt kapacitása 2 000 m³/h, az éves prognosztizált földgáz mennyisége 2 500 000 m³/év volt. A felperes 133 038 324 forint fejlesztési díjat volt köteles fizetni, amelynek visszatérítését vállalta a földgázelosztó arra az esetre, ha a szerződés szerinti vásárolt kapacitás, valamint az éves prognosztizált felhasználás a csatlakozási pont rendelkezésre állását követően két egymás utáni teljes gázévben lekötésre, illetve átvételre kerül.
- [2] A felperes mint felhasználó és az alperes mint kereskedő 2016. szeptember 5-én földgáz adásvételi szerződést kötöttek a 2016. október 1. és 2017. szeptember 30. közötti időszakra, majd 2017. augusztus 23-án ismét földgáz adásvételi szerződés kötöttek a 2017 októberétől 2018 szeptemberéig terjedő időszakra. A szerződések 3. pontja szerint az alperes köteles volt a felhasználási helyen a gázelosztóval kötött kapacitáslekötési szerződésben megszabott teljesítménnyel és a szerződésben meghatározott földgáz mennyiséggel rendelkezésre állni.
- [3] A szerződések mellékletét képezte az alperes üzletszabályzata (ÜSZ), amelynek 5. számú melléklete (ÁSZF) 6.5. pontja szerint: „A felek kötelesek kártérítést nyújtani egymásnak a Ptk. általános szabályai szerint. A felek kártérítési felelőssége felróhatóság esetén (elsősorban szerződésszegéskor) áll fenn, azaz mentesülnek a felelősség alól, ha bizonyítják, hogy a késedelem elkerülése, illetve a hibátlan teljesítés érdekében úgy jártak el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amely abból származott, hogy a másik fél a kár elhárítására, illetőleg csökkentése érdekében nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.” Az ÁSZF 6.5. pontja (2) bekezdésének második mondata szerint a felek megállapodnak abban, hogy kölcsönösen kizárják a kártérítési kötelezettség körében az elmaradt haszon jogcímén érvényesíthető követeléseket, amennyiben ezt jogszabályok lehetővé teszik.

- [4] Az É-D. Zrt. jogutódja 2019. február 6-án arról tájékoztatta a felperest, hogy nem teljesültek maradéktalanul a csatlakozási szerződésben foglalt, a kapacitás lekötésre vonatkozó feltételek, ezért a fejlesztési díj visszatérítésére a társaság nem köteles. A tájékoztatás szerint a 2016/2017. gázévben 2 000 m³/h, míg a 2017/2018. gázévben csak 1 397 m³/h kapacitás lett lekötve.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [5] A felperes keresetében kártérítés címén az alperes 133 038 324 forint és annak 2019. február 6-tól a kifizetésig járó, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:155. § (1) bekezdése szerinti kamata megfizetésére kötelezését kérte. Keresete jogi alapjaként a Ptk. 6:519. § (1) bekezdését, a 6:522. §-át, 6:532. §-át és a 6:155. § (1) bekezdését jelölte meg. Igénye ténybeli alapjaként előadta, hogy az alperes nem kötötte le a 2017 augusztusában kelt földgáz adásvételi szerződés (a továbbiakban: 2017-es szerződés) 1. számú mellékletében meghatározott 2 000 m³/h kapacitás mennyiséget a földgázelosztónál, így nem teljesült az É-D. Zrt.-vel kötött csatlakozási szerződésben vállalt mennyiségi feltétel, ami miatt nem térítették vissza számára a 133 038 324 forint fejlesztési díjat. Allítása szerint a fejlesztési díjjal azonos összegű kár érte az alperes felróható magatartása miatt, amelyet elmaradt haszonként kívánt érvényesíteni. Hivatkozott az alperesi ÜSZ 5. számú mellékletének (ÁSZF) 6. pontjára, melynek értelmében szerződésszegés esetén is a deliktuális felelősség szabályai érvényesülnek. Vitatta, hogy az alperes károkozásából vagyoni előnye származott.
- [6] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Allítása szerint nem volt tudomása a felperes és az É-D. Zrt. közötti csatlakozási szerződésről, így arról sem, hogy az éves 2.000 m³/h kapacitás lekötése a felperes számára milyen konkrét pénzbeli következményekkel jár. A 2017-es szerződésben nem is vállalt kötelezettséget arra, hogy ezt a kapacitást ténylegesen lekötö, mivel a felperes a kapacitáslekötési jogát a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény (a továbbiakban: Get.) 72. § (8) bekezdése és a földgáz adásvételi szerződés 3. pontja alapján átengedte részére. Kötelezettsége az volt, hogy az általa ténylegesen lekötött kapacitással álljon rendelkezésre, ami az adott esetben 1.397 m³/h éves kapacitást jelentett. A felperes előző évi gázfelhasználási adatai nem indokolták a 2.000 m³/h lekötését, ezért kötött le a 2017/2018. gázévre kevesebbet, amelyre a Get. 72. § (8) bekezdése és a szerződés alapján joga és lehetősége volt. Ezzel 28 632 225 forint megtakarítást realizált a felperes javára a rendszerhasználati díj vonatkozásában, amely összeggel – a károkozó magatartás esetleges megállapítása esetén – mindenképpen csökkentendő a felperesi követelés a Ptk. 6:522. § (3) bekezdése alapján.
- [7] Az alperes a megismételt eljárásban előadta, hogy a felek az ÁSZF 6.5. pontjának (2) bekezdésében kizárták a kártérítési kötelezettség köréből az elmaradt haszon címén érvényesíthető követeléseket, ezért nem áll fenn jogellenesség, melynek hiányában a kereset nem lehet alapos. Alláspontja szerint ezen hivatkozása a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 221. § (1)

bekezdés g) pontja alapján a jogi érvelése kiegészítéseként feltételhez nem kötött perfelvételi nyilatkozatnak minősül.

Az első- és másodfokú ítélet

- [8] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban hozott ítéletével a keresetet elutasította.
- [9] Jogi indokolása szerint az alperes már az alapeljárásban előterjesztette a Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontjának megfelelő és a Pp. 199. § (1) bekezdés [helyesen: (2) bekezdés] ba) pontja szerinti anyagi jogi kifogását, amikor a Ptk. 6:519. §-ának felhívásával állította, hogy nem okozott jogellenesen kárt a felperesnek, illetőleg mentesül a felelősség alól, mivel magatartása nem volt felróható. Az ÁSZF 6.5. pontjának a kártérítést kizáró rendelkezése nem jogszabályi rendelkezés, így anyagi jogi kifogásnak sem minősül, ezért az arra való konkrét hivatkozás hiányának nincs jelentősége és nem jelentheti az érdemi döntés korlátját.
- [10] Kifejtette, hogy az alperesnek a megismételt eljárásban az elmaradt haszon mint kár megtérítését kizáró szerződéses rendelkezéssel kapcsolatos jogi érvelése – a Pp. 7. § (1) bekezdés 4. pontjára is figyelemmel – a Pp. 221. § (1) bekezdés g) pontja szerinti feltételhez nem kötött perfelvételi nyilatkozatnak minősül, az nem ellenkérelem-változtatás, hiszen az alperes továbbra is azt állította, hogy felperest a Pp. 6:519. § alapján nem illeti meg az érvényesíteni kívánt joga és nem is adott elő korábbi jogállításhoz képest eltérő vagy további anyagi jogi kifogást. Mindezek alapján a kereset elsődlegesen azért nem alapos, mert a felek kölcsönösen kizárták a kártérítési kötelezettség köréből az elmaradt haszon jogcímén érvényesíthető követeléseket.
- [11] A fentiekől függetlenül az elsőfokú bíróság érdemben vizsgálta a felperes további tényállításait és jogi érvelését, valamint az alperes ezekhez kapcsolódó ellenkérelmét, illetőleg a kártérítési igény csökkentésével kapcsolatos hivatkozását.
- [12] A Ptk. 6:518. § - 6:522. §-ára és 6:142. §-ára utalva kiemelte, hogy a Ptk. kártérítésre vonatkozó szabályai – a törvényben foglalt kivétellel – diszpozitívak, a kereset elbírálásakor a szerződések mellékletét képező, ÁSZF rendelkezései az irányadóak. Az ÁSZF 6.5. pontjának (1) bekezdéséből következően a felek kizárták a Ptk. 6:142. §-ában írt szabály alkalmazását, ugyanakkor nem zárták ki a Ptk. kártérítésre vonatkozó általános szabályainak alkalmazhatóságát, így azt sem, hogy a károkozó fél csak az általa már a szerződésszegéskor előre látható károkért tartozik felelősséggel.
- [13] Kifejtette, hogy a Ptk. 6:520. §-a szerint minden károkozás jogellenes. Az alperes nem vitatta a felperesnek a kár fennállásával és összecszerúségével kapcsolatos nyilatkozatát, hiszen egyezően adta elő a 2017/2018-as gázév vonatkozásában, hogy a felperes 2.000 m³/h gázkapacitás lekötését kérte, a szerződésben ez került rögzítésre. Azt sem vitatta, hogy a szerződésben írtnál kevesebbet, éves 1.397 m³/h gázkapacitást kötött le a felperes részére, továbbá a felperesnek az É-D. Zrt-vel kötött csatlakozási és fejlesztési szerződés tartalmát sem. Mindezek alapján a felperest 133 038 324 forint kár érte, ami a visszatérítés elmaradásából származó elmaradt haszon, az alperes fenti magatartása pedig közreható a kár bekövetkezésében.
- [14] A fentiekből kiindulva vizsgálta az elsőfokú bíróság az alperes magatartásának felróhatóságát. E körben kiemelte, hogy a Get. 72. § (8) bekezdése és a szerződés 3. pontja értelmében az alperes nem a felperessel, hanem a földgázelosztóval kötött kapacitási szerződésben megszabott teljesítménnyel volt köteles rendelkezésre állni a felhasználási helyen. Ebből következően nem a felek szerződésében megjelölt 2.000 m³/h teljesítmény számít megszabott teljesítménynek, hanem az alperes által a földgázelosztóval kötött szerződésben megszabott 1.397 m³/h kapacitást kellett biztosítania a felhasználási helyen. Az alperes tehát szerződésszerűen teljesített, továbbá magatartása nem felróható, ezért mentesül a felelősség alól és annak sincs jelentősége, hogy tudott-e a csatlakozási szerződés releváns rendelkezéseiről, valamint a visszatérítendő díj összegéről.
- [15] Úgy ítélte meg, a felek által folytatott elektronikus levelezés és a tanúk vallomása nem támasztotta alá, hogy az alperesnek tudomása volt arról, miszerint a felperes részére fejlesztési visszatérítés jár, illetőleg melyek a visszatérítés konkrét feltételei és milyen összegű visszatérítésről van szó. A felperes a csatlakozási szerződés visszatérítéssel kapcsolatos releváns rendelkezéseit nem közölte az alperessel a 2017/2018-as gázévre vonatkozó szerződés megkötése előtt, sem azt követően olyan időpontban, hogy azokat teljesíteni lehessen. A felperes vonatkozó szóbeli és írásos közlései részben az előző gázévre vonatkoztak, továbbá nem voltak egyértelműek, „kategorikusak” és nem lettek kötelező szerződési feltételként sem megfogalmazva. Az alperesnek nem is kellett előre látnia az okozatosságot magatartása és a felperesnél esetlegesen felmerülő elmaradt vagyoni előny között. A 9/2014. (IX. 29.) MEKH rendelet vonatkozó rendelkezéseit ismernie kellett, de az általános szabályok ismerete nem alapozza meg az előreláthatóság törvényi feltételét. Az alperesnek tudnia kellett volna, illetőleg előre kellett volna látnia azt, hogy magatartásával a felperesnek miből eredően, milyen összegű kára származhat. Mindebből következően nem állapítható meg a Ptk. 6:521. § szerint az előreláthatóság a felperest ért kárral összefüggésben.
- [16] Kitért arra is, hogy a Ptk. 6:525. § (1) bekezdése értelmében a felperest mint károsultat terhelte a kármegeelőzési kötelezettség felróható megszegése, mivel nem hozta az alperes tudomására a csatlakozási szerződésnek a visszatérítésre vonatkozó releváns feltételeit, így az emiatt keletkezett kárt az alperes ezen okból sem köteles megtéríteni.
- [17] A Ptk. 6:522. § (3) bekezdésére utalással kifejtette az elsőfokú bíróság, hogy a kártérítési igény alapossága esetén azt csökkenteni kellene azzal a 28 632 225 forinttal, amivel ténylegesen kevesebb rendszerhasználati díjat fizetett a felperes, és ami az alperesnek arra a magatartására vezethető vissza, hogy kevesebb kapacitást rendelt meg a részére. A felperes eredménytelenül hivatkozott arra, hogy magasabb rendszerhasználati díjat tartalmazó ajánlat esetén nem kötött volna szerződést az alperessel, hiszen azt végül megkötötték.

- [18] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és az alperest 133 038 324 forint és annak a kereset szerinti kamata megfizetésére kötelezte.
- [19] A másodfokú bíróság kiegészítette az elsőfokú ítéletben rögzített tényállást az ÁSZF 6.5. pontjának tartalmával, egyebekben az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást elfogadta ítélezése alapjául.
- [20] A korábbi hatályon kívül helyező végzésében foglaltakkal egyezően fenntartotta, hogy a Pp. rendelkezési és peranyagszolgáltatási elve az alperes vonatkozásában is irányadó és az érdemi döntés nem terjedhet túl az ellenkérelemn. Tévesnek ítélte az elsőfokú bíróság álláspontját, miszerint önmagában a kereset elutasítására vonatkozó kérelem előterjesztése folytán nem terjeszkedett túl az ellenkérelemn, mert a Pp. 342. § (1) bekezdésének alkalmazása körében az írásbeli ellenkérelem érdemi részének a Pp. 199. §-a szerinti elemeit kell figyelembe venni. Amennyiben az elsőfokú bíróság érvelése helyes lenne, akkor az alperesnek nem is kellene a perben a Pp. szerinti tartalommal az ellenkérelem részeként jog- és tényállításokat előterjesztenie.
- [21] Kiemelte a másodfokú bíróság: az alperes az alapeljárásban nem hivatkozott arra, hogy a felek kifejezett megállapodással kizárták az elmaradt haszon vonatkozásában a kártérítési felelősséget, ezért a felperesi igény érvényesíthetősége kizárt. Ezt a kereseti kérelem tényállítása, jogállítása, valamint a kettő között jogi érvelés cáfolataként [a perfelvétel lezárásakor hatályos Pp. 199. § (2) bekezdés bd) pont] sem adta elő. Ilyen tartalmú érdemi védekezésnek nyilvánvalóan nem minősül azon felperesi állítás elismerése, hogy az ÁSZF a felek szerződéses jogviszonyának részét képezi. Ebből következően a Ptk.-nak a felelősség általános szabályát rögzítő 6:519. §-ára történő alperesi utalás – az elsőfokú ítélet következtetésével szemben – nem értelmezhető akként, hogy az alapeljárásban előadott érdemi védekezés magában foglalta azt a védekezést, hogy kizárt az igény érvényesítése a felelősségkorlátozó rendelkezés okán.
- [22] A másodfokú bíróság a Pp. 221. § (1) bekezdés g) pontjára utalva kifejtette: a fél az ellenfél hozzájárulása és e törvényben meghatározott feltételek nélkül írásban vagy tárgyaláson szóban bármikor hivatkozhat eltérő vagy további jogi érvelésre. Az alperes előadása azonban nem jogi érvelésnek minősül, mert a kifejtettek szerint az alapeljárásban nem hivatkozott tényre (az ÁSZF felelősséget kizáró rendelkezésére) alapította védekezését. A további tény előadása viszont a perfelvétel lezárását követően a Pp. 214. § (3) bekezdése alapján már nem megengedett. A kereset megalapozottságát ezért érdemben kellett vizsgálni.
- [23] Egyetértett azzal, hogy a felek szerződésének és a Ptk. szabályozásának eltérése folytán az adott jogviszonyban a kártérítési felelősségre az ÁSZF 6.5. pontjának rendelkezései irányadók. Kiemelte, a felperes is arra hivatkozott, hogy a perbeli jogviszonyban szerződészegés esetén is a deliktualis felelősség szabályai érvényesülnek az ÁSZF fenti pontja alapján. Helyes volt tehát az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása is, hogy a felek kizárták a Ptk. 6:142. §-ában foglalt alkalmazását.
- [24] További értelmezést igénylőnek tartotta ugyanakkor a feleknek azt a szerződéses rendelkezését, miszerint a kártérítési felelősségük „felróhatóság esetén (elsősorban szerződészegéskor) áll fenn” és a hibátlan teljesítés érdekében az adott helyzetben általában elvárható magatartást kell tanúsítaniuk. Kiemelte: ebben a kikötésben keveredik a szerződészegés mint a kontraktuális felelősség alapja és a felróhatóság, illetve annak hiánya, mint a deliktualis felelősség vizsgálatakor a mentesülés körében értékelendő körülmény.
- [25] Rámutatott, hogy a szerződészegés a Ptk. általános szabálya szerint bármely kötelezettség szerződészerű teljesítésének elmaradását jelenti (Ptk. 6:137. §). Ezzel szemben a felróhatóság hiánya a Ptk. 1:4. §-a értelmében a polgári jogi viszonyokban az adott helyzetben általában elvárható magatartás tanúsítását foglalja magában. A felek megállapodásának idézett rendelkezéséből egyértelműen megállapítható, hogy a közöttük létrejött szerződéses jogviszony tekintetében a szerződészegésből eredő kártérítési felelősséget kívánták szabályozni. Nem lehet kétséges, hogy a feltételben szereplő „adott helyzetben általában elvárható magatartásra” utalás a szerződésnek megfelelő magatartás tanúsítására irányuló elvárást foglalja magában, vagyis a szerződészerű teljesítést.
- [26] A fentiekből kiindulva mindenekelőtt az alperes szerződészegését tartotta vizsgálandónak.
- [27] Tévesnek ítélte az elsőfokú bíróság kiindulópontját a károkozás általános tilalmából, ez ugyanis a szerződésen kívül okozott kárért fennálló felelősség szabálya. Ehhez képest kontraktuális felelősségnél – ami a perbeli kereset alapja – a károkozó magatartást a szerződésben vállalt kötelezettség megszegése jelenti. Amennyiben ez a szerződészegés megállapítható, akkor lehet a felek által meghatározott rendelkezések szerint vizsgálni a szerződészegő fél kártérítési kötelezettségének fennállását, illetve a kártérítés mértékét.
- [28] A szerződészegés körében a másodfokú bíróság helytállóan ítélte az elsőfokú bíróság álláspontját, miszerint a Get. 72. § (8) bekezdése és a felek közötti 2017-es szerződés 3. pontja szerint az alperes a felperessel kötött szerződésben meghatározott földgáz mennyiséggel volt köteles rendelkezésre állni. Nem értett egyet ugyanakkor azzal, hogy nem a felperessel, hanem a földgázelosztóval kötött szerződésben megszabott teljesítményre vonatkozott az alperes rendelkezésre állási kötelezettsége, és ezért 1.397 m³/h kapacitást kellett biztosítania a felhasználási helyen. Hangsúlyozta: az alperes írásbeli ellenkérelme alapján nem volt vitás, hogy az adott gázév vonatkozásában maximálisan 2.000 m³/h gázkapacitás lekötését kezdeményezte a felperes, a szerződésben ez az igény került rögzítésre, ténylegesen azonban az alperes ennél kisebb gázkapacitást kötött le (2020. március 27-én kelt írásbeli ellenkérelem 2.4. pontja). Az sem volt vitás, hogy ezen mértékű lekötés a felperesnek a földgázelosztóval kötött szerződése alapján a visszatérítés feltétele volt.
- [29] Rámutatott, az alperes e körben arra alapította a védekezését, hogy az elsőfokú bíróság által is idézett jogszabályi rendelkezés és szerződéses kikötés alapján joga és lehetősége volt a kisebb gázkapacitás lekötésére. Ezzel a hivatkozással összefüggésben

- kifejtette: a kapacitáslekötési jog átengedésére azért volt szükség, hogy a földgázkereskedő kapacitást köthessen le a felhasználó nevében a földgázelosztónál. Ez az adott esetben nem eredményezte azt, hogy a kereskedő eldönthette a felhasználó helyett, hogy annak milyen teljesítmény lekötésére van szüksége. A felperes a szerződésben rögzített 2.000 m³/h kapacitáslekötés tekintetében adta át a jogát, és sem a Get. 72. § (8) bekezdése, sem a szerződés 3. pontja nem adott lehetőséget az alperesnek az ettől való eltérésre. Ezt az értelmezést támasztották alá a perbeli tanúvallomások, illetve a felek levelezése, melyek alapján a másodfokú bíróság a szerződésszegés tényét megállapította abból következően, hogy az alperes nem tudta bizonyítani, miszerint jogszerű lehetősége volt a 2.000 m³/h kapacitásnál kisebb kapacitás lekötésére is.
- [30] A másodfokú bíróság szerint nem volt vitás a perben, hogy a kártérítési felelősség fennállásának megállapításához a felek megállapodása értelmében a Ptk. 6:521. § szerint vizsgálni kellett az előreláthatóságot. Kiemelte: az alperes sem vitatta, hogy a földgázpiac professzionális résztvevőjeként tisztában volt az irányadó jogszabályi rendelkezésekkel, e körben azzal, hogy a felek között létrejött első megállapodás időpontjában (2016. szeptember 5.) hatályos 9/2014. (IX. 29.) MEKH rendelet 9. § (3) bekezdése és a 2017-es szerződés időpontjában (2017. augusztus 23.) hatályos 11/2016. (XI. 14.) MEKH rendelet 50. § (3) bekezdése egybehangzóan úgy rendelkezett, hogy a földgázelosztó köteles a beruházás teljes összege és a csatlakozási díj különbözetének, vagy a (5) bekezdés szerinti esetben a beruházás teljes összegének visszafizetését megkezdeni a felhasználó részére, ha a beruházás tervezésekor figyelembe vett kapacitásigény az üzembe helyezést követő két egymást követő teljes gázévben teljes mértékben lekötésre és legalább a gázévente tervezett mennyiség átvételre került.
- [31] Az alperes azon hivatkozásával kapcsolatban, miszerint nem ismerte a konkrét esetben a visszafizetés feltételeit, a másodfokú bíróság úgy ítélte, hogy a jogszabály alapján kizárólag két releváns feltétel van, és ezek egyike a beruházás tervezésekor figyelembe vette kapacitásigény teljes mértékű lekötése az üzembehelyezést követő két egymást követő teljes gázévben. Ez a per tárgya, amihez többletfeltétel nem kapcsolódik, ilyet az alperes sem jelölt meg. Ebből következően önmagában abból, hogy új beruházás valósult meg a felperes esetén, továbbá abból, hogy felperes kifejezetten fontosnak tartotta a 2.000 m³/h lekötését, az alperesnek mint a földgázpiacon nagy gyakorlattal rendelkező kereskedőnek előre látnia kellett, de legalább látnia kellett volna, hogy amennyiben a szerződésben meghatározott lekötés nem valósul meg, a felperes eszik a visszatérítéstől, amihez nem kellett ismernie a felperes földgázelosztóval kötött szerződésének részleteit.
- [32] A másodfokú bíróság kitért arra is, hogy a károkozónak nem kell előre látnia a kár bekövetkezéséhez vezető teljes oksági folyamatot, csupán azt kell felismernie, hogy az adott magatartás, mulasztás milyen jellegű és nagyságrendű kárt okozhat. Az előreláthatóság követelménye tehát nem értelmezendő akként, hogy a károkozónak a várható kockázatot részleteiben, a kárkövetkezmények összecszerúságára kiterjedően ismernie kell. Elegendő, de egyben szükséges is, hogy a fél felismerhette: egy esetleges károkozó magatartása milyen jellegű és milyen nagyságrendű kárt idézne elő. Így az alperes megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy nem ismerte a csatlakozási szerződést, illetőleg annak pontos tartalmát.
- [33] A kifejtettekből következően a másodfokú bíróság tévesnek ítélte az elsőfokú bíróság következtetését, miszerint a felperes azzal, hogy nem hozta az alperes tudomására a csatlakozási szerződés releváns feltételeit, felróható módon megszegte a Ptk. 6:525. § (1) bekezdésében írt kármegelőzési kötelezettségét. Kiemelte: semmilyen adat nem merült fel a perben arra – ilyenre az alperes sem hivatkozott –, ami alapján a felperes tudomást szerezhetett volna arról, hogy a 2016-os szerződéstől eltérően, a lényegében egyező tartalommal megkötött 2017-es szerződés alapján nem került lekötésre a 2 000 m³/h kapacitás.
- [34] A kártérítés Ptk. 6:522. § (3) bekezdése szerinti csökkentése kapcsán a másodfokú bíróság rögzítette, az alperes e körben azt állította, hogy a 2.000 m³/h kapacitás lekötése esetén a felperesnek a ténylegesen megfizetett 25 654 174 forint rendszerhasználati díj helyett 54 286 399 forintot kellett volna fizetnie. E számítását az elsőfokú eljárásban a 13/2006. (XII. 20.) MEKH rendeletben szereplő egységárból vezette le. A fellebbezési tárgyaláson viszont az alperes azt adta elő, hogy a rendszerhasználati díj a kapacitásgazdálkodásra is figyelemmel áralkú eredménye, így tudnak versenyezők lenni egymással az ajánlatok. Ennek megfelelően nem is állította, hogy a felperes által ténylegesen fizetett rendszerhasználati díj a hivatkozott rendeletben meghatározott egységárnak felel meg, melyből következően az annak alapján számított megtakarítás nem támasztja alá kétséget kizáróan a károkozó magatartása folytán felperesnél állított vagyoni előnyt. Nem tartotta figyelmen kívül hagyhatónak azt sem, hogy nem merült fel arra utaló adat, miszerint a 2016-os gázévben 50 millió forintos nagyságrendű rendszerhasználati díj fizetésére volt köteles a felperes. Erre tekintettel a felperesnél jelentkező vagyoni előny kétségtelen bizonyítottságának hiányában nem látott lehetőséget a kártérítés csökkentésére.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [35] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és – kérelme tartalmát [Pp. 110. § (3) bekezdés] tekintve – a keresetet elutasító elsőfokú ítélet helybenhagyása érdekében.
- [36] Eljárásjogi hivatkozásai körében az alperes az érdemi döntés korlátait szabályozó Pp. 342. § (1) és (3) bekezdéseit súlyosan sértőnek tartotta a jogerős ítélet szerződéserőtelmezéssel kapcsolatos [42] és [43] pontjaiban foglaltakat, miután a perben nem volt vitatott, hogy a felek szerződési és a Ptk. alapján a kártérítési felelősségre az ASZF 6.5. pontja volt irányadó, így a felek között a deliktualis felelősség szabályai érvényesülnek. A felek által nem vitatott szerződéses rendelkezés másodfokú bíróság általi értelmezése a Pp. 370. § (1) bekezdésének sérelmét is jelenti, miután a másodfokú bíróság túllépte

- felülbírálati jogkörét, túlterjeszkedett a kereseti kérelmen, az ellenkérelmen, valamint a fellebbezésen és a fellebbezési ellenkérelmen, megsértve a Pp. 2. § (2) bekezdését is.
- [37] A Pp. 7. § (1) bekezdés 1., 4. és 8. pontjait, a Pp. 199. § (2) bekezdés b) pontja és ba) és bc) alpontjait, a Pp. 203. § (2) bekezdését, a Pp. 221. § (1) bekezdés g) pontját, valamint 342. § (1) bekezdését sértőnek tartotta, továbbá a másodfokú bíróság jogerős ítélet [38]–[40] pontjaiban az ellenkérelme tartalmával összefüggésben kifejtetteket. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a felsorolt jogszabályhelyeket, amikor az alapper perfelvételi iratainak rögzítésénél nem vette figyelembe azt a tényt, hogy a perfelvételi tényállítás körében tett nyilatkozata szerint az ÁSZF egészét kell alkalmazni, mely nyilatkozatát a felperes nem vitatta. Az ÁSZF egészére történt hivatkozása így nem vitatott tényállítás volt, melyet a Pp. 183. § (1) bekezdésre és 199. § (2) bekezdés b) pont bc) alpontjára figyelemmel a bíróságnak valóságnak kell elfogadnia. Kifejtette a Pp. 7. § (1) bekezdés 1., 4. és 8. pontjai értelmében az anyagi jogi kifogásnak anyagi jogi jogszabályi rendelkezéssel kell nyugodnia. Ez alapján a felek szerződése nem lehet anyagi jogi kifogás, annak pusztán a jogi érvelés körében van jelentősége, annak kapcsán, hogy az anyagi jogi kifogásként megjelölt anyagi jogi jogszabályi rendelkezéssel a felek szerződése milyen viszonyban van. Részéről az anyagi jogi kifogás megjelölése a Pp. 7. § (1) bekezdés 8. pontja alapján a Ptk. 6:519. § megjelölésével megtörtént, továbbá hivatkozott az ÁSZF 6.5. pontjában foglalt kikötésre és a korábban megtett jogi érvelése kiegészítésével megfelelő kontextusba hozta a kártérítési igény alaptalanságát.
- [38] Szerinte a másodfokú bíróság jogi indokolása a felelősségkorlátozó rendelkezés körében – miszerint az ő előadása nem jogi érvelésnek minősül, mert az alapeljárásban nem hivatkozott tényre (az ÁSZF felelősséget kizáró rendelkezésére) – kiüresíti a Pp. 221. § (1) bekezdés g) pontját, így egyrészt iratellenes, másrészt jogsértően figyelmen kívül hagyja az ÁSZF egészének alkalmazása körében nem vitatott már az alapeljárási szakban tett tényállítását. Kifejtette, a Pp. a tényállítások esetén nem írja elő annak részletességét. Az ÁSZF egészének alkalmazására vonatkozóan tett konkrét tényállítást a felperes nem vitatta, így az a perfelvétellel rögzült. Az, hogy ez egy konkrét szerződéses rendelkezés helyett e szerződéses feltételek egészét, mindegyikét hivatkozta, még nem teszi a tényállítást meg nem történté, amit álláspontja szerint az elsőfokú bíróság kezelt megfelelően. Ehhez képest a másodfokú bíróság jogellenes szűkítést alkalmazott, amellyel ő utólag hátrányba került, hiszen nem vitatott tényállítása egészét hagyta figyelmen kívül amiatt, mert egy részt kifejezetten nem emelt ki abból. Mindez érvelése értelmében ellentmond a jogértelmezésben is alkalmazott formállogika szabályainak, mely szerint az egész halmaznak (jelen esetben az ÁSZF összes pontjának) a részhalmaz (jelen esetben az ÁSZF 6.5. pontja) is részét képezi.
- [39] Az alperes a jogerős ítélet Ptk. 6:59. § (2) bekezdése ütközése körében is utalt az ÁSZF egésze alkalmazásával kapcsolatos tényállítására, és arra, hogy e jogszabályhely alapján a felek szabadon állapíthatták meg szerződésük tartalmát, így jogszerűen kötötték ki az elmaradt haszon kárként történő kölcsönös érvényesítésének kizárását. E kikötésre a perben hivatkozás történt, melyet az elsőfokú bíróság helyesen vett figyelembe, míg a másodfokú bíróság ezzel kapcsolatos megváltoztató határozata jogsértő.
- [40] Az alperes a Ptk. 6:519. §-ának megsértésével összefüggésben rámutatott, hogy a felperes keresetét alapvetően e jogszabályhelyre alapította, mely azon alapult, hogy a felek az ÁSZF 6.5. pontjában a Ptk. deliktuális kártérítési szabályait rendelték alkalmazni egymás közötti viszonyukban, aminek generál klauzulája a Ptk. 6:519. §-a, ezért ez volt – és a szerződés alapján ez lehetett – a felperes igényérvényesítésének jogalapja. Ehhez igazodva pedig kizárólag ez lehetett az ő anyagi jogi kifogása is, melyet az alapeljárásban megjelölt. Az ÁSZF 6.5. pontja kizárta elmaradt haszon címén a kár érvényesíthetőségét, így közöttük a jogellenesség, a felróhatóság, és az érvényesíthető kár e felelősségkorlátozással valósult meg közöttük a Ptk. 6:519. §-a alapján, amire tekintettel az elmaradt haszon nem jogellenes, és nem felróható relációjukban. Hivatkozása szerint a deliktuális kártérítési felelősség körében nincs más megjelölhető, ami anyagi jogi kifogásának jogalapja lehetne, a Ptk. 6:520. § nem bővíthető taxatív felsorolás, melybe a szerződés fenti kikötése nem fér bele, így a felelősségkizárás egyetlen, a keresethez igazodó jogalapja a Ptk. 6:519. §-a.
- [41] Az alperes sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság a Ptk. 6:522. § (3) bekezdését sértve hagyta figyelmen kívül a felperesnél mutatkozó vagyoni előny kártérítést csökkentő voltát. Hivatkozása szerint a másodfokú bíróság a két gázév szerződéseit összestosta, holott azokat önállóan kellett volna értékelni, tovább figyelmen kívül hagyta az elsőfokú bíróság által helyesen értékelt bizonyító tényeket, nevezetesen, hogy ő a kapacitás gazdálkodás körében ténylegesen lekötött éves kapacitásmennyiség figyelembevételével állapította meg ajánlatában a fajlagos kapacitási díjat 1 202 forint/kWh/h/évben. Utalt a lekötéskor hatályos 13/2016. (XII. 20.) MEKH rendeletben meghatározott 2 543,88 forint/kWh/év éves kapacitásdíjra. Hivatkozása szerint neki mint kereskedőnek a rendszerüzemeltetőknél kellett lekötnie a kapacitást, aminek költségét a rendeleti egységáron kell megfizetni, ezért a másodfokú bíróság jogellenesen tartotta azt pusztán áralku eredményének. Tanúvallomásra utalva hangsúlyozta, megtérülési számításban is levezette, hogy ez kapacitásgazdálkodási versenyképesség eredménye, amelyre figyelemmel a megállapított rendszerhasználati díj is versenyképes tud lenni, mert a tényleges fogyasztáshoz igazodik. Kifejtette, amennyiben az alperes 2000 m³/h kapacitást kötött volna le, ezzel a díjjal számolva összesen 54 286 399 forint rendszerhasználati díjat kellett volna fizetnie, amihez képest a 2017/2018. gázévi vonatkozásában 28 632 225 forint rendszerhasználati díjmegtakarítás realizálódott.
- [42] Az alperes a Get. 72. § (8) bekezdésének megsértésével összefüggésben fenntartotta korábbi álláspontját abban a tekintetben, miszerint e

- jogszabályhely értelmében a felhasználó köteles átengedni a felhasználási helyre vonatkozó felhasználói kapacitás lekötési jogát a földgázkereskedő részére, legfeljebb a vásárolt kapacitás mértékéig. A lekötött kapacitás minden földgáz adásvételi szerződés szükségképpen eleme, önmagában azonban ebből az adatból nem következik, hogy a lekötött kapacitásmennyiségre a felhasználónak ténylegesen szüksége van. A tényleges fogyasztás a működés során eltérő kapacitásokat igényel, így a tényleges fogyasztás a rendelkezésre álló, lekötött kapacitásmennyiségtől eltérhet, ezért biztosítja a Get. – és a perbeli szerződés – a földgázkereskedőnek a lekötött kapacitásmennyiséggel való kapacitásgazdálkodás jogát, egyúttal kötelezettségét. Emiatt lett volna lényeges, hogy a felperes kifejezetten jelezze részére, hogy 2000 m³/h kapacitás teljes lekötéséhez kifejezett érdeke fűződik a visszatérítés miatt. Hangsúlyozta, nem arra vállalt kötelezettséget, hogy a felperes mint felhasználó által jelzett 2000 m³/h gázkapacitást köti le az elosztói engedélyes felé, hanem, hogy ezen kapacitás lekötési szint mértékéig a felperes bármelyik, a szerződésben szereplő időszakon belüli időpontban kapacitástúllépési pótdíj nélkül fogyaszthat. A kifejtettre tekintettel iratellenesnek és az említett Get. szabályt és a Ptk. 6:59. § (2) bekezdésében foglaltakat is sértőnek tartotta a másodfokú ítéletben a rendelkezésre álló bizonyítékok (tanúvallomások, az egyes szerződések 3. pontjai) értékelését.
- [43] Az alperes felülvizsgálati álláspontja szerint a jogerős ítélet a kialakult bírósági gyakorlatól jogkérdésben is eltér. E körben a BDT 2018.3878. számú jogeseti indokolására, továbbá a BH 2021.259. számon közzétett jogeset indokolásában foglaltakra utalt.
- [44] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történt fenntartását célozta, felülvizsgálati eljárási költségei megállapítása mellett.
- [45] Az alperes felülvizsgálati kérelmében előadott eljárásjogi hivatkozásai kapcsán kifejtette, a másodfokú bíróság jogerős ítéletében nem terjeszkedett túl a kérelmeken, a felek által megjelölt jogszabályhelyekre hivatkozással hozta meg döntését, azt nem helyezte más jogalapra a felek kérelmeiben feltüntetettekhez képest.
- [46] Az ÁSZF 6.5. pontja a szerződésszegést és az annak megfelelő magatartást azonosítja az általában elvárható magatartás körében értékelendő körülményként. A per tárgya nem vitatottan az volt, hogy az alperes követett-e el szerződésszegést, és ebben a körben úgy járt-e el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A másodfokú bíróság jogerős ítéletének meghozatalakor ennek mentén, ezt vizsgálva döntött. Nem vizsgált olyan kérdést, amelyre a felek nem hivatkoztak a perben.
- [47] Kifejtette, a jogerős ítélet nem jogsértő abban a körben sem, hogy a felelősségkorlátozással történt alperesi hivatkozás a perfelvétel lezárását követően már nem megengedett. Ezáltal a jogerős ítélet nem sérti a felperes által hivatkozott eljárási szabályokat. Az alperes ellenkérelmi hivatkozásai – ennek keretében a Ptk. 6:519. §-ára történt hivatkozása – olyan mértékben általános volt, hogy a másodfokú bíróság jogszerűen jutott arra a következtetésre, miszerint az alperes érdemi védekezése nem tartalmazta a felelősségkorlátozásra való utalást, sem tényként, sem jogként, figyelemmel arra is, hogy a Ptk. 6:159. §-a nem anyagi jogi alapja a felelősségkorlátozásnak. Erre tekintettel az alperes nyilatkozatai nem minősültek érdemi védekezésnek, a felelősségkorlátozásra való hivatkozásnak.
- [48] Vitatta továbbá, hogy a Ptk. 6:519. §-ára való hivatkozás megfelelő anyagi jogi kifogás volna a felelősségkorlátozás körében. Az említett jogszabályhely sem felelősségkorlátozó rendelkezést, sem a megtérítendő kár mértékéről való rendelkezést nem tartalmaz. Az alperesnek anyagi jogi kifogásként azt kellett volna megjelölnie, hogy a felek a Ptk. mely jogszabályhelye alapján tértek el a 6:522. § (1) bekezdésétől, illetve (2) bekezdés b) pontjától. Az alperes a Ptk. 6:519. §-ára csak abban a körben hivatkozott, hogy szerződésszerűen járt el, tehát magatartása jogszerűsége, azaz a kártérítési jogalap hiánya tekintetében hivatkozott rá, és nem a felelősségkorlátozás körében.
- [49] Fenntartotta továbbá, hogy a felelősségkorlátozásra való hivatkozás a perfelvétel lezárását követően elő nem terjeszthető jogi érvelés. Az alperes tényként nem hivatkozott az ÁSZF-beli felelősségkorlátozó klauzulára, és arra vonatkozóan sem tett nyilatkozatot, hogy milyen jogszabályi alapon mentesül a felelősség alól az elmaradt haszon tekintetében. A perfelvétel lezárása után a felelősségkorlátozásra történt hivatkozása olyan érdemi védekezésnek minősül, ami az ellenkérelem módosítását jelentené, és a Pp. szerint nem megengedett a perfelvételi szakot követően.
- [50] Utalt arra is, hogy a felelősségkorlátozó rendelkezés ÁSZF-beli megfogalmazása feltételes, így a felelősségkorlátozásra történt kifogáskénti hivatkozásnál az alperesnek azt is bizonyítania kellett volna, hogy a hivatkozott feltétel fennáll az adott károkozás tekintetében, ilyen nyilatkozatot azonban az alperes védekezésében nem adott elő.
- [51] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében vitatta továbbá az alperes által megjelölt anyagi jogi jogszabályok megsértését és azt, hogy a másodfokú ítélet jogkérdésben eltért volna a kialakult bírói gyakorlatól.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [52] A felülvizsgálati kérelem tartalmára tekintettel a Kúria mindenekelőtt a felülvizsgálati eljárás kereteit és annak jogi természetét rögzíti az alábbiak szerint.
- [53] A felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, hanem szigorú eljárási szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat. Tárgya a jogerős ítélet [Pp. 406. § (1) bekezdés], amelynek jogszabálysértő voltát a Pp. 423. § (1) bekezdésének főszabálya értelmében a Kúria kizárólag a felülvizsgálati, és – ha előterjesztettek – a csatlakozó felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabálysértések tekintetében vizsgálhatja.
- [54] Amint arra a Kúria már számos határozatában (pl.: Pfv.V.21.336/2020/5., Pfv.V.20.066/2021/8., Pfv.V.20.130/2021/5., Pfv.V.20.477/2022/6., Pfv.V.20.561/2022/8., Pfv.V.20.707/2022/4., Pfv.V.20.794/2022/4., Pfv.V.21.049/2022/5.) rámutatott, az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak a Pp. hatályba lépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. PJE határozat

- rendelkezései szerint a Kúria a felülvizsgálati kérelem hivatalból elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II.15.) PK véleményyt (a továbbiakban: PK vélemény) – a 2. pontjának kivételével – a Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekintette. A PK vélemény 3. pontja által megerősítetten a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti (PK vélemény 3. pont). Ha a fél a felülvizsgálati kérelmében több egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell az előző pontban meghatározott tartalmi követelményekkel (PK vélemény 4. pont). Lényeges továbbá, hogy a jogerős ítélet csak olyan kérdésben támadható felülvizsgálati kérelemmel, amely az első- és másodfokú eljárásnak is tárgya volt (Kúria Pfv.V.20.797/2016/11., közzétéve: BH 2017.232.II.).
- [55] A fentieknek az alperes eljárásjogi hivatkozásai tekintetében volt többirányú jelentősége.
- [56] Az alperes felülvizsgálati kérelmében az alapperben tett nyilatkozata értelmezése (felülvizsgálati kérelem 4.1.2. pont), a kapacitáslekötés, valamint a felperes visszatérítési érdekeltségének ismerete tekintetében (felülvizsgálati kérelem 4.2.3., és 4.3.5. pontok) hivatkozott a jogerős ítéletben megállapított tényállás megalapozatlanságára, állítva tényállításai, illetve a bizonyítékok (kiemelten: tanúvallomások) értékelésének és mérlegelésének irratellenes, téves voltát a másodfokú bíróság részéről. Eljárásjogi oldalról azonban e hivatkozásaihoz adekvát jogszabálysértést [Pp. 279. § (1) bekezdés] nem jelölt meg, amire tekintettel azok érdemben nem voltak vizsgálhatók a felülvizsgálati eljárás során. Ebből következően pedig a jogerős ítéletben megállapított tényállást is irányadónak kellett tekinteni.
- [57] Az így meghatározott felülvizsgálati keretek között eljárva a Kúria a felülvizsgálat eredményeként azt állapította meg, hogy az alperes által megjelölt, érdemben vizsgálható okokból a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért a felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [58] Az alperes eljárásjogi alapú felülvizsgálati érvelésének központi elemét képezte a kérelemhez kötöttség (rendelkezési elv) többretű megsértésének állítása. E körben egyrészt az ÁSZF 6.5. pontja alkalmazásának másodfokú bíróság általi vizsgálatát sérelmezte, másrészt az alapeljárásban tett perfelvételi nyilatkozata körében az ÁSZF egészére történt hivatkozása, továbbá a Ptk. 6:519. §-ára való hivatkozása – mint anyagi jogi kifogása – másodfokú bíróság általi megítélését, valamint ezzel összefüggésben a felelősségkorlátozó ÁSZF rendelkezés értékelését kifogásolta, megsértett jogszabályhelyként a Pp. 2. § (2) bekezdését, 342. § (1) és (3) bekezdését, 370. § (1) bekezdését, továbbá kapcsolódóan a Pp. 7. § (1) bekezdés 1., 4. és 8. pontjait, 199. § (2) bekezdés ba) és bc) pontjait, 203. § (2) bekezdését, valamint 221. § (1) bekezdés g) pontját jelölve meg.
- [59] Az alperes fenti hivatkozásainak kiindulópontja téves. Ezzel összefüggésben a Kúria az alábbiakra mutat rá.
- [60] A Ptk. 6:519. §-a a felek szerződésében sajátos módon a szerződésszegéssel okozott károk megtérítése iránti igények esetén a felek által szerződési szabadságuk (Ptk. 6:59. §) körében alkalmazni rendelt szerződésen kívül okozott károkért való (deliktuális) kártérítési felelősség általános szabályát rögzíti. A felperes nem vitásan erre alapította a keresetét.
- [61] Az alperes ellenkérelmében vitatta az e jogszabályhely szerinti kártérítési felelősségének fennálltát. Írásbeli ellenkérelme mint perfelvételi irat [Pp. 7. § (1) bekezdés 16. pont] e nyilatkozatot tartalmazó része azonban nem tekinthető a Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott anyagi jogi kifogásnak, ezáltal a Pp. 199. § (2) bekezdés b) pont ba) alpontja szerinti hivatkozásnak sem. Önmagában ugyanis annak tagadása, hogy fennállnának a felperes kártérítési keresete Ptk. 6:159. §-a szerinti anyagi jogi feltételei, az ellenkérelem klasszikus tartalmát, a keresetlevél érdemi részében előadottakra vonatkozó cáfolatot, azaz a kereset jogalapja körében vizsgálandó törvényi tényállási elemek fennálltának vitatását jeleníti meg. Erre tekintettel ez az ellenkérelmi tartalom nem a Pp. 199. § (2) bekezdés b) pont ba) alpontja, hanem ugyanezen jogszabályhely bb) alpontja körében értelmezhető. A felperes által a kereset jogalapját illetően hivatkozott anyagi jogi norma tekintetében önmagában annak alperes általi vitatása (egyfajta „negatív állítása”), hogy nem állnak fenn az adott jogszabályhely [az adott esetben a Ptk. 6:159. §] törvényi tényállási elemei, az alperes ezirányú hivatkozását nem teszi anyagi jogi kifogássá. Utóbbi esetben ugyanis – a Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontjában rögzített definíciójából adódóan – a keresettel (ideértve a viszontkeresetet és beszámítást is) érvényesített jog érvényesíthetőségét kizáró, megszüntető vagy gátló anyagi jogi rendelkezésre történő (többlet) hivatkozás szükséges. Ettől független kérdés, hogy az eredményes vitatás, illetve az eredményes anyagi jogi kifogás jogkövetkezménye (joghatása) adott esetben azonos (a kereset elutasítása, illetve részbeni elutasítása) lehet.
- [62] Miután az alperes fenti perfelvételi nyilatkozata nem minősül anyagi jogi kifogásnak, az ezzel kapcsolatos minden további eljárásjogi alapú felülvizsgálati hivatkozása is alaptalan.
- [63] Az ÁSZF, illetve annak 6.5. pontjával kapcsolatos alperesi érvelés kapcsán a Kúria arra mutat rá: annak vizsgálata a megismételt eljárás fellebbezési szakában a kereset anyagi jogi alapjának vizsgálata körében nyilvánvalóan szükséges volt, e körben a másodfokú bíróság nem sértette meg a kérelemhez kötöttség elvét, mert vizsgálatának hatóköre a felperes által kereseti kérelmében hivatkozott ezen általános szerződési feltétel keretein belül maradt.
- [64] Az ÁSZF 6.5. pontja (2) bekezdésének második mondata (az elmaradt haszon címén érvényesíthető követelés kizárása) pedig a felperes kereseti kérelmének jogcíme tekintetében irreleváns volt. A

- Pp. 170. § (2) bekezdés *b)* és *c)* pontjára tekintettel a felperesnek keresetlevelében az érvényesíteni kívánt jogot kell megjelölnie a jogalap és az azt megalapozó tények feltüntetésével. A Pp. alkalmazásában – az 1952. évi Pp.-vel szemben – érvényesülő „jogcímhez kötöttség” az adott ügyben a kártérítés iránti anyagi jog érvényesítéséhez való kötöttséget jelentette, ami nem azonos az anyagi jogi kárfogalomnak a Ptk. 6:522. § (2) bekezdése *a)*, *b)* és *c)* pontjaiban a kártérítési kötelezettség terjedelme körében meghatározott kárösszetevőkhöz (kárfajtákhoz) való kötöttséggel. Ehhez képest csupán megjegyzi a Kúria: kereseti kérelme tartalmát tekintve a jelen ügyben kártérítésként nem elmaradt haszon (elmaradt vagyoni előny, *lucrum cessans*) iránti igényt érvényesített a felperes, hanem az eredetileg az általa az elosztói csatlakozási és fejlesztési szerződés alapján kifizetett fejlesztési díj – alperes jogellenes (szerződésszegő) magatartásával összefüggésben – elmaradt visszafizetése miatt a vagyoniában bekövetkezett értékcsökkenés (kártípusát tekintve: tényleges kár, *damnum emergens*) iránti igényt. Ezt pedig mint kártérítési igényt az előzőekben kifejtettekre tekintettel a másodfokú bíróság eljárásjogi jogsértés nélkül ítélt meg.
- [65] A jogerős ítélet a deliktális kártérítési felelősség anyagi jogi szabályait sem sérti. A másodfokú bíróság helytállóan állapította meg az alperes szerződésszegésének – ezen keresztül jogellenes magatartásának –, valamint a felperest ért kárnak és az ezek közötti okozati összefüggésnek a létét.
- [66] A szerződésszegő magatartás körében az alperes tévesen, kiterjesztően értelmezte a Get. 72. § (8) bekezdése szerinti kapacitáslekötési jog átengedését. A Kúria e körben a másodfokú bíróság jogerős ítélete X.2. pont [48]–[52] pontjaiban kifejtett indokaival mindenben egyetértett, mely indokokra a Pp. 405. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 386. § (4) bekezdése alapján – azok megisméltése nélkül – e helyütt visszautal. Kiemeli, hogy sem a Get. 72. § (8) bekezdéséből, sem a szerződés 3. pontjából nem vonható okszerűen az alperes által hivatkozott következtetés. A peres felek közötti szerződésből fakadó jogok és kötelezettségek az előzményi (elosztói csatlakozási és fejlesztési) szerződéssel összhangban értelmezendők, így az alperest nem illette meg a felperes gázelosztóval kötött szerződésében meghatározott teljesítmény (kapacitás) „felülbírálatának” joga. Erre tekintettel a visszatérítésre jogalapot biztosító kapacitásnál kevesebb lekötésével szerződésszegést valósított meg.
- [67] Helytállóan ítélte meg a másodfokú bíróság a Ptk. 6:521. § szerinti előreláthatóság kérdését is. Az e körben kifejtett indokaival (jogerős ítélet X.3. pont [53]–[58] pontok) a Kúria szintén egyetértett, így a fentiekkel egyező jogszabályhelyek alapján azokra ugyancsak visszautal, kiemelve, hogy az alperestől – mint a földgáz-kereskedelmi piac professzionális szereplőjétől, szakcégtől – értelemszerűen elvárható a saját szerződéskötését szükségszerűen megelőző elosztói csatlakozási és fejlesztési szerződésnek a saját (földgáz adásvételi) szerződéseire is kiható feltételeinek ismerete, és azok megszegése esetén a szerződő partnerét érintő (adott esetben hátrányos) jogkövetkezmények előre látása is. A Kúria emellett kiterít rá, tanúvallomással és okirattal (2016. szeptember 28-i e-mail) bizonyított, hogy az alperes előtt tényszerűen ismert volt a felperes kapacitás lekötési érdekeltiségének jelentősége az új beruházás keretében kötött szerződés alapján várt visszatérítés tekintetében.
- [68] Alapítalanul hivatkozott az alperes felülvizsgálati kérelmében a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben történt eltérésre. E körben a Kúria megjegyzi, hogy e hivatkozás keretében a Pp. 406. § (1) bekezdése, illetve 413. § (1) bekezdés *c)* pontja szerinti „a Kúria közzétett határozata” kifejezés alatt – a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 32. § (1) bekezdés *b)* pontjára és 41/B. § (1) bekezdésére is tekintettel – a Kúria által 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (BHGY) közzétett határozatot kell érteni.
- [69] A Kúria BH 2021.259. számon közzétett Pfv.V.21.339/2021/9. számú ítéletének az alperes által felülvizsgálati kérelmében idézett ún. BH-vezérmondatából is kitűnően – és a kúriai határozat [45]–[50] pontjai együttes tartalmából megállapíthatóan – a Kúria a Ptk. és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régí Ptk.) kontraktuális és deliktális kártérítési felelősségi rendszerét vetette össze, bemutatva a két felelősségi forma közötti döntő különbséget, a mentesülés szabályainak eltérő alapra helyezését, és annak jelentőségét. A jelen felülvizsgálati eljárással érintett jogerős ítéletben a másodfokú bíróság által adott jogi indokolás elvi jelentőségű jogkérdésben nem ellentétes a hivatkozott kúriai határozatban foglaltakkal.
- [70] A kifejtettekre figyelemmel a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott és érdemben vizsgálható okokból – sem jogszabálysértés miatt, sem a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben történő eltérés miatt – nem jogszabálysértő, ezért azt a Kúria hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.V.30.373/2022/4.)

247^I. A hatáskör és az illetékesség megállapításánál a keresetlevél benyújtásának időpontja az irányadó.

II. A szerződésben rögzített illetékességi kikötés olyan eljárásjogi hatású magánjogi megállapodás, amelynek érvényességét a megkötésekor irányadó szabályok alapján kell megítélni [1952. évi III. törvény (régí Pp.) 27. § (1) bek., 42. §; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 23. § (1) bek., 27. § (2)–(5) bek., 28. § (1) bek. d) pont, 30. § (1) bek., 31. § (2) bek. c) pont].

A kijelölés alapjául szolgáló eljárás

- [1] Az alperes mint hitelező és a felperes mint adós 2007. június 26-án kölcsönszerződést kötöttek egymással. Egyidejűleg a szerződéssel kapcsolatban esetlegesen felmerülő jogvitájuk esetére perértéktől függően kikötötték a Pesti Központi Kerületi Bíróság, illetve a Fővárosi Bíróság kizárólagos illetékességét.
- [2] A felperes a közjegyzőnél fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet terjesztett elő az alperessel szemben. Kérelmében a perré alakulás esetén illetékes bírósággént a Szegedi Járásbíróságot jelölte meg, utalva a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 25.

- § (4) bekezdésére. A közjegyző által a kérelemben megjelölt tartalommal kibocsátott fizetési meghagyással szemben az alperes ellentmondással élt. A közjegyző 5. sorszámú végzésével értesítette a felperest az ellentmondásról, és felhívta, hogy keresetét terjessze elő a Szegedi Járásbíróságon. A felperes az ellentmondás folytán perré alakult eljárásban a Szegedi Járásbíróságon előterjesztett keresetében a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását, az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés érvényessé nyilvánítását kérte, valamint az érvényessé nyilvánított tartalmú szerződés alapján történő elszámolás eredményeként az alperes kötelezését 1 678 243 forint és kamatai megfizetésére. A keresetet tartalmazó iratában a Szegedi Járásbíróság illetékességét változatlanul a Pp. 25. § (4) bekezdésére alapította.
- [3] A Szegedi Járásbíróság a végzésében arról tájékoztatta a felperest, hogy a Pp. 28. § (1) bekezdés c) és d) pontjában meghatározott illetékességi okok alapján a perbeli követelését a lakóhelye vagy az ügyletkötés helye szerint illetékes bíróság előtt is érvényesítheti azzal, hogy a választás jogával az alperes írásbeli ellenkérelmének előterjesztéséig élhet. Egyidejűleg felhívta a felperest, nyilatkozzon, kívánja-e a bíróság illetékességét a lakóhelyére, vagy az ügyletkötés helyére alapítani.
- [4] A felperes a bíróság felhívására úgy nyilatkozott, kíván élni a választás jogával, és a bíróság illetékességét az ügyletkötés helyére alapítja. Kérte ennek megfelelően az ügy áttételét a Kaposvári Járásbíróságra.
- [5] A Szegedi Járásbíróság a végzésében megállapította illetékessége hiányát, az eljárást megszüntette, és elrendelte az ügy iratainak áttételét a Kaposvári Járásbírósághoz. Határozatának indokolása szerint a perbeli kölcsönszerződés fogyasztói szerződés, ezért a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességére vonatkozó alávetési kikötés nem alkalmazható a Pp. 27. § (5) bekezdésében foglaltakra figyelemmel, amely szerint nincs helye olyan illetékességi kikötésnek, amely kizárja a fogyasztó jogát ahhoz, hogy a vállalkozással szemben fennálló szerződéses jogviszonyból eredő igényét saját belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt érvényesítse. Kifejtette, kizárólagos illetékesség hiányában a felperes az alperes írásbeli ellenkérelmének előterjesztéséig az alperesre általánosan illetékes bíróság helyett választhatja a Pp. 28. § (1) bekezdés d) pontjában meghatározott azon illetékességi okot, amely alapján a fogyasztó által vállalkozással szemben fennálló, szerződéses jogviszonyból eredő igény érvényesítése iránti pert a felperes az ügyletkötés helye szerint illetékes bíróság előtt is megindíthatja, s miután a felperes ezt az illetékességi okot választotta, a perre az ügyletkötés helye alapján a Kaposvári Járásbíróság az illetékes.
- [6] A Kaposvári Járásbíróság a végzésében arról tájékoztatta a felperest, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság kizárólagos illetékességének való alávetési kikötés érvényes, a Pp. 27. § (5) bekezdése viszont lehetőséget biztosít arra, hogy a fogyasztó a vállalkozással szemben fennálló szerződéses jogviszonyból eredő igényét saját belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt érvényesítse. Felhívta a felperest, nyilatkozzon arra, hogy a Pp. 27. § (5) bekezdése alapján a pert a Pesti Központi Kerületi Bíróság helyett a lakóhelye, tehát a Dombóvári Járásbíróság előtt kívánja-e érvényesíteni.
- [7] A felperes válaszában közölte, igényét a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt kívánja érvényesíteni.
- [8] A Kaposvári Járásbíróság a végzésében ugyancsak megállapította illetékessége hiányát, és az ügyet áttette a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz. A Kúria 7/2021. számú PJE határozata [57], [58] és [59] bekezdéseiben foglaltakra utalva rámutatott, a Pp. 27. § (5) bekezdése a szerződésben kikötött kizárólagos illetékességet annyiban korlátozza, hogy amennyiben a fogyasztó a vállalkozással szemben fennálló szerződéses jogviszonyból eredő igényét saját belföldi lakóhelyén kívánja érvényesíteni, erre alávetéses illetékesség kikötése esetén is lehetősége van. Megállapította, hogy a felperes a Pp. 27. § (5) bekezdésében foglalt illetékességi okra nem kívánt hivatkozni, s miután a peres felek alávetési kikötésre vonatkozó megállapodása annak megkötésekor még nem ütközött jogszabályba, a perre az alávetési kikötésben megjelölt Pesti Központi Kerületi Bíróság kizárólagosan illetékes.
- [9] A Pesti Központi Kerületi Bíróság a végzésében szintén megállapította illetékessége hiányát, és az ügyet felterjesztette a Kúriára az eljáró bíróság kijelölése végett. Álláspontja szerint a jelen ügyben nem áll fenn alávetéses illetékesség, mivel a kikötés érvénytelen szerződésben szerepel, érvénytelen ügyletre pedig eljárási jogot sem lehet alapítani.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [10] A Kúria a fent részletezett negatív illetékességi összeütközést a Pesti Központi Kerületi Bíróság eljárásra történő kijelölésével szüntette meg, az alábbi indokok alapján.
- [11] A peres felek a perbeli szerződésből eredő jogvitájuk esetére általános szerződési feltétel formájában a Pesti Központi Kerületi Bíróság kizárólagos illetékességét kötötték ki. Miután akár az általános, akár a vagylagos illetékességi okok alkalmazására csak más bíróság kizárólagos illetékességének hiányában kerülhet sor, a jelen ügyben eljáró bíróság illetékességének megállapítása során elsődlegesen azt kellett vizsgálni, hogy az alávetési kikötés érvényes-e, s ha igen, a jelen perben alkalmazható-e.
- [12] Az érvényességet illetően annak van döntő jelentősége, hogy a szerződésben rögzített illetékességi kikötés olyan eljárásjogi hatású magánjogi megállapodás, amelynek érvényességét a megkötésekor irányadó szabályok alapján kell megítélni (7/2021. PJE határozat [56] pont).
- [13] A perbeli esetben a felek az alávetési kikötést tartalmazó megállapodásukat 2007-ben kötötték, amikor az akkor hatályos polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) előírásai alapján a jövőben felmerülő jogvitáikra kiköthették a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességét, az ezt tiltó 41. § (6) bekezdés ugyanis csak 2009. június 30-i hatállyal került beiktatásra a régi Pp.-be, és sem ennek a rendelkezésnek, sem a Pp. ugyanilyen tartalmú tiltást megállapító 27. § (6) bekezdés b) pontjának nincs visszaható hatálya.

- [14] Észlelte ugyanakkor a Kúria, hogy a perbeli fogyasztói szerződésben a felek a fogyasztó felperessel szerződő alperes akkori székhelye szerinti bíróság illetékességét kötötték ki, amely kikötés – az 1/2017. PJE határozat alapján a Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadó – a fogyasztói szerződés érvényességével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 2/2011. (XII. 12.) PK vélemény 5. pontjának a) alpontja értelmében tisztességtelen. A kikötésben megjelölt bíróság saját illetékességének vizsgálata körében a kikötés tisztességtelenségét hivatalból köteles észlelni, de az általános illetékességgel rendelkező bírósághoz csak akkor teheti át a keresetlevelet, ha a fogyasztó – a bíróság felhívására – az illetékességi kikötés tisztességtelenségére hivatkozik.
- [15] Jelen ügyben az eljáró bíróságok arra ugyan nem hívták fel a felperest, hogy az illetékességi kikötés tisztességtelenségére kíván-e hivatkozni, a jogi képviselővel eljáró felperes viszont úgy nyilatkozott, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt kívánja érvényesíteni az igényét, e bíróságot tekinti hatáskörrel és kizárólagos illetékességgel rendelkező bíróságnak. Erre a felperesi nyilatkozatra figyelemmel a Kúria úgy tekintette, hogy a felperes az illetékességi kikötés tisztességtelenségére nem kíván hivatkozni, ezért a kikötés továbbra is irányadó az eljáró bíróság illetékességének megállapításakor.
- [16] Nem ért egyet a Kúria a Pesti Központi Kerületi Bíróságnak azzal az álláspontjával, miszerint az alávetési kikötés azért nem vehető figyelembe, mert érvénytelen szerződésben szerepel. Egyrészt ugyanis a szerződés érvényességének, illetve érvénytelenségének megítélése a per érdemére tartozó kérdés, önmagában a felperes állítása alapján a szerződés nem tekinthető érvénytelennek. Másrészt a felek alávetési kikötést tartalmazó megállapodása kapcsolódik ugyan a kölcsönszerződéshez, de attól különböző szerződés, így a kölcsönszerződés esetleges érvénytelensége nem vonja maga után az alávetési kikötésre vonatkozó megállapodás érvénytelenségét. Lényeges továbbá, hogy a felek a kölcsönszerződéssel kapcsolatban esetlegesen felmerülő jogvitájuk esetére kötötték ki a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességét, s miután az esetleges jogvitájuk körét nem korlátozták, az a szerződés érvényességével kapcsolatos jogvitát is magában foglalja.
- [17] A kifejtettre figyelemmel a perbeli alávetési kikötés érvényes, illetve érvényesnek tekintendő, alkalmazhatóságát pedig az zárhatná ki, ha az azt tartalmazó megállapodás megkötését követő jogszabályváltozás következtében az olyan típusú ügyek elbírálására, amelyre a szerződő felek illetékességi megállapodása vonatkozott, a jogalkotó más bíróság hatáskörét vagy kizárólagos illetékességét állapította volna meg. A hatáskör és az illetékesség megállapításánál ugyanis a keresetlevél benyújtásának időpontja az irányadó [régii Pp. 27. § (1) bekezdés, 42. §, Pp. 23. § (1) bekezdés, 30. § (1) bekezdés], a keresetlevél beadásakor hatásköri, illetve kizárólagos illetékességre vonatkozó szabályokkal szemben pedig a felek illetékességi megállapodása nem érvényesülhet, mivel a Pp. 27. § (4) bekezdése szerint nincs helye illetékességi kikötésnek olyan ügyekben, amelyekre törvény valamely bíróság kizárólagos illetékességét állapítja meg (7/2021. PJE határozat [57] pont). A perbeli megállapodáson alapuló illetékességi kikötés viszont nem ütközik törvényen alapuló kizárólagos illetékességi szabállyal, így a felperes kölcsönszerződésből eredő igénye a kikötött bíróság, azaz a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt érvényesíthető.
- [18] Ennek nem mond ellent a Pp. Szegedi Járásbíróság által hivatkozott 27. § (5) bekezdése, amely szerint nincs helye olyan illetékességi kikötésnek, amely kizárja a fogyasztó jogát ahhoz, hogy a vállalkozással szemben fennálló szerződéses jogviszonyból eredő igényét saját belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt érvényesítse. Ez a rendelkezés ugyanis nem kizárólagos, hanem a Pp. 28. § (1) bekezdés d) pontjában meghatározott vagylagos illetékességi szabályra utal vissza, a vagylagos illetékesség pedig nem érvényesülhet sem a törvényen, sem az alávetésen alapuló kizárólagos illetékességgel szemben. Egyebekben a Pp. 27. § (5) bekezdésének az illetékességi kikötést korlátozó rendelkezésére is irányadóak a végzés [13] bekezdésében kifejtettek, nevezetesen, hogy annak visszaható hatálya nincs, az alávetési megállapodás megkötésekor pedig ilyen tiltást a törvény nem tartalmazott.
- [19] Mindezek alapján a Kúria a per elbírálására a Pp. 27. § (2) bekezdése szerint kizárólagosan illetékes Pesti Központi Kerületi Bíróságot jelölte ki, és erről a Szegedi Járásbíróságot, valamint a Kaposvári Járásbíróságot értesíteni rendelte.

(Kúria Pkk.V.24.642/2023/2.)

POLGÁRI SZAKÁG GAZDASÁGI SZAKÁG

248A jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére minősül, ha a másodfokú bíróság a fél hiányos, nem kellően részletezett nyilatkozatai ellenére szükségtelennek tartja az anyagi pervezetést [2016.évi CXXX. törvény (Pp.) 237. § (1) és (2) bek., 369. § (4) bek., 370. § (4) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes mint megrendelő és a G.A Kft. mint vállalkozó (a továbbiakban: Vállalkozó) vállalkozási szerződést kötöttek az alperes tulajdonában lévő ingatlanon megvalósításra kerülő magánút 5000 m² alapterületű ágyzatának kialakítására 20 cm vastagságban.
- [2] A Vállalkozó nem tudta befejezni a munkát, ezért az alperes 2015. szeptember 1-jén „Alvállalkozói szerződés” elnevezéssel vállalkozási szerződést kötött a felperessel mint vállalkozóval. A szerződés keretében a felperes vállalta, hogy az alperes telephelyén kb. 5000 m² nagyságban a meglévő ágyazatot 20 cm vastagságra kiigazítja az alperes által kért szélességben. A felperes vállalta azt is, hogy a 20 cm vastagságú ágyazat elkészítéséhez a telephelyen lévő darált betont bedolgozza és szükség szerint M56-os zúzott kővel kiigazítja, a zúzott kőről minőségi tanúsítványt ad. A szerződés 1.) pontjában a szóródó anyagok bedolgozásának díját 1 360 forint/m² + áfa összegben határozták meg, amely magában foglalta a hulladék összeszedését az útfelületen, kutatóhelyek kialakítását az út vastagságának megismerése érdekében 3–5 méterenként, 20 cm vastagsághoz történő kikarózást 2 százalékos egyoldalú eséssel, nyomvonalon kívüli darált beton M56-os zúzott kő visszaépítését az ágyazatba, „Tarcali M56” jelzésű zúzott kővel történő ágyazathizlalást 20 cm vastagságig, ágyazat tömörítését nagy teljesítményű vibrohengerrel, 8 cm vastagságú mart aszfalt bedolgozását, tömörítését a teljes nyomvonalon finisherrel egyoldalú eséssel.
- [3] A megvalósítani kívánt magánútra nem készült építési terv, minősített mintavételi terv, technológiai utasítás, a felek nem vezettek építési naplót a kivitelezés során.
- [4] A felperes 2015. szeptember 21-én a darált beton és az M56-os zúzott kő bedolgozását készre jelentette és az alperes további építési engedélyt kérte a 8 cm vastagságú mart aszfalt kivitelezésével kapcsolatban.
- [5] Ezt követően a felperes kivitelezési és javítási munkákat végzett, az útalap minőségével kapcsolatban pedig a felek között folyamatos egyeztetés zajlott, amely nem vezetett eredményre. A felperes által elvégzett munka átadás-átvétele nem történt meg, a felperes levonult a munkaterületről. Az alperes az útalapot birtokba vette és azt folyamatosan használja.
- [6] Miután a felperes levonult a munkaterületről, az alperes a 2015. november 9-i levelében összegezte a

felperes teljesítésével kapcsolatos kifogásait, és arról kért tájékoztatást, hogy a felperes a levélben jelzett hibák kijavításának és a szerződésben foglaltaknak milyen módon és határidővel kíván eleget tenni. Az alperes kifogásai alapján a felperes nem végzett a területen javítási munkát.

- [7] A felperes a 2016. augusztus 8-án 2601394 sorszám alatt kiállított számlában 5 000 m² alapterület és 1 360 forint/m² + áfa vállalkozói díj alapulvételével számított, bruttó 8 636 000 forint vállalkozói díjat érvényesített az alperessel szemben, amelynek megfizetését az alperes – a felperes nem szerződésszerű teljesítésére hivatkozással – megtagadta, a számlát a felperesnek visszaküldte.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [8] A felperes keresetében a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:238. §-a alapján 8 636 000 forint vállalkozói díj és annak 2016. augusztus 16-tól számított, a Ptk. 6:48. §-a szerinti késedelmi kamata megfizetésére kérte az alperes kötelezését. Állította, hogy a vállalt 5 000 m² területen a szóródó anyagot 20 cm vastagságban bedolgozta, a készre jelentést követően az alperes által jelzett hibákat kijavította, azonban a szerződésszerű teljesítése ellenére az alperes képviselője nem írta alá a teljesítési igazolást, az elvégzett munka után járó vállalkozói díjat az alperes nem fizette meg.
- [9] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Érvelése szerint a felperes a szerződés szerinti kötelezettségét hibásan teljesítette, ezért nem jogosult a keresetében érvényesített vállalkozói díjra.

Az elsőfokú és a másodfokú ítélet

- [10] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.
- [11] A határozat indokolása szerint a jogvita elbírálása szempontjából annak a ténynek volt jelentősége, hogy a felperes a szerződésben vállalt kötelezettségét szerződésszerűen teljesítette-e; ennek bizonyítása a felperes bizonyítási érdeke. Az elsőfokú bíróság a felperes indítványára kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye alapján arra a következtetésre jutott, hogy az út nem készült el abban a mennyiségben és minőségben, ahogyan azt a szerződés tartalmazta. A vállalkozási szerződésben rögzítettek szerint a peres felek között nem történt meg az átadás-átvétel, a szerződésszerű teljesítéshez szükséges vizsgálatok elvégzésére nem került sor. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság a felperes szerződésszerű teljesítését nem látta bizonyítottnak, ezért a keresetet elutasította.
- [12] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és kötelezte az alperest 8 636 000 forint vállalkozói díj és a Ptk. 6:48. § (1) bekezdése szerinti késedelmi kamat megfizetésére.

- [13] A másodfokú bíróság rögzítette: az elsőfokú bíróság téves jogi álláspontra helyezkedett, mivel az átadás-átvételi eljárás hiányából és a szerződés szerű teljesítéshez szükséges vizsgálatok elmaradásából a szerződés szerű teljesítés bizonyítottóságának hiányára következtetett és elutasította a keresetet.
- [14] A másodfokú bíróság a felperes teljesítésének megítélése szempontjából annak a körülménynek tulajdonított jelentőséget, hogy az átadás-átvételi eljárás lefolytatása nélkül, az alperes által jelzett újabb hibák kijavításának elmaradása ellenére az útalap az alperes birtokába került, az alperes az útalapot rendeltetésének megfelelően használatba vette és folyamatosan használja; azaz az útalap rendeltetés szerű használatra alkalmas állapotban volt. Kifejtette, hogy az útalap átvételt követő kijavítására, kiigazítására nem volt peradat, így az út a felperes által kivitelezett állapotban maradt, csupán az időmúlás fejtette ki hatását. Ezeket a körülményeket pedig akként értékelte, hogy a 2015. november 9-i levélben jelzett hibák alapján a Ptk. 6:247. § (3) bekezdése szerint az átvétel nem volt megtagadható. Mindez a Ptk. 6:247. § (4) bekezdés rendelkezései folytán azt eredményezte, hogy az alperes birtokbavételének időpontjában a teljesítés joghatása beállt, a felperesnek járó vállalkozói díj esedékessé vált.
- [15] A másodfokú bíróság, az alperes ellenkérelmében a nemteljesítése indokaként felhozott jogi érvekre figyelemmel rámutatott, hogy a jogvita elbírálása során az elsőfokú bíróság nem tulajdonított kellő jelentőséget annak, hogy az alperes a felperes hibás teljesítésére hivatkozással tagadta meg a vállalkozói díj megfizetését. Megállapította továbbá, hogy az elsőfokú bíróság téves jogi álláspontja következtében jutott arra, hogy a felperes kötelezettsége volt a szerződés szerű teljesítés bizonyítása és értékelte a felperes terhére ennek a ténynek a bizonyítatlanságát.
- [16] A másodfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. § (2) bekezdésében meghatározott rendelkezési elv miatt a teljesítés hiányosságával kapcsolatban tévesen kiosztott bizonyítási teher Pp. 370. § (4) bekezdése szerinti korrigálását szükségtelenné tartotta, mivel álláspontja szerint az eljárás során az alperes a hibás teljesítés miatti szavatossági igényt a kötelezett helytállási kötelezettségének konkrét megjelölésével (kijavítás költsége, ellenszolgáltatás arányos leszállítása, kártérítés) nem terjesztett elő. Ezért a másodfokú bíróság nem látott lehetőséget a perbeli esetben a hibás teljesítésre alapítottan a szerződés szerinti vállalkozói díj csökkentésére.
- [17] Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a Ptk. 6:238. §-a alapján kötelezte az alperest, az összecszerűségében általa sem vitatott vállalkozói díj, valamint a kiállított számlában meghatározott teljesítési határnapot követő naptól a Ptk. 6:48. § (1) bekezdésében meghatározott késedelmi kamat megfizetésére.
- A felülvizsgálati kérelem, felülvizsgálati ellenkérelem**
- [18] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet sérti a Pp. 237. §-át, a 370. § (4) bekezdését, a 369. § (3) bekezdés c) pontját, a Ptk. 6:245. § (3) bekezdését és a 6:247. § (3) bekezdését.
- [19] Az alperes a Pp. 237. § megsértésére alapított érvei körében kifejtette, hogy a perben kirendelt szakértő arra a megállapításra jutott, hogy a felperes a vállalt munkát nem végezte el, továbbá a bíróság felhívására a felperes által elvégzett útépitési munka ellenértékét sem tudta meghatározni. E szakértői megállapítások miatt nem határozta meg, hogy milyen mértékben tartja a felperes teljesítést hibásnak és a vállalkozói díjkövetelését megalapozatlannak.
- [20] Az anyagi pervezetés jogdogmatikai jelentőségét részletezve kiemelte: a perben előadta a hibás teljesítéssel kapcsolatos nyilatkozatát, csupán az árleszállítás mértéke volt kétséges. Álláspontja szerint, amennyiben a másodfokú bíróság az alperes előadása és a szakértő megállapítása ellenére úgy ítélte meg, hogy a felperes a vállalt munkát részben elvégezte, akkor fel kellett volna hívnia annak megjelölésére, hogy a felperes hiányzó (hibás) teljesítése a vállalkozói díj mekkora részét érinti összecszerűen. A másodfokú bíróságnak törekednie kellett volna arra, hogy a jogvita eldöntéséhez szükséges valamennyi bizonyítandó tény – jelen esetben a hibás teljesítésre eső összeg megjelölése – mielőbb ismertté váljon.
- [21] A Pp. 384. §-ához fűzött miniszteri indokolásra hivatkozva kifejtette: a másodfokú bíróságnak is kötelezettsége a perfelvételi vagy bizonyítási kérdésekben a kérdésfeltevés, tájékoztatást kell adnia, felhívást kell intéznie a felekhez. Az elsőfokú eljárás tárgyát nem képező, a másodfokú bíróság által hivatalból észlelt körülmények tekintetében a másodfokú bíróság is köteles az általa szükségesnek tartott anyagi pervezetést gyakorolni.
- [22] A Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontjának megsértésére alapított érvei körében hangsúlyozta, hogy a vállalkozási szerződés tárgyát részben már meglévő út kiegészítő munkái képezték, nem az egész út kivitelezése. Az, hogy az utat használja, nem a felperes munkájának az eredménye, hanem az általa korábban elvégzett munkának. Mindezek alapján a másodfokú bíróság az út birtokbavételéből és használatából tévesen vont következtetést az út rendeltetés szerű használatra való alkalmasságára, a Ptk. 6:247. § (3) bekezdés rendelkezéseinek alkalmazhatóságára vonatkozó következtetése jogszabálysértő.
- [23] Álláspontja szerint a másodfokú bíróság eljárása a Pp. 370. § (4) bekezdésében írt jogszabályi követelménynek sem felelt meg, ugyanis a szakértő azon megállapítása mellett, hogy a felperes nem teljesített, a másodfokú bíróságnak a Pp. 369. § (4) bekezdése szerint kellett volna eljárnia, amely jogszabályi rendelkezés alapján csak az okszerűtlen mérlegelés felülbírálata lehetséges. Az elsőfokú bíróság a felek előadása és a szakértői vélemény alapján mérlegeléssel állapította meg, hogy a felperes nem végezte el az általa vállalt munkát. Mindez nem volt okszerűtlen megállapítás, így a másodfokú bíróság azt nem volt jogosult felülbírálni, és abból a tényből, hogy az úton közlekedtek, használták, azt megállapítani, hogy a felperes részben elvégezte a feladatát, így vállalkozói díjkövetelése megalapozott.

- Utalt arra is, hogy a felperes teljesítésével kapcsolatos peradatok mellett az alperes nem mulasztott azzal, hogy az árleszállítás mértékét nem jelölte meg.
- [24] A Ptk. 6:245. § (3) bekezdés rendelkezéseire figyelemmel kifejtette, hogy az igazságügyi szakértői vélemény megállapítása szerint a felperes nem teljesített, a teljesítés elmaradása miatt a felperest vállalkozói díj nem illeti meg.
- [25] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [26] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint megalapozott.
- [27] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta és megállapította, hogy az az alábbiak szerint jogszabálysértő.
- [28] A másodfokú bíróság tévesen következtetett az anyagi pervezetés szükségtelenségére abból a megállapításból kiindulva, hogy az alperes hibás teljesítés miatt szavatossági igényt nem érvényesített. Az alperes által a perfelvételi szakban érdemi védekezésként előadottak és a tényállítási bizonyítására előterjesztett iratokban foglaltak ugyanis ezt a megállapítást nem támasztják alá.
- [29] Az alperes írásbeli ellenkérelmében tett nyilatkozata szerint – ezt a jogerős ítélet indokolása is rögzíti a [47] pont első mondatában – a vállalkozói díj azért nem illeti meg a felperest, mivel a vállalt munkát nem szerződésszerűen teljesítette, az útalap kiigazítási munkái hibáinak kijavítását nem végezte el; az alperes emiatt zárkózott el a vállalkozói díj megfizetésétől. Az ellenkérelmében felhozott tények bizonyítékként pedig az alperes az ellenkérelméhez mellékelteként csatolta a 2015. november 9-én kelt levelét, amelyben a felperes nem szerződésszerű teljesítésére hivatkozott és kérte a szerződésben foglalt teljesítését, a levelében jelzett hibák kijavítását.
- [30] Az alperes e nyilatkozataiból nem lehet okszerűen arra következtetni, hogy az alperes a hibás teljesítéssel összefüggésben nem érvényesített szavatossági igényt. Éppen ellenkezőleg: e nyilatkozatok – a másodfokú bíróság értelmezésével ellentétben – arra utalnak, hogy az alperes már a per megindulása előtt is a felperes hibás teljesítésére hivatkozott és a kijavítás iránti kellékszavatossági jogot érvényesített. A vállalkozói díj kiegyenlítésétől való elzárkózása pedig mind a per előtt, mind a per alatt valójában azt fejezte ki, hogy az általa kért kijavítás elvégzéséig, vagyis kellékszavatossági igénye teljesítéséig visszatartási joggal élt.
- [31] Kétségtelen ugyanakkor, hogy az alperes érdemi védekezése hiányos, nem kellően világos, illetve ellentmondásmentes, emiatt az előzőekben irtakra csupán következtetni lehet. Éppen ezért indokolt lett volna a bíróság közrehatása a Pp. 237. § (1) – (2) bekezdésében irtaknak megfelelő anyagi pervezetés keretében annak érdekében, hogy az alperes a védekezését, annak ténybeli és jogi alapját teljesszerűen, következetesen előadja, bizonyítékait, bizonyítási indítványát előterjessze.
- [32] Ha ugyanis az alperes védekezésében a kijavítás kellékszavatossági joga érvényesítéséhez kapcsolódóan visszatartási joga gyakorlására hivatkozva tagadja meg a vállalkozói díj megfizetését, a jogvitában nem az az alapvető eldöntendő jogkérdés, hogy a tényleges birtokbavétellel beálltak-e a teljesítés joghatásai (erre a kérdésre a válasz nyilvánvalóan igen), hanem az, hogy a felperes hibásan teljesített-e, az alperes jogszerűen gyakorolta-e a visszatartási jogát, az arányos volt-e. Mindezek függvényében lehet ugyanis megalapozottan dönteni arról, hogy az alperes kötelezhető-e a vállalkozói díj megfizetésére.
- [33] A Kúria kiemeli: főszabályként – a hibás teljesítési vélelem, illetve a jótállás esetköreit kivéve – a hibás teljesítést állító fél érdeke annak bizonyítása, hogy a teljesítés időpontjában a szolgáltatás nem felelt meg a jogszabályban előírt vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak, minőségi követelményeknek. Az útalap szerződésben meghatározottaktól eltérő kivitelezésének a bizonyítása tehát a jelen ügyben – az elsőfokú bíróság által a bizonyítási teherre vonatkozóan adott nem teljesen egyértelmű tájékoztatástól eltérően – az alperes bizonyítási érdeke.
- [34] A kifejtettekből következően a másodfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy a másodfokú eljárás során szükségtelen az anyagi pervezetés és ennek keretében az elsőfokú bíróság anyagi pervezetésének korrigálása. Ez a téves álláspont a Pp. 370. § (4) bekezdése és az e jogszabályhely rendelkezése folytán alkalmazandó Pp. 369. § (4) bekezdése, továbbá a Pp. 237. §-a sérelmét eredményezte, ezek az eljárásjogi szabálysértések a jogvita érdemi elbírálására is kihatottak.
- [35] Ezért a Kúria a jogerős ítéletet – az elsőfokú ítéletre is kiterjedően – a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot a perfelvételi szaktól új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [36] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a Pp. 237. § (1) bekezdés szerint közre kell hatnia abban, hogy az alperes egyértelműen és teljesszerűen adja elő a felperes hibás teljesítésére alapított védekezését, anyagi jogi kifogását, annak ténybeli és jogi alapját. Abban az esetben, ha az alperes perfelvételi nyilatkozata nem terjed ki az állított hibás teljesítés tényének bizonyítására, az elsőfokú bíróságnak a peres felek hibás teljesítéssel összefüggésben tett tényállításaihoz mérten a Pp. 237. § (2) bekezdése szerint tájékoztatnia kell az alperest a Pp. 265. § (1) bekezdésében részletezett bizonyítási érdekről és a Pp. 300. § (1) bekezdése szerinti esetek fennállása esetén a szakértői bizonyítás szükségességéről. Az elsőfokú bíróság ezen eljárási cselekményeket követően kerül abban a helyzetben, hogy a jogvita tárgyában megalapozott érdemi döntést hozhasson.

(Kúria Gfv.III.30.438/2022/9.)

249I. Amennyiben a perfelvételi tárgyaláson a fél képviselőjeként megjelent személy meghatalmazása bármely ok miatt nem szabályszerű, a megjelent személy korábbi perbeli cselekményei csak akkor hatálytalan és a mulasztásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, ha a bíróságnak a Pp. 227. § (3) bekezdés értelmében kiadott felhívása eredménytelen [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 70. §, 74. § (1) bek., 190. § (1) bek. b) pont, 176. § (1) bek. i)

pont, 240. § (1) bek. a) és g) pont, 227. § (3) és (5) bek., 279. § (1) bek., 288. §, 618. § (1) bek.].

II. A polgári perben eljáró bíróság a perindítási és keresetösségi jog körében nem jogosult annak vizsgálatára, hogy a felszámoló jogosan vette-e nyilvántartásba hitelezőként a felperest, azaz a hitelező nyilvántartásba vett követelése – a nyilvántartásba vételkor – valóban fennállt-e [1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 3. § (1) bek. c) pont cd) alpont, 40. § (1) bek. b) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. rendű alperes eladó és II. rendű alperes vevő között 2017. augusztus 14-én két adásvételi szerződés jött létre.
- [2] A P1 hrsz. alatti, 2625 nm alapterületű, „kivett szálloda” megnevezésű és a P2 hrsz. alatti nyilvántartott, 5063 nm alapterületű, „kivett beépítetlen terület” megnevezésű ingatlanra vonatkozó adásvételi szerződés (a továbbiakban: adásvételi szerződés) 2.1 pontja szerint a P1 ingatlan vételára 580 000 000 forint, a P2 alatti ingatlan vételára 20 000 000 forint, összesen 600 000 000 forint. A felek rögzítették, hogy a vételárat arra tekintettel állapítják meg, hogy az ingatlan jelenleg teljeskörű felújításra szorul, jelen állapotában rendeltetésszerű használatra alkalmatlan. A vételár megállapítása során figyelembe vették az ingatlan tulajdoni lapjára bejegyzett terheket is. A vevő az ingatlant e terhek ismeretében vásárolta meg. A 3.1. pontban a felek rögzítették, hogy a vevő a vételárat olyan módon fizeti meg az eladó részére, hogy az eladónak a vevővel szemben fennálló 600 000 000 forint összegű követelésébe azt beszámítja. A 4.1. pont szerint a vevő a szerződés aláírásának napján, a szerződéskötést megelőzően birtokba lépett és a 6.1. pont szerint az eladó hozzájárult a II. rendű alperes vevő tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzéséhez. Ennek alapján a II. rendű alperes tulajdonjoga vétel jogcímen az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre került 2017. augusztus 21-én. A P1 szálloda 2017. augusztus 29-én leégett.
- [3] A G hrsz. alatti, 1.2579 nm alapterületű, „kivett szálloda és udvar” megnevezésű ingatlanra vonatkozó adásvételi szerződés (a továbbiakban: adásvételi szerződés) 2.1 pontja szerint az ingatlan vételára 300 000 000 forint. Felek a vételár megállapítása során figyelembe vették az ingatlan tulajdoni lapján bejegyzett terheket is. Vevő az ingatlant a terhek ismeretében vásárolta meg. A 3.1. pontban a felek rögzítették, hogy a vevő a vételárat olyan módon fizeti meg az eladó részére, hogy az eladónak a vevővel szemben fennálló 300 000 000 forint összegű követelésébe azt beszámítja. A 4.1. pont szerint a vevő a szerződés aláírásával birtokba lépett és a 6.1. pont szerint az eladó hozzájárult a II. rendű alperes vevő tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzéséhez. Ennek alapján a II. rendű alperes tulajdonjoga vétel jogcímen az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre került 2017. augusztus 21-én.
- [4] Az I. és a II. rendű alperesek 2017. szeptember 18-án mindkét adásvételi szerződést módosították.
- [5] Az adásvételi szerződés 1-t oly módon módosították, hogy a vételárról rendelkező 2.1. pontot hatályon kívül helyezték és megállapodtak abban, hogy a vételár 240 000 000 forint, melyből a P1 alatti ingatlan vételára 220 000 000 forint, a P2 ingatlan vételára 20 000 000 forint. Felek ismét rögzítették, hogy a vételárat arra tekintettel állapítják meg, hogy az ingatlan jelenleg teljeskörű felújításra szorul, jelen állapotában rendeltetésszerű használatra alkalmatlan. A vételár megállapítása során figyelembe vették az ingatlan tulajdoni lapján bejegyzett terheket is, azzal, hogy a vevő az ingatlant a terhek ismeretében vásárolta meg. A módosítás az adásvételi szerződés 3.1. pontját is hatályon kívül helyezte. Helyette rögzítésre került, hogy a vevő a vételárat olyan módon fizeti meg, hogy a vevőnek az eladóval szemben fennálló 240 000 000 forint összegű követelésébe beszámítja.
- [6] Az adásvételi szerződés 2-t akként módosították, hogy a vételárról rendelkező 2.1. pontját hatályon kívül helyezték és megállapodtak abban, hogy a vételár 220 000 000 forint. Rögzítésre került az is, hogy a felek a vételár megállapítása során figyelembe vették az ingatlan tulajdoni lapján bejegyzett terheket is. A vevő az ingatlant azok ismeretében vásárolta meg. Az adásvételi szerződés 3.1. pontját is hatályon kívül helyezték, helyette rögzítették, hogy a vevő a vételárat olyan módon fizeti meg, hogy a vevőnek az eladóval szemben fennálló, összegszerűen meg nem határozott összegű követelésébe beszámítja.
- [7] A szerződő felek 2017. szeptember 26-án aláírtak egy jegyzőkönyvet, amelyben rögzítették, hogy mindhárom fenti ingatlan vonatkozásában a vételár megfizetése tekintetében megállapodnak abban, hogy a vevőnek az eladó felé fennálló vételárfizetési kötelezettségét beszámítják az eladónak a vevő felé fennálló kötelezettségébe. A vevő mindaddig nem köteles a vételár megfizetésére (nem kerül sor a beszámításra), ameddig az eladó az ingatlant nem tehermentesíti. Az eladó a tehermentesítést egy éven belül vállalja.
- [8] Az I. rendű alperes képviselőjében B.Zs. ügyvezető, a II. rendű alperes képviselőjében pedig V.Sz. kuratóriumi elnök járt el mind az adásvételi szerződések megkötése, mind pedig azok módosítása során.
- [9] Az ingatlanok I. rendű alperes általi tehermentesítésére nem került sor. A II. rendű alperes úgy szerezte meg az ingatlanok tulajdonjogát, hogy a vételárat nem fizette meg.
- [10] Az I. rendű alperes felszámolását a bíróság 2018. november 8-án benyújtott kérelem alapján 2019. január 16-án közzétett végzésével elrendelte, a felszámolót kijelölte. A felszámolás elrendelésének időpontját megelőzően az I. rendű alperes önálló cégjegyzési joggal rendelkező ügyvezetője V.T. volt.
- [11] A felszámolási eljárásban a felperes 17 731 930 forint összegű hitelezői igényt jelentett be, amit a felszámoló nyilvántartásba vett. A felperes részére az I. rendű alperes felszámolója egyeztetett időpontban 2019. június 3-án biztosított iratbetekintést, és átadta részére az alperesek közötti, a per tárgyát képező fenti szerződéseket. A felperes a 2019. június 4-én kelt felhívásában tájékoztatást kért az I. rendű alperes felszámolójától arról, hogy az adásvételi szerződések megkötésekor volt-e és milyen mértékű követelése a II. rendű alperesnek az I. rendű alperessel szemben. A felszámoló a 2019. június 14-én kelt válaszában arról tájékoztatta a felperest, hogy az átvett iratok

- alapján nincs információ a II. rendű alperesről, de az I. rendű alperes volt képviselője részére már előzőleg felhívást küldtek, amire még nem válaszolt. Az I. rendű alperes volt képviselője a 2019. június 14-én kelt, felszámolóhoz írt levelében arról nyilatkozott, hogy a II. rendű alperes meg kívánta vásárolni az E-nek az I. rendű alperessel szembeni követelését és ez képezte volna a beszámítás alapját. Mivel az ingatlanok nem lettek tehermentesítve, nem került sor a követelés megvásárlására és a beszámításra.
- [12] A II. rendű alperes eladó és a III. rendű alperes vevő között 2019. július 16-án a P1 és a P2 ingatlanok 1/1000 tulajdoni hányada tárgyában adásvételi szerződés jött létre (a továbbiakban: adásvételi szerződés3). A szerződést a II. rendű alperes részéről V. Sz. kuratóriumi elnök meghatalmazása alapján B., a III. rendű alperes részéről pedig V. T. kuratóriumi elnök írta alá.
- [13] A II. rendű alperes eladó és a III. rendű alperes vevő között 2019. július 16-án egy második adásvételi szerződés is létrejött a G ingatlan 1/1000 arányú tulajdoni hányada tárgyában (a továbbiakban: adásvételi szerződés4).
- [14] Az adásvételi szerződések megkötéséről a felperes a II. rendű alperes ellenkérelméből szerzett tudomást.
- A kereseti kérelem és az alperesek védekezése**
- [15] A felperes a felszámolás alatt álló I. rendű alperes hitelezőjeként kérte az I–II. rendű alperesek között létrejött ingatlan adásvételi szerződés1 és adásvételi szerződés2 érvénytelenségének a megállapítását a csődeljárásról és felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 40. § (1) bekezdés b) pontjára, valamint a II–III. rendű alperesek között létrejött adásvételi szerződés3 és adásvételi szerződés4 érvénytelenségének a megállapítását a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:39. §-ára, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inyvt.) 62. §-ára és a Csv. 40. § (1a) bekezdésére hivatkozva, továbbá az illetékes földhivatal megkeresését a szerződés érvénytelensége folytán szükségessé váló törlések és az I. rendű alperes tulajdonjogának eredeti állapot visszaállítása címén történő visszajegyzésére.
- [16] Az I. rendű alperes nem ellenezte a kereset teljesítését.
- [17] A II–III. rendű alperesek elsődlegesen az eljárás megszüntetését kérték arra hivatkozva, hogy keresetlevelet vissza kellett volna utasítani az ahhoz csatolt ügyvédi meghatalmazás létre nem jötte miatt, a felperes jogi képviselője ugyanis nem volt jogosult a keresetlevél benyújtására. Ezen túlmenően kérték az eljárás megszüntetését azon okból is, hogy a meghatalmazás benyújtása a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 618. §-a alapján hatálytalan, azt a felperes nem az erre rendszeresített P13-as, hanem a P23-as számú űrlap mellékleteként nyújtotta be.
- [18] Másodlagosan a kereset elutasítását kérték. Állították, hogy a felperesnek a Cstv. 40. § (1) bekezdése szerinti per megindítására nincs keresetelési joga, illetve a felperes elkésetten terjesztette elő a keresetet, mivel az a Cstv. 40. § (1) bekezdés szerinti megtámadásra biztosított 120 napos határidőn túl került benyújtásra. Vitatták továbbá az ingatlanok elidegenítésének ingyenességét is.
- Az elsőfokú és a másodfokú ítélet**
- [19] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az I. rendű alperes és a II. rendű alperes között létrejött adásvételi szerződés1 és adásvételi szerződés2, valamint a II. rendű alperes és a III. rendű alperes között létrejött adásvételi szerződés3 és adásvételi szerződés4 érvénytelen. Megkeresni rendelte az illetékes földhivatali osztályokat a fenti megállapítások folytán szükségessé váló törlések és az I. rendű alperes tulajdonjogának eredeti állapot visszaállítása címén történő visszajegyzése végett.
- [20] Az elsőfokú bíróság alaptalannak találta a II–III. rendű alpereseknek az eljárás megszüntetése iránti kérelmét. E körben rögzítette, a meghatalmazás hiányossága vagy nem megfelelő volta nem megszüntetési ok, különös tekintettel arra, hogy a hiányt a felperes a bíróság felhívására határidőben pótolta. A II–III. rendű alperesek egyéb érvei kapcsán utalt arra, hogy az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) 9. § (5) bekezdése az elektronikus út mellőzésével benyújtott beadványhoz fűzi a hatálytalanság jogkövetkezményét, nem pedig a tévesen megválasztott űrlaphoz. A felperes a meghatalmazást elektronikus úton benyújtotta, annak eredeti példányát a tárgyaláson felmutatta, eljárása jogszerű volt.
- [21] A kereshetőségi jog körében kifejtette, a hitelező jogosult a Cstv. 40. § (1) bekezdése alapján a kereset benyújtására. A felperes hitelezői igényét a felszámoló nyilvántartásba vette, jelen perben a bíróság nem vizsgálhatja a felszámoló valamely intézkedésének jogszerűségét, így azt sem, hogy fennállnak-e a felperes hitelezőként történő nyilvántartásba vételének törvényi feltételei. A felperes hitelezőként történt nyilvántartásba vételéről a II. rendű alperes legkésőbb a keresetlevél kézhezvételekor értesült. A Cstv. 51. § (1) bekezdése értelmében ettől az időponttól számított 15 napon belül a felszámolást elrendelő bíróságnál kifogással élhetett volna.
- [22] Az elkésettség körében kifejtette, hogy a tudomásszerzés időpontja az az időpont, amikor a hitelező tudomást szerez arról, hogy a felszámolás alatt álló társaság a Cstv. 40. §-a szerinti megtámadható jogügyletet kötött, vagyis tudomást kell szereznie magáról a jogügyletről és a megtámadás feltételeinek fennállásáról egyaránt. Erre a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján legkorábban 2019. június 14-én került sor. Ezért a felperes 2019. július 17-én a keresetlevélét határidőben előterjesztette.
- [23] Az ingyenesség körében rámutatott: e tekintetben egyedül annak van jelentősége, hogy a II. rendű alperes a vételárat az I. rendű alperes részére megfizette-e. A felek az eredetileg megkötött szerződésekben mindhárom ingatlanra vonatkozóan azt rögzítették, hogy a vételár megfizetése beszámítással történik, a vételár megállapítása során figyelembe vették az ingatlan tulajdoni lapján bejegyzett terheket, majd a szerződéseket 2017. szeptember 26-án akként módosították, hogy a vevő mindaddig nem köteles a vételár megfizetésére (nem

- kerül sor a beszámításra), ameddig az eladó az ingatlan nem tehermentesíti. A szerződésmódosításnak ez a rendelkezése kizárja, hogy a felek jogviszonyában tartozásátvállalás történt. Az I. rendű alperes ügyvezetőjének 2019. június 14-i levele alapján megállapítható, hogy az ingatlanok a vételár megfizetése nélkül, azaz ingyenesen kerültek a II. rendű alperes tulajdonába, ezért az adásvételi szerződések a Cstv. 40. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján érvénytelenek.
- [24] A II–III. rendű alperesek közötti szerződések érvénytelenségét a Cstv. 40. § (1) bekezdés *b*) pontja, a Cstv. 40. § (1a) bekezdése, a Ptk. 5:39. § (1) bekezdése alapján állapította meg, utalva arra, hogy a felperes az Inyvtv. 62. § (1) bekezdés *a*) pont *ab*) alpontja alapján alappal kérte a bíróságtól a III. rendű alperes nyilvántartásba bejegyzett joga törlését és az eredeti állapot visszaállítását.
- [25] A mellőzött bizonyítási indítványok körében rögzítette, a II. rendű alperes indítványozta a törvényes képviselője tanúkénti meghallgatását arra vonatkozóan, hogy volt a III. rendű alperessel szemben további követelése is a perben már hivatkozott követelésen kívül, továbbá az I. rendű alperes ügyvezetőjének tanúkénti meghallgatását ugyancsak „az alperesekkel szembeni követelés fennállásáról, annak összegszerűségéről és a beszámítás körülményeiről”. A Pp. 288. § (1) bekezdése értelmében megkísérelte a törvényes képviselők személyes meghallgatását, de a járványügyi helyzetre tekintettel erre nem került sor. V. Sz. meghallgatására irányuló indítvánnyal kapcsolatban megállapította, hogy a II. és III. rendű alperes között fennálló esetleges követelés összegének az I. és II. rendű alperes közötti szerződések vételárának megfizetése körében nincs jelentősége. Rögzítette azt is, hogy a II. rendű alperest határidő biztosítása mellett nyilatkozattételre hívta fel arról, hogy az I. rendű alperesnek a II. rendű alperessel szemben a szerződéskötés időpontjában milyen összegű tartozása (beszámítható követelése) volt és felhívta, hogy csatolja a bizonyítékait. A II. rendű alperes azonban a felhívásnak határidőben nem tett eleget, holott neki az alperesekkel szembeni követelés fennállásáról, annak összegszerűségéről és a beszámítás körülményeiről tényelőadási kötelezettsége volt. E kötelezettségének az elmulasztását nem pótolhatja a törvényes képviselő személyes meghallgatásának indítványozásával, akinek a nyilatkozata nem is minősül bizonyítási eszköznek.
- [26] A II–III. rendű alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság a per főtárgya tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [27] Rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság az irányadó tényállást helyesen állapította meg, és helytálló az abból levont jogi következtetése is. A másodfokú bíróság a kifejtett indokaival is maradéktalanul egyetért, azt csupán a fellebbezésben és a fellebbezési ellenkérelemben foglaltakra tekintettel egészítette ki.
- [28] Kiemelte, hogy a felperes jogi képviselőjének meghatalmazotti jogosultságát az elsőfokú bíróságnak a Pp. 70. §-a alapján már a kereset benyújtásakor vizsgálnia kellett volna. Az egységes ítélezési gyakorlat szerint azonban a jogi képviselő nyilatkozatait, jogcselekményeit a fél az utólag megadott meghatalmazással jóváhagyhatja. A felperes felhívásra csatolta a megfelelő meghatalmazást, ennek folytán nem merült fel ok az eljárás megszüntetésére. A hatálytalanságot előíró jogszabályi rendelkezés hiányában alaptalannak ítélte az alperesek tévesen megválasztott úrlapra alapított hivatkozását is.
- [29] Kifejtette: a felperes számára rendelkezésre álló 120 napos perindítási határidő nem kezdődött meg az adós felszámolása közzétételének napján pusztán amiatt, hogy a perbeli ingatlanok a felperes követelésének biztosítékát képezték. Hangsúlyozta, az a körülmény, hogy a felperesnek már 2017-ben tudomása volt II. rendű alperes tulajdonjogának bejegyzéséről, illetve, hogy az adásvételi szerződéseket a földhivaltól beszerezhetette volna, nem támasztják alá az alpereseknek azt az állítást, hogy a felperes ezek ismeretében birtokába került valamennyi, a megtámadási kereset benyújtásához szükséges információ. Rögzítette, hogy az alperesek csupán állították, hogy erre a II. rendű alperes közzétett mérlegadataiból is következtetést lehetett levonni, azt azonban nem jelölték meg, hogy mely mérlegadat igazolta a vételár szerződés szerinti megfizetését. Álláspontja szerint nem volt szükség a felszámolóval az alperesek által állított esetleges mulasztásai vizsgálatára sem, a tudomásszerzés időpontját ugyanis kizárólag a felperes tekintetében kellett vizsgálni.
- [30] Egyetértett a törvényes képviselők tanúkénti meghallgatása iránt előterjesztett bizonyítási indítványok mellőzésével és annak indokaival is. A fellebbezésben foglaltakra tekintettel rámutatott, hogy az 58. sorszámú végzésben az elsőfokú bíróság először a bizonyítási indítványok elutasításáról, majd a tárgyalás berekesztéséről, az ítélet tárgyaláson kívüli meghozataláról és végül az ítélet kézbesítéséről döntött. Ezek az intézkedések összhangban voltak a végzésben hivatkozott, a veszélyhelyzet során érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedések újbóli bevezetéséről szóló 112/2021. (III. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Veir2. rendelet) 26. § (1) és (2) bekezdésével is.
- [31] Az alperesek egyéb érvei kapcsán kifejtette, hogy a polgári perekben a perindítási jog – általában – nem azonos a keresetösségi joggal, utóbbi szűkebb fogalom, feltétele a bizonyított jogsérelem. A Cstv. 40. § (1) bekezdésében szabályozott per azonban egy olyan speciális pertípus, melynek célja az adós vagyonának visszaszerzése, a felszámolási vagyon gyarapítása. A felszámoló mellett a felszámolási eljárásban a felszámoló által nyilvántartásba vett bármely hitelező jogosult a per megindítására. A keresetösségi jog körében azon kívül, hogy a felperes az adós nyilvántartásba vett hitelezője-e, más szempontot nem kell vizsgálni, így azt sem, hogy a felszámoló jogosan vette-e nyilvántartásba a felperesként fellépő hitelezőt, illetve a felperesnek milyen jogi érdeke fűződik az érvénytelenség megállapításához. A felperes hitelezői igényét a felszámoló nyilvántartásba vette, ezért jogosult a per megindítására.
- [32] Utalt arra is, hogy az ingatlanokra bejegyzett jelzálogjogot és végrehajtási jogot mint terheket az adásvételi szerződés ingyenességének a vizsgálata során nem kellett értékelni és a II. rendű alperest terhelő ellenszolgáltatásként figyelembe venni,

mivel a felek kifejezetten hangsúlyozták a szerződésekből és azok módosításaiban is, hogy a vételár megállapítása során azokra tekintettel voltak. Ezért egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával, hogy az ingyenesség megítélése során egyedül annak volt jelentősége, hogy a II. rendű alperes a vételárat az I. rendű alperes részére megfizette-e, amelyre azonban nem került sor.

Felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [33] A jogerős ítélettel szemben a II–III. rendű alperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését, az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását kérték. Megsértett jogszabályként a Pp. 33.§-át, 70. §-át, 74. § (1) bekezdését, 171. § (1) bekezdés a) pontját, a 176. § (1) bekezdés e) és i) pontját, valamint (2) bekezdés d) pontját, a 240. § (1) bekezdés a) és g) pontját, 190. § (1) bekezdés b) pontját, a 224. §-át, a 227. § (3) bekezdését, a 267. §-át, a 268. §-át, a 279. § (1) bekezdését, a 346. § (4) bekezdését, a 611. § (1) bekezdését, a 618. § (1) bekezdés b) pontját; E-ügyintézési törvény 9. § (5) bekezdését, a Cstv. 3.§ (1) bekezdés c) pont cd) alpontját, a 40. § (1) bekezdését, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Önk.tv.) 106. § (1) bekezdés a) pontját és a Ptk. 6:205. §-át jelölték meg.
- [34] A felperes jogi képviselője meghatalmazásának hiányára alapított érvelésükben a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát azon az alapon állították, hogy az önkormányzat és a polgármesteri hivatal önálló jogi személyek, utóbbit nem a polgármester, hanem a jegyző képviseli. Az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 34. § (1) bekezdése értelmében a képviseleti jog létesítéséről meghatalmazást kell kiállítani a megbízott részére; a (2) bekezdés szerint ezt a meghatalmazást írásba kell foglalni és annak tartalmaznia kell a megbízott elfogadó nyilatkozatát is. Ugyanakkor a meghatalmazó akaratnyilatkozatnak csak abban az esetben lehet kötelelem-keletkeztető joghatást kiváltó hatálya, ha az magától a jogosulttól származik. A perben a keresetlevél benyújtásával egyidejűleg csatolt meghatalmazás azonban nem tartalmazott a felperes részéről akaratnyilatkozatot, mivel azt jegyző helyett a polgármester írta alá. Ennek megfelelően a meghatalmazás nem hibás, amit utólag orvosolni lehet, hanem ahhoz nem fűződnek joghatások, kizárt annak utólagos jóváhagyása. Mindezek alapján a felperes jogi képviselőjének a meghatalmazása nem volt sem érvényes, sem hatályos, úgy kell tekinteni, hogy a felperes sem az első, sem pedig a második perfelvételi tárgyaláson nem volt jelen, vele szemben a Pp. 190. § (1) bekezdése értelmében a mulasztás jogkövetkezményeit kellett volna alkalmazni figyelemmel a Pp. 611. § (1) bekezdésére és a 227. § (3) bekezdésére is. A meghatalmazás utólagos csatolásával csak abban az esetben hagyhatja jóvá jogszerűen a jogi képviselő a nyilatkozatait, ha arra a perfelvételi tárgyalás megtartására előtt sor került. Amennyiben ugyanis kötelező jogi képviselő esetén a perfelvételi tárgyalás megtartásra kerül és azon a felperes képviselőjeként megjelent személy a képviseleti jogát igazolni nem tudja, akkor azt úgy kell tekinteni, hogy a perfelvételi tárgyaláson nem jelent meg. A jogerős ítéletben kifejtettek a Pp. 190. § (1) bekezdés b) pontjára és a 240. § (1) bekezdés g) pontjára ütköznek tekintettel arra, hogy a II. és III. rendű alperesek a perfelvételi tárgyalás megtartását nem kérték.
- [35] Érvelésük szerint a meghatalmazás P13 űrlap helyett a P23 űrlapon való benyújtása hatálytalan, figyelemmel a Pp. 618. § (1) bekezdésének b) pontjára és az E-ügyintézési törvény 9. § (5) bekezdésére. Álláspontjuk alátámasztásául az E-ügyintézési tv. 1. § 17. a) és d) pontjára, továbbá 25. § (3) bekezdés j) pontjára hivatkozva kifejtették, hogy elektronikus ügyintézészt biztosító szerv az Országos Bírósági Hivatal, amely az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 114. § (2) bekezdés a) pontja és 115. § (1) bekezdése alapján a beadvány elektronikus úton történő előterjesztésére – ahogy ezt a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet (a továbbiakban: BÜSZ) 75/C. § (2b) bekezdése részletezi – űrlapot rendszeresíthet, ez esetben az elektronikus úton kapcsolatot tartónak a beadványt űrlapon kell előterjeszteni. Az elektronikus kapcsolattartásra kötelezett felperes jogi képviselője a meghatalmazást elektronikus úton, de nem a jogszabályban előírt módon, az OBH által erre külön előírt P13 nyomtatványon, hanem P23 nyomtatványon terjesztette elő, amelyen egyébként nem is rögzíthetők és hitelesíthetők a meghatalmazás előírt adatai.
- [36] A perindítási határidő elmulasztása miatt a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát a II–III. rendű alperesek azon az alapon állították, hogy a határidő kezdetét veszi nemcsak a tényleges tudomásszerzéssel, hanem akkor is, amikor a jogosult az adásvételi szerződések tartalmáról kellő gondosság és körültekintés mellett tudomást szerezhetett volna, így – szemben a jogerős ítéletben kifejtettekkel – nem lehet eltekinteni attól, hogy az önkormányzatnak az I. rendű alperessel szemben lejárt követelése van, és a perbeli ingatlanokra az önkormányzatnak bejegyzett jelzálogjoga és végrehajtási joga is van. A felperesnek valamennyi releváns információ rendelkezésére állhatott volna, figyelemmel I. rendű alperes elleni felszámolási eljárás megindításának 2019. január 16. napi közzétételre, az alperesek 2018. május 31-én közzétett beszámolóira és kiegészítő mellékleteire, továbbá arra a körülményre, hogy a G ingatlan tekintetében az I. rendű alperes majd II. rendű alperesnek az önkormányzat részére fizetendő az építményadó okán minden évben bevallást kellett benyújtani. Nem megalapozott, hogy az alperesek csak állították, hogy a II. rendű alperes közzétett mérlegadataiból is következtetést lehetett volna levonni a vételár szerződés szerinti megfizetésére. Az éves beszámoló Mérleg B, Forgóeszközök II. Követelések során kellett volna látnia a felperesnek a követelést. A mérlegadatok, illetve a belőlük levonható következtetések nem szorulnak sem külön megjelölésre, sem magyarázatra.
- [37] Az alperesek szerint a bíróságnak vizsgálnia kell, hogy a hitelező a felszámolónak felróható módon szerzett-e később tudomást a konkrét szerződésről, amennyiben a keresetindítás az objektív egy éves jogvesztő határidőn belül történik. Téves és jogszabálysértő a másodfokú bíróság azon

- álláspontja, hogy erre azért nem volt szükség, mert a tudomásszerzés időpontját kizárólag a felperes tekintetében kellett vizsgálni. A felszámoló a felszámolás közzétételét követően az I. rendű alperes ügyvezetőjétől megkapta az „fa” cég összes iratát, de az ügyvezetőt több hónap elteltével hívta fel tájékoztatás adására, ezzel a maga részéről kizárta annak a lehetőségét, hogy a Cstv. 40. § (1) bekezdése szerinti szubjektív határidőben a keresetet be tudja nyújtani. Mindez a felperes késedelmes perindítását is meghatározza, amennyiben ugyanis a felszámoló késedelmesen tájékoztatja, úgy a perindítási határidő késedelmé a felperes tekintetében is beáll. A felszámoló, illetve a felperes tudomásszerzése erre tekintettel nem 2019. június 14-én következett be, hiszen ez az időpont az iratátadás megtörténte miatt már a perindításra meghatározott szubjektív határidő lejártát követő időpont. Érvelése szerint az eljáró bíróságok tudomásszerzéssel kapcsolatos álláspontja a Kúria BH+2014.10.457 számú határozatában foglaltaknak sem felel meg.
- [38] A II–III. rendű alperesek szerint téves a jogerős ítélet Veir2. rendelet 26. § (1) és (2) bekezdésére való hivatkozása is, ugyanis az abban foglalt rendelkezések nem adnak felhatalmazást az ítélet meghozatalát követően bizonyítási indítványok elutasításáról rendelkező végzés meghozatalára. A bizonyítási indítványok mellőzése amiatt is jogszabálysértő, mert az eljáró bíróságok nem vették figyelembe, hogy V. Sz.-t a C. Kft. ügyvezetőjeként, V.T.-t pedig az E. törvényes képviselőjeként az alperesekkel szemben fennálló követelések fennállására, annak összegszerűségére és a beszámítás körülményeire kérték meghallgatni, emiatt a Pp. 288. §-a nem alkalmazható, az alapján a meghallgatásuk nem volt mellőzhető figyelemmel a Veir2 22. § (3) bekezdésére is. Sérelmezték továbbá, hogy az elsőfokú bíróság 1 napos határidőt szabott részükre a nyilatkozattételre.
- [39] Érvelésük szerint az eljáró bíróságok elmulasztották a felperes keresetösségi jogának vizsgálatát, a perindítási jogot tévesen értelmezték, azt azonosították a keresetösségi joggal. Azt ugyan nem vitatták, hogy az ügyben eljáró bíróságok nem vizsgálhatják a felszámoló intézkedésének jogszerűségét, így azt sem, hogy a felperes hitelezőként történő nyilvántartásba vételének vagy nyilvántartásban tartásának törvényi feltételei fennállnak-e. Álláspontjuk szerint azonban a Cstv. 40. § (1) bekezdésére, tehát arra, hogy az adott ügyben a felperes az I. rendű alperes hitelezőjének minősül, mert hitelezői igényét a felszámoló nyilvántartásba vette, kizárólag a per megindítása körében lehet hivatkozni. A felperes perindítási jogosultságának elismerése mellett elengedhetetlen lett volna annak értékelése, hogy felperes és a per tárgya közötti anyagi jogi kapcsolat egyáltalán fennáll-e: a perben a felperest megilleti-e a keresetben érvényesített jog a II. és III. rendű alperesekkel szemben. A Cstv. 3. § *cd*) pontja szerinti hitelezői minőséget megalapozó konjunktív feltételek közül a felperes tekintetében kizárólag a hitelezői igénye felszámoló általi nyilvántartásba vétele valósult meg, a másik, ezzel egyenrangú feltétel nem. A felperes által a felszámolási eljárásba bejelentett követelés jogosultja nem a hitelezői igénybejelentést tett felperes, hanem a felszámolásba be nem jelentkezett Önkormányzat. A perbizomány intézményét a magyar jog nem ismeri, ezért nincs perbeli legitímációja annak, aki saját nevében más jogát kívánja perben érvényesíteni.
- [40] Vitatták, hogy az adásvételi szerződésekkel ingyenesen került sor az átruházásra. E körben érvelésük azon alapult, hogy a Cstv. 40. § (1) bekezdése értelmében vizsgálni kellett volna az adós társaság vagyonszökkenését is. Állították, a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy az adásvételi szerződés teljesítése révén az I. rendű alperes ingatlanok feletti tulajdonjoga megszűnt ugyan, azonban az ingatlanok értékét meghaladó követeléseket biztosító zálogjogok megváltozott kötelezettjeire figyelemmel a vagyonában semmilyen csökkenés nem állt be. Fenntartották, hogy az adásvételi szerződések tartalmuk szerint egyben tartozásátvállalásoknak is minősülnek.
- [41] A II–III. rendű alperesek – bár a Cstv. 40. §-a szerinti szerződés érvénytelensége iránti per vagyoni jogi per jellegének hiányára hivatkozva vitatták a felülvizsgálat kizártságát – felülvizsgálat engedélyezés iránti kérelmet is előterjesztettek, figyelemmel arra, hogy a felülvizsgálat a Pp. 408. § (2) bekezdése alapján kizárt. Felülvizsgálat engedélyezés iránti kérelme elsődlegesen a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontján és Pp. 409. § (3) bekezdésén alapult.
- [42] A Pp. 409. § (2) bekezdés a) pont második fordulata szerinti kérelmét azzal indokolták, hogy a joggyakorlat továbbfejlesztésének biztosítása érdekében a Pp. hatályba lépésére és ennek folytán eltérő jogi környezetre tekintettel a jogerős ítélet folytán szükséges a 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) alapján kialakult joggyakorlat felülvizsgálata és abban a jogkérdésben való állásfoglalás, hogy kötelező jogi képviselő esetén a felperes jogi képviselőtében eljáró személynek a keresetlevél és a perfelvételi iratok előterjesztését, továbbá a perfelvételi tárgyalások megtartását követően megadott meghatalmazással a fél jognyilatkozatai, a perfelvételi tárgyaláson való meg nem jelenés utólag jóváhagyhatók-e.
- [43] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.
- [44] Az I. rendű alperes a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte, annak helyes indokai alapján.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [45] A Pp. személyi állapoti, személyiségi jogi és vagyoni jogi pereket különböztet meg. A Pp. 7. § 18. pontja szerint vagyoni jogi per az a per, amelyben az érvényesített igény a fél vagyoni jogain alapul vagy értéke pénzösszegben kifejezhető. Az adásvételi szerződésekből eredő igények, így e szerződések Cstv. 40. §-a alapján történő érvénytelenségének megállapítása iránti perek nem a felek személyi állapotát vagy személyiségi jogát érintik, hanem vagyoni jogi jellegűek, hiszen a per által a szerződést kötő felek vagyonában változás következik be. Erre tekintettel a II–III. rendű alperesek érvelésével szemben jelen perre – vagyoni jogi jellege miatt és arra figyelemmel, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság azonos jogszabályi rendelkezésekre utalással, azonos jogi indokolással hagyta helyben – irányadó volt a Pp. 408. § (2) bekezdése és ennek folytán a Pp. 409. § (1)

- bekezdése, azaz a felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálásának előfeltétele volt a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem előterjesztése.
- [46] Az II–III. rendű alperesek a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmét előterjesztették, a Kúria a Gfv.VI.30.091/2022/2. számú végzésével a felülvizsgálatot a Pp. 409. § (2) bekezdés *a*) pontjára alapított kérelmük alapján – a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében – engedélyezte.
- [47] A felülvizsgálat engedélyezését követően a Kúria az érdemi felülvizsgálat során kizárólag a felülvizsgálati kérelem korlátai között vizsgálhatta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát [Pp. 423. § (1) bekezdés]. A Pp. 406. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálatát az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással lehet kérni. A Pp. 413. § (1) bekezdése és – az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatálya lépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. Polgári jogegységi határozat alapján a Pp. hatálya alá tartozó ügyekben is alkalmazandó – a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. pontja és annak indokolása szerint, a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő, kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezeknek a konjunktív feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt megjelöli a megsértett jogszabályhelyet, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, azaz a jogszabálysértésre való hivatkozása indokát ismerteti. Ha a fél a felülvizsgálati kérelmében több, egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell ezekkel a tartalmi követelményekkel. A hiányos hivatkozásokat a Kúria érdemben nem bírálja el. Ezt az álláspontot a Kúria már számos egyedi, precedens hatályú határozatában is kifejtette (Kúria Gfv.30.226/2020/12., Pfv.21.291/2020/11.).
- [48] A jogszabálysértés indokainak kifejtése hiányában ezért nem vizsgálhatta a Pp. 33. §-ának [Perbeli jogképesség] és a Pp. 176. § (1) bekezdés *e*) pontjának megsértését.
- [49] A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem találta az ügy érdemére kihatón jogszabálysértőnek. Az eljárás bíróságok a tényállást az ügy elbírálásához szükséges mértékben feltárták, abból érdemben helyes döntésre jutottak, a jogerős ítéletben kifejtett indokokkal túlnyomó részben a Kúria is egyetértett.
- [50] A Kúria a II–III. rendű alperesek felülvizsgálati kérelme alapján elsődlegesen a felperes jogi képviselője meghatalmazásának a hiányára alapított érveiket, az e körben megjelölt jogszabálysértéseket vizsgálta és azokat nem találta megalapozottnak.
- [51] Helytállóan hivatkoztak arra a II–III. rendű alperesek, hogy a képviseleti jog igazolásának szabályszerűségét a bíróságnak a Pp. 70. §-a alapján már a keresetlevél perfelvételre való alkalmassága körében vizsgálnia kell. Ennek elmaradása azonban az eljárás során hiánypótlás kiadásával pótolható, amelynek nevesített esete az alperes érvelésének az alapját képező Pp. 227. § (3) bekezdése. Ezen jogszabályi rendelkezés a fél képviseletében a tárgyaláson megjelent személy képviseleti joggal kapcsolatos hiányosságoknak három, eltérő jogkövetkezményeket eredményező esetét szabályozza. A tárgyalás elmulasztásának az alperesek által hivatkozott jogkövetkezménye kizárólag akkor alkalmazható, amennyiben a megjelent személy a képviseleti jogát egyáltalán nem igazolja (pl. nincs meghatalmazása), illetve, ha a megjelent személy a perben képviselőként nem járhat el. Utóbbi körbe a Pp. 66. §-a szerinti személyek, illetve – azokban a perekben, amelyekben a jogi képviselet kötelező – a Pp. 75. §-ában fel nem sorolt személyek tartoznak. A Pp. 227. § (3) bekezdés által szabályozott harmadik eset, amikor a képviselőként megjelent személy a felet képviselheti, képviseleti jogát is igazolja (pl. meghatalmazás csatolásával), de az bármely oknál fogva nem szabályszerű. Ez esetben a bíróság a mulasztás jogkövetkezményeit azonnal nem alkalmazhatja, és a képviselőként fellépő személy fél nevében korábban megtett nyilatkozatait, cselekményeit sem tekintheti hatálytalannak, hanem rövid határidővel a megjelent személyt a képviseleti joga szabályszerű igazolására kell felhívni. A megjelent személy valamennyi perbeli cselekményét csak akkor lehet hatálytalannak tekinteni és a mulasztásra vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni, ha a Pp. 227. § (3) bekezdés szerint kiadott felhívás eredménytelen.
- [52] A felperes képviseletében a keresetlevelet benyújtó és a perfelvételi tárgyaláson megjelent ügyvéd (ügyvédi iroda) a Pp. 75. § (1) bekezdés *a*) pontja és a Pp. 65. § *a*) pontja alapján meghatalmazott jogi képviselőként eljárhatott, a Pp. 67. § (1) és (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelő és a keresetlevélhez csatolt, így a Pp. 611. § (1) bekezdése alapján elektronikusan benyújtott meghatalmazással is rendelkezett. A perfelvételi tárgyalás a részéről nem volt elmulasztott a Pp. 227. § (3) bekezdésének első két esete okán. Tekintettel azonban arra, hogy a meghatalmazást nem a felperes képviseletére jogosult jegyző, hanem a polgármester írta alá, a meghatalmazás a képviseleti jog szabályszerű igazolására nem volt alkalmas, azaz a Pp. 227. § (3) bekezdésében szabályozott harmadik eset állt fenn. Az elsőfokú bíróság az eljárási jogszabályok betartásával járt el, amikor ennek észlelését követően a felperes képviseletében megjelent személyt képviseleti jogának szabályszerű igazolására, azaz a felperes törvényes képviselője által aláírt meghatalmazás csatolására, egyben a korábban megtett jogcselekmények jóváhagyására hívta fel, amely a Ptk. 6:14. § (1) bekezdése értelmében a polgármester által meghatalmazott személy valamennyi jognyilatkozatát joghatás kiváltására alkalmassá tette. Utóbbira tekintettel az alperesek meghatalmazás létre nem jöttére, érvénytelenségére való hivatkozása súlytalan.
- [53] Helyesen járt el az elsőfokú bíróság akkor is, amikor a perfelvételi tárgyalást megtartotta, ugyanis a Pp. 227. § (5) bekezdés értelmében a Pp. 227. § (3) bekezdése által szabályozott harmadik esetben a bíróság mérlegelésétől függ, hogy a tárgyalást megtartja-e, ahhoz az ellenérdekű fél hozzájárulása nem szükséges. A szabályszerű meghatalmazás

- csatolásával pedig a korábbi perbeli cselekmények hatályosak maradtak, így a korábbi perfelvételi tárgyalás elmulasztása és az ahhoz kapcsolódó jogkövetkezmény alkalmazása nem merül fel. A Pp. fenti rendelkezéseiből – figyelemmel a Ptk. 6:14. §-ára is – nem vezethető le az az alperesi értelmezés, hogy képviseleti jog utólagos szabályszerű igazolása esetén csak abban az esetben hagyható jóvá jogszerűen a jogi képviselő nyilatkozata, ha arra a perfelvételi tárgyalás megtartására előtt sor került, tekintettel arra is, hogy a perbeli nyilatkozatok jóváhagyása szükségtelen. Mindezekre figyelemmel nem sérült a Pp. 70. §-a, 74. § (1) bekezdése, 190. § (1) bekezdés b) pontja, 240. § (1) bekezdés g) pontja, valamint a Pp. 611. § (1) bekezdése és 227. § (3) bekezdése sem. Tekintettel arra, hogy a Pp. 73. § (3) bekezdésének az alkalmazása a perben nem merült fel, így sem ez, sem pedig az arra alapított Pp. 176. § (2) bekezdés d) pontja sem került megsértésre.
- [54] A II–III. rendű alperesek alaptalanul állították azt is, hogy a bírói hiánypótlási felhívására csatolt szabályszerű meghatalmazás azért hatálytalan, mert azt a felperes a P13 űrlap helyett a P23 űrlap mellékleteként csatolta. E körben a Kúria egyetért az elsőfokú ítéletben kifejtett és a másodfokú bíróság által is fenntartott indokokkal, azt a felülvizsgálati kérelemben felhozott érvekre tekintettel annyiban pontosítja, hogy a P13 számú nyomtatvány használatának szükségessége nem merült fel, így nem került megsértésre az alperesek által e körben megjelölt anyagi jogi és eljárásjogi rendelkezés. A felperest a bíróság a Pp. 227. § (3) bekezdése alapján hiánypótlásra hívta fel, amelynek teljesítésére igénybe vehető a P23 számú beadvány nyomtatvány. A P13 számú nyomtatvány az ügyfél-tájékoztató alapján a képviselet tekintetében bekövetkezett változás bejelentésére szolgál. Változásnak a tájékoztató alapján az minősül, ha az addig jogi képviselő nélkül eljáró fél jogi képviselőt hatalmaz meg a per vitelére, vagy a jogi képviselő képviseleti joga megszűnik és a fél a továbbiakban jogi képviselő nélkül jár el, illetve, ha a felet a korábban eljáró jogi képviselő helyett vagy mellett a továbbiakban másik jogi képviselő (is) képviseli. Jelen esetben a felperes a meghatalmazás csatolása előtt is jogi képviselővel járt el, meghatalmazottként korábban is az M Ügyvédi Iroda képviselte, így a P13 nyomtatvány használatának egyik esete sem állt fenn.
- [55] Alaptalanul állították az alperesek a Cstv. 40. § (1) bekezdésének megsértését a perindítási határidő elmulasztása miatt. A Kúria egyetértett az eljáró bíróságok álláspontjával: a szubjektív perindítási határidő megtartását jelen perben nem az egyébként a per megindítására szintén jogosult felszámoló, hanem a pert megindító hitelező (felperes) szempontjából, az ő személyére vetítetten kellett vizsgálni, a Cstv. 40. § (1) bekezdése azt egyértelműen a perindításra jogosult személyéhez fűzi. Erre tekintettel – egyéb jogszabályi rendelkezés megjelölése hiányában – az alpereseknek a szerződések felszámoló általi megtámadhatóságával kapcsolatos ismereteire, nem gondos eljárására, továbbá a felperes felszámoló általi elkészített tájékoztatására alapított érvei és az azok alátámasztására hivatkozott kúriai ítélezési gyakorlat nem bírt relevanciával.
- [56] A Kúria egyetért az eljáró bíróságokkal abban, hogy a Cstv. 40. § (1) bekezdésében meghatározott 120 napos elévülési jellegű határidő kezdő időpontjának azt az időpontot kell tekinteni, amikor a hitelező az érintett szerződés és az egyéb releváns körülmények megismerése alapján abba a helyzetbe került, hogy a szerződés megtámadhatóságát felismerhette, a megtámadásra alapot adó okokról és az igényérvényesítéshez szükséges egyéb tényekről kellő gondosság mellett tudomást szerezhetett. A felperesnek nem csak a szerződésekről, tehát az ingatlanok elidegenítéséről kellett tudomással bírnia, hanem arról az okról is, amely a megtámadást megalapozta, így a per tárgyát képező szerződések esetében az ingyenességről, azaz arról, hogy a szerződésben foglaltak ellenére nem volt beszámított követelés, ezért a vételárat nem fizették meg. Az eljáró bíróságok erre is figyelemmel a bizonyítékok mérlegelésével állapították meg a tudomásra jutás időpontját és ez alapján jutottak arra a következtetésre, hogy a felperes megtartotta a határidőt. A Kúria a Gfv.30.037/2021/3. számú, BH 2022. 18. szám alatt megjelent határozatában már rögzítette, hogy a régi Pp. 206. § (1) bekezdése alkalmazásában kialakult joggyakorlatát a Pp. 279. § (1) bekezdésének azonos szabályozása miatt e rendelkezés alkalmazásában is irányadónak tekint. Ennek megfelelően a bírói mérlegelés felülvizsgálati kérelemmel való támadása esetén – főszabály szerint – nem állapítható meg jogszabálysértés, ha a felülvizsgálati kérelem a bizonyítékok szabad mérlegelését támadja (BH 1994.221., BH1994.195., BH 1994.86.). Megalapozhatja viszont a felülvizsgálati kérelmet a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen mérlegelése (BH 1994.196.), az, ha a bíróság által megállapított tényállás iratellenes, hiányos vagy logikai ellentmondásokat tartalmaz (BH 1994.85., BH 1993.768.). Az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, ha a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni (Kúria Pfv.21.474/2011/10, Gfv.30.675/2016/5.). A Kúria megítélése szerint a jogerős ítélet ilyen hibában nem szenved, a rendelkezésre álló bizonyítékokból azon tény vonatkozásában, hogy a felperesnek már a felszámolás elrendelésének időpontjában tudnia kellett arról, hogy az adásvételi szerződés¹ és adásvételi szerződés² alapján a II. rendű alperes a vételárfizetési kötelezettségének nem tett eleget, az I. rendű alperessel szembeni, beszámítható követeléssel nem rendelkezett, nem lehetett a jogerős ítélettől eltérő következtetésre jutni. Helytállóan mutatott rá a másodfokú bíróság a II. rendű alperes közzétett mérlegére alapított alperesi hivatkozások elégtelenségére, a felülvizsgálati kérelemben megjelölt mérlegadatokra ugyanis az alperesek a fellebbezésükben nem hivatkoztak. A fentiek szerint a per eldöntése szempontjából releváns tény pedig önmagában az ingatlanok átruházása, az annak alapját képező szerződések ismerete nem bizonyítja. Nem volt tehát okszerűtlen az eljáró bíróságoknak az a következtetése, hogy a felperes arról kizárólag a felszámoló által részére megküldött, az I. rendű alperes ügyvezető által írt levélből értesülhetett. Mindezek alapján helyesen, a bizonyítékok helytálló mérlegelésével állapították meg az eljáró bíróságok,

- hogya a felperes nem mulasztotta el a Cstv. 40. § (1) bekezdése szerinti 120 napos szubjektív perindítási határidőt, a fentiek alapján a Kúria sem látott lehetőséget a bizonyítékokból a jogerős ítélettel ellentétes következtetések levonására. A jogerős ítélet erre tekintettel nem sérti a Pp. 279. § (1) bekezdését, 176. § (1) bekezdés *i*) pontját, 240. § (1) bekezdés *a*) pontját és a Cstv. 40. § (1) bekezdését.
- [57] Az alperesek kereshetőségi joggal kapcsolatos hivatkozásai sem alaposak a következőkre tekintettel.
- [58] A Cstv. 1. § (3) bekezdése alapján a felszámolási eljárás célja, hogy a fizetéképtelen adós jogutód nélküli megszüntetése során a hitelezők e törvényben meghatározott módon kielégítést nyerjenek. Ezen cél megvalósítása, azaz a hitelezők kielégítésének érdekében teszi lehetővé a Cstv. 40. § (1) bekezdése a felszámolás kezdő időpontja előtt az adós vagyonából kikerült vagyonelemek felszámolási vagyonba való visszaszerzése érdekében a felszámoló, valamint a hitelezők általi perindítást. Mivel a perek a felszámolást elrendelő végzés közzétételét követően indíthatóak, az annak megindításra jogosult hitelezőnek a Cstv. 3. § (1) bekezdés *c*) pont *cd*) alpont szerinti hitelező minősül. A Kúria egyetértett az alperesekkel abban, hogy a Cstv. 3. § (1) bekezdés *c*) pont *cd*) alpontja konjunktív feltételeket tartalmaz: a felszámolás kezdő időpontja után hitelezőnek az minősül, akinek az adóssal szemben pénzkövetelése vagy pénzben kifejezett vagyoni követelése van, és azt a felszámoló nyilvántartásba vette. Ezen rendelkezés oka az, hogy köznapri értelemben hitelező mindenki, akinek az adóssal szemben követelése áll fenn, azonban a felszámolás elrendelését követően követelését az adóssal szemben már csak az érvényesítheti, kielégítést csak az nyerhet, aki a követelését a felszámolóhoz a felszámolást elrendelő végzés Céggközlönyben való közzétételét követő 40 napon belül, illetve, ha ezt elmulasztja, úgy a közzétételtől számított 180 napos jogvesztő határidőn belül [Cstv. 37. § (3) bekezdése] a felszámolóhoz bejelenti és a hitelezőként való nyilvántartásba vétele is megtörténik. Nyilvánvaló, hogy perindítási, így kereshetőségi jogot megalapozó jogi érdeke a felszámolási vagyon gyarapítására csak ezeknek a feltételeknek megfelelő hitelezőknek van. A perindításra jogosult személyi kör erre tekintettel való meghatározottsága folytán egyéb jogi érdek fennállásának vizsgálata ebben a speciális pertípusban a Cstv. 40. § (1) bekezdésének helyes értelmezése alapján kizárt.
- [59] A Kúria egyetért az eljárt bíróságokkal abban is, hogy a Cstv. 40. § (1) bekezdés szerinti per tárgyalását folytató bíróság a perindítási és kereshetőségi jog körében azt, hogy a felszámoló jogosan vette-e nyilvántartásba a hitelező felperest, azaz a hitelező nyilvántartásba vett követelése a nyilvántartásba vételkor valóban fennállt-e, nem vizsgálhatja. Az eljárt bíróságok indokolását e körben a felülvizsgálati kérelemre tekintettel annyiban egészíti ki, hogy a Cstv. 34. § (2) bekezdése alapján a felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatot csak a felszámoló tehet. Így annak eldöntése, hogy egy adott követelés fennáll-e az adóssal szemben és az a hitelezőként fellépő személyt illeti-e meg, azaz a Cstv. 3. § (1) bekezdés *c*) pont *cd*) alpont szerinti, követelés fennállására vonatkozó törvényi feltétel megvalósul-e, kizárólag a felszámolóra tartozik. A felszámolóhoz az az intézkedése, amellyel a bejelentett követelést hitelezői igényként és azt bejelentő személyt hitelezőként nyilvántartásba veszi, a Cstv. 6. § (4) bekezdése szerinti személyek által a Cstv. 51. §-a alapján kifogással támadható meg, amelynek elbírálása – így végső soron a követelés jogalapjának, összecszerúságának és a jogosult személyének a megállapítása – a felszámolási eljárást mint nemperes bírósági eljárást folytató bíróság hatáskörébe tartozik. A fentiekkel összhangban áll a felszámolás elrendelését követően a követelés érvényesítése iránti per, illetve egyéb eljárás indítását kizáró Cstv. 38. § (3) bekezdése is. Mindebből következően a felszámoló által nyilvántartásba vett hitelezői követelés nyilvántartásba vételkor való fennállása, így a követelés jogosultjának a személye a felszámolási eljárásból kívül más eljárásban, tehát hitelező által indított Cstv. 40. §-a szerinti perben sem vitatható, az a perbíróság által nem vizsgálható. A felperes erre tekintettel kereshetőségi joggal rendelkezett, mert őt az adott tényállás mellett – figyelemmel a követelés fennállása perbeli vizsgálhatóságának kizártságára is – a Cstv. 40. § (1) bekezdése alapján a perben érvényesített jog megillette. A perben a perbizomány megállapíthatóságának a feltételei nem álltak fenn, ezért nem sérült a Cstv. 3. § (1) bekezdés *c*) pont *cd*) alpontja, a 40. § (1) bekezdés és az Önk.tv. 106. § (1) bekezdés *a*) pontja sem.
- [60] Megjegyzi a Kúria, hogy a fentiekől eltér az az eset, amikor a perben arra történik hivatkozás, hogy a hitelezői nyilvántartásba vételt követően a nyilvántartásba vétel alapjául szolgáló követelés kielégítést nyert. Ez ugyanis már vizsgálható, hiszen az a hitelező hitelezői jogállásához rendelt perindítási és/vagy kereshetőségi joga megszűnését, ez által a követelés kielégítésének időpontjára figyelemmel az eljárás megszüntetését [a Pp. 176. § (1) bekezdés *g*) pontjára figyelemmel a Pp. 240. § (1) bekezdés *a*) pont] vagy a kereset érdemi elutasítását eredményezi. Az alpereseknek nem volt ilyen hivatkozása, tényállítása a perben, ilyenre adat sem merült fel.
- [61] A Kúria mindenben osztotta az elsőfokú bíróságnak az alpereseknek a tanúk meghallgatása iránt előterjesztett bizonyítási indítványai mellőzése kapcsán kifejtett indokait és a másodfokú bíróságnak a Veir2. rendeletre alapított indokolását, azokat nem kívánja megismételni, a helyességükre a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó 386. § (4) bekezdése alapján visszautal. A felülvizsgálati kérelemben foglaltakra tekintettel rámutat, hogy a bizonyítékok értékelése az ítéletre tartozik, a bíróságnak az ítéletben kell számot adnia arról, hogy a fél bizonyítási indítványait miért mellőzte. Ebből kifolyólag az elsőfokú bíróságnak nem kellett a bizonyítási indítványok mellőzéséről alakszerű végzést hoznia, amely egyben azt is jelentette, hogy nem volt annak jelentősége, hogy az erről mikor hozott – szükségtelenül – végzést. Ez az ügy érdemére kiható eljárási jogszabálysértést nem valósított meg. Megjegyzi a Kúria, hogy a törvényes képviselői minőség fennállásán, így a Pp. 288. §-a alkalmazhatóságán nem változtat az, ha a

meghallgatni kért törvényes képviselő más gazdasági társaság képviseletében is eljárhat, jognyilatkozatot tehet.

- [62] Alapítványok állították az alperesek azt is, hogy az eljáró bíróságok tévedtek, amikor az I–II. rendű alperesek közötti adásvételi szerződések ingyenességét állapították meg és nem vették figyelembe, hogy a szerződések – tartalmuk alapján – a Ptk. 6:205. §-a szerinti megállapodásnak minősülnek. A felülvizsgálati kérelemben kifejtettek tekintettel a Kúria rámutat, hogy a vagyonszökkenés a Cstv. 40. § (1) bekezdés *b*) pontjában nem tényállási elem, az a szerződés érvénytelensége megállapításának nem feltétele. Kiemeli, hogy a bizonyítékok, így különösen az I. rendű alperes ügyvezetőjének 2019. június 14-én kelt levelében írtak helytálló és okszerű mérlegelésével helyesen állapították meg az eljáró bíróságok, hogy a vételár – beszámítható követelés hiányában – nem került megfizetésre. Következtetéseik felülmérlegelésére a már kifejtettek alapján – az alperesek állításait alátámasztó bizonyíték hiányában – nem volt mód. Az elsőfokú bíróság helytállóan fejtette ki, hogy a felek az eredetileg megkötött szerződésekben mindhárom ingatlanra vonatkozóan azt rögzítették, hogy a vételár megállapítása során figyelembe vették az ingatlan tulajdoni lapján bejegyzett terheket is és a vevő az ingatlant a terhek ismertetésében vásárolta meg. A 2017. szeptember 26-i szerződésmódosítás, amely szerint a vevő mindaddig nem köteles a vételár megfizetésére (nem kerül sor a beszámításra), ameddig az eladó az ingatlant nem tehermentesíti, ami már önmagában kizárja a felek jogviszonyában a Ptk. 6:205. §-ának az alkalmazhatóságát. A jogerős ítélet erre tekintettel nem sérti a Cstv. 40. § (1) bekezdés *b*) pontját és a Ptk. 6:205. §-át sem.
- [63] A Kúria a kifejtettek alapján a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése szerint hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfv.V.30.091/2022/7.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

MUNKAÜGYI SZAKÁG

250 Ha a munkavállaló a munkatársakkal való kommunikáció során tanúsított magatartásával szembehelyezkedik a munkáltató általa ismert belső szabályzata szerinti elvárásokkal, a munkaviszonyát megszüntető azonnali hatályú felmondás jogszerű [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 78. § (1) bek. a) pont].

A felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2017. október 16-tól állt az alperes alkalmazásában, 2018. június 30-áig szóló határozott idejű munkaviszonyban projekt menedzser munkakört látott el. 2018. július 1-jén a munkaszerződés módosításával a felperes munkaviszonya határozatlan időtartamúra változott, alapbérét pedig 500 000 forintra emelték.
- [2] A felperes 2017. október 16-án kelt munkaköri leírásában rögzítették, hogy feladatkörének része egyebek mellett a jogszabályban, utasításokban és az egyetemi szabályzatokban előírtak megismerése, a változások nyomon követése, betartása. Azt is szabályozták, hogy az alperes etikai és viselkedési kódexében foglaltakat is köteles betartani. A felperes munkaköre 2020. január 1-jétől pályázati referens-projekt menedzseri feladatokkal egészült ki.
- [3] A felperes 2021. február 15-én saját munkahelyi e-mail címéről több alperesi munkavállaló részére munkahelyi e-mail címekre „életjel” tárggyal e-mail üzenetet küldött, amelyben arról tájékoztatta a címzetteket, hogy a 12. terhességi hetét betöltötte, és veszélyeztetett terhességére figyelemmel munkatársaitól elbúcsúzik.
- [4] Az e-mailben a felperes a munkavállalókra kifejezetten sértő, személyeskedő megjegyzéseket tett.
- [8] Többek között a felperes azt írta, hogy „amióta ismerlek óksz-móksz, kínlódsz, szenvedsz és tök okkal”, „folyton szopóágra kerülsz”, „szemmel láthatóan itt ragadtál”.
- [9] „Mindezt fos fizetésért és 0 megbecsülésért”, „ez csak egy munka, nem az életed, az életed sokkal többet ér annál, mint amennyire tartod”.
- [10] Az alperes 2021. február 23-án kelt azonnali hatályú felmondásával szüntette meg a felperes munkaviszonyát az Mt. 78. § (1) bekezdés b) pontjára hivatkozással.
- [11] A munkáltatói intézkedés rögzítette, hogy a felperes 2021. február 15-én a hivatali e-mail címéről olyan tartalmú levelet juttatott el közvetlen munkatársainak, valamint a munkairányításért felelős közvetlen felettesének azok munkahelyi e-mail címére, melyben több súlyosan becsületsértő állítást, véleményt fogalmazott meg mind munkatársaival, mind az alperes vezetésével kapcsolatban, amely egy munkahelyen megengedhetetlen. Az indokolás szerint a felperesi levél stílusa és módja összeegyeztethetetlen az

alperes katolikus szellemiségével, annak küldetésnyilatkozatában és belső szabályzataiban rögzített és a felperes által kifejezetten tudomásul vett etikai szempontokkal. Az alperes hangsúlyozta, hogy különösen súlyos, miszerint a felperes munkatársai egyetlen levélben olvashatták egymásról, hogy a felperes kiről mit gondol.

- [12] Indokolásában az alperes idézte a Szervezeti és Működési Szabályzatának 136. § (1) bekezdés a), h) és i) pontjait, valamint (2) bekezdését. Ezekre alapított érvelése szerint a felperes a katolikus szellemiség tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségét súlyosan megszegte, melyre tekintettel munkaviszonya fenntartása lehetetlenné vált. Rögzítette alperes, hogy a felperes levele egészében is olyan tartalmú, amely megalapozza az azonnali hatályú felmondás jogszerűségét, így erre tekintettel csak az általa legsúlyosabbnak minősített állításokat sorolta fel példálózó jelleggel.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [13] A felperes keresetében a munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogkövetkezményeként elsődlegesen a jogviszony helyreállítását kérte a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) 83. § (1) bekezdés a) pontjára és b) pontjára alapítottan. Elmaradt munkabéréként 510 000 forint és ezen összeg kamatának megfizetését igényelte az alperestől. Másodlagosan a munkaviszony helyreállításának mellőzése mellett kártérítésként az Mt. 166. § (1) bekezdés és 167. § (1) bekezdése alapján 5 557 094 forint megtérítésére, valamint egy havi végkielégítésként 500 000 forint és kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Ezen túlmenően 1 500 000 forint sérelemdíj és annak kamata megtérítését is igényelte.
- [14] Elsődlegesen arra hivatkozott, hogy az azonnali hatályú felmondás nem felel meg a világosság, valóság és okszerűség követelményének: abból nem derül ki, hogy pontosan mit sértett meg a felperes az általa küldött e-maillal; továbbá a kifogásolt szövegrészeket teljes kontextusukban lenne szükséges vizsgálni, így például a „gáz helyre” kifejezés csupán egy önrónikus kiszólás, annak nem volt jelentés-tartalma a munkáltatóra nézve. Kiemelte, hogy az e-mailben nem tényállításokat tett, hanem véleményt fogalmazott meg, illetve, hogy a „katolikus szellemiség” önmagában jogilag nem értékelhető állítás. A felmondásból nem derül ki, hogy a levél elküldése mennyiben teszi lehetetlenné a munkaviszony fenntartását.
- [15] Az alperes a munkaviszonyt a joggal való visszaélés tilalmába ütközően szüntette meg, ugyanis annak tényleges indoka a véleménynyilvánítás elfojtása volt.
- [16] A sérelemdíj kapcsán előadta, hogy az azonnali hatályú felmondás kiadásával a munkáltató sértette a felperes jóhírnevét, mivel a munkavállalók értesültek

- arról, hogy nem szülei szabadságát tölti, hanem a jogviszonya azonnali hatállyal megszűnt.
- [17] A becsületsértés körében hivatkozott arra, hogy az alperes nem teremtett lehetőséget a diskurzusra, hanem rögtön egyoldalú döntéséről tájékoztatta a felperest, amely sérti a becsületét és emberi méltóságát. A keresztény szellemiséggel ellentétben, hogy a korábbi áldozatos munkáját és állapotos voltát is figyelmen kívül hagyta a munkáltató. Az emberi méltóság mint szubszidiárius jog megsértésére is hivatkozott a véleménynyilvánítási szabadsága elfojtása miatt.
- [18] A felperes az egészséghez való joga megsértését is állította előadva, hogy az intézkedés okán pszichés egészsége sérült, továbbá amúgy is magas vérnyomása tovább emelkedett.
- [19] Az egyenlő bánásmód megsértése körében hivatkozott az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXXV. törvény (Ebkvtv.) 8. § j) pontjára, politikai vagy más véleményére, illetve l) pontjára, amely az anyaság és a terhesség védelmét célozza.
- [20] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Érvelés szerint az azonnali hatályú felmondás indoka valós, világos és okszerű volt.
- [21] Hangsúlyozta, hogy a felperesi levél egésze – de az azonnali hatályú felmondásban idézett részek különösen – sértik az etikai kódex vonatkozó rendelkezéseit. Ennél konkrétabb és részletesebb meghatározásra érvelése szerint nem volt szükség.
- [22] Hivatkozott az Mt. 8. § (3) bekezdésére, miszerint a munkahelyi kollektívát romboló kifejezések használata sértették az alperes jóhírnevét, valamint jogos gazdasági és szervezeti érdekeit.
- [23] Az egyenlő bánásmód körében előadottak kapcsán azt állította, hogy nem a felperes terhessége miatt került sor a munkaviszony megszüntetésére, a munkáltatónál számtalan nagycsaládos munkavállaló dolgozik, többen éppen szülei szabadságukat töltik, ahonnan gond nélkül visszatérhettek korábbi munkavégzési helyükre.
- [24] A munkáltató a sérelemdíj vonatkozásában előterjesztett kérelem elutasítását arra figyelemmel kérte, hogy a felperes személyiségi jogait nem sértette meg.
- Az első- és a másodfokú bíróság ítélete**
- [25] A törvényszék ítéletével a keresetet elutasította.
- [26] A felmondás világosságával összefüggésben az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy abból egyértelműen megállapítható volt (és a felperes számára is világosan ki kellett tennie), hogy az alperes mely magatartását kívánta szankcionálni. Az indokolás pontos leírását adja a történéseknek, a sérelmezett eseménynek, illetve, hogy milyen szempontok szerint tartotta elfogadhatatlannak a felperes magatartását.
- [27] A felmondási indok valósága vonatkozásában kiemelte, hogy a felperes az e-mailben nem csupán a levélben megszólított egyes személyekre vonatkozóan fogalmazott meg véleményt, hanem egy tágabb körre nézve is olyan módon, hogy a levél több címzettjét is érintően szélesebb közönség számára tette szándékosan lehetővé annak megismerését. Az elsőfokú bíróság szerint a felperes a munkahelyét gyenge, igénytelen helynek titulálta, és leereszkedő stílusával úgy állította be a helyzetet, mintha ő hozott volna kollégákat az alperes munkahelyre, vagyis neki köszönhetik a foglalkoztatásukat. A munkahely kifejezetten negatív stílusban történő feltüntetésén felül a felperes azt is sugallta, hogy az idehozott munkatársak nem a saját kompetenciáik alapján nyertek felvételt, hanem a felperes közbenjárása eredményeként.
- [28] A felperes a levélben bizonyos kollégákhoz leereszkedő, másokhoz kioktató hangvételben túl kifejezetten sértő, bántó, lealacsonyító módon szólt. Az adott kifejezések, szlengok használata pedig erősíti a becsületsértő kifejezések súlyát.
- [29] Osztotta az elsőfokú bíróság az alperes azon érvelését, miszerint a felperes által használt stílus és mód összeegyeztethetetlen az alperes belső szabályzataival, küldetésnyilatkozatában foglaltakkal, valamint az egyetem katolikus szellemiségével. A tanúvallomások által megerősítetten ez utóbbi az egymás tiszteletben tartását, az emberi méltóság, illetőleg a kulturális viselkedés szabályainak megtartását és kommunikációbéli kulturált megnyilvánulás iránti igényt támaszt. Ahogy arra az alperes által hivatkozott SZMSZ részét képező etikai kódex is utal, a nem katolikus alkalmazottak is kötelesek az alperes munkáltatónál az egyetem katolikus szellemiségének tiszteletben tartására. Ezen alperes által megfogalmazott követelmény összhangban áll az Mt. által is rögzített általános magatartási szabályokkal.
- [30] Bár a felmondás utolsó bekezdése a munkaviszony fenntartásának lehetetlenné válására utalt, és az Mt. 78. § (1) bekezdés b) pontját jelölte meg az azonnali hatályú felmondás esetkörei közül, az elsőfokú bíróság a felmondás tartalmát tekintve az Mt. 78. § (1) bekezdés a) pontja, vagyis a minősített kötelezettségesség megvalósulását találta megállapíthatónak. A következetes ítélkezési gyakorlat szerint azonban nem annak van jelentősége, hogy az azonnali hatályú felmondás a törvény mely pontját jelöli meg, mert a bíróságnak a megszüntető nyilatkozatot annak tartalma szerint kell értékelnie.
- [31] Az Mt. 52. § (1) bekezdés e) pontja szerint a munkavállaló köteles a munkatársaival együttműködni, a munkatársakat kölcsönösen megillető kellő tiszteletet és a munkatárs emberi méltóságát figyelembe vevő magatartást tanúsítani.
- [32] Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján arra a következtetésre jutott, hogy a felperes az általa küldött e-mail tartalma szerint több olyan súlyos becsületsértő állítást és véleményt fogalmazott meg munkatársaival, az egyetem vezetőségével, illetőleg a munkahellyel összefüggésben, amely sérti a munkavállalóval szemben támasztott együttműködési kötelezettséget.
- [33] A perbeli esetben a munkavállaló véleménynyilvánítási szabadsága állt szemben a munkáltató azon érdekével, hogy fenntartsa a nyugodt munkahelyi légkört, és megkövetelje mások személyiségi jogainak a tiszteletben tartását. Arra, hogy a perbeli esetben hol és hogyan húzható meg a két versengő érdek közötti megfelelő egyensúly, a bíróság az EJEB által a Herbai kontra Magyarország ügyben lefektetett tesztet hívta segítségül. Ennek megfelelően vizsgálta 1) a vélemény jellegét, 2) a felperes motivációját, 3) a közléssel az alperesnek

- okozott kárt, 4) az alperes által alkalmazott joghátrány súlyát. Az elsőfokú bíróság szerint a felperesnek a levél megírásakor tudatában kellett lennie az abban megfogalmazottakkal, tudata átfogta az e-mailben rögzítetteket és azok relevanciáját. Így a bíróság a szándékosság fogalmi ismérveit is megvalósultnak látta.
- [34] A meghallgatott tanúk egybehangzóan vallották, hogy a felperesi megfogalmazás, a levélben leírtak tartalma és stílusa bántó volt, rossz érzést okozott nekik, megrökönyödést, megdöbbenést is kiváltott annak ellenére, hogy egyébként tisztában voltak a felperes által általában is tanúsított hangnemmel.
- [35] Az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy a felperest nem egyfajta magas cél, vagy a közjó iránti aggodalom vezérelte, hanem személyes sértettségből történt meg a levél megalkotása. Tény, hogy nem okozott számokban kifejezhető anyagi kárt az alperesnek, a munkáltató gazdasági érdekéhez képest azonban egy magasabb szintű érdek jelentkezett az alperes oldalán: nevezetesen más munkavállalók jóhírnevének, becsületének, emberi méltóságának a védelme.
- [36] A felperes állapotos voltával kapcsolatosan valószínűsítési kötelezettségének eleget tett. A bíróság azonban értékelte, hogy a levél elküldések már nem végzett munkát, terhessége okán hosszabb ideje távol volt. A jogviszony megszüntetésére nem az állapotos voltának bejelentésekor és nem is a munkából távolmaradásakor, hanem a levél elküldését követően került sor. Ezen időbeli közelséggel összefüggésben megállapítható, hogy az azonnali hatályú felmondás oka nem a felperes várandós állapota, hanem a levél elküldése volt, nem sérült az egyenlő bánásmód követelménye.
- [37] Az elsőfokú bíróság ítélete szerint a munkáltató intézkedése arányos volt, vagyis jogszerűen korlátozta felperes véleménynyilvánítási szabadságát. A munkavállaló nem tudta sikerrel bizonyítani, hogy az alperes a joggal való visszaélés tilalmát sértve szüntette meg a jogviszonyát, ezért az elsőfokú bíróság e kereseti kérelmét sem tartotta megalapozottnak.
- [38] A személyeségi jogsértés iránti keresetet is elutasította az elsőfokú bíróság.
- [39] A lefolytatott bizonyítási eljárás során a tanúk vallomásukban egyértelműen igazolták, hogy a csoportvezető csupán arról tájékoztatta a munkavállalókat, hogy a felperes már nem dolgozik az alperesnél.
- [40] A becsület és emberi méltóság megsértésével kapcsolatban a bíróság kifejtette, hogy az Mt. nem teszi kötelezővé a jogviszony megszüntetést megelőzően a munkavállaló meghallgatását, így az alperes emiatt jogszabályt nem sértett. Ahhoz, hogy az eljárás (mulasztás) alkalmas legyen a becsület, illetve az emberi méltóság megsértésére, további, többlet tényállási elem hivatkozása lett volna szükséges, amelyet a felperes nem jelölt meg.
- [41] Az egészségsértésre alapított kereseti kérelem kapcsán a felperes a bíróság anyagi pervezetése ellenére szakértő kirendelését nem kérte, ezen kereseti kérelme megalapozottságát nem bizonyította.
- [42] A felperes fellebbezése folytán eljáró Ítéletábró ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [43] A másodfokú bíróság a fellebbezés elbírálása során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást teljeskörűen feltárta, döntését a peradatok okszerű mérlegelésével, helytálló következtetéssel, helyes jogszabályok alkalmazásával hozta meg, szükséges tartalommal és terjedelemmel indokolta. Döntésében annak indokaival egyetértett, ezért azt a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.
- [44] Az elsőfokú bíróság feltárta, hogy a munkáltató által sérelmezettnek minősített közlések tényállításnak vagy véleménynyilvánításnak minősülnek-e, és e körben is az elsőfokú bíróság ítélete részletes indokolást tartalmazott. Az elsőfokú bíróság figyelemmel volt az Alkotmánybíróság következetes értelmezésére is, mely szerint az értékítélettel szemben a tényállítások mindig olyan konkrétumot tartalmaznak, amelynek valósága bizonyítás útján igazolható, elérhető (13/2014. (IV. 18.) AB határozat).

A felperes felülvizsgálati kérelme és az alperes felülvizsgálati ellenkérelme

- [54] A felperes felülvizsgálati kérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és a kereseti kérelemnek megfelelő határozat meghozatalát kérte.
- [55] A felülvizsgálati kérelem szerint sérült az Mt. 7. § (1) bekezdése, 78. § (1) bekezdése, 64. § (2) bekezdése, valamint az elsőfokú ítélet sérti a Pp. 341. § (1) bekezdését, 342. § (1) bekezdését, 346. § (5) bekezdését, 370. § (1) bekezdését. További érvelése szerint a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a Kúria Mfv.10.112/2021/4. szám alatt hozott felülvizsgálati ítéletében foglalt elvi tételeket.
- [56] A jogerős ítélet iratellenesen állítja, hogy az elsőfokú bíróság „részletesen vizsgálta” az azonnali hatályú felmondás okszerűségét. A hivatkozott két bekezdés tautologikus, éppen nem reflektál a keresetlevél okszerűségi kifogásaira, ahogy a jogerős ítélet sem a fellebbezés hivatkozott pontjaira.
- [59] A jogerős ítélet semmiféle indokát nem adta annak, hogy a felperes által hivatkozott Mfv.10.112/2021/4. számú döntés mely eltérés miatt hagyható figyelmen kívül jelen jogvita eldöntése során.
- [60] A joggal való visszaélés kapcsán a fellebbezés 8. pontjában a felperes megfogalmazta álláspontját. A jogerős ítélet indokolásának [81] bekezdése erre azt a lakonikus választ adta, hogy az elsőfokú bíróság a joggal való visszaélés körében is helytálló döntést hozott, és azt teljeskörűen megindokolta, azonban a fellebbezésben foglaltakkal kapcsolatban nem fejtette ki álláspontját. Az Mt. 7. § (1) bekezdésével összefüggő fellebbezési kérelem tehát a jogerős ítélet részéről elbírálatlan maradt.
- [61] A felperes felülvizsgálati kérelmében utalt arra, hogy a fellebbezésben foglaltakat változatlan tartalommal fenntartja.
- [62] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [72] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [73] A Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálat során, a felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok

- tekintetében vizsgálhatta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát, figyelemmel a Pp. 523. §-ban foglaltakra is.
- [74] A Pp. 413. § (1) bekezdés *a)* és *c)* pontja rögzíti, hogy a felülvizsgálati kérelemnek a beadványokra vonatkozó általános szabályok mellett tartalmaznia kell a felülvizsgálni kívánt ítélet számát, a jogszabálysértés pontos megnevezését, a jogszabályhely megjelölésével az eljárási, illetve anyagi jogi szabálysértést, amely kihatott az ügy érdemi eldöntésére, valamint annak indokait, hogy a fél az új határozat hozatalát, vagy a határozat hatályon kívül helyezését milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, és az erre vonatkozó jogi álláspontját részletesen kifejti (1/2017. polgári jogegységi határozat folytán alkalmazandó 1/2016. (II. 15.) PK vélemény).
- [75] Fenti jogszabályi követelményeknek nem felel meg, ha a fél a jogi érvelését nem a szerinte megsértett jogszabályhelyre vetítve adja elő, a jogi érvelés megtételekor a megsértett jogszabályhelyet nem jelöli meg, vagy azokat egy helyen, egyszerre sorolja fel (Kúria Mfv.VIII.10.053/2022/9.). Fentiekből következően azon felülvizsgálati érvelések voltak vizsgálat tárgyává tehetőek, amelyek e kívánalmaknak megfelelnek.
- [76] Eszerint a fellebbezésben foglaltakra hivatkozások csak annyiban voltak vizsgálhatóak, amennyiben azokat a felülvizsgálati érvelés a jogszabálysértés megjelölésével részletesen tartalmazza. Nem elégséges a fellebbezésben foglaltakra általánosságban történő hivatkozás vagy arra való visszautalás (Pp. 413. § (1) bekezdés). A felülvizsgálati kérelem a kereset szerinti alperesi marasztalásra irányult, de a sérelemdíjra vonatkozóan jogi érvelést nem tartalmazott, így arról a Kúria sem foglaltatható állást.
- [77] A felperes felülvizsgálati kérelme szerint a bíróságok nem vizsgálták az azonnali hatályú felmondás okszerűségét. A másodfokú bíróság ítéletének [74] bekezdésében azonban helyesen jelöli meg az elsőfokú bíróság ítéletének [59] és [60] bekezdését, amelyek egyértelműen utalnak arra, hogy a felperes kijelentései sértették az alperes által megkívánt magatartási normákat, a megjelölt szabályzatokat, az egyetem általános etikai elvárásait.
- [78] Az elsőfokú bíróság a tényállás részévé tette, hogy az azonnali hatályú felmondás kifejezetten hivatkozott az alperes SZMSZ-nek 136. § (1) bekezdés *a)*, *h)* és *i)* pontjaira, ezek részletes ismertetése azonban az ítéletből kimaradt, ezért a tényállás kiegészítése ennyiben szükséges.
- [79] Az alperes által az azonnali hatályú felmondásban részletezettek szerint a Szervezeti és Működési Szabályzata IV. részének (etikai kódex) 136. § (1) bekezdése rögzíti:
 „Az egyetem minden munkavállalója köteles
 a) az egyházi intézményekben elvárható munkahelyi fegyelmet mind feladatai ellátásában, mind viselkedésében, megjelenésében, beszédmódjában példamutatóan megtartani ...
 h) az egyetem szellemiségét tiszteletben tartani ...
 i) az egyetem és a Kar jó hírének megóvására törekedni...”.
- A 136. § (2) bekezdése szerint pedig
 „A nem katolikus alkalmazottak is kötelesek – saját meggyőződésük megtartása mellett - az egyetem katolikus szellemiségét tiszteletben tartani. Az attól eltérő saját meggyőződésük az egyetem számára végzett munkájukat nem befolyásolhatja, különösen az egyetem katolikus szellemiségét nem gyengítheti. E kötelezettség súlyos vagy ismételt megszegése rendkívüli felmondásra adhat okot.”.
- [80] Fentiekből következően helyesen jutottak a bíróságok arra a meggyőződésre, hogy a felperes tisztában volt az azonnali hatályú felmondást megalapozó magatartásával, ismerte a munkáltató belső szabályzatait és elvárásait, így tudta, hogy munkatársaival való kommunikációja során mindezekkel szembe helyezkedő viselkedést tanúsított: a munkahelyi fegyelmet sértette (levele megzavarta a nyugodt munkahelyi légkört), munkatársaival való együttműködési kötelezettségét megszegte az őket sértő, bántó stílusban megfogalmazott levél elküldésével.
- [81] A jobbitó szándékra való hivatkozását egyetlen bizonyíték sem támasztotta alá, így a bíróságok az okszerűség körében helyes következtetésre jutottak. Ezzel összefüggésben kiemelendő, hogy a felperes felülvizsgálati kérelmében nem részletezte az okszerűség körében véleménye szerint megmutatózó első- és másodfokú ítéletekben jelentkező hiányosságokat, nem fejtette ki részletesen kifogásait, önmagában pedig a fellebbezésre visszautalás – a fent részletezettek alapján - nem elégséges a felülvizsgálati eljárás során a jogerős döntés megváltoztatásának alátámasztására.
- [82] A felperes alaptalanul állította az azonnali hatályú felmondás világosságának hiányát is. A munkáltatói intézkedés tartalma szerint, az abban részletezettek alapján a munkavállaló kötelezettségességét rögzítette, idézve a felperes levelének szerinte más munkavállalókkal összefüggésben tett sérelmes és az alperes által elfogadhatatlannak talált kinyilatkoztatásait mint a munkáltató SZMSZ-ével ellentéteseket. Ez pedig - az Mt. 52. § (1) bekezdés *e)* pontjának külön megjelölése nélkül is – az SZMSZ szabályaiban foglaltak felhívásával világos indokolásnak minősül, mivel a felperes pontosan tudta, hogy az alperes intézkedésének ténylegesen mi az indoka. Ezen világosan megjelölt okból jogszerűen következtek az eljáró bíróságok a munkáltatói intézkedés megalapozottságára: a munkavállaló Mt. 52. § (1) bekezdés *e)* pontját mint lényeges kötelezettségét jelentős mértékben szándékosan megszegő magatartására, így az Mt. 78.§ (1) bekezdés *a)* pontjára alapított azonnali hatályú felmondás jogszerű alkalmazhatóságára. E körben az eljáró bíróságok okfejtése jogszabálysértés megállapítására nem adott lehetőséget.
- [83] Becsületnek tekinthető az egyén személyes erkölcsi értéke, amit saját magatartásával érdemel ki életkorával, beosztásával, szakmai munkájával, illetve a társadalmi életben való részvételével azt maga szerzi meg. Ezen jog védelme nemcsak büntetőjogi kategóriaként, hanem a Ptk. 2:45. § (1) bekezdésében is megjelenik, így a becsület megsértése nem kizárólag büntetőjogi szempontból értékelendő, illetve védendő.

- [84] A felperes sérelmezte, hogy a bíróságok nem indokolták meg, hogy az Mfv.10.112/2021/4. számú ítéletet miért hagyták figyelmen kívül a jogvita eldöntése során. A felperes e körben jogszabálysértést nem jelölt meg érvei kifejtésével, nem részletezte az általa hivatkozott döntés figyelembevételének lehetőségeit adott esettel összefüggésben, így a Kúriának – a fent rögzített eljárási szabályok alapján – nem volt módja ezen érveléssel érdemben foglalkozni.
- [85] Az a felülvizsgálati kérelem is alaptalan volt, hogy a másodfokú bíróság nem bírálta el a felperes fellebbezésének az Mt. 7. § (1) bekezdésével összefüggésben előadott érvelését.
- [86] Ezzel szemben a másodfokú bíróság ítéletének [81] bekezdése szerint az elsőfokú bíróság a joggal való visszaélés körében is helytálló döntést hozott, és ezt a megállapítását teljes körűen indokolta. Ezért nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a másodfokú bíróság a felperes fellebbezésében foglaltakat nem vizsgálta és nem értékelt. Az elsőfokú ítéletet helyes indokai alapján helybenhagyó jogerős döntés indokolása pedig megfelelt a Pp. 386. § (4) bekezdésében és az Alkotmánybíróság 30/2014. (IX. 30.) AB határozatában foglaltaknak.
- [87] Az elsőfokú bíróság részletesen foglalkozott az Mt. 7. §-ban foglaltakkal jelen jogvitával összefüggésben, álláspontját részletesen kifejtette, amit a másodfokú bíróság helytállóan értékelt megalapozottnak. Az indokolási kötelezettség elmulasztását pedig a felperes a jogszabályhely ezen érvelésre vetített megjelölésével a joggal való visszaéléssel összefüggésben nem állította.
- [88] A Kúria a fentiekre tekintettel a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján, mivel a felülvizsgálati kérelem jogszabálysértés megállapítására nem adott módot.

(Kúria Mfv.VIII.10.011/2023/4.)

251 Egy tartós jogviszony, így a munkaviszony esetében a szerződési akarat feltárásánál az eset összes körülménye körében jelentőséget kell tulajdonítani a felek szerződéskötést követő, a teljesítés érdekében tanúsított tevékenységének [A munka törvénykönyvről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 31. §; a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:8. § (1) bek., 6:63.§ (1) bek.].

A tényállás

- [3] A felperes 2018. április 30-i keltezéssel, 2018. május 1-jei kezdő nappal határozatlan idejű munkaszerződést kötött az alperessel, a munkáltató képviselőjében az alperes házastársa, S. J. járt el. A munkaszerződés szerint az alperes személyi asszisztens munkakörben, havi 395 000 forint alapbér ellenében, heti 40 órában került foglalkoztatásra, munkavégzésének helye Sz. Ipartelep, a munkáltatói jogkör gyakorlója pedig S.J. volt. A munkaszerződés az alapbérén kívül egyéb juttatásként 70 000 forint munkáltatói lakáscélú támogatást is tartalmazott. A munkaköri leírás szerint az alperesnek a felperes autódiagnosztikai tevékenységével kapcsolatos piackutatást, megjelenés tervezést, koordinálást (web, média), eszközlétár nyilvántartást, meglévő piaci szereplő feltérképezését, professzionális autódiagnosztikával foglalkozó magyar és külföldi weboldalak felkutatását, valamint minden egyéb feladatot kellett elvégeznie, amelyre felettesétől szóban vagy írásban kapott utasítást.
- [4] A peres felek 2018. május 4-én a munkaszerződést akként módosították, hogy az alperes a munkáltató telephelyétől elkülönült helyen (például az otthonában) végzi a munkáját.
- [5] S.J. és R.L. tagok és ügyvezetők között 2018. nyár elejére a korábbi baráti kapcsolat megromlott. Az alperes és a felperes nevében eljáró S.J. 2018. augusztus 2-án kelt megállapodásukban a munkaviszonyt közös megegyezéssel megszüntették. A felek között fennálló munkaviszony időtartama alatt a felperes az alperes részére 1 781 798 forintot munkabér fizetett ki.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [6] A felperes munkáltatói vagylagos kereseti kérelmet terjesztett elő. Keresetében elsődlegesen kártérítési jogcímén 1 781 798 forint és ezen összeg kamatainak megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Álláspontja szerint a munkaszerződés szűnlelt, mert az alperesnek már a szerződés megkötésekor sem állt szándékában dolgozni, a munkaszerződés megkötését követően ténylegesen sem végzett munkát és e célból rendelkezésre sem állt. Tényleges munkavégzési szándék hiányában történt a szerződéskötés, a tényleges munkavégzés hiánya és a munkabér kifizetése között oksági kapcsolat áll fenn.
- [7] Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a felperesnél ténylegesen munkát végzett és rendelkezésre állási kötelezettségének is eleget tett. A munkáltatónak nem csak joga, hanem kötelezettsége is a munkavégzéshez szükséges irányítás annak érdekében, hogy a munkavállaló a munkáját megfelelően ellássa. Nem vitatta, hogy a munkaviszony fennállása alatt kevés feladat elvégzésére kapott utasítást, az első hónapot követően a munkáltató minimális munkavégzést várt el tőle, ezért került sor három hónap elteltével a munkaviszony megszüntetésére.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [8] A törvényszék ítéletével a felperes elsődleges keresete szerint kötelezte az alperest 1 781 798 forint és ezen összeg után 2018. augusztus 3-tól számított késedelmi kamata megfizetésére.
- [9] Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítás eredményeképpen megállapította, hogy a munkaszerződésben szereplő munkakör a munkaszerződés megkötését megelőzően, illetve a közös megegyezéses megállapodás aláírását követően sem létezett a felperesnél, a felperes nem végzett olyan tevékenységet, amelyre hivatkozva sor került volna a peres felek közötti munkaszerződés megkötésére. Értékelte, hogy az alperes foglalkozás-egészségügyi vizsgálatára nem került sor, nem rendelkezett megfelelő hozzáértéssel, ismerettel, tudással, végzettséggel azon feladatok elvégzésére, amelyek a munkaköri leírásban szerepeltek. Az alperes a munkaviszonyra jellemző minőségű és volumenű munkát sem végzett, ilyen munkavégzést a munkáltatói jogkört gyakorló házastársa sem várt el tőle. Mindebből arra következtetett, hogy a felek akarata reálisan nem irányulhatott a perbeli

- munkaszerződés feltételeinek megfelelő munkaviszony létrehozására, következképp a megkötött munkaszerződés semmis.
- [10] Az elsőfokú bíróság a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 30. §-a alapján alkalmazandó Mt. 179. §-a szerinti kártérítés szabályait alkalmazta a marasztalás során. Álláspontja szerint az alperes az Mt. 52. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt kötelezettségét megszegte és azzal, hogy a munkabérét felvette, a felperes számára kárt okozott, amelynek megfizetésére köteles.
- [11] Az alperes fellebbezése alapján eljárt ítélet tábla ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította.
- [12] A másodfokú bíróság megállapította, hogy a perben a felperesnek kellett bizonyítani, hogy a felek szándéka nem irányult munkaviszony létrehozására, ugyanakkor a perben tanúként meghallgatott S.J., illetve az alperes evvel ellentétes nyilatkozatot tett.
- [13] Az ítélet tábla álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a munkaszerződés semmisségét kizárólag az alperes munkavégzésének hiányára alapította, ugyanakkor ez a körülmény nem feleltethető meg a felek szerződéskötés kori szándékának. Valamennyi, az elsőfokú bíróság által felsorolt körülmény, már magát a munkavégzést, annak tartalmát, minőségét vizsgálta, amelynek a szerződéskötési akarat elbírálása szempontjából nincs jelentősége.
- [14] A másodfokú bíróság – a törvényszék érvelésével szemben – jelentőséget tulajdonított a másik ügyvezető, nyilatkozatának, amely szerint a felperesi társaság 2018. I. negyedében vásárolt néhány olyan eszközt, amely az autodiagnosztikai tevékenységhez szükséges, továbbá tudott az együttműködési megállapodásról is.
- [15] A munkaviszony keletkezési körülményei körében értékelte, hogy S.J. a munkaszerződés megkötésekor ügyvezető volt, rendelkezett munkáltatói jogkör gyakorlásra jogosultsággal, továbbá R.L. ügyvezetőt a munkaviszony létrejöttéről e-mailben tájékoztatta. A felperesi képviselő tudott a foglalkoztatás tényéről, azonban azzal nem értett egyet, amit közölt S. J.-al is. A másodfokú bíróság kiemelt jelentőséget tulajdonított a felperes 2020. január 3-án kelt keresetlevelében tett előadásnak, amely szerint a felperes az alperes munkaviszonyának megszűnését követő másfél évvel később kutakodott az alperesi munkavégzés kapcsán. Mindezek alapján az ítélet tábla szerint nem életszerű, hogy bár az ügyvezető már közvetlenül a szerződés megkötését követően tudott a munkaviszonyról, azonban csak jóval később realizálta, hogy az alperesi munkavégzés hiányában semmis szerződés jött létre.
- [16] Az ítélet tábla álláspontja szerint a perben nem volt releváns az informatikai szakértő bevonása, figyelemmel arra, hogy a per tárgya nem az alperes munkavégzési tevékenysége, illetve annak tartalma volt, hanem az, hogy a felek akarata a munkaszerződés megkötésére irányult-e.
- [17] Ítélete indokolásában utalt a Kúria érvénytelenség a munkaviszonyban című joggyakorlat-elemző csoportjának véleményére, amely megállapította, hogy az érvénytelenség a szerződés keletkezési folyamatához kapcsolódó jogintézmény, a szerződés megkötésénél felmerült hiba. A szerződés érvényessége (érvénytelensége) csak egy meghatározott időpontban, a munkaviszony létesítés keletkezésének az időpontjában vizsgálható és értelmezhető. A joggyakorlat-elemző csoport rögzítette, hogy az érvénytelenség megállapítása esetén a bíróságoknak vizsgálniuk kell, hogy kinek a hibájából, kinek az érdekkörében következett be az érvénytelenség. A joggyakorlat ilyen, a munkáltatói oldalon felmerülő érvénytelenségnek minősíti többek között, ha a munkavállalót a munkáltató a szükséges végzettség nélkül, avagy egészségi alkalmatlanság mellett alkalmazza.
- [18] Rámutatott arra, hogy a perbeli esetben a személyi asszisztensi munkakör ellátásához különleges képzettségre nem volt szükség, és a felperes nem is jelölte meg, hogy álláspontja szerint milyen végzettséget igényelt volna a munkakör ellátása. A felperes alapvetően arra hivatkozott, hogy az alperes nem végzett megfelelő ellenszolgáltatást a kifizetett munkabér ellenében. A Ptk. 6:98. § (1) bekezdése ugyanakkor a szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnő aránytalanságot megtámadási okként szabályozza, amely jogszabályhelyet Mt. 31. §-a nem rendeli alkalmazni. Mindezekből következően álláspontja szerint a semmisség miatt érvénytelenség a felek akaratára figyelemmel a szerződéskötés időpontjára visszamenőleg nem volt megállapítható, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetét elutasította.
- A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem**
- [19] A felperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a jogszabályoknak megfelelő új határozat meghozatalával keresetének történő helyt adást, másodlagosan az első-, vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat meghozatalára történő utasítását kérte.
- [20] Álláspontja szerint a jogerős ítélet a Pp. 263. § (1)–(2) bekezdésébe, a Pp. 267–268. §-aiba, a Pp. 279. §-ába, a Pp. 300. § (1) bekezdésébe, a Pp. 346. § (4)–(5) bekezdésébe, a Pp. 369. § (3) bekezdés a) pontjába, továbbá az Mt. 27. § (2) bekezdésébe, 30. §-ába és 179. § (1) bekezdésébe ütközően jogszabálysértő.
- [21] A felperes vitatta a jogerős ítélet azon megállapítását, hogy nem jelölte meg az Mt. rendelkezésére alapítottan a semmisségi okot, mert keresetében egyértelműen a szerződés szinlelttségére hivatkozott. Álláspontja szerint ennek megállapításához a felek szerződéskötés kori szándékát kellett vizsgálni, ugyanakkor - a jogerős ítéletben foglaltakkal szemben – nem volt figyelmen kívül hagyható a felek szerződéskötést követően tanúsított magatartása. Ezt az álláspontot támasztja alá a Kúria Pfv.20.907/2015/4. számú ítéletben foglalt indokolás.
- [22] A felülvizsgálati érvelés szerint a másodfokú bíróság megsértette a Pp. 263. § (1) bekezdésben foglalt szabad bizonyítás, a tényállás szabad megállapításának elvét, hiszen elvi jelleggel zárta ki, hogy a felek szerződéskötés kori fennálló tudatállapotát a szerződéskötést követően bekövetkezett tények tükrében lehessen értékelni. A bírói, illetve kúriai joggyakorlat értelmében (BDT 2016.277.) nincs akadálya annak, hogy a szerződés megkötése utáni eseményekből, tényekből és a felek magatartásából – közvetett módon – lehessen

- következtetni a szerződéskötés időpontjában a felek tudatállapotát jelentő, valós szándékára. Nem maga az érvénytelenségi ok az, amely ennél később keletkezik, hanem azok a tények, körülmények, magatartások merülnek fel utólagosan, amelyekből következtetést lehet levonni a színlelésre. Megjegyezte, hogy az ítélet tábla fentiekől eltérő álláspontját meg sem indokolta, ezért a jogerős ítélet sérti a Pp. 346. § (4) bekezdésében foglalt indokolási kötelezettséget is.
- [23] A felperes további érvelése szerint a másodfokú bíróság a Pp. 279. §-ának megsértésével, kirívóan okszerűtlenül, a logika szabályaival ellentétesen járt el, amikor a szerződéskötés utáni eseményeket csak a szerződés teljesítése körében vizsgálta. Ezek a körülmények – elsősorban az alperes szaktudásának és érdemi munkavégzésének teljes hiánya, – csak formálisan köthetőek a szerződés teljesítéséhez, jelen esetben ezeket olyan bizonyítékként kellett volna értékelni, amelyek a színlelésre, azaz az akarat hiabára is rámutatnak.
- [24] A szerződéskötési akarat vizsgálata körében okszerűtlen mérlegelést jelent, hogy a másodfokú bíróság egy nyilvánvalóan és többszörösen elfogult tanú nyilatkozatát minden aggály és fenntartás nélkül, lényegében perdöntő jelentőséggel vette figyelembe. Kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság nem tulajdonított jelentőséget az alperes és házastársa tanúvallomása között feszülő ellentmondásoknak. Az a körülmény pedig, hogy a másik ügyvezető ellenezte a munkaviszony létesítését, semmi esetre sem cáfolta, inkább erősítette a szerződés színlelt voltát. Mindezek alapján a jogerős ítélet a másik ügyvezető magatartása, illetve nyilatkozatai értékelése körében súlyosan sértette a Pp. 279. §-a szerinti okszerű mérlegelés követelményét.
- [25] A felperes álláspontja szerint a másodfokú bíróság annak megállapítása során, hogy az adott munkakör ellátásához semmilyen előképzettségre nem volt szükség, kizárólag a munkakör elnevezéséből indult ki. A munkaköri leírásba foglalt feladatok alapján azonban megállapítható, hogy a munkakör tartalma - piackutatás, eszköztár nyilvántartás és professzionális autodiagnosztikával foglalkozó magyar és külföldi weboldalak felkutatása - meghaladta a tipikus asszisztensi feladatokat.
- [26] A felperes érvelése szerint a részletezett eljárási szabálysértésekből következően a másodfokú bíróság ítélete sérti az Mt. 27. §-át, mert maga a munkaszerződés színlelt volt a tényleges munkavégzésre irányuló szándék hiányában. Mivel a perben rendelkezésre álló alperesi nyilatkozatok, továbbá bizonyítékok meggyőzően támasztották alá mind a tényleges munkavégzés, mind az erre irányuló szerződési szándék hiányát, a jogerős ítéletnek a munkaszerződés színlelt voltát, ezáltal semmisségét meg kellett volna állapítani. Ugyancsak jogszabálysértő, hogy a színlelt jogkövetkezményeként elmaradt a kártérítés mint szankció alkalmazása, így az ítélet az Mt. 30. §-át és Mt. 179. §-át is sérti. Hivatkozott arra is, hogy a támadott ítélet jogkérdésben eltér a Kúria KGD 2007.277. és Pfv.20.907/2015/4. számú döntésében, mint releváns jogkérdésben történő állásfoglalástól. A Pfv.20.907/2015/4. számú döntésben a Kúria rögzítette, hogy a színlelt szerződés megkötését követően adott esetben a teljesítés (hiánya) során jelentkező vagy elmaradó tények, körülmények, nyilatkozatok stb. alkalmasak lehetnek arra, hogy azokból a valós szerződéses szándékra vagy annak hiányára, azaz a szerződés színlelt voltára vonatkozó következtetés legyen levonható.
- [27] A felperes álláspontja szerint a jogerős ítélet a Pp. 369. § (3) bekezdésébe ütközően bírálta felül az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást, mert jogszabálysértésre, okszerűtlenségre hivatkozás nélkül mérlegelte felül a bizonyítás eredményét a tényállás megváltoztatásával, mely szerint volt szerződéskötési szándék a munkaszerződést megkötő felekben, azaz akaratuk valós volt. Ezt a megváltoztatott tényállási elemet egyszerű felülmérlegeléssel állapította meg anélkül, hogy okszerűtlenségre, illetve arra hivatkozott volna, hogy a bizonyítékokból csak egyfajta, a jogorvoslattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni.
- [28] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását és a felperes felülvizsgálati eljárási költségben történő marasztalását kérte. Hivatkozása szerint a felperes a munkaszerződés érvénytelenségének megállapítását, annak színlelt voltára figyelemmel kérte, ennek ellenére továbbra is olyan körülmények vizsgálatát kéri, amelyek semmilyen kapcsolatban nem álltak a peresített igénnyel. Álláspontja szerint a perben annak van relevanciája, hogy a szerződés létrehozásakor mindkét fél akaratosságban, leplezett szándékkal, színlelt megállapodást hozott-e létre vagy sem, azaz hitelt érdemlően bizonyított nyert-e, hogy az alperesnek nem állt szándékában a felperes számára munkát végezni és a felperesnek sem állt szándékában az alperest foglalkoztatni.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [29] A felülvizsgálat a megelőző eljáráshoz kapcsolódó rendkívüli, korlátozottan igénybe vehető perorvoslat, amelynek kizárólag jogszabálysértésre hivatkozásra alapítottan van helye. A felülvizsgálat funkciója a kérelmet előterjesztő fél által állított jogsérelem elbírálása és megalapozottsága esetén annak orvoslása. A Kúria kizárólag azt bírálhatja el, hogy a felülvizsgálati kérelemben előadottak alapján a megjelölt jogszabályokat megsértette-e a jogerős ítélet.
- [32] A felperes felülvizsgálati kérelme a munkaszerződés színlelt voltára vonatkozóan ugyan megalapozott, ugyanakkor a per érdemére vonatkozóan megalapozatlan az alábbiak szerint.
- [33] A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás szerint a gépjárműjavítás-karbantartás főtevékenységű munkáltató és az orvos végzettségű alperes munkavállaló 2018. május 1-jei hatállyal kötöttek munkaszerződést. A munkáltató képviselőjében a munkavállaló házastársa járt el, aki a munkáltató társaság tag és önálló képviselőre jogosult ügyvezetője volt. A szerződés rendelkezése szerint az alperes személyi asszisztens munkakörben került foglalkoztatásra, a munkáltatói jogkört a házastárs ügyvezető gyakorolta. Munkaideje heti 40 óra volt, a felek a munkavégzés helyét is meghatározták, amelyet néhány nap elteltével módosítottak, továbbá rendelkeztek az alapbérrel is. A 2018. május 1-jén kelt munkaköri leírás szerint az

- alperes munkája a felperes autódiagnosztikai tevékenységéhez kapcsolódott, amely tevékenységet a felperes 2018 tavaszán kezdte meg.
- [34] A lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alátámasztották, hogy az alperes a felperes javára a munkaviszony keretében jelentéktelen mennyiségű és minőségű munkát végzett, érdemleges munkavégzést ugyanakkor a munkáltatói jogkör gyakorló házastársa sem várta el tőle. Az alperes autódiagnosztikához kapcsolódó végzettséggel és ismeretekkel sem rendelkezett, munkaköri egészségügyi vizsgálatára nem került sor és a felperes telephelyén nem fordult meg.
- [35] A felperes a keresetét többféle, eltérő jogalapon is előterjesztette, ugyanakkor a megismételt eljárást követően és a felülvizsgálati eljárásban is követelésének jogalapját a munkaszerződés színleltségére alapította.
- [36] Az elsőfokú bíróság kereset szerint marasztaló ítélete a munkaszerződés megkötését követően fennállott körülmények összességének értékelésével jutott arra a következtetésre, hogy a felek közötti munkaszerződés színlelt, semmis volt, ezért az alperes az Mt. 179. § (1) bekezdése alapján kártérítés jogcímén a kifizetett munkabér visszafizetésére köteles. Az elsőfokú bíróság ítélete ellen kizárólag az alperes fellebbezett.
- [37] A jogerős ítélet elsőfokú ítéletet megváltoztató és a keresetet elutasító döntését avval indokolta, hogy a felek szerződéskötés kori akarata kizárólag a megkötés időpontjában vizsgálható, és az utóbb felmerült körülmények nem adnak alapot a szerződés színleltségének megállapításához.
- [38] A Kúria elsődlegesen arra utal, hogy a magyar munkajog nem tiltja a munkáltató és a munkavállaló hozzátartozói viszonyát és azt sem, hogy a munkáltató tulajdonosa és a munkavállaló álljanak hozzátartozói (házastársi) viszonyban. Ezt támasztja alá az Mt. 92. § napi munkaidő mértékre vonatkozó szabálya is. Olyan általános tilalom sem létezik, hogy a munkavállaló nem állhatna hozzátartozói viszonyban a munkáltató képviselőjével, illetve a munkáltatói jogkör gyakorlójával. A munkáltatónak lehetősége van belső szabályzatban rendelkezni az összeférhetetlenségről, ugyanakkor ez az adott esetben nem merült fel. Mindezek alapján a hozzátartozói kapcsolat önmagában nem minősül semmisségi oknak, az említett felek között létrejöhét érvényes munkaszerződés. Az sem eredményez semmisséget, hogy a munkáltató képviseletében a munkavállaló hozzátartozója jár el a munkavállalóval szemben.
- [39] A fentiekből következően a felek között elvileg létrejöhetett érvényes munkaszerződés és ennek alapján fennállhatott érvényes munkaviszony.
- [40] A jogerős ítélet indokolásában helytállóan utalt arra, hogy a szerződés érvényességének/érvénytelenségének megítélése körében a szerződéskötés időpontjában fennálló körülményeket kell figyelem venni, és irányadó a Ptk. 6:8. § (1) bekezdése is, amely a jognyilatkozatok értelmezését rögzíti. Mindez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a felek szerződéses akaratára a későbbi magatartásaikból ne lehetne következtetést levonni, azaz a felek későbbi magatartását kívül kellene rekeszteni a jognyilatkozat valóságos tartalmának megállapíthatósága körében. Erre utal a Ptk. 6:8. § (1) bekezdésének „az eset összes körülményeire” fordulata is.
- [41] A jogerős ítélet alapvetően a perben tanúként meghallgatott S.J. mint az alperes házastársa és a munkáltatói jogkör gyakorlója, továbbá az alperes egyező nyilatkozata alapján jutott arra a következtetésre, hogy a felek akarata a munkaviszony létrehozására irányult. A jogerős ítélet a szerződés időpontjában fennálló akaratnak tulajdonított kiemelkedő és döntő jelentőséget, az egyéb körülmények fennállását kirekesztette a bizonyítékok köréből, illetőleg ezen tényeket a felek akaratának vizsgálata körében figyelmen kívül hagyta. Az érintettek házastársi minősége és az ebből folyó azonos vagyoni érdekeltisége ugyanakkor az adott esetben kizárja, hogy ezeket a nyilatkozatokat perdöntőként értékelni lehessen, mert kétséges, hogy azok mennyiben tükrözik a felek tényleges szerződési akaratát.
- [42] A felperes a felülvizsgálati kérelmében ezért helytállóan utalt arra, hogy a perbeli esetben éppen a szerződés megkötését követő eseményekből, a felek által tanúsított magatartásból lehetett következtetni a felek szerződéskori akaratára (Kúria Pfv.20.907/2015/4.).
- [43] A felperes a felülvizsgálati kérelmében helytállóan mutatott rá arra, hogy a jogerős ítélet indokolásában foglaltakkal szemben megjelölte igénye jogalapjaként az Mt. 27. §-át mint semmisségi okot, és konkrétan a szerződési akarat hiányára hivatkozott, mivel munkaviszonyra vonatkozó szabályba ütközik, abban az értelemben, hogy sérti az Mt. 42. §-át. A munkaszerződés létrejöttéhez és ennek jogkövetkezményeként a munkaviszony létrehozásához ugyanis valódi, valóságos szerződési akarat szükséges, amely következik a Ptk. 6:63. § (1) bekezdésének rendelkezéséből is.
- [44] A munkaszerződéses akaratnyilatkozatnak a munkaviszony létesítésére kell irányulnia, azaz olyan jogviszony létrehozását kell célozni, amelyben az egyik fél a másik irányítása alatt ún. „függő munkát” végez, a másik fél pedig őt foglalkoztatja és díjazza.
- [45] A felperes a felülvizsgálati kérelmében ezért az értékelhető körülmények alapján helytállóan hivatkozott arra, hogy ezen körülmények figyelembevételével, ilyen komoly akarat a felek között az eset összes körülményeit figyelembevéve nem létezett. Erre utal többek között a munkaalkalmassági vizsgálat, az érdemi munkavégzés és az alperes műszaki ismereteit alátámasztó iskolai végzettség hiánya, továbbá a munkaszerződés megkötését követően három nappal annak távoli munkavégzésre történő módosítása is.
- [46] A másodfokú bíróság a jogerős ítéletében megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy a szerződéskötést követően a felek által tanúsított magatartásból nem lehet következtetést levonni a felek szerződéskötés kori akaratára. Olyan tartós jogviszonyok esetén, mint a megbízási, vagy munkaviszony, vagyis olyan szerződések esetén, amelyek nem egyszeri szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányulnak, nem lehet figyelmen kívül hagyni a felek szerződéskötést követően tanúsított magatartását. Egy tartós jogviszony esetében a szerződési akarat feltárásánál kifejezetten jelentőséget kell tulajdonítani a felek szerződéskötést követő, a teljesítés érdekében tanúsított

- tevékenységének. A perbeli esetben a munkáltató képviselőjében eljáró ügyvezető és a munkavállaló nem kívánta létrehozni ezt az ún. függő munkajogviszonyt, azaz nem kívántak olyan jogokat és kötelezettségeket keletkeztetni, amelyek a jogviszonyt, vagyis a munkaviszonyt jellemzik. Az alperes ténylegesen nem végzett munkát, a munkáltatói jogkörgyakorló pedig nem követelte meg a munkaköri leírásban szereplő feladatok ellátását, utasítási jogával nem élt. Ezen, a szerződéskötést követő körülményből következtetni lehetett a felek valódi akaratára, vagyis arra, hogy a felek a szerződés megkötésekor színeltek, akaratuk nem irányult valóságos, tényleges munkaviszony létrehozására. Mindezekből következően az elsőfokú bíróság azt helytállóan állapította meg, hogy a felek közötti szerződés semmis volt, annak színleltége okán, vagyis érvénytelen, amelyből következően az Mt. 29. §-ának rendelkezései az irányadóak.
- [47] Az Mt. 30. §-a szerint a megállapodás érvénytelenségéből származó kár megtérítésre a törvény szabályait kell alkalmazni.
- [48] A felperes a keresetében a szerződés semmisségére alapítottan a kifizetett munkabér kártérítésként történő megfizetését kérte hivatkozva a munkavállalói kártérítési felelősséget szabályozó Mt. 179. §-ára.
- [49] Az Mt. 179. § (1) bekezdése szerint a munkavállaló a munkaviszonyból származó kötelezettségének megszegésével okozott kárt köteles megtéríteni, ha nem úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.
- [50] Az elsőfokú bíróság az Mt. 30. §-a alapján kötelezte az alperest a felvett munkabér kártérítés jogcímén történő visszafizetésére. A felperes „kára” azonban nem a munkabér felvételéből, hanem annak munkáltató általi kifizetéséből keletkezett, abból, hogy a felperes a munkaszerződés megkötése ellenére az Mt. 51. § (1) bekezdésében előírt foglalkoztatási kötelezettségének nem tett eleget. A kár tehát nem az alperes felróható magatartásával okozati összefüggésben keletkezett, így vele szemben a felperes kártérítési keresete megalapozatlan volt. A felperes által érvényesített, nem fellebbezett, csatlakozó fellebbezéssel sem támadott joghoz a bíróság kötve van, így a felperesi igény eltérő jogalapon nem volt elbíráható.
- [51] A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján - eltérő indokolással - hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv. VIII.10.022/2023/4.)

252 A végkielégítésre való jogosultság függ a munkaviszony megszüntetése módjától, továbbá a felmondás indokától, illetve a munkaviszonyban töltött idő tartamától. Ha a munkaviszony felmondási idő nélkül azonnali hatállyal szűnik meg, végkielégítés nem jár [449/2021. (VII. 29.) Kormányrendelet 1. § (9) bek.].

- A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás**
- [1] A felperes 1997. június 1-től állt az alperes alkalmazásában előbb közalkalmazotti, majd 2021. március 1-jétől egészségügyi szolgálati jogviszonyban. Az alperes 2021. október 12-én kelt felmondással, azonnali hatállyal végkielégítés

fizetése nélkül megszüntette a felperes jogviszonyát a koronavírus elleni védőoltás kötelező igénybeviteléről szóló 449/2021. (VII. 29.) kormányrendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) 1. § (9) bekezdése alapján arra hivatkozva, hogy a felperes a munkáltató felszólításában szereplő végső határidőn belül nem vette fel az előírt védőoltást.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [2] A felperes keresetében 2 965 048 forint végkielégítés és kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 77. §-a és az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény (a továbbiakban: Ejszvt.) 13. §-a, valamint annak végrehajtásáról szóló 528/2020. (XI. 28.) kormányrendelet 29. § (1) bekezdése alapján. Előadta, hogy az irányadó kormányrendelet megfosztotta a végkielégítéstől, annak 1. § (10) bekezdése elfogadható indok nélkül vonta el az öt megillető várománytól, ezáltal megsértette az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE) Első Kiegészítő Jegyzőkönyvben rögzített jogát a tulajdon védelméhez. Indítványozta a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 126. § (1) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését a Kormányrendelet végkielégítés szövegrészének megsemmisítése és a nemzetközi szerződésbe ütköző normaszöveget tartalmazó rendelkezés jelen ügyben történő alkalmazásának kizárása érdekében.
- [3] Álláspontja szerint jogviszonya megszüntetése nem feleltethető meg az Mt. 64. § (1) bekezdése c) pontja szerinti azonnali hatályú felmondásnak, arra voltaképpen az Mt. 64. § b) pontja szerinti módon került sor. A támadott rendelkezés beavatkozást jelent a tulajdonhoz való jogba, ezért meg kell felelnie az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében lefektetett szükségességi és arányossági követelményrendszernek, a perbeli esetben azonban ez nem állapítható meg. Kifejtette, hogy a végkielégítés elvonása nem alkalmas az érdemi nyomásgyakorlásra, a jogfosztás elkerülhetetlensége nem igazolható. A rendelkezés nem felel meg az arányossági elvárásoknak sem, megtorló, büntető jellegű szankció alkalmazásának csak a jogsértés elkövetőjének vétkes magatartása esetén lehet helye, az oltás felvételének elutasítása azonban nem ilyen. A felperes szerint az azonnali hatályú, végkielégítés fizetése nélküli jogviszony megszüntetés jogi szempontból olyan helyzetet teremt, mintha az oltást elutasító egészségügyi dolgozó munkaviszonnyal kapcsolatos lényegi kötelezettségszegést követett volna el. A végkielégítés olyan jogos váromány, amit a dolgozók értékteremtő munkájukkal és lojalitásukkal vívnak ki, és amelynek funkciója a munkáltató érdekkörére visszavezethető felmondással előidézett egzisztenciális válság kompenzálása.
- [4] Hivatkozott az EJE által kidolgozott arányossági szempontrendszer fontos részeként az előreláthatóságra, arra, hogy az Egyezményben részes állam nem alkot olyan jogszabályokat, amelyek rendelkezéseit a hatálybalépésüket

- megelőzően létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell.
- [5] Az alperes a keresetindítási határidő elmulasztása folytán az eljárás megszüntetését, érdemben a kereset elutasítását kérte. Hivatkozott a perbeli Kormányrendelet kapcsán született két alkotmánybíróági döntésre.
- Az első- és a másodfokú bíróság határozata**
- [6] A törvényszék ítéletével a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a felperes igényérvényesítése nem az Mt. 82. § (3) bekezdéséből származó igény, hanem az Mt. 77. §-án alapul, arra a hároméves elévülési idő az irányadó, így a felperes keresete nem késett el. Megállapította, hogy a tulajdon védelméhez való jog nem terjed ki a felperes végkielégítés iránti igényére figyelemmel arra, hogy a végkielégítést a felperes ténylegesen sohasem birtokolta. Olyan kérelmekkel összefüggésben, amelyek nem meglévő jogokkal kapcsolatosak, az EJEB esetjoga nyújt eligazítást, hogy milyen követelmények teljesülése esetén irányadó a tulajdon védelméhez való jog.
- [7] Kifejtette, hogy a végkielégítés feltételhez kötött, csak meghatározott jogviszony-megszüntetési módok tekintetében terheli a munkáltatót ilyen fizetési kötelezettség. Nem találta alaposnak a felperes azon hivatkozását, hogy a Kormányrendelet 1. § (9) bekezdésében szabályozott megszüntetési mód a felmondás egyik alapesete lenne, nem lehet erre következtetni önmagában abból, hogy a jogalkotó azt rögzítette, hogy ebben az esetben nem jár végkielégítés.
- [8] Az EJEB gyakorlata körében utalt arra, hogy a szociálpolitika megváltoztatása esetén lehetőség van a végkielégítéssel kapcsolatos törvényi vállalások módosítására, ilyen esetekben az államot széleskörű mérlegelési jog illeti meg. Ezt az álláspontot erősítette az Alkotmánybíróság 3537/2021. (XII. 22.) számú döntése is
- [9] Kifejtette, hogy a felperes a felmondás esetére nézve megalapozottan nem számolhatott azzal, hogy automatikusan jogosulttá válik a végkielégítésre figyelemmel arra, hogy ilyen kötelezettsége a munkáltatónak csak akkor áll fenn, amikor a munkavállaló magatartása és a munkaviszony megszüntetése között nincs okozati összefüggés. A felperesnek volt mérlegelési lehetősége az oltás felvételében és ezzel a jogviszony megszüntetésével kapcsolatban, és döntése meghozatalakor már azzal is pontosan tisztában volt, hogy a jogviszonya megszüntetése esetén nem lesz jogosult végkielégítésre.
- [10] A felperes fellebbezése folytán eljáró ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Határozata indokolása szerint a felperes munkaviszonya nem az Mt. 64. § (1) bekezdés b) pontja, illetve 65. § (1) bekezdése szerinti felmondással, hanem a Kormányrendelet 1. § (9) bekezdése szerinti azonnali hatályú felmondással szűnt meg. Az adott esetben egy önálló, sui generis felmondási okot határozott meg a jogalkotó. Az azonnali hatályú felmondás esetén nem jár végkielégítés, továbbá a perbeli azonnali hatályú felmondás indoka nem tartozik az Mt. 66. § (2) bekezdésében meghatározott indokok közül egyikbe sem.
- [11] A felperes felmondása az egészségügyi alkalmatlansággal összefüggő indokok közé sorolható, azonban a munkavállaló nem rajta kívülálló okból, hanem egészségügyi önrendelkezési joga alapján hozott saját döntése folytán nem felel meg a munkaalkalmassági követelményeknek, így közrehatott ezen állapota kialakulásában. Helytállóan találta az elsőfokú bíróság azon megállapítását is, hogy a Kormányrendelet egy új, sui generis megszüntetési módot vezetett be, és ez esetben dönthetett arról, hogy nem illeti meg végkielégítés ilyen esetekben az egészségügyi szolgálati jogviszonyban állókat.
- A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem**
- [12] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben kérte, hogy a Kúria kötelezze az alperest 8 havi távolléti díjának megfelelő összegű végkielégítés továbbá késedelmi kamat fizetésére. Érvélete szerint a jogerős ítélet sérti az 1993. évi XXXI. törvénynek az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) Kiegészítő Jegyzőkönyv I. cikkében rögzített tulajdon védelmi rendelkezéseit. Vítatta, hogy nem volt várományosnak tekinthető a végkielégítés vonatkozásában, mivel jogviszonya egy újonnan bevezetett, sui generis jogcímen szűnt meg. Ez az értelmezés kiüresíthetővé teszi a tulajdonhoz fűződő jog védelmét a végkielégítés vonatkozásában, mert kiszolgáltatja azt a jogalkotó önkényének, így a munkavállaló bármikor megfosztható jogos várományától.
- [13] A rendelet érvényessége mércéjeként nem az Alaptörvényt, hanem az EJEE-t jelölte meg, így szerinte a rendelet Alaptörvénnyel való összhangjának alkotmánybíróági kimondásából nem következik okszerűen az, hogy a rendelet az Egyezményvel is összhangban áll. Alappal számíthatott arra, hogy bármely kötelezővé tett oltás felvételének elutasítása amennyiben a jogviszony megszüntetéséhez vezet, olyan – az Mt. 77. § (1) bekezdése szerinti – felmondást alapoz meg, amelyhez végkielégítés fizetése is kapcsolódik. A kormányrendelet 1. § (9) – (10) bekezdése beavatkozást jelent az Egyezmény szerinti tulajdonjoghoz való jogába, amely beavatkozás megengedhetősége az EJEB gyakorlatában kidolgozott mércék alapján vizsgálható.
- [14] Vítatta, hogy az oltások felvételének megtagadása olyan indok, amely nem tartozik az Mt. végkielégítésre jogosító szabályainak hatálya alá. Azért nem részesült végkielégítésben, mert a kormányrendelet így rendelkezett. A munkavállalói közrehatás a felmondás bekövetkezésében és a törvénynek az a fordulata, miszerint a felmondás indoka a munkavállaló munkaviszonyával kapcsolatos magatartása nem egy és ugyanazon tényállás. Az Mt. 77. § (5) bekezdés b) pontjában meghatározott feltétel a munkavállalói közrehatással még nem teljesül, a végkielégítés e jogszabályhely alapján csak akkor tartható vissza, ha a felmondásra egyértelműen és kizárólagosan a munkavállaló ad okot saját felróható magatartásával.
- [15] Jogviszonya létesítésekor számolhatott azzal, hogy különféle védőoltások felvételére kötelezhetik, illetve a kötelezettség teljesítésének megtagadása

esetén munkáját elveszíti, ez azonban nem jelenti azt, hogy azzal is számolnia kellett, hogy jogviszonya ilyen indokból történő megszüntetéséhez nem kapcsolódik majd végkielégítés. Az oltások felvételének megtagadása nem értékelhető felróható magatartásként, mert annak során egy alapvető jogát, az egészségügyi önrendelkezési jogát gyakorolta, amely nem minősülhet vétkes felróható magatartásnak.

- [16] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet hatályában tartsa fenn. A Kormányrendelet egy sui generis jogviszony megszüntetési módot rendelt alkalmazni, amely kizárta a végkielégítésre való jogosultságot. Erre figyelemmel az Mt. rendelkezései nem alkalmazhatók, a rendelet szabályai mint speciális szabályok elsődlegesen értelmezendők az Mt. általános szabályaival szemben. Az Alkotmánybíróság is vizsgálta a Kormányrendelet kifogásolt rendelkezését, és arra a következtetésre jutott, hogy a végkielégítés a foglalkoztatási jogviszonyok egyedi sajátosságai alapján érvényesíthető követelés, nem közjogi váromány, nem hozható kapcsolatba az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való joggal.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [17] A felperes felülvizsgálati kérelme nem megalapozott.
- [18] A felperes a felülvizsgálati kérelmében arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet sérti az Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkében szereplő tulajdonvédelemhez fűződő jogát, így ezzel sérült az emberi joga is.
- [19] Helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az EJEE értelmezése során az EJEB úgy foglalt állást, hogy az Egyezmény garanciái nem terjednek ki valamely tulajdon megszerzésére, hanem kizárólag a fennálló tulajdoni rend védelmét szavatolják. Az Alkotmánybíróság alapjogi védelemre vonatkozó gyakorlata összhangban áll az Európai Jogok Európai Egyezményben foglaltakkal és az EJEB ítélezési gyakorlatával az alapjogi szintű tulajdonvédelem körében, miszerint az a már megszerzett tulajdon védelmét szolgálja, és nem terjed ki a tulajdonszerzéshez való jog alapjogi védelmére is [3209/2017. (IX. 13.) AB határozat indokolás (19)]. Mivel az adott esetben a felperes ténylegesen nem birtokolta az általa igényelt végkielégítést, elsődlegesen abban a kérdésben kellett döntenünk a bíróságoknak, hogy a felperes igénye jogos várománynak minősült-e.
- [20] A végkielégítés jogi természetét tekintve a munkaviszony meghatározott jogcímeikkel történő munkáltatói megszüntetése esetén fizetendő juttatás, az ideiglenes, jövedelem-pótló, szociális jellege mellett anyagi elismerést is magában foglal. A végkielégítésre való jogosultság függ a munkaviszony megszüntetése módjától, továbbá a felmondás indokától, illetve a munkaviszonyban töltött idő tartamától.
- [21] Az Mt. 77. § (1) bekezdése szerint akkor illeti meg végkielégítés a munkavállalót, ha a munkaviszony a munkáltató felmondása, a munkáltató jogutód nélküli megszűnése vagy az Mt. 63. § (1) bekezdése d) pontja alapján szűnik meg, és kizárja a jogosultak köréből az Mt. 77. § (5) bekezdése azokat a

munkavállalókat, akik munkaviszonya a munkavállaló munkaviszonnyal kapcsolatos magatartása vagy nem egészségi okkal összefüggő képessége folytán szűnt meg. A felperes keresetében az Mt. 77. §-át jelölte meg igénye jogalapjaként, erre alapította szerzett jogát, várományát a végkielégítésre, azt állítva, hogy az esetben gyakorolt felmondás az Mt. 64. § (1) bekezdés b) pontja szerinti felmondás külön jogszabályban meghatározott esete.

- [22] Ezzel a felperesi állítással ellentétben helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a felperes egészségügyi szolgálati jogviszonya nem a felperes által hivatkozott Mt. 64. § (1) bekezdés d) pontja, illetve 65. § (1) bekezdése szerinti felmondással, hanem a Kormányrendelet 1. § (9) bekezdése szerinti azonnali hatályú felmondással szűnt meg. A jogalkotó egy külön jogszabályban önálló azonnali hatályú felmondási okot állapított meg. A Kormányrendeletben rögzített felmondási indok nem sorolható az Mt. 66. §-a (2) bekezdésében meghatározott indokok közé, és a jogviszony felszámolására nem felmondási idő közbeiktatásával, hanem azonnali hatállyal került sor, amennyiben az érintett egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló személy nem vette fel a védőoltást a jogszabályban rögzített és vele a munkáltató által közölt határidőben.
- [23] Mivel a munkaviszony megszüntetésére nem valamely, az Mt. 77. § (1) bekezdésében rögzített módon került sor, az eljáró bíróságoknak nem kellett vizsgálniuk azt, hogy az Mt. 77. § (5) bekezdésében rögzített feltételek fennálltak-e vagy sem, a jogviszony megszüntetésére a munkavállaló munkaviszonnyal kapcsolatos magatartása okából került-e sor vagy sem, és a felperes közrehatott-e ebbe, felróható magatartást tanúsított-e vagy sem. Az Ejszvtv. 13. §-a, illetve a Vhr. 29. §-a csak akkor lenne irányadó az adott esetben, ha a felperes jogosulttá vált volna az Mt. 77. §-a alapján végkielégítésre, ennek hiányában ezen jogszabályi rendelkezések megsértését szintén nem kellett vizsgálni a bíróságoknak.
- [24] A Kormányrendelet 1. § (9) bekezdése egy új, sui generis megszüntetési módot vezetett be, a végkielégítésre jogosító feltételek ezért az adott esetben nem valósultak meg, így a felperes nem vált jogosulttá végkielégítésre, nem volt jogos várománya. Az Alkotmánybíróság tulajdonvédelem területén kialakított gyakorlata összhangban áll az EJEE-ben foglaltakkal és az EJEB ítélezési gyakorlatával. Az EJEB szerint a szociálpolitika megváltoztatása esetén lehetőség van a végkielégítéssel kapcsolatos törvényi vállalások módosítására, és e tekintetben az államot széles mérlegelési jogkör illeti meg, ezért az EJEB tiszteletben tartja a jogalkotó ítéletét, hogy „mi áll a közjó érdekében”.
- [25] Az Alkotmánybíróság több határozatában is kifejtette, hogy a végkielégítéshez való jog nem az Alaptörvény által biztosított jog, ekként a közzszolgálati vagy más jogviszonyokat szabályozó törvényeken alapul, ezért a jogalkotót a végkielégítésben való részesítésre irányuló döntése esetén, annak feltételei meghatározása során széleskörű mérlegelési jog illeti meg, és alkotmányellenesség csak egészen szélsőséges

esetekben állapítható meg. A 3192/2022. (IV. 29.) AB határozatában kifejtette, hogy a végkielégítés a foglalkoztatási jogviszonyok egyedi sajátosságai alapján érvényesíthető követelés, nem közjogi váromány, nem hozható kapcsolatban az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való joggal. [47] Az Alkotmánybíróság ezen megállapítása eleve kizárja a felülvizsgálati érvelésben hivatkozott Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkében szereplő tulajdonvédelem megsértését.

- [26] Mindezekre tekintettel a Kúria azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályi rendelkezéseket, ezért azt a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv. VIII.10.024/2023/4.)

253 Sztrájkban való részvétel önmagában nem értékelhető politikai véleményként. Politikai véleménynyilvánításnak és ezáltal az Ebktv. szerinti védendő tulajdonságnak minősülhet azonban a politikai követeléseket is tartalmazó sztrájkban való részvétel, ha a munkavállaló részéről a sztrájkkövetelésekhez kapcsolódó többlet tevékenység (szervezés stb.) is megvalósul [az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőség biztosításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.) 8. § j) pont, 19. §].

A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás

- [1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes kutató munkakörben 2017. május 1-től 2020. február 15-ig állt határozott idejű közalkalmazotti jogviszonyban az alperes alkalmazásában. 2020. szeptember 14-től a felek – három hónap próbaidő kikötése mellett – határozatlan idejű munkaviszonyt létesítettek, amelynek alapján a felperes egyetemi tanársegéd munkakörben, heti 20 órás részmunkaidőben dolgozott.
- [2] A felperes a perbeli időszakban az egyetem doktorandusz hallgatója is volt.
- [3] A 2020. évi LXXV. törvény módosítása folytán 2020. szeptember 1-től az alperes állami egyetemből alapítványi fenntartású magánegyetemé alakult át, a fenntartóváltás követelményében modellváltás és jogállásváltozás történt. Az egyetem szenátusa az alapítvány kuratóriuma által elfogadott új Szervezeti és Működési Szabályzatot (a továbbiakban: SZMSZ) elutasította, mert álláspontja szerint az sértette az egyetemi autonómiát, ezért augusztus végén feloszlatta önmagát, egyben 2020. szeptember 30-ával a rektori feladatokat ellátó általános rektorhelyettest visszahívta, amelyet követően a kancellár is távozott hivatalából. A szakmát képviselő valamennyi intézetvezető lemondott, a korábbi intézményvezetők irányításával az egyetem hallgatósága az egyetem tulajdonát képező ingatlan 2020. szeptember 1-től blokád alá vette. A hallgatói közösség bejelentette, hogy nem fogadják el a modellváltást, azt illegitimnek tekintik, ezért elfoglalják az egyetem létesítményeit, tanköztársaságot hirdettek.
- [4] 2020. szeptember 9-én az egyetem alkalmazottai sztrájkbizottságot alakítottak, 2020. szeptember 24-én figyelmeztető sztrájkot tartottak és 2020. október

1-jétől sztrájkoltak. A sztrájkban résztvevők sztrájkköveteléseikben azt kérték az alperestől, hogy garantálja az alkotás, az oktatás és az egyetem szabadságát, állítsa vissza a szenátus modellváltás előtti jogköreit, az egyetemi közösség határozassa meg az egyetem belső működését önrendelkező demokratikus úton, a szenátuson keresztül és a vezetőket is az egyetemi közösség választhassa meg. A sztrájk jogszerűségét utóbb a bíróság jogerősen megállapította.

- [5] A munkaszerződés aláírását követően a felperes lett az alperes testületi szervének, az MMT-ra delegáltja. A felperes a sztrájkban és annak szervezésében aktívan részt vett, erről az alperesnek tudomása volt. A felpereshez volt köthető a Sztrájk TV névű facebook csatorna, amelyen beszélgetéseket, előadásokat szerveztek, sajtótájékoztatót tartottak. A felperes a sztrájk alatt is végzett munkát.
- [6] A felperes 2020. október 5-én interjút készített a gazdasági igazgatóval, aki másnap jelezte, hogy az interjú nyilvánosságra hozatalához nem járul hozzá. A felperes a kérést teljesítette, de a felvételt a gazdasági igazgató kérelme ellenére nem semmisítette meg.
- [7] A rektor 2020. november 25-re egyenkénti megbeszélésre hívta a sztrájkolókat, így a felperest is. A felperes a megbeszélésre nem ment el, más oktatókkal együtt előzetesen bejelentette távolmaradását. A megbeszélésen az egyetem név szerint meg nem határozható vezetője kijelentette, hogy a meg nem jelent munkavállalók munkaviszonya megszüntetésre kerül.
- [8] Az alperes 2020. november 25-én kelt, november 30-án postai úton közölt intézkedésével a felperes munkaviszonyát próbaidő alatt, azonnali hatállyal megszüntette.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [9] A felperes a keresetében 2020. november 26. és november 30. közötti időre elmaradt munkabére megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Elsődleges kereseti kérelmében a jogellenesség jogkövetkezményeinek a megállapítását azért kérte, mivel álláspontja szerint a próbaidő kikötése a jóhiszeműség és tisztesség elvébe ütközött. Másodlagos keresetét az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére alapította, állítása szerint munkaviszonyának megszüntetésére politikai vagy más véleménye miatt került sor. Erre figyelemmel a közalkalmazotti jogviszonya helyreállítása mellett 2020. december 1-től elmaradt munkabére, egyéb juttatásai és ezen összegek késedelmi kamata, továbbá 500 000 forint sérelemdíj megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Harmadlagosan az alperes joggal való visszaélésére hivatkozott, amellyel kapcsolatban utalt a sztrájkról szóló 1989. évi VII. törvény (a továbbiakban: Sztrájkvtv.) 6. § (1) bekezdésére és arra, hogy a sztrájk kezdeményezése, illetve a jogszerű sztrájkban való részvétel nem minősül a munkaviszonyból eredő kötelezettség megsértésének, ezért a munkavállalóval szemben hátrányos intézkedés nem tehető. Álláspontja szerint a sztrájkban való részvétele véleménynyilvánításnak minősült.
- [10] Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Visszautasította, hogy az alperes részéről elhangzott volna bármilyen hátrányos

jogkövetkezmenyt kilátásba helyező nyilatkozat. Allította, hogy a felperes munkaviszonyának megszüntetésére munkajogi kötelezettségzegése, etikátlan magatartása miatt került sor, amelynek következtében a felperessel szembeni bizalma megrendült. Nem volt tudomása a munkavállalók politikai meggyőződéséről, a sztrájkban való részvétel miatt senkivel szemben nem alkalmazott hátrányos jogkövetkezmenyt.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [11] A törvényszék ítéletével az alperes jogellenes felmondására tekintettel a felperes munkaviszonyát helyreállította. Kötelezte az alperest 2020. december 1-től 2021. október 8-ig járó 1 064 571 forint munkabér, 84 029 forint cafeteria juttatás és ezen összegek után 2021. május 1-től a kifizetésig számított késedelmi kamata, 2020. november 26-tól november 31-ig terjedő időre 27 107 forint elmaradt munkabér és ezen összeg 2020. december 8-tól számított késedelmi kamata, valamint 500 000 forint sérelemdíj megfizetésére.
- [12] Álláspontja szerint a felperes próbaidő kikötésének jogellenességére alapított elsődleges kereseti kérelme megalapozatlan volt, ugyanakkor a törvényszék a másodlagos, az egyenlő bánásmód megsértését panaszoló érvelésével egyetértett.
- [13] Megállapította, hogy a sztrájkkövetelések az alkotás, az oktatás és az egyetem szabadságának garantálására, a szenátus modellváltás előtti jogköreinek visszaállítására, az egyetemi közösség demokratikus önrendelkezési joga biztosítására irányultak. Az alperes védekezésével szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a sztrájkban való részvétel önmagában véleménynyilvánítást jelent, mivel abban olyan munkavállalók vesznek részt, akik a megfogalmazott követelésekkel egyetértenek. Kiemelte, hogy a felperes a sztrájkban való részvétel mellett, annak aktív szervezője is volt, amelyről az alperes is tudomással bírt. A sztrájkban való részvételtől és a sztrájkkövetelésekből levezethető volt a felperes véleménye az egyetem átalakításával kapcsolatban, amely markáns, identitását meghatározó lényegi tulajdonsága, személyiségének lényegi része, így az az Alaptörvény és a jogszabály által védett. A felperes védett tulajdonsága, politikai vagy más véleménye nem egy adott ügyben fennálló vélemény volt, hanem egy rendszerszintű és általában a tulajdonság lényegiségére felállított tesztnek megfelelő eszmerendszer megnyilvánulása. A felperes védett tulajdonsága tárgyilagosan indokolható és általánosításra, csoportalakításra alkalmas volt.
- [14] A felperes a védett tulajdonságát és a hátrányt valószínűsítette, ezért az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség biztosításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) 19. §-a alapján az alperesnek kellett bizonyítani, hogy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta vagy nem volt okozati összefüggés a védett tulajdonság és a hátrány között. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy nem ismerte a sztrájkolókat, így a felperes véleményét sem az egyetem átalakításával kapcsolatban, mert arról a sztrájkolókat részére végzett bérszámfejtésből és az MMT – amelynek intézete delegálása alapján a felperes is tagja volt – egyetem vezetése felé megfogalmazott állásfoglalásaiból és javaslataiból tudomása volt. A tanúvallomások alátámasztották, hogy az egyetem új vezetői nem a sztrájkot tartották a megfelelő fórumnak a vélemények előadására, amelyet megerősített az a tény is, hogy a sztrájkbizottság és a vezetők között tárgyalásokra nem került sor.
- [15] Az alperes a felperes munkaviszonya megszüntetésével kapcsolatban megjelölt indokokat – így a gazdasági vezetővel történő interjú készítés miatti bizalomvesztést és az átszervezést – nem tudta bizonyítani, ugyanakkor a bizonyítási eljárás adatai alátámasztották a felperes védett tulajdonsága és a hátrány közötti okozati összefüggés fennállását. A felperest azért érte hátrány a többi közalkalmazottnál képest, mert a sztrájkban való részvétele, az abból levezethető véleménye miatt munkaviszonya megszüntetésre került. Az alperes a kereset összezszerűségét nem vitatta, ezért az elsőfokú bíróság az alperest a kereset szerint marasztalta.
- [16] A törvényszék megalapozottnak találta az 500 000 forint sérelemdíj iránti felperesi igényt is, amely körben utalt a jogintézmény kettős, reperatív és pönális jellegére, valamint arra, hogy a felperest politikai vagy más véleménye miatt érte hátrány. Figyelembe vette, hogy a felperes elhelyezkedése más területen jelentősen nehezebb, továbbá értékelte a jogsértés súlyát és annak a sztrájkban résztvevő munkavállalókra és környezetükre gyakorolt hatását is.
- [17] A másodlagos kereseti kérelemnek történő helytadás okán a joggal való visszaélést panaszoló felperesi érvelést nem vizsgálta. Kitért ugyanakkor arra, hogy K. P. tanúvallomása alapján megállapítható, hogy november 25-én valamelyik vezető tett olyan kijelentést, hogy aki nem megy el a megbeszélésre, annak a jogviszonya emiatt megszüntetésre kerül.
- [18] Az alperes fellebbezése alapján eljáró ítéletábrá ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [19] Az ítéletábrá ítéletének indokolásában rögzítette, hogy a fellebbezés az elsőfokú ítéletnek a 2020. november 26-tól 2020. november 30-ig terjedő időre megítélt elmaradt munkabér és késedelmi kamatai vonatkozásában nem tartalmazott jogszabálysértést, ezért e körben a fellebbezés teljes egészében alaptalan volt. Nem volt a másodfokú eljárás tárgya a felperes próbaidő jogellenes kikötésére vonatkozó elsődleges kereseti kérelemnek elutasítása sem.
- [20] A másodfokú bíróság az alperesi fellebbezés alapján elsősorban a megállapított tényállást és levont jogi következtetéseket vizsgálta. Megalapozatlannak ítélte az alperes azon érvelését, mely szerint nem tudott a felperes sztrájkban való részvételéről, mivel annak a felperes nemcsak aktív résztvevője, hanem szervezője is volt, a sztrájk támogatására létrejött Sztrájk TV létrehozásában és működtetésében is mindenki számára egyértelműen részt vett. Értékelte, hogy a felperes Neptun hozzáférése a többi sztrájkoló munkavállalóval együtt megszüntetésre került. Kiemelt jelentőséget tulajdonított az elsőfokú eljárás során a 19. sorszámú jegyzőkönyvben rögzített alperesi törvényes képviselő nyilatkozatának, amely egyértelműen utalt a felperes sztrájkban történő részvételére.
- [21] A bizonyítási eljárás adatai alátámasztották azt is, hogy a munkáltatói jogkört gyakorló vagy más vezető hátrányos jogkövetkezmenyt helyezett

- kilátásba. E körben lényeges bizonyítékként értékelte K. P. egyértelmű tanúvallomását, valamint a kancellár 2020. október 4-i levelét, amelyet a sztrájkbizottság választát burkolt fenyegetésként értékelt.
- [22] Az ítélet tábla álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az alperes a sztrájkban való részvétel miatt szüntette meg a felperes munkaviszonyát. E körben értékelt az alperes ellenkérelmét, amelynek hivatkozása szerint a felperes munkajogi kötelezettségét szegte meg, amikor a 2020. november 25-ére összehívott munkaértekezleten nem jelent meg, holott az munkaköri feladatai közé tartozott. Lényegesnek ítélte, hogy a felperes ebben az időszakban sztrájkolt, vagyis a munkavégzési kötelezettségeit jogszerűen függesztette fel, amelyek elmulasztása miatt hátrányos jogkövetkezmény vele szemben nem volt alkalmazható. Az alperes hivatkozásával szemben rámutatott arra, hogy a gazdasági vezető – tanúvallomása szerint – nem jelezte a felettes részére az interjú megtörténtét, a felvétellel kapcsolatban a vezetői a későbbiek során sem kérdezték, ezért ez a körülmény nem lehetett a felmondás indoka.
- [23] A másodfokú bíróság a fellebbezési érveléssel szemben kifejtette, hogy a próbaidő alatti munkaviszony megszüntetést az Mt. 79. § (1) bekezdés a) pontja alapján ugyan nem kell indokolni, de az Mt. 285. § (3) bekezdése szerint a munkáltató mérlegelési jogkörében hozott döntésével szemben érvényesíthető igény abban az esetben, ha a munkáltató a döntésének kialakítására irányadó szabályokat megsértette. A felperes a perben az egyenlő bánásmód megsértésére hivatkozott, így a felmondásban foglalt felmondási indok nélkül is vizsgálni kellett, hogy mi volt a jogviszony megszüntetés tényleges indoka.
- [24] Nem tulajdonított jelentőséget annak sem, hogy az eseményekkel összefüggésben kizárólag a felperes munkaviszonyának megszüntetésére került sor. A próbaidő jogintézménye ugyanis lehetőséget biztosít a felek számára, hogy annak időtartama alatt a kötelemből könnyen szabaduljanak, nem próbaidős munkavállalók esetében ugyanakkor ez a lehetőség nem állt fenn az alperesnek.
- [25] A harmadlagos kereseti kérelem kapcsán a másodfokú bíróság utalt arra, hogy amennyiben a munkáltató a sztrájkban való részvétel miatt szünteti meg a munkavállaló munkaviszonyát, az nem joggal való visszaélésnek minősül, hanem egyértelműen jogszabályba ütköző intézkedést jelent. Mindez következik az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdéséből, továbbá a Sztrájk tv. 1. § (2) bekezdéséből, továbbá 6. § (1) bekezdéséből és a munkáltató intézkedése ellentétes az Mt. 6. § (2) bekezdésében foglalt jóhiszemű joggyakorlás és együttműködési kötelezettség követelményével. A sztrájkjog miatti munkaviszony megszüntetés egyértelműen sérti a munkavállaló sztrájkhoz való jogát.
- [26] A másodfokú bíróság az egyenlő bánásmód megsértésének körében a védett tulajdonság, politikai, vagy más vélemény fennállását vizsgálta. Álláspontja szerint az alperes helytállóan állította, hogy a sztrájk a véleménynyilvánítás egy formája, azonban arra alaptalanul hivatkozott, hogy a felperes véleménye nem volt megállapítható. Megállapította, hogy az egyetemi oktatók sztrájkja atipikus sztrájk volt, mert ténylegesen megtartották az órákat és éppen azt kifogásolták, hogy az alperes a Neptun hozzáféréseket megakadályozta. Ezentúl a sztrájkköveteléseknek csak egy része volt munkajogi tárgyú, ezentúl jelentős részben az egyetemi autonómia biztosítását és az oktatás szabadságát irányozták elő. Az alperes a sztrájkolók munkajogi tárgyú követeléseit, így a béremelést és a munkarendet teljesíteni is kívánta, a további követelések teljesítésére azonban nem volt hatásköre. A sztrájkolók a sztrájkköveteléseket először a kormánynak nyújtották be, de az államtitkár tájékoztatása szerint azok a munkáltató hatáskörébe tartoztak.
- [27] Mindezekre figyelemmel a felperes által támogatott sztrájkot, az abban történő részvételt is politikai véleménynyilvánításnak deklarálta. Kiemelte azt is, hogy a felperes egyetemi oktató és egyben doktorandusz hallgató is volt, aki az egyetemi autonómia biztosításáért és az oktatás szabadságáért lépett fel. Mindez olyannyira identitásképző vélemény volt, hogy az alperesi egyetemnél az alperes előadása szerint is valamennyi intézményvezető és jelentős számú oktató lemondott.
- [28] A felperes tehát helyesen jelölte meg a csoportképző ismérvet is, aki nem vett részt a sztrájkban, az a véleményét nem nyilvánította ki, egyébiránt a perbeli esetben akár összehasonlítható csoport nélkül is meg lehetett volna állapítani az egyenlő bánásmód sérelmét. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az alperes nem bizonyította sem a védett tulajdonság és a hátrány közötti okozati összefüggés hiányát, sem azt, hogy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta.
- [29] A másodfokú bíróság egyetértett a sérelemdíjjal kapcsolatos elsőfokú marasztaló rendelkezéssel is, e körben utalt az Alaptörvény XV. cikkére, valamint az Alkotmánybíróság 3206/2014. (VII. 21.) AB határozatra. Az egyenlő bánásmód megsértése és a jogszerű sztrájkban résztvevő munkavállaló elbocsajtása a sztrájkban felvállalt véleménye miatt súlyos jogsértésnek tekinthető, amely önmagában indokolta a sérelemdíj megállapítását.
- A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem**
- [30] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat meghozatalára történő utasítását, másodlagosan az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a felperes keresetének elutasítását kérte.
- [31] Az alperes álláspontja szerint a jogerős ítélet az Ebktv. 8. § j) pontjába, valamint a Pp. 279. §-ába ütközően jogszabálysértő.
- [32] Az alperes álláspontja szerint a felperes sztrájkban való részvétele nem minősül az Ebktv. 8. § j) pontjában meghatározott véleménynek, mert a jogszabályi rendelkezés a véleményt tekinti védett tulajdonságnak és nem annak megnyilvánulási formáját. Az Ebktv. szerint a vélemény, mint a véleménynyilvánítás tartalma védendő, nem pedig maga a megnyilvánulási forma, amely variálható. Az ítélet tábla megalapozatlanul állapította meg, hogy aki nem vett részt a sztrájkban, az a fontos társadalmi kérdésekben való hovatartozását nem nyilvánította

- ki. A részvételből, vagy annak hiányából nem vonható le következtetés a sztrájkjal való egyetértésre. Mindebből az következik, hogy a felperes sztrájkban való részvétele nem integráns része a személyiségének, mert az tetszőlegesen megváltoztatható. Ennek azért van jelentősége, mert annak ellenére, hogy a felperes az eljárás során egyszer sem adta elő, hogy mi lett volna a markáns véleménye, amely az Ebktv. szerint védett tulajdonság lehetne, az eljárás bíróságok ennek tulajdonítottak jelentőséget és ezért állapították meg az alperes jogsértését.
- [33] Az, hogy a felperes előadta a sztrájkköveteléseket, nem jelenti egyúttal azt is, hogy kifejtette volna saját véleményét. Ez a vélemény nem tükröződik a Sztrájk TV csatolt műsorai alapján sem, és a felperes által hivatkozott állásfoglalásokból sem következik. A vélemény megjelölése nélkül nem lehet védett tulajdonságról beszélni, ezért az Ebktv. 8. § j) pontja nem sérült.
- [34] Az alperes a 3206/2014. (VII. 21.) AB határozatra, valamint a 42/2012. (XII. 20.) AB határozatra utalva kifejtette, hogy a sztrájkban való részvétel önmagában nem egy tulajdonság, hanem egy tanúsított magatartás. Egy vita, konfliktusos magatartás, szembenállás alapulhat véleményen, de ettől még a sztrájkban való részvétel csak egy magatartás lesz és nem tulajdonság, nem a vélemény maga. Egy magatartás pedig nem minősülhet tulajdonságnak, a perbeli esetben védett tulajdonságnak.
- [35] Az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatos munkaügyi bírósági gyakorlat kapcsán a Kúria joggyakorlat-elemző csoport véleménye megállapítja, hogy a munkavállaló személyiségén kívüli körülménynek minősül a munkavállaló egyéni magatartása, a munkáltatóval fennálló ellentéte, illetve a szervezethez tartozás nem minősül tulajdonságnak. Ebből az következik, hogy a felperes sztrájkban való pusztán részvétele nem jelenti, hogy a felperes ezen véleménykifejtése elérné a védett tulajdonságnak minősítés szintjét, mert a részvételből még nem rajzolódik ki a felperes saját, személyes, önálló véleménye.
- [36] A sztrájkban való részvétel, mint forma és a felperes konkrét és saját véleménye, mint tartalom közötti kapcsolat közvetett, több lépcsős, a védett tulajdonságnak azonban egyértelműen kellene fennállnia, amelyről a perbeli esetben nincs szó. A másodfokú bíróság által feltétel nélkül elfogadott felperesi vélemény nem a felpereshez, hanem a sztrájkolók közösségéhez kapcsolható.
- [37] A felperes munkaviszonyának megszüntetésére nem a sztrájkban történő részvétele miatt került sor. A felperes próbaidejét töltötte az alperesnél, amely alatt a munkáltató indoklás nélkül bármikor dönthetett úgy, hogy a munkaviszonyát megszünteti.
- [39] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [42] A felülvizsgálati kérelem a következők szerint nem megalapozott.
- [43] A Kúria a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között, az ott megjelölt jogszabályok, és erre alapított jogi érvelés keretei között vizsgálta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát.
- [44] A nem vitatott tényállás alapján az alperes a felperes munkaviszonyát a próbaidő fennállása alatt, indokolás nélkül szüntette meg. Az eljárás bíróságok a felperes másodlagos kereseti kérelme alapján azt vizsgálták, hogy a munkáltatói intézkedésre a felperes politikai véleménynyilvánításának minősülő magatartása – a sztrájkban való részvétele, az ott tanúsított aktív magatartása – miatt, vagyis az Ebktv. 8. § j) pontjába ütközően került-e sor, avagy – harmadlagos kereseti kérelme alapján – a munkaviszony megszüntetését a Sztrájkvtv. és az Mt. 6. § (2) bekezdésében foglalt alapelv megsértésének eredményeképp, joggal való visszaélés eredményezte.
- [45] Az alperes a jogerős ítéletnek az [52] bekezdésében foglalt jogellenességet megállapító érvelését a felülvizsgálati kérelmében nem támadta, így az a megállapítás, miszerint a sztrájkjog gyakorlása miatti munkaviszony megszüntetés jogellenes, a felülvizsgálati eljárás tárgyát nem képezte. Ugyanakkor a felperes munkaviszonyának helyreállítását az Mt. 83. § (1) bekezdés a) pontja alapján csak a hátrányos megkülönböztetés megállapítása eredményezhette, ezért a Kúria a felülvizsgálati eljárás során elsődlegesen az alperes Ebktv. 8. § j) pontjával összefüggésben kifejtett álláspontját vizsgálta.
- [46] A felperes a másodlagos keresetét munkáltatói diszkriminációra alapította és azt állította, hogy az alperes a sztrájkkövetelésekben megfogalmazott politikai véleménye miatt hátrányosan megkülönböztette, ezért munkaviszonya helyreállítását kérte.
- [47] Az alperes az elsődleges felülvizsgálati érvelését az Ebktv. 8. § j) pontjára alapította és azt állította, hogy a felperes sztrájkban történő részvétele önmagában nem jelent véleménynyilvánítást, így nem minősül az Ebktv. 8. § j) pontja szerint védendő tulajdonságnak.
- [48] A Kúriának a felülvizsgálati érvelés alapján abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a sztrájkban történő részvétel önmagában minősülhet-e az Ebktv. 8. § j) pontja szerinti olyan véleménynek, amely a személyiséget meghatározó védendő tulajdonságnak minősül, amely körben a sztrájkban megfogalmazott követeléseknek és a hátránnyal érintett munkavállaló magatartásának is kiemelkedő jelentősége van.
- [49] A másodfokú bíróság ítéletének indokolásában helytállóan állapította meg, hogy a munkavállalók által folytatott perbeli sztrájkban megfogalmazott követelések alapvetően nem az alperesnél fennállt munkaviszonyt és annak tartalmát érintették, hanem tágabb körű, az egyetemi autonómiáját, a modellváltás előtti állapot visszaállítását, az oktatás szabadságát megfogalmazó célokat tartalmaztak. Ennek alapján a követelések nem csupán a foglalkoztatás körülményeire vonatkoztak, hanem egy tágabb, a jogalkotással szemben álló politikai véleményt jelenítettek meg.
- [50] Az alperes helytálló érvelése szerint ugyanakkor önmagában a sztrájkban való részvétel nem jelentette azt, hogy az abban megfogalmazott valamennyi követeléssel a résztvevő munkavállaló egyetért, ezért nem mellőzhető annak vizsgálata, hogy az adott esetben a felperes közreműködése milyen mértékű volt, annak csupán résztvevője, avagy aktív

- szervezője volt. A perben rendelkezésre álló adatok szerint a felperes tanúsított tevékenysége a résztvevők általános magatartásán túlmutató aktivitást mutatott. A perbeli adatok egyértelműen igazolták, hogy a felperes a Sztrájk TV szervezésével, ennek keretében interjúk készítésével és egyéb szervező tevékenységgel irányító szerepet töltött be a sztrájkban, amely túlmutat önmagában annak deklarálásán, hogy a sztrájkolókhoz csatlakozott. A felperes többletmagatartása, aktivitása a munkáltató számára egyértelművé tette, hogy az abban foglalt minden egyes követeléssel egyetért, vagyis nemcsak a munkajogi tárgyú, hanem politikai jellegű követeléseivel is. A felperes aktív magatartása és a sztrájkköveteléshez kapcsolódó egyértelmű aktivitása megalapozta annak megállapíthatóságát, hogy a felperes olyan politikai véleménnyel rendelkezett, amely a személyiségét meghatározó, védendő tulajdonságnak minősül.
- [51] A fentiekre figyelemmel a jogerős ítélet jogszabálysértés nélkül állapította meg, hogy a felperes aktív, tevékeny részvétele a politikai követeléseket is tartalmazó sztrájkban politikai véleménynyilvánításnak, ezáltal védendő tulajdonságnak minősült, így a felperes a perben az okozott hátrányt, a munkaviszonya megszüntetését, valamint védendő tulajdonságát valószínűsítette.
- [52] Az Ebktv. 19. §-a alapján ezért a perben az alperesnek a védendő tulajdonság és a munkaviszony megszüntetésével okozott hátrány közötti okozati összefüggés hiányát, avagy azt kellett volna igazolnia, hogy az adott esetben nem történt diszkrimináció (4/2017. (XI. 28.) KMK vélemény 1. pont). E kimentéses bizonyításnak az alperes nem tudott eleget tenni, így a Pp. 265. § (1) bekezdésébe foglalt bizonyítási érdek szabálya szerint a bizonyítás elmaradásának vagy sikertelenségének következményeit viselni köteles.
- [53] A felperesnek a perben a védendő tulajdonsága és az okozott hátrány valószínűsítése mellett csupán állítani kellett az okozati összefüggés fennállását, azonban a felperes – a bizonyítási érdekét meghaladóan – e körben kifejezetten hivatkozott arra, hogy a munkáltatói intézkedés indokát a 2020. november 25-én tartott megbeszélésen elhangzottak is igazolják
- [54] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében másodlagosan e felperesi állítás körében, a Pp. 279. §-ának megsértésére, a bizonyítékok okszerűtlen, iratellenes értékelésére hivatkozott.
- [55] A mérlegelési szabadság a felülvizsgálati eljárásban korlátozott. A Kúria a bizonyítékok felülmérlegelésére, a tényállás megváltoztatására kivételesen abban az esetben jogosult, ha a felülvizsgálni kért határozat iratellenes vagy kirívóan okszerűtlen, logikátlan, ellentmondásos megállapításokat tartalmaz (BH 2012.179.). Önmagában tehát a bizonyítékok mérlegelésének a kérelmezőre sérelmes eredménye nem lehet a felülvizsgálati kérelem alapja. Akkor sincs lehetőség a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna, kizárólag az minősíthető kirívóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni (BH 2013.119.II.).
- [56] Az ítéletábra a jogerős ítéletében a fenyegetés körében helytállóan vonta értékelési körébe a kancellár 2020. október 4-én, az ellenkérelem mellékleteként csatolt levelét, amely 2020. október 7-ig adott határidőt a sztrájk befejezésére és a tárgyalások megkezdésére. K. P. tanúvallomása az alperes érvelésével szemben alátámasztotta, hogy november 25-én valamely vezető részéről elhangzott egy kijelentés arra nézve, hogy aki a november 25-i találkozón nem vett részt, annak megszüntetik a jogviszonyát. A tanúvallomás valóságát alátámasztja az a tény is, hogy még aznap, így a felperes részvétele nélkül megtartott ezen munkaértekezlet napján az alperes megszüntette a felperes munkaviszonyát. Ebből következően nem annak volt jelentősége, hogy konkrétan K. P. tanúvallomásában szereplő kijelentést ki tette, az a munkáltató jogkör gyakorlójától vagy más vezetőtől származott-e, hanem elsődlegesen annak, hogy a valamely vezető részéről elhangzott kijelentésnek megfelelően a felperes munkaviszonyát azonnal meghozott intézkedéssel még aznap megszüntették.
- [57] A speciális bizonyítási szabályok alapján tehát az alperes sikerrel nem bizonyította, hogy a felperes védett tulajdonsága és a hátrány, vagyis munkaviszonyának megszüntetése között nem áll fenn okozati összefüggés, a kimentésre irányuló bizonyítás nem vezetett eredményre, így a felperes másodlagos keresetének helytadó jogerős ítélet nem volt jogszabálysértő.
- [58] A fentiekre tekintettel az eljárás bíróságok a rendelkezésre álló bizonyítékokat okszerűen, ellentmondásoktól mentesen értékelték, annak felülbírálatára az alperesi érvelés alapján nem volt lehetőség.
- [59] A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a az indokolás részbeni módosításával a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv. VIII.10.120/2022/4.)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

254 Tárgyi eszköz selejtezésére csak akkor kerülhet sor, ha az feleslegessé, rendeltetésszerű használatra alkalmatlanná vált. A tárgyi eszköz egy részét, annak alkotórészét részleges selejtezéssel nem lehet a könyvekből kivezetni, miután azok egyedileg nincsenek nyilvántartva [2000. évi C. törvény (Sztv.) 15. § (3) bek., 16. § (1) bek., 47. § (1), (7) bek., 52. §, 53. § 54. §, 55. §, 56. §, 26. § (1) bek.]

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az elsőfokú adóhatóság a 2013. január 1. és 2013. december 31. közötti időszakra vonatkozóan valamennyi adóra és költségvetési támogatásra kiterjedően bevallások utólagos vizsgálatát végezte a felperesnél. A megállapított adójogi tényállások egyike szerint a felperes 6, részben saját, részben bérelt ingatlanban lévő üzletén végzett felújítást, illetve átalakítást. A felperes a munkák költségeit az üzletek újra nyitásakor ráaktiválta az ingatlan nyilvántartott bruttó értékére. Az üzlet megnyitása és a ráaktiválás előtt azonban műszakilag meghatározott százalékos mértékben az ingatlanok korábbi bruttó értékét és az arra jutó értékcsökkenést kivezette a könyveiből és az egyedi nyilvántartásból is; az ingatlanok meghatározott százaléku könyv szerinti értékét (a bruttó bekerülési értéket és az arra jutó értékcsökkenést) selejtezés címén könyvelte.
- [2] Az ellenőrzés adatai alapján az elsőfokú adóhatóság áfa, szja, egészségügyi és rehabilitációs hozzájárulás adónemekben összesen 12 877 000 forint adóhiánynak minősülő adókülönbözetet állapított meg, adóbírságot szabott ki és késedelmi pótlékot számított fel. A következő évre tovább vihető veszteség összegét 100 223 479 000 forintban állapította meg. Az indokolás 4) pontja szerint a felperes helytelenül járt el felújításokhoz, átépítésekhez kapcsolódó értékcsökkenés és aktiválás alkalmazása során. A számvitelről szóló 2000. évi C. tv. (a továbbiakban: Sztv.) 47.§ (1) és (6) bekezdései alapján a felperes által selejtezési költségként ilyen címen könyvelt tételek nem fogadhatóak el a felperes 2013. évi ráfordításaiként. Az átalakítás költségeit ugyanis az eredeti bruttó értékre kell ráaktiválni, a kivezetett bruttó értékekre pedig továbbra is a megkezdett értékcsökkenési leírás számolható el. Hivatkozott továbbá az adózás előtti eredmény meghatározása kapcsán a társasági és osztalék adóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tao. tv.) 7. § (1) bekezdés *d*) pontjára, a 8. § (1) bekezdés *b*) pontjára, a 2. számú melléklet szerint elszámolható értékcsökkenés mértékekre is. A helytelen ingatlan selejtezés miatt a felperes 2013. évi adózás előtti eredményét 84 230 000 forinttal megnövelte és 5 065 000 forinttal csökkentette, a 2013. évi társasági adó alapját 5 065 000 forinttal megnövelte és 3 067 000 forinttal csökkentette.
- [3] Alperes a 2187919297 számú határozatával helybenhagyta az elsőfokú döntést. Indokolásában kitért arra, hogy az épület-felújítás során kiserelt

részeket (villanyvezeték, csövek stb.) nem lehet az ingatlan bekerülési értékéből kivezetni selejtezés címén. Helyesen eljárva a felújítás költségeit rá kellett volna aktiválni az ingatlanra, és amennyiben ezt követően az ingatlan könyv szerinti értéke jelentősen meghaladja a piaci értéket, akkor terven felüli értékcsökkenést kell elszámolni rá.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes keresetében az alperesi határozat megváltoztatását és a felperes adózás előtti eredménye 84 230 000 forinttal történő növelésének mellőzését kérte. Előadta, hogy a munkák során kibontott, lecsérélt eszközöket és elemeket leselejtezte, hasznosítás nélkül elszállította, mivel ezen tárgyi eszközök használhatósága teljes mértékben megszűnt. Az alperes nem megfelelően értelmezte a részleges selejtezés intézményét, az súlyosan sérti az Sztv. szerinti valóság elvét, torz képet mutat a felperes vagyoni helyzetéről. Az Sztv. 53.§ (1) és (2) bekezdései értelmében a tárgyi eszköz kivezetésére nem kizárólag megsemmisülés miatt kerülhet sor, hanem akkor is, ha az használhatatlanná vált és nem szolgálja a gazdasági tevékenységet. Álláspontja szerint csak az Sztv. és a Tao.tv. rendelkezéseinek együttes értelmezése felel meg az Alaptörvény 28. cikkének, a részleges selejtezés intézménye csak így vizsgálható. Hivatkozott a 43/2003. számviteli kérdésre, valamint a későbbiekben csatolta a Moneta Könyvvizsgáló és Adótanácsadó Kft. által közjegyzői nemperes eljárásban készített szakvéleményt.
- [6] Az elsőfokú bíróság 8.K.27.066/2019/4. számú ítéletével a keresetet elutasította.
- [7] Felülvizsgálati kérelem folytán a Kúria a Kfv.I.35.508/2019/10. számú végzésével az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, egyúttal az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A felülvizsgálati döntés kifejtette, hogy a felperes által beszerzett nemperes eljárásban kirendelt szakértőtől származó szakvélemény, jóllehet az nem felel meg a régi Pp. 183/A. §-ában foglalt követelményeknek és azt a felperes maga is magánszakértői véleményként kérte figyelembe venni, azonban a kialakult joggyakorlatra, valamint a jogalkotás későbbi folyamataira tekintettel a r.Pp. hatálya alatt sem rekeszthető ki a bizonyítékok sorából. Az új eljárásra nézve a Kúria előírta, hogy az elsőfokú bíróságnak teljesítenie kell kitanítási és tájékoztatási kötelezettségét, ennek keretében nyilatkoznatni kell a felperest, hogy az alkalmazott selejtezési módszer vagy más relevánsnak minősülő számviteli kérdés tekintetében kéri-e az igazságügyi könyvszakértő bevonását és ezt követően lesz abban a helyzetben, hogy dönthessen a kereseti kérelemről.
- ### Az elsőfokú ítélet
- [8] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban lényegesnek tartotta annak tisztázását, hogy számvitelileg mit jelent a selejtezés, alkalmazható-e a felperes által folytatott tevékenységre, számviteli

- alapelvek szerint van-e jogszerűen lehetőség részleges selejtezésre, amennyiben igen, úgy milyen feltételek mellett történhet az meg, figyelemmel arra is, hogy az ingatlanokból kibontott részek – az ingatlanok alkotóelemei – a felperes könyveiben önálló tárgyi eszközként nem szerepelnek. Igazságügyi könyvszakértői véleményt szerzett be, és a könyvszakértői véleményre alapozva helyt adott a felperes keresetének és az alperes 2187919297 számú határozatát az elsőfokú határozatra is kiterjedően hatályon kívül helyezte és az elsőfokú hatóságot új eljárásra kötelezte.
- [9] Elismerte, hogy az Sztv. nem tartalmazza a selejtezés fogalmát és a selejtezésre mint számvitelileg értékelhető fogalomra más jogszabály sem tartalmaz rendelkezést. Nem értett egyet azzal az alperesi állásponttal, hogy a jogvita tárgya pusztán jogkérdés, álláspontja szerint az általa felvetett kérdések, szempontok, szakértői kompetenciába tartozó szakkérdésnek minősülnek.
- [10] Ítéletében részletezte a szakértő válaszait, elfogadta és egyetértett a szakértőnek azzal a megállapításával, hogy az Sztv. a selejtezést, ebből következően a részleges selejtezést sem említi, erre vonatkozóan semmiféle előírást nem tartalmaz, ebből következően a részleges selejtezés nem tiltott. Hangsúlyozta, hogy a felperes üzletein, épületein végzett átalakításra alkalmazható a selejtezés, hiszen a bontás során számvitelileg nyilvántartott tárgyi eszközök „semmisülnek meg”, a felperes ezeket a tárgyi eszközöket a kereskedelmi tevékenységéhez tovább már nem tudja használni. Nem vitatta, hogy a szakértő a selejtezést a tárgyi eszközökre vonatkoztatta, de nem fogadta el az alperes azon érvelését, hogy az ingatlanokból kibontott részek az ingatlanok alkotóelemeiként nem minősülnek önálló tárgyi eszközöknek.
- [11] Elfogadta azt a szakértői érvelést, hogy a felperes hiába szándékozna az épületet és annak egyéb részeit, elemeit külön tárgyi eszközként aktiválni és nyilvántartani, ha annak beszerzése során nem álltak rendelkezésére az épületrészek, épületelemek bekerülési értékéi. Nézete szerint a szakvélemény 14–15. oldalain táblázatokban konkrét leltári számokra való hivatkozással bemutatta a szakértő azokat az önállóan nyilvántartott tárgyi eszközöket, amelyek selejtezésre kerültek és amelyekre vonatkozó adatokat a felperes számviteli nyilvántartásaiból – a tárgyi eszközök egyedi nyilvántartó kártonjaiból, valamint a selejtezés főkönyvi tételeiből – eredeztette.
- [12] Elvetette azt az alperesi érvelést, hogy a selejtezés azért megvalósíthatatlan, mert a felperes nem önállóan nyilvántartott tárgyi eszközöket selejtezett. Ezzel szemben a szakértő alapszakvéleményének 14–15. oldalán található táblázatokban foglaltakat tekintette irányadónak. Ezen túlmenően vizsgálódása körébe vonta a közjegyző által kirendelt szakértőnek, a MONETA Könyvvizsgáló és Adótanácsadó Kft.-nek a szakvéleményében foglaltakat is. Hangsúlyozta, hogy ez a szakvélemény több ponton is alátámasztotta a kirendelt szakértő szakvéleményében szereplő megállapításokat.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [16] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Elsődlegesen a jogszabálysértő ítélet hatályon kívül helyezése, új határozat meghozatala és a felperes keresetének elutasítása érdekében, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezése mellett az ügyben eljáró elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását indítványozta. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete az r.Pp. 206. § (1), 221. § (1), 339. § (1) bekezdésébe ütközik. Az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségét súlyosan megsértette, a jogerős ítéletben a bizonyítékok, tények rögzítése és értékelése oly mértékben hiányos és téves alapokon nyugvó, amely önmagában a döntés megalapozatlanságát eredményezi. Előadta, hogy az elsőfokú bíróság kirívóan okszerűtlenül értékelte a rendelkezésre álló releváns bizonyítékokat, márpedig a Kúria számos iránymutató döntésében már rögzítette, hogy ez olyan súlyú jogszabálysértés, amely az ítélet hatályon kívül helyezését vonja maga után. Kifogásolta, hogy a jogerős ítélet indokolása kizárólag a perben kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleményét és annak kiegészítését, továbbá a felperes kérelmére közjegyző által beszerzett szakvéleményt és a felperes által csatolt magánszakvéleményt részletezi, de nem tartalmazza az alkalmazandó jogszabályok összevetését a megállapított tényállással és hiányzik belőle az alkalmazandó jogszabályok értelmezésével kapcsolatos bírósági levezetés. Önmagában a szakértői vélemény ismertetése nem jelenti az indokolási kötelezettség teljesítését és azt nem is pótolja. Egyebekben vitatta a szakértői véleményben foglaltakat és annak ellentmondásosságára, hiányosságaira mutatott rá. Bár elismerte, hogy az Sztv. nem tartalmazza a selejtezés fogalmát, de azzal érvelt, hogy az Sztv. egyértelmű szabályokat, elveket, célokat fogalmaz meg, melyek eléréséhez, megvalósításához biztosítja a megfelelő „eszközt.” A felperes az ellenőrzéssel érintett időszakra vonatkozó beszámolóját az Sztv. előírásai alapján készítette, így a számviteli eljárását az Sztv. rendelkezései alapján kell megítélni. Márpedig a felperes vizsgált időszaki eljárása nem felelt meg az Sztv. előírásainak. Téves az a bírósági kiindulási álláspont, hogy amit az Sztv. nem tilt, azt megengedi. Az Sztv. 14. § (1) bekezdése szerint a beszámoló elkészítésekor és a könyvvezetés során a 15. és 16. §-ban meghatározott alapelveket kell érvényesíteni. A beszámolóra vonatkozó részletes előírások, továbbá a számviteli alapelvek érvényesítése a biztosíték arra, hogy a beszámolóban a gazdálkodó megbízható és valós képet adjon vagyoni, pénzügyi helyzetéről, jövedelmének alakulásáról. Az alperes eljárása során az Sztv. alapvető rendelkezései mellett az Sztv. 57. § (1) bekezdését alkalmazta eljárása során, melynek értelmében a befektetett eszközöket a 47–51. § szerinti bekerülési értéken kell értékelni, csökkentve azt az 52–56. § szerint alkalmazott leírásokkal, növelve azt a (2) bekezdés szerinti visszairás összegével. Mindezekből egyértelműen az következik, hogy nem lehet a tárgyi eszköz részben selejtezni. Nem történik tárgyi eszköz selejtezés és tárgyi eszköz kivétel, ha a tárgyi eszközöknek csak egy részét cserélik ki felújítás címén, attól még megmarad a tárgyi eszköz, vagyis a bekerülési érték utólagos csökkentésére ilyenkor az Sztv. nem ad lehetőséget. A felperes azzal, hogy a műszaki

tartalom alapján egy tárgyi eszköznek tekintette az épületet, azonban annak egyes, az ingatlantól számvitelileg nem elválasztható szerkezeti elemeit a tárgyi eszköztől, mint egésztől történő elkülönítéssel kivezette nyilvántartásaiból az egyedi értékelés számvitel alapelvét sértette meg. Az ingatlanból kibontott részek nem voltak önálló tárgyi eszközök, azokat a felperes nem tudta számvitelileg külön választani az ingatlantól, mint tárgyi eszköztől. Rámutatott arra is, hogy a felperes a kibontott részeket nem tartotta külön számvitelileg nyilván, ezek nem önálló tárgyi eszköznek minősülő részek voltak, az Sztv. 47. § (1) és (7) bekezdése alapján nem is lehetnek önálló tárgyi eszközként nyilvántartva a felperes könyveiben. Tévesen állította a szakértő azt is, hogy az Sztv. választási lehetőséget biztosítana, a részleges selejtezést és a részleges selejtezési eljárást ugyanis az Sztv. nem ismeri. Értelmezhetetlen a szakértő tárgyi eszköz „megbontására” való hivatkozása. A felperes esetében ugyanis a tárgyi eszköz egy körül határolható ingatlan, az ingatlanok alkotórészeit selejtezés címén utólag nem tudja megbontani. Mivel az épület, illetve az idegen ingatlanon végzett beruházás az üzembehelyezéskor egy összegben került aktiválásra, ebből a részben kisserelt, lecserélt részek (vezetékek, épületgépészeti berendezések) bekerülési értékét számvitelileg nem lehet önállóan értelmezni, így az értékük sem volt kivezethető. Az alperes szerint az elsőfokú adóhatóság helytállóan járt el akkor, amikor a terven felüli értékcsökkenés elszámolásának előírásai alapján tette meg megállapításait. Terven felüli értékcsökkenés elszámolása nem feltétlenül jelenti a tárgyi eszköz kivezetését a könyvekből, arra akkor kerülhet sor, ha a tárgyi eszköz ténylegesen kikerül használatból, értékesítés, selejtezés, készletté való átminősítés miatt. Ilyen azonban a felperesnél nem történt, az ingatlan mint tárgyi eszköz nem került selejtezésre. Helyes eljárás az lett volna, ha a felújítás költségeit ráaktiválják az ingatlanra és amennyiben ezt követően az ingatlan könyv szerinti értéke tartósan és jelentősen meghaladná a piaci értéket, akkor terven felüli értékcsökkenést lehet elszámolni (a bruttó érték módosítása nélkül).

A Kúria döntése és jogi indokai

- [27] Az alperes felülvizsgálati kérelme alapos. A Kúria hangsúlyozza, hogy a korábbi ítélet hatályon kívül helyezésére azért került sor, mert az elsőfokú bíróság megszegte a bizonyításra vonatkozó kioktatási, kitanítási kötelezettségét, illetve ítéletében nem értékelt, nem vette figyelembe a felperes által benyújtott bizonyítéknak minősülő szakvéleményt. Ezt olyan súlyú eljárási hibának tekintette, amely szükségessé tette az eljárás megismétlését. Helytállóan rögzítette az alperes 9. sorszámu beadványában azt, hogy a kúriai végzésből nem következik szakértő bevonásának szükségessége, a Kúria alapvetően eljárásjogi hiba miatt döntött az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezéséről. Az új eljárásra vonatkozó iránymutatásában nem foglalt állást szakértő bevonásának indokoltságáról, a szakértői bizonyítás bevezetését a felperesi bizonyítási indítványok ismeretében az elsőfokú bíróság megítélésére bízta. Arra is helyesen utalt az alperes, hogy a perben

vitatott kérdés megítélése nem igényel szakértői kompetenciát. Annak eldöntése ugyanis, hogy a felperes által végzett részleges selejtezés a számviteli törvény előírásainak megfelel-e, nem szakkérdés, hanem jogkérdés. Ebben a kérdésben a bíróságnak kellett volna állást foglalnia. Téves volt az elsőfokú bíróságnak az a kiindulása, hogy amit az Sztv. nem tilt az lehetséges. Pont fordított a helyzet. Az Sztv. határozza meg a könyvelés legalapvetőbb szabályait, ennek következtében, amit nem szabályoz (nem engedélyez), azt nem lehet alkalmazni. A perben nem az volt a kérdés, hogy az Sztv. által szabályozott megoldást az adózó betartotta-e, mert ez valóban lehet szakkérdés. A perben az volt az eldöntendő kérdés, hogy az Sztv. által nem szabályozott adózói részleges selejtezési megoldás jogszerű-e. Márpedig ennek megválaszolása jogkérdés, mert az Sztv. hatályosulását kell értelmezni. Mindezekre tekintettel a Kúria döntése meghozatalakor mellőzte a szakértői vélemények értékelését, nem tekintette irányadónak az abban kifejtetteket. Az alperes által határozatában hivatkozott számviteli előírások alapján nem lehet más következtetésre jutni, mint hogy egy tárgyi eszközként nyilvántartott ingatlanon végzett, az épület gépészeti berendezéseit érintő beruházás során részleges selejtezés lehetősége nem áll fenn. Nyomatékosítja a Kúria, hogy a felperes beszámolóját az Sztv. hatálya alatt, annak előírásai alapján volt köteles elkészíteni, ekként a selejtezés, részleges selejtezés elbírálásakor is kizárólag az Sztv. előírásai voltak alkalmazhatók. A számviteli törvény valóban nem foglalkozik a selejtezéssel, nem határozza meg annak tartalmát, a törvényben csak az eszköz állományból történő kivezetése szerepel. Az Sztv. 53. § (2) bekezdése szerint amennyiben az immateriális jószág, a tárgyi eszköz, a beruházás rendeltetésének megfelelően nem használható, illetve használhatatlan, megsemmisült vagy hiányzik, azt az immateriális javak, a tárgyi eszközök, a beruházások közül ki kell vezetni. Az Sztv. 69. § (1) bekezdés előírja, hogy a könyvek üzleti év végi zárásához, a beszámoló elkészítéséhez, a mérleg tételeinek alátámasztásához olyan leltárt kell összeállítani és e törvény előírásai szerint megőrizni, amely tételesen, ellenőrizhető módon tartalmazza - az (5) bekezdés figyelembevételével - a vállalkozónak a mérleg fordulónapján meglévő eszközeit és forrásait mennyiségben és értékben. A fentiekből is következik, hogy az Sztv. értékalapon szemléli a tárgyi eszközt, nem pedig műszaki alapon. Ha pl. 100 000 000 forint könyvszerinti értékű ingatlanon 20 000 000 forintos felújítást végez az adózó, nem biztos, hogy annak értéke 120 000 000 forintra változik. Ha viszont az így elújított eszköz piaci értéke tartósan és jelentősen eltér a könyv szerinti értékétől, akkor kell korrekciót elvégezni, ez az Sztv. által szabályozott terven felüli értékcsökkenési leírás alkalmazása. Az Sztv. az eszközök bekerülési értékére vonatkozó szabályait a 47–51. § között állapítja meg úgy, hogy nem nevesít konkrét eszközöket, hanem a vállalkozó saját hatáskörébe rendeli eldönteni, hogy megfelelő-e a törvénynek egy ingatlan esetén mit vesz fel a könyveibe önálló eszközként és így mit tekint egy eszköz bekerülési értéke részeként. Az ingatlanhoz szorosan kapcsolódó vezetékek, épületgépészeti berendezések az Sztv. 47. § (7) bekezdése szerint

részei az ingatlan bekerülési értékének, vagyis az aktíválással önmagának az ingatlanok az értéke lesz. Az épületgépészet körébe tartozó, valamint az épületbe beépített technológiai gép, berendezés meghatározása, elhatárolása a fentiek szerint az Sztv. rendelkezéseiből vezethető le. Az adott gép, berendezés minősítését az dönti el, hogy azt az épület értékében kell-e figyelembe venni, vagy önálló tárgyi eszköznek kell-e tekinteni. Ezt a minősítést a rendeltetésszerű használatba vételkor kell (lehet) elvégezni. Az Sztv. 26. § (1) bekezdése határozza meg, hogy mit kell tárgyi eszközök között kimutatni, ebből a rendelkezéséből következően az épületet aktíválni (a tárgyi eszközök között kimutatni) csak akkor lehet, ha rendeltetésszerűen használatba vették. A rendeltetésszerű használatbavételnek feltétele az építésügyi hatóság által megadott használatbavételi engedély, amelynek pedig feltétele, hogy az épület az építési engedélyben megjelölt rendeltetésének megfelelő és biztonságos használatra alkalmas állapotban legyen, amely jelenti a működéshez, az üzemeltetéshez szükséges infrastruktúrát is. Ebből következően, az épület rendeltetésszerű használatának előfeltételét jelentő, az épületgépészet körébe tartozó gépek és berendezések bekerülési értéke része az épület értékének. Az épület részét képező, épületgépészeti körbe tartozó gépek és berendezések esetében nem értelmezhető elkülönült alkotórészlől, illetve tartozékról beszélni. A tárgyi eszköz biztonságos üzemeltetéséhez, rendeltetésszerű használatához szükséges - a tárgyi eszköz beszerzésével egy időben vagy annak üzembe helyezéséig beszerzett - tartozékok, tartalék alkatrészek beszerzési értéke - függetlenül attól, hogy az a tárgyi eszköz számlázott értékében vagy külön számlában jelenik meg - a tárgyi eszköz bekerülési (beszerzési) értéke részének tekintendő. Így az épület értékében kell figyelembe venni azokat a víz-, villany-, gáz- és csatornázási vezetékeket, a hozzájuk kapcsolódó berendezéseket, felszereléseket, központi fűtési, szellőzési, légfrissítő berendezéseket, vezetékeket stb., amelyek az épület szerkezetébe beépítve az épület használhatóságát és ellátását biztosítják. A minősítésnél tehát nem a gép, a berendezés, a felszerelés megnevezése a lényeges, hanem az, hogy annak beépítése, felszerelése az épület rendeltetésszerű használata érdekében történt-e meg. A leírtak alapján az épületgépészet körébe tartozó gépek és berendezések értékének az épület bekerülési értékétől történő elkülönítése nincs összhangban az Sztv. tárgyi eszközök fogalmával, az eszközök bekerülési értékére, értékelésére vonatkozó tartalmi előírásokkal; a számviteli nyilvántartásokban az épületgépészet nem különíthető el, az az épület része. A perbeli esetben ilyen eszközök részleges selejtezése történt, amelyre az Sztv. nem ad lehetőséget. Hangsúlyozza a Kúria azt is, hogy a felperes sem tartotta külön nyilván ezeket a gépészeti eszközöket, a bérleti szerződésekben sem kerültek az ingatlantól megbontva, megnevezésre és értéket sem társítottak hozzá. A felperes egy tárgyi eszközként tartotta nyilván az ingatlanokat, az azokban szereplő épületgépészeti berendezések utólag nem kezelhetők és selejtezhetők önállóként, hanem kizárólag az ingatlanal együtt, márpedig az ingatlanok mint tárgyi eszközök nem semmisültek meg, azokat

továbbra is rendeltetésüknek megfelelően használgák, tehát selejtezésük fel sem merülhetett. Téves az elsőfokú bíróságnak az az álláspontja, hogy a részleges selejtezés tilalma folytán sérülne az Sztv. 15. § (3) bekezdésében szereplő valóság, 16. § (1) bekezdésében szabályozott egyedi értékelés elve. Épp ellenkezőleg ennek megengedése sértené az említett két alapelv tartalmát. Az Sztv. 15. § (3) bekezdése szerint: „A könyvvitelben rögzített és a beszámolóban szereplő tételeknek a valóságban is megtalálhatónak, bizonyíthatónak, kivülálló által is megállapíthatónak kell lenniük. Értékelésüknek meg kell felelnie az e törvényben előírt értékelési elveknek és az azokhoz kapcsolódó értékelési eljárásoknak (a valóság elve).” A valóság alapelve egyrészt arra utal, hogy a vállalati vagyont, a könyvvitelben, beszámolóban rögzített tételeket megfelelően bizonylatolni kell, másrészt a vagyon értékelésével foglalkozik. Az alapelv második mondata egyértelműen utal a tárgyi eszközök esetén a terven felüli értékcsökkenési leírás alkalmazására, hogy ha az eszköz piaci értéke tartósan és jelentősen eltér a könyv szerinti értékétől (könyv szerinti érték = bekerülési érték – halmozott értékcsökkenés), akkor terven felüli értékcsökkenést kell rá elszámolni. Az egyedi értékelés elve pedig az alperesi álláspontot erősíti, miután kimondja, hogy az eszközöket és a kötelezettségeket a könyvvezetés és a beszámoló elkészítése során egyedileg kell rögzíteni és értékelni (az egyedi értékelés elve). Az eszközök és kötelezettségek egyenkénti rögzítése teremti meg a lehetőséget az egyedi értékeléshez. Az egyedi nyilvántartások teszik lehetővé az egyes – funkciójában és használati módjában különböző – eszközökre különböző mértékű terv szerinti és terven felüli értékcsökkenés elszámolását. Miután tárgyi eszközként az ingatlan szerepel, ennek értékelését kell elvégezni, nem pedig az ahhoz tartozó alkatrészekét. A Kúria álláspontja szerint a részleges selejtezés ilyen formában történő megengedése esetén nem lenne értelmezhető a rendesen elszámolt terv szerinti értékcsökkenési leírás gazdasági tartalma. Hiszen annak lényege éppen az, hogy az eszköz használatával kapcsolatos kopást, avulást ily formában elismeri, az elszámolt terv szerinti értékcsökkenés összege fejezi ki, hogy a tárgyi eszköz valamely része elromlik, elhasználódik. A felperesi módon végrehajtott részleges selejtezés dupla jogcímet teremtene, amire a számviteli törvény nem ad lehetőséget. Ahogy az alperes határozatában kifejtette a terven felüli értékcsökkenési elszámolás az alkalmas eszköz arra, amennyiben az eszköz piaci értéke tartósan és jelentősen alacsonyabb a könyv szerinti értékénél. A Kúria összegző értékelése szerint az elsőfokú bíróság helytelenül értelmezte a Kúria hatályon kívül helyező végzését, a Kúria nem rendelte el szakértő bevezetését a perbe, kizárólag eljárásjogi hiba miatt, a per érdemét nem érintve helyezte hatályon kívül a korábbi döntést. Tévesen ítélte meg az elsőfokú bíróság a perben érintett vita jellegét, jogkérdésben kellett állást foglalni, mely nem igényelte szakértői vélemény beszerzését. A szakértői véleményre alapozott ítélet ebből következően megalapozatlan, helytelen megállapításokat tartalmaz. Jogszerűen hivatkozott az alperes arra, hogy az ítélet az r.Pp. 221. § (1)

bekezdésébe ütközik. A fentiekre figyelemmel a Kúria az r.Pp. 275. § (4) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és a felperes keresetét elutasította.

(Kúria Kfv.I.35.053/2023/7.)

255 Az építésügyi hatóság azon tájékoztatása, miszerint a lakóépület építésének egyszerű bejelentéséről szóló kormányrendelet alapján a bejelentés nem minősül egyszerű bejelentésnek, joghatásánál fogva olyan közigazgatási cselekménynek, egyedi döntésnek minősül, amely ellen közigazgatási per indítható.

Amennyiben a keresetlevél és az igazolási kérelem előterjesztésére nyitva álló határidő egyaránt letelt, a keresetlevél visszautasítására jogszerűen kerül sor, akkor is, ha a támadott egyedi döntésnek nincs jogorvoslati záradéka vagy az e jogorvoslat hiányáról tájékoztat [2017. évi I. törvény (Kp.) 4. §, 48. § (1) bek.; 155/2016. (VI. 13.) Kormányrendelet (Korm. rendelet) 1. §, 2. §, 4. §].

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes 2020. május 18. napján PE/ETDR-EP/5444-1/2020. ügyiratszámom a lakóépület építésének egyszerű bejelentéséről szóló 155/2016. (VI. 13.) Korm.rendelet (a továbbiakban: Korm.rendelet) 2. § (2) bekezdése alapján tájékoztatást bocsátott ki, miszerint a felperes ÉTDR-be feltöltött bejelentése a 2144 Kerepes, Homok dűlő utca 6073/2 helyrajzi számú ingatlanra (a továbbiakban: perbeli ingatlan) vonatkozóan nem minősül egyszerű bejelentésnek az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény szerint, mert az ingatlan a tulajdoni lap alapján nem rendezett, nem belterületi, ezért arra nem lehet építeni. A tájékoztató emellett tartalmazta, hogy az egyszerű bejelentés milyen további hiányosságokban szenved. A tájékoztatóról annak ÉTDR-be történő feltöltése révén a felperes 2020. május 20. napján értesült.
- [2] A felperes 2021. január 25. napján jogi képviselő közreműködésével elektronikus úton terjesztett elő keresetet az alperesi tájékoztatóval szemben, amelyben a közigazgatási cselekmény megsemmisítését kérte.
- [3] Az alperes védiratában a keresetlevél visszautasítását indítványozta, hivatkozva arra, hogy az általa kibocsátott tájékoztató nem minősül közigazgatási cselekménynek, illetőleg a keresetlevél elkésett.

Az elsőfokú bíróság végzése

- [4] Az elsőfokú bíróság 8. sorszámú végzésével a felperes keresetlevelét a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 48. § (1) bekezdés b) és i) pontja alapján visszautasította. A Kp. 4. § (1) bekezdésére hivatkozással kifejtette, hogy az alperes által kibocsátott tájékoztató esetén a közigazgatási tevékenység fogalmi elemei közül „az érintett jogalany jogi helyzetének megváltoztatására irányuló, vagy azt eredményező cselekmény vagy cselekmény elmulasztása” fogalmi elem nem teljesül, annak ellenére, hogy azt közigazgatási szerv a közigazgatási jog által szabályozott körben bocsátotta ki.

- [5] Az alperes által a Korm. rendelet 2. § (2) bekezdése alapján kibocsátott tájékoztató jogi hatás kiváltására nem irányul, nem minősül az ügy érdemében hozott határozatnak vagy az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 112. § (2) bekezdése szerinti önálló jogorvoslattal támadható végzésnek, ezért közigazgatási per tárgya nem lehet.
- [6] Megállapította, hogy a felperes a keresetlevelét a Kp. 39. § (1) bekezdésében írt 30 napos határidőn túl terjesztette elő, mert a tájékoztató levélről 2020. május 20. napján szerzett tudomást, azonban a keresetlevelét 2021. január 25. napján nyújtotta be, ezért a keresetlevelet annak elkésztése miatt is vissza kellett utasítani.

A fellebbezés és az észrevétel

- [7] A felperes a fellebbezésében az elsőfokú végzés hatályon kívül helyezését kérte. Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság a Korm.rendelet 1. § (2) bekezdésében és 4. § (1) bekezdésében foglaltakat tévesen értelmezve jutott arra a következtetésre, hogy a kibocsátott tájékoztató joghatás kiváltására nem alkalmas, ugyanis a hatóság az egyszerű bejelentés megtételét követően számára nyitva álló 8 nap határidőn túl bocsátotta ki tájékoztatóját és az megvonta a jogát az építkezés megkezdésétől.
- [8] Hivatkozott arra is, hogy az elsőfokú bíróságnak a keresetlevél elkésztésére alapított visszautasító döntése is jogsértő, mivel a keresettel támadott alperesi intézkedés egyáltalán nem tartalmazott jogorvoslatra vonatkozó tájékoztatást a benyújtás módjára vagy határidejére vonatkozóan, ennek hiányában a határidő túllépése fel sem merülhetett. Azzal is érvelt, hogy az elsőfokú bíróság ezen álláspontja a bírói út igénybevételének biztosítására vonatkozó alkotmányos jog sérelme miatt az Alaptörvény-ellenesség kérdését is felveti.

A Kúria fellebbezés alapján tett intézkedései és az Alkotmánybíróság határozata

- [9] A Kúria megállapította, hogy a felperes jogorvoslatra történő tájékoztatás hiányára vonatkozó fellebbezési érvelése a tartalma alapján igazolási kérelemnek tekintendő, amelynek elbírálására a Kp. 36. § g) pontja értelmében a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 149–154. §-ai irányadók.
- [10] A felperes a keresetlevelét az alperesi tájékoztatóról való tudomásszerzést követő nyolc hónap elteltével terjesztette ugyan elő, de az igazolási kérelem előterjesztésének határidejére vonatkozó relatíve rövid objektív határidő és a jogorvoslatra vonatkozó tájékoztatás hiánya a Kúria megítélése szerint felveti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében írt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslatihoz való jog sérelmét.
- [11] A Kúria ugyanezen tanácsa – a közigazgatási hatóság téves jogorvoslati tájékoztatása miatt – hasonló aggályt észlelve a Kfv.II.37.113/2020/3. számú építési ügygel összefüggő felülvizsgálati eljárásban 3. sorszámú végzésével a felülvizsgálati eljárást felfüggesztette és kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál a Pp. 151. § (1) bekezdése „... három hónap eltelté után” mondatrészének az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés szerinti

- bíróági eljáráshoz való jog és az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog szabályaival való ütközés miatti Alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés alkalmazásának konkrét ügyben történő kizárását.
- [12] Az Alkotmánybíróság a 2023. február 21. napján kelt III/1334-25/2020. számú határozatával a Pp. 151. § (1) bekezdése „... három hónap eltelte után” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezést elutasította.
- [13] Az Alkotmánybíróság a határozata indokolásában a bírósághoz fordulás jogát, a tisztességes eljáráshoz való alapjog alkotmányos tartalmát és az ügyek ésszerű időn belül való elbírálásának követelményét vizsgálva rámutatott arra, hogy az irányadó joggyakorlat [36/2014. (XII. 18.) AB határozat, 3149/2019. (VI. 29.) AB határozat] figyelembevételével a bírósághoz fordulás joga nem korlátozhatatlan alanyi jog. Nem tekinthető aránytalanak a korlátozás, különösen nem a közigazgatási bíróság előtti eljárások esetén, amelyeket az esetek meghatározott többségében már komoly eljárási garanciákkal lefolytatott közigazgatási eljárás előz meg. Az ügyfelek tehát tudatában vannak annak, hogy ügyük folyamatát figyelemmel kell kísérniük és tipikusan érdekük fűződik az eljárás minél korábbi befejezéséhez.
- [14] Kifejtette, hogy a bírósághoz való fordulás joga és a jogorvoslathoz való jog korlátozása a polgári és a közigazgatási bírósági eljárások esetében szükséges, mert ezáltal biztosítható a tisztességes bírósági eljárás alapjogán keresztül megvalósítható eljárási jogbiztonság, elkerülhetővé válik az eljárások ésszerűtlenül elhúzódó időtartamon belüli megindításának a lehetősége, illetve biztosítható az egyes eljárások ésszerű időben történő befejezésének egyik összetevője.
- [15] Az igazolási kérelem előterjesztésének elvi lehetősége nem értelmezhető a fenti alapjogok korlátozásaként, ugyanis fogalmilag ez nem más eljárási cselekmények határidejének a szűkítését, hanem épp ellenkezőleg, kivételes további lehetőségként a jogorvoslathoz való jog érvényesítésére vonatkozó határidő esetleges meghosszabbítását jelenti. A közigazgatási perek esetében, az előzményi közigazgatási eljárásra tekintettel, a bírósághoz fordulás jogát is magában foglaló tisztességes bírósági eljárás elvének érvényesülésével az olyan határidő sem áll ellentétben, mint amely a Pp. 151. § módosított rendelkezése. Ezért a bírósághoz való fordulás joga és a jogorvoslathoz való jog fentiek szerinti korlátozása az ésszerű időn belül történő elbírálás a tisztességes bírói eljárás alapjogán keresztül megvalósítható eljárási jogbiztonság alkotmányos céljára tekintettel arányos és szükséges mértékű, a Pp. támadott szabálya megfelel az Alaptörvénynek és a Magyarország által vállalt nemzetközi kötelezettségeknek is.
- A Kúria határozata és jogi indokai**
- [16] A felperes fellebbezése – a keresetlevél elkésettsége miatti visszautasítással érintett részében – nem alapos, míg az alperes egyedi döntésének perelhetőségével összefüggésben alapos.
- [17] A Kúria az elsőfokú bíróság végzését a Kp. 112. § (3) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdése szerint a fellebbezés keretei között bírálta felül. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a keresetlevél elkésettségét helytállóan azonosította pergátló akadályként, ugyanakkor az alperes által kibocsátott tájékoztatóval összefüggésben tévesen helyezkedett arra az álláspontra, hogy e közigazgatási cselekmény jogorvoslattal a közigazgatási perben nem támadható.
- [18] A Kúria az elsőfokú bíróságnak a keresetlevél Kp. 48. § (1) bekezdés b) pontjára alapított visszautasítására vonatkozó érveivel összefüggésben az alábbiakra mutat rá.
- [19] A Kp. 4. § (1) bekezdése értelmében a közigazgatási jogvita tárgya a közigazgatási szerv közigazgatás jog által szabályozott, az azzal érintett jogalany jogi helyzetének megváltoztatására irányuló vagy azt eredményező (3) bekezdés szerinti cselekményének, vagy a cselekmény elmulasztásának (a továbbiakban együtt: közigazgatási tevékenység) jogszerűsége. A Kp. 4. § (6) bekezdése értelmében a közigazgatási tevékenység felek általi megjelölése a bíróságot nem köti. A bíróság hivatalból annak tartalma szerint veszi figyelembe a közigazgatási tevékenységet, és a megfelelő eljárásban bírálja el.
- [20] A fenti rendelkezések alapján az elsőfokú bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az alperes által kibocsátott tájékoztató megfelel-e a Kp. 4. § (1) és (3) bekezdés szerinti közigazgatási perben vitatható közigazgatási cselekmény fogalmi kritériumainak, e körben pedig nem a cselekmény alperes általi formai megjelölésének, hanem az adott tényállás szerinti tartalmi minősítésének volt relevanciája. Az elsőfokú bíróság végzésében a fenti jogszabályi rendelkezések alapján azt helyesen állapította meg, hogy a közigazgatási cselekmény fogalmi elemei közül kettő kétség kívül megvalósult, e szerint a tájékoztatást közigazgatási szerv bocsátotta ki és a tájékoztatás alapjául a közigazgatási jog által szabályozott építési jog szolgált. A közigazgatási tevékenység harmadik fogalmi elemével összefüggésben ugyanakkor arra az álláspontra helyezkedett, hogy a közigazgatási tevékenység azért nem valósult meg, mert az alperes által kibocsátott tájékoztatás a címzettet nem köti, az alkalmazásához jogi hatás nem fűződik.
- [21] A lakóépület egyszerű bejelentésének feltételeit az Étv. 33/A. §-a és a Korm.rendelet szabályozza. E jogszabályi rendelkezésekben meghatározott feltételek esetén lakóépület építésére – az ÉTDR rendszeren keresztül történő – egyszerű bejelentés alapján és az építési engedélyezési eljáráshoz képest kisebb terjedelmű dokumentáció előterjesztésével van lehetőség. A kivitelezés befejezését követően a hatóság kérelemre a megvalósult építményről hatósági bizonyítványt állít ki.
- [22] A felperes egyszerű bejelentése alapján az alperesi hatóság a Korm.rendelet 2. § (2) bekezdése alapján ellenőrzi, hogy a bejelentés a Korm.rendelet 1. §-ában foglalt feltételeinek megfelel-e, az ezzel összefüggő összes dokumentáció előterjesztésre került-e, a rendeletnek való meg nem felelésről, illetve a bejelentés hiányairól és a jogkövetkezményekről a bejelentőt tájékoztatni kell. Az alperes lényegében a Korm.rendelet 2. § (2) bekezdése szerinti vizsgálat alapján tájékoztatta a

- felperest arról, hogy a bejelentése nem minősül egyszerű bejelentésnek és az hiányos is. E tájékoztatásnak az a következménye, hogy a felperes az egyszerű bejelentéssel érintett építési tevékenységet nem kezdheti meg.
- [23] A felperesnek a rendelkezésre álló periratok szerint nem volt folyamatban építkezéssel összefüggő bármilyen hatósági eljárása, a hatóság vizsgálatát és ez alapján tett intézkedését a Korm.rendelet fenti rendelkezése írta elő. A felperes helyesen utalt arra, hogy e tájékoztatás jogkövetkezményeként az egyszerű bejelentése alapján a lakóépület építését nem kezdheti meg, vagyis a tájékoztatás a felperes erre vonatkozó feltételezett jogát vontta el. A tájékoztató levél tehát a felperes építésüggyel összefüggő jogi helyzetére egyértelmű kihatással volt, e körben pedig nem a döntés alperes általi minősítésének, hanem annak volt jelentősége, hogy ezzel a közigazgatási cselekmény mindhárom fogalmi eleme megvalósult. Mindezek folytán az alperes e tájékoztató levele építési joggal összefüggő, a Kp. 4. § (3) bekezdés a) pontja szerinti egyedi döntésnek minősül.
- [24] A Kp. 39. § (1) bekezdése szerint a keresetlevelet – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a vitatott közigazgatási cselekmény közlésétől számított 30 napon belül kell a vitatott cselekményt megvalósító közigazgatási szervhez benyújtani.
- [25] A Kp. 48. § (1) bekezdés i) pontja értelmében a bíróság a keresetlevelet visszautasítja, ha a felperes a keresetindítási határidőt elmulasztja, és igazolási kérelmet nem terjeszt elő, vagy azt a bíróság elutasítja. Az igazolási kérelemre a Kp. 36. § (1) bekezdés g) pontja értelmében a polgári perrendtartás szabályait kell alkalmazni. A Pp. 151. § (1) bekezdés második fordulata értelmében, ha a mulasztás később jut a félnek vagy a képviselőjének tudomására, vagy az akadály később szűnik meg, az igazolási kérelem előterjesztésének határideje a tudomásszerzést vagy az akadály megszűnését követő napon kezdődik, azonban a mulasztástól számított három hónap eltelte után igazolási kérelmet előterjeszteni nem lehet.
- [26] A rendelkezésre álló periratok alapján megállapítható, hogy a keresettel támadott egyedi döntés közlésére 2020. május 20. napján került sor, ugyanakkor a felperes a keresetlevelet csak 2021. január 25. napján, mintegy 8 hónap elteltét követően terjesztette elő. Miután ezen időpontban az igazolási kérelem előterjesztésére nyitva álló objektív határidő is eltelt és az Alkotmánybíróság a korábbiakban kifejtettek szerint az igazolási kérelem előterjesztésének objektív határideje Pp.-beli szabályozásával összefüggő alapjogi korlátozást nem állapított meg, a Kúria arra a következtetésre jutott, hogy a felperes keresetlevelének elkésett voltát az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg. Erre tekintettel a keresetlevél visszautasítására jogszerűen került sor.
- [27] A Kúria a fentiekre tekintettel megállapította, hogy az elsőfokú bíróság tévesen helyezkedett arra az álláspontra, hogy az alperes egyedi döntése joghatás kiváltására nem alkalmas, ezért a keresetlevélnek a Kp. 48. § (1) bekezdés b) pontjára alapított visszautasítására jogszerűen nem kerülhetett sor. Figyelemmel azonban arra, hogy a felperesi keresetlevél elkésett, az elsőfokú bíróság érdemben helytállóan döntött a keresetlevél visszautasításáról, ezért a Kúria az elsőfokú végzést a Kp. 114. § (5) bekezdése alapján helybenhagyta.
- (Kúria Kp.kf.II.39.027/2023/3.)
- 256** A Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontjában, és 47. § (1) bekezdésében foglalt, előhaszonbérleti jogosultság alapját képező „közvetlenül megelőző” kifejezés megítélésénél szem előtt kell tartani azt a jogalkotói célt, hogy a jogalkotó értékékként tekint a korábbi haszonbérelő munkájára, ezért amennyiben az előhaszonbérleti jogát a volt haszonbérelő jogszerűen gyakorolta és a szerződő felek akarata szerint a korábbi jogviszonyt folytatni szeretnék, a volt haszonbérleti jogviszony megszűnése és a volt haszonbérelővel megkötött új szerződés időpontja közötti rövid időtartam nem vezethet az előhaszonbérleti jogosultság elvesztéséhez, amennyiben a volt haszonbérelő oldalán az új haszonbérleti szerződés korábbi megkötéséhez kapcsolódó felrőhatóság nem állapítható meg [2013. évi CXXII. törvény (Földforgalmi tv.) 46. § (1) bek.].
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] Az I. rendű alperesi érdekelt mint a /15 hrsz.-ú szántó művelési ágú, 10 ha 294 m² nagyságú termőföld 16099/58728-ad arányú tulajdonosa, egyben haszonbérbeadója, haszonbérleti szerződéses jogviszonyban állt a felperessel mint haszonbérelővel, mely szerződéses jogviszony 2020. december 31-én szűnt meg. A földterületet ténylegesen is a felperes használta.
- [2] A felperes mint haszonbérelő, és az I. rendű alperesi érdekelt, mint haszonbérbeadó 2021. január 13-án haszonbérleti szerződést kötöttek ugyanezen a földterületre. A felek között létrejött szerződés rögzítette, hogy a felperes a 2001. január 1. és 2020. december 31. között ténylegesen, és a földhasználati nyilvántartás szerint is haszonbérrelte a terület, ezért „volt haszonbérelőnek” minősül, a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 46. § (1) bekezdés a) pontja és 47. § (1) bekezdése szerint. A szerződés 5. pontja szerint a felek a birtokba adást megtörténtnek tekintik, figyelemmel a korábban létrejött haszonbérleti szerződésre.
- [3] A szerződés 2021. január 18-án került közzétételre, a kifüggesztés időtartama alatt a II. rendű alperesi érdekelt tett elfogadó nyilatkozatot.
- [4] Az alperes 2021. március 24-én kelt 596281-4/2020. ügyiratszámú határozatával a szerződést a II. rendű alperesi érdekelt, azaz az elfogadó jognyilatkozatot tevővel hagyta jóvá.
- [5] A határozat jogvita szempontjából lényeges indokolása szerint a közhiteles földhasználati nyilvántartás szerint a felperes 2001. január 1. napjától 2020. december 31. napjáig folyamatosan bérrelte a haszonbérleti szerződéssel érintett földterületet, azonban a haszonbérleti szerződés lejártá után, 2021. január 1-jétől 2021. január 17-ig nem volt bejelentett földhasználó a felperes, így a Földforgalmi törvény 47. § (1) bekezdés alapján nem minősül volt haszonbérelőnek, ebből következően a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontja szerinti előhaszonbérleti jogosultsággal sem rendelkezik.
- [6] A II. rendű alperesi érdekelt vonatkozásában megállapította, hogy a Földforgalmi tv. 46. § (1)

bekezdés d) pontjában meghatározott jogosultsági csoporton belül a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontja szerinti előhaszonbérleti jogosultsággal rendelkezik, mert lakóhelye több, mint három éve azon a településen van, melynek közigazgatási határa a haszonbérlet tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától 20 km távolságra van, továbbá őstermelők családi gazdaságának tagja, mely utóbbit az őstermelők családi gazdaságának nyilvántartásából történt adatkezelés alapján állapított meg.

A kereseti kérelem, védírat és nyilatkozatok

- [7] A felperes a jogerős határozattal szemben előterjesztett kereseti kérelmében a határozatot jogszabálysértőnek állította, hivatkozva arra, hogy az sérti a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontját, 47. § (1) bekezdését, emiatt sérti az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 62. § (1), (2), (3) és (4) bekezdését, mivel a tényállást helytelenül állapította meg felperes a „volt haszonbérelő” jogállás tekintetében, és helytelen tényállás megállapítása miatt az indokolás is jogszabálysértő. Emiatt kérte az alperes határozatának megsemmisítését, és az alperes új eljárásra és új határozat meghozatalára kötelezését.
- [8] Idézte a Földforgalmi tv. határozat meghozatala időpontjában hatályos 46. § (1) bekezdés a) pontja és 47. § (1) bekezdése rendelkezéseit, kiemelte, hogy a felek közötti jogvita a normaszövegben szereplő „közvetlenül megelőző 3 év” értelmezése tekintetében áll fenn, amelyet állítása szerint tévesen értelmezett az alperes.
- [9] A felperes szerint jogszabály nem írja elő a földhasználati lapon történő folyamatos szereplést, ilyen többletkövetelményt az alperes sem támaszthat. Érvelése szerint az alperes gondolatmenete alapján a normaszövegben szereplő volt haszonbérelő fogalom azt jelentené, hogy csak a haszonbérleti szerződés időbeli hatálya fennállta alatt megkötött szerződések esetén lehetne a volt haszonbérelői státusz miatt előhaszonbérleti jogcímre hivatkozni.
- [10] Tényként állította, hogy a kifüggesztést közvetlenül megelőző legalább 3 éven keresztül, sőt 20 éven át volt a felperes haszonbérelője folyamatosan az ingatlanok, másrészt a lejárt haszonbérleti szerződés és az új haszonbérleti szerződés között nem volt másik haszonbérelő az ingatlan tekintetében, azaz közvetlenül haszonbérletre az ingatlan a felperes mind az időszak, mind a haszonbérelő személye tekintetében, mert nem volt a régi és az új szerződés között harmadik személy által kötött haszonbérleti szerződés.
- [11] Az alperes védíratában a felperes keresetének az elutasítását kérte, arra hivatkozva, hogy az alperes helyes jogszabályi értelmezés mellett, a Kúria joggyakorlatának figyelembevételével hozta meg döntését.
- [12] A Kúria a Kfv.III.37.301/2017/4. számú határozata indokolását idézte, amely szerint a normaszövegben szereplő „közvetlenül megelőző” időszak alatt nem lehet azt érteni, hogy az ajánlat közzétételét megelőzően bármikor 3 éven keresztül fennállhat az előhaszonbérleti jogosultság, hanem az igeidők használatából arra lehet és kell következtetni, hogy annak az ajánlat közzétételkor kell fennállnia, vagy az

ajánlat közzétételét megelőző időben, napon kellett megszűnnie.

- [13] Védíratában érvelés nélkül megjegyezte, hogy az Alkotmánybíróság 3353/2021. (VII. 28.) határozata is foglalkozott a volt haszonbérelő fogalma értelmezésével.
- [14] A Pécsi Törvényszék 8.K.700.993/2021/4. számú végzésével érdekeltként perbe állította a haszonbérbeadót (I. rendű alperesi érdekelt), aki a közigazgatási perben érdemi nyilatkozatot nem tett.
- [15] Az elfogadó nyilatkozatot tett II. rendű alperesi érdekelt perben tett nyilatkozatában szintén a felperes keresetének az elutasítását indítványozta.
- [16] Hangsúlyozta, hogy az Alkotmánybíróság 3353/2021. (VII. 28.) határozata jelen peres ügytől eltérő tényállást vizsgált, és amellett, hogy alkotmányos követelményt rögzített a határozat, a Földforgalmi tv. 47. § (1) bekezdése „közvetlenül” szövegrésze alaptörvény-ellenességével összefüggésben előterjesztett bírói kezdeményezést elutasította.
- [17] Jelen üggyhöz kapcsolódóan kiemelte, hogy a tulajdonos a korábbi haszonbérelőjével kötötte meg ismételt a haszonbérleti szerződést, ebből következően semmi akadálya nem lett volna annak, hogy a Földforgalmi tv. 47. § (1) bekezdése Kúria által a Kfv.37.301/2017/4. számú határozatban megjelenő értelmezés szerint járjanak el a szerződő felek.

A Pécsi Törvényszék ítélete

- [18] A közigazgatási bíróság a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 88. § (1) bekezdés a) pontja alapján a felperes keresetét mint alaptalant elutasította.
- [19] Az ítélet indokolása ismertette a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontja, és 47. § (1) bekezdés rendelkezéseit, mely szabályok a haszonbérleti szerződés megkötése esetén a volt haszonbérelő előhaszonbérleti jogosultságát szabályozzák, és magyarázzák a volt haszonbérelő fogalmát. Rögzítette, hogy a Törvényszéknek jogkérdésben, abban a kérdésben kellett döntenie, hogy akkor is megilleti-e a korábbi haszonbérelő a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontja alapján az előhaszonbérleti jogosultság, ha a korábbi szerződés megszűnése és az új szerződés közzététele között eltelt ugyan bizonyos időtartam, azonban ezen időszakban más haszonbérelője nem volt a földterületnek.
- [20] Az ítélet a jogértelmezés során utalt a Kúria Kfv.III.37.328/2016./7 számú ítéletben elfoglalt jogi álláspontra, arra, hogy a *közvetlen megelőző* kifejezés nem a haszonélvező személyére, hanem az ajánlat közzétételére, és a jogszabály által előírt 3 éven keresztül fennálló haszonélvezetre vonatkozik, továbbá, hogy a *közvetlenül megelőző* szókapcsolat és az igeidők használata arra utal, hogy az előhaszonbérletre az jogosult, akinek a haszonbérleti vagy bérleti szerződése az ajánlat közzétételét megelőző napon járt le, vagy még nem szűnt meg.
- [21] Az ítélet indokolása ismertette az Alkotmánybíróság 3353/2021. (VII.28.) határozata indokolásának [63] pontját, amely szerint a volt haszonbérelő fogalmának az a kategorikus értelmezése, amely szerint a volt haszonbérelőt kizárólag akkor illeti meg előhaszonbérleti jog, ha a haszonbérbeadó még a

- szerződés tartama alatt az annak lejártát követően hatályba lépő újabb szerződést köt, ugyan a nyelvtani értelmezés módszere alapján elfogadható, de bizonyos körülmények között nyilvánvaló ellentétbe kerül a jogintézmény céljával.
- [22] A Pécsi Törvényszék ítélete indokolása a Kúria jogértelmezését követve megállapította, hogy a korábbi haszonbérleti szerződés megszűnését követő 18. napon közölt haszonbérleti szerződés kapcsán a felperest már nem illette meg az előhaszonbérleti jogosultság.
- [23] Hangsúlyozta, hogy a perben fel sem merült a haszonbérelő kijátszásának a szándéka, hiszen a korábbi felek kötöttek ismételten szerződést, melynek során figyelemmel kellett volna lenniük a joggyakorlatra, és a szerződést olyan időben kellett volna megkötöniük, hogy a felperes jogszerűen gyakorolhassa előhaszonbérleti jogát.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [24] A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben a Törvényszék ítéletének megváltoztatását kérte az alperes határozata hatályon kívül helyezése, és az alperes új eljárásra kötelezése mellett, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését kérte a közigazgatási bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasításával.
- [25] Felülvizsgálati kérelem szerint a Pécsi Törvényszék ítélete megsértette az Alaptörvény 28. cikkét, mert a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontját, és 47. § (1) bekezdését nem azok céljával és nem az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte.
- [26] Érvelése szerint a hivatkozott jogszabályi rendelkezések nem rögzítik azt a kitétel, hogy az előhaszonbérletre kizárólag az jogosult, akinek a haszonbérleti vagy bérleti szerződése az ajánlat közlését megelőző napon járt le, vagy még nem szűnt meg. A felperes szerint a jogalkotó célja nem az volt, hogy az előhaszonbérleti jog gyakorlását leszűkítse, mert amennyiben ez lett volna, ezt kifejezetten a normaszövegbe foglalta volna.
- [27] Álláspontja szerint a „közvetlenül” szó nem jelenti azt, hogy a korábbi szerződés hatálya alatt lehet csak szerződést kötni, és nem jelenti azt sem, hogy a korábbi szerződés időbeli hatálya lejárt, és az új szerződés kifüggesztése között ne telhetett volna el idő. Hangsúlyozta, hogy a bíróság sem nyelvtani, sem rendszertani, sem teleológiai értelmezéssel nem juthatott volna arra a következtetésre, hogy kereset alaptalan. Érvelése szerint a közigazgatási bíróság lényegében a jogszabály szövegébe egy további követelményt iktatott be, nem csak értelmezte, hanem egyben ki is egészítette azt.
- [28] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében tartalmát tekintve a jogerős ítélet hatályban való fenntartását indítványozta. Utalt a védiratában foglaltakra annak megisméltése nélkül, és utalt arra, hogy a Törvényszék ítélete olyan jogkérdésben hozott ítéletet, amelyről a Kúria már döntött (Kfv.III.37.328/2016. számú ügyben), és amelyben az Alkotmánybíróság is állást foglalt [3353/2021. (VII.28.) AB határozat].
- [29] A II. rendű alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmében szintén a jogerős ítélet hatályban való fenntartását indítványozta. Érvelése szerint a Pécsi Törvényszék helyesen megállapított tényállásból, jogszabályoknak megfelelő következtetést vont le, a jogerős ítélet nem jogszabálysértő.
- [30] Utalt arra, hogy a Földforgalmi tv. 47. § (1) bekezdése értelmezése körében a Kúria BH 2017.I.37. számú, valamint a Kfv.37.301/2017/4. számú határozata már rendelkezett, melynek lényege szerint a „közvetlen megelőző” kifejezés nem a haszonbérelő személyére, hanem az ajánlat közlésére és a jogszabály által előírt 3 éven keresztül fennálló haszonbérletre vonatkozik, és a közvetlenül megelőző időszak alatt nem lehet azt érteni, hogy az az ajánlat közzétételét megelőző bármikor 3 éven keresztül fennállhat. Utalt arra, hogy a Kúria által elvégzett jogértelmezés szerint az előhaszonbérleti jogra való jogosultság szempontjából a volt haszonbérelő haszonbérleti jogának vagy az ajánlat közlésekor fenn kell állnia, vagy az ajánlat közlését megelőző időben, napon kell megszűnnie.
- [31] A felperes a Kúria 2/2023. Jogegységi Határozata ismeretében tett nyilatkozata szerint, a Jogegységi Határozat a felülvizsgálati kérelme megalapozottságát támasztja alá.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [32] A Kúria a felperes felülvizsgálati kérelmét Kfv.II.37.302/2022/2. számú végzésével befogadta, a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján. Ezt követően 5. sorszámú végzésével a felülvizsgálati eljárást felfüggesztette a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa előtt JPE.II.60.036/22. szám alatt folyamatban lévő jogegységi eljárás befejezéséig.
- [33] A Jogegységi Panasz Tanács előtti eljárás befejezése után a felülvizsgálati eljárás új ügyszám alatt folytatódott.
- [34] A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó, Kp. 107. § (1) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem keretei között megvizsgálta a Pécsi Törvényszék jogerős ítéletét, és a vizsgálat eredményeként megállapította, hogy a közigazgatási bíróság olyan kúriai határozatra (Kfv.III.37.328/2016/7.) alapította jogerős ítéletét, amely vonatkozásában a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa 2/2023. számú jogegységi határozatában megállapította, hogy a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontjában és 47. § (1) bekezdésében foglalt, az előhaszonbérleti jogosultság alapját képező „közvetlenül megelőző” minősítés megítélésénél nem hivatkozható kötelező erejű határozatként. A Kúria szerint a Pécsi Törvényszék amellet, hogy ismert volt előtte az Alkotmánybíróság 3353/2021. (VII.28.) AB határozatában, a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontja és 47. § (1) bekezdése alkalmazása során az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből eredő alkotmányos követelmény, és értelemszerűen az alkotmánybírósági határozat teljes indokolása is, ennek ellenére nem vette figyelembe, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 28. cikkében foglalt keretek között részletes levezetést adta annak, hogy az előhaszonbérleti jog gyakorlása szempontjából a jogalkotó a volt haszonbérlelt védelemben kívánta részesíteni. Ahogy az Alkotmánybíróság 3353/2021. (VII.28.) AB határozata (Abh.1.) indokolása rögzíti; bár a

- Földforgalmi tv. megalkotására irányuló javaslat indokolása a Földforgalmi tv. 47. §-ában szereplő „volt hasznóbérlő” fogalmának értelmezéséhez közvetlen támpontot nem ad, de a Termőföldről szóló törvény egyik módosításának indokolása szerint a volt hasznóbérlő előhasznóbérlői joga első ranghelyen történő szabályozásával kapcsolatban a jogalkotói cél az volt, hogy a volt hasznóbérlő számára lehetőséget biztosítson a gazdálkodás folytatására (AB határozat indokolás [57]–[60]).
- [35] A jogpolitikai cél elemzése után állapította azt meg az Alkotmánybíróság, hogy a Földforgalmi tv. 47. §-ban szereplő volt hasznóbérlő fogalmának az a kategorikus értelmezése, amely szerint a volt hasznóbérlőt kizárólag akkor illeti meg előhasznóbérlői jog, ha a hasznóbérlő még a bérlői szerződés tartama alatt az annak lejártát követően hatályba lépő újabb szerződést köt, ugyan a nyelvtani értelmezés módszere alapján elfogadható, de bizonyos körülmények között nyilvánvaló ellentétbe kerül a jogintézmény céljával (indokolás [63]). Az Alkotmánybíróság szerint ugyanis a nyelvtani értelmezés lehetőséget adhat arra, hogy a hasznóbérlő kijátssza a volt hasznóbérlőt megillető előhasznóbérlői jogot oly módon, hogy a hasznóbérlői szerződés lejártával bármilyen rövid időre, akár egy napra saját használatba veszi a termőföldjét annak érdekében, hogy megszakítsa a volt hasznóbérlő lehetséges használatának folytonosságát.
- [36] Az Alkotmánybíróság újabb, 3407/2022. (X.21.) AB határozata (Abh.2.) az Alkotmánybíróság 3353/2021. (VII.28.) AB határozatában megfogalmazott alkotmányos követelményt értelmezte és megállapította, hogy az Abh.1. a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontjában szereplő előhasznóbérlői jog jogszerű gyakorlásának kettős feltételét állapította meg; egyrészt, hogy az már a megelőző hasznóbérlői jogviszony alatt is jogszerűen gyakorolt legyen, másrészt a joggyakorlás a volt hasznóbérlőn kívül álló, neki fel nem róható okból ne vezessen eredményre.
- [37] A Kúria más tanácsai az Abh.1.-ben megfogalmazott alkotmányos követelmény ismeretében több határozatban vizsgálták a Földforgalmi tv. 46.§ (1) bekezdés a.) pontjára alapított előhasznóbérlői jog gyakorlása és a volt hasznóbérlő Földforgalmi Tv.47.§ (1) bekezdése szerinti fogalmát (Kfv.III.38.178/2021/8;Kfv.VI.37.479/2022/4; Kfv.III.38.183/2021./8.; Kfv.38.181/2021/10.), melyekben a tényállásbeli pontos azonosság ellenére is kirajzolódik az a kúriai gyakorlat, hogy a volt hasznóbérlő fogalma és annak tartalmi vizsgálata során az Abh.1.-ben megfogalmazott alkotmányos követelményeket érvényre kell juttatni a fogalom nem kizárólag nyelvtani értelmezésére alapítottan, s hogy az alkotmányos követelmény védi azt a volt hasznóbérlőt is, akinek a hasznóbérlői meghosszabbításának elhúzódnása nem róható fel.
- [38] A Kúria jelen tanácsa álláspontja szerint az Alkotmánybíróság Abh.1. és Abh.2. határozataiból következtethető az az értelmezés, hogy a jogalkotó a korábbi hasznóbérlő munkájára értéként tekint, és amennyiben a volt hasznóbérlő a hasznóbérlői jogát jogszerűen gyakorolta, és a szerződő felek akarata szerint a korábbi jogviszonyt együtt szeretnék folytatni, akkor az előhasznóbérlői jogosultság nem vesztet el, ha az előhasznóbérlői jogára hivatkozó volt hasznóbérlő szerződése megszűnése és az új szerződés megkötése közötti rövid idő, csak néhány nap telt el úgy, hogy a volt hasznóbérlő által megkötött új hasznóbérlői szerződést megelőzően személyén kívül nem volt más használója a földnek. A Kúria a Kfv.VI.37.479/2022/4 számú határozatában az előző év december 31-én megszűnt hasznóbérlői szerződéshez képest a következő év január 11-én megkötött hasznóbérlői szerződést nem tekintette túlzottan késői alkalomnak ahhoz, hogy a felperes akaratát kinyilvánítsa előhasznóbérlői jogának gyakorlására. (indokolás:[41])
- [39] A Kúria szerint amennyiben a korábbi és az új hasznóbérlői szerződés megkötése között nem telik el észszerűtlenül hosszú idő, az Abh.1.-ben megfogalmazott alkotmányos követelményből következően a volt hasznóbérlői minőségére hivatkozó fél, hasznóbérlői szerződés megkötéséhez kapcsolódó joggyakorlásait esetlegesen a felróhatóság kérdését vizsgálni kell.
- [40] Figyelemmel arra, hogy a felülvizsgálni kért ítélet, és a felülvizsgálni kért ítélettel vizsgált alperesi határozat a felperes mint volt hasznóbérlő előhasznóbérlői jogosultsága vizsgálatát és a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontja és 47. § (1) bekezdése értelmezését nem az Abh.1.-ben megfogalmazott alkotmányos követelmény szerint, és nem az alkotmánybírósági határozatokból kiolvasható jogalkalmazói cél mellett végezte el, ezért a Kúria a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontja alkalmazásával a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.
- [41] Az alperesnek a megismételt új eljárásban egyrészt az Alkotmánybíróság határozataiból, másrészt a Kúria jelen döntéséből kiolvasható jogértelmezés mellett kell döntenie a felperes mint volt hasznóbérlő előhasznóbérlői jogosultsága kérdéséről.
- (Kúria Kfv.II.37.190/2023/4.)
- 257A Földforgalmi tv. 46. § (3) bekezdés b) pont utolsó fordulata szerinti előhasznóbérlői ranghely akkor illeti meg az előhasznóbérlői jog jogosultját, ha igazolja, hogy gazdasági termelőként az ökológiai termelésre utaló kifejezés használatára jogosító ökológiai gazdálkodói tanúsítvánnyal rendelkezik [2013. évi CXXII. törvény (Földforgalmi tv.) 46. § (3) bek. b) pont; 2013. évi CCXII. törvény (Fétv.) 55/A. § (1), (2) bek.]**
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A perben nem álló hasznóbérlők és a felperes mint hasznóbérlő 2022. február 24-én hasznóbérlői szerződést kötöttek a /12 helyrajzi számú, szántó művelési ágú ingatlan 1/1 tulajdoni hányadára és a /51 helyrajzi számú, szántó művelési ágú ingatlan 15100/23578 tulajdoni hányadára 80 000 forint/hektár/év hasznóbérlői díj meghatározásával.
- [2] A szerződés 11. pontja szerint a hasznóbérlői szerződést a felperes úgy köti meg mint olyan helyben lakó fiatal földműves, aki számára a hasznóbérlői célja ökológiai gazdálkodás folytatása, továbbá aki östermelők családi gazdaságának tagja. Előhasznóbérlői jogosultsága a mező-és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi

- CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 46. § (3) bekezdés b) pontján és (4) bekezdés a) és b) pontján alapul. A szerződés 13. pontjában a felperes a jogutódra is kiterjedő hatállyal is kötelezettséget vállalt arra, hogy a haszonbérlet időtartama alatt az előhaszonbérleti joggal érintett föld teljes területén ökológiai gazdálkodást fog folytatni.
- [3] A felperes részére a Kft. 2-10874-2021. szám alatt tanúsítványt állított ki, mely szerint a felperes 2021. április 26. óta a Kft. ellenőrzési szerződéssel rendelkező ügyfele. Az utolsó ellenőrzés 2021. augusztus 12-én történt, amelynek alapján a Kft. a tanúsítványt kiállította. A tanúsítvány érvényességének kezdete 2021. október 6.
- [4] A tanúsítvány szerint a kiállítás alapja az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről és a 2091/EGK rendelet hatályaon kívül helyezéséről szóló 2007. június 28-i 834/2007/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: EK rendelet) 29. cikk (1) bekezdése és a 889/2008/EK rendelet szerinti ellenőrzések.
- [5] A tanúsítvány a kukoricára, repcére, konyhakertre és gyümölcsöskertre vonatkozik, ezek közül a gyümölcsöskerthez kapcsolódó termék minősítése: konvencionális termék. A kukorica, repce és a konyhakertben termesztett termékek minősítése: konvencionális termék párhuzamos termelésben (1). Az (1) megjelölés arra utal, hogy az adott termék az EK rendelet 11. cikke alapján párhuzamos termelésből származó, nem az ökológiai egységben termelt termék.
- [6] A szerződés kifüggesztésének időtartama alatt egy a perben nem álló személy elfogadó nyilatkozatot tett, ebben előhaszonbérleti jogát a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés b) pontjára, továbbá 46. § (4) bekezdés a) és b) pontjára alapította.
- [7] Az alperes a 2022. május 16-án hozott 579.146-3/2022. számú határozatában a haszonbérleti szerződés jóváhagyását megtagadta. Az indokolás szerint az ökológiai gazdálkodási célú joggyakorláshoz azt kell igazolni, hogy az előhaszonbérletre jogosult rendelkezik-e olyan tanúsítvánnyal, amely szerint jogosult ökológiai termelésre utaló kifejezés használatára, azaz már van olyan terméke/terménye, amely „öko” vagy „átállási” státusszal rendelkezik. Ilyen tartalmú igazolást a felperes nem nyújtott be. A felperes a csatolt tanúsítvánnyal nem igazolta azt, hogy ökológiai termelésre utaló kifejezés használatára jogosult, ezért – figyelemmel arra is, hogy igazolása pótlására nincs lehetőség – a haszonbérleti szerződésben megjelölt ranghelyét (ökológiai gazdálkodási cél) az alperes nem vette figyelembe.
- [8] A szerződés szerinti haszonbérlet előhaszonbérleti jogának jogalapját olyan ranghelyre alapította, amelynek nem felel meg, így a Földforgalmi tv. 51. § (2) bekezdés c) pontját alkalmazva a hatóság a szerződés jóváhagyását megtagadta. Tekintettel arra, hogy érvénytelen szerződésre elfogadó jognyilatkozatot nem lehet érvényesen tenni, ezért az alperes az elfogadó jognyilatkozatot nem vizsgálta.
- A kereseti kérelem**
- [9] A felperes eljárási-és anyagi jogi jogséremlekre hivatkozással kereset nyújtott be az alperes határozatával szemben.
- [10]
- Az elsőfokú ítélet**
- [10] A törvényszék jogerős ítéletében a keresetet elutasította.
- [11] Az indokolásban kifejtette, a Földforgalmi tv.-vel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) 55/A § (1) bekezdésében megkívánt „az ökológiai termelésre utaló kifejezés használatára” jogosultság azt fedi, hogy a jogosult terméke vagy terménye az ellenőrzési, tanúsítási rendszeren keresztül ment és a tanúsító szervezet ezt igazolja a tanúsítványban megjelölt uniós rendeletek szerint, azaz „öko” vagy „átállás” jelzővel rendelkezik.
- [12] Ezt támasztja alá az Fétv. módosításáról szóló 2016. évi LXI. törvény (a továbbiakban: Módtv.) az Fétv. 55/A §-át beiktató 2. §-ához fűzött jogalkotói indokolás is.
- [13] A felperest ökológiai gazdálkodóként ugyan nyilvántartásba vették, azonban az ökológiai termelés használatára való jogosultságot – mint a szerződésben megjelölt előhaszonbérleti jogosultság jogalapját – a tanúsítvány nem igazolta, amely kizárta a felperes vonatkozásában a szerződés jóváhagyását.
- [14] A törvényszék hivatkozott az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Éltv.) 10/A §-ára, amely szerint az ökológiai termelésre utaló kifejezéssel csak olyan élelmiszer vagy takarmány hozható forgalomba, amely rendelkezik az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek jelöléséről, valamint a 834/2007/EK tanácsi rendelet hatályaon kívül helyezéséről szóló, 2018. május 30-i 2018/848/EU rendelet (a továbbiakban: Öko EK rendelet) szerinti tanúsítvánnyal, és megfelel az e törvényben, az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban, valamint az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó jogi aktaiban meghatározott feltételeknek.
- [15] Az elsőfokú bíróság kifejtette, a földforgalmi jogszabályok megalkotásakor a hazai jogalkotó az uniós jogszabályokkal összhangban szabályozott ökológiai termelést privilegizálni akarta, azonban nem kívánt bármely ökológiai gazdálkodóként nyilvántartásba vett, ellenőrzési rendszerbe bekerült gazdálkodónak előhaszonbérleti jogosultságot biztosítani, hanem többletfeltételként írta elő az ökológiai termelésre utaló kifejezés használatára jogosító tanúsítvány meglétét.
- [16] Alaptalan az a felperesi érvelés, miszerint az alperes az uniós jogszabályokkal ellentétesen értelmezte az Fétv. rendelkezéseit, mert ez egyrészt alaptalan, másrészt az alperes a földforgalmi jogszabályokat értelmezte, az uniós jogszabály pedig az ökológiai termelést szabályozza, amely keretszabályok tartalommal töltik ki az ökológiai gazdálkodói célt, ugyanakkor a hazai földforgalmi szabályozást egyebekben nem érintik.
- [17] Az alperesi érvek helyességét támasztja alá az ökológia gazdálkodás szabályai megszegése esetén alkalmazandó jogkövetkezmények rendszerét szabályozó, a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai gazdálkodási követelmények szerinti tanúsításáról, előállításáról, forgalmazásáról, jelöléséről és ellenőrzésének eljárásrendjéről szóló 34/2013. (V. 14.) VM rendelet 25. § (1) bekezdése,

amely az ökológiai termelésre utaló kifejezés használatát kifejezetten a forgalmazáshoz, tehát a termék meglétéhez köti.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [18] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet annak hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítása iránt.
- [19] Okfejtése szerint az ítélet sérti a Földforgalmi tv. 46. § (3) bekezdés b) pontját, az Fétv. 55/A § (1) bekezdését, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CLX. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 1. §-át, 2. § (2) bekezdés a), b) pontját, 6. § (1) bekezdését, az Alaptörvény XXIV., XXVIII. cikkét, 28. cikkét, az Öko EK rendelet 3. cikk (1), (2), (6), (7) bekezdését, 10. cikk (1), (2) bekezdését és a Módtv. javaslatát, valamint indoklását.
- [20] A Módtv. elfogadási folyamata során jelentőséggel bír a Törvényalkotási bizottság állásfoglalása, amely az Fétv. 55/A § (1) bekezdéséhez kapcsolódóan nem támogatta a „már” kifejezés alkalmazását. Ebből a felperes szerint az következik, hogy az ezen jogcíme hivatkozó személyeknek az elfogadott törvényszöveg szerint nem kell átállt, azaz bio, vagy átállás alatti minősítésű termékkel rendelkezniük.
- [21] A Földforgalmi tv. az előhaszonbérleti jogcíme felsorolásakor azt írja elő, hogy az a földműves jogosult előhaszonbérleti joggal élni, akinek célja ökológiai gazdálkodás folytatása, és nem azt, hogy „öko” vagy „átállás” jelzéssel meghatározott termékkel rendelkezik. Az előhaszonbérletet igazoló tanúsítványnak is azt kell igazolnia, hogy az illető ökológiai termelést folytat, amit a felperes meg is tett az általa benyújtott tanúsítvánnyal. Ezzel a felperes eleget tett az Fétv. 55/A § (1) bekezdésében foglalt kötelezettségének. Az alperes döntésével, az elsőfokú bíróság ítéletével a jogalkotó szándékával ellentétes jogértelmezést alkalmaz, amely ellehetleníti az előhaszonbérleti jogosultság érvényesítését.
- [22] Az ökológiai gazdálkodást igazoló tanúsítvány vizsgálata körében a felperes kiemelte, nem a terméket, hanem a termelési eljárást kell igazolni, mivel a termék besorolását számos tényező befolyásolja. Az alperes és a törvényszék nem vette figyelembe, hogy a termelést ellenőrző szervezetek nem a terméket ellenőrzik, hanem a termelési folyamatot, mivel öko, azaz átállt vagy átállási termék csak az Öko EU rendeletnek megfelelő termelési folyamat eredményeképpen jöhet létre.
- [23] A perbeli benyújtott tanúsítvány tartalmazza, hogy a felperes párhuzamos termelést folytatott kukorica, repce és konyhakerti növények vonatkozásában. Ez azt jelenti, hogy a gazdálkodó ugyanazt a növényt termeli ökológiai gazdálkodással érintett területen és azzal nem érintett vagy éppen ökológiai gazdálkodásra átálló területen. Az utóbbi területen termelt növény besorolása lerontja az ökológiai termelés alatt álló területen lévő növény besorolását.
- [24] A fentiekből következően az elsőfokú ítélet [39] és [41] bekezdései téves következtetést tartalmaznak, mivel a tanúsítvány tartalma a termék besorolása tekintetében félrevezető lehet.
- [25] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében az ítélet hatályában fenntartását indítványozta. Kiemelte, az

előhaszonbérleti jog megfelelőségének vizsgálata körében a hatóság számára nincs jelentősége annak, hogy a termelő milyen termelést folytatott, kizárólag az releváns, hogy jogosult-e ökológiai termelésre utaló kifejezés használatára.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [26] A felülvizsgálati kérelem alaptalan.
- [27] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 120. § (5) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [28] A Kúria álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a pontosan és törvényesen megállapított tényállásból helytálló jogi következtetést vont le.
- [29] A Földforgalmi tv. 46. § (3) bekezdés b) pontja értelmében az (1) bekezdés a) pontjában megegyező ranghelyen illeti meg előhaszonbérleti jog a szántó, kert, szőlő, gyümölcsös művelési ágban nyilvántartott föld haszonbérbeadása esetén azt a helyben lakó földművest, vagy helybeli illetőségű mezőgazdasági termelőszövetkezetet, aki vagy amely számára a haszonbérlet célja földrajzi árujelzéssel, továbbá eredetmegjelöléssel ellátott termék előállítására és feldolgozására, vagy ökológiai gazdálkodás folytatására.
- [30] A Módtv. 2. §-a 2016. június 22-től iktatta be az Fétv. 55/A §-át, amelynek (1) bekezdés szerint, ha a haszonbérlet célja a Földforgalmi törvény 46. § (3) bekezdés b) pontja szerinti ökológiai gazdálkodás folytatása, igazolni kell, hogy az előhaszonbérletre jogosult gazdaság termelőként az ökológiai termelésre utaló kifejezés használatára jogosító ökológiai gazdálkodói tanúsítvánnyal rendelkezik. Az 55/A. § (2) bekezdése alapján a Földforgalmi törvény 46. § (3) bekezdés b) pontja szerinti ökológiai gazdálkodási célú előhaszonbérleti jog gyakorlása során az előhaszonbérleti jog jogosultjának a szerződésben vagy az elfogadó nyilatkozatban a jogutódra is kiterjedő hatállyal kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy a haszonbérlet időtartama alatt az előhaszonbérleti joggal érintett föld teljes területén ökológiai gazdálkodást fog folytatni.
- [31] A Módtv. 2. §-ához kapcsolódó – és az Alaptörvény 28. cikke szerint a jogértelmezés során kötelezően figyelembe veendő – jogalkotói indokolás kimondja, hogy a módosítás meghatározza, hogy mely feltételek teljesülése esetén lehet ökológiai gazdálkodásra mint előhaszonbérleti jogosultságra hivatkozni haszonbérlet esetén. A módosítás a szakmai feltételek egyértelmű meghatározásán keresztül kívánja a visszaélészerű joggyakorlást meggátolni. Kerülni kell ugyanis olyan helyzetek kialakulását, hogy a nem egységes jogalkalmazási gyakorlat miatt a Földforgalmi tv. által kedvezményezett többi előhaszonbérletre jogosult – így különösen a helyben lakók – ne jussanak haszonbérlet útján termőföldhöz.
- [32] A Kúria rámutat, hogy a jogalkotói indokolásból is egyértelmű, miszerint a törvényalkotó az Fétv. 55/A §-ának beiktatásával a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés b) pontjában rögzített „ökológiai gazdálkodás folytatása” tevékenység figyelembe

- vételét olyan tanúsítvány rendelkezésre állásához köti, amelyik igazolja azt, hogy az előhasznbérletre jogosult gazdasági termelőként az ökológiai termelésre utaló kifejezés használatára jogosult. Ezzel a jogalkotó tudatosan szűkíti a Földforgalmi tv. 46. § (3) bekezdés b) pont utolsó fordulatának eleget tevő előhasznbérleti jogosultak személyi körét.
- [33] Az Alaptörvény hivatkozott 28. cikke a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolásának figyelembevételét írja elő a jogértelmezés folyamatában, vagyis az indokolás megszületése folyamatának ebben a körben nincs jelentősége. Ebből következően az Országgyűlés Törvényalkotási bizottságának az állásfoglalása nem releváns.
- [34] A Földforgalmi tv. és az Fétv. nem definiálja az „ökológiai termelésre utaló kifejezés használatára jogosító ökológiai gazdálkodói tanúsítvány fogalmát”. Az Éltv. 10/A §-a kimondja, az ökológiai termelésre utaló kifejezéssel csak olyan élelmiszer vagy takarmány hozható forgalomba, amely rendelkezik az Öko EK rendelet szerinti tanúsítvánnyal, és megfelel az e törvényben, az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban, valamint az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó jogi aktsaiban meghatározott feltételeknek.
- [35] Az Eltv. 10/A §-ra is tekintettel az irányadó uniós jogszabály határozza meg az ökológiai termelésre utaló kifejezés használatára jogosító ökológiai gazdálkodói tanúsítvány formai és tartalmi elemeit.
- [36] A per tárgyát képező, a Kft. által 2-10874-2021. szám alatt kiállított tanúsítvány a EK rendelet szabályaira alapítottan került kiállításra.
- [37] Az EK rendelet 2. cikk a) pontja rögzíti az ökológiai termelés definícióját, eszerint annak minősül a termelési rendszereknek az e rendeletben meghatározott szabályoknak megfelelően történő alkalmazása a termelés, a feldolgozás és a forgalmazás valamennyi szakaszában. A 2. cikk h) pontja szerint átállás: a nem ökológiai gazdálkodásról az ökológiai gazdálkodásra való átmenet meghatározott időszak alatt, melynek folyamán az ökológiai gazdálkodásról szóló rendelkezések alkalmazására kerül sor.
- [38] Az EK rendelet IV. címe a 23–26. cikkeken szabályozza a címkézést. A 23. cikk az ökológiai termelésre utaló kifejezések használatára, a 24. cikk a kötelező jelölésekre, a 25. cikk az ökológiai termelés jelölésére szolgáló logókra, míg a 26. cikk a különös címkézési követelményekre vonatkozik.
- [39] A 23. cikk (1) bekezdése értelmében a rendelet alkalmazásakor egy termék akkor tekintendő ökológiai termelésre utaló kifejezéssel megjelölt terméknek, ha a címkézésén, a reklámanyagokban vagy kereskedelmi okmányokban a termék, az összetevők vagy a takarmány-alapanyagok leírásában olyan kifejezéseket használnak, amelyek a vásárló számára azt sugallják, hogy a termék, az összetevők vagy a takarmány-alapanyagok az e rendeletben megállapított szabályokkal összhangban készültek. Különösen, a mellékletben felsorolt kifejezéseket, a belőlük képzett szavakat vagy rövidítéseket, önmagukban vagy összetételben – pl. „bio” és „öko” – a Közösség egészében és bármely közösségi nyelven használni lehet olyan termék címkézésére és reklámozására, amely az e rendeletben megfogalmazott vagy e rendeleten alapuló követelményeknek eleget tesz.
- [40] A felülvizsgáló bíróság megítélése szerint a Kft. által a felperes felé kiállított 2-10874-2021. számú tanúsítvány az EK rendelet 23. cikk (1) bekezdésében foglaltaknak nem felel meg, az nem igazolja, hogy a felperes jogosult az ökológiai termelésre utaló kifejezések használatára.
- [41] Az Öko EK rendelet 56. cikke hatályon kívül helyezte az EK rendeletet, egyben előírta, hogy a hatályon kívül helyezett EK rendeletre való hivatkozásokat erre a rendeletre való hivatkozásnak kell tekinteni.
- [42] Az Öko EK rendelet 3. cikk 1. pontja az ökológiai termelés, 2. pontja az ökológiai termék, 6. pontja az átállás, míg 7. pontja az átállási termék fogalmát rögzíti. A 3. cikk 1. pontja szerint ökológiai termelés: az e rendeletnek megfelelő termelési módszerek használata az előállítás, az elkészítés és a forgalmazás valamennyi szakaszában, a 10. cikkben említett átállási időszak alatt is. A 3. cikk 2. pontja rögzíti, ökológiai termék: a 10. cikkben említett átállási időszak alatt előállított terméktől eltérő, ökológiai termelésből származó termék.
- [43] Az Öko EK rendelet 10. cikke az átállást szabályozza. Ennek (4) bekezdése alapján az átállási időszak alatt előállított termékek nem forgalmazhatók ökológiai terméként vagy átállási terméként. Ugyanez a bekezdés kimondja, hogy átállási terméként forgalmazhatók azonban az átállási időszak alatt az (1) bekezdésnek megfelelően előállított termékek közül – egyebek mellett – azok a növényi eredetű élelmiszeripari termékek és növényi eredetű takarmánytermékek, amennyiben a termék csak egyetlen mezőgazdasági növényi összetevőt tartalmaz és a betakarítást megelőzően legalább 12 hónapos átállási időszakot tartottak.
- [44] Az Öko EK rendelet IV. fejezete tartalmazza a jelölésre vonatkozó rendelkezéseket. Ennek 30. cikke az ökológiai termelésre utaló kifejezések használatát, 31. cikke a növénytermesztésben használt termékek és anyagok jelölését, 32. cikke kötelező megjelöléseket, míg a 33. cikke az Európai Unió ökológiai termelés jelölésére szolgáló logóját szabályozza.
- [45] Az Öko EK rendelet 30. cikk (1) bekezdése kimondja, e rendelet alkalmazásában egy termék akkor tekintendő ökológiai termelésre utaló kifejezéssel megjelöltnek, ha jelölésén, reklámanyagaiban vagy kereskedelmi okmányaiban a terméket, annak az előállításához használt összetevőit vagy takarmány-alapanyagait olyan kifejezésekkel írják le, amelyek a vásárló számára azt sugallják, hogy a terméket, az összetevőket vagy a takarmány-alapanyagokat e rendelettel összhangban állították elő. A 2. cikk (1) bekezdésében említett, e rendeletnek megfelelő termékek jelölésére és reklámozására az Unió egészében különösen a IV. mellékletben felsorolt kifejezések, valamint az azokból képzett szavak és rövidítések (pl. a „bio” és az „öko”) használhatók önmagukban vagy összetételben a mellékletben felsorolt bármely nyelven.
- [46] A Kúria hangsúlyozza, hogy egyfelől az Öko EK rendelet hivatkozott 56. cikkéből következően a per tárgyát képező tanúsítványban a EK rendeletre hivatkozást az Öko EK rendeletre való

- hivatkozásnak kell tekinteni. Másfelől az EK rendelet 23. cikk (1) bekezdése tartalmában túlnyomórészt azonos az Öko EK rendelet 30. cikk (1) bekezdésével. A felperes részére kiállított 2-10874-2021. számú tanúsítvány nem teszi lehetővé sem az EK rendelet 23. cikk (1) bekezdésében, sem az Öko EK rendelet 30. cikk (1) bekezdésében megjelölt ökológiai termelésre utaló kifejezések használatát.
- [47] A fenti tanúsítvány azt igazolja, hogy a felperes megkezdte az ökológiai gazdálkodás folyamatát, és ezt az ellenőrző szervként eljáró Kft. legalább egy alkalommal ellenőrizte. Ugyanakkor az Fétv. 55/A § (1) bekezdése egyértelműen egy olyan tanúsítványhoz köti a Földforgalmi tv. 46. § (3) bekezdés *b)* pont utolsó fordulatának való megfelelést, amely igazolja, hogy az előhaszonbérletre jogosult gazdasági termelőként az ökológiai termelésre utaló kifejezés használatára jogosult.
- [48] A felperes részére 2022. július 4-én a Kft. az Öko EK rendelet 35. cikkének (1) bekezdése szerinti minősítő tanúsítványt állított ki, amely a gyümölcsöskertben termelt tizenegy termékre vonatkozóan elismerte azt, hogy azok átállási terméknek minősülnek. Azonban ez a tanúsítvány – a felperes által sem vitatottan – jelen perben nem vehető figyelembe.
- [49] A felülvizsgálati kérelemmel támadott ítélet nem sérti az Ákr. 1. §-ában, 2. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjában, valamint 6. § (1) bekezdésében megjelölt alapelveket.
- [50] Az alperes eljárása során jogszerű döntést hozott, nem sértette meg az Alaptörvény XXIV. cikkben rögzített tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot. A törvényszék eljárásával betartotta az Alaptörvény XXVIII. cikkében írt tisztességes bírósági eljárás követelményét, az irányadó jogszabályok értelmezése megfelel az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezési elvnek.
- [51] A Kúria a törvényszék mindenben helyes jogerős ítéletét a Kp. 121. § (2) bekezdését alkalmazva hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.III.37.208/2023/7.)

258 Az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége nem áll fenn abban az esetben, ha az Európai Unió Bírósága az adott ügyben már elvégezte az alkalmazandó uniós jog értelmezését [2017. évi I. törvény (Kp.) 118. § (1) bek., Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 267. cikk].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes Magyarország egyik piacvezető internet- és televíziószolgáltatója, aki 2018 áprilisában tesztelési, hibaelhárítási célból létrehozott egy „test” elnevezésű tesztadatbázist (a továbbiakban: Tesztadatbázis), amelybe a lakossági ügyfelei körülbelül egyharmadának személyes adatait másolta át, egy másik, a honlapjához köthető adatbázisában direkt marketing célú, a hírlevélre feliratkozók adatait és a honlap felületéhez való hozzáférésre lehetőséget adó rendszergazdai adatokat tárolt naprakészen, amely a lakossági ügyfeleinek nem egészen 3%-át, valamint 43 rendszergazda felhasználó adatait tartalmazta.

- [2] A felperes 2019. szeptember 23-án arról szerzett tudomást, hogy egy etikus hacker informatikai támadás útján a honlapon keresztül a nyílt forráskódú tartalomkezelő rendszer (a továbbiakban: Rendszer) sérülékenységet kihasználva hozzáfért a Tesztadatbázisban tárolt személyes adatokhoz, illetve hozzáférhetett a honlaphoz köthető adatbázisban tárolt személyes adatokhoz is. A felperes a jelzést követően a hibát az elérhető nem hivatalos javítás letöltésével kijavította, a Tesztadatbázist törölte, az etikus támadóval titoktartási szerződést kötött, és jutalmat ajánlott neki. Ezen túlmenően az Informatikai Biztonsági Szabályzatában meghatározott féléves belső auditot, és a más rendszerei ellenőrzésére már korábban is használt webes sérülékenység vizsgáló szolgáltatást kiterjesztette minden interneten keresztül elérhető rendszerére, így a weboldalra is, majd az adatvédelmi incidenst 2019. szeptember 25-én bejelentette az alperesnek.

- [3] A bejelentés alapján az alperes hatósági ellenőrzést, majd annak lezárását követően adatvédelmi hatósági eljárást indított és a 2020. május 18-án kelt NAIH/2020/1160/10. számú határozata rendelkező részének 1. pontjában megállapította, hogy
- a) a felperes megsértette a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló (EU) 2016/679 rendelete (a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet) 5. cikk (1) bekezdés *b)* és *e)* pontját azzal, hogy a hibaelhárítási célból létrehozott Tesztadatbázist a szükséges tesztek lefuttatása és a hiba kijavítása után nem törölte, így a Tesztadatbázisban tárolt nagy számú személyes adatot a következő közel másfél év alatt cél nélkül, azonosításra alkalmas módon tárolta, és a Tesztadatbázis törlésének hiánya közvetlenül lehetővé tette az adatvédelmi incidens bekövetkezését;
- b) a felperes megsértette az általános adatvédelmi rendelet 32. cikk (1)–(2) bekezdéseit azzal, hogy nem alkalmazott az adatkezelés biztonsága körében a kockázatokkal arányos megfelelő technikai és szervezési intézkedéseket, ugyanis az általa használt Rendszer több mint 9 éve ismert, megfelelő eszközökkel egyébként detektálható és javítható sérülékenységet kihasználva lehetett hozzáférni a nyilvánosan elérhető weboldalon keresztül az incidenssel érintett Adatbázisokhoz; és az incidenssel érintett személyes adatok tekintetében nem alkalmazott titkosítást.

A határozat rendelkező részének 2. pontjában kötelezte a felperest, hogy vizsgálja felül valamennyi személyes adatokat tartalmazó adatbázisát abból a szempontból, hogy azokban indokolt-e titkosítás alkalmazása, és ennek eredményéről értesítse az alperest. A 3. pontban kötelezte a felperest 100 000 000 forint adatvédelmi bírság megfizetésére. A 4. pontban elrendelte a határozat nyilvánosságra hozatalát.

Az elsőfokú ítélet

- [4] Az elsőfokú bíróság az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezte az általános adatvédelmi rendelet 5. cikk (1) bekezdés b) és e) pontjainak értelmezésére. Az EUB a C-77/21. számú ítéletében (a továbbiakban: Ítélet) az uniós jogot értelmezte. Ezt követően az elsőfokú bíróság a felülvizsgálattal támadott jogerős ítéletével az alperes NAIH/2020/1160/10. számú határozata 1.a. pontját az általános adatvédelmi rendelet 5. cikk (1) bekezdés b) pontja megsértésének megállapítása tekintetében, valamint a határozat 3. és 4. pontjait megsemmisítette, a jogkövetkezmények körében az alperest új eljárásra kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [5] A jogerős ítélet megállapította, hogy a felperes – az általános adatvédelmi rendelet 6. cikk (4) bekezdés a) pontjára figyelemmel – az ügyfelek személyes adatait a Tesztadatbázisban jogszerűen, az általános adatvédelmi rendelet 5. cikk (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknak megfelelően, az eredeti adatkezelési céllal összeegyeztethető módon kezelte, azonban az adatkezelése ellentétes volt az általános adatvédelmi rendelet 5. cikk (1) bekezdés e) pontjában foglalt „korlátozott tárolhatóság” elvével.
- [6] Az elsőfokú bíróság „az Ítéletre és a peres felek által nem vitatott tényekre tekintettel” megállapította, hogy a felperes a személyes adatokat eredetileg az előfizetői szerződések megkötése, teljesítése céljából gyűjtötte és tárolta, emellett a Tesztadatbázis létrehozásának közvetlen célja egy konkrétan felmerült hibához kapcsolódóan a szükséges tesztek elvégzése és a hiba kijavítása volt. Bár a Tesztadatbázis létrehozásához kapcsolódó cél valóban szorosan kapcsolódott az eredeti adatkezelési célhoz, azonban mégsem volt azzal teljesen azonos. A hiba elhárítására 2018 áprilisában került sor, és a felperes a Tesztadatbázist csupán 2019 szeptemberében szüntette meg, ezért a több mint másfél éves adatkezelés a szükséges adatkezelési időtartamot indokolatlanul hosszú idővel meghaladta. E körülmény alapelveknek való megfelelését az általános adatvédelmi rendelet 5. cikk (2) bekezdésében foglaltak ellenére a felperes nem tudta igazolni; azt maga is elismerte, hogy a Tesztadatbázist figyelmetlenségből nem törölte, holott a fenntartását a hiba elhárítása már nem indokolta, majd a Tesztadatbázisról megfeledkezett a támadásról való tudomásszerzésig.
- [7] A felperes a perben ismételtlen indítványozta az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését, állítva, hogy az EUB félreértette az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező indítványt. Az elsőfokú bíróság ezzel kapcsolatban rögzítette, hogy az EUB eljárását kezdeményező végzésben feltett mindkét kérdésben kifejezetten szerepelt a párhuzamos adatkezelésre, a személyes adatok párhuzamosan két adatbázisban tárolására utalás (például „az adatkezelő az egyébként jogszerű célhoz kötötten gyűjtött és tárolt személyes adatokat párhuzamosan egy másik adatbázisban is tárolja”), a felperes alappal nem hivatkozhat arra, hogy ezt nem vette figyelembe az EUB az álláspontja kialakításakor. Az Ítéletből mindössze az tűnik ki, hogy ennek a körülménynek az EUB nem tulajdonított meghatározó jelentőséget a jogi norma értelmezésénél. Az elsőfokú bíróság megállapította ezért, hogy az EUB az Ítéletében az általános adatvédelmi rendelet ügyben releváns rendelkezéseit már értelmezte, a felperesnek az Ítélettel kapcsolatban megfogalmazott aggálya megalapozatlan volt, így az ismételt előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítványt elutasította.
- [8] A jogerős ítélet szerint a felperes az érintett adatok tárolásával kapcsolatban kockázatelemzést nem végzett, a szakvéleményben leírtak alapján tőle elvárható lett volna a Rendszer sérülékenységeinek felismerése és kijavítása. A szakvélemény alapján megállapította, hogy megfelelő titkosítás használatával megakadályozható lett volna a személyes adatok megismerése. Bár az adatkezelés biztonságának elérésére a jogalkotó nem kötelező jelleggel rendeli el az érintett adatok titkossá tételét, de ezt is olyan intézkedésnek tartja, ami adott esetben alkalmas lehet az adatbiztonság megteremtésére. A jelen ügyben a felperes – különös tekintettel arra, hogy egyéb intézkedést nem tett – legalább a személyes adatok titkosítását elvégezhetette volna az adatok védelme érdekében. Ennek elmulasztásával megsértette az általános adatvédelmi rendelet 32. cikk (1) bekezdés a) pontja és a (2) bekezdése szerinti kötelezettségét, azaz nem tette meg a megfelelő technikai és szervezési intézkedéseket annak érdekében, hogy a kockázat mértékének megfelelő szintű adatbiztonságot garantálja.
- [9] Mivel az alperes határozata az általános adatvédelmi rendelet 5. cikk (1) bekezdés b) pontja megsértésének megállapítása, valamint jogkövetkezmények (bírság kiszabása, döntés nyilvánosságra hozatala) alkalmazása tekintetében jogszabálysértő volt, az elsőfokú bíróság az alperes határozatának 1.a. pontját az általános adatvédelmi rendelet 5. cikk (1) bekezdés b) pontja megsértésének megállapítása tekintetében, valamint a 3. és 4. pontjait megsemmisítette, és a jogkövetkezmények körében az alperest új eljárásra kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A jogsértések alperestől eltérő megállapítása miatt a jogkövetkezmények mérlegelésére vonatkozó keresetrészt a bíróság érdemben nem vizsgálta.
- A felülvizsgálati kérelem**
- [10] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, melyben annak befogadását a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 118. § (1) bekezdés a) pont aa), ab), ac) és ad) alpontjaira hivatkozással kérte.
- [11] A Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont kapcsán arra hivatkozott, hogy a Kúria az eddigi ítélezési gyakorlata során nem vizsgálta azt, hogy eltérő adatkezelési célokról van-e szó akkor, ha a jogszerű adatkezelési cél érdekében kezelt adatokat az adatkezelő egy új adatbázisba menti, továbbá a „célhoz kötöttség” elve, a „korlátozott tárolhatóság” elve és az adatbiztonság követelménye milyen esetekben sérül, azokat miként kell értelmezni, illetve, hogy azok megsértése milyen arányú bírság kiszabását alapozhatja meg.
- [12] A felperes a felülvizsgálati kérelme befogadását a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont ab) alpontja alapján azért kérte, mert az adatkezelési tevékenység a

jogalanyok széles körét érinti. A perbeli esetben egy olyan helyzet jogi értékeléséről van szó, amely a hétköznapi életben számtalanszor előfordul. Nagy jelentősége van annak, hogy az adatkezelők, amikor jogszerű célra gyűjtött személyes adatokat kezelnek, egyes technikai adatkezelési műveleteket elvégezhetnek-e úgy, hogy ez ne sértse a célhoz kötöttségre, illetve korlátozott tárolhatóságra vonatkozó alapelveket. A felperes szerint a jogerős ítélet szerinti jogértelmezés arra vezet, hogy a mindennapi életben tömegesen előforduló technikai adatkezelési műveletek céljáról tájékoztatni kellene az érintetteket, ami értelmetlen és a gyakorlatban megvalósíthatatlan lenne.

- [13] A felperes a felülvizsgálati kérelemben részletesen kifejtette az arra vonatkozó álláspontját, hogy az EUB azon téves feltételezés alapján vizsgálta az elé terjesztett kérdést, hogy az elsőfokú bíróság szerint az eredeti adatgyűjtésre és az adatok további kezelésére két eltérő cél érdekében került sor. Az elsőfokú bíróság végzésben megfogalmazott világos és egyértelmű kérdés ellenére az EUB nem adott választ arra, hogy a perbeli adatkezelési művelet olyan „további adatkezelésnek” minősül-e, amely az általános adatvédelmi rendelet 5. cikk (1) bekezdés b) pontja alkalmazása során elkülönült céllal rendelkezik, vagy egy olyan adatkezelési művelet, amelynek célját nem lehet mesterségesen elkülöníteni a felperes által végzett adatkezelés, mint az adatokon végzett műveletek összességének általános céljától, amelyre az adatokat eredetileg gyűjtötték. Az elsőfokú bíróság tehát előzetes döntéshozatalra bocsájtotta ugyan a kérdést, azonban arra nem kapott választ, így a felperes álláspontja szerint az előzetes döntéshozatal szükségessége továbbra is fennáll, a felülvizsgálati kérelem befogadása ezért a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont ac) alpontja alapján indokolt.
- [14] A felperes előadta továbbá, hogy az elsőfokú bíróság nem merítette ki a keresetet, mivel a jogerős ítélet nem tartalmaz döntést arról, hogy a Határozat 1.b pontjának második (titkosításra vonatkozó) fordulata jogellenes-e. A felperes érvelését teljes mértékben figyelmen kívül hagyva az ítélet [35] bekezdésében mindössze annyit rögzített, hogy a felperes „legalább a személyes adatok titkosítását elvégezhetné volna az adatok védelme érdekében”. Az elsőfokú bíróság azonban nem indokolta meg, hogy az idézett megállapítást milyen jogszabályi rendelkezésből vonta le, ezáltal a felülvizsgálati kérelem a felperes alapvető eljárási jogának valószínűsíthető sérelme miatt is indokolt.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [15] A Kúria megvizsgálta a felülvizsgálati kérelmet és megállapította, hogy a befogadás feltételei nem állnak fenn.
- [16] A Kp. 118. § (1) bekezdése szerint a Kúria a felülvizsgálati kérelmet akkor fogadja be, ha a) az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata aa) a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása, ab) a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége, ac) az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége

ad) a kérelmező alapvető eljárási jogának valószínűsíthető sérelme, vagy az ügy érdemére kiható egyéb eljárási szabályszegés, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés miatt indokolt.

- [17] A Kp. 117. § (4) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni a kérelem befogadhatóságának okát, azonban annak fennállását bizonyítani és azt – a 118. § (1) bekezdés a) pont ad) alpontja szerinti ok kivételével – indokolni nem kell. A 118. § (1) bekezdés b) pontja szerinti ok esetében meg kell jelölni azt a közzétett kúriai határozatot és annak azt a részét, amelytől a felülvizsgálni kért határozat jogkérdésben eltér. A fél által megjelölt befogadhatósági okhoz a bíróság nincs kötve.
- [18] A Kúria megjegyzi, hogy a Kp. 117. § (4) bekezdése nem teremt alanyi jogot a felülvizsgálati kérelem befogadásra. A befogadásról döntő bíróság a felülvizsgálati kérelem alapján vizsgálja meg, hogy az ügyben olyan kérdés merül-e fel, amely a Kp. 118. § (1) bekezdésének rendelkezései alá tartozik. A Kúria a befogadhatóság tárgyában hozandó döntése körében kizárólag a Kp. 118. § (1) bekezdésében felsorolt befogadási ok(ok) fennállását vizsgálhatja, a felülvizsgálati kérelemben megjelölt, annak alapját képező jogszabálysértésekről nem foglalhat állást, mert arra csupán a már befogadott felülvizsgálati kérelmet érdemben elbíráló határozatában van törvényes lehetőség.
- [19] A Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában meghatározott befogadhatósági ok azt teszi lehetővé, hogy a Kúria az alsóbb fokú bíróságok felett megfelelő kontrollt gyakorolhasson, és az egységes ítélezés követelményének megtartása érdekében az alsóbb fokú bíróságok számára – szükség szerint – irányt mutasson. A joggyakorlat egysége azt jelenti: a bíróságok között nincs eltérés a tekintetben, hogy az egyes jogszabályokat miként kell értelmezni, azaz mi a jogi norma alapvető tartalma, illetve azt hogyan kell alkalmazni. (Kfv.IV.37.584/2022/2.)
- [20] A Kúria a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálati kérelmet akkor fogadja be, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban még nem foglalt állást, feltéve, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdés vonatkozásában a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn. (Kfv.IV.37.679/2020/2.)
- [21] A Kúria megállapította, hogy a felperes ezen alpont alapján azért kérte a felülvizsgálati kérelem befogadását, mert a véleménye szerint a Kúriának vizsgálnia kellene azt, hogy eltérő adatkezelési célokról van-e szó akkor, ha a jogszerű adatkezelési cél érdekében kezelt adatokat az adatkezelő egy új adatbázisba menti, továbbá a „célhoz kötöttség” elve, a „korlátozott tárolhatóság” elve és az adatbiztonság követelménye milyen esetekben sérül, azokat miként kell értelmezni, illetve, hogy azok megsértése milyen arányú bírság kiszabását alapozhatja meg.
- [22] A Kúria hangsúlyozza, hogy a felülvizsgálati eljárásban nem általános jogértelmezést folytat, hanem az adott ügyben felmerült – és felülvizsgálati kérelemmel támadott – jogkérdésben dönt, azaz a felülvizsgálati eljárásnak nem célja általános, a

- konkrét felülvizsgálattal nem érintett jogkérdésekben való állásfoglalás. A felperes pedig a felülvizsgálati kérelmében nem támadta a jogerős ítélet azon megállapítását, hogy nem sértette meg a „célhoz kötöttség” elvét, továbbá a jogerős ítélet a jogkövetkezmények, így a bírság összegének megállapítását az alperes megismételt eljárására utalta – mely rendelkezést a felperes szintén nem támadott – így ezen kérdések nem lehettek a felülvizsgálati eljárás tárgyai, ahogyan annak az általános kérdés vizsgálata sem, hogy a „korlátozott tárolhatóság” elve és az adatbiztonság követelménye milyen esetekben sérül. Mindezek tekintetében így a felülvizsgálati kérelem befogadásának sincs helye.
- [23] A Kúria utal továbbá arra, hogy bizonyítás felvételének a felülvizsgálati eljárásban a Kp. 120. § (5) bekezdése alapján nincs helye, a Kp. 78. § (2) bekezdése szerint pedig a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességében a megelőző eljárásban megállapított tényállással összevetve értékeli. Jogszabálysértést ebben a körben a rögzített tényállás iratellenessége, a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen, vagy a logika szabályaival ellentétes mérlegelése alapozhat meg. A felülvizsgálat csak arra szorítkozhat, hogy a mérlegelés körébe vont adatok, tények értékelésénél nincs-e nyilvánvalóan helytelen következtetés (Kfv.III.37.768/2022/7.)
- [24] Az elsőfokú bíróság „az Ítéletre és a peres felek által nem vitatott tényekre tekintettel” állapította meg, hogy a felperes a személyes adatokat eredetileg az előfizetői szerződések megkötése, teljesítése céljából gyűjtötte és tárolta, emellett a Tesztadatbázis létrehozásának közvetlen célja egy konkrétan felmerült hibához kapcsolódóan a szükséges tesztek elvégzése és a hiba kijavítása volt. Bár a Tesztadatbázis létrehozásához kapcsolódó cél valóban szorosan kapcsolódott az eredeti adatkezelési célhoz, azonban mégsem volt azzal teljesen azonos {jogerős ítélet [27] és [31] bekezdések}. Figyelemmel arra tehát, hogy a konkrét ügyben az adatkezelés – eltérő – céljának megállapítása bizonyítási eljárás (pontosabban a felek egyező nyilatkozataira tekintettel a bizonyításra vonatkozó szabályok szerint bizonyítás nélkül megállapítható tényeken) és nem jogi következtetésen alapult, így jelen ügyben az adatkezelés céljának vizsgálata nem szolgálhatta sem a joggyakorlat egységének, sem a továbbfejlesztésének biztosítását.
- [25] A felperes a felülvizsgálati eljárás lefolytatását a jogkérdés különleges súlya, társadalmi jelentősége okán is kérte. A felvetett jogkérdés különleges súlya akkor állapítható meg, ha a vizsgált jogkérdés túlmutat a konkrét ügyön, nagy számú új típusú ügy esetén a jogegység, vagy a jogbiztonság érdekében szükséges a Kúria iránymutatása. Az ügyek társadalmi jelentősége jellemzően akkor mutatható ki, ha olyan jogkérdés merült fel, amely a társadalom széles körét közvetlenül, vagy közvetve érinti. (Kfv.IV.37.960/2020/2.)
- [26] Mindez azt jelenti, hogy az adott ügy – illetve a bíróság által abban elfoglalt jogi álláspont – ne csak az adott ügyben érintettekre legyen kihatással közvetve, hanem az adott ügyben nem szereplő jogalanyok helyzetét illetően is irányt mutasson. (Kfv.III.37.778/2020/2.) Az egyént ért jogsérelemnek önmagában társadalmi jelentősége, különleges súlya nincs. (Kfv.III.37.197/2021/2.)
- [27] A Kúria az ügyben a felvetett jogkérdés különleges súlyát, illetve társadalmi jelentőségét nem látta megállapíthatónak önmagában azon az alapon, hogy az adatkezelési tevékenység a jogalanyok széles körét érinti. Másrészt jelen eljárásban a jogsértés megállapítása – a felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal ellentétben – nem a Tesztadatbázis létrehozásához (az adatok másolásához) kapcsolódott, hanem ahhoz, hogy a Tesztadatbázis törlésére a létrehozatalát indokoló hiba 2018. áprilisi elhárítása után több mint másfél évvel került sor. A felperes a perben az adatkezelési alapelveknek való megfelelést az általános adatvédelmi rendelet 5. cikk (2) bekezdésében foglaltak ellenére nem tudta igazolni, továbbá maga is elismerte, hogy a Tesztadatbázist figyelmenlenségből nem törölte, holott a fenntartását a hiba elhárítása már nem indokolta, majd a Tesztadatbázisról megfeledezett a támadásról való tudomásszerzésig. Az ügy ezen egyedi körülményeire tekintettel a jogalanyok széles körét sem közvetlen, sem közvetett módon nem érinti, az ügy a felperes sajátos magatartásának megítéléséről szól. Jelen ügy tárgya ugyanis nem önmagában a Tesztadatbázis létrehozása volt, hanem az, hogy azt a felperes a javítási munkálatok elvégzését követően azt nem törölte.
- [28] A felperes álláspontja szerint a felülvizsgálati kérelem befogadását az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége is indokolja. Ennek körében arra hivatkozott, hogy az EUB azon téves feltételezés alapján vizsgálta az elé terjesztett kérdést, hogy az elsőfokú bíróság szerint az eredeti adatgyűjtésre és az adatok további kezelésére két eltérő cél érdekében került sor. Ahogyan a Kúria azt jelen végzés [24] bekezdésében már kifejtette, az elsőfokú bíróság az ítéletében maga állapította meg az adatok további kezelésének eltérő célját, így amennyiben az EUB ezen „feltevés” alapján hozta volna meg az Ítéletét, az nem téves feltevésen alapulna. Másrészt megállapítható – ahogyan arra az elsőfokú bíróság is rámutatott –, hogy ennek a körülménynek az EUB nem tulajdonított meghatározó jelentőséget a jogi norma értelmezésénél.
- [29] A Kúria hangsúlyozza, hogy az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának célja nem a tagállami bíróság előtt folyó jogvita eldöntése, hanem a tagállami bíróság által alkalmazandó uniós jog – végső fokú – értelmezése. A felülvizsgálati kérelem szerint az EUB nem adott választ arra, hogy a perbeli adatkezelési művelet összeegyeztethető-e a „korlátozott tárolhatóság” követelményével, illetve az EUB nem foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a „korlátozott tárolhatóság” körében mi következik abból, ha a perbeli esetben nem eltérő célú további adatkezelésre került sor. Figyelemmel arra, hogy ezen kérdések nem az uniós jog értelmezésére, hanem a perbeli eset értékelésére vonatkoznak, azok tekintetében az előzetes döntéshozatali eljárás szükségessége fel sem merülhet.
- [30] A Kúria megállapította továbbá, hogy az uniós jog jelen ügy eldöntése szempontjából lényeges szabályainak értelmezését – éppen a jelen ügyben kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásban – az EUB elvégezte. Az Európai Unió Működéséről

Szóló Szerződés 267. cikk harmadik bekezdése értelmében, amennyiben uniós jogi kérdés merül fel egy olyan bíróság előtt, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, a bíróság köteles eleget tenni azon kötelezettségének, hogy az ügyet a Bíróság elé terjessze, kivéve ha azt állapította meg, hogy a felmerült kérdés nem releváns, a szóban forgó uniós jogi rendelkezést a Bíróság már értelmezte, vagy az uniós jog helyes alkalmazása annyira nyilvánvaló, hogy az semmilyen ésszerű kétségnek nem enged teret (lásd különösen: Cilfit és társai ítélet, 283/81, EU:C:1982:335, 21. pont; Boxus és társai ítélet, C-128/09–C-131/09, C-134/09, C-135/09, EU:C:2011:667, 31. pont). Mindezt a Kúria megállapította, hogy a vizsgált jogszabályhely értelmezése iránt nem volt helye az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés 267. cikk szerinti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének, így erre tekintettel a felülvizsgálati kérelem befogadásának.

- [31] A felperes alapvető eljárási jogának valószínűsíthető sérelmére vagy az ügy érdemére kiható egyéb eljárási szabályszerűségekre hivatkozással is kérte a felülvizsgálati kérelem befogadását, melynek körében azt adta elő, hogy az elsőfokú bíróság nem merítette ki a keresetet, mivel a jogerős ítélet nem tartalmaz döntést arról, hogy a Határozat 1.b pontjának második (titkosításra vonatkozó) fordulata jogellenes-e. A felperes érvelését teljes mértékben figyelmen kívül hagyva az ítélet [35] bekezdésében mindössze annyit rögzített, hogy a felperes „legalább a személyes adatok titkosítását elvégezhetné volna az adatok védelme érdekében.” Az elsőfokú bíróság azonban nem indokolta meg, hogy az idézett megállapítást milyen jogszabályi rendelkezésből vonta le.
- [32] A Kúria ezzel szemben megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelemben foglalt érvelés nyilvánvalóan iratellenes, ezért a felülvizsgálati kérelem befogadását nem alapozhatja meg. A jogerős ítélet felperes által idézett részletet megelőző mondatrészt szerint „különös tekintettel arra, hogy egyéb intézkedést [a felperes] nem foganatosított”, azaz a megállapítás alapja nem önmagában az volt, hogy a felperes nem végzett titkosítást, hanem az – ahogyan az az ítélet [34]–[36] bekezdésekben ki van fejtve –, hogy semmilyen technikai és szervezési intézkedést nem tett azért, hogy a kockázat mértékének megfelelő szintű adatbiztonságot garantálja megsértette az általános adatvédelmi rendelet 32. cikk (1) bekezdés a) pontja és a (2) bekezdése szerinti kötelezettségét. A felperes által előadottak tehát nem voltak alkalmasak arra, hogy a kereset kimerítéséhez és a megfelelő indokoláshoz fűződő alapvető eljárási jogának sérelmét valószínűsítsék.
- [33] A Kúria megvizsgálva a felülvizsgálati kérelmet a fentiek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a jelen ügyben a befogadás feltételei tehát nem állnak fenn, ezért a felülvizsgálati kérelem befogadását a Kp. 118. § (2) bekezdésére alapítottan megtagadta.

(Kúria Kfv.IV.37.334/2023/2.)

259 Nem áfa-mentesek azok a biztosítótársaság által a Közösség más államából igénybe vett

szolgáltatások, amelyek abból állnak, hogy ellenőrzik a biztosított súlyos betegségé diagnózisának helyességét abból a célból, hogy a biztosított gyógyulása érdekében meghatározzák a legjobb egészségügyi ellátásokat, és amennyiben e kockázatra a biztosítási szerződés fedezetet nyújt, és a biztosított kéri, gondoskodjanak a külföldi gyógykezelés nyújtásáról [az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (Áfa tv.) 85. § (1) bek. c) pont, HÉA-irányelv 132 cikk (1) bek. c) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperesi biztosítótársaság 2012 szeptemberétől több olyan biztosítási terméket (egészségbiztosítást) értékesített, amely keretében vállalta, hogy a biztosított számára – ötfajta súlyos betegséggel (rák, by-pass beavatkozás, szívbillentyű problémák, idegsebészeti beavatkozás, élődonoros szerv- és szövetátültetés) élőknek, meghatározott feltételek teljesülése esetén – külföldi gyógykezelést biztosít. A biztosítási szerződés részletszabályait „B. Egészségbiztosítás Különös Feltételei” elnevezésű dokumentum (a továbbiakban: KSZF) tartalmazta. Ennek értelmében a felperes a szolgáltatás biztosított által történő igénybevételére 6 hónapos várakozási időt kötött ki.
- [2] A biztosítási szolgáltatás teljesítése érdekében a felperes 2012. szeptember 13-án együttműködési szerződést (a továbbiakban: Együttműködési Szerződés) kötött a B. nemzetközi vállalatcsoport spanyol tagjával, a B. S.A.U.-val (a továbbiakban: Spanyol Társaság) a „B.” jogvédett orvosi információs szolgáltatás igénybevételére. E szerint az ún. „B. Szolgáltatások” két elemből áll: az (a továbbiakban: IC) és a (a továbbiakban: FBC). Az IC keretében a biztosított személy orvosi információit a B. orvosai a biztosított biztosítási szolgáltatásra való jogosultságának felülvizsgálata érdekében a részükre megküldött dokumentáció alapján felülvértékelik. A szerződés szerint akut betegségek, valamint „helyi” egészségügyi szakember által még nem vizsgált megbetegedések esetén nem vehető igénybe. A FBC szolgáltatás keretében a Spanyol Társaság – amennyiben a biztosított biztosítása arra fedezetet nyújt – a biztosított nevében az orvosi szolgáltatókkal időpontot egyeztet, az orvosi kezelést (betegfelvétel, időpontok), szállodai elhelyezést, utazást megszervezi, ügyfélszolgálatot működtet, valamint az orvosi kezelés megfelelőségét ellenőrzi. Ezen túlmenően az orvosi szolgáltatókkal kötött szerződése alapján kezeli az orvosi követelések feldolgozását, fizetését. Nem felelős az utazási- és szállásköltségekért, valamint az igénybe vett betegellátás költségeiért. A FBC nem vehető igénybe magyarországi kezelésre.
- [3] Az Együttműködési Szerződés szerint a felperes a biztosított személyenként a B. Szolgáltatásokért éves díjat fizet olyan gyakorisággal, mint ahogy a biztosítási díjat a biztosított személyek részére fizetik. A Spanyol Társaság a szolgáltatási díjról 2012. október–december időszakban 3 számlát állított ki, amelyek után a felperes általános forgalmi adó (áfa) fizetési kötelezettséget nem vallott.
- [4] Az elsőfokú hatóság 2012. május 1. és december 31. közötti időszakra áfa adónemben a felperesnél, mint csoportos adóalany képviselőjénél végzett bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzés

- eredményeként határozatával a felperest 1 059 000 Ft adókülönbözet, 529 000 Ft adóbírság, 178 000 Ft késedelmi pótlék és 20 000 Ft mulasztási bírság megfizetésére kötelezte.
- [5] A fellebbezés folytán eljáró alperes a 2154072617 számú határozatával az elsőfokú határozatot részben módosította, 376.000 Ft adóbírságot törölt, ezt meghaladóan azt helybenhagyta.
- [6] Határozatát a Tanács 2006/112/EK Irányelve (2006. november 28.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről (a továbbiakban: Héa-irányelv) 132. cikkének (1) bekezdés c) pontjára, az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 37. § (1) bekezdésére, 60. § (1)–(2) bekezdéseire, 65. §-ára, 82. § (1) bekezdésére, 85. § (1) bekezdés c) pontjára, 120. § b) pontjára, 140. § a) pontjára, Európai Unió Bírósága (EUB) C-384/98. (D. és W), C-141/00. (Ambulanter Pflegedienst Kügler GmbH), és C-307/01. (Peter d’Ambrumenil, Dispute Resolution Services Ltd) ítéleteiben foglaltakra alapította.
- [7] Határozata indokolásának 2. pontja szerint a Spanyol Társaság által nyújtott szolgáltatás nem felel meg az Áfa tv. 85. § (1) bekezdés c) pontja szerinti adómentességi feltételeknek. A számlákon feltüntetett ellenérték egyfajta átalánydíj, amely mögött közvetlen, az egyén egészségének megőrzésére, illetve betegségének diagnosztizálására, kezelésére, gyógyítására irányuló tényleges szolgáltatásnyújtás nem volt. Az IC szolgáltatás keretében a korábbi orvosi dokumentációk felülvizsgálata arra irányul, hogy igazolja, hogy a biztosított jogosult-e a külföldi gyógykezelésre, amelyek előfeltétele ez a második orvosi szakvélemény. A Spanyol Társaság a diagnózis felállítása érdekében vizsgálatokat, illetve orvosi kezelést nem végez, a korábbi orvosi dokumentáció alapján, azok eredményeit véleményezi, értékeli abból a célból, hogy bekövetkezett-e olyan biztosítási esemény, amelyre az ügyfél biztosítása fedezetet nyújt. Elemez, értékeli, esetenként szervez, ugyanakkor nem nyújt egészségügyi ellátást, nem kezel betegséget vagy egészségügyi rendelkezést, ezért a szolgáltatások sem együttesen, sem külön-külön nem minősíthetők orvosi gyógykezelésnek. A számlákon feltüntetett gazdasági esemény elsődleges célja szerint nem adómentes humán-egészségügyi szolgáltatás, az lényegében szakértői és szervezői tevékenység, ezért a felperes a közösségi szolgáltatás igénybe vevőjeként áfa fizetésére köteles.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [8] A felperes keresetében 752 000 Ft adóhiány, az ehhez kapcsolódó adóbírság és késedelmi pótlék törlésével az alperes határozatának megváltoztatását, másodlagosan annak elsőfokú határozatra kiterjedő hatályon kívül helyezését, az elsőfokú adóhatóság új eljárásra kötelezését kérte.
- [9] Álláspontja szerint az alperes határozata sérti az Áfa tv. 15. §-át, 85. § (1) bekezdés c) pontját, 85. § (3) bekezdését, az Art. 97. § (4) bekezdését.
- [10] Előadta, hogy a Spanyol Társaságtól igénybe vett szolgáltatásokat az adóhatóság tévesen minősítette: a B. nem kizárólag értékeli az orvosi dokumentumokat, hanem további vizsgálatokat is végez (pl. megküldött szövetminta alapján szövettani vizsgálatot), emellett szolgáltatása kiterjed a legjobb külföldi szakorvos felkutatására, véleményének beszerzésére, tehát az a beteg gyógyulását, a lehető leghatékonyabb terápia igénybevételét célozza, szervezési tevékenységét is a legjobb diagnózis és terápia elérése érdekében végzi.
- [11] Hivatkozása szerint az adóhatóságnak a tényállás teljes feltárása érdekében a B. és a felperes közötti szerződés, valamint a felperes és a biztosítottak közötti biztosítási jogviszony tartalmát kellett volna feltárnia, elkülönítenie. Hangsúlyozta, hogy Az IC nem egy adminisztratív kötelezettség, hanem a felperes biztosítási szolgáltatásának részét képező lényeges szolgáltatás-elem, amely keretében a szakvéleményt készítő orvos, vagy orvoscsoport diagnózist állít fel.
- [12] Utalt arra, hogy a Héa-irányelv 132. Cikk (1) bekezdés c) pontja alkalmazásakor az egészségügyi szolgáltatás EUB általi értelmezését kell irányadónak tekinteni, amely alapján elsősorban a szolgáltatás célja vizsgálendő. Az EUB a C-141/00. (Kügler) ítéletben fogalmazta meg azt a szempontrendszert, amely szerint az orvosi ellátások fogalma alá olyan szolgáltatások tartozhatnak, amelyek célja a betegségek és az egészségügyi zavarok diagnosztizálása, kezelése és lehetőség szerint azok gyógyítása. Egy adott szolgáltatás akkor is adómentes, ha kizárólag betegségek diagnosztizálására irányul. A B. szolgáltatásának fő értékhordozó eleme az egészségügyi rendelkezések, betegségek diagnosztizálására irányuló szolgáltatás, amely megfelel a Héa-irányelv 132. Cikk (1) bekezdés c) pontjában meghatározott egészségügyi szolgáltatás fogalmának, így adómentes szolgáltatásnak minősül.
- [13] Hangsúlyozta, hogy a vizsgálat időszakban a biztosítottak a szolgáltatást még nem vették igénybe, azonban az átalánydíj egészségügyi szolgáltatás ellenértéke volt.
- A jogerős ítélet**
- [15] Az elsőfokú bíróság 28.K.30.468/2017/10. számú keresetet elutasító jogerős ítéletét a Kúria – eljárási jogszabálysértések miatt - a Kfv.V.35.013/2018/15. számú végzésével hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [16] Az elsőfokú bíróság a megismélt eljárásban hozott jogerős ítéletével az alperes határozatát az elsőfokú határozatra kiterjedően hatályon kívül helyezte és az elsőfokú adóhatóságot új eljárásra kötelezte.
- [17] Indokolásában idézte a KSZF 2.p) pontját. A KSZF 4.a pontja szerint a biztosító és a B. külföldi gyógykezelési szolgáltatást nyújt. Utalt arra, hogy a Héa-irányelv értelmezésére kialakult joggyakorlat értelmében a humán-egészségügyi szolgáltatás autonóm fogalom. A személyi feltételek vonatkozásában nem merült fel vita, a tárgyi feltételeket illetően a terápiás cél volt vitatott. A terápiás cél mint tárgyi feltétel akkor teljesül, ha az adott szolgáltatás vagylagosan diagnosztizálásra, kezelésre vagy gyógyításra irányul. A felperes indítványára kirendelt igazságügyi szakértő véleménye és a perben csatolt ún. másodlagos szakvélemények alapján megállapította, hogy az IC olyan szolgáltatás, amely közvetlenül és egyértelműen gyakorlati szempontból is az egyén

egészségének nemcsak megőrzésére, hanem javítására, betegségek diagnosztizálására, kezelésére irányul. Álláspontja kialakításakor figyelembe vette, hogy a KSZF 13.a pontja szerint a biztosított közvetlenül is fordulhat a B.-hoz, a diagnózist és az összefoglalót, a terápiás javaslatot az érintett biztosított, és nem biztosító kapja meg, továbbá a biztosító a terápiás javaslatot, a diagnózist nem írhatja felül.

- [19] Az új eljárásra előírta, hogy az elsőfokú adóhatóság a B. és a felperes, illetve a felperes és a biztosított jogviszonyára vonatkozó tényeket tárja fel, foglaljon állást, hogy a B. milyen szolgáltatásokat nyújt, ezt vesse össze az „Európai Unió” releváns ítélkezési gyakorlatával.
- [20] Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti indítványt elutasította.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [21] A jogerős ítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelmet, a felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő.
- [22] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a kereset elutasítását, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [23] Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 206. § (1) bekezdését, 221. § (1) bekezdését, 164. § (1) bekezdését, 177. § (1) bekezdését, 339/A. §-át, továbbá az Afa tv. 85. § (1) bekezdés c) pontját.
- [24] Előadása szerint az elsőfokú bíróság az irányadó jogszabályok téves értelmezésével, a bizonyítékok okszerűtlen értékelésével, iratellenes megállapításokkal jogsabálysértő döntést hozott. Hangsúlyozta, hogy nem minden egészségügyi szolgáltatás tartozik az Afa tv. 85. § (1) bekezdés c) pont hatálya alá. Figyelemmel az adómentesség közérdekű céljára, a humán-egészségügyi szolgáltatás adómentességének megvalósulásához az szükséges, hogy az adott tevékenység közvetlenül és egyértelműen, gyakorlati szempontból is az egyén egészségének a megőrzésére, illetve betegségeinek diagnosztizálására, kezelésére, gyógyítására irányuljon. A B. szolgáltatások csak közvetetten állnak kapcsolatban a terápiás céllal, így az adómentességük nem állapítható meg. Hivatkozott arra is, hogy a felperessel egyetértve orvosszakértő kirendelését nem kérte, mert a szolgáltatás adójogi minősítése nem orvosszakmai, hanem jogkérdés.
- [25] A rendelkezésre álló a szerződéses jogviszony elemeit megvizsgálva – az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben – az állapítható meg, hogy az alkalmazott konstrukció szerint a második orvosi szakvélemény arra irányul, hogy annak alapján a biztosított külföldi gyógykezelési szolgáltatásokra való jogosultsága eldönthető legyen, így az csak közvetetten szolgál terápiás célt [C-212/01. (M. Unterpertinger) 42. pont]
- [26] Hangsúlyozta, hogy eljárása során mind a B. és felperes, valamint a felperes és a biztosítottak közötti jogviszonyt vizsgálta, és ennek alapján állapította meg, hogy az Együtműködési Szerződésben a Spanyol Társaság arra vállalt kötelezettséget, hogy a szolgáltatásait a felperes és a biztosítottak közötti biztosítási szerződések keretei között nyújtja [„A

melléklet”], és a KSZF szerint a második orvosi szakvélemény adásának közvetlen célja a biztosított külföldi gyógykezelési szolgáltatásokra jogosultságának megállapítása, hiszen az ennek előfeltételeként jelenik meg [4.a, 13.b pontok].

- [28] A felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a keresetnek megfelelő döntés meghozatalát, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [29] Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti az Afa tv. 85. (1) bekezdés c) pontját, a Pp. 2. § (1) bekezdését, 206. § (1) bekezdését, a 221. § (1) bekezdését, 339. § (1) bekezdését és (2) bekezdés g) pontját.
- [30] Kifejtette, hogy a négy éve húzódó peres eljárásban az ismételt új eljárásra utasítás, a pontatlan utasítások és a jogvita szükségtelen elhúzása súlyosan sérti a jogviták elbíráláshoz, a perek tisztességes és észszerű időben történő befejezéséhez fűződő jogát.
- [31] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat okszerűtlenül értékelte, hiszen ezekből az új eljárásra vonatkozó utasításokban foglalt kérdések megválaszolhatók:

A Kúria döntése és jogi indokai

- [33] A felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem alapos.
- [35] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság téves jogértelmezéssel állapította meg, hogy az adóhatóság határozatának keresettel támadott része jogsabálysértő.
- [36] A Héa-irányelv 132. cikk (1) bekezdésének c) pontja szerint – annak közhasznú jellegére tekintettel – a tagállamok mentesítik az adó alól azon egészségügyi ellátásokat, amelyeket az érintett tagállam által meghatározott orvosi és paramedicinális hivatások gyakorlóit nyújtanak.
- [37] Az Afa tv. 85. § (1) bekezdése alapján mentesek az adó alól:
- b) az a szolgáltatásnyújtás és az ahhoz szorosan kapcsolódó sérült- vagy betegápolás és sérült- vagy betegszállítás, valamint az azokhoz szorosan kapcsolódó termékértékesítés, amelyet humán-egészségügyi ellátás keretében közszolgáltató – ilyen minőségében – teljesít;
- c) az a szolgáltatásnyújtás és az ahhoz szorosan kapcsolódó sérült- vagy betegápolás, amelyet humán-egészségügyi – ideértve természetgyógyászatot is – tevékenységet végző – ilyen minőségében – teljesít.
- [38] A perben eldöntendő jogkérdés az volt, hogy a felperes által a Spanyol Társaságtól igénybe vett szolgáltatás hea-mentes-e. Figyelemmel arra, hogy a szolgáltatásainak igénybevitelére a perbeli időszakban ténylegesen még nem került sor, az igénybe vett szolgáltatás tartalmát a Kúria a rendelkezésre álló szerződések, illetve az azokhoz kapcsolódó egyéb dokumentumok alapján rögzítette.
- [39] Az Európai Unió Bírósága ítélkezési gyakorlata értelmében a Héa-irányelv (és a megelőzően hatályos hatodik irányelv) nagyon tágan határozza meg a hea hatályát, azonban bizonyos tevékenységeket mentesít a hea alól. Az adómentességek az uniós jog autonóm fogalmainak minősülnek. Az önálló fogalom meghatározás célja annak elkerülése, hogy a hea-rendszer alkalmazása tagállamonként eltérjen. A Héa-irányelv 132. cikk (1) bekezdés c) pontja az

- adott tevékenység közhasznú jellegére tekintettel mentesíti a szolgáltatásokat a héa alól. A Héa-irányelv 131. cikk szerint „A 2–9. fejezetben említett adómentességeket az egyéb közösségi rendelkezések sérelme nélkül, az említett adómentességek helyes és egyszerű alkalmazása, valamint az esetleges adócsalás, adókikerülés és visszaélés megelőzése céljából a tagállamok által meghatározott feltételekkel kell alkalmazni.” Az adómentességek leírására használt kifejezéseket tehát szigorúan kell értelmezni, mivel kivételt jelentenek azon főszabály alól, mely szerint a termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás adóköteles. A kifejezések értelmezésének ugyanakkor összhangban kell állnia a mentesség által elérni kívánt célokkal, biztosítania kell, hogy a héa-mentességre vonatkozó rendelkezések ki tudják fejteni hatásukat, ugyanakkor tiszteletben kell tartania az adósemlegesség elvét is.
- [40] Az Európai Unió Bírósága ítélezési gyakorlatából következik, hogy a Héa-irányelv 132. Cikk (1) bekezdés b) pontja (illetve korábban hatályban volt hatodik irányelv 13. cikke A. része (1) bekezdésének b) pontja) az orvosi gyógykezelések kórházi környezetben teljesített szolgáltatásokra vonatkozik, míg c) pontja az ilyen kereten kívül – akár a szolgáltató magánlakásán, akár a beteg lakóhelyén vagy bármely más helyen – nyújtott egészségügyi szolgáltatásokat érinti.
- [41] A Héa-irányelv 132. Cikk (1) bekezdés c) pontja szerinti „egészségügyi ellátások” fogalma is olyan szolgáltatásokra vonatkozik, amelyek célja a betegségek és az egészségügyi zavarok diagnosztizálása, kezelése és lehetőség szerint azok gyógyítása, azonban valamely szolgáltatás terápiás céljának nem kell szükségképpen szűk értelmet tulajdonítani. Az európai joggyakorlat értelmében ezért mentes a héa alól a magánszemélyek orvosi vizsgálatának elvégzése a munkaadók vagy a biztosító társaságok számára, vér vagy más testminták vétele a vírusok, fertőzések vagy más betegségek jelenlétének tesztelésére a munkaadók vagy a biztosítók nevében, vagy az egészségügyi alkalmasság igazolása, például az utazásra való alkalmasság tekintetében, amennyiben ezek a szolgáltatások elsősorban az érintett személy egészségének védelmét szolgálják [C-307/01. (Peter d'Ambrumenil Dispute Resolution Services Ltd)]. Héa-mentes szolgáltatás az általános gondozás és a házi segítségnyújtás kivételével, ha a járóbeteg-ellátást nyújtó tőketársaság részéről terápiás jellegű ellátásra vonatkozik, és amelynek ellátását, beleértve az otthoni gondozást is, szakképzett ápolószemélyzet biztosítja [C-141/00. (Ambulanter Pflegedienst Kügler GmbH)]. Adómentesek a telefonon keresztül nyújtott olyan szolgáltatások, amelyek lényege az egészségre és a betegségekre vonatkozó tanácsadás, feltéve, hogy azok terápiás célt szolgálnak [C-48/19. (X GmbH)].
- [42] Az európai joggyakorlat ugyanakkor kizárja az adómentesség biztosítását az orvosi szakértői vélemények készítése, illetve olyan, orvos által végzett szolgáltatások vonatkozásában, amelyek jogi vagy szerződéses feltétel teljesítésének vizsgálatára irányulnak, vagy az érintett magánszemély különböző eljárásokban érvényesíthető igényei elbírálásához szükségesek [C-657/19. (Finanzamt vs. E)]. Nem héa-mentes a személy egészségi állapotáról szóló igazolások kiadása olyan célokból, mint például a háborús nyugdíjra való jogosultság [C-307/01 (Peter d'Ambrumenil Dispute Resolution Services Ltd)], rokkantság [C-212/01. (M. Unterpertinger)], továbbá amelyek nincsenek közvetlen kapcsolatban a gyógyító tevékenységgel: pl. az összejtbank szolgáltatása – C-262/08. (CopyGene), szépsészeti plasztikai beavatkozások – C-91/12. (PFC Clinic)], vagy céljuk a személyi felelősségrevonás és a károk számszerűsítése a személyi sérüléssel kapcsolatos peres eljárásban; orvosi jelentések készítése vizsgálatok és orvosi jelentések alapján orvosi vizsgálatok elvégzése nélkül, orvosi vizsgálatok szakértői orvosi jelentések elkészítése céljából a peres eljárásban részt vevő egyének szakmai gondatlanságáról [C-307/01 (Peter d'Ambrumenil Dispute Resolution Services Ltd)]. Szintén nem adómentes a személyek betegségekre való genetikai affinitásának biológiai tesztek útján való megállapítása [C-384/98. (D. és W.)], a táplálkozási nyomon követési szolgáltatás [C-581/19. (Frenetikexito – Unipessoal Lda)].
- [43] A perbeli esetben a felperesi biztosítótársaság ügyfeleivel kötött szerződések szerint – a haláleset és a szerződéses futamidő lejártá mellett – a biztosítási esemény a biztosított magánszemély súlyos megbetegedése. A biztosítótársaság (felperes) helytállási kötelezettsége kiterjed a biztosított külföldi gyógykezelésére, illetve az ahhoz szükséges szervező feladatokra. A felperes által igénybe vett perbeli szolgáltatás a biztosított személy számára, betegsége esetére nyújtott biztosítási szolgáltatásba épül be, a biztosítási szerződés alapján a felperes által nyújtott szolgáltatás végső célja, hogy a biztosított magánszemély meghatározott betegségek esetén a Spanyol Társaság által megszervezett, külföldi gyógykezelésben részesülhessen, így végső soron a biztosított magánszemély betegségének diagnosztizálását, kezelését, gyógyítását szolgálja. A biztosítótársaság által igénybe vett szolgáltatás ezen komplex, több szerződést magában foglaló konstrukcióba illeszkedik, amely figyelembe vételével volt megítélendő az igénybe vett szolgáltatás adómentességének kérdése.
- [44] A biztosítási szolgáltatás keretében igénybe vett gyógykezelések is egészségügyi zavarok diagnosztizálása, kezelése és lehetőség szerint azok gyógyítására szolgálnak, ezért az európai joggyakorlat [C-212/01. (M. Unterpertinger), C-156/09. (Verigen), C-262/08. (CopyGene), C-384/98. (D. és W.), C-141/00. (Ambulanter Pflegedienst Kügler GmbH), és C-307/01. (Peter d'Ambrumenil, Dispute Resolution Services Ltd), C-48/19. (X GmbH), C-700/17 (Peters), C-597/17. (Belgisch Syndicaat van Chiropraxie és társai), C-581/19. (Frenetikexito – Unipessoal Lda), C-657/19. (Finanzamt vs. E), C-384/98. (D. és W.), C-91/12. (FC Clinic), C-366/12. (Klinikum Dortmund), C-443/04. és C-444/04. (Solleveld), C-86/09. (Future Health Technologies)] áttekintése alapján a Kúria a Héa-irányelv 132. cikk (1) bekezdés c) pontja értelmezését kérte az Európai Unió Bíróságától.
- [45] Az Európai Unió Bírósága korábbi gyakorlatát követve rámutatott, hogy a Héa-irányelv 132. Cikk (1) bekezdés c) pontja szerint azokat a szolgáltatásokat kell mentességben részesíteni,

amelyek egyrészt „egészségügyi ellátásoknak” minősülnek, másrészt amelyeket „az érintett tagállam által meghatározott orvosi és paramedicinális hivatások gyakorlóit nyújtják”. Az „egészségügyi ellátások” fogalma az uniós jogban önálló tartalommal bír, azok a szolgáltatások minősülnek egészségügyi ellátásnak, amelyek célja betegségek vagy egészségügyi zavarok diagnosztizálása, kezelése és lehetőség szerint gyógyítása. Az egészségügyi ellátásoknak terápiás célokat kell szolgálniuk, azonban ebből nem következik szükségszerűen, hogy valamely a terápiás cél fennállta különösen szűken értelmezendő.

- [46] A perbeli esetben a Spanyol Társaság által nyújtott IC szolgáltatásrész célja, hogy a B. orvosai a részükre megküldött dokumentáció alapján felülvizsgálják a biztosított magánszemély részére korábban, mások által felállított diagnózist, annak ellenőrzése érdekében, hogy a biztosítási szerződés hatálya alá tartozó ötféle súlyos betegség valamelyike áll-e fenn. E szolgáltatás orvosi készségeket igényel, és az orvosi szakmára jellemző tevékenységeket is magában foglalhat (a beteg fizikális vizsgálata, kórtörténetének elemzése, kiegészítő vizsgálatok elvégzése, szövettani elemzések, más külföldi szakorvoshoz fordulás stb.), azonban az elsődleges célja nem az, hogy védje, fenntartsa, helyreállítsa az érintett személy egészségét, hanem annak megválaszolása, hogy a biztosított a biztosítási szolgáltatást igénybe veheti-e. Ezáltal az IC szolgáltatás arra irányul, hogy a felperesi biztosító megalapozottan foglalhasson állást a biztosítási esemény bekövetkeztével kapcsolatban, azaz dönthessen arról, hogy a biztosított részére jár-e a biztosítási szolgáltatás. A terápiás hatás csak közvetett, ezért az IC szolgáltatást nem lehet terápiás célúnak tekinteni.
- [47] Az Európai Unió Bírósága azt is kimondta, hogy az a körülmény, hogy a biztosított is kérhet orvosi véleményt, amely közvetve hozzájárulhat egészségének védelméhez, nem érinti, hogy a szolgáltatás fő célja továbbra is az, hogy eleget tegyen a biztosító döntéshozatali folyamatában a biztosítási szerződéses feltételeknek. Mindebből az következik, hogy az IC szolgáltatás nem tartozik a HÉA-irányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében vett „egészségügyi ellátások” fogalma körébe, ezáltal nem részesülhet az e rendelkezésben előírt mentességben.
- [48] A B. másik szolgáltatáseleme, az FBC tartalma szerint az egészségügyi szolgáltatókkal való időpont-egyeztetést, az orvosi ellátás, a szállodai elhelyezés, az utazás megszervezését, ügyfélszolgálat működtetését, valamint a javasolt ellátás megfelelőségének ellenőrzését foglalja magában. E szolgáltatásoknak nem célja közvetlenül az emberi egészség védelme, fenntartása, helyreállítása, hanem az, hogy gondoskodjon a külföldi egészségügyi ellátással összefüggő logisztikai szervezésről, lényegében adminisztratív jellegű, így nem tartozik a HÉA-irányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében vett „egészségügyi ellátások” fogalma körébe, vagyis nem felel meg az adó mentességi feltételeknek.
- [49] A Kúria által rögzített tényállás alapján tehát az EUB a 2022. november 24-én meghozott C-458/21. (CIG Pannónia) számú ítéletében egyértelmű választ adott

arra a kérdésre, hogy a közösségi jog „egészségügyi ellátás” fogalmának a felperes által igénybe vett szolgáltatás tartalma nem felel meg, így az adóköteles. Kimondta, hogy „a HÉA-irányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontját úgy kell értelmezni, hogy nem tartoznak az e rendelkezésben előírt mentesség hatálya alá azok a szolgáltatások, amelyek abból állnak, hogy ellenőrzik a biztosított súlyos betegsége diagnózisának helyességét abból a célból, hogy a biztosított gyógyulása érdekében meghatározzák a legjobb egészségügyi ellátásokat, és amennyiben e kockázatra a biztosítási szerződés fedezetet nyújt, és a biztosított kéri, gondoskodjanak a külföldi gyógykezelés nyújtásáról.”

- [50] Figyelemmel arra, hogy az elsőfokú bíróság a HÉA-irányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontja átültetésére hivatott az Áfa tv. 85. § (1) bekezdés c) pontjának téves értelmezésével hozta meg a jogerős ítéletet a Kúria, – mivel a döntéshozatalhoz szükséges tények megállapíthatók voltak – azt a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és a kerestet elutasította.

(Kúria Kfv.V.35.469/2022/3.)

260 A földforgalmi szabályozás rendszerében a feleknek a tételesen előírtak szerint kell megtenniük nyilatkozataikat, a nem egyértelmű nyilatkozatot a mezőgazdasági igazgatási szerv – az okirat egyéb rendelkezései értelmezésével – nem egyértelműsítheti, így módon azt nem teheti alkalmassá az elővásárlási jogosultság jogalapjának megállapítására [2013. évi CXXII. törvény (Földforgalmi tv.) 21. § (5) bek., 25. § (1) bek., 28. § (1) bek., 13. § (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A perben nem álló eladók és a felperes vevőként 2022. május 9-én adásvételi szerződést kötöttek több szántó 1/1 arányú tulajdoni hányadára vonatkozóan, egybefoglalt vételár kikötése mellett. A felperes a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 18. § (1) bekezdés d) pontjában, azaz a felperes helyben lakó földművesi minőségében és e jogosult csoporton belül a 18. § (4) bekezdés a) pontjában (östermelők családi gazdaságának tagja minőségében) jelölte meg az elővásárlási jogát a szerződésben. Az alperesi érdekelt az adásvételi szerződés hirdetményi úton történő közzététele alatt, 2022. augusztus 15-én elfogadó nyilatkozatot nyújtott be. Ennek 2. pontjában azt fogalmazta meg, hogy Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés e) pontja alapján kívánja gyakorolni az elővásárlási jogát mint olyan földműves, akinek a lakóhelye vagy a mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa a vétel tárgyat képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van és e jogosult csoporton belül a 18. § (2) bekezdés b) pontja alapján olyan földműves, akinek a lakóhelye vagy a mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa a vétel tárgyat képező föld fekvése szerinti település közigazgatási

- határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van, és aki számára a tulajdonszerzés célja ökológiai gazdálkodás folytatása, valamint a 18. § (4) bekezdés *a)* pontja alapján östermelők családi gazdaságának tagja.
- [2] Az alperesi érdekelt az elfogadó jognyilatkozatának 3. pontjában kijelentette, hogy a Földforgalmi tv. 18. § (1) *e)*, (2) *b)* és (4) bekezdés *a)* pontja alapján illeti meg az elővásárlási jog, mint olyan földműves östermelők családi gazdaságának tagja gazdálkodót, akinek a lakóhelye vagy a mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa az adás-vétel tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van és aki számára a tulajdonszerzés célja ökológiai gazdálkodás folytatása. Arról is nyilatkozott *e)* pontban, hogy 2016 óta folytat ökológiai gazdálkodást és földvásárlásának célja a BIO állattartás folytatásához a takarmányszükséglet biztosítása.
- [3] Az okirat ezt követően tartalmazta azon nyilatkozatot, hogy a Földforgalmi tv. 18. § (2) bekezdés *b)* pontja szerinti ökológiai gazdálkodási célú elővásárlási jog gyakorlása során a jogutódra is kiterjedő hatállyal kötelezettséget vállal arra, hogy az elővásárlási joggal érintett föld teljes területét az azon fennálló földhasználati jogviszonynak a nyilatkozat megtételének napján hatályos időtartamát követően, de legfeljebb a tulajdonjog megszerzésétől számított 3 éven belül birtokba veszi. A birtokba lépéstől számított tíz évig – ideértve az átállási időszakot is – az elővásárlási joggal érintett föld teljes területén a Földforgalmi tv. 13. § (1) bekezdése vagy (2) bekezdés *a)* pontja szerinti ökológiai gazdálkodást fog folytatni.
- [4] Az alperesi érdekelt mellékelte jognyilatkozatához az ökológiai gazdálkodásról szóló, tanúsító szervezet által kiállított okiratot is.
- [5] Az alperes – miután a helyi földbizottság mind a felperes, mind az alperesi érdekelt vonatkozásában támogatta az ügyletet – a per tárgyát képező, 2022. október 5. napján meghozott 573.164/8/2022. ügyiratszámú határozatával az adásvételi szerződést az alperesi érdekelt javára jóváhagyta, míg a felperes vonatkozásában a jóváhagyást elutasította. Határozatának lényegi indoka szerint az alperesi érdekelt arról nyilatkozott, hogy a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *e)* pontja, a (2) bekezdés *b)* pontja és a (4) bekezdés *a)* pontja alapján rendelkezik elővásárlási jogosultsággal. Ezek közül az alperes a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *e)* pontja szerinti jogcímet már nem vizsgálta, mivel megállapította, hogy az alperesi érdekeltnek a rangsorban előrébb álló, a Földforgalmi tv. 18. § (2) bekezdés *b)* pontján, valamint *e)* jogosult csoporton belül a Földforgalmi tv. 18. § (4) bekezdés *a)* pontján alapuló elővásárlási joga fennálló. Mivel az alperesi érdekelt a Földforgalmi tv. 18. § (2) bekezdés *b)* pontjára alapított elővásárlási joga alapján a rangsorban megelőzte a 18. § (1) bekezdés *d)* pontjára alapított elővásárlási joggal rendelkező felperest, a szerződést az alperesi érdekelttel kellett jóváhagyni a döntés szerint.
- A kereseti kérelem és a védírat**
- [6] A felperes keresetében az alperes határozatának megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására, új határozat meghozatalára kötelezését kérte – azzal az iránymutatással, hogy az alperes az új eljárásban az alperesi érdekelttel szemben a jóváhagyást tagadja meg, míg a felperes vonatkozásában az ügyletet hagyja jóvá.
- [7] Hivatkozása szerint az alperesi érdekelt az elfogadó nyilatkozatában pontatlanul és hiányosan jelölte meg az elővásárlási jogát, az abban leírtak nem megfelelőek, értelmezhetetlenek, mivel azt tartalmazza, hogy az alperesi érdekelt az elővásárlási jogát a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *e)* pontja alapján kívánja gyakorolni és idézi is annak szövegét, majd leírja, hogy a 18. § (1) bekezdés *e)* pontja szerinti jogosult csoporton belül a 18. § (2) bekezdés *b)* pontjára is hivatkozik, holott nincs a 18. § (1) bekezdés *e)* pontján belül további pont. A felperes kiemelte: a saját elővásárlási joga a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *e)* pontjánál erősebb volt, csak a Földforgalmi tv. 18. § (2) bekezdés *b)* pontjánál nem volt erősebb.
- [8] A felperes szerint a Földforgalmi tv. 23. § (4) bekezdés *c)* pontja egyértelműen kéri annak megjelölését, hogy a jogosult az elővásárlási jogát mely jogszabályhely alapján kívánja gyakorolni, az alperesnek ezért úgy kellett volna tekintenie, hogy az alperesi érdekelt az elővásárlási jogát nem gyakorolta, mivel nem volt megállapítható az elfogadó nyilatkozatból az elővásárlási jogosultság jogalapja. Így az alperesnek az alperesi érdekelttel szemben az adásvételi szerződés jóváhagyását meg kellett volna tagadnia, míg felperessel az ügyletet jóvá kellett volna hagynia.
- [9] Az alperes a védíratában a kereset elutasítását kérte, hivatkozással a Földforgalmi tv. rendelkezéseire. Az alperesi érdekelt östermelők családi gazdaságának tagjaként szerepel a nyilvántartásban, emellett az ökogazdálkodói tanúsítványt is csatolta jognyilatkozatához, továbbá a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) 18/A. § (3) bekezdése szerinti nyilatkozatot is megtette. Az alperes szerint nem elírásról volt szó, hanem több jogcím megjelöléséről. Az egyik jogcím téves megjelölése nem eredményezi a teljes elfogadó jognyilatkozat érvénytelenségét, hanem a gyakorlat szerint a hibásan megjelölt jogcímet nem kell a hatóságnak vizsgálnia, hanem csak a további, megfelelően megjelölt jogcímet.
- [10] Az alperesi érdekelt az írásbeli nyilatkozatában a kereset elutasítását kérte. Hivatkozott arra, hogy egyértelműen több jogcímet jelölt meg a nyilatkozatában. Kiemelte: a nyilatkozatban helyes volt a paragrafus, a bekezdés- és a pont megjelölés, és a felperes is meg tudta állapítani, hogy mely elővásárlási jogosultságok konkurálnak az adásvételi szerződésben megjelölt elővásárlási jogosultságával, ezért az elfogadó jognyilatkozat szerinte pontos és értelmezhető volt.
- A jogerős ítélet**
- [11] Az elsőfokú bíróság jogerős ítélete szerint a kereset megalapozott, ezért a támadott határozatot

- megsemmisítette, és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [12] Indokolása szerint az alperesi érdekelti elfogadó jognyilatkozat 2. pontjának azon kitétele, miszerint a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *e*) pontja szerinti jogosulti csoporton belül helyezkedne el a (2) bekezdés *b*) pontja szerinti elővásárlási jogosultság, a jogszabály szövegétől eltér, az abban lévő megfogalmazással nem egyezett meg, tehát nem felelt meg a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdésének.
- [13] Az alperesi érdekelt a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *e*) pontja szerinti jogosultsági csoportba tartozóként kívánta gyakorolni az elővásárlási jogát, előadva azt is, hogy egyébként ökológiai gazdálkodás folytatásának céljával vásárolna földet. Azt viszont nem tartalmazta a nyilatkozata egyértelműen, hogy elővásárlási jogát a Földforgalmi tv. 18. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján vagy az alapján is kívánja gyakorolni.
- [14] A bíróság a felperessel egyetértve állapította meg, hogy amennyiben felvetődik egy nyilatkozat elővásárlási jogra vonatkozó részével kapcsolatban, miszerint elírás történhetett, az a nyilatkozat nem lehet egyértelmű. Az alperesi érdekelt nem a törvénynek megfelelően, nem a nyilatkozó szándékát egyértelműen kifejezésre juttatva jelölte meg, hogy az elővásárlási jogot mely törvény és az ott meghatározott sorrend mely ranghelyén kívánja gyakorolni. Mindez a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdésének sérelmével nem megfelelő nyilatkozat adásához vezetett. A meg nem felelő jognyilatkozat jogkövetkezménye a Földforgalmi tv. 23. § (4) bekezdés *c*) pontjának alkalmazása, miszerint a mezőgazdasági igazgatási szerv a részére a jegyző által megküldött okiratok közül az elfogadó jognyilatkozatokat először – kizárólag azok tartalma és alaki kellékei alapján – az érvényességi és hatályosulási feltételeknek való megfeleléség szempontjából vizsgálja meg, illetve ellenőrzi. A mezőgazdasági igazgatási szerv úgy tekinti, hogy a jogosult elővásárlási jogát nem gyakorolta, ha megállapítja, hogy az elfogadó jognyilatkozat az elővásárlásra jogosulttól származik, de nem állapítható meg belőle az elővásárlási jogosultság jogalapja, vagy az, hogy az elővásárlási jog mely törvényen alapul, az elővásárlási jogosultságot bizonyító okiratok nem kerültek csatolásra, illetve az elővásárlási jog nem a megjelölt törvényen, vagy a törvényben meghatározott sorrend szerinti ranghelyen alapul.
- [15] Az alperesnek eszerint az alperesi érdekelttel szemben megtagadó döntést kellett volna hoznia, míg a felperes vonatkozásában ügyletet jóváhagyó határozatot, ezért a bíróság az alperes döntését megsemmisítette és az alperest új eljárásra kötelezte. Azt az iránymutatást adta a megismételt eljárásra, hogy az alperesnek az alperesi érdekelt tekintetében megtagadó, míg a felperes jognyilatkozatának megfelelése okán a felperes vonatkozásában hatósági jóváhagyást adó döntést kell hoznia.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [16] Az alperes felülvizsgálati kérelmében kérte az ítélet hatályon kívül helyezését és az eljárt bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.
- [17] Álláspontja szerint jelen per központi kérdését – a bíróság ítéletében kifejtettekkel szemben – az adta, hogy az alperesi érdekelt megjelölhetett-e több elővásárlási jogcímet elfogadó nyilatkozatában, továbbá az alperesi érdekelt rendelkezik-e ténylegesen a Földforgalmi tv. 18. § (2) bekezdés *b*) pontja és az (1) bekezdés *e*) pontja szerinti elővásárlási joggal, figyelemmel a (4) bekezdés *a*) pontjában foglaltakra is.
- [18] Az ítéletben foglaltakkal ellentétben sem a megelőző eljárásban, sem a közigazgatási perben nem volt vitatott, hogy az alperesi érdekelt a 2022. augusztus 16. napján az illetékes önkormányzat jegyzőjéhez előterjesztett elfogadó jognyilatkozatában több jogcímet jelölt meg, így a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *e*) pontját, (2) bekezdés *b*) pontját és a (4) bekezdés *a*) pontját. Ezek mindegyikére alappal hivatkozhatott. Utalva a Kúria Kfv.II.38.200/2021/10. számú ítéletére kijelentette, hogy amennyiben az egyik ranghely téves (vagy akár nem valós) is lett volna, annak sem a szerződés mezőgazdasági igazgatási szerv részéről történő megtagadása lett volna a jogkövetkezménye, hanem az, hogy azon a ranghelyen az alperesi érdekelt elővásárlási jogát nem gyakorolhatta volna.
- [19] Álláspontja szerint mivel az elfogadó nyilatkozat kifejezetten tartalmazta a Földforgalmi tv. 18. § (2) bekezdés *b*) pontjára történő hivatkozást. Így a bíróság azon megállapítása, miszerint az elfogadó nyilatkozat nem tartalmazta, hogy „az alperesi érdekelt az elővásárlási jogát a Földforgalmi tv. 18. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján vagy az alapján is kívánta gyakorolni” állítás nem helytálló.
- [20] Az alperesi érdekelt felülvizsgálati kérelmében kérte az ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását. Arra hivatkozott, hogy elfogadó nyilatkozatában a „Földforgalmi törvény” megnevezés nem kifogásolható. Az okirat 3. pont második bekezdésében a következő szöveg szerepel: „A Földforgalmi törvény 18. § (2) bekezdésének *b*) pontja szerinti ökológiai gazdálkodási célú elővásárlási jog gyakorlása során.” Az alperesi érdekelt állítja, hogy két jogcímen tett elfogadó nyilatkozatot, amelyet mind a nyilatkozatban és a mellékletek vonatkozásában is folyamatosan külön kezelt.
- [21] Az alperesi érdekelt beadványában egyetértett az alperes felülvizsgálati kérelmével is.
- [22] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem nyújtott be.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [23] A felülvizsgálati kérelem nem alaposak.
- [24] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 115. § (2) bekezdése értelmében alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdés, valamint 100. § (2) bekezdés *b*) pont alapján a Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem keretei között, a felülvizsgálati kérelmekben megjelölt jogsértések körében vizsgálta felül.
- [25] A Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdése szerint az elfogadó jognyilatkozatban meg kell jelölni az elővásárlási jogosultság jogalapját, továbbá, ha az elővásárlási jog törvényen alapul, akkor az elfogadó jognyilatkozatban azt is meg kell jelölni, hogy az elővásárlásra jogosult mely törvényen és az ott meghatározott sorrend melyik ranghelyén gyakorolja az elővásárlási jogát. Az elfogadó jognyilatkozatnak tartalmaznia kell a 13–15. §-ban foglalt jogosultsági

- feltételként előírt nyilatkozatokat. Az elfogadó jognyilatkozathoz csatolni kell az elővásárlási jogosultságot bizonyító okiratokat is, kivéve azt, amelyet közhiteles nyilvántartás tartalmaz.
- [26] Az elfogadó jognyilatkozatban tehát az elővásárlási jogosultság jogalapján kívül azt is meg kell jelölni, hogy az elővásárlásra jogosult a törvényben meghatározott sorrend melyik ranghelyén gyakorolja az elővásárlási jogát.
- [27] A Kúria 2/2021. számú KJE határozatában [26] leszögezte, hogy ha a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdése szerint az elővásárlási jogosult az elfogadó nyilatkozatban az elővásárlásra jogosultság jogalapjáról nyilatkozik, ez a nyilatkozata a Földforgalmi tv. 18. §-a szerinti, a jogalkotó által felállított birtokpolitikai preferenciákat tükröző rangsor kialakításánál bír jelentőséggel. Ha az elővásárlásra jogosult nyilatkozatában a jogszabályhely pontatlanul, tévesen kerül megjelölése, vagy a jogszabályi és szöveges megjelölés között eltérés van, a nyilatkozat nem tekinthető egyértelműnek, nem alkalmas arra, hogy abból az elővásárlásra jogosultság jogalapja az alkalmazandó szabályok szerint legyen megállapítható. Ezeket az eseteket úgy kell tekinteni, mint amelyek nem felelnek meg a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdésében foglaltaknak
- [28] A Földforgalmi tv. 18. §-ának (1) bekezdése szerint a föld eladása esetén az alábbi sorrendben elővásárlási jog illeti meg:
- a) az államot a Nemzeti Földalapról szóló törvényben meghatározott földbirtok-politikai irányelvek érvényesítése céljából, valamint közfoglalkoztatás, illetve más közérdekű cél megvalósítása érdekében;
 - b) a földet használó olyan földművest,
 - ba) aki helyben lakó szomszédnak minősül,
 - bb) aki helyben lakónak minősül, vagy
 - bc) akinek a lakóhelye vagy a mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa az adás-vétel tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van;
 - c) az olyan földművest, aki helyben lakó szomszédnak minősül;
 - d) az olyan földművest, aki helyben lakónak minősül;
 - e) az olyan földművest, akinek a lakóhelye vagy a mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa az adás-vétel tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van.
- [29] Ugyanezen § (2) bekezdése rögzíti: az (1) bekezdés d)-e) pontjában meghatározott földművest az elővásárlásra jogosultak sorrendjében megelőzi
- a) a föld fekvése szerinti településen az elővásárlási joga gyakorlását megelőzően legalább 3 éve állattartó telepet üzemeltető azon helyben lakó földműves, aki tulajdonszerzésének a célja az állattartáshoz szükséges és azzal arányban álló takarmányszükséglet biztosítása és rendelkezik az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott állatsűrűséggel
 - aa) rét, legelő (gyep), vagy fásított terület művelési ágban nyilvántartott föld eladása esetén szarvasmarhafélék, ló, szamár, öszvér, juh, kecske vagy méh állatfajok vonatkozásában,
 - ab) szántó művelési ágban nyilvántartott föld eladása esetén az aa) alpontban fel nem sorolt állatfajok, valamint szarvasmarha vonatkozásában, továbbá engedély vagy bejelentés alapján nyilvántartásba vett takarmány-vállalkozásnak minősül;
 - b) a szántó, kert, szőlő, gyümölcsös művelési ágban nyilvántartott föld eladása esetén az a földműves, akinek a lakóhelye vagy a mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa az adásvétel tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van, és aki számára a tulajdonszerzés célja földrajzi árujelzéssel, továbbá eredetmegjelöléssel ellátott termék előállítására és feldolgozására, vagy ökológiai gazdálkodás folytatására;
 - c) a kert, szőlő vagy gyümölcsös művelési ágban nyilvántartott föld eladása esetén az a helyben lakó földműves, aki számára a tulajdonszerzés célja kertészeti tevékenység folytatásához szükséges terület biztosítása;
 - d) a szántó művelési ágban nyilvántartott terület eladása esetén az a helyben lakó földműves, aki számára a tulajdonszerzés célja vetőmagelőállításához szükséges terület biztosítása.
- [30] A Földforgalmi tv. 18. § (3) bekezdése kimondja: a közös tulajdonban álló föld esetében a tulajdonostárs tulajdoni hányadának eladása esetében az (1) bekezdés b)-e) pontjában, valamint a (2) bekezdésben meghatározott földműveseket az elővásárlásra jogosultak sorrendjében megelőzi az adásvételi szerződés megkötésekor legalább 3 éve tulajdoni hányaddal rendelkező földműves tulajdonostárs. Házastársi közös vagyon megszüntetése esetén a 3 évbe beszámít azon időtartam is, amely alatt a közös vagyonba tartozó ingatlanrész az elővásárlási jogával élni kívánó tulajdonostárs házastársának tulajdonát képezte. Ugyanezen szakasz (4) bekezdése szerint az (1) bekezdés c-e) pontjában, valamint a (2) és (3) bekezdésben meghatározott jogosulti csoportokon belül az elővásárlásra jogosultak sorrendje a következő:
- a) családi mezőgazdasági társaság tagja vagy östermelők családi gazdaságának tagja,
 - b) fiatal földműves,
 - c) pályakezdő gazdálkodó.
- [31] A Földforgalmi tv. 18. § (4) bekezdésének akkor van az elővásárlásra jogosultak sorrendjét érintő jelentősége, ha az egyes csoportokon belül kettő vagy több jogosult is szeretné vásárolni a földet. Ekkor, ám kizárólag az adott jogosulti csoporton belül a családi mezőgazdasági társaság tagjának/östermelők családi gazdasága tagjának erősebb a joga az adott csoporton belüli, másik jogosultnál, nála gyengébb a joga a fiatal földművesnek, öt követi a pályakezdő gazdálkodó, végül az, aki a jogosulti csoportban ezen ismérvek egyikével sem rendelkezik.
- [32] A Kúria az elsőfokú bírósággal egybehangzóan állapítja meg, hogy a felperes helyesen hivatkozott arra, hogy a 18. § (1)–(3) bekezdéseiben soroltak

- önálló jogosulti csoportokat, azaz önállóan is sorrendet befolyásoló ranghelyeket jelölnek. Csak a (4) bekezdés az, amelyik az egyes csoportokon valóban belüli preferenciákat állapít meg. A Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdése e) pontjának nincs további alpontja, mely ökögazdálkodásra utal. A Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdésének e) pontja és a (2) bekezdése külön jogosulti csoportot, sorrendbeli ranghelyet jelent, azokat nem lehet egy jogcímmé egyesíteni.
- [33] A felülvizsgálati kérelmek elbírálása során a továbbiakban a kérdés az, mi ennek a pontatlanságnak a jelentősége. Az alperes érvelése arra alapult, hogy az alperesi érdekelt a megjelölt szempontoknak egyenként megfelelt, és ez alapján meg lehet határozni az elővásárlási sorrend szerinti ranghelyét. A Kúria szerint azonban a földforgalmi szabályozás rendszerében a jogosulti nyilatkozatok pontosságának kiemelt a jelentősége, és ehhez képest van meghatározva az alperesi hatáskör tartalma is.
- [34] Amennyiben a jogosult nyilatkozata nem kellően egyértelmű ahhoz, hogy abból megállapítható legyen, mi az elővásárlási jog alapja, továbbá mivel törvényen alapuló elővásárlási jogról van szó, az a törvényben meghatározott sorrend melyik ranghelyén alapul, az sérti a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdésében meghatározott, az elfogadó jognyilatkozattal szemben támasztott követelményeket.
- [35] A Fétv. 13. § (3) bekezdése szerint, ha a vevő maga is elővásárlási joggal rendelkezik és az adásvételi szerződésben nem nyilatkozik a részére szerződésben meghatározott elővásárlási jogról vagy törvényen fennálló elővásárlási joga esetében arról, hogy az mely törvényen és az ott meghatározott sorrend melyik ranghelyén illeti meg, akkor a sorrendben mögötte álló elővásárlásra jogosulttal szemben később e jogára nem hivatkozhat.
- [36] A Kúria 2/2021. számú KJE jogegységi határozata az elővásárlási nyilatkozat hibája miatti jogkövetkezmény alkalmazásának feltételeit értelmezte a 2020. július 1-je előtt hatályos szabályozás alapján. A joganyag módosulását követően is alkalmazható a döntés indokolásának [26] bekezdése. Eszerint amennyiben a jogosult nyilatkozata nem kellően egyértelmű ahhoz, hogy abból és csak abból megállapítható legyen, mi az elővásárlási jog alapja, illetve az a törvényben meghatározott sorrend melyik ranghelyén alapul, az sérti a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdését.
- [37] Megállapítható, hogy az alperesi érdekelt jognyilatkozata a Földforgalmi tv. és a Fétv. értelmezése szerint nem volt kellően egyértelmű, amit az idézett jogszabályhelyek azzal az értékeléssel tesznek egyenlővé, hogy nem megállapítható, mi az elővásárlási jog alapja, továbbá mivel törvényen alapuló elővásárlási jogról van szó, az a törvényben meghatározott sorrend melyik ranghelyén alapul.
- [38] A Földforgalmi tv. 28. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 25. § (1) bekezdése szerint a mezőgazdasági szakigazgatási szerv a szóban forgó 24. § (2) bekezdése szerinti értékelést köteles azonos szempontok szerint, a jegyzékben szereplő összes elővásárlásra jogosult, és az adásvételi szerződés szerinti vevő vonatkozásában elvégezni.
- [39] Mindebből következik, hogy az alperes a törvény alapján kifejezetten nem volt följogosítva arra, hogy az elővásárlási nyilatkozatot értelmezze, csakis a jogosultság megjelölésének pontosságát ellenőrizhette volna, éspedig azt szigorúan azonos szempontok szerint a szóba jövő jogosultak tekintetében.
- [40] A Kúria olyanképpen értelmezi a jogszabályból eredő pontossági követelményt, hogy az az alperesi mérlegelés terjedelmét korlátozza olyan érdekből, miszerint a felek nyilatkozatait szigorúan azonos tartalmi mértékig és szempontok szerint kell értékelnie. Az értelmezés ennél tágabb körének megnyitása felvetné a részletes jogalkotói szempontokhoz képest való eltérés kockázatát, ami rendszertani értelmezés alapján, az adott szabályozás struktúrájával nem tekinthető összeegyeztethetőnek.
- [41] A Földforgalmi törvény ugyanis a 18. §-ában kimerítően meghatározza az elővásárlásra jogosultak közötti sorrendet, és azt is, hogy ezt milyen jogosulti nyilatkozatoknak kell alátámasztaniuk. A feltételek részletes megszabásából formálisan is következtethető, hogy azok kellő jogalap nélkül tovább nem bővíthetők, vagyis az alperes maga további értelmező tevékenységet vagy vizsgálatokat, kifejezett jogszabályi felhatalmazás nélkül nem folytathat. A földforgalmi szabályozás rendszerében, a feleknek a tételesen előírtak szerint megtett nyilatkozatai ezáltal behatárolják a mezőgazdasági igazgatási szerv hatásköre jogszerű gyakorlásának kereteit.
- [42] Mindennek alapján az alperesi érdekelti nem egyértelmű fogalmazás a jogosultság alapjára vonatkozóan, miszerint a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdésének e) pontja és a (2) bekezdése egy jogcímben olvasztva, azaz az utóbbi az előzőn „belül” jelenik meg, holott megelőző ranghelyről van szó, olyan hibának minősül, ami a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdésébe ütközik, ezért a 21. § (9) bekezdése szerint, a törvény rendelkezése folytán közvetlenül vezet annak megállapítására, mintha elővásárlási jogát az arra jogosult nem gyakorolta volna.
- [43] A Kúria ezek után vizsgálta e megállapítása összeegyeztethetőségét az alperes által hivatkozott Kfv.II.38.200/2021/10. számú ítéletével. Megállapította, hogy abban az esetben az elővásárlási ranghelyre való hivatkozások teljesen megvoltak, azonban az egyik közülük hibás volt. Jelen esetben azonban a ranghelyek közötti kapcsolat téves felhívása valójában nem tette volna jogszerűen lehetségessé egyik ranghelyre való hibátlan hivatkozás elfogadását sem, az előbbiekből hivatkozott jogszabály-értelmezésnek megfelelően. A hivatkozott ítélet tehát analógiaként jelen esetben nem alkalmazható, mivel az alapul szolgáló tények nem azonosak, így a jogi következmény is alappal eltérő lehetett.
- [44] A Kúria szerint az elsőfokú bíróság ezért helyesen állapította meg, hogy az alperes vitatott határozata nem jogszerű, a keresetnek helyt adó ítélet így megalapozott.
- [45] Mindezek folytán a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (2) bekezdés alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.VI.37.229/2023/6.)

261 Nem hitelesíthető az azonos kérelmező részéről, ismételt benyújtott szó szerint ugyanaz a népszavazásra javasolt kérdés, ha nem

igazolható kétséget kizáróan, hogy a kezdeményezés ténylegesen a választói közvetlen hatalomgyakorlás érvényesítését szolgálja [Alaptörvény B. Cikk (4) bek.; 2013. évi CCXXXVIII. törvény (Nsztv.) 11. §].

- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A kérelmező 2022. október 13. napján az „Akarja-e, hogy az Országgyűlés vonja meg a bizalmát a kormánytól?” kérdésre vonatkozóan népszavazási kezdeményezést nyújtott be. A Nemzeti Választási Bizottság (a továbbiakban: NVB) a 2022. november 22. napján kelt 426/2022. határozatával a javasolt kérdés hitelesítését megtagadta. A kérelmező bírósági felülvizsgálat iránti kérelmét a Kúria a 2022. december 13. napján kelt Knk.V.39.541/2022/2. számú végzésével érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Indokolása szerint a kérelem nem tartalmazta a kérelmező személyi azonosítóját, holott az a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 224. § (3) bekezdés c) pontja alapján a bírósági felülvizsgálati kérelem kötelező tartalmi eleme. A kérelmező az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 27. §-a és a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 30. § (5) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Kúria döntése ellen, amelyet az Alkotmánybíróság a 3045/2023. (II. 8.) AB végzésével visszautasított. Kifejtette, hogy az alkotmányjogi panasz – tartalma alapján – a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való joggal és a jogorvoslati joggal kapcsolatban a Kúria döntésének szakjogi törvényességi szempontú felülvizsgálatára irányult, illetve a törvényi szabályozás kritikáját tartalmazza. Az Alkotmánybíróság jogköre azonban a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére terjed ki, azaz nem tekinthető általános felülbírálati fórumnak. A beadvány nem vetett fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, illetve nem ébresztett kételyt a bírói döntés Alaptörvénynek megfelelő volta iránt.
- [2] Ilyen előzmények után a kérelmező az „Akarja-e, hogy az Országgyűlés vonja meg a bizalmát a kormánytól?” népszavazásra javasolt kérdést 2023. január 31. napján ismét benyújtotta hitelesítésre.
- [3] A kérelmező előadta, hogy a korábbi kérdéssel szó szerint megegyező kérdés benyújtása nem új kezdeményezés, azt az előző kezdeményezés ismételt beadásának kell tekinteni, ugyanis az előző kezdeményezését sem a Kúria, sem az Alkotmánybíróság nem vizsgálta meg érdemben. A Nemzeti Választási Iroda (a továbbiakban: NVI) elnökének felhívására pótlólag csatolta az Nsztv. 4. § (1) bekezdése szerinti támogató választópolgári aláírásokat.
- [4] Az NVB a 2023. március 21. napján kelt 17/2023. számú határozatával megtagadta az „Akarja-e, hogy az Országgyűlés vonja meg a bizalmát a kormánytól?” népszavazásra javasolt kérdés hitelesítését.
- [5] A határozat indokolása szerint a kérdés az Nsztv. 1. § (1) bekezdése alapján a népszavazási eljárásban is alkalmazandó Ve. 2. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás alapelvébe ütközik. A kérelmező ugyanis ugyanazon

kérdés benyújtásával úgy szerette volna ismételt döntési helyzetbe hozni az NVB-t, hogy szándéka valójában nem az adott kérdésben foglaltak elérésére irányult, hanem kizárólag saját nézeteinek hangoztatására. Ezzel az NVB munkáját és a népszavazás intézményét el akarta téríteni azok alkotmányos rendeltetésétől. A 26/2007. (IV. 25.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolásra [ABH 2007, 332, 340-341.], valamint az 52/2021. NVB határozatra (Indokolás [24] bekezdés) hivatkozással megállapította, hogy a kérelmező rosszhiszemű magatartásával kívánta előidézni azt, hogy az NVB 426/2022. számú határozatával jogerősen eldöntött ügyet „újranyissa”, az NVB-t az Nsztv. és a Ve. zárt szabályrendszerének szétfeszítésére, kereteinek átlépésére kényszerítse annak érdekében, hogy jogorvoslati joga újra megnyíljon.

A felülvizsgálati kérelem

- [6] A kérelmező bírósági felülvizsgálati kérelmében a határozat megváltoztatását és a népszavazásra javasolt kérdés hitelesítését kérte.
- [7] Álláspontja szerint az NVB úgy tagadta meg az ismételt benyújtott kérdés hitelesítését, hogy az új eljárás keretében magát a feltenni kívánt kérdést egyáltalán nem vizsgálta. Kifejtette, hogy az eljárás befejezése és a kérdés jogerős elbírálása nem ugyanazt jelenti. Ha ugyanis a kérdést korábban érdemben és jogerősen nem bírálták el, akkor az ismételt benyújtott kérdést nem lehet jogszerűen megtagadni azon az alapon, hogy azt egyszer már jogerősen elbírálták. Ezzel kapcsolatban hivatkozott a 22/2000. (VI.23) AB döntésre.
- [8] Aggályosnak tartotta továbbá, hogy az NVB a szó szerint ugyanannak a népszavazásra javasolt kérdésnek a hitelesítését a 426/2022. határozat [30] pontja értelmében még az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdésének a) és e) pontjai, míg az ismételt benyújtást követően, a felülvizsgálni kért határozatának [42] pontja szerint már a Ve. 2. §. (1) bekezdés e) pontjában foglaltak alapján tagadta meg. Mivel az NVI a kötelező előzetes vizsgálatot követően az NVB elé terjesztette a kérdést, ezért és ebből következően az nem lehetett ellentétes a népszavazás alkotmányos céljával és rendeltetésével, különben már korábban elutasította volna az NVI.
- [9] Hangsúlyozta, hogy azért terjesztette elő ismét ugyanazt a kérdést, mert magát a kérdést jogerősen nem bírálták el (felülvizsgálati kérelem 6. oldal első bekezdés).
- [10] Részletesen kifejtette továbbá az NVB 426/2022. számú határozatával, a Kúria Knk.V.39.541/2022/2. számú végzésével, valamint az Alkotmánybíróság 3045/2023. (II. 8.) AB végzésével kapcsolatos álláspontját.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [11] A bírósági felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [12] A Kúria megállapította, hogy a kérelmező által népszavazásra javasolt kérdés hitelesíthetőségéről az NVB a 426/2022. számú határozatában érdemben, részletesen indokolt döntést hozott. Ezzel szemben a kérelmező további jogorvoslással élt, a Kúriához és az Alkotmánybírósághoz is fordult, így a 2022. október 13-án kezdeményezett népszavazási eljárás már jogerősen, véglegesen lezárult.

- [13] Jelen ügy tárgya az NVB 17/2023. számú határozatának jogszerűsége, a Kúriának kizárólag arról kellett állást foglalnia, jogszerűen tagadta-e meg az NVB a kérdés hitelesítését azon az alapon, hogy az a Ve. 2. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt, jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás alapelvébe ütközik. A Kúria ezért érdemben nem vizsgálhatta a felülvizsgálati kérelem azon részeit, amelyek más határozatokra, így a 3045/2023. (II. 8.) AB végzésre, illetve az NVB 426/2022. számú határozatára vonatkoznak, az Alkotmánybíróság döntésének felülvizsgálatára hatáskörrel egyébként sem rendelkezik
- [14] A kérelmező jelen országos népszavazási kezdeményezése során, a bírósági felülvizsgálati kérelmében is egyes törvények, illetve alkotmányos intézmények legitimitásával foglalkozott részletesen, ezek azonban nem kapcsolódnak közvetlenül a kérdés hitelesítéséhez.
- [15] Az Nsztv. 10. § (2) bekezdése szerint az NVI elnökének határozata ellen jogorvoslatnak nincs helye, de a szervező a kérdést ismételt benyújthatja.
- [16] Az ismételt benyújtás tehát az NVI elnökének elutasító határozatát követően igénybe vehető jogi eszköz, az az NVB érdemi határozatával kapcsolatban nem értelmezhető. A hitelesítésre 2023. január 31. napján ismételt benyújtott népszavazásra javasolt kérdés ezért új kezdeményezésnek minősül.
- [17] Noha ugyanazon kérdés más szervező által hitelesítésre benyújtása, illetve azonos szervező részéről a korábbtól valamelyest eltérő kérdés benyújtása nem kizárt, azonban ekkor is, a joggyakorlás esetlegesen rendeltetésellenes voltát az eset körülményeinek mérlegelésével vizsgálni kell. Jelen ügyben az alanyi és a tárgyi egyezőség ezt a kontrollt szintén és különösképpen indokoltá teszi.
- [18] Az Nsztv. 11. § (1) bekezdése kimondja, hogy az NVB a kérdést akkor hitelesíti, ha az az Alaptörvényben, valamint az e törvényben a kérdéssel szemben támasztott követelményeknek megfelel.
- [19] Az Alaptörvény B) cikk (4) bekezdése alapján a nép a hatalmát választott képviselői útján, kivételesen közvetlenül gyakorolja. A közvetlen hatalomgyakorlás alapvető intézménye az Alaptörvény 8. cikke szerinti országos népszavazás.
- [20] Az Nsztv. preambuluma értelmében a demokratikus hatalomgyakorlás része, hogy az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek eldöntésében a polgárok közvetlenül, népszavazás útján is részt vehessenek. Az Alkotmánybíróság a 148/2011. (XII. 2.) AB végzésében ennek alapján rögzítette, hogy a népszavazási eljárás megindítása nem lehet öncélú, az eljárási szabályok alkotmányos rendeltetése az, hogy a nép akarata kinyilvánításának garanciális keretét szolgáljon (ABH 2011, 1335, 1337).
- [21] Az Nsztv. 1. § (1) bekezdése értelmében az Nsztv. hatálya alá tartozó eljárásokra a Ve. általános részét kell alkalmazni. A Ve. 2. § (1) bekezdés e) pontja kimondja, hogy a választási eljárás szabályainak alkalmazása során érvényre kell juttatni a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás elvét. Ebből következik, hogy a rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye kiterjed a népszavazási eljárásra is, annak minden szakaszára, így a népszavazásra javasolt kérdés hitelesítésére is.
- [22] A rendeltetésszerű joggyakorlás és a joggal való visszaélés kritériumait tételesen nem lehet felsorolni, a jogalkalmazónak kell megítélnie, hogy az adott helyzetben a jog rendeltetésének megfelelően gyakorolta-e jogát a jogosult. Amint azt a Kúria a Kvk.VII.37.959/2017/3. számú végzésében is kimondta, azt, hogy a rendeltetésellenes joggyakorlás mikor jelentheti önmagában (egyedüli, önálló tényállási elemként) a hitelesítés megtagadásának okát, az adott ügy speciális körülményei dönthetik el, tehát esetről-esetre ennek tényét tételesen vizsgálni kell (Indokolás [38]).
- [23] A Kúria Kvk.IV.37.484/2013/2. számú határozata szerint a közvetlen hatalom gyakorlásával össze nem férő, visszaélészerű joggyakorlásnak minősül az a népszavazási kezdeményezés, amely a politikai közösség döntési helyzetbe hozásának valódi szándéka nélkül, az eljárási szabályok visszaélészerű alkalmazásával kezdeményez népszavazást (II.2. pont).
- [24] A jog gyakorlása akkor áll összhangban az országos népszavazás Alaptörvényben meghatározott rendeltetésével, ha a népszavazás kezdeményezője annak tudatában nyújtja be hitelesítésre a népszavazásra javasolt kérdést, hogy azzal majd olyan állásfoglalásra készíti a választópolgárokat, amelynek eredménye meghatározott tartalmú döntéshozatalra kötelezi az Országgyűlést. Rendeltetésellenes a joggyakorlás akkor, ha az országos népszavazási kezdeményezéshez való jog és az eljárási jogosultságok gyakorlása nyilvánvalóan nem az eljárás céljának elérésére, hanem egyéni érdekek érvényesítésére irányul. Jogellenes az olyan kezdeményezés, amely pusztán formálisan felel meg a jogszabályi előírásoknak, de a konkrét tényállás vizsgálatakor feltárt körülményekből egyértelműen megállapítható, hogy az eljárás kezdeményezője nem a népszavazás alkotmányos rendeltetésének megfelelően élt jogával.
- [25] Jelen ügyben azonos kérelmező azonos kérdést célzó, jogerősen érdemben korábban elbírált, újabb hitelesítési kezdeményezése azt eredményezte, hogy a népszavazási kérdés választói közösséget érintő tartalma teljességgel háttérbe szorult a kérelmezői vélt jogérvényesítési törekvés ellenében. Az országos népszavazás alkotmányos rendeltetése, hogy a választópolgárok az ország sorsát érintő legfontosabb, és egyben az Országgyűlés hatáskörébe tartozó ügyekben közvetlenül hozzanak döntést, ami azután a törvényhozóra kötelező. A kérelmezőnek ezt az elérni kívánt országgyűlési döntést szem előtt tartva kell kérdését megfogalmaznia, továbbá, és jelen esetben ez a döntő, az eljárás során tett nyilatkozataiban, érvelésében folyamatosan e szempont érvényre juttatására kell törekednie.
- [26] A Kúria megítélése szerint a körülményekből, így különösen a kérelmező eljárásából, nyilatkozataiból arra lehet következtetni, hogy a kérelmező a jogintézmény tartalmától elszakított alkalmazásával kívánt népszavazást kezdeményezni.
- [27] A kérelmező a bírósági felülvizsgálati kérelmében állította, hogy azért terjesztette elő ismét ugyanazt a kérdést, mert álláspontja szerint azt még nem bírálták

- el jogerősen. Ezzel maga is elismerte, hogy az újbóli benyújtással ténylegesen nem a közvetlen hatalomgyakorlás, hanem a korábban benyújtott kérdés hitelesíthetőségének Kúria, illetve Alkotmánybíróság általi érdemi vizsgálatának elérése volt a célja. Nem illeszthető be a népszavazási eljárás jogi rendjébe az olyan kezdeményezés, amely nyíltan kimondottan nem az Országgyűlés hatáskörébe tartozó döntés tartalmának meghatározását célozza. A kérelmező népszavazási kezdeményezése tehát nem a népszavazás alkotmányos céljának megvalósítására irányult, a kérelmező joggyakorlása rendeltetésselens, az a Ve. 2. § (1) bekezdés e) pontjába ütközően jogellenes.
- [28] A Kúria rámutat arra, hogy a kérdés hitelesítése iránti kezdeményezéssel kapcsolatos rendeltetésselens joggyakorlás megállapításához a kérelmező rosszhiszeműségének bizonyítására nincs szükség. Még esetleges ilyen megállapítás esetén sem lenne ennek további jelentősége a kérelem tartalmi megítélése szempontjából akkor, ha a kérdés feltételének indokoltságát alátámasztani célzó érvelés iránya elsődlegesen nem az elérni kívánt népszavazás rendeltetésének igazolására irányul. A kérelmező rosszhiszeműségére vonatkozó határozati megállapítás ezért szükségtelen.
- [29] Az Alkotmánybíróság jogértelmezése szerint az indokolási kötelezettség azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés magyarázatának az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre {3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31]}. E kötelezettségének az NVB eleget tett, a bírósági felülvizsgálati kérelemben előtárt kifogások mind olyan határozatokra vonatkoznak, amelyek a jelen bírósági felülvizsgálati eljárásnak nem tárgyai, ezért azok nem voltak alkalmasak a határozati rendelkezés cáfolatára.
- [30] A kifejtettre figyelemmel a Kúria az Nstvt. 30. § (1) bekezdése alkalmazásával az NVB felülvizsgálni kért határozatát helybenhagyta.

(Kúria Knk.VI.39.033/2023/2.)

262 A tenyésztőkód változása bejelentésének elmaradása önmagában nem teremt alapot a támogatási jogosultság megszűnésének megállapítására [9/2015. (III. 13.) FM. rendelet (Jogcímrendelet) 7. § (2) bek., 9. § (1), (6) bek.].

- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A felperes szarvasmarha, juh, kecske tartásával foglalkozik, állattartóként több tartási hellyel rendelkezett. A Magyar Államkincstárnál (a továbbiakban: elsőfokú hatóság) 2020. május 15. napján kérelmet terjesztett elő a termeléshez kötött közvetlen támogatások igénybevételeinek szabályairól szóló 9/2015. (III. 13.) FM rendelet (a továbbiakban: Jogcímrendelet) alapuló egységes támogatás kifizetése iránt. A felperes a kérelem 9. „Húshasznú anyatehéntartás támogatások” pontjában - többek között - a kérelmezett állatok számát (20 darab), valamint a 7702174 számú tenyésztőkódot rögzítette.
- [2] A kérelemhez tartozó - az állatlétszám alapú közvetlen, termeléshez kötött, valamint átmeneti nemzeti támogatásokra vonatkozó - kiegészítő nyilatkozatok között kijelentette, hogy a szarvasmarha-fajok egyedeinek jelöléséről, valamint Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről (ENAR) szóló 99/2002. (XI. 5.) FVM rendeletben (a továbbiakban: ENAR rendelet) meghatározott előírásokat betartja, valamint e rendelet szerinti nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségének eleget tett; a tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről szóló 119/2007. (X. 18.) FVM rendelet (a továbbiakban: FVM rendelet) alapján vezetett Tenyészet Információs Rendszerben (TIR) a kérelemben szereplő állatok tenyészetének állattartójaként a támogatási törvény szerinti ügyfélazonosító feltüntetésével szerepel. Mindezekon túl a húshasznú anyatehén támogatásra vonatkozó további nyilatkozat keretében kijelentette, hogy amennyiben az állatok tartási helyét megváltoztatja, úgy köteles azt 15 napon belül a Kincstárnak bejelenteni elektronikus úton és a bejelentés elmulasztása, vagy késedelmes teljesítése esetén mulasztási bírság szabható ki.
- [3] A felperes a kérelem 9. „Húshasznú anyatehéntartás támogatások” pontját 2020. június 16. napján a 3087598844 azonosítószám alatt módosította (a továbbiakban: adatváltozás), a kérelmezett állatok száma (18 darabra) változott. A kérelemmódosító nyomtatványon továbbra is a 7702174 számú tenyésztőkód szerepelt.
- [4] A kérelem benyújtásától független eljárás keretében az egy tenyésztőkód alatt több tartási hellyel rendelkező állattartókat a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (a továbbiakban: NÉBIH) féle adategyeztetési kötelezettség terhelte. A felperes esetében az adategyeztetés alapján a húshasznú anyatehén állatokhoz kapcsolt korábbi tenyésztőkód új jogszabályi rendelkezés folytán a 6684277 tenyésztőkódra változott. E tenyésztőkód tartási helye továbbra is a 7 helyrajzi szám maradt. A kötelezettség 2020. évben azon több tartási hellyel rendelkező állattartókat terhelte, akik 2018. december 23. napját követően még nem tettek eleget a tenyészet szétválasztási kötelezettségüknek. Az adategyeztetés kezdetben meghatározott 2020. május 15-i határidejét 2020. június 15. napjára módosították.
- [5] Az elsőfokú hatóság a felperesi kérelem kapcsán az ENAR, a TIR adatbázisban és a termékenyítési rendszerben megtalálható adatok figyelembevételével adminisztratív ellenőrzést folytatott, majd a határozatával a felperes termeléshez kötött anyatehéntartás támogatás kifizetése iránti kérelmét elutasította.
- [6] Az elsőfokú hatóság döntését a Jogcímrendeletre, továbbá uniós jogforrásokra és jogszabályhelyekre alapította: a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 1306/2013/EU rendeletének 59. cikkére; az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer, a kifizetések elutasítására és visszavonására vonatkozó feltételek, valamint a közvetlen kifizetésekre, a vidékfejlesztési támogatásokra és a kölcsönös megfeleltetésre alkalmazandó közigazgatási szankciók tekintetében történő kiegészítéséről szóló 640/2014/EU felhatalmazáson alapuló Bizottsági rendelet 30-32.

- és 34. cikkeire; valamint az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet alkalmazási szabályainak az integrált igazgatási és kontrollrendszer, a vidékfejlesztési intézkedések és a kölcsönös megfeleltetés tekintetében történő megállapításáról szóló 809/2014/EU Bizottsági végrehajtási rendelet (a továbbiakban: 809/2014 Bizottsági rendelet) 42. cikkére. Az elsőfokú hatóság kiemelte, hogy döntését az adatváltozás bejelentés, továbbá az ENAR és TIR rendszerben szereplő adatok figyelembevételével hozta meg.
- [7] Indokolása szerint felperes nem jogosult a Jogcímrendelet 7. § (3) bekezdése alapján a támogatásra, mert a támogatható egyedek száma kisebb, mint a minimálisan támogatható létszám (egy egyed). Rögzítette, hogy a 2020-as évre a 18 állat egyike sem felelt meg a támogatási feltételeknek, mert az egyedek a birtokon tartás időszaka alatt a 6684277 számú tenyészetben álltak, mely esetek egyikében sem került bejelentésre a tenyészetváltozás ténye, így nem teljesült a Jogcímrendelet 7. § (2) bekezdésében meghatározott követelmény.
- [8] Az elsőfokú határozat tájékoztatta a felperest, hogy a Jogcímrendelet 9. § (6) bekezdése alapján az igényelt állatokra és a tenyészetekre vonatkozó, a támogatási kérelem benyújtási időszak végét követően kezdeményezett utólagos módosítás a kérelem és az esetleges fellebbezés elbírálása során, mint visszamenőleges módosítás a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény (a továbbiakban: Támogatási tv.) 43/A. §-a alapján nem vehető figyelembe.
- [10] A felperes fellebbezése folytán eljáró alperes a határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta.
- [12] Indokolásában rögzítette, hogy az adminisztratív ellenőrzés jogalapja a Támogatási tv. 46. § (2) bekezdésén alapult. Az elsőfokú hatóság döntése helytálló, a kérelmezett 18 egyed esetében nem teljesül a birtokon tartási kötelezettség, mivel a birtokon tartás teljes időtartama alatt nem tartózkodtak a felperes 7702174 tenyészetkódú tenyészetében és a tenyészetváltozás ténye nem került az elsőfokú hatóság felé a megadott határidőben bejelentésre.
- A kereset és az alperes védekezése**
- [13] A felperes keresetében az alperesi határozatnak – az elsőfokú döntésre is kiterjedő – megsemmisítését és az elsőfokú hatóság új eljárásra kötelezését indítványozta.
- [14] Sérelmezte a támogatásra bejelentett 18 állatra vonatkozó támogatási igény (960.750 Ft) elutasítását. A jogi érvelés körében megjelölte a Jogcímrendelet 6. § *b*) pontját, 6/A. §-át, 7. § (2) bekezdését, 9. § (6) bekezdését, 11. § (1) bekezdés *b*) és *f*) pontjait, 11. § (1a) bekezdését, a Támogatási tv. 26. § (3)–(4) és (6) bekezdéseit, 55. § (4b) bekezdés *eb*) és *ee*) pontjait, 57/C. § (1) bekezdését. Állítása szerint mindössze annyi mulasztást követett el, hogy a tenyészetkódot a Jogcímrendelet 7. § (2) bekezdésében foglaltakkal ellentétben nem jelentette be elektronikus felületen az elsőfokú hatóság felé, ez a változás azonban az ENAR nyilvántartás adatai alapján egyértelműen nyomon követhető, mind a birtokon tartási időszakra vonatkozó egyedleltár, mind az ügyfélazonosító alapján lekérdezhető tenyészetleltár adatai alapján. Az adatkezelő szerv az ügyfélre vonatkozó támogatási adatokat egymással ellenőrzés céljából köteles összevetni, illetve felhasználni. Hangsúlyozta, hogy a Jogcímrendelet 6/A. §-a alapján a támogatásra jogosult feltételeknek megfelelt, mert a TIR rendszerben tenyészetként szerepel.
- [17] Az alperes a kereset elutasítását indítványozta.
- A jogerős ítélet**
- [18] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.
- [19] Indokolása szerint felperest 2020. május 16. napjától, vagyis a tenyészetkódváltozás idején is, birtokon tartási kötelezettség terhelte. A birtokon tartás a kérelmezett állatnak az egyes jogcímeknél meghatározott ideig a kérelmező tenyészetében történő tartása. A Jogcímrendelet 7. § (2) bekezdése szerinti tenyészetváltozás körébe beletartozik a tenyészetkód változás is, amelyet a bejegyzett állatmozgás dátumától számított tizenöt napon belül kellett bejelenteni az elsőfokú hatóságnak. A felperesnél folytatott adminisztratív ellenőrzés, vagyis 2021. március 19. napján a kérelmezett 18 szarvasmarha egyed már az új tenyészetkód szerinti tenyészetbe tartozott, amely nem egyezett a felperes által az egységes kérelemben megjelölt korábbi tenyészetkóddal. A felperes a tenyészetváltozást az elsőfokú hatóságnak nem jelentette.
- [20] A Jogcímrendelet 9. § (6) bekezdése mérlegelést nem tűrő szabályt tartalmaz, amely jelen esetben úgy értelmezhető, hogy amennyiben az állattartó a 7. § (2) bekezdése szerinti határidőben nem tesz eleget az adatváltozás bejelentési kötelezettségének, úgy az adminisztratív ellenőrzés során az egységes kérelem benyújtási határideje szerinti ENAR adatok (jelen esetben a korábbi, már nem megfelelő tenyészetkód) vehetők figyelembe.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [22] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletnek elsődlegesen a megváltoztatását, a határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését, másodlagosan a hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte.
- [23] Hivatkozott arra, hogy az állatok folyamatosan az ő tulajdonában voltak, a tartási helyet nem hagyták el, csak a tartási hely kapott új tenyészetkódot, mégpedig a jogszabályi megfelelés miatt. Az állatok tulajdonosa a saját személyében változatlan maradt, így megfelelt a birtokon tartás követelményének. Nem vitatta, hogy elmulasztotta az új tenyészet(kód) bejelentését, azonban a Jogcímrendelet 7. § (2) bekezdése szankcióként e mulasztáshoz nem társítja a támogatási kérelem teljes elutasítását.
- [24] Az új tenyészet az ENAR adatai alapján egyértelműen hozzá, illetve az általa tartott és a támogatási kérelemben megjelölt állatokhoz köthető, ami megfelel a Jogcímrendelet 9. § (6) bekezdésében és 11. § (1) bekezdés *f*) pontjában foglalt követelménynek.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [28] A felperes felülvizsgálati kérelme alapos.

- [30] A perbeli jogvita központi eleme, hogy a tenyészetkód változás bejelentésének elmulasztása a kifizetési kérelem elutasítását vonja-e maga után. A Kúria jelen döntése meghozatalakor alapul vette a tény- és jogazonos ügyben hozott Kfv.I.35.373/2022/7. számú ítéletét.
- [31] A Jogcímrendelet 11. § (1) bekezdés *f*) pontja szerint: Anyatehéntartás támogatására az a mezőgazdasági termelő jogosult, aki vagy amely (...) vállalja, hogy a támogatási kérelemben bejelentett állatokat a támogatási kérelem benyújtását követő naptól számított hat hónapig folyamatosan birtokon tartja.
- [32] Az ENAR rendelet 3. § (1) bekezdése alapján a megjelölt szarvasmarhát úgy kell nyilvántartani, és kísérő okmánnyal ellátni, hogy nyomon követhető legyen eredeti és azt követő valamennyi tenyészete és pontos tartási helye. Jelen ügy szempontjából az ENAR-nak a tartási hely és a tenyészet fogalmával való nyilvántartási szempontú összefüggése meghatározó.
- [33] Az ENAR rendelet 2. § 7. pontja szerint ENAR: a szarvasmarha-fajok egyedeinek azonosítási és nyilvántartási rendszere, ami kapcsolódik a tenyészetek nyilvántartásához, biztosítja az állatok nyomon követését, továbbá alapját képezi az érintett szakterületek (különösen az állategészségügy, az állattenyésztés, a piacsabályozás) nyilvántartási rendszerének.
- [34] Az FVM rendelet 2. § 15. pontja értelmében a tartási hely: bármely olyan, egy járványügyi egységet képező létesítmény, építmény vagy fedetlen gazdaság esetén bármely olyan hely, ahol az (1) bekezdés szerinti állatokat állandó vagy időszakos jelleggel tartanak, vagy ahol ilyen állatok tartózkodnak, beleértve a vágóhidakat, a halfeldolgozókat, a keltető üzemeket és az állati melléktermék-feldolgozókat. Több létesítmény, építmény egy tartási helynek tekintendő, ha az állatok egymással közvetlenül érintkezhetnek, függetlenül az ott tartott állatok fajtától, hasznosításuk módjától. Amennyiben egy tartási helyen több tenyészet található, úgy azoknak azonos állategészségügyi minősítésűnek kell lenniük.
- [35] Az FVM rendelet 2. § 17. pontja alapján tenyészet: egy állattartó a hozzá tartozó tartási hellyel együtt. Az ENAR rendelet 2. § 8. pontja értelmében a tenyészetkód: a tenyészet azonosító száma a Tenyészet Információs Rendszer (a továbbiakban: TIR) nyilvántartásában.
- [36] A bejelentés és nyilvántartás szabályszerűsége a támogatásigénylés és jogosultság feltétele. A Jogcímrendelet 9. § (6) bekezdése értelmében az adott támogatási jogcím vonatkozásában igényelt állatokra és a tenyészetekre vonatkozó adminisztratív ellenőrzés során kizárólag azon adatok tekinthetőek a támogatás szempontjából elfogadhatónak, és támogatás csak azon adatok figyelembevételével állapítható meg, amelyek az ENAR nyilvántartásba a támogatási kérelem benyújtási időszak végéig – figyelemmel a juh- és kecskefélék egyedeinek ENAR-éről szóló miniszteri rendelet (Juh ENAR rendelet), a szarvasmarha-fajok egyedeinek jelöléséről, valamint az ENAR-éről szóló miniszteri rendelet (Szarvasmarha ENAR rendelet) szerinti bejelentési határidőkre is – bejelentésre kerültek, és az ENAR nyilvántartásban szerepelnek. A bejelentés szabályszerűségét a jogosultság szempontjából tehát elsődlegesen az ENAR nyilvántartáshoz kell viszonyítani. A Jogcímrendelet mindenekelőtt ehhez köti a támogatáshoz alapvetően kapcsolódó adatszolgáltatási kötelezettséget.
- [37] A Jogcímrendelet 7. § (2) bekezdése szerint anyajuh-tartás támogatása és anyatehéntartás támogatása támogatási jogcímek esetében, ha a mezőgazdasági termelő az adott támogatási jogcím vonatkozásában a birtokon tartási kötelezettség ideje alatt megváltoztatja a kérelmezett állatállomány tartási helyét, tenyészetét, akkor köteles azt a változás bekövetkezésétől – tartási hely változtatása esetén az állatállomány átszállításának napjától, tenyészet megváltoztatása esetén az ENAR nyilvántartásba bejegyzett állatmozgás dátumától – számított tizenöt napon belül az elsőfokú hatóság részére bejelenteni.
- [38] Megállapítható, hogy a tartási hely és a tenyészet megváltoztatása nem az ENAR-nyilvántartás olyan része, amelyen a támogatásra jogosultság előldlegesen alapul, hanem egy kiegészítőlegesen további kötelezettség, amit a jogosultnak teljesítenie kell. A kérdés a továbbiakban az, hogy e kiegészítő kötelezettség bármely okból való nem vagy nem megfelelő teljesítése milyen jogkövetkezményekkel jár.
- [39] A Jogcímrendelet II. fejezet 6. pontja (6–9. §) tartalmazza az állattenyésztési ágazatban alkalmazandó termeléshez kötött közvetlen támogatások közös szabályait. A Jogcímrendelet 6. § *b*) pontja értelmében termeléshez kötött közvetlen támogatás az anyatehéntartás támogatása jogcímre igényelhető. Megállapítható, hogy az egyes támogatásfajtákhoz kapcsolódó követelmények különbözőek. A teljesítés terén fölmerülő mulasztások következményeinek jogszabályi alapjai ezekhez meghatározottan kapcsolódva azonosíthatók.
- [40] Az Egységes kérelem rendelet 2. § (1) bekezdés *c*) pontja kimondja, hogy szabályozásának hatálya a Jogcímrendelet III. fejezete szerinti (növénytermesztési ágazatban alkalmazandó) támogatásokra terjed ki. A jelen ügyet érintő (állattenyésztési) ágazatot azonban a Jogcímrendelet II. fejezete nevesíti.
- [41] Az állattenyésztési ágazati támogatások körében a Jogcímrendelet [II. fejezetbe tartozó] 9. § (1) bekezdése szerint az egységes kérelem rendelet szabályait kell alkalmazni nevesítetten a következőkre: a támogatási kérelem benyújtása, az adatváltozás bejelentése, a kérelem késedelmes benyújtása, a meghatalmazott, a kamarai meghatalmazott és a vélelmezett örökös eljárása, az előzetes ellenőrzés – a 6. § *a*) pontja szerinti jogcím kivételével –, az elektronikus kapcsolattartás, valamint a helyszíni ellenőrzésről szóló jegyzőkönyvre tett ügyfélszerevétel tekintetében. A 9. § (3) bekezdése alapján az elektronikus úton, ügyfélkapus azonosítással történő benyújtási kötelezettség az (1) bekezdésben foglaltakon kívül kiterjed az adatváltozás bejelentésére is a módosítás, a pontosítás, a visszavonás, az adategyeztetés és – a mezőgazdasági termelő elhalálózására irányuló vis maior bejelentés kivételével – a vis maior bejelentés tárgyaira.
- [42] Az adatváltozás bejelentésére az Egységes kérelem rendelet 17. § (2) bekezdése vonatkozik, miszerint

- ehhez kapcsolódóan a 2. § (1) bekezdésében meghatározott miniszteri rendeletekben foglalt jogkövetkezményeket kell alkalmazni. A 2. § (1) bekezdés *c)* pontja a Jogcímrendelet III. fejezetére (növénytermesztési ágazat támogatásai) utal vissza, *e)* pontja a Jogcímrendelethez képest szubszidiárius alkalmazásra vonatkozik. Kifejezetten az adatváltozás bejelentésének elmulasztásával kapcsolatban a Jogcímrendelet 9. § (1) bekezdése folytán tehát nincs alkalmazandó jogkövetkezményi többletrendelet az Egységes kérelem rendeletben.
- [44] A Jogcímrendelet 9. § (1) bekezdésében foglalt visszautalást az Egységes kérelem rendeletre tehát – figyelemmel annak 2. § (1) bekezdés *c)* és *e)* pontjaira is – szűken, azaz az itt kifejezetten felsorolt szabályozási tárgyakra és tartalmakra vonatkozóan kell értelmezni. A visszautalás követi az Egységes kérelem rendelet fejezetrendjét, és ahhoz képest tesz elhatárolásokat. Ezek között az adminisztratív és helyszíni ellenőrzés (10.) fejezete köréből csak a jegyzőkönyvre tett ügyfélészrevétel szerepel, mint ami alkalmazandó az állattenyésztési ágazat támogatásaira. Az egységes kérelem rendelet ugyanabban a fejezetében szereplő, a túligényléshez kapcsolódó jogkövetkezményekre utalás ugyanakkor nem található a Jogcímrendelet szóban forgó felsorolásában. Eme jogkövetkezmények tárgyi hatálya emiatt tehát szintén nem terjed ki az állattenyésztési ágazatban alkalmazandó támogatásokra.
- [45] A Jogcímrendelet az állattenyésztési ágazat vonatkozásában nem tartalmaz speciális jogkövetkezményeket, és jelen esetben az Egységes kérelem rendelet különös szabályai sem érvényesülnek az előbbi levezetés szerint, ezért a perbeli kérdésben a szankció alkalmazásnak a vizsgált körben általános, azaz a Támogatási tv.-ben szabályozott rendszere követendő.
- [46] Rögzíthető ennek alapján egyfelől, hogy a felperes részéről elmulasztott bejelentés nem alapozza meg a támogatásból történő kizárást, csupán adminisztrációs mulasztást jelent, aminek önálló, behatárolt szankcionálására a Támogatási tv. ad lehetőséget. Másfelől a Jogcímrendelet 7. § (2) bekezdésében előírtakra ugyancsak nem alapítható az előbbieket szerint olyan hatósági döntés, ami a bejelentési kötelezettség elmulasztása esetén a teljes támogatási jogosultság elutasítására vezetne.
- [47] Az elsőfokú bíróság ítélete ezért a Jogcímrendelet 7. § (2) bekezdésébe, 9. § (1) és (6) bekezdéseibe ütközik.
- [48] Mindezek folytán a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdés *b)* pontja alkalmazásával megváltoztatta, az alperes határozatát - az elsőfokú határozatra kiterjedően - megsemmisítette, és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [49] A megismételt eljárásban a felperes mulasztásához nem lehet a Jogcímrendelet 7. § (2) bekezdésére hivatkozással a támogatási jogosultság egésze megszűnéséhez kapcsolódó jogkövetkezményt rendelni.

(Kúria Kfv.VI.35.456/2022/8.)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

HATÁROZATAI

I.

C-87/22. sz. TT (Déplacement illicite de l'enfant) ügyben 2023. július 13-án hozott ítélet

1) A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet 15. cikkét

a következőképpen kell értelmezni:

egy szülői felelősséggel kapcsolatos ügy érdemi elbírálására az e rendelet 10. cikke alapján joghatósággal rendelkező tagállami bíróság kivételes jelleggel kérheti ezen ügynek az említett rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt áttételét azon tagállam bíróságához, ahová az egyik szülő jogellenesen elvitte a gyermeket.

2) A 2201/2003/EK rendelet 15. cikkének (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

a szülői felelősségre vonatkozó ügy érdemi elbírálására joghatósággal rendelkező tagállami bíróság azon lehetősége, hogy ezen ügy valamely más tagállam bíróságához való áttételét kérje, kizárólag az e rendelkezésben kifejezetten felsorolt feltételeknek van alárendelve. Az egyrészt az ügy elbírálására alkalmasabb, ez utóbbi tagállamban lévő bíróságra, másrészt pedig a gyermek mindenek felett álló érdekére vonatkozó feltételek vizsgálata során az első tagállam bíróságának figyelembe kell vennie e gyermek visszavételére irányuló azon eljárást, amelyet a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, Hágában, 1980. október 25-én kötött egyezmény 8. cikkének első bekezdése és harmadik bekezdése f) pontja alapján indítottak, és amellyel kapcsolatban még nem hoztak jogerős határozatot abban a tagállamban, amelybe egyik szülője az említett gyermeket jogellenesen elvitte.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 338., 1.o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; helyesbítések: HL 2013. L 82., 63. o.; HL 2018. L 33., 5. o.) 15. cikkének értelmezésére irányul.

2 E kérelmet az Ausztriában lakóhellyel rendelkező szlovák állampolgár TT és AK szlovák állampolgár között az ezen utóbbival Szlovákiában élő két közös gyermekük feletti felügyeleti jog tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

16 TT, az alapeljárás felperese, és AK, az alapeljárás alperese, mindketten szlovák állampolgárok, V és M szülei, akik 2012-ben házasságon kívül születtek Szlovákiában. A szlovák jog értelmében a gyermekek feletti felügyeletet közösen gyakorolják.

17 2014-ben a család Ausztriába költözött, ahol a gyermekek bölcsődébe, majd óvodába jártak. 2017-ben a gyermekek, miközben továbbra is Ausztriában rendelkeztek lakóhellyel, Szlovákiában jártak iskolába, így naponta tették meg az utat ausztriai lakóhelyük és az új oktatási intézményük között. A gyermekek a szüleikkel és nagyszüleikkel szlovák nyelven kommunikálnak, és csak néhány német szót ismernek.

18 2020 elején TT és AK különváltak egymástól. 2020 júliusában AK TT beleegyezése nélkül vitte magával a gyermekeket, hogy Szlovákiában éljenek vele.

19 Az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján TT ezen egyezmény 8. cikkének első bekezdése és harmadik bekezdése f) pontja értelmében a gyermekek visszavitele iránti kérelmet nyújtott be az Okresný súd Bratislava I-hez (I. sz. pozsonyi járásbíróság, Szlovákia).

20 Ezzel párhuzamosan TT keresetet indított a Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Bruck an der Leitha-i kerületi bíróság, Ausztria) előtt elsődlegesen a két gyermek feletti kizárólagos felügyeleti jog megszerzése iránt. Lényegében azzal érvelt, hogy mivel AK jogellenesen vitte magával a gyermekeket Ausztriából Szlovákiába, veszélyeztette jóllétüket, és megakadályozta őket abban, hogy az apjukkal kapcsolatot tartsanak fenn.

21 AK ez utóbbi kérelmet az eljáró bíróság joghatóságának hiányára hivatkozva kifogásolta, azzal az indokkal, hogy a gyermekek szokásos tartózkodási helye mindig is Szlovákiában volt, és nem illeszkedtek be szociálisan azon a helyen, ahol Ausztriában a család lakása található.

22 2021. január 4-i határozatával az említett bíróság elutasította TT kérelmét, helyt adva az AK által felhozott, a joghatóság hiányára vonatkozó kifogásnak.

23 TT fellebbezést nyújtott be a Landesgericht Korneuburghoz (korneuburgi regionális bíróság, Ausztria), amely 2021. február 23-i határozatával megváltoztatta az elsőfokú határozatot, és elutasította az anya által a joghatóság hiányára vonatkozóan felhozott kifogást. A rendkívüli felülvizsgálati kérelmet követően az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria) 2021. június 23-i végzésével helybenhagyta e határozatot.

24 2021. szeptember 23-án AK a Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Bruck an der Leitha-i kerületi

bíróság) előtt keresetet indított annak érdekében, hogy az a 2201/2003 rendelet 15. cikke (1) bekezdése b) pontjának, (2) bekezdése a) pontjának és (5) bekezdésének megfelelően a gyermekek feletti felügyeleti joggal kapcsolatos joghatóságának megállapítását kérje a Szlovák Köztársaság valamelyik bíróságától. E tekintetben AK egyrészt arra hivatkozott, hogy a TT által az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján az Okresný súd Bratislava I (I. sz. pozsonyi járásbíróság) előtt indított visszaviteli eljárás mellett a mindkét szülő által indított, több eljárás is folyamatban van az Okresný súd Bratislava V (V. sz. pozsonyi járásbíróság, Szlovákia) előtt, másrészt pedig arra, hogy az így összegyűjtött számos bizonyítékra tekintettel a szlovák bíróságok alkalmasabbak a két gyermek feletti szülői felelősség kérdésének elbírálására.

25 TT kifogásolta ezt a kérelmet, lényegében arra hivatkozva, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikkében előírt joghatóság nem szállhat át, ha a másik tagállam bíróságaihoz, amelyeket joghatóságuk gyakorlására kértek, az e rendelet 11. cikkében hivatkozott 1980. évi Hágai Egyezmény alapján visszavitel iránti kérelemmel fordulnak.

26 A Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Bruck an der Leitha-i kerületi bíróság) helyt adott AK kérelmének. E bíróság úgy ítélte meg, hogy az Okresný súd Bratislava V (pozsonyi V. sz. járásbíróság), amely már több határozatot hozott TT-nek a két gyermekével való kapcsolattartási jogára vonatkozóan, alkalmasabb arra, hogy az anyjukkal 2020 július 6-án Szlovákiában élő és Ausztriában szociálisan nem integrálódott két gyermeket érintő szülői felelősségről és kapcsolattartási jogról döntsön. Ezenfelül az osztrák bíróság előtti eljárás lefolytatását megnehezítené, hogy az osztrák gyermek- és ifjúságvédelmi hivatal által végzendő vizsgálatok, valamint a már kijelölt gyermekpszichológus szakértő esetében minden meghallgatást és vizsgálatot bíróság által feleltetett tolmács segítségével kellene lefolytatni.

27 TT e határozattal szemben fellebbezést nyújtott be a Landesgericht Korneuburghoz (korneuburgi regionális bíróság).

28 A kérdést előterjesztő bíróság először is előadja, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdése és 10. cikke közötti kapcsolatra vonatkozó kérdéssel a Bíróság még nem foglalkozott. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a gyermek feletti felügyeleti jog érdemi elbírálására joghatósággal rendelkező tagállami bíróság e rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján átruházhatja-e ezen joghatóságot azon tagállam bíróságára, amelyben a gyermek a jogellenes elvitelt követően időközben szokásos tartózkodási helyet szerzett. Másodsorban, amennyiben, ha a Bíróság igenlő választ ad erre a kérdésre, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdésében felsorolt feltételek kimerítő jellegűek-e, vagy a jogellenes elvitel sajátos jellegére tekintettel más körülmények is figyelembe vehetők.

29 E körülmények között a Landesgericht Korneuburg (korneuburgi regionális bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni a [2201/2003] rendelet 15. cikkét, hogy amennyiben az érdemi ügyet illetően

joghatósággal rendelkező tagállam [bírósága] úgy ítéli meg, hogy egy másik tagállam bírósága, amely tagállamhoz a gyermeket szoros kötelék fűzi, alkalmasabb az ügy vagy annak egy meghatározott része tárgyalására, az előbbi tagállamnak a joghatóság vállalására irányuló felkérése akkor is megengedett, ha ez a másik tagállam egyúttal az a tagállam, amelyben a gyermek jogellenes elvitelt követően szokásos tartózkodási helyet létesített?

2) Úgy kell-e értelmezni a [2201/2003] rendelet 15. cikkét, hogy a joghatóság átruházásának e rendelkezésben említett kritériumait kimerítő jelleggel szabályozták, anélkül hogy [az 1980. évi] Hágai Egyezmény 8. [cikkének első bekezdése és harmadik bekezdése f) pontja] alapján indított eljárásra tekintettel további kritériumokra lenne szükség?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

30 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2201/2003 rendelet 15. cikkét, hogy egy szülői felelősséggel kapcsolatos ügy érdemi elbírálására az e rendelet 10. cikke alapján joghatósággal rendelkező tagállami bíróság kérheti ezen ügynek az említett rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt áttételét azon tagállam bíróságához, ahová az egyik szülő jogellenesen elvitte a gyermeket.

31 Előjáróban meg kell állapítani, hogy e kérdés azon a kettős előfeltevésen alapul, hogy egyrészt a gyermekek AK általi, Ausztriából Szlovákiába történő elvittele, amennyiben arra TT beleegyezése nélkül került sor, a 2201/2003 rendelet 2. cikke 11. pontjának a) alpontja értelmében vett „jogellenes elvitelnek” minősül, másrészt pedig a kérdést előterjesztő bíróság mint azon tagállam bírósága, amelynek területén a gyermekeknek közvetlenül a jogellenes elvitelt megelőzően szokásos tartózkodási helye volt, rendelkezik joghatósággal az e gyermekekre vonatkozó szülői felelősséggel kapcsolatos érdemi határozathozatalra e rendelet 10. cikke értelmében.

32 E megállapítást követően emlékeztetni kell arra, hogy a 2201/2003 rendelet II. fejezetének 2. szakaszában megállapítja a szülői felelősségre, különösen a felügyeleti jogra vonatkozó joghatósági szabályokat.

33 Amint az a 2201/2003 rendelet (12) preambulumbekkezdéséből kitűnik, a rendelet kidolgozásának célja az volt, hogy megfeleljen a gyermek mindenképp felett álló érdekének, és ennek érdekében a fizikai közelséget részesíti előnyben. A 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése e célt úgy fejezi ki, hogy a szülői felelősségre vonatkozó ügyekben általános joghatósági szabályt állapít meg azon tagállam bíróságai javára, ahol a gyermek szokásos tartózkodási helye a bírósághoz fordulás időpontjában van. Földrajzi közelségük miatt ugyanis általában ezek a bíróságok a legalkalmasabbak annak eldöntésére, hogy milyen intézkedések hozandók a gyermek érdekében (lásd ebben az értelemben: 2023. április 27-i CM ítélet [Elköltözött gyermek kapcsolattartási joga], C-372/22, EU:C:2023:364, 21. és 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 Mindazonáltal a 2201/2003 rendelet 8. cikke (2) bekezdésének megfelelően az e 8. cikk (1) bekezdésében

foglalt joghatósági szabályt többek között e rendelet 10. cikkére is figyelemmel kell alkalmazni.

35 Márpedig e 10. cikk értelmében szülői felelősségre vonatkozó ügyekben főszabály szerint azon tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitelt vagy visszatartást megelőzően szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett.

36 E rendelkezés a 2201/2003 rendelet egyik célkitűzését valósítja meg, amely arra irányul, hogy visszatartson a gyermekek tagállamok közötti jogellenes elviteltől, illetve visszatartásától (lásd ebben az értelemben: 2009. december 23-i Detiček ítélet, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 49. pont). Ily módon e rendelkezés arra irányul, hogy semlegesítse azt a hatást, amelyet e rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében foglalt általános joghatósági szabály alkalmazása vonna maga után az érintett gyermek jogellenes elvitelére, vagyis a joghatóság azon tagállamra való átszállását, amelyben a gyermek jogellenes elvitelt vagy visszatartást követően új szokásos tartózkodási helyet szerzett. Mivel a joghatóság ezen átszállása azzal a kockázattal jár, hogy eljárási előnyt biztosít a jogellenes cselekmény elkövetője számára, e rendelet 10. cikke előírja, hogy annak a tagállamnak a bíróságai, amelyben a gyermek a jogellenes elvitelt, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, főszabály szerint megtartják joghatóságukat a szóban forgó ügy érdeméről való döntés tekintetében (lásd ebben az értelemben: 2010. július 1-jei Povse ítélet, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 41. és 44. pont; 2021. március 24-i MCP ítélet, C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, 45. pont).

37 A 2201/2003 rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontja kivételes esetben előírja valamely tagállamnak az érdemi ügyet illetően joghatósággal rendelkező bírósága tekintetében annak lehetőségét, hogy ezen ügy vagy az ügy meghatározott részének egy másik, olyan tagállam bíróságához való áttételét kérje, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi, amennyiben ez utóbbi bíróság alkalmasabb az ügy elbírálására, és ez megfelel a gyermek mindenek felett álló érdekének.

38 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés megválaszolása érdekében tehát azt kell meghatározni, hogy az áttétel kérelmezésének a 2201/2003 rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontjában így módon, kivételes jelleggel elismert lehetőségével akkor lehet-e élni, ha valamely tagállam bírósága e rendelet 10. cikke alapján joghatósággal rendelkezik a szülői felelősségre vonatkozó ügy érdemi elbírálására, és az a bíróság, amelyhez ezen ügyet áttennék, azon tagállamhoz tartozik, amelybe az érintett gyermeket valamelyik szülő jogellenesen elvitte.

39 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez figyelembe kell venni annak szövegét és célját, valamint e rendelkezés szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is, amelynek az részét képezi (lásd ebben az értelemben: 2014. október 1-jei E ítélet, C-436/13, EU:C:2014:2246, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

40 Először is, a 2201/2003 rendelet 15. cikkének szövegét és szövegkörnyezetét illetően, e cikk az e rendelet 8–14. cikkében megállapított joghatósági szabályokat olyan együttműködési mechanizmussal egészíti ki, amely lehetővé teszi valamely tagállamnak e szabályok egyike alapján az ügy elbírálására

joghatósággal rendelkező bírósága számára, hogy kivételesen egy másik tagállam bíróságához tegye át az ügyet (lásd ebben az értelemben: 2015. november 19-i P ítélet, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, 44. pont).

41 Másodszor a 2201/2003 rendelet ugyanezen 15. cikkének (2)–(6) bekezdése pontosítja az ilyen áttétel szabályait. Ennek megfelelően, a 2201/2003 rendelet 15. cikke (5) bekezdésének értelmében az ügy érdemét illetően joghatósággal rendelkező tagállam bírósága továbbra is e rendelet 8–14. cikkével összhangban gyakorolja joghatóságát abban az esetben, ha a másik tagállam bíróságai a megkeresésüket követő hat héten belül nem állapították meg joghatóságukat.

42 Amint arra a főtanácsnok is lényegében rámutatott indítványának 59. pontjában, ezáltal maga az európai uniós jogalkotó rendelkezett úgy, hogy az említett rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontjában foglalt áttételi lehetőséggel élhet valamely tagállam olyan bírósága, amelynek joghatósága e rendelet 10. cikkén alapul (lásd analógia útján: 2023. április 27-i CM ítélet [Elköltözött gyermek kapcsolattartási joga], C-372/22, EU:C:2023:364, 38. pont).

43 Harmadsorban, a 2201/2003 rendelet 15. cikkének szövegéből vagy szövegkörnyezetéből az sem tűnik ki, hogy a szülői felelősséggel kapcsolatos érdemi határozathozatalra e rendelet 10. cikke alapján joghatósággal rendelkező tagállami bíróságnak le kellene mondania arról, hogy éljen az áttétel kérelmezésének az említett rendelet 15. cikke (1) bekezdése b) pontjában előírt lehetőségével, amennyiben az a bíróság, amelynek adott esetben a joghatósága gyakorlására hívtak fel, azon tagállamhoz tartozik, amelybe az érintett gyermeket valamelyik szülője jogellenesen elvitte.

44 Éppen ellenkezőleg, hangsúlyozni kell, hogy amennyiben a szülői felelősséggel kapcsolatos jogvita érdemi elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság e joghatóságot a 2201/2003 rendelet 10. cikkéből vezeti le, egy másik tagállam azon bírósága, amely e rendelet 15. cikke értelmében alkalmasabbnak tekinthető e jogvita elbírálására, főszabály szerint annak a tagállamnak a bírósága lesz, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték. Következésképpen annak kizárása, hogy e 15. cikk alkalmazható egy, a jelen ítélet előző pontjában említetthez hasonló helyzetre, megfosztaná hatékony érvényesülésétől azt a lehetőséget, amellyel az ügy érdemi elbírálására az említett rendelet 10. cikke alapján joghatósággal rendelkező bíróság az ugyanezen rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében az ügy áttételét kérheti egy másik tagállam olyan bíróságához, amely alkalmasabb az ügy elbírálására.

45 Másodszor, ami a 2201/2003 rendelet által kitűzött célokat illeti, emlékeztetni kell arra, hogy a rendelet által megállapított joghatósági szabályok a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételére irányulnak, amely elsődleges szempontnak minősül (lásd ebben az értelemben: 2014. november 12-i L ítélet, C-656/13, EU:C:2014:2364, 48. pont; 2022. augusztus 1-jei MPA ítélet [Szokásos tartózkodási hely – Harmadik állam], C-501/20, EU:C:2022:619, 71. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Egyébiránt, amint azt (33) preambulbekezdése is hangsúlyozza, az említett rendelet elismeri az alapvető jogokat és tiszteletben tartja a Chartában rögzített elveket, és különösen arra törekszik, hogy biztosítsa a gyermek alapvető jogainak tiszteletben tartását, amint azt a Charta 24. cikke előírja.

46 Egyébiránt a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdésében előírt azon követelmény, miszerint valamely ügy másik tagállam bíróságához való áttételének a gyermek mindenképp felett álló érdekét kell szolgálnia, azon vezérelv kifejeződését képezi, amely az uniós jogalkotót e rendelet megalkotása során vezérelte, és amelynek a rendelet hatálya alá tartozó, szülői felelősségre vonatkozó ügyekben való végrehajtását alakítania kell (lásd ebben az értelemben: 2016. október 27-i D ítélet, C-428/15, EU:C:2016:819, 43. és 63. pont).

47 E követelmény szükségszerűen azt jelenti, hogy figyelembe kell venni a gyermeknek az alapjogi Charta 24. cikkének (3) bekezdésében kifejezett azon alapvető jogát, hogy rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn mindkét szülőjével (lásd ebben az értelemben: 2009. december 23-i Detiček ítélet, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 56. pont).

48 Nyilvánvaló, hogy a gyermeknek – valamely szülője által egyoldalúan hozott döntést követően történő – jogellenes elvitele a legtöbb esetben megfosztja a gyermeket attól a lehetőségtől, hogy a másik szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn (lásd ebben az értelemben: 2010. július 1-jei Povse ítélet, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

49 Mindazonáltal e körülmény nem vonja maga után azt, hogy a 2201/2003 rendelet 10. cikkének alapján joghatósággal rendelkező bíróság a gyermek mindenképp felett álló érdekére figyelemmel ne dönthetné meg az e rendeletből eredő saját joghatóságának fenntartásával kapcsolatos erőteljes vélelmet (lásd ebben az értelemben: 2016. október 27-i D ítélet, C-428/15, EU:C:2016:819, 49. pont), és rendszeresen le kell mondania az e rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt áttétel iránti kérelemre vonatkozó jogáról, amennyiben az a bíróság, amelyhez az áttételt tervezi, abban a tagállamban található, ahová az érintett gyermeket valamelyik szülője jogellenesen vitte.

50 Ezzel szemben e követelmény azt vonja maga után, hogy a 2201/2003 rendelet 10. cikke alapján az ügy érdemét illetően joghatósággal rendelkező bíróságnak az ügy konkrét körülményeire figyelemmel meg kell bizonyosodnia arról, hogy az ügy előirányzott áttétele esetén nem jár-e az érintett gyermek érzelmi, családi és társadalmi kapcsolataira, illetve vagyoni helyzetére gyakorolt hátrányos hatás kockázatával (lásd ebben az értelemben: 2016. október 27-i D ítélet, C-428/15, EU:C:2016:819, 58 és 59. pont), illetve a gyermek mindenképp felett álló érdekében a gyermek összes érdekének kiegyensúlyozott és méltányos, magára a gyermek személyére és az őt körülvevő szociális környezetre vonatkozó objektív megfontolásokon alapuló értékelést kell végeznie (lásd ebben az értelemben: 2009. december 23-i Detiček ítélet, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 60. pont). Ennek megfelelően, ha a bíróság arra a következtetésre jut, hogy az ügynek egy másik tagállam bíróságához való áttétele ellentétes a gyermek mindenképp felett álló érdekével, az ilyen áttételt ki kell zárni.

51 Következésképpen, nem ellentétes a 2201/2003 rendelet célkitűzéseivel, ha a szülői felelősséggel kapcsolatban az e rendelet 10. cikke alapján joghatósággal rendelkező bíróság kivételesen, és a gyermek mindenképp felett álló érdekének megfelelő, kiegyensúlyozott és észszerű figyelembevételét követően az előtte folyamatban lévő ügynek egy olyan másik

tagállam bíróságához való áttételét kérhesse, amelybe az érintett gyermeket egyik szülője jogellenesen elvitte.

52 Végül, harmadszor, e tekintetben nincs jelentősége annak a körülménynek, hogy az a bíróság, amely elé ilyen áttételt terveznek, e gyermek apjának kapcsolattartási jogára vonatkozó, sürgős ideiglenes intézkedéseket fogadott el a 2201/2003 rendelet 20. cikke alapján, amint arra az alapeljárás felei a Bíróság előtti tárgyaláson az Okresný súd Bratislava V (V. sz. pozsonyi járásbíróság) által hozott határozatokkal kapcsolatban hivatkoztak.

53 Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy e 20. cikk nem tekinthető a szülői felelősségre vonatkozó ügyek érdemi elbírálására vonatkozó joghatósági rendelkezésnek (lásd ebben az értelemben: 2010. július 15-i Purruker ítélet, C-256/09, EU:C:2010:437, 61. és 62. pont; 2010. november 9-i Purruker ítélet, C-296/10, EU:C:2010:665, 69. és 70. pont).

54 Következésképpen, még azt feltételezve is, hogy az Okresný súd Bratislava V (V. sz. pozsonyi járásbíróság) által hozott határozatokat a 2201/2003 rendelet 20. cikke alapján fogadták el, ez a helyzet akkor is különbözik a 2018. október 4-i IQ ítélet (C-478/17, EU:C:2018:812) alapjául szolgáló helyzettől. Az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben ugyanis a szóban forgó két tagállamban eljáró bíróságok a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése, illetve 12. cikke alapján mindketten joghatósággal rendelkeztek a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben, ami arra indította a Bíróságot, hogy kizárja annak lehetőségét, hogy e bíróságok között valósítsa meg az e rendelet 15. cikkében előírt, az áttétel kérelmezésére vonatkozó lehetőséget.

55 A fentiekre tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikkét úgy kell értelmezni, hogy egy szülői felelősséggel kapcsolatos ügy érdemi elbírálására az e rendelet 10. cikke alapján joghatósággal rendelkező tagállami bíróság kivételes jelleggel kérheti ezen ügynek az említett rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt áttételét azon tagállam bíróságához, ahová az egyik szülő jogellenesen elvitte a gyermeket.

A második kérdésről

56 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdését, hogy egy szülői felelősségre vonatkozó ügy érdemi elbírálására joghatósággal rendelkező tagállami bíróság azon lehetősége, hogy az ügynek egy másik tagállam bíróságához való áttételét kérje, kizárólag az e rendelkezésben kifejezetten felsorolt feltételektől függ, vagy e bíróságnak más, olyan körülményeket is figyelembe kell vennie, mint például a gyermek visszavételére irányuló, az 1980. évi Hágai Egyezmény 8. cikke első bekezdésének és harmadik bekezdése f) pontja értelmében indított, folyamatban lévő eljárást, amellyel kapcsolatban még nem született jogerős határozat.

57 Amint az a 2201/2003 rendelet 15. cikke (1) bekezdésének szövegéből következik, egy tagállami bíróság csak akkor kérheti egy másik tagállam bíróságát joghatóságának gyakorlására, ha teljesül az e rendelkezésben kimerítő jelleggel felsorolt kumulatív feltétel, nevezetesen, ha „szoros kötelék” áll fenn a gyermek és valamely másik tagállam között, ha az ügy elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság úgy ítéli meg, hogy e másik tagállam bírósága „alkalmasabb” az

ügy elbírálására, illetve ha az áttétel az érintett gyermek mindenképp felett álló érdekét szolgálja abban az értelemben, hogy az áttétel esetén nem áll fenn az érintett gyermek helyzetére gyakorolt hátrányos hatás kockázata (lásd ebben az értelemben: 2016. október 27-i D ítélet, C-428/15, EU:C:2016:819, 50., 56. és 58. pont; 2019. július 10-i EP végzés [Szülői felelősség és alkalmasabb bíróság], C-530/18, EU:C:2019:583, 31. pont).

58 Egy, az 1980. évi Hági Egyezmény rendelkezésein alapuló, visszavétel iránti kérelem ennek keretében történő esetleges figyelembevételét illetően emlékeztetni kell arra, hogy bár e rendelkezések a 2201/2003 rendelet 60. cikkének értelmében nem élveznek elsőbbséget e rendelet rendelkezéseivel viszonyítva a tagállamok közötti, az ezen utóbbi által szabályozott jogterületeken fennálló jogviszonyokban, a közöttük lévő szoros kapcsolat miatt e rendelkezések hatással lehetnek az említett rendelkezések értelmére, hatályára és tényleges érvényesülésére [lásd ebben az értelemben: 2014. október 14-i 1/13 [Harmadik államokhoz a Hági Egyezményhez történő csatlakozása] vélemény, EU:C:2014:2303, 85. és 87. pont; 2023. február 16-i Rzecznik Praw Dziecka és társai ítélet (A visszavételt elrendelő határozat felfüggesztése), C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, 63. pont].

59 A fentiekből az következik, hogy egy, az 1980. évi Hági Egyezményen alapuló olyan visszavétel iránti kérelem fennállása, amellyel kapcsolatban nem hoztak jogerős határozatot abban a tagállamban, amelybe az érintett gyermeket valamelyik szülő jogellenesen elvitte, önmagában nem képezheti akadályát annak, hogy élni lehessen a 2201/2003 rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt, az áttétel kérelmezésére vonatkozó lehetőséggel. E körülményt azonban a joghatósággal rendelkező bíróságnak figyelembe kell vennie annak meghatározásakor, hogy teljesül-e az e rendelkezés által az ügynek valamely más tagállam bíróságához való áttétele tekintetében megkövetelt három feltétel.

60 E körülmény konkrét figyelembevételét illetően e három feltételnek az ügy érdemi elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság általi értékelése keretében a következő megállapításokat kell tenni.

61 Először is, azon feltételt illetően, miszerint a gyermeket „szoros köteléknek” kell fűznie ahhoz a tagállamhoz, amelyhez az a bíróság tartozik, amelyhez az áttételt tervezik, emlékeztetni kell arra, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikk (3) bekezdésének a)–e) pontjában öt olyan vagylagos szempont kerül kimerítő jelleggel felsorolásra, amelyek lehetővé teszik annak megállapítását, hogy e feltétel teljesül (lásd ebben az értelemben: 2019. július 10-i EP végzés [Szülői felelősség és alkalmasabb bíróság], C-530/18, EU:C:2019:583, 27. és 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Márpedig e szempontok között, az említett rendelkezés c) pontjában szerepel az a szempont, miszerint a gyermek e tagállam állampolgára.

62 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó gyermekek szlovák állampolgárok, így a 2201/2003 rendelet 15. cikke (3) bekezdése c) pontjának megfelelően e rendelet 15. cikke (1) bekezdésének értelmében Szlovákiával szoros kapcsolatban állónak kell tekinteni őket, függetlenül attól, hogy folyamatban van-e az apjuk által az 1980. évi Hági Egyezmény alapján indított visszavételi eljárás.

63 Másodszor, azt a feltételt illetően, miszerint annak a bíróságnak, amelyhez az áttételt tervezik, „alkalmasabbnak” kell lennie az ügy elbírálására, először is arra kell emlékeztetni, hogy az ilyen áttételt tervező bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy ez az áttétel tényleges és konkrét hozzáadott értékkel bírhat-e ahhoz képest, ha az ügyet magánál tartja. Ennek keretében – egyéb tényezők mellett – figyelembe veheti a másik tagállamnak az ügy elbírálásához szükséges bizonyításfelvételre alkalmazandóhoz hasonló eljárási szabályait. Ezzel szemben a joghatósággal rendelkező bíróságnak ezen értékelés keretében nem kell figyelembe vennie e másik tagállam azon anyagi jogát, amelyet ezen utóbbi tagállam bíróságának alkalmaznia kell, ha az ügyet átteszik hozzá. Ennek figyelembevétele ugyanis ellentétes lenne a tagállamok közötti kölcsönös bizalomnak, valamint a bírósági határozatok kölcsönös elismerésének a 2201/2003 rendelet alapjául szolgáló elvével (lásd ebben az értelemben: 2016. október 27-i D ítélet, C-428/15, EU:C:2016:819, 57 és 61. pont).

64 Másodszorban, amennyiben a 2201/2003 rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt áttétel nyilvánvalóan azzal a kockázattal jár, hogy a gyermek visszavételét kérő szülőt megfosztja attól a lehetőségtől, hogy érveit hatékonyan előadhassa azon bíróság előtt, amelyhez ezen áttételt tervezik, e kockázat akadályát képezne annak a megállapításnak, amely szerint e bíróság e rendelkezés értelmében „alkalmasabb” az ügy elbírálására.

65 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló iratokban semmi nem utal arra, hogy az Okresný súd Bratislava V-hez (V. sz. pozsonyi járásbíróság) történő áttétel esetén TT-t megfosztanak attól, hogy hatékonyan előadhassa érveit, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

66 Harmadszorban, amint arra a főtanácsnok is rámutatott indítványának 80. pontjában, az áttétel tényleges és konkrét hozzáadott értékkel bírhat a gyermekre vonatkozó határozat elfogadása szempontjából, amennyiben az a bíróság, amelyhez az áttételt tervezik, az alapeljárás feleinek kérelmére és az alkalmazandó eljárási szabályok értelmében – többek között – a 2201/2003 rendelet 20. cikkén alapuló, több ideiglenes sürgősségi intézkedést fogadott el. Kétségtelen, hogy – amint az a jelen ítélet 53. pontjában megállapításra került – ez utóbbi rendelkezés nem biztosít joghatóságot a szülői felelősségre vonatkozó ügyek érdemi elbírálására. Mindazonáltal nem zárható ki, hogy az érintettek által ily módon tudomására hozott tények fényében az említett bíróság alkalmasabb az érintett gyermek életét és szükségleteit övező ténybeli körülmények összességének megértésére, és a fizikai közelség kritériumára figyelemmel megfelelő határozatok meghozatalára a gyermek tekintetében.

67 Negyedszorban, amennyiben az 1980. évi Hági Egyezmény rendelkezéseire alapított visszavétel iránti kérelmet nyújtottak be azon tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságaihoz, ahová az érintett gyermek jogellenesen elvitték, e tagállam egyetlen bírósága sem tekinthető a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdése értelmében az ügy elbírálására „alkalmasabbnak” az ezen egyezmény 11. cikkében és az e rendelet 11. cikkében előírt hathetes határidő lejárta előtt. Ezenfelül, az említett tagállam bíróságainak a visszavétel iránti kérelemről való határozathozatal lényeges késedelme kedvezőtlen tényezőnek minősülhet azon megállapítás tekintetében, miszerint e bíróságok

alkalmasabbak lennének a felügyeleti jog érdeméről való döntésre.

68 Amint ugyanis az az említett egyezmény 16. cikkéből következik, a gyermek jogellenes elviteléről szóló értesítés kézhezvételét követően annak a szerződő államnak az igazságügyi vagy államigazgatási szervei, ahová a gyermeket vitték, vagy ahol a gyermeket elrejtették, mindaddig nem dönthetnek a szülői felügyeleti jog érdemét illetően, amíg nem születik határozat arról, hogy a gyermeket az ezen egyezmény szerinti eljárásban nem kell visszavinni. A kérdést előterjesztő bíróság feladata tehát, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdésében foglalt második feltétel értékelése során különösképpen figyelembe vegye ezt a tényezőt.

69 Harmadszor, ugyanez vonatkozik a gyermek mindenek felett álló érdekére vonatkozó feltétel értékelésére is, amely az 1980. évi Hágai Egyezmény 16. cikkére tekintettel nem vonatkoztatható el attól, hogy azon tagállam bíróságai, ahová a gyermeket valamelyik szülő jogellenesen elvitte, átmenetileg nem hozhatnak az ezen érdeknek megfelelő, a felügyeleti jog érdemére vonatkozó határozatot azt megelőzően, hogy e tagállam bírósága, amelyhez e gyermek visszavitele iránti kérelmet nyújtottak be, legalább ez utóbbiról ne határozott volna.

70 A fenti megfontolásokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a szülői felelősségre vonatkozó ügy érdemi elbírálására joghatósággal rendelkező tagállami bíróság azon lehetősége, hogy ezen ügy valamely más tagállam bíróságához való áttételét kérje, kizárólag az e rendelkezésben kifejezetten felsorolt feltételeknek van alárendelve. Az egyrészt az ügy elbírálására alkalmasabb, ez utóbbi tagállamban lévő bíróságra, másrészt pedig a gyermek mindenek felett álló érdekére vonatkozó feltételek vizsgálata során az első tagállam bíróságának figyelembe kell vennie e gyermek visszavitelére irányuló azon eljárást, amelyet az 1980. évi Hágai Egyezmény 8. cikkének első bekezdése és harmadik bekezdése f) pontja alapján indítottak, és amellyel kapcsolatban még nem hoztak jogerős határozatot abban a tagállamban, amelybe egyik szülője az említett gyermeket jogellenesen elvitte.

II.

C-106/22. sz. Xella Magyarország ügyben 2023. július 13-án hozott ítélet

Az EUM-Szerződésnek a letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseit

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezésekkel ellentétés a valamely tagállam jogszabályai által a külföldi befektetések vonatkozásában előírt olyan átvilágítási mechanizmus, amely lehetővé teszi annak megtiltását, hogy valamely stratégiainak minősülő belföldi társaság tulajdonát megszerezze egy olyan másik belföldi társaság, amely több tagállamban székhellyel rendelkező társaságok olyan csoportjának képezi a részét, amelyben egy harmadik országbeli vállalkozás döntő befolyással rendelkezik, e tilalmat azzal indokolva, hogy e tulajdonszerzés az abban

megnyilvánuló államérek sérelmével vagy sérelmének kockázatával jár, hogy az építőipari ágazatban különösen helyi szinten biztosított legyen az olyan alapvető nyersanyagokkal történő ellátás biztonsága, mint például a kavics, a homok és az agyag.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 65. cikk (1) bekezdése b) pontjának értelmezésére vonatkozik, összefüggésben az Unióba irányuló közvetlen külföldi befektetések átvilágítási keretének létrehozásáról szóló, 2019. március 19-i (EU) 2019/452 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2019. L 79. I., 1. o.) (4) és (6) preambulumbekkezdésével, valamint az EUSZ 4. cikk (2) bekezdésével.

2 E kérelmet az egyfelől a Xella Magyarország Építőanyagipari Kft. (a továbbiakban: Xella Magyarország) – amely a magyar jog hatálya alá tartozó társaság –, másfelől pedig az Innovációs és Technológiai Miniszter (Magyarország) (a továbbiakban: miniszter) között folyamatban lévő azon jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgyát az a határozat képezi, amelyben a miniszter megtiltotta, hogy e társaság felvásárolja a „JANES ES TARSA” Szállítványozó, Kereskedelmi és Vendéglátó Kft. (a továbbiakban: Janes és Társa), vagyis a magyar jog hatálya alá tartozó olyan másik társaság összes üzlet részét, amely a külföldi befektetések vonatkozásában átvilágítási mechanizmust létrehozó nemzeti jogszabály értelmében „stratégiainak” minősül.

Az alapeljárás

15 A Xella Magyarország a magyar jog hatálya alá tartozó gazdasági társaság, amely az építőanyagok magyarországi piacán működik, fő tevékenységét pedig építési betontermékek gyártása képezi. E társaság 100%-ban a Xella Baustoffe GmbH, vagyis egy német jog szerinti társaság tulajdonában áll, ez utóbbinak pedig szintén 100%-ban a Xella International SA a tulajdonosa, amely a luxemburgi jog hatálya alá tartozó társaság. Ez utóbbi társaság közvetve az LSF10 XL Investments Ltd tulajdonában áll, amely a Lone Star cégcsoport Bermudán bejegyzett legfelső szintű anyavállalata, ez utóbbi csoport pedig a tulajdonosi láncolat végén J. P. G.-hez, egy ír állampolgárhoz tartozik.

16 A Bizottság a vállalkozások közötti összefonódásnak a 139/2004 rendelet alapján történő ellenőrzése keretében 2017. március 29-én meghozott határozatában nem emelt kifogást az ellen, hogy a Xella International felett irányítást szerezzen a luxemburgi székhelyű LSF10 XL Bidco SCA – amely az Egyesült Államokban székhellyel rendelkező Lone Star Fund X, valamint a Bermudán székhellyel rendelkező Lone Star Fund X leányvállalata –, az ügyletet pedig a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánította.

17 A Janes és Társa, amely a magyar jog hatálya alá tartozó gazdasági társaság, a „PAN3” Építőipari és Kereskedelmi Kft., vagyis egy másik, a magyar jog hatálya alá tartozó gazdasági társaság tulajdonában van. Fő tevékenységét az képezi, hogy kavicsot, homokot és agyagot termeljen ki a Láziban (Győr-Ménfőcsanak-Sopron vármegye, Pannonhalmi járás, Magyarország) található bányauzemében, amely tevékenység a 289/2020. Korm. rendelet 1. mellékletében szereplő 22. kategória 8. alkategóriájában szerepel, ebből pedig az következik, hogy e gazdasági társaság a Vmtv. 276. §-ának (3)

bekezdése értelmében vett „stratégiai társaságnak” minősül. Piaci részesedése az érintett nyersanyagok termelésének magyarországi piacán 0,52%.

18 A Janes és Társa éves termelésének mintegy 90%-át a Xella Magyarország vásárolja meg abból a célból, hogy a bányászati közlekedési pályán lévő gyárban e nyersanyagokat mészkeverék téglává dolgozza fel, e termelés fennmaradó 10%-át pedig helyi építőipari vállalkozások vásárolják meg.

19 A Xella Magyarország 2020. október 29-én adásvételi szerződést kötött a Janes és Társa üzletrészeinek 100%-ban történő megszerzése céljából, a Vmtv. 277. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján pedig bejelentéssel fordult a miniszterhez, kérve, hogy a miniszter a Vmtv. 283. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján vegye tudomásul a jogügyletet, vagy igazolja vissza azt, hogy a Xella Magyarország saját tulajdonosi szerkezetére tekintettel e tudomásulvétel nem szükséges.

20 A miniszter a 2020. december 30-i határozatával a Vmtv. 283. cikke (1) bekezdésének b) pontja és (2) bekezdésének b) pontja alapján megtiltotta a bejelentésben foglalt jogügylet végrehajtását, hivatkozva a Vmtv. 276. cikkének 1. pontja szerinti, az „államérdekkel” kapcsolatos indokra.

21 A Fővárosi Törvényszék (Magyarország) – a kérdést előterjesztő bíróság – e határozatot hatályon kívül helyezte azzal az indokkal, hogy a miniszter nem tartotta tiszteletben az eljárási szabályokat, és nem tett eleget az indokolási kötelezettségének, továbbá a Fővárosi Törvényszék a minisztert új eljárás lefolytatására kötelezte.

22 A fentiek szerinti megismételt eljárásban 2021. július 20-án meghozott határozatában (a továbbiakban: az alapügy tárgyat képező határozat) a miniszter a Vmtv. 283. §-a (2) bekezdésének b) pontja alapján ismét megtiltotta a bejelentésben foglalt jogügylet végrehajtását, tekintettel a Vmtv. 276. §-ának 1. és 2. pontjára, 277. §-a (2) bekezdése a) pontjának aa) alpontjára, valamint 283. §-a (1) bekezdésének b) pontjára.

23 E határozat indokolásában a miniszter a Xella Magyarországot a Vmtv. 276. §-ának 2. pontja értelmében vett „külföldi befektetőnek” minősítette amiatt, hogy az közvetve az LSF10 XL Investments tulajdonában áll, amely egy Bermudán bejegyzett társaság. A miniszter ezenkívül kijelentette, hogy a biztonságos és kiszámítható nyersanyag-kitermelés és -ellátás stratégiai jelentőséggel bír. A miniszter szerint a Covid19-világjárvány egyértelművé tette, hogy a globális ellátási láncok működésében rövid idő alatt is komoly zavarok alakulhatnak ki, amely negatív hatások hátrányosan befolyásolhatják a nemzetgazdaságot. Hangsúlyozta, hogy az építőipari adalékanyagok – mint például a homok, a kavics és a zúzott kő – előállításában már jelenleg is a külföldi tulajdonú hazai gyártók piaci részesedése a meghatározó.

24 A miniszter úgy ítélte meg, hogy amennyiben a Janes és Társa közvetve olyan társaság tulajdonába kerül, amelyet Bermudán jegyeztek be, az hosszabb távon kockázatot jelent az építőipari ágazat nyersanyagokkal történő ellátásának biztonsága szempontjából, különösen abban a régióban, amelyben e társaság székhellyel rendelkezik, tekintettel arra, hogy a társaságnak e régióban 20,77%-os piaci részesedése van. Egyébiránt valamely stratégiai társaság külföldi kézbe kerülésével csökken a hazai tulajdonú vállalkozások aránya, ami társaságként értelmezve „államérdeket” sérthet.

25 A Xella Magyarország a kérdést előterjesztő bíróság előtt vitatta az alapügy tárgyat képező határozatot, arra hivatkozva, hogy e határozat önkényes hátrányos megkülönböztetésnek vagy a tőke mozgás szabadsága rejtett korlátozásának minősül, tekintettel különösen az EUMSZ 54. cikkre és az EUMSZ 55. cikkre, amelyek az Unióban székhellyel rendelkező társaságok vonatkozásában ezzel párhuzamosan elismerik a letelepedés szabadságát. A Xella Magyarország hangsúlyozta, hogy a tulajdonosi láncolat végén ő olyan személy tulajdonában áll, aki valamely uniós tagállam állampolgára. A tulajdonszerzést egyedül olyan okból tiltották meg e társasággal szemben, amely a „nem nemzeti” tulajdonosi szerkezetével azonosítható. E társaság előadta azt is, hogy a Vmtv. értelmében vett „államérdek” fogalmi tisztázatlansága sértheti a jogállamiság alapelvét.

26 E körülmények között a Fővárosi Törvényszék úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Akként kell-e értelmezni az EUMSZ 65. cikk (1) bekezdés[ének] b) pontját – figyelemmel [a 2019/452 rendelet] preambuluma(4) és (6) pontjában, valamint az EUSZ 4. cikk (2) bekezdésében foglaltakra is –, hogy az magában foglalja a [Vmtv.] 85. cikke szerinti szabályozás lehetőségét, különösen [az] annak 276. §[-ának] 1. pontja, 2. pontj[ának] a) [al]pontja és 283. §[-a] (1) bekezdés[ének] b) pontja szerinti szabályozást? 2 Az [első] kérdésre adott igenlő válasz esetén kizárja-e az alkalmazott tagállami jog szerinti döntési jogkör gyakorlását pusztán azon körülmény, miszerint a közvetlenül külföldi befektető tulajdonosi láncolatát érintően az Európai Bizottság [összefonódás-ellenőrzési] eljárásban eljár, a hatáskörét gyakorolta és az összefonódást engedélyezte?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

27 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 65. cikk (1) bekezdésének a) 2019/452 rendelet (4) és (6) preambulumbekkezdésével, valamint az EUSZ 4. cikk (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett b) pontját akként kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes a valamely tagállam jogszabályai által a külföldi befektetések vonatkozásában előírt olyan átvilágítási mechanizmus, amely lehetővé teszi annak megtiltását, hogy valamely stratégiai minősülő belföldi társaság tulajdonát megszerezze egy olyan másik belföldi társaság, amely több tagállamban székhellyel rendelkező társaságok olyan csoportjának képezi a részét, amelyben egy harmadik országbeli vállalkozás döntő befolyással rendelkezik, e tilalmat azzal indokolva, hogy e tulajdonszerzés az abban megnyilvánuló államérdek sérelmével vagy sérelmének kockázatával jár, hogy az építőipari ágazatban különösen helyi szinten biztosított legyen az olyan alapvető nyersanyagokkal történő ellátás biztonsága, mint például a kavics, a homok és az agyag.

28 E kérdést abban az összefüggésben terjesztették elő, hogy a Xella Magyarország, vagyis a magyar jog hatálya alá tartozó azon társaság, amely egy olyan cégcsoport tagja, amelynek legfelső szintű

anyavállalata Bermudán rendelkezik székhellyel, és amely a tulajdonosi láncolat végén egy ír állampolgárhoz tartozik, fel kívánja vásárolni a Janes és Társa, vagyis a magyar jog hatálya alá tartozó olyan társaság összes üzletrészét, amelynek fő tevékenysége bizonyos alapvető nyersanyagok, így különösen kavics, homok és agyag kitermelésével kapcsolatos, és amely e bányászati tevékenység folytán „stratégiai” vállalkozásnak minősül. E felvásárlást bejelentették a hatáskörrel rendelkező magyar miniszternek, aki azt az alapügy tárgyát képező határozatban alapvetően azzal az indokkal tiltotta meg, hogy e felvásárlás az abban megnyilvánuló államérdék sérelmének kockázatával jár, hogy az építőipari ágazatban különösen regionális szinten biztosított legyen az ezen alapvető nyersanyagokkal történő ellátás folytonossága.

Az alkalmazandó uniós jog azonosításáról

29 Ami először is az első kérdésben a 2019/452 rendeletre való hivatkozást illeti, meg kell állapítani – mint azt lényegében a Bizottság is megjegyezte –, hogy az alapügyben vizsgált felvásárlás nem tartozik e rendelet hatálya alá.

30 A 2019/452 rendelet hatályát ugyanis e rendelet 1. cikkének (1) bekezdése határozza meg, amely úgy rendelkezik, hogy e rendelet létrehozza az Unióba irányuló „közvetlen külföldi befektetések” tagállamok általi, biztonsági vagy közrendi okokból történő átvilágításának keretét.

31 Márpedig a 2019/452 rendelet 2. cikkéből, különösen az e cikk 1., 2. és 7. pontjában szereplő fogalommeghatározásokból kitűnik, hogy a „közvetlen külföldi befektetés” fogalma tartós és közvetlen kapcsolatokra irányuló bizonyos olyan befektetéseket foglal magában, amelyeket valamely „külföldi befektető” eszközöl, e fogalom pedig magában foglalja a „harmadik országbeli vállalkozás” fogalmát, amely alatt „harmadik ország jogszabályai szerint alapított vagy egyéb módon létrehozott vállalkozást” kell érteni.

32 A fentiekből következik, hogy a vállalkozások által végrehajtott befektetéseket illetően a 2019/452 rendelet hatálya azokra az Unión belüli befektetésekre korlátozódik, amelyeket valamely harmadik ország jogszabályainak megfelelően alapított vagy egyéb módon létrehozott vállalkozások eszközölnek.

33 Ezzel szemben a külföldi befektetéseknek az alapügyben irányadó nemzeti jogszabályban előírt átvilágítási mechanizmusa nem csupán a valamely harmadik országbeli vállalkozás által végrehajtott befektetések ezen esetére alkalmazandó, hanem abban az esetben is – az alapügy tárgyát pedig épp ilyen eset képezi –, amikor Magyarországon vagy valamely más tagállamban bejegyzett olyan vállalkozások által végrehajtott befektetésekről van szó, amelyekben egy harmadik országban bejegyzett vállalkozás a Ptk. 8:2. §-a értelmében vett „többségi befolyással” rendelkezik.

34 Következésképpen, mivel e második eset nem tartozik a 2019/452 rendelet 1. cikkének hatálya alá, e nemzeti jogszabály e tekintetben kikerül e rendelet hatálya alól, vagyis az alapügyben vizsgált felvásárlás, amely az említett második esetnek felel meg, szintén nem tartozik e rendelet hatálya alá.

35 Ezt nem kérdőjelezheti meg az, hogy a 2019/452 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének a) pontjából és 9. cikke (2) bekezdésének a) pontjából az következik, hogy a külföldi befektető tulajdonosi szerkezete figyelembe

vehető a biztonság vagy a közrend szempontjából fennálló azon potenciális kockázat értékelése során, amelyet az érintett befektetés jelent.

36 Ez az értékelési szempont ugyanis kifejezetten arra vonatkozik, hogy „a külföldi befektető felett közvetlenül vagy közvetetten irányítást gyakorol-e valamely harmadik ország kormánya – ideértve az ország állami szerveit, illetve a fegyveres erőit is –, például tulajdonosi struktúra [...] révén”.

37 Márpedig, mivel ez az értékelési szempont kifejezetten csak a „külföldi befektető” tulajdonosi szerkezetére vonatkozik, amely fogalmat a 2019/452 rendelet 2. cikkének 2. pontja határozza meg, és amely a harmadik országbeli vállalkozásokra korlátozódik, e szempont nem jelenti azt, hogy e rendelet hatályát – amelyet az 1. cikkének (1) bekezdése határoz meg – ki lehetne terjeszteni oly módon, hogy az magában foglalja a valamely tagállam jogszabályainak megfelelően létrehozott olyan vállalkozások által végrehajtott befektetéseket, amelyekben valamely harmadik országbeli vállalkozás többségi befolyással rendelkezik.

38 A Bíróság rendelkezésére álló iratanyagból egyébként nem tűnik ki, hogy az alapügy tárgyát képező határozatot a 2019/452 rendelet 3. cikkének (6) bekezdése értelmében vett, az átvilágítási mechanizmus kijátszására irányuló kísérlet elleni küzdelem érdekében hozták volna meg.

39 Ezen iratanyagban ugyanis semmi nem utal arra, hogy a jelen ügyben az e rendelet (10) preambulumbekzdésében említett helyzetről lenne szó, amely preambulumbekzdés tisztázza e 3. cikk (6) bekezdésének érvényesülési körét, vagyis „az olyan befektetések[et], amelyek a gazdasági realitásokat nem tükröző mesterséges manőverek útján az Unión belülről érkeznek az átvizsgálási mechanizmusok és az átvilágítási határozatok kijátszása céljából, és amelyek esetében a befektető végső soron egy harmadik országbeli természetes személy vagy vállalkozás tulajdonában vagy irányítása alatt áll”.

40 Másodszor, ami az első kérdésben az EUSZ 4. cikk (2) bekezdésére való hivatkozást illeti, a kérdést előterjesztő bíróság nem fejt ki annak relevanciáját az e kérdésre adandó válasz szempontjából, vagyis e kérdést nem kell e rendelkezésre tekintettel vizsgálni.

41 Végül harmadszor, ami az alapügyben esetlegesen alkalmazandó alapvető szabadság azonosítását illeti, jöllehet a kérdést előterjesztő bíróság azt kéri a Bíróságtól, hogy az érintett nemzeti jogszabályt az EUM-Szerződésnek a tőke szabad mozgására vonatkozó szabályaira, különösen pedig az EUMSZ 65. cikk (1) bekezdésének b) pontjára tekintettel vizsgálja meg, meg kell állapítani, hogy e jogszabály, különösen pedig annak azon rendelkezései, amelyek valamely „külföldi befektetőnek” egy stratégiai vállalkozásban való „többségi befolyást” biztosító részesedésszerzésére vonatkoznak – ahogyan azokat az alapügy tárgyát képező határozatban alkalmazták, és amelyekre az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés kifejezetten hivatkozik –, egy másik alapvető szabadság, nevezetesen a letelepedés szabadsága alá tartoznak.

42 Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében ugyanis a letelepedés szabadságával, nem pedig a tőkemozgás szabadságával kapcsolatos szabályok hatálya alá tartozik az a nemzeti szabályozás, amely célját tekintve olyan részesedésekre alkalmazandó, amelyek lehetővé teszik, hogy bizonyos befolyást gyakoroljanak valamely társaság döntéseire, és

meghatározzák annak tevékenységét (lásd ebben az értelemben: 2019. február 27-i Associação Peço a Palavra és társai ítélet, C-563/17, EU:C:2019:144, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

43 Márpedig a jelen ügyben valamely társaság összes üzletrészének felvásárlása vitathatatlanul elegendő ahhoz, hogy a felvásárló társaság bizonyos befolyást gyakorolhasson a felvásárolt társaság vezetése és irányítása felett (lásd analógia útján: 2019. február 27-i Associação Peço a Palavra és társai ítélet, C-563/17, EU:C:2019:144, 44. pont).

44 Ebben az összefüggésben hangsúlyozni kell, hogy az EUMSZ 54. cikk értelmében a letelepedés szabadsága különösen a polgári jogi vagy gazdasági társaságokat illeti meg, amennyiben azokat valamely tagállam jogszabályai alapján hozták létre, és létesítő okirat szerinti székhelyük, központi ügyvezetésük helye vagy üzleti tevékenységük fő helye az Unió területén van, vagy azokat a társaságokat, amelyek valamely tagállam honosságával rendelkeznek.

45 E tekintetben emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy az EUMSZ 54. cikk szerinti társaságok létesítő okirat szerinti székhelye, központi ügyvezetésük helye vagy üzleti tevékenységük fő helye a természetes személyek állampolgárságához hasonlóan annak meghatározására szolgál, hogy e társaságok mely tagállam jogrendjéhez tartoznak (2003. szeptember 30-i Inspire Art ítélet, C-167/01, EU:C:2003:512, 97. pont).

46 Másrészt, az uniós jog egyetlen rendelkezéséből sem következik, hogy az Unió területén illetőséggel rendelkező társaságok természetes vagy jogi személy részvényeseinek származása befolyással lenne a társaságok azon jogára, hogy a letelepedés szabadságára hivatkozzanak, mivel az EUMSZ 54. cikk értelmében az uniós társaságok jogállásának alapját a társaság székhelye és az a jogrend képezi, amelyben a társaságot alapították, nem pedig a részvényeseinek állampolgársága (2014. április 1-jei Felixstowe Dock and Railway Company és társai ítélet, C-80/12, EU:C:2014:200, 40. pont).

47 Ebből következik, hogy a Xella Magyarországhoz hasonló társaságnak, még ha olyan cégcsoport tagja is, amelynek legfelső szintű anyavállalata valamely harmadik országban rendelkezik székhellyel, joga van az EUM-Szerződés által biztosított letelepedés szabadságára hivatkozni, amennyiben valamely tagállam jogrendjéhez tartozik, tehát uniós társaság.

48 Következésképpen a Xella Magyarország tagjainak származására semmi esetre sem lehet hivatkozni annak érdekében, hogy e társasággal szemben megtagadják a letelepedés szabadságának gyakorlását, annál is inkább, mivel nem vitatott, hogy azon csoport végső tulajdonosa, amelyhez e társaság tartozik, egy ir állampolgár.

49 Így az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdést az EUM-Szerződésnek kizárólag a letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezései alapján kell vizsgálni.

Az első kérdés elfogadhatóságáról

50 Ami az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés elfogadhatóságát illeti, mivel az előző pontban megállapítást nyert, hogy e kérdést az EUM-Szerződésnek kizárólag a letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezései alapján kell

megválaszolni, emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezések nem alkalmazhatók olyan helyzetre, amelynek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik (2022. szeptember 7-i Cilevičs és társai ítélet, C-391/20, EU:C:2022:638, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

51 E tekintetben első ránézésre úgy tűnik, hogy az alapügyben szóban forgó helyzetet meghatározó valamennyi körülmény egyetlen tagállamra korlátozódik, mivel egyrészt mind a Xella Magyarország, vagyis a felvásárló társaság, mind pedig a Janes és Társa, vagyis a felvásárolni tervezett társaság az érintett tagállamban illetőséggel rendelkező társaságok, másrészt pedig e kérdés arra vonatkozik, hogy összeegyeztethető-e az EUM-Szerződés letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseivel az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi e tagállam számára, hogy megtiltsa a stratégiai vállalkozásnak minősülő belföldi társaságokba történő befektetéseket.

52 Mindazonáltal az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés megválaszolása szempontjából releváns külföldi elemnek minősül az, hogy a felvásárló társaság olyan cégcsoport tagja, amelynek társaságai egyebek mellett különböző tagállamokban is székhellyel rendelkeznek, ez pedig még akkor is így van, ha úgy tűnik, hogy e társaságok semmilyen közvetlen szerepet nem játszanak az érintett felvásárlásban.

53 A kérdést előterjesztő bíróság által feltett első kérdés ugyanis kifejezetten arra vonatkozik, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal a Vmtv. 276. §-a (2) bekezdésének a) pontja, vagyis egy olyan rendelkezés, amelyre a bíróság hivatkozik, és amelyet az alapügy tárgyát képező határozatban alkalmaztak.

54 Márpedig e nemzeti rendelkezésnek magából a szövegéből kitűnik, hogy az alapügyben irányadó nemzeti jogszabályt alkalmazni kell azokra a belföldi társaságokra és a más tagállamokban bejegyzett azon társaságokra, amelyek részesedést szereznek valamely stratégiai vállalkozásban, amennyiben az e társaságokban többségi befolyással rendelkező személy harmadik országból származó természetes vagy jogi személy.

55 Így az alapügy tárgyát képező határozatban az említett nemzeti rendelkezést arra tekintettel alkalmazták, hogy azt a cégcsoportot, vagyis a Xella-csoportot, amelynek a felvásárló társaságon kívül részét képezi többek között annak a német jog szerinti anyavállalata és a luxemburgi jog szerinti „nagyanyavállalata” is, egy másik cégcsoport, nevezetesen a Lone Star csoport irányítja, amelynek a legfelső szintű anyavállalata egy harmadik országban, a jelen esetben Bermudán van bejegyezve.

56 Következésképpen a felvásárló belföldi társaságnak az Unión belüli határokon átnyúló tulajdonosi szerkezete, amely az alapügyben fennálló helyzetet meghatározza, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés megválaszolása szempontjából releváns külföldi elemnek minősül.

57 Ebből következően e kérdés elfogadható.

A letelepedés szabadsága korlátozásának fennállásáról

58 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az EUMSZ 49. cikk értelmében vett „letelepedés szabadsága korlátozásának” tekintendő minden olyan intézkedés, amely e szabadság gyakorlását tiltja, zavarja vagy kevésbé vonzóvá teszi (2019. február 27-i

Associação Peço a Palavra és társai ítélet, C-563/17, EU:C:2019:144, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

59 Márpedig az érintett nemzeti jogszabály, ahogyan azt az alapügy tárgyát képező határozatban alkalmazták – amennyiben lehetővé teszi valamely tagállam hatóságai számára, hogy a biztonsággal és a közrenddel összefüggő okokból megtiltsák valamely uniós társaságnak, hogy egy belföldi illetőségű „stratégiai” társaságban olyan részesedést szerezzen, amely lehetővé teszi számára, hogy bizonyos befolyást gyakoroljon ez utóbbi társaság vezetésére és irányítására –, nyilvánvalóan ezen uniós társaság letelepedési szabadsága korlátozásának – a jelen esetben különösen súlyos korlátozásának – minősül.

A letelepedés szabadságára vonatkozó korlátozás esetleges igazolásáról

60 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az EUM-Szerződés által biztosított valamely alapvető szabadság korlátozása csak azzal a feltétellel engedhető meg, hogy az érintett nemzeti intézkedés közérdeken alapuló kényszerítő indoknak felel meg, alkalmas az általa elérni kívánt cél megvalósításának biztosítására, és nem lépi túl az annak eléréséhez szükséges mértéket (2021. február 3-i Fussl Modestraße Mayr ítélet, C-555/19, EU:C:2021:89, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61 Ami a közérdeken alapuló olyan kényszerítő indok fennállását illeti, amely igazolhatja a letelepedés szabadságának az alapügyben irányadó nemzeti jogszabály általi korlátozását, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy e jogszabály – amennyiben lehetővé teszi többek között annak megtiltását, hogy a stratégiai jelentőségű belföldi társaságokban tulajdont szerezzenek, ha e tulajdonszerzés valamely államérdek sérelmével vagy a sérelmének kockázatával jár – többek között arra irányul, hogy biztosítsa az ellátás biztonságát és folytonosságát, „tekintettel az alapvető társadalmi szükségletek[re]”, összhangban többek között az EUMSZ 52. cikk (1) bekezdésével.

62 A jelen esetben – mint az kitűnik az alapügy tárgyát képező, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban összefoglalt határozatból – az állam azon konkrét érdekéről van szó, hogy a belföldön folytatott bányászati tevékenységből származó bizonyos alapvető nyersanyagokat, vagyis a kavicsot, a homokot és az agyagot illetően különösen a helyi szinten biztosítsa az építőipari ágazat ellátásának biztonságát és folytonosságát.

63 E tekintetben az EUMSZ 52. cikk (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a letelepedés szabadságának korlátozása közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okokkal igazolható.

64 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzetgazdaság előmozdításához vagy annak megfelelő működéséhez kapcsolódó, tisztán gazdasági természetű indokok nem igazolhatják a Szerződések által biztosított alapvető szabadságok valamelyikének korlátozását (2019. február 27-i Associação Peço a Palavra és társai ítélet, C-563/17, EU:C:2019:144, 70. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

65 Ezzel szemben a Bíróság elismerte, hogy a valamely általános érdekű célkitűzés megvalósítására irányuló gazdasági jellegű megfontolásokat, vagy

valamely általános érdekű szolgáltatás biztosítását olyan közérdeken alapuló kényszerítő indoknak lehet tekinteni, amely igazolhatja a Szerződések által biztosított valamely alapvető szabadság korlátozását (lásd ebben az értelemben: 2013. október 22-i Essent és társai ítélet, C-105/12–C-107/12, EU:C:2013:677, 53. pont; 2019. február 27-i Associação Peço a Palavra és társai ítélet, C-563/17, EU:C:2019:144, 72. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

66 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából ugyanakkor kitűnik, hogy jóllehet a tagállamok a nemzeti szükségleteiknek megfelelően lényegében továbbra is szabadon határozhatják meg a közrend és a közbiztonság követelményeit, ez nem változtat azon, hogy uniós összefüggésben, különösen pedig mivel az EUM-Szerződés által biztosított valamely alapvető szabadságtól való eltéréstől van szó, ezeket az indokokat szigorúan kell értelmezni, vagyis azok tartalmát az egyes tagállamok nem határozhatják meg egyoldalúan, az uniós intézmények ellenőrzése nélkül. Így a közrend és a közbiztonságra csak a valamely alapvető társadalmi érdeket érintő, valós és kellően komoly veszély esetén lehet hivatkozni. Ezenkívül ezeket az indokokat nem lehet az eredeti rendeltetésüktől eltéríteni annak érdekében, hogy valójában tisztán gazdasági célokat szolgáljanak (lásd ebben az értelemben: 2000. március 14-i Eglise de scientologie ítélet, C-54/99, EU:C:2000:124, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

67 Ami konkrétan az ellátás biztonságához kapcsolódó célkitűzést illeti, a Bíróság kimondta, hogy ilyen célkitűzésre csak a valamely alapvető társadalmi érdeket érintő, valós és kellően komoly veszély esetén lehet hivatkozni (2012. november 8-i Bizottság kontra Görögország ítélet, C-244/11, EU:C:2012:694, 67. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

68 Az olyan társaságok esetében, amelyek közfeladatokat látnak el, és közszolgáltatásokat nyújtanak a kőolaj-, a távközlési és az energiaágazat területén, a Bíróság kimondta, hogy az e termékekkel való ellátás, illetve az e szolgáltatások nyújtása biztonságának garantálása válsághelyzetben az érintett tagállam területén közbiztonsági oknak minősülhet, következképpen pedig adott esetben igazolhatja valamely alapvető szabadság korlátozását (lásd ebben az értelemben: 2012. november 8-i Bizottság kontra Görögország ítélet, C-244/11, EU:C:2012:694, 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

69 Márpedig nem állapítható meg, hogy az alapügyben megjelölt célkitűzés, amennyiben az arra irányul, hogy a bányászati tevékenységből származó bizonyos alapvető nyersanyagokat, vagyis a kavicsot, a homokot és az agyagot illetően különösen a helyi szinten biztosítsa az építőipari ágazat ellátásának biztonságát, a kőolaj-, a távközlési és az energiaágazat ellátásának biztonságához kapcsolódó célkitűzéshez hasonlóan a jelen ítélet 66. és 67. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat értelmében vett „valamely alapvető társadalmi érdek” körébe tartozna, vagyis e célkitűzésre nem lehet alkalmazni a jelen ítélet 68. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatot.

70 Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben a letelepedés szabadsága olyan korlátozásának igazolása érdekében hivatkoznak e célkitűzésre, amelyet – mint azt a jelen ítélet 59. pontja már megállapította – különösen súlyosnak kell tekinteni, mivel az alapügy

tárgyát képező határozat kizárja ezen alapvető szabadság valamely uniós társaság általi gyakorlását.

71 Egyébiránt a Bíróság rendelkezésére álló iratanyag alapján – annak fenntartásával, hogy ezt a kérdést az előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia – nem tűnik úgy, hogy a helyi építőipari ágazat alapvető nyersanyagokkal történő ellátását illetően az alapügy tárgyát képező határozat által tiltott felvásárlás ténylegesen olyan jellegű lenne, amely a jelen ítélet 66. és 67. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat értelmében vett „valós és kellően komoly veszélyt” keletkeztetne.

72 E tekintetben ugyanis úgy tűnik, nem vitatott egyrészt az, hogy e felvásárlást megelőzően a felvásárolni tervezett társaság bányájából származó érintett nyersanyagtermelésnek már mintegy 90%-át a felvásárló társaság vásárolta meg annak érdekében, hogy e nyersanyagokat az e bánya közelében található gyárában feldolgozza, e termelés fennmaradó 10%-át pedig az építőipari ágazat helyi vállalkozásai vásárolták meg.

73 Másrészt, mivel közismert, hogy ezek az alapvető nyersanyagok a jellegüknél fogva viszonylag alacsony piaci értékkel bírnak különösen a szállítási költségeikhez képest, csekély valószínűségűnek, sőt a gyakorlatban kizártnak tűnik az a kockázat, hogy az említett bánya termelésének jelentős részét exportálják ahelyett, hogy az említett alapvető nyersanyagokat a helyi piacon értékesítsék.

74 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUM-Szerződésnek a letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseit akként kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes a valamely tagállam jogszabályai által a külföldi befektetések vonatkozásában előírt olyan átvilágítási mechanizmus, amely lehetővé teszi annak megtiltását, hogy valamely stratégiainak minősülő belföldi társaság tulajdonát megszerezze egy olyan másik belföldi társaság, amely több tagállamban székhellyel rendelkező társaságok olyan csoportjának képezi a részét, amelyben egy harmadik országbeli vállalkozás döntő befolyással rendelkezik, e tilalmat azzal indokolva, hogy e tulajdonszerzés az abban megnyilvánuló államérdek sérelmével vagy sérelmének kockázatával jár, hogy az építőipari ágazatban különösen helyi szinten biztosított legyen az olyan alapvető nyersanyagokkal történő ellátás biztonsága, mint például a kavics, a homok és az agyag.

A második kérdéstről

75 Mivel a kérdést előterjesztő bíróság a második kérdését csak arra az esetre tette fel, ha az első kérdésre a Bíróság igenlő választ ad, és mivel az első kérdésre nemleges választ kell adni, a második kérdésre nem szükséges válaszolni.

III.

C-590/21. sz. Charles Taylor Adjusting ügyben 2023. szeptember 7-én hozott ítélet

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 34. cikkének 1. pontját a 45. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

valamely tagállam bírósága megtagadhatja a más tagállam bírósága által hozott határozat elismerését és végrehajtását a közrenddel való összeegyeztethetlenség miatt, ha e határozat akadályozza az előbbi tagállam más bírósága előtt folyamatban lévő eljárás folytatását, mivel az említett határozat az egyik félnek az ezen eljárás megindítása miatt általa viselt költségek címén ideiglenes pénzbeli kártérítést nyújt egyrészt azért, mert az említett eljárás tárgyára egy jogszerűen megkötött és az említett határozatot hozó tagállami bíróság által jóváhagyott egyezségi megállapodás vonatkozik, és másrészt azért, mert az előbbi tagállam bírósága, amely előtt a peres eljárást megindították, kizárólagos joghatósági kikötés miatt nem rendelkezik joghatósággal.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o.; HL 2011. L 124., 47. o.) 34. cikke 1. pontjának és 45. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az egyrésztől a Charles Taylor Adjusting Ltd (a továbbiakban: Charles Taylor) és FD, az Alexandros T. nevű tengeri hajó biztosítójának képviselői, és másrésztől e hajó tulajdonosa, a Starlight Shipping Co. (a továbbiakban: Starlight), és az említett hajót üzemeltető Overseas Marine Enterprises Inc. (a továbbiakban: OME) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, melynek tárgya a High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) (felsőbbíróság [Anglia és Wales], Queen's Bench kollégium [kereskedelmi bíróság], Egyesült Királyság) által hozott ítéletnek és két végzésnek (a továbbiakban: a High Court ítéletei és végzései) a Görögországban történő elismerése és végrehajtása.

Az alapeljárás

8 2006. május 3-án az Alexandros T. hajó rakományával együtt elsüllyedt a Port Elizabeth-öbölben (Dél-Afrika). A Starlight és az OME, azaz az e hajó tulajdonosának, illetve üzemeltetőjének minősülő társaságok kártérítést követeltek a hajó biztosítójától az utóbbiaknak a biztosított káresemény bekövetkezése címén fennálló szerződéses felelőssége alapján.

9 Mivel e biztosítók megtagadták e kártérítés megfizetését, a Starlight ugyanebben az évben keresetet indított velük szemben az Egyesült Királyságban, és az egyik említett biztosítóval szemben választottbírói eljárás iránti kérelmet nyújtott be. Miközben az e keresetet és e választottbírói eljárást érintő ügyek folyamatban voltak, a Starlight, az OME és a hajó biztosítói egyezségi megállapodásokat (a továbbiakban: egyezségi megállapodások) kötöttek, amelyekkel megszüntették a felek közötti eljárásokat. E biztosítók így a biztosított káresemény bekövetkezése címén a kikötött határidőn belül megfizették a biztosítási szerződésekben előírt kártérítést a hajó elvesztésével összefüggő valamennyi követelés teljes körű kiegyenlítéseként.

10 Az egyezségeket 2007. december 14-én és 2008. január 7-én az Egyesült Királyságban jóváhagyta az a bíróság, amely előtt az említett eljárás folyamatban volt. E bíróság elrendelte az érintett ügyre vonatkozó és ugyanebből a keresetből eredő minden további eljárás felfüggesztését.

11 Az említett megállapodások megkötését követően a Starlight és az OME, valamint az Alexandros T. hajó többi tulajdonosa, és olyan természetes személyek, akik őket képviselték, a Polymeles Protodikeio Peiraios (pireuszi helyi bíróság, Görögország) előtt több új keresetet nyújtottak be, többek között 2011. április 21-én és 2012. január 13-án, egyebek mellett a jogi és műszaki tanácsadó iroda, a Charles Taylor ellen, amely e hajó biztosítóinak védelmét látta el az előző pontban említett bíróság előtt a Starlight követeléseinek tekintetében, valamint FD, az említett tanácsadó iroda igazgatója ellen.

12 Ezen új bírósági keresetekkel a Starlight és az OME az említett hajó biztosítóitól és képviselőiktől származó valótlán és becsületsértő állítások miatt állítólagosan elszenvedett vagyoni és nem vagyoni károk megtérítését kérte. A Starlight és az OME azzal érvelt, hogy amikor az e biztosítók által fizetendő kártérítésre irányuló eredeti eljárás még folyamatban volt, és e kártérítés kifizetését a biztosítók még megtagadták, e biztosítók vezetői és képviselői az Ethniki Trapeza tis Ellados (Görög Nemzeti Bank), azaz a hajó egyik tulajdonosának jelzáloghitelezője előtt, valamint a biztosítási piacon többek között azt a hamis hírt terjesztették, hogy az Alexandros T. hajó balesete a hajó súlyos hibáinak volt a következménye, és a tulajdonosoknak e hibákról tudomása volt.

13 Amíg az említett új kereseteket érintő ügyek folyamatban voltak, a hajóbiztosítók és képviselőik, többek között a Charles Taylor és FD, akik ezen ügyekben alperesek voltak, keresetet indítottak az angol bíróságok előtt a Starlighttal és az OME-val szemben annak megállapítása érdekében, hogy a Görögországban indított ezen új keresetek benyújtására az egyezségi megállapodások megsértésével került sor, valamint annak érdekében, hogy a bíróság helyt adjon a „megállapítási és kártérítési kérelmeknek”.

14 A Starlighttal és az OME-val szemben az Egyesült Királyságban indított ezen keresetek az összes jogorvoslati lehetőség kimerítését követően 2014. szeptember 26-án a High Court ítéleteit és végzéseit eredményezték. Ezen ítéletek és végzések értelmében, amelyek az egyezségi megállapodások tartalmán, valamint az e bíróságot kijelölő joghatósági záradékon alapultak, az alapeljárás felperesei a Görögországban indított eljárással kapcsolatban kártérítésben, illetve az Angliában felmerült költségek megtérítésében részesültek.

15 A Monomeles Protodikeio Peiraios, Naftiko Tmima (pireuszi egyesbíróság, tengeri részleg, Görögország) helyt adott a Charles Taylor és FD 2015. január 7-i, arra irányuló kérelmének, hogy a High Court ítéleteit és végzéseit a 44/2001 rendeletnek megfelelően Görögországban ismerjék el és nyilvánítsák részlegesen végrehajthatónak.

16 2015. szeptember 11-én a Starlight és az OME fellebbezést nyújtott be a Monomeles Protodikeio Peiraios, Naftiko Tmima (pireuszi egyesbíróság, tengeri részleg) ítéletével szemben a Monomeles Efeteio Peiraios Naftiko Tmimához (pireuszi fellebbviteli egyesbíróság, tengeri kollégium, Görögország).

17 Ezen utóbbi bírósága 2019. július 1-jei ítéletével helyt adott e fellebbezésnek azzal az indokkal, hogy azok a határozatok, amelyek elismerését és végrehajtását kérték, olyan „kvázi perlési tilalmakat” tartalmaznak, amelyek akadályozzák, hogy az érintettek Görögországban bírósághoz forduljanak, ami sérti az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény (kihirdette: 1993. évi XXXI. tv.) 6. cikkének (1) bekezdését, valamint a Syntagma (alkotmány) 8. cikkének (1) bekezdését és 20. cikkét, amely rendelkezések Görögországban a „közrend” fogalmának „lényegéhez” tartoznak.

18 A Charles Taylor és FD ezen ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be az Areios Pagoshoz (semmitőszék, Görögország), amely a kérdést előterjesztő bíróság. Azzal érvelnek, hogy a High Court ítéletei és végzése nem nyilvánvalóan ellentétesek sem az eljáró bíróság országának közrendjével, sem az Európai Unió közrendjével, és nem sértik annak alapelveit. Arra hivatkoznak, hogy a kereseteik angol bíróságok elé terjesztését megelőzően Görögországban indított új keresetek nyomán megítélt ideiglenes kártérítés nyújtása nem jelentett tilalmat sem az érdekeltek számára arra vonatkozóan, hogy Görögországban ismét bírósághoz forduljanak, sem e bíróság számára azt érintően, hogy az érintetteknek bírói jogvédelmet biztosítson. Következésképpen tévesen került megállapításra, hogy a High Court ezen ítéletei és végzése „perlési tilalmaknak” minősülnek.

19 E körülmények között az Areios Pagos (semmitőszék) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e érteni a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontja és 45. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, az elismerés és a végrehajthatóvá nyilvánítás megtagadásának okát képező, »az Unió közrendjével [tágabb értelemben pedig a nemzeti közrenddel] való nyilvánvaló ellentét« kifejezést, hogy az a kifejezett »perlési tilalmakon« (anti-suit injunctions), vagyis olyan intézkedéseken kívül, amelyek megtiltják eljárásoknak egy másik tagállam bíróságai előtt történő indítását vagy folytatását, a tagállamok bíróságai által meghozott olyan határozatokra vagy végzésekre is vonatkozik, amelyek akadályozzák és hátráltatják a felperest abban, hogy egy másik tagállam bírósága által biztosított jogvédelemben részesüljön vagy az e bíróság előtt már folyamatban lévő eljárásokat folytassa, és összeegyeztethetőnek tekinthető-e az Unió közrendjével a más tagállam bíróságának egy meghatározott, elé terjesztett és előtte már folyamatban jogvita elbírálására vonatkozó hatáskörébe való ilyen beavatkozás? Közelebről, ellentétes-e az Unió 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontja és 45. cikkének (1) bekezdése értelmében vett közrendjével a valamely tagállam bírósága által hozott határozat vagy végzés elismerése és/vagy végrehajthatóságának megállapítása, ha e határozat vagy végzés értelmében az elismerést és a végrehajthatóság megállapítását kérők részére átmenetileg és előzetesen pénzben megtérítik a bírósági eljárás megindításából vagy az eljárás más tagállam bírósága előtti folytatásából eredő költségeket és kiadásokat, és e határozat vagy végzés a következő indokokon alapul:

a) e kereset vizsgálata alapján az ügy szabályszerűen megkötött és a határozatot és/vagy végzést hozó tagállami bíróság által jóváhagyott egyezségi megállapodás hatálya alá tartozik, és

b) a másik tagállam bírósága, amelynél az alperes egy új keresetet indított, kizárólagos joghatósági kikötés alapján nem rendelkezik joghatósággal?

2) Amennyiben az első kérdésre nemleges választ kell adni, a fent (az 1) kérdésben) említett és egy másik tagállam (Egyesült Királyság) bíróságai által hozott határozat és végzések Görögországban történő elismerésének és végrehajthatósága megállapításának a 44/2001 rendeletnek a Bíróság által értelmezett 34. cikkének 1. pontja alapján akadályát képezi-e, ha e határozat vagy e végzések nyilvánvalóan és közvetlenül sértik a nemzeti közrendet, tekintettel az országban követett és fent említett alapvető kulturális és jogi felfogásra és a görög jog bírói jogvédelemhez való jog lényegével kapcsolatos alapvető szabályaira (a görög alkotmány 8. és 20. cikke, az Astikos Kodikas [polgári törvénykönyv] 33. cikke és a bírói jogvédelemhez való jog megőrzésének elve, amely a teljes görög eljárásjogban tükröződik, és többek között a Kodikas Politikis Dikonomias [polgári perrendtartás] 176. cikkében, 173. cikkének (1)–(3) bekezdésében, 185., 205. és 191. cikkében konkretizálódik [...]), valamint az [emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény] 6. cikkének (1) bekezdésére, és így ilyen esetben igazolható-e a bírósági határozatok szabad mozgásával kapcsolatos uniós jogi elv mellőzése? Az elismerésnek az ezen akadály miatt való megtagadása összeegyeztethető-e az uniós perspektívát beépítő és támogató elképzelésekkel?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes észrevételek

20 A 44/2001 rendeletnek az Egyesült Királyságnak az Unióból való kilépése ellenére való *ratione loci* alkalmazhatóságát illetően előzetesen meg kell állapítani, hogy a kilépésről szóló megállapodás 67. cikke (2) bekezdésének a 126. és 127. cikkével összefüggésben értelmezett a) pontja szerint a 1215/2012 rendelet alkalmazandó az Egyesült Királyságban, valamint a tagállamokban az Egyesült Királyságot érintő helyzetekben az átmeneti időszak vége, azaz 2020. december 31. előtt indított jogi eljárásokban hozott határozatok elismerésére és végrehajtására.

21 Ebből az következik, hogy azok az elismerésre és végrehajtásra vonatkozó rendelkezések, amelyek a 44/2001 rendeletben szerepelnek, amelyet a kilépésről szóló megállapodás elfogadásakor az 1215/2012 rendelet már hatályon kívül helyezett és felváltott, szintén alkalmazandók maradnak ugyanazon feltételek mellett.

22 A jelen ügyben, mivel a High Court ítéleteit és végzéseit 2014. szeptember 26-án hozták meg, a 44/2001 rendelet *ratione loci* alkalmazandó az alapeljárásra.

Az első kérdésről

23 A kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontját a 45. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy valamely tagállam bírósága megtagadhatja a más tagállam bírósága által hozott határozat elismerését és végrehajtását a

közrenddel való összeegyeztethetlenség miatt, ha e határozat akadályozza az előbbi tagállam más bírósága előtt folyamatban lévő eljárás folytatását, mivel az említett határozat az egyik félnek az ezen eljárás megindítása miatt általa viselt költségek címén ideiglenes pénzbeli kártérítést nyújt egyrészt azért, mert az említett eljárás tárgyra egy jogszerűen megkötött és az említett határozatot hozó tagállami bíróság által jóváhagyott egyezségi megállapodás vonatkozik, és másrészt azért, mert az előbbi tagállam bírósága, amely előtt a peres eljárást megindították, kizárólagos joghatósági kikötés miatt nem rendelkezik joghatósággal.

24 A 44/2001 rendelet a tagállamok által egymás jogrendszerei és igazságügyi intézményei iránt tanúsított kölcsönös bizalmon alapul (2003. december 9-i Gasser ítélet, C-116/02, EU:C:2003:657, 72. pont). Következésképpen a 44/2001 rendelet – néhány korlátozott kivételtől eltekintve, amelyek közül az egyik az elismerésre kért tagállam közrendjével való összeegyeztethetlenségre vonatkozó, e rendelet 34. cikkének 1. pontjában foglalt kivétel – nem engedi meg, hogy egy tagállami bíróság joghatóságát egy másik tagállam bírósága felülvizsgálja (lásd ebben az értelemben: 2004. április 27-i Turner ítélet, C-159/02, EU:C:2004:228, 26. pont; 2009. február 10-i Allianz és Generali Assicurazioni Generali ítélet, C-185/07, EU:C:2009:69, 29. pont).

25 Márpedig az, hogy valamely bíróság szankció terhe mellett „perlési tilalom” keretében megtiltja valamely fél számára, hogy külföldi bíróság előtt keresetet indítson vagy peres eljárást folytasson, a hatását tekintve sérti e bíróságnak a jogvita eldöntésére vonatkozó joghatóságát. Ha ugyanis a kérelmezőt tilalom útján akadályozzák abban, hogy ilyen keresetet indítson, meg kell állapítani a külföldi bíróság joghatóságába való, és e rendelettel önmagában összeegyeztethetetlen beavatkozás fennállását (lásd ebben az értelemben: 2004. április 27-i Turner ítélet, C-159/02, EU:C:2004:228, 27. pont; 2009. február 10-i Allianz és Generali Assicurazioni Generali ítélet, C-185/07, EU:C:2009:69, 34. pont; 2015. május 13-i Gazprom ítélet, C-536/13, EU:C:2015:316, 32. pont.)

26 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból lényegében kitűnik, hogy – amint az a jelen ítélet 14. pontjában említésre került – az egyezségi megállapodások keretében a felek által kizárólagos joghatósággal rendelkezőként kijelölt High Court ítéleteinek és végzéseinek nem közvetlenül a görög bíróságok a címzettjei, és azok a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárást nem is tiltják formálisan. Ezek az ítéletek és végzések azonban magukban foglalnak olyan indokokat, amelyek először is az egyezségi megállapodásoknak a Starlight és az OME, valamint az őket képviselő természetes személyek általi megsértésére vonatkoznak, másodsorú azokra a szankciókra, amelyeket akkor szabnak ki velük szemben, ha nem felelnek meg az említett ítéleteknek és végzéseknek, és harmadszor a görög bíróságoknak az említett egyezségi megállapodások tekintetében fennálló joghatóságára. Ezenfelül ugyanezen ítéletek és végzések olyan indokokat is tartalmaznak, amelyek a Starlight és az OME, valamint az őket képviselő természetes személyek pénzügyi marasztalására vonatkoznak, és többek között magukban foglalnak egy olyan határozatot, amely előleg címén kártérítést ítélt meg, amelynek összege nem végleges, és az az e bíróságok előtti eljárás folytatásától függ.

27 A fentiekből következik, hogy – amint azt a főtanácsnok az indítványának a 38. pontjában megállapította – a High Court ítéletei és végzései „kvázi perlési tilalmaknak” minősíthetők. Ugyanis bár ezen ítéletek és végzések célja nem az, hogy valamely félnek megtiltsák, hogy külföldi bíróság előtt keresetet indítson vagy peres eljárást folytasson, ezen utóbbiak úgy tekinthetők, hogy azok legalábbis visszatartják a Starlightot és az OME-t, valamint a képviselőiket attól, hogy a görög bíróságokhoz forduljanak, vagy e bíróságok előtt olyan peres eljárás folytassanak, amelynek tárgya megegyezik az Egyesült Királyság bíróságai előtt indított eljárásokéval, amit mindenestre a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia.

28 Az ilyen hatásokkal járó tilalom a jelen ítélet 24. és 25. pontjában felidézett elvekre tekintettel nem egyeztethető össze a 44/2001 rendelettel.

29 Mindazonáltal azon tagállam bírósága, amelyben az elismerést kérik – anélkül hogy ne vonná kétségbe a 44/2001 rendelet célját – nem tagadhatja meg egy valamely másik tagállamból származó határozat elismerését pusztán azzal az indokkal, hogy úgy ítéli meg, hogy e határozatban tévesen alkalmazták a nemzeti vagy az uniós jogot (2009. április 28-i Apostolides ítélet, C-420/07, EU:C:2009:271, 60. pont; 2019. január 16-i Liberato ítélet, C-386/17, EU:C:2019:24, 54. pont).

30 Ebből következően meg kell vizsgálni, hogy valamely tagállami bíróság a más tagállambeli bíróság határozatát végrehajthatóvá nyilvánító határozattal szembeni kereset vizsgálata keretében visszavonhatja-e e végrehajthatóvá nyilvánító határozatot azzal az indokkal, hogy az említett határozat „kvázi perlési tilalmaknak” tekinthető, amely főszabály szerint összeegyeztethetetlen a 44/2001 rendelettel.

31 E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy e rendelet 45. cikkének (1) bekezdése a végrehajthatóvá nyilvánító határozat elismerése megtagadásának vagy visszavonásának lehetőségét az említett rendelet 34. és 35. cikkében előírt okok valamelyikének a fennállásához köti. Másodsor, ugyanezen rendelet 34. cikkének 1. pontja lényegében azt írja elő, hogy a határozat nem ismerhető el, ha az ilyen elismerés nyilvánvalóan ellentétes annak a tagállamnak a közrendjével, ahol az elismerést kérik.

32 A Bíróság az e rendelkezésben szereplő „közrend” fogalmát illetően megállapította, hogy a 44/2001 rendelet 34. cikkét szigorúan kell értelmezni, mivel az akadályozza a rendelet egyik alapvető célkitűzésének megvalósítását. Az e rendelet 34. cikkének 1. pontjában szereplő közrendi záradék csak kivételes esetekben alkalmazható (2000. március 28-i Krombach ítélet, C-7/98, EU:C:2000:164, 21. pont; 2016. május 25-i Meroni ítélet, C-559/14, EU:C:2016:349, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 Bár a tagállamok az e rendelkezésben foglalt fenntartás értelmében főszabály szerint saját nemzeti szempontjaiknak megfelelően, szabadon határozhatják meg közrendi követelményeiket, e fogalom korlátai az említett rendelet értelmezéséhez kapcsolódnak (2000. március 28-i Krombach ítélet, C-7/98, EU:C:2000:164, 22. pont; 2022. április 7-i H Limited ítélet, C-568/20, EU:C:2022:264, 42. pont).

34 Következésképpen, bár nem a Bíróság feladata, hogy meghatározza valamely tagállam közrendjének a tartalmát, az már rá hárul, hogy ellenőrizze azokat a korlátokat, amelyek között a tagállam bírósága e fogalom

alkalmazásához folyamodhat annak érdekében, hogy ne ismerjen el valamely, más tagállam bíróságától származó határozatot (2000. március 28-i Krombach ítélet, C-7/98, EU:C:2000:164, 23. pont; 2022. április 7-i H Limited ítélet, C-568/20, EU:C:2022:264, 42. pont).

35 A 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontjában szereplő közrendi záradék alkalmazása tehát csak abban az esetben képzelhető el, ha a valamely más tagállamban hozott határozat elismerése elfogadhatatlan mértékben ellentétes lenne a megkeresett állam jogrendjével, mivel az valamely alapvető elv sérelmét jelentené. A valamely más tagállamban hozott határozatok érdemi felülvizsgálatára vonatkozó tilalom tiszteletben tartása érdekében e sérelemnek a megkeresett állam jogrendjében lényegi jelentőségűnek tekinthető jogszabály vagy e jogrendben alapvetőnek elismert jog nyilvánvaló megsértését kell képeznie (2000. március 28-i Krombach ítélet, C-7/98, EU:C:2000:164, 37. pont; 2015. július 16-i Diageo Brands ítélet, C-681/13, EU:C:2015:471, 44. pont).

36 Az a körülmény, hogy a származási állam bírósága által elkövetett nyilvánvaló hiba uniós jogi szabályra vonatkozik, nem módosítja a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontja értelmében vett közrendi záradék alkalmazásának feltételeit. A nemzeti bíróságnak ugyanis ugyanolyan hatékonyan kell biztosítania a nemzeti jogrend által biztosított jogok védelmét és az uniós jogrend által biztosítottakat. E záradékot ugyanúgy kell alkalmazni, ha az említett téves jogalkalmazásból eredően az érintett határozatnak a megkeresett államban való elismerése olyan jogszabály nyilvánvaló megsértésével járna, amely az uniós jogrendben – és így az említett tagállam jogrendjében – lényegi jelentőségű (2000. május 11-i Renault ítélet, C-38/98, EU:C:2000:225, 32. pont; 2015. július 16-i Diageo Brands ítélet, C-681/13, EU:C:2015:471, 48. és 50. pont).

37 A jelen ügyben a High Court azon ítéletei és végzései, amelyek a jelen ítélet 27. pontja szerint „kvázi perlési tilalmaknak” minősíthetők, mivel közvetetten befolyásolják a más tagállam bíróságai előtt indított eljárás lefolytatását, nem tartják tiszteletben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából eredő azon általános elvet, amely szerint minden egyes eljáró bíróság a rá alkalmazandó szabályok alapján maga határozza meg, hogy rendelkezik-e joghatósággal az elé terjesztett jogvita elbírálására (lásd analógia útján: 2009. február 10-i Allianz és Generali Assicurazioni Generali ítélet, C-185/07, EU:C:2009:69, 29. pont; 2015. május 13-i Gazprom ítélet, C-536/13, EU:C:2015:316, 33. pont).

38 Az ilyen „kvázi perlési tilalmak” ellentétesek a tagállamok által egymás jogrendszerei és igazságügyi intézményei iránt tanúsított kölcsönös bizalommal, amelyen a 44/2001 rendelet joghatósági rendszere alapul (lásd analógia útján: 2009. február 10-i Allianz és Generali Assicurazioni Generali ítélet, C-185/07, EU:C:2009:69, 30. pont).

39 E körülmények között, amint azt a főtanácsnok az indítványának az 53. pontjában megállapította – a kérdést előterjesztő bíróság által végzett vizsgálatok sérelme nélkül – a High Court ítéleteinek és végzéseinek elismerése és végrehajtása összeegyeztethetetlen lehet a megkeresett tagállam jogrendjének közrendjével, amennyiben azok sérthetik a kölcsönös bizalmon alapuló európai igazságügyi térségben azt az alapvetőt, amely szerint minden bíróság maga határoz a saját joghatóságáról.

40 Ezenkívül az ilyen típusú „kvázi perlési tilalmak” sérthetik azon személy bíróságához való hozzáférést is, akire vonatkozóan azokat elfogadták. Amint ugyanis azt a Bizottság megjegyezte, azon költségeknek az ideiglenes pénzbeli kártérítés formájában történő megítélése, amelyek az alperes részéről a megkeresett tagállam bírósága előtti eljárás megindítása miatt merülnek fel, megnehezíti, mi több, megakadályozza, hogy a felperes ezen eljárást folytassa.

41 A fentiek összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontját a 45. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy valamely tagállam bírósága megtagadhatja a más tagállam bírósága által hozott határozat elismerését és végrehajtását a közrenddel való összeegyeztethetlenség miatt, ha e határozat akadályozza az előbbi tagállam más bírósága előtt folyamatban lévő eljárás folytatását, mivel az említett határozat az egyik félnek az ezen eljárás megindítása miatt általa viselt költségek címén ideiglenes pénzbeli kártérítést nyújt egyrészt azért, mert az említett eljárás tárgyára egy jogszerűen megkötött és az említett határozatot hozó tagállami bíróság által jóváhagyott egyezségi megállapodás vonatkozik, és másrészt azért, mert az előbbi tagállam bírósága, amely előtt a peres eljárást megindították, kizárólagos joghatósági kikötés miatt nem rendelkezik joghatósággal.

A második kérdéstről

42 A második kérdést arra az esetre terjesztették elő, ha az első kérdésre nemleges választ kell adni. Az első kérdésre adott válasza tekintetével tehát a második kérdés nem igényel választ.

IV.

C-615/21. sz. Napfény-Toll ügyben 2023. július 13-án hozott ítélet

A jogbiztonság és a tényleges érvényesülés uniós jogi elvét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan tagállami szabályozás és vonatkozó közigazgatási gyakorlat, amelyek értelmében a hozzáadottérték-adó területén az adóhatóság ezen adó megállapításához való jogának elévülése a bírósági felülvizsgálat folytán megismételt adóhatósági eljárások számától függetlenül és az elévülés nyugvása halmozott időtartamának korlátozása nélkül a bírósági felülvizsgálatok teljes tartama alatt nyugszik, akkor is, ha a korábbi bírósági döntés következtében megismételt eljárásban hozott adóhatósági határozattal kapcsolatban a bíróság azt állapította meg, hogy az adóhatóság a korábbi bírósági döntésben foglalt iránymutatásoknak nem tett eleget.

1 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem a jogbiztonság és az uniós jog tényleges érvényesülése elvének a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv (HL 2006. L 347., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 335., 60. o., HL 2015. L 323., 31. o.; a továbbiakban: 2006/112 irányelv) alkalmazása keretében való értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Napfény-Toll Kft. és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága

(Magyarország) között e társaság azon joga tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, hogy az általa fizetendő hozzáadottérték-adó (héta) összegéből levonja a 2010 júniusában, valamint a 2010 novembere és 2011 szeptembere között teljesített különböző termékbeszerzések után fizetendő héa összegét.

Az alapeljárás

14 A Napfény-Toll az általa fizetendő héa összegéből levonta azon összeget, amelyet a 2010 júniusában, valamint a 2010 novembere és 2011 szeptembere közötti időszakban általa teljesített különböző termékbeszerzések után ezen adó címén fizetett meg.

15 2011 decemberében a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-budapesti Igazgatósága (Magyarország) mint elsőfokú adóhatóság adóellenőrzést indított, amit december 13-án közöltek a Napfény-Toll-lal.

16 Ezen adóellenőrzés eredményeként ezen igazgatóság megállapította, hogy a Napfény-Toll által érintett időszakok tekintetében levont adó összegének egy részét nem lehetett volna levonni, mivel az ezzel összefüggésben hivatkozott számlák egy része mögött egyáltalán nem volt tényleges gazdasági esemény, más részük pedig olyan adócsalás részét képezte, amelyről a Napfény-Tollnak tudomása volt. Következésképpen 2015. október 8-i határozatában (a továbbiakban: elsőfokú közigazgatási határozat) az említett igazgatóság arra kötelezte a Napfény-Tollt, hogy fizessen meg összesen 144 785 000 forint (HUF) (hozzávetőleg 464 581 euró) összegű adókülönbözetet, és 108 588 000 HUF (hozzávetőleg 348 433 euró) összegű bírságot, valamint 46 080 000 HUF (hozzávetőleg 147 860 euró) késedelmi pótlékot szabott ki vele szemben.

Az első másodfokú közigazgatási határozat

17 A 2015. december 11-én hozott és december 14-én kézbesített határozatával (a továbbiakban: első másodfokú közigazgatási határozat) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Közép-magyarországi Regionális Adó Főigazgatósága (Magyarország) (a továbbiakban: Közép-magyarországi Regionális Adó Főigazgatóság), a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatóságának jogelődje, amelyhez a Napfény-Toll fellebbezést nyújtott be, másodfokú adóigazgatási hatóságként a Napfény-Toll-lal szemben kiszabott késedelmi pótlék tekintetében hatályon kívül helyezte az elsőfokú határozatot, ezt meghaladó részében pedig elutasította e fellebbezést. A Napfény-Toll keresetet nyújtott be az első másodfokú közigazgatási határozattal szemben.

18 2018. március 2-i, ugyanezen a napon jogerőre emelkedett ítéletével a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Magyarország) hatályon kívül helyezte az első másodfokú közigazgatási határozatot, és új eljárás lefolytatását rendelte el. Ítéletének megalapozására a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság azt jelölte meg, hogy megállapította, hogy ezen első közigazgatási határozat indokolása ellentmondásos volt. Ugyanis, noha az említett közigazgatási határozat az elsőfokú közigazgatási határozatban megállapítottaktól eltérő tényállásra hivatkozott, egyúttal kimondta, hogy az elsőfokú adóhatóság helyesen állapította meg a tényállást.

A második másodfokú közigazgatási határozat

19 2018. március 5-i, a Napfény-Toll-lal 2018. március 7-én közölt határozatával (a továbbiakban: második másodfokú közigazgatási határozat) a Közép-magyarországi Regionális Adó Főigazgatóság lényegében helybenhagyta az elsőfokú közigazgatási határozatot. E Főigazgatóság mindazonáltal csökkentette a Napfény Toll-lal szemben kiszabott késedelmi pótlék összegét.

20 2018. július 5-i ítéletével, amely ugyanezen a napon emelkedett jogerőre, a Napfény-Toll által benyújtott kereset alapján eljáró Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Magyarország), megsemmisítette a második másodfokú közigazgatási határozatot, és új eljárás lefolytatását rendelte el azzal az indokkal, hogy egyrészt a második másodfokú közigazgatási határozat, amelyet a 2018. március 2-i ítélet kihirdetését követő első munkanapon hoztak meg, nagyrészt szóról szóra átveszi az első másodfokú közigazgatási határozatban foglaltakat, anélkül hogy rámutatna arra, hogy mennyiben változtatja meg e másodikfokú közigazgatási határozat az elsőfokú adóhatóság által tett megállapításokat, és az ily módon csak alakilag tesz eleget a 2018. március 2-i ítéletből eredő kötelezettségeknek, másrészt pedig a második másodfokú közigazgatási határozat továbbra is ellentmondásos megállapításokat tartalmaz az érintett ügyletek valóságát illetően.

21 Az adóhatóság által benyújtott felülvizsgálati kérelem alapján eljáró Kúria 2020. január 30-i ítéletében két okból hagyta érdemben helyben a 2018. július 5-i ítéletet. Egyrészt, mivel a második másodfokú közigazgatási határozat indokolása megismételte az első másodfokú közigazgatási határozat indokolását, a Kúria úgy ítélte meg, hogy a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság helyesen állapította meg, hogy a Közép-magyarországi Regionális Adó Főigazgatóság nem követte a 2018. március 2-i ítéletben kötelező jelleggel rögzített iránymutatásokat. Kétségtelen, hogy e Főigazgatóságnak – amint arra hivatkozott – csak rövid idő állt rendelkezésére az adó megállapításához való jognak, és ebből következően a visszatérítendő hea összegének elévüléséig, ugyanakkor e körülmény nem mentesíti őt a jogszabályban előírt kötelezettségeinek teljesítése alól. Másrészt a Kúria a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz hasonlóan megállapította, hogy a második másodfokú közigazgatási határozat indokolása ellentmondásos volt.

A harmadik másodfokú közigazgatási határozat

22 2020. április 6-i határozatával (a továbbiakban: harmadik másodfokú közigazgatási határozat) a Közép-magyarországi Regionális Adó Főigazgatóság helybenhagyta az elsőfokú közigazgatási határozatot, és módosította a Napfény-Toll-lal szemben kiszabott késedelmi pótlék összegét. Álláspontja igazolására e Főigazgatóság jelezte, hogy nem állapított meg az elsőfokú közigazgatási határozatban rögzítettől eltérő tényállást, és ez utóbbi határozatban a tényállás megállapítására helyesen került sor.

23 A Napfény-Toll keresetét indított e harmadik közigazgatási határozattal szemben a kérdést előterjesztő Szegedi Törvényszék (Magyarország) előtt, többek között azzal az indokkal, hogy a régi Art. 164. §-ának (1) és (5) bekezdése értelmében az adóhatóságnak a

visszatérítendő heaösszegek megállapítására vonatkozó joga azon naptári év utolsó napjától számított öt év alatt évül el, amelyben az adóról bevallást, bejelentést kellett volna tenni, illetve bevallás, bejelentés hiányában az adót meg kellett volna fizetni. Márpedig az adóhatóságnak az érintett időszakok tekintetében visszatérítendő heaösszegek megállapításához való joga a harmadik másodfokú közigazgatási határozat keltét megelőzően megszűnt. A Napfény-Toll ugyanis azon a véleményen van, hogy a határozatok ismételt elfogadása ellentétes a jogbiztonság elvével, amelyet az elévülés oltalmazni hivatott. Annál is inkább ez a helyzet, mivel az alapügyben a megismételt második eljárásra azért került sor, mert a Közép-magyarországi Regionális Adó Főigazgatóság nem tett eleget az első bírósági határozatban foglalt iránymutatásoknak. Tehát e Főigazgatóság hibájából húzódott el az alapeljárás a Napfény-Toll-lal közölt adóellenőrzés kezdetétől számított közel tíz évre

24 A kérdést előterjesztő bíróság ebben az összefüggésben megjegyzi, hogy a régi Art. 164. §-ának (5) bekezdése nem írt elő felső határt az adóhatóság által lefolytatható, ismételt eljárások számát vagy ezen eljárás nyugvásának teljes időtartamát illetően. Márpedig a Kúria ítélkezési gyakorlata szerint az elévülés ezen adóhatóság határozata bírósági felülvizsgálatának teljes időtartama alatt nyugszik. Következésképpen bírósági felülvizsgálat esetén az elévülés nyugvásának időtartama tekintetében nincs időbeli korlát, ily módon az adóhatóságnak a visszatérítendő heaösszegek megállapítására vonatkozó joga több évvel, sőt szélsőséges esetekben akár egy évtizeddel meghosszabbítható. Ezért a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak az alapügyben szóban forgó szabályozásnak és a vonatkozó közigazgatási gyakorlatnak a jogbiztonság és az uniós jog tényleges érvényesülése elvével való összeegyeztethetőségét illetően.

25 E körülmények között határozott úgy a Szegedi Törvényszék, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Úgy kell-e értelmezni [az uniós] jog részét képező jogbiztonság, valamint tényleges érvényesülés elvét, hogy azzal összeegyeztethető [a régi Art.] 164. §-ának (5) bekezdéséhez hasonló, bírói mérlegelést nem engedő tagállami szabályozás, valamint az azon nyugvó gyakorlat, amely szerint a [hea] vonatkozásában az adóhatóság adómegállapításhoz való jogának az elévülése a megismételt adóhatósági eljárások számától függetlenül valamennyi bírósági felülvizsgálat tartama alatt nyugszik, és a nyugvások időtartama több bírósági felülvizsgálati eljárás esetében időbeli korlátozás nélkül összeadódik akkor is, ha a korábbi bírósági döntés következtében megismételt eljárásban hozott adóhatósági határozattal kapcsolatban a bíróság azt állapította meg, hogy az adóhatóság a korábbi bírósági döntésben foglalt iránymutatásnak nem tett eleget, azaz az újabb bírósági eljárásra az adóhatóság önhibájából került sor[?]”

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtását követő eljárásról

26 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtását követően a kérdést előterjesztő bíróság 2022. május 3-i levelében megküldte a Bíróságnak az Alkotmánybíróság 2022. január 25-i határozatának másolatát, amelyben e bíróság a „megismételt eljárásokra való hivatkozást” tartalmazó részében megsemmisítette az új Art. 271. §-ának (1) bekezdését, valamint az Alkotmánybíróság egy második, szintén erre vonatkozó 2022. április 26-i határozatának másolatát.

27 2022. június 30-i levelében a Bíróság felhívta a kérdést előterjesztő bíróságot, hogy az általa eredetileg nyújtott egyes információkra tekintettel erősítse meg, hogy az Alkotmánybíróság azon határozatát követően, amely a „megismételt eljárásokra való hivatkozást” tartalmazó részében megsemmisítette az új Art. 271. §-ának (1) bekezdését, az alapügyben szóban forgó eljárás semmi esetre sem tekintendő-e elévültnek.

28 A kérdést előterjesztő bíróság a 2022. július 7-i levelében lényegében azt állapította meg, hogy az Alkotmánybíróság e határozata kizárólag azzal a joghatással járt, hogy az adóhatóság azon joga, hogy megállapítsa a 2010-es adóév tekintetében visszafizetendő hea összegét, elévült. Ezzel szemben, a 2011-es adóévet illetően e bíróság kijelentette, hogy a Bíróság által az elé terjesztett kérdésre adott választól függően fogja értékelni, hogy az adóhatóság e joga elévült-e, vagy sem.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéstről

29 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy úgy kell-e értelmezni a jogbiztonság és a tényleges érvényesülés uniós jogi elvét, hogy azokkal ellentétes az olyan tagállami szabályozás és vonatkozó közigazgatási gyakorlat, amelyek értelmében a hea területén az adóhatóság ezen adó megállapításához való jogának elévülése a bírósági felülvizsgálat folytán megismételt adóhatósági eljárások számától függetlenül és az elévülés nyugvása halmozott időtartamának korlátozása nélkül a bírósági felülvizsgálatok teljes tartama alatt nyugszik, akkor is, ha a korábbi bírósági döntés következtében megismételt eljárásban hozott adóhatósági határozattal kapcsolatban a bíróság azt állapította meg, hogy az adóhatóság a korábbi bírósági döntésben foglalt iránymutatásoknak nem tett eleget.

30 Előljáróban meg kell állapítani, hogy az uniós jog a jelenlegi állása szerint nem állapít meg időtartamot az adóhatóság héamegállapításához való jogának elévülése tekintetében, és még kevésbé határozza meg azokat az eseteket, amelyekben az elévülésnek nyugodnia kell.

31 A Bíróság előtti tárgyaláson hivatkozott 2988/95 rendelet az e rendeletben említett szabálytalanságokkal kapcsolatos eljárások elévülési idejének számítása és nyugvása tekintetében kétségkívül előír bizonyos követelményeket. Ugyanakkor az említett rendelet 1. cikkének (2) bekezdéséből kitűnik, hogy e rendelet csak abban az esetben alkalmazandó, ha az Unió költségvetését a „közvetlenül az Unió nevében beszedett” saját forrásokból származó bevétel csökkenése vagy kiesése révén éri kár. Márpedig, jöllehet a 2006/112 irányelv (8) preambulumbekzdéséből és a 2007/436 határozat 2. cikke (1) bekezdésének b) pontjából az következik, hogy az összes tagállamra

érvényes harmonizált hozzáadottérték-adó alapjára vonatkozó egységes kulcs alkalmazásából származó bevételek az Unió saját forrásainak minősülnek, így a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint közvetlen kapcsolat áll fenn a héabevételeknek az alkalmazandó uniós jog tiszteletben tartásával történő beszedése és a megfelelő heaalapú forrás uniós költségvetés rendelkezésére bocsátása között (2013. február 26-i Åkerberg Fransson ítélet, C-617/10, EU:C:2013:105, 26. pont), a héát nem lehet olyan saját forrásnak tekinteni, amelyet a 2988/95 rendelet 1. cikkének (2) bekezdése értelmében közvetlenül az Unió nevében szednek be.

32 Egyrészt ugyanis ezt az adót az adóalanyok szedik be, és ez utóbbiak csak ezt követően fizetik azt meg a tagállamok részére. Másrészt a hozzáadottérték-adóból származó saját források beszedésének végleges egységes rendszeréről szóló, 1989. május 29-i 1553/89/EGK, Euratom tanácsi rendelet (HL 1989. L 155., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 1. kötet, 197. o.) 1. cikkének megfelelően az Unió heaalapú saját forrásai nem pusztán az említett adó ténylegesen beszedett bevételei bizonyos százalékanak felelnek meg, hanem azt a tagállamok heaalapjára vonatkozó egységes kulcs alkalmazásával számítják ki, amely heaalapot magát e rendelet 3. cikkének megfelelően állapítják meg, és azt az említett rendelet rendelkezéseiben előírt különböző kiigazításoknak vetik alá.

33 E tekintetben kétségtelenül igaz, hogy a Bíróság elismerte az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján létrejött, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. július 26-án Luxembourgban aláírt egyezmény (HL 1995. C 316., 48. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 8. kötet, 57. o.) azon bevételekkel kapcsolatos csalások esetére való alkalmazhatóságát, amelyek egy egységes mértéknek a hea uniós szabályok alapján megállapított harmonizált alapjára való alkalmazásából származnak. Ugyanakkor ezen egyezmény 1. cikke – a 2988/95 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének egyértelmű megfogalmazásával ellentétben – éppen hogy nem tartalmazza az érintett bevételeknek az Unió nevében történő közvetlen beszedésére vonatkozó feltételt (lásd ebben az értelemben: 2015. szeptember 8-i Taricco és társai ítélet, C-105/14, EU:C:2015:555, 41. pont).

34 Így alkalmazandó uniós jogi rendelkezések hiányában a tagállamok feladata az adóhatóság fizetendő hea megállapításához való jogának elévülésére vonatkozó szabályok megállapítása és alkalmazása, ideértve a nyugvás és/vagy a megszakadás szabályait is (lásd analógia útján: 2021. január 21-i Whiteland Import Export ítélet, C-308/19, EU:C:2021:47, 45. pont).

35 Ugyanakkor, jöllehet e szabályok megállapítása és alkalmazása a tagállamok hatáskörébe tartozik, ez utóbbiaknak e hatáskört az uniós jog tiszteletben tartásával kell gyakorolniuk, amely olyan észszerű határidők meghatározását követeli meg, amelyek egyaránt védik az adóalanyt és az érintett közigazgatási szervet (lásd analógia útján: 2011. szeptember 8-i Q-Beef és Bosschaert ítélet, C-89/10 és C-96/10, EU:C:2011:555, 36. pont).

36 A Bíróság e tekintetben már kimondta, hogy a héatűlfizetés visszatérítése iránti kérelmekre alkalmazandó ötéves elévülési idő, amely azon naptári év végén kezdődik, amelyben az adó megfizetésére meghatározott határidő lejárt, összeegyeztethető az uniós joggal (lásd ebben az értelemben: 2017. december 20-i

Caterpillar Financial Services ítélet, C-500/16, EU:C:2017:996, 43. pont).

37 Ezen ítélkezési gyakorlatra tekintettel az adóhatóság fizetendő hea megállapításához való joga tekintetében előírt olyan elévülési időt, amely – mint az alapügyben is – annak a naptári évnek az utolsó napjától számított öt év elteltével jár le, amelyben az adóról bevallást, bejelentést kellett volna tenni, illetve bevallás, bejelentés hiányában az adót meg kellett volna fizetni, analógia útján az uniós joggal összeegyeztethetőnek kell tekinteni.

38 A kérdést előterjesztő bíróság ebben az összefüggésben keresi a választ arra a kérdésre, hogy úgy kell-e értelmezni a jogbiztonság és a tényleges érvényesülés elvét, hogy azokkal ellentétes az, hogy az ilyen elévülési idő a bírósági felülvizsgálatok teljes időtartama alatt nyugszik.

39 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a jogbiztonság elve az uniós jogrend részét képezi, és ezért azt a tagállamoknak a jelen ítélet 31. és 32. pontjában említett hatáskörök gyakorlása során tiszteletben kell tartaniuk (lásd ebben az értelemben: 2015. december 10-i Veloserviss ítélet, C-427/14, EU:C:2015:803, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2021. május 20-i BTA Baltic Insurance Company ítélet, C-230/20, nem tették közzé, EU:C:2021:410, 45. pont).

40 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ezen elv a helyzetek és jogviszonyok előreláthatóságának biztosítására irányul, és megköveteli többek között, hogy az adóalany helyzete az adó- vagy vámhatósággal szembeni jogai és kötelezettségei tekintetében ne legyen meghatározhatatlan ideig vitatható (2015. december 10-i Veloserviss ítélet, C-427/14, EU:C:2015:803, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), ami annak érdekében, hogy ezen adóalany eredményesen hivatkozhat az említett elv alkalmazására, magában foglalja, hogy ez utóbbi valamely meghatározott jogi helyzetre tudjon hivatkozni.

41 Márpedig, mivel az adóhatóság az e célból előírt elévülési idő lejárta előtt tájékoztatta az érintett adóalanyt azon szándékáról, hogy felülvizsgálja ez utóbbi adójogi helyzetét, és ezáltal hallgatólagosan visszavonja az annak bevallását elfogadó határozatát, ezen adóalany már nem hivatkozhat az e nyilatkozat alapján keletkezett helyzetre, így ilyen esetben és egyéb körülmények hiányában nem sérülhet a jogbiztonság elve (lásd ebben az értelemben: 2015. július 9-i Cabinet Medical Veterinar Dr. Tomoiagă Andrei ítélet, C-144/14, EU:C:2015:452, 40. pont).

42 Mindemellett, mivel a jogbiztonság elvének alkalmazásából eredő követelmények nem korlátlanok, a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy e követelményeket egyensúlyba hozzák az uniós tagságukhoz szorosan hozzátartozó egyéb követelményekkel, különösen az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében foglalt azon követelményekkel, hogy a Szerződésekből, illetve az Unió intézményeinek intézkedéseiből eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében megteszik a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket. Így az adóhatóságnak a fizetendő hea megállapításához való joga tekintetében előírt elévülési idő nyugvásának részletes szabályait meghatározó nemzeti szabályokat úgy kell kialakítani, hogy egyensúlyt teremtsenek egyrészt az ezen elv alkalmazásához szorosan hozzátartozó követelmények, másrészt pedig a 2006/112 irányelv tényleges és hatékony végrehajtását lehetővé tévő követelmények

között, amely egyensúlyt az elévülésre vonatkozó nemzeti rendszer valamennyi elemének figyelembevételével kell értékelni (lásd analógia útján: 2021. január 21-i Whiteland Import Export ítélet, C-308/19, EU:C:2021:47, 49. és 50. pont).

43 Márpedig, jöllehet a kérdést előterjesztő bíróság által leírtakhoz hasonló nemzeti szabályozás és közigazgatási gyakorlat – amelyek ügyfelekkel szembeni alkalmazásának előreláthatósága az alapügyben nem vitatott – az ilyen elévülési idő meghosszabbítását eredményezheti, főszabály szerint nem teheti meghatározhatatlan ideig vitathatóvá az érintett adóalanyok helyzetét. Ezzel szemben az elévülési idő ilyen nyugvása lehetővé teszi annak elkerülését, hogy az eljárás elhúzódását célzó jogorvoslatok benyújtása folytán veszélybe kerülhessen a 2006/112 irányelv tényleges és hatékony végrehajtása, és következésképpen, hogy az ezen irányelvet sértő cselekmények büntetlenségének rendszerszintű kockázata veszélyeztesse e végrehajtást (lásd analógia útján: 2021. január 21-i Whiteland Import Export ítélet, C-308/19, EU:C:2021:47, 53. és 56. pont).

44 Következésképpen meg kell állapítani, hogy nem ellentétes a jogbiztonság elvével az olyan nemzeti szabályozás és közigazgatási gyakorlat, amely előírja, hogy az adóhatóság héamegállapításhoz való jogának elévülése a bírósági felülvizsgálat folytán megismételt adóhatósági eljárások számától függetlenül és az elévülés nyugvása halmozott időtartamának korlátozása nélkül a bírósági felülvizsgálatok teljes tartama alatt nyugszik.

45 Másodsor, ami a tényleges érvényesülés elvét illeti, amelyre a kérdést előterjesztő bíróság a kérdésében szintén hivatkozott, emlékeztetni kell arra, hogy az az egyenértékűség elvével – amelynek tiszteletben tartását az említett bíróság nem kérdőjelezte meg – meghatározza azon eljárási autonómia kereteit, amely az uniós jogrend által a magánszemélyeknek biztosított jogok végrehajtására vonatkozó részletes szabályok meghatározását illetően a tagállamokat megilletik, amennyiben az uniós jog e tekintetben nem tartalmaz különös szabályozást.

46 Márpedig a 2006/112 irányelvben előírt jogok és kötelezettségek elévülési idejére, valamint ezen elévülési idők nyugvásának feltételeire vonatkozó nemzeti jogszabályok az ezen irányelv rendelkezéseinek végrehajtására vonatkozó részletes szabályoknak minősülnek, és azok erre tekintettel kötelesek tiszteletben tartani a tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elvét (lásd ebben az értelemben különösen: 2017. december 20-i Caterpillar Financial Services ítélet, C-500/16, EU:C:2017:996, 37. pont; 2018. április 26-i Zabrus Siret ítélet, C-81/17, EU:C:2018:283, 38. pont; 2019. február 14-i Nestrade ítélet, C-562/17, EU:C:2019:115, 35. pont; 2020. április 23-i Sole-Mizo és Dalmandi Mezőgazdasági ítélet, C-13/18 és C-126/18, EU:C:2020:292, 53. pont), ami egyébként a jelen ügyben nem is képezi vita tárgyát.

47 Következésképpen a tényleges érvényesülés elvével összhangban ezen eljárási szabályok nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (lásd ebben az értelemben: 2012. július 19-i Littlewoods Retail és társai ítélet, C-591/10, EU:C:2012:478, 28. pont; 2022. június 28-i Bizottság kontra Spanyolország [Az uniós jog jogalkotó általi megsértése] ítélet, C-278/20, EU:C:2022:503, 33. pont).

48 Mindemellett az, hogy valamely nemzeti szabályozás vagy nemzeti közigazgatási gyakorlat előírja, hogy az adóhatóság héamegállapításhoz való jogának elévülése a bírósági felülvizsgálat folytán megismételt adóhatósági eljárások számától függetlenül és az elévülés nyugvása halmozott időtartamának korlátozása nélkül a bírósági felülvizsgálatok teljes tartama alatt nyugszik, nem teszi gyakorlatilag lehetetlenné vagy legalábbis rendkívül nehezzé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását.

49 Ugyanis az, hogy az adóhatóság ezen adó megállapításához való jogának elévülése a bírósági felülvizsgálat teljes tartama alatt nyugszik, egyáltalán nem akadályozza meg ezen adóalanyt abban, hogy az uniós jogrend és különösen a 2006/112 irányelv által biztosított jogokra hivatkozzon, hanem az – éppen ellenkezőleg – arra irányul, hogy lehetővé tegye az említett adóalany számára, hogy hasznosan érvényesíthesse az uniós jogból eredő jogait, eközben pedig fenntartja az adóhatóság jogait.

50 Másfelől a jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben szereplő tényállásból kitűnik, hogy az alapeljárás felperese keresetet nyújthatott be az adóhatóság egymást követően hozott határozataival szemben, és ezen alkalmak mindegyike során ismételten érvényesíthette az uniós jogból eredő jogait. Közlebből, az alapügyben szóban forgó szabályozás és közigazgatási gyakorlat fennállása ellenére e felperes a jogbiztonság elve alapján hivatkozhatott a tagállamok azon kötelezettségére, hogy olyan észszerű elévülési időt írjanak elő, amelyen belül e hatóság újból megindíthatja az adóalany helyzetére vonatkozó vizsgálati eljárást. Így a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik – és ezt végeredményben a Bíróság előtti tárgyaláson mind a magyar kormány, mind pedig az alapeljárás felperese megerősítette –, hogy az adóhatóságnak a 2010 júniusában teljesített ügyletek után fizetendő héa megállapítására vonatkozó joga elévült, anélkül hogy sikerült volna a 2006/112 irányelv rendelkezéseinek megfelelő adóellenőrzési határozatot hoznia.

51 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a tényleges érvényesülés elvével sem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás és közigazgatási gyakorlat, amely előírja, hogy az adóhatóság héamegállapításhoz való jogának elévülése a bírósági felülvizsgálat folytán megismételt adóhatósági eljárások számától függetlenül és az elévülés nyugvása halmozott időtartamának korlátozása nélkül a bírósági felülvizsgálatok teljes tartama alatt nyugszik.

52 Harmadszor, meg kell állapítani, amint azt a főtanácsnok indítványának 60–65. pontjában tette, hogy az a körülmény, hogy az ilyen szabályozás és közigazgatási gyakorlat sem a jogbiztonság elvével, sem a tényleges érvényesülés elvével nem ellentétes, nem zárja ki, hogy az uniós jog adott esetben előírja, hogy a 2006/112 irányelvnek megfelelő határozat meghozatala előtt le kell vonni bizonyos következtetéseket abból, hogy valamely adóeljárás megismétlésére túl sok alkalommal kerül sor, vagy hogy az adóhatóság e joga elévülése nyugvásának összesített időtartama túlzottan hosszú.

53 Ugyanis, amennyiben valamely nemzeti közigazgatási szerv valamely személy tekintetében az uniós jogot hajtja végre, ez utóbbi a megfelelő ügyintézéshez való jog alapján – amely az uniós jog egyik alapelvét tükrözi – jogosult arra, hogy ügyét

észszerű határidőn belül intézzék (lásd ebben az értelemben: 2020. május 14-i Agrobet CZ ítélet, C-446/18, EU:C:2020:369, 43. pont), majd bírósági jogorvoslat esetén arra, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének megfelelően igényét szintén észszerű időn belül bírálják el.

54 Következésképpen, amennyiben az adóalany helyzetének a közös héarendszer szabályaira tekintettel történő vizsgálatára irányuló eljárás újból megindításra kerül, a megfelelő ügyintézés elve és az Alapjogi Charta 47. cikke megköveteli, hogy az ilyen ismételt vizsgálat és adott esetben az azt követő bírósági felülvizsgálat időtartama az egyes ügyek sajátos körülményeire tekintettel ne legyen észszerűtlen.

55 Márpedig, jóllehet az adóhatóság bármely arra irányuló sikertelen kísérlete, hogy eleget tegyen az uniós jogi rendelkezéseket alkalmazó bírósági határozatban foglaltaknak, és következésképpen a közigazgatási eljárás időtartamának ebből fakadó elhúzódása nem minősülhet az uniós jog megsértésének, ilyen jogsértés állhat fenn, ha e közigazgatási eljárást azért kell megismételni, mert e hatóság nyilvánvalóan figyelmen kívül hagyta az említett közigazgatási eljárásra vonatkozó bírósági határozat valamely döntő indokát, feltéve hogy ezt az indokot e bírósági határozatban egyértelműen és kifejezetten megjelölték.

56 Mindemellett emlékeztetni kell arra, hogy valamely – akár közigazgatási, akár bírósági – eljárás túlzott időtartama csak abban az esetben igazolhatja az ezen eljárás végén hozott határozat megsemmisítését, ha ez az időtartam hatással volt az érintett személy védekezésére való képességére (lásd ebben az értelemben: 2013. november 26-i Gascogne Sack Deutschland kontra Bizottság ítélet, C-40/12 P, EU:C:2013:768, 81. pont; 2014. május 8-i Bolloré kontra Bizottság ítélet, C-414/12 P, nem tették közzé, EU:C:2014:301, 84. pont).

57 Mivel az adóalanyoknak az elévülési idő alatt számítaniuk kell arra, hogy a bevallásuk alapján keletkezett jogi helyzetüket kétségbe vonhatják, majd amikor az adóhatóság tájékoztatja őket az e helyzet vizsgálatára irányuló eljárás újbóli megindításáról, arra, hogy adott esetben igazolniuk kell az adóbevallásukban szereplő információkat, végül pedig, amikor az ezen eljárás végén hozott adóellenőrzési határozattal szemben keresetet nyújtanak be, arra, hogy állításaik megalapozottságát bizonyítékok felajánlásával kell alátámasztaniuk, őket terheli annak biztosítása, hogy a bevallásukhoz kapcsolódó valamennyi vonatkozó igazoló dokumentumot megőrizték mindaddig, amíg az adóketevésről szóló határozatok jogerőre nem emelkednek. Tekintettel arra, hogy a közös héarendszerben a bevallás és az okirati bizonyítékok meghatározó szerepet töltenek be az adóalanyok bevallásai pontosságának megállapításában, csak kivételes körülmények között állapítható meg, hogy a közigazgatási vagy bírósági eljárás túlzott időtartama hatással lehet az érintett személy védekezésére való képességére.

58 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló iratokból nem tűnik ki, hogy a harmadik másodfokú közigazgatási határozat érvényességének a kérdést előterjesztő bíróság általi értékelése kizárólag olyan bizonyítékoktól függene, amelyek nem tartoznak az előző pontban hivatkozott kötelezettség hatálya alá, és amelyek az adóeljárások megismétlése vagy az elévülési idő nyugvásának összesített időtartama miatt időközben eltűntek.

59 Mindazonáltal e bíróság feladata annak megállapítása, hogy többek között az ügy körülményeire figyelemmel a közigazgatási eljárás e több alkalommal történő megismétlése és az elévülési idő többszöri nyugvása minősülhet-e az adóhatóság részéről a megfelelő ügyintézésrel kapcsolatos kötelezettségek, a nemzeti bíróság részéről pedig az észszerű határidőn belüli határozathozatal kötelezettsége olyan megsértésének, amely ezen túlmenően az érintett személy védekezésre való képességére is hatással volt.

60 A fentiek összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a jogbiztonság és a tényleges érvényesülés uniós jogi elvét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan tagállami szabályozás és vonatkozó közigazgatási gyakorlat, amelyek értelmében a héa területén az adóhatóság ezen adó megállapításához való jogának elévülése a bírósági felülvizsgálat folytán megismételt adóhatósági eljárások számától függetlenül és az elévülés nyugvása halmozott időtartamának korlátozása nélkül a bírósági felülvizsgálatok teljes tartama alatt nyugszik, akkor is, ha a korábbi bírósági döntés következtében megismételt eljárásban hozott adóhatósági határozattal kapcsolatban a bíróság azt állapította meg, hogy az adóhatóság a korábbi bírósági döntésben foglalt iránymutatásoknak nem tett eleget.

FÓRUM

Hillgruber, Christian*

A jogállamiság, a bírói függetlenség garanciája és a bírói kinevezés, illetve választás – német és európai nézőpontból**

Bevezetés

A német Alaptörvény értelmében vett jogállamisághoz elengedhetetlen, hogy minden közhatalom gyakorlását átfogó jogi kötelezettségek szabályozzák (német Alaptörvény 20. cikk 3. szakasz), és e kötelezettségek betartását független bíróságok ellenőrizzék.¹ A bírói függetlenség az igazságszolgáltatás monopóliumával együtt a „jogállamiság” alkotmányos elvének intézményi magja, ily módon nélkülözhetetlen az Alaptörvény alkotmányos rendje, valamint a hatalommegosztás elve szempontjából.²

A bírói függetlenség megköveteli, hogy a bírakat ne lehessen utasítani. Az alkotmány különösen tiltja, hogy a végrehajtó hatalom bármilyen módon – akár egyedi utasításokkal, akár közigazgatási rendelkezésekkel, akár más módon – befolyásolhassa a bírói kar feladatellátásának módját. Ez hivatott biztosítani, hogy döntéseiket a bírák a jogszabályokkal teljes összhangban hozzák meg.

Felmerül a kérdés, hogy a bírói függetlenség elvének vannak-e „előzetes hatásai” a bírák kinevezésére, illetve megválasztására, azaz a bírák hivatalba lépésének módjára. Döntő befolyást kell-e biztosítani maguknak a bírának a bírák megválasztása során?

I. A bírói kinevezések módozatai Németországban

Mielőtt erre a kérdésre válaszolnánk, először vázoljuk fel, milyen megoldások léteznek Németországban a bírák kinevezésére. A bírák megbízatása úgy szól, hogy kizárólag a törvénynek

alárendelten lássák el igazságszolgáltatási feladataikat. A bírák kinevezésének módja a demokratikus jogállami rend egyik alapvető problémája. Többféleképpen lehet szabályozni ezt a területet, de önkényesen nem.

A bírói kinevezés eljárásrendje Németországban nem egységes, szintenként és területenként eltér, azaz más a szövetségi kormány és a tartományi kormányok gyakorlata, sőt még tartományonként is változó.

A tartományi bírákra a vonatkozó tartományi (alkotmányos) szabályok alkalmazandók. Ennek megfelelően, a következők érvényesek: a tartományi kormányok elvileg szuverén módon nevezhetik ki a bírakat.³ A kinevezésre jogosult hatóság tehát a tartományi kormány vagy az általa kijelölt és felhatalmazott (legfőbb) tartományi hatóság.⁴ A kiválasztási eljárásokat az egyes tartományok eltérően szabályozzák. Egyes tartományokban a kiválasztási eljárást a tartomány legfelsőbb bírósága folytatja le. Más tartományokban a kiválasztást közösen végzi például az Igazságügyi Minisztérium, a Regionális Fellebbviteli Bíróság és a Főügyészség. Az Alaptörvény 98. cikkének 4. szakasza értelmében a tartományok határozhatnak úgy, hogy a bírák kinevezéséről a tartományi igazságügyi miniszter egy bíróválasztó bizottsággal együttesen dönt. Számos tartomány alkalmazza ezt a megoldást.

A bíróválasztó bizottság tagjai általában az adott tartomány parlamenti képviselői, valamint bizonyos szakmai képviselői, így különösen bírák, de ügyvédek, egyetemi tanárok is részt vehetnek. Egyes esetekben a végrehajtó hatalom tagjai is képviseltetik magukat. A bíróválasztó bizottságok tagjainak megválasztását is eltérően szabályozzák a tartományok. Egyes tartományokban a nem parlamenti képviselői jogállású tagokat a megfelelő szakmai testület javasolja, ezt követően a részvételükhöz parlamenti jóváhagyásra van

* A szerző Prof. Dr., tanszékvezető, Universität Bonn, Rechts- und Staatswissenschaftliche Fakultät, Fachbereich Rechtswissenschaft, Institut für Kirchenrecht. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

** A tanulmány a Kúria Werbőczy István Országbírói Kutatóintézetében folytatott „A bírói függetlenség intézményes garanciái” című részletes projekt keretében készült.

¹ A Szövetségi Alkotmánybíróság (BVerfGE) határozatai, 144. kötet, 20 (547. sz.).

² MORGENTHAUER, Gerd: *Beck'scher Online-Kommentar Grundgesetz*, Art. 97, 1.

³ Észak-Rajna-Vesztfália esetében lásd tartományi alkotmány (Verfassung für das Land Nordrhein-Westfalen), 58. cikk: „Die Landesregierung ernennt

die Landesbeamten. Sie kann die Befugnis auf andere Stellen übertragen.”

⁴ Lásd például az Észak-Rajna-Vesztfália tartományi köztisztviselők és bírák kinevezéséről, felmentéséről és nyugdíjazásáról szóló 2014. február 25-i rendelet [Verordnung über die Ernennung, Entlassung und Zuruhesetzung der Beamtinnen und Beamten und Richterinnen und Richter des Landes Nordrhein-Westfalen] (SGV. NRW. 199.), valamint a bajor bírákról és ügyészekről szóló 2018. március 22-i törvény [Bayerisches Richter- und Staatsanwalts-gesetz (BayRiStAG)] 12. cikk (1) bekezdés [Gesetz- und Verordnungsblatt (GVBl.) 118.].

szükség. Más tartományokban a szakmai tagokat parlamenti jóváhagyás nélkül választják meg.⁵ A bíróválasztó bizottságok nem rendelkezhetnek kizárólagos, illetve végleges döntéshozatali hatáskörrel. A bírák kinevezése az illetékes igazságügyi miniszter hozzájárulása nélkül alkotmányellenes.⁶

Kijelenthetjük tehát, hogy a végrehajtó hatalom mindig döntő szerepet játszik a bírák kinevezésében. A döntést a legalkalmasabbak kiválasztásának elve határozza meg [Alaptörvény, 33. cikk (2) bekezdés].⁷

A tartományi alkotmánybíróóságok bíraira sajátos feltételek vonatkoznak; őket a tartományi parlamentek választják.⁸ Noha a *Landtag* választja őket egyszerű többséggel⁹, ettől nem sérül alkotmányellenes módon sem a bírák objektív, sem személyes függetlensége (Alaptörvény, 97. cikk), sem a pártatlanságuk a belső függetlenség, illetve semlegesség értelmében. Alkotmánypolitikai szempontból kívánatos lehet az alkotmánybírák pozíciójának, jóhírének és demokratikus legitimitációjának megerősítése azáltal, hogy minősített többséggel választják meg őket, például a szövetségi alkotmánybírák választására egyszerű jogszabályban előírt kétharmados többséggel. A német Alaptörvény azonban nem tartalmaz erre vonatkozóan kötelező érvényű rendelkezéseket. A tartományi jogalkotó saját hatáskörben előírhatja, hogy az alkotmánybírák megválasztásához csupán egyszerű parlamenti többségre van szükség.¹⁰

Szövetségi szinten más szabályok érvényesülnek. Az Alaptörvény 95. cikk 2. szakasza értelmében a szövetségi legfelsőbb bíróságok bíráinak kinevezéséről az adott szakterületért felelős szövetségi miniszter dönt egy bíróválasztó bizottsággal együtt.¹¹ A bíróválasztó bizottság az adott szakterületért felelős tartományi miniszterekből és velük azonos számú, az adott törvényhozási ciklusra megválasztott *Bundestag* képviselőből áll, az Alaptörvény 95. cikk (2) bekezdése, valamint az igazságügyi törvény (*Justizgesetz*) 5. szakasz (5) bekezdése szerint.

Kizárólag az illetékes szövetségi miniszter és a bíróválasztó bizottság tagjai jogosultak szövetségi bírójelölteket javasolni, a RiWG (*Richterwahlgesetz*) 10. szakasz (1) bekezdés 1.

mondata szerint. A bíróválasztó bizottság által meghozandó kiválasztási döntés előkészítéseként annak a szövetségi bíróságnak az Elnöki Tanácsa, ahová a bírót ki kívánják nevezni, a DRiG (*Deutsches Richtergesetz*) 55. és 57. szakasza szerint írásbeli véleményt ad a jelöltek személyes és szakmai alkalmasságáról, amely azonban nem kötelező érvényű a bizottságra nézve. A bíróválasztó bizottság ezt követően megvizsgálja, hogy a bírói tisztségre javasolt személy rendelkezik-e anyagi és személyi alkalmassággal a tisztségre a RiWG 11. szakasz szerint, majd titkos szavazással, a leadott szavazatok többségével dönt, a RiWG 12. szakasz (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően. A választást követően az illetékes szövetségi miniszter független módon ellenőrzi, hogy a jelölt megfelel-e az anyagi és személyi feltételeknek, majd a szövetségi elnöktől kéri a kinevezését a RiWG 13. szakasz szerint, így a kinevezést végül a szövetségi elnök végzi el.¹²

A Szövetségi Alkotmánybíróóság ítélkezési gyakorlata szerint,¹³ az Alaptörvény 95. cikk 2. szakaszában előírt választási eljárás eltér a tisztán végrehajtói kiválasztási és előléptetési döntésektől. A bíróválasztó bizottság tagjainak döntéseik meghozatala során tekintettel kell lenniük arra, hogy az illetékes miniszter az Alaptörvény 33. cikk 2. szakaszában foglaltak szerint köteles a legalkalmasabbak kiválasztásának elvét alkalmazni. A kiválasztás tényleges aktusára nem vonatkozik a bírósági felülvizsgálat lehetősége. Az illetékes miniszternek döntése meghozatalakor elvben a választás eredményével megegyezően kell döntenie, kivéve, ha a kinevezés formai követelményei nem teljesülnek, ha az eljárási követelményeket nem tartották be, vagy ha az eredmény valamennyi körülmény mérlegelése után, különösen az Alaptörvény 33. cikk 2. szakaszában foglalt értékek tükrében nem tűnik indokolhatónak. Amennyiben a miniszter megtagadja a hozzájárulást, vagy olyan személy megválasztásához járul hozzá, aki az Elnöki Tanács véleménye vagy a hivatalos értékelések szerint nem alkalmas, köteles a döntését megindokolni.

A Szövetségi Alkotmánybíróóság tagjainak felét a Bundestag, másik felét pedig a tartományokat szövetségi szinten képviselő *Bundesrat* választja

⁵ Vö. HILLGRUBER, Christian, In: *Grundgesetz-Kommentar* [A német Alaptörvény kommentárja] (Hg. Dürig/Herzog/Scholz), 98. cikk, 64. sz.

⁶ Ezzel kapcsolatban lásd EHLERS, Dirk: *Verfassungsrechtliche Fragen der Richterwahl* [A bíróválasztás alkotmányjogi kérdései]. Zu den Möglichkeiten und Grenzen der Bildung der Richterwahlausschüssen [A bíróválasztó bizottságok összeállításának lehetőségeiről és korlátairól]. Münsterische Beiträge zur Rechtswissenschaft, Bd. 116, 1998, 54.

⁷ A Szövetségi Alkotmánybíróóság (BVerfGE) határozatai, 143. kötet, 22 (21. sz.).

⁸ Lásd kizárólag Észak-Rajna-Vesztfália Alkotmánya 76. cikk, 2. bekezdés.

⁹ A Bajor Alkotmánybíróóság szakmai tagjairól lásd a Bajor Alkotmánybíróaságról szóló 1990. május 10-i törvény [Gesetz über den Bayerischen Verfassungsgerichtshof (VfGHG)] 4. cikk (1) bekezdés (GVBl. 122–231).

¹⁰ Szövetségi Alkotmánybíróóság, 1998. július 23-i tanácsi határozat [Beschluss vom 23. 7. 1998 – 1 BvR 2470/94],

www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/DE/1998/07/rk19980723_1bvr247094.html, 32–38. bekezdés; BayVBl 1999, 16; NVwZ 1999, 638.

¹¹ A szövetségi bírák kinevezési gyakorlatáról, különös tekintettel a tényleges pártpolitikai befolyásra lásd TSCHENTSCHER, Axel: *Demokratische Legitimation der Dritten Gewalt* [A harmadik hatalmi ág demokratikus legitimitációja], Jus Publicum 147, Mohr Siebeck, Tübingen, 2006, 327.

¹² A szövetségi elnök hatáskörével kapcsolatban lásd Alaptörvény [Grundgesetz (GG)] 60. cikk 1. bekezdés; A német bírákról szóló törvény (DRiG) 46. §, A szövetségi köztisztviselőkről szóló törvény [Bundesbeamtenengesetz (BBG)] 10. § 1. bekezdés.

¹³ A Szövetségi Alkotmánybíróóság (BVerfGE) határozatai, 143. kötet, 22 (1–4. vezérelv, 27. sz.).

(Alaptörvény 94. cikk (1) bekezdés 2. mondat). Ehhez a vonatkozó szövetségi törvény [Gesetz über das Bundesverfassungsgericht (BVerfGG)] alapján a szavazatok kétharmadára, illetve legalább a *Bundestag* szavazattöbbségére [BVerfGG, 6. § (1) bekezdés 2. mondat] vagy a *Bundesrat* szavazatainak kétharmadára (BVerfGG, 7. §) van szükség. Választási döntését a *Bundestag* a *Bundestag*-képviselőkkel álló választási bizottság javaslata alapján hozza meg [BVerfGG, 6. § (1) bekezdés 1. mondat (2–5) alpont].

II. A végrehajtó, illetve a törvényhozó hatalom meghatározó befolyása a bírák kinevezésére mint demokratikus imperatívusz

A német alkotmányjogászok körében meglehetősen elterjedt vélemény, hogy a végrehajtó, illetve törvényhozó hatalom meghatározó befolyása a bírói kinevezés folyamata során nem jelent problémát a bírói függetlenség garantálása szempontjából, sőt egyenesen demokratikus imperatívusz.

A bírák hivatali (azaz kinevezésük vagy megválasztásuk utáni) függetlenségének garantálásából nem következik, hogy a kinevezésüket ki kellene vonni a politikai döntések köréből, sem hogy a kiválasztásért felelős szervnek ennél fogva a politikától függetlennek kellene lennie. A végrehajtó hatalmi ág elkötelezettsége a legalkalmasabb kiválasztásának elve mellett kizárja a végrehajtó hatalom önkényes döntését.

Demokratikus szempontból a végrehajtó hatalom döntési joga, illetve a törvényhozó választási joga imperatívusz. A bírák állami jogkört gyakorolnak, amelyhez személyi és tartalmi szempontból megfelelő demokratikus legitimitációt kell biztosítani.¹⁴ Az érdemi legitimitáció a Parlament által elfogadott és a bírakat kötő jogszabályokból fakad. Személyi értelemben pedig a demokratikus legitimitáció csakis onnan származhat, hogy egy legalább közvetve demokratikus legitimitációval rendelkező szerv vagy tisztviselő, például az illetékes miniszter nevez ki, vagy egy közvetlen demokratikus legitimitációval rendelkező törvényhozó testület választ.

Ha a bírakat egyedülállóan, demokratikus legitimitációval rendelkező testület jóváhagyása nélkül nevezné ki a bírói kar mint szakmai testület, akkor hiányozna a szükséges demokratikus legitimitáció, és egyfajta bírói oligarchia alakulna ki,

amelyben a bírói karba kooptálással lehetne bekerülni.¹⁵

A demokratikus legitimitációt növeli, ha a bírakat közvetlenül a választások eredményeként létrejövő parlament választja. Ilyen eljárással választják tehát a legfelsőbb szövetségi bíróságok bíráit, akik jogfejlesztő hatáskörrel¹⁶, azaz valójában kiegészítő, önálló, noha korlátozott jogalkotási hatáskörrel rendelkeznek, továbbá így választják az alkotmánybíróságok bíráit is, akiknek a hatásköre kiterjed az alkotmányjog értelmezésére és továbbfejlesztésére, így alkotmányügyi testületként határozottan politikai funkciót látnak el.

III. A kinevezés módjával kapcsolatos kritikák és az EJEB, valamint az EUB ítélezési gyakorlata

A végrehajtó hatalom bevett kinevezési módszereivel kapcsolatban időnként megfogalmazott kritika téves. Az alkotmányjogban nincs helye a „bírói kar független, a bírák kinevezésére is kiterjedő öngazgatásának”, amelyet például a Német Bírói Egyesület (*Deutscher Richterbund*) egy ideje követel.¹⁷ A hatalmi ágak szétválasztásának alkotmányos elve, amely egyébként nem a hatalmi ágak szigorú szétválasztásáról szól és nem mond semmit arról, hogy a jogalkalmazással megbízott bírák hogyan kerüljenek hivatalba, nem követeli ezt meg; továbbá az egyes hatalmi ágak nem autonóm módon alakítják a személyi állományukat.¹⁸ A bírák részvétele a bírói kinevezésben tehát „nem a hatalommegosztás elvének jogilag szükséges következménye”.¹⁹ A német Alaptörvény demokratikus működést előíró alapelve kizárja a bírák valódi együtdöntési jogát.²⁰ A kritikát mindazonáltal az európai intézmények is átvették. Bekerült például az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2010. november 17-i ajánlásaiba is.²¹

Ezek azonban – más intézmények és nem kormányzati szervezetek véleményeihez hasonlóan²² –, nem minősülnek kötelező érvényű jogszabálynak. Tekintettel arra, hogy a bírák kiválasztására és kinevezésére különböző rendszerek alakultak ki, és nincs minden tartományban egységes szabályozás, még egységes normák sem léteznek,²³ az EJEB helyesen döntött úgy, hogy a bírának a végrehajtó vagy a törvényhozó hatalom általi kinevezése elvben megengedett az Emberi Jogok Európai Egyezménye alapján, feltéve, hogy a

alkotmányjogi kérdései], Schriften zum Öffentlichen Recht, Bd. 250, 1998, 10. § III, 65.

¹⁴ Uo. 12. § II, 69.

¹⁵ A következményekről a bíróválasztó bizottságok összetételére és döntési jogkörére nézve lásd uo. 18. §, 115.; szigorúbb megközelítésben lásd HILLGRUBER *i.m.* 98. cikk, 57. sz.

¹⁶ A Miniszteri Bizottság CM/Rec(2010)12 ajánlása a tagállamoknak a bírákról: függetlenség, hatékonyság és felelősség. Lásd <https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency-responsibilities-of-judges/16809f007d>; vö. 46. bek.

¹⁷ Lásd az EJEB (I. részleg) 2021. július 22-i ítéletében található lista: 43447/19. sz. ügy (Reczkowicz v. Poland), 126–148. pont.

¹⁸ A bírói kinevezés gyakorlatának sokféleségéről az európai államokban lásd TSCHENTSCHER *i.m.* 270.

¹⁴ Az utóbbi időkből lásd WITTECK, Fabian: *Die Verwaltung der Dritten Gewalt* [A harmadik hatalmi ág igazgatása], Jus Publicum 143, Mohr Siebeck, Tübingen, 2006, 125.

¹⁵ A kooptáció formáiról lásd TSCHENTSCHER *i.m.* 251., ahol a szerző – többségi véleménnyel ellentétben (lásd uo. 254. 204. lábjegyzet; WITTECK *i.m.* 131. 89. lábjegyzet) – nem feltételezi a demokrácia alapelvéből következően a kooptáció teljes tilalmát.

¹⁶ A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság nagytanácsaival kapcsolatban lásd GVG (*Gerichtsverfassungsgesetz*) 132. § (4) bekezdés.

¹⁷ A „harmadik hatalmi ág öngazgatásáról mint aberrációról” lásd WITTECK *i.m.* 660.

¹⁸ BÖCKENFÖRDE, Ernst-Wolfgang: *Verfassungsfragen der Richterwahl* [A bíróválasztás

kinevezettek befolyásolás és nyomás nélkül láthatják el a bírói hivatallal járó feladataikat. Az EJEB szibillai megjegyzést is fűzött ehhez, emlékeztetve, hogy „a politikai kormányzati szervek és a bírói kar hatásköreinek szétválasztása egyre fontosabbá válik az igazságszolgáltatásban”.²⁴ Ez úgy hangzik, mintha a kizárólag a végrehajtó hatalom általi kinevezés hiányosnak tünne a hatalmi ágak szétválasztása szempontjából. Ez azonban nincs így. Az EJEB ítélkezési gyakorlatával összhangban az EUB is kimondta: az, hogy a bírakat a köztársasági elnök nevezi ki, önmagában nem tekinthető úgy, hogy tőle függenének, és nem kérdőjelezheti meg a pártatlanságukat sem, amennyiben a kinevezésüket követően a bírakra semmilyen nyomás nem nehezedik, és ha feladataik ellátása során semmiféle utasítást nem kapnak;²⁵ továbbá egy olyan testület, mint a túlnyomórészt a jogalkotó által kiválasztott tagokból álló Igazságszolgáltatási Tanács (*Rat für Justiz*) részvétele a bírák kinevezési eljárásában önmagában szintén nem vehet fel kétségeket az eljárás eredményeként kinevezett bírák függetlenségével kapcsolatban,²⁶ tehát a kinevezési eljárás vonatkozó elemei önmagukban összeegyeztethetők az Alapjogi Charta 47. cikk (2) bekezdésében, valamint az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének 2. mondatában megfogalmazott elvekkel. Más értékeléshez vezethet azonban, ha e körülmény egyéb releváns szempontokkal és döntéshozatali körülményekkel együtt kétséget vet fel e tekintetben.²⁷

IV. Összegzés

Üdvözlendő, hogy az EJEB és az EUB elvben elismeri, hogy a bírák végrehajtó hatalom általi kinevezése összhangban áll az Egyezményvel és az uniós joggal. Bármilyen ettől eltérő értékelés konfliktushoz vezetne Németországgal az alkotmányos identitás és demokratikus elvek kapcsán, és egy ilyen konfliktusban Németország egyszerűen nem hátrálhatna meg, sőt kénytelen

lenne megkérdőjelezni az EJEB és az EUB mint független bíróságok legitimitását. Az EJEB bírait ugyanis az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése választja az egyezmény részes feleinek kormányai által javasolt hármas listáról, a leadott szavazatok többségével (EJEE 22. cikk), az EUB bírait pedig az uniós tagállamok kormányai nevezik ki közös megegyezéssel [EUMSZ 253. cikk (1) bekezdés]. Ezért, bármennyire hatékony védelmet és éber őrködést igényel is a jogállamiság sarokkövének számító bírói függetlenség, nem szabad engedni a Velencei Bizottsághoz hasonló igényeknek,²⁸ miszerint a bírák kinevezését nagyrészt maguknak a bírának a kezébe helyezték; az ilyen professzionális bírói hatalom nem jelentene hozzáadott értéket a jogállamiság szempontjából, ellenben tekintélyelvű korporatizmust alakítana ki, aminek a demokrácia látná kárát. „Ha a bírák feletti hatalmat a bírák kapnák meg, az sokkal szűkebb korlátok közé szorítaná a bírói függetlenséget, mint a minisztériumi bürokrácia a maga irányítási képességeivel.”²⁹ „Ugyancsak irreális lenne feltételezni, hogy a bírák jobban ellenállnak a politikai hatalom kísértéseinek, mint a közigazgatásban dolgozók vagy a parlamenti képviselők. Senki nem állíthatja komolyan, hogy a bírói karon belül nem léteznek érdekhálózatok, politikai irányvonalak és politikai patronázs.”³⁰ A bírák kinevezésének módjával kapcsolatos vita és a bírói kar együttdöntési jogának feltétlen követelése egy kulcspozíció megszerzéséről szól; arról, hogy kihez kerül az igazságügyi politika és a bírakkal kapcsolatos személyzeti döntések irányítása. „A bírói kar befolyásos képviselői elvitatják mind a demokratikus legitimitációval rendelkező végrehajtói, mind a törvényhozó hatalmi ág jogait”.³¹ „A döntéseiben amúgy is független bírói kar önpótlóvá tételének gondolata felveti azt a veszélyt, hogy egy

²⁴ EJEB (I. részleg) 2021. május 7-i 4907/18. sz. ítélet (Xero Flor/Polen), 252. pont. Ha az EJEB (I. részleg) 2021. július 22-i 43447/19. sz. ítélete (Reczkowicz/Poland), 274. pont feltételezte, hogy az Országos Bírói Tanács módosításáról szóló 2017. december 8-i törvény azzal, hogy elvette a bíraktól a jogot, hogy tagokat javasoljanak és válasszanak az Országos Bírói Tanácsba, döntő befolyást biztosított a törvényhozó és a végrehajtó hatalom számára az Országos Bírói Tanács összetételére, továbbá lehetőséget teremtett arra, hogy közvetlenül vagy közvetve beavatkozzanak a bírák kinevezési eljárásába, gyakorlatilag felszámolva ezzel a korábbi képviseleti rendszert és a bírói függetlenség garanciáit, megsértve ezzel a „törvényen alapuló bíróság előtti” tisztességes eljárásból való jogot (EJEE 6. cikk), akkor ez a lengyelországi igazságszolgáltatás átszervezésével kapcsolatos valamennyi körülmény átfogó értékelésén alapul, és nem kérdőjelezi meg alapvetően a végrehajtó hatalom azon jogát, hogy jelentős befolyást gyakoroljon a bírák kinevezésére.

²⁵ EUB (nagytanács), 2021. március 2-i ítélet – C-824/18, 122. pont: ECLI:EU:C:2021:153.

²⁶ Vö. EUB ECLI:EU:C:2020:535: NVwZ 2020, 1497, 55–56. sz., Land Hessen (Hessen tartomány).

²⁷ Lásd EUB ECLI:EU:C:2021:596: BeckRS 2021, 18354 103. pont, Bizottság kontra Lengyelország (bírák fegyelmi szabályzata); lásd még EUB (nagytanács), 2022. február 22-i ítélet, C-562/21 PPU, C-563/21 PPU (X és Y), 75. és 77. pont: ECLI:EU:C:2022:100.

²⁸ Judicial Appointments (Bírói kinevezések), a Velencei Bizottság 70. plenáris ülésén (Velence, 2007. március 16–17.) elfogadott jelentés. CDL-AD(2007)028, lásd [www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2007\)028.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2007)028.aspx), Conclusions (Következtetések).

²⁹ KÜHLING, Jürgen: *Richter und Justiz* [A bírák és az igazságszolgáltatás], In: Ein Recht, das die Gesellschaft braucht [Egy jog, amelyre a társadalomnak szüksége van]. Ausgewählte Schriften [Válogatott írások] 1994–2014 (Hg. Bodendieck-Engels, Hildegard), Nomos, Baden-Baden, 2021, 17. (36).

³⁰ Uo. 33. Lásd még MAHRENHOLZ, Ernst Gottfried: *Justiz – eine unabhängige Staatsgewalt?* [Az igazságszolgáltatás – független hatalmi ág?], Festvortrag beim Deutschen Richtertag, Deutsche Richterzeitung (DRiZ) 1991, 432 (433) – Kronimus.

³¹ Uo. 37.

minden irányban ellenőrizetlen kaszt jöhet létre.”³²
Ebben a kérdésben a demokrácia érdekében nem

szabad engedni. Így a bírói függetlenség alkotmányos garanciája érintetlen és sértetlen marad.

³² MÖLLERS, Christoph: *Legalität, Legitimität und Legitimation des Bundesverfassungsgerichts* [A Szövetségi Alkotmánybíróság törvényessége, legitimitása és legitimációja], In: Jestaedt, Matthias–Lepsius, Oliver–Möllers, Christoph–Schönberger,

Christoph: *Das entgrenzte Gericht* [A határok nélküli bíróság]. Eine kritische Bilanz nach sechzig Jahren Bundesverfassungsgericht [Kritikai értékelés a Szövetségi Alkotmánybíróság hatvan éve után], Suhrkamp, Frankfurt am Main, 2011, 281. (360).

Lemańska, Joanna*
A Velencei Bizottság és jogállamiság
követelményrendszere

(Elhangzott „A bírói függetlenség intézményes garanciái” c. konferencián 2023. március 23-án.)¹

Hölgyeim és Uraim!

Elnök úr, köszönöm a meghívást, nagy megtiszteltetés számomra!

A jogállamiság témáját a Velencei Bizottság szemszögéből szeretném bemutatni, amelynek nagy megtiszteltetésemre tagja lehetek.

A Joggal a Demokráciáért Európai Bizottság, közismert nevén Velencei Bizottság 1990-ben jött létre, ugyanis a Bizottság alapításának, valamint üléseinek helyszíne a Velencei Bizottság.

A Velencei Bizottság létrejött azzal az igénnyel függött össze, hogy a közép- és kelet-európai régió államainak sürgős válaszokat adjon a kommunizusból a demokráciába való átmenetre nézve.

A Bizottság független tanácsadó testület, mely az Európa Tanács tagállamaival, valamint érdekelt harmadik országokkal, továbbá érdekelt nemzetközi szervezetekkel és testületekkel működik együtt.

A Velencei Bizottság

- a) tisztán tanácsadói hatáskörrel rendelkezik,
- b) nem erőlteti konkrét megoldások végrehajtását, hanem helyett egy párbeszédre épülő, nem irányító megközelítést alkalmaz,
- c) ajánlásokat bocsát ki, amelyek jogilag nem kötelező erejűek, és hivatalosan inkább know-how típusú segítségnyújtásnak tekinthetők,
- d) nem rendelkezik szisztematikus eszközökkel annak értékelésére, hogy az általa közzétett véleményeket végrehajtják-e az érintett országokban.

Ezekre a szabályokra később még visszatérek beszédemben.

Működésének 30 éve alatt a Velencei Bizottság olyan tanácsadást és jogi segítséget nyújtott, amelyet a tagállamok relevánsnak és értékesnek tartanak. Így vált független és széles körben elismert nemzetközi intézménnyé az alkotmányosság és jogállamiság területén, s melynek ajánlásait a nemzetközi szervezetek, az Európa Tanács szervei és a tagállamok fontos hivatkozási pontként ismerik el.

A Velencei Bizottság jelentéseinek és ajánlásainak közvetlen hatását nehéz felmérni. Általános egyetértés van azonban abban, hogy a Velencei Bizottság az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság területén az egyik legfontosabb olyan nemzetközi szerv, amely mások számára normákat határoz meg.

A Velencei Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy nemzeti jogrendszerüket a nemzetközi normákhoz igazítsák, például azzal, hogy olyan gyakorlati kódexeket, iránymutatásokat vagy ellenőrző listákat adnak ki, amelyek ezeket a normákat tartalmazzák.

A Velencei Bizottság az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1594 (2007) számú állásfoglalását követően 2011-ben készítette el az első átfogó jelentését a jogállamiságról, melyben felhívta a figyelmet a *Rule of Law*, *Rechtsstaat*, valamint *état de droit* fogalmak helyes értelmezésének szükségességére. Miként arra a jelentés rámutatott, a jogállamiság fogalma a normatív dokumentumokban és a joggyakorlatban nem kristályosodott ki oly mértékben, mint az Európa Tanács pilléreit képező egyéb jogfogalmak, így az emberi jogok és a demokrácia, továbbá megállapította, hogy a jogállamisággal kapcsolatos nemzeti vagy nemzetközi jogi rendelkezések nagyon általánosak, és nem definiálják részleteiben e fogalmat. A jelentés továbbá a Bizottság kétségének adott hangot a jogállamiság mint gyakorlati jogfogalom tényleges hasznosságával kapcsolatban. Egyben azt is megállapította, hogy mivel a fogalom egyre gyakrabban jelenik meg a nemzeti jogban, a nemzetközi jogi dokumentumokban és joggyakorlatban, így különösen az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában, szükség volna bizonyos sztenderdek meghatározására.

A jelentés szerzői arra mutattak rá, hogy a jogállamiság modern fogalma a különböző jogrendszerek vívmányainak eredménye. Hangsúlyozták, hogy a kontinentális jogi kultúrában a „jogállam” (*Rechtsstaat*) elve akkor érvényesül, ha a jogalkotó védelmet nyújt az állami önkénnyel szemben, és egyben különbözik az angolszász jogi kultúrából ismert *rule of law* elvtől, ahol ezt a védelmet a bíróságok biztosítják. A jelentés kitért a francia *état de droit* fogalmára is.

A szerzők elismerték, hogy e fogalmak jelentése részben átfedést mutat, ám bizonyos szempontból élesen különböznek egymástól. Úgy vélték azonban, hogy a jogállamiság fő magját és a benne foglalt elemeket illetően konszenzus van.

Más szóval, a jelentés nem fektet le kötelező érvényű jogállamiság-definíciót, hanem ehelyett azokat az elemeket vázolja fel, amelyek a jogállamiság fogalmában megjelennek.

A 2011-es jelentés szerint a jogállamiság alapvető elemei a következők:

- a) jogszerűség, ideértve a jogalkalmazás átláthatóságát, elszámoltathatóságát és demokratikus jellegét,
- b) jogbiztonság,
- c) az önkényesség tilalma,
- d) az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés független és pártatlan bíróságok előtt,
- e) az emberi jogok tiszteletben tartása, valamint
- f) a hátrányos megkülönböztetés tilalma és törvény előtti egyenlőség.

Mivel a 2011-es jelentés célja az volt, hogy elősegítse a jogállamiság fogalmának helyes és következetes megértését és értelmezését, és mint ilyen, a jogállamiság fogalmának gyakorlatban történő alkalmazásának megkönnyítését szolgálta, a jelentéshez a következőt csatolták: „Ellenőrző lista a jogállamiság helyzetének értékeléséhez egy államban”, amely a fent említett hat elemet sorolja

* A szerző habil., a Lengyel Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának a Felülvizsgálati Kérelmi és Közgyűji Kollégiumot vezető elnöke. A tanulmány a szerző

álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

¹ A konferencián elhangzott előadás szerkesztett és kiegészített szövege.

fel, azokat több, különböző altémára (ellenőrző kérdésre) lebontva.

A Velencei Bizottság későbbi, illetve legutóbbi jelentésében már csak röviden említették a „kiinduló” koncepciókat, utalva arra, hogy az első jelentés ezekre támaszkodott. Így az a különös helyzet állt elő, hogy az ellenőrző lista „önálló életet kezdett élni”, lehasítva eredeti gyökereitől. A Bizottság ezért felismerte, hogy tovább kell fejlesztenie az ellenőrző listát, mint a jogállamiság helyzetének egyes országokban történő értékelésének új, úttörő és funkcionális megközelítését.

A jogállamisággal kapcsolatban végzett további munkát már az európai intézmények megközelítésében bekövetkezett változás is elősegítette. Az Európai Unió Tanácsa 2013-ban kezdte meg a tagállamokkal a jogállamiságról folytatott új párbeszédet, amelyre évente került sor.

A „jogállamiság megerősítésére irányuló új uniós keret” egy korai előrejelző eszközt hozott létre, amely „a rendelkezésre álló forrásokból és az elismert intézményektől – ideértve különösen az Európa Tanács szerveit [...] – kapott jelzéseken” alapul, ezzel jelentősen átalakítva a Velencei Bizottság szerepét.

A 2016-os jelentés hangsúlyozta, hogy „a jogállamiság elve fokozatosan a modern alkotmányjog domináns szervezeti modelljévé vált”. A javasolt új ellenőrző lista célja, hogy eszközt nyújtson egy ország jogállamiságának értékeléséhez az ország alkotmányos és jogi struktúrája, a hatályos jogszabályok és a meglévő joggyakorlat átvilágítása útján. Az ellenőrző lista célja, hogy lehetővé tegye az objektív, alapos, átlátható és egyenlő értékelést.

A dokumentum azonban három fontos fenntartást is megfogalmazott.

Először is a Bizottság rámutatott arra, hogy a jogállamiság fokozatosan, egymást követő lépésekben valósul meg. A jogállamiság teljes megvalósítása még a jól működő demokráciákban is folyamatos feladat marad. Ebben az összefüggésben egyértelművé kell tenni, hogy az ellenőrző listán szereplő paramétereknek nem kell feltétlenül mindegyikét teljesíteni ahhoz, hogy a jogállamiságnak való megfelelés eredménye pozitív legyen.

Másodszor, az ellenőrző lista nem kimerítő és nem végleges; célja, hogy a jogállamiság alapvető elemeit lefedje. Az ellenőrző lista azonban idővel változhat.

Harmadszor, ugyan a jogállamiság „globális eszmévé és törekvéssé” vált, ez nem jelenti azt, hogy a konkrét jogi, történelmi, politikai, társadalmi vagy földrajzi kontextustól függetlenül azt azonos módon kellene megvalósítani. Míg a jogállamiság fő elemei vagy más szóval „összetevői” állandóak, megvalósításuk konkrét módja a helyi körülményektől és különösen az adott ország alkotmányos rendjétől és hagyományaitól függően eltérő lehet.

A Velencei Bizottság által végzett munkában szerzett tapasztalataim azt is lehetővé teszik számomra, hogy mindehhez egy további, a gyakorlatban egyébként nyilvánvaló kiegészítést fűzzek: az ellenőrző lista egyes elemeinek való megfelelés mértéke rendszerint attól is függ, hogy „fiatal” vagy „rég”i” demokráciáról van-e szó.

A jelenlegi ellenőrző lista sokkal kiterjedtebb és részletesebb, mint a korábbi jelentésben szereplő lista.

Öt elemből áll:

1. egyenlőség,
2. jogbiztonság,
3. hatáskörrel való visszaélés esetei,
4. a törvény előtti egyenlőség és a hátrányos megkülönböztetés tilalma,
5. igazságosság.

Ezek az elemek új altémákkal egészültek ki, más esetben pedig maguk az elemek bővültek ki jelentősen.

A továbbiakban két kérdésre próbálok választ adni:

- a) Használják-e a jogállamisági ellenőrző listát az európai intézmények gyakorlatában? illetve
- b) Hogyan használják másodlagosan ezt az ellenőrző listát, miután az az egyes Velencei Bizottsági jelentésekben megjelent?

Az első kérdésre alapvetően igen a válasz, azonban ehelyütt muszáj néhány kiegészítést tenni.

Ne felejtjük el, hogy az ellenőrző lista csak egy a jogállamiság értékelésének számos egyéb eszköze közül (az Egyezmény és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata mellett), nem beszélve más forrásokról.

Jelenleg az Európai Bizottság dokumentumaiban nem használják széles körben az ellenőrző listát, és nem is hivatkoznak rá gyakran:

- c) az Európai Bizottság 2020-as jogállamisági jelentésében az ellenőrző lista csak kétszer szerepel,
- d) az Európai Bizottság 2021-re, illetve 2022-re vonatkozó jogállamisági jelentéseiben nincs is utalás az ellenőrző listára.

Ha összevetjük e jelentések tartalmát a Velencei Bizottság ellenőrző listájával, akkor meg kell jegyeznünk, hogy azok tartalmilag nem is fedik egymást. Erre egyértelmű példa, hogy például a 2020-as jelentésben szerepel a véleménynyilvánítás szabadságára vagy a szexuális kisebbségekre vonatkozó rendelkezés – ezek ugyan szintén fontos kérdések, de más jogi problémákat érintenek. Nem a szó szoros értelmében vett jogállamiságot érintik. A Velencei Bizottság már a 2011-es jelentésében is rámutatott, hogy a jogállamiság és az emberi jogok tiszteletben tartása nem feltétlenül egymás szinonimái. A két fogalom valóban nagymértékben átfedésben van egymással. A jogállamiság fogalma tényleg magában foglal emberi jogokat is, mint például a bírósághoz fordulás jogát, a *ne bis in idem* stb. ám ez nem jelenti azt, hogy minden emberi jog a jogállamiság fogalma alá tartozik.

Az ellenőrző lista egyes kritériumait az Európai Bizottság fejlesztette tovább jelentéseiben, ám nem feltétlenül a helyes irányba. A 2020-as jelentés például a bírói függetlenség és autonómia értékelésének egyik kritériumaként a bírói tapasztalatot is szerepeltette. Ez azonban ellehetetlenítené azok bíróvá való kinevezését, akiket más jogi hivatásrendből vagy a tudományos élet szereplőinek soraiból neveztek ki a bírói karba.

Az Európai Bizottság döntéshozatali folyamata jelenleg részben a Velencei Bizottság jelentéseire is épül. Az európai intézmények a jogállamiság védelmét szolgáló mechanizmusukat a Velencei Bizottság „puha véleményezési” gyakorlatához kapcsolták, ennek pedig a gyakorlatban egyértelmű következményei vannak.

Engedjék meg, hogy most a második kérdéssel foglalkozzak, nevezetesen azzal, hogy a Velencei Bizottság különböző jelentéseit, amelyek az ellenőrző listát alkalmazzák, hogyan használják másodlagos jelleggel.

Először is, a Velencei Bizottság által kiadott vélemények szerepe az eredeti rendeltetésükhöz képest számos okból kifolyólag megváltozott. Ahelyett, hogy egyfajta tanácsadói véleményként csak bizonyos azonosított, vagy hipotetikus problémák jelzésére szolgálna, a véleményekre elkezdtek úgy tekinteni, mint amelyek konkrét jogsértéseket állapítanak meg. E sajátosan értelmezett „jogsértési bizonyítékok” alapján aztán további lépéseket tesznek, ám ezúttal már más szervek, nem csak az Európa Tanács szervei, de mindezt a körülmények további vizsgálata nélkül.

Amint azt már említettem, a Velencei Bizottság tanácsadói szerepet tölt be. Tehát kissé olyan, mint egy gondoskodó anya, aki azt mondja a gyermekének: ne menj a tűz közelébe, mert megégetheted magad! Ezért a Velencei Bizottság szerepe nem csupán abban áll, hogy rámutasson az általa feltárt hiányosságokra, hanem figyelmeztet valamennyi lehetséges problémára, még a leghipotetikusabbakra is. Sajnos ezt a szempontot nem veszik kellőképpen figyelembe: vagyis egy-egy jelenség erősen hipotetikus jellegét. Ugyanis amikor valamely jelenségre egyszer már felhívták a figyelmet, azt a későbbi dokumentumokban már mindenféle értékelés nélkül megismétlik, függetlenül attól, hogy az bekövetkezett-e vagy sem – azt már mindenki tényként fogadja el.

Hasonló hatása van egyébként a véleményalkotás során alkalmazott elővigyázatossági politikának: még ha a Velencei Bizottság tagjai el is fogadják az általuk felvetett kérdés állam általi tisztázását, elővigyázatossági intézkedésként bizonyos fenntartásokat akkor is belefoglalnak a vélemény szövegébe (például „néhány pont” kikötésével), amit aztán mások már a vélemény gyakorlati felhasználása során egy további, megállapított jogsértésnek tekintenek.

A következő probléma abból fakad, hogy a Velencei Bizottság munkája természeténél fogva közelebb áll a jogalkotást megelőző, preventív kontrollhoz, tehát olyan természetű, mint a jogszabályok előzetes ellenőrzése. Ha a Velencei Bizottsághoz benyújtják egy jogszabály korai tervezetét, akkor az annak értékelni is fogja a tartalmát. Az is megtörténhet azonban (sőt, még is kellene történnie), hogy ezt a tervezetet később módosítják, és a jogalkotási folyamat során már a Velencei Bizottság észrevételeinek figyelembevételével egy másik szöveg jön létre. A Bizottság azonban ilyenkor már nem készít értékelő jelentést, vagyis csupán a korábbi jelentés marad forgalomban. Ilyenkor tehát hiába az a helyzet, hogy a Velencei Bizottság véleménye egy korábbi, már nem érvényes tervezetre vonatkozik, sokan ezt a véleményt az aktuális jogszabályról alkotott véleménynek tekintik, ami természetesen félreértésekhez vezethet. Ez azonban nem a Bizottság hibája, hanem sokkal inkább arról ad látleletet, hogy a többi szereplő nem érti a Bizottság szerepét. További, figyelemre méltó szempont az emberi természet azon vonása, illetve az a tendencia, hogy az adott pillanatban hasznosnak tűnő forrásokhoz nyúlunk anélkül, hogy ellenőriznénk azok aktualitását vagy kontextusát.

Ez a helyzet a közelmúltban változott meg az intézményi nyomon követési vélemény bevezetésével. A Bizottság most már kiadhat olyan véleményt is, amelyben értékeli a korábbi, eredeti véleményt követően végrehajtott változtatásokat. Ezt azonban csak felkérésre teszi meg, a végrehajtást *ex officio* soha nem értékeli. Amennyiben a vélemény egy tagállam kérésére készül, az adott állam érdekelt lesz a nyomon követési véleményben. Ha azonban már más szervezetek kérésére kell várni, akkor valószínűleg nem készül ilyen vélemény...

Ugyanakkor a Velencei Bizottság nem tesz semmilyen lépést annak ellenőrzésére, hogy hogyan használják fel jelentéseit – még akkor sem, ha azokat kontextusukon kívül vagy elferdítve használják fel, mivel ezen a területen nem rendelkezik semmilyen hatáskörrel.

Végül, a már korábban említett kontextus átvihető egy másik országban érvényesülő intézményre. Ez az intézmény azonban azon a helyen, ahol először hozták létre, egy bizonyos társadalmi és politikai környezetben működik, és ez tette lehetővé, hogy az adott intézmény egy bizonyos módon fejtsen ki hatását, ami egyben azt is jelenti, hogy nem feltétlenül hozna hasonló eredményt egy másik környezetben. Minden országnak saját történelme, saját jogi kultúrája, illetve politikai kultúrája van. A Velencei Bizottság tehát bizonyos megoldásokat javasol, de ezt nem rugalmatlan módon teszi. Ezért a Velencei Bizottság nem egyetlen univerzális és kizárólagosan lehetséges megoldást javasol – ezt pedig sajnos sokan gyakran figyelmen kívül hagyják.

Összefoglalva, úgy tűnik, hogy a Velencei Bizottság ellenőrző listája koherens módon egyeztetni össze az európai hagyományon belüli különböző rendszereket, felmutatva az azokban közös, illetve egyetemes elemeket.

Az ellenőrző lista objektív és hasznos eszköz.

Ami megkérdőjelezhető, az nem annyira maga az ellenőrző lista, hanem a felhasználásának módja. Láthatjuk, hogy az ellenőrző listát kihagyják azokból a dokumentumokból, ahol alkalmazni lehetne, és azt is megfigyelhetjük, hogy megpróbálják úgy módosítani (például bővítéssel), hogy az eltorzítja az ellenőrző lista lényegét.

Aggasztó, hogy a véleményekben foglalt következtetéseket és fenntartásokat a másodlagos felhasználás során teljesen figyelmen kívül hagyják, és hogy a Velencei Bizottság jelentéseit egyfajta utólagos ellenőrzési jelentésként kezelik, ami teljes mértékben ellentmond annak az elképzelésnek, hogy a Velencei Bizottság egy tanácsadói testület, amelynek elsősorban megelőző funkciója van.

Kohl, Gerald*
A bírói függetlenség fejlődése Ausztriában -
Sprint helyett maraton**

Általános megfontolások

A „függetlenség” fogalma a „függőség” antonimiában áll, annak tagadásaként jeleníti meg, és a „-lenség” képzőről ismerhető fel; vagyis a két fogalom jelentése egymással szöges ellentétben áll. A „függetlenség” nem skálázható, azaz tovább nem fokozható. Az osztrákoknál dívik az a mondás, miszerint senki se lehet csak egy „kicsit várandós”, vagy az, vagy nem, más lehetőség nincs. Ugyanez a helyzet a „függetlenséggel” is. Éppen ezért azt várná az ember, hogy egy olyan speciális történelmi eseményről beszéljek, melynek során valamilyen éles váltás következett be. Tanulmányom címe azonban éppen azt sugallja, hogy ennek a várakozásnak nem fogok és nem is tudok eleget tenni. A bírói függetlenség ugyanis Ausztriában inkább lépésről lépésre valósult meg, még akkor is, ha ez fogalmilag kizártnak tűnik. Ráadásul ez a fejlődés nem valamilyen egyenes vonalú, folyamatos „haladás” jegyében zajlott, hiszen azt időről időre visszalépések szakították meg. Éppen ezért élek a maraton metaforájával.

Ez a folyamat ugyanis jobbára maraton volt, jóllehet maga a bírói függetlenség viszonylag új keletű jelenség.¹ Ennek oka, hogy a bírói függetlenség feltételezi a hatalmi ágak szétválasztásának elvét,² amely elválasztja az igazságszolgáltatást a végrehajtó és a törvényhozó hatalomtól, és amely a modern korban csupán a 18. század fordulója körül valósult meg. Az egyes állami feladatok illetően való megkülönböztetésével egyben felmerült az a további

kérdés is, hogy miként lehetne strukturálni a bírói jogkör gyakorlását, illetve, hogy azokat, akiket ezzel a feladattal megbíztak, meg kell-e védeni a többi államhatalom, különösképpen a végrehajtó hatalom beavatkozásától, és ha igen, hogyan. Tanulmányomban a továbbiakban a rendes (polgári és büntető) joghatóság központi szempontjaira összpontosítok,³ így például a bírói kar, valamint a közigazgatás viszonyára (szétválasztás vagy összekapcsolás), továbbá a bírói tisztség állandóságára és a bírák utasíthatatlanságára. A bírakra irányadó szolgálati jogra, illetve javadalmazási aspektusokra azonban nem térek ki, azok ugyanis már túlmutatnának a jelen tanulmány keretein.⁴

Maratonunk több szakaszra bontható: az 1848 előtti időszakra, 1848–1851, 1852–1867, 1867–1898, 1898–1918, 1918–1920, 1920–1933/34, 1933/34–1938, 1938–1945 s végül az 1945 utáni korszakra. Mint ahogyan az alkotmányfejlődéshez kapcsolódó egyéb igazságügyi történelmi témáknál, így például a bíróságok szervezeti fejlődésének bemutatásánál⁵ sem elegendő pusztán a releváns alkotmányi rendelkezések elemzése, úgy a bírói függetlenség kérdése is leginkább a vonatkozó szervezeti, közszolgálati és fegyelmi jog rendes normáinak kontextusában írható le. Ennek ellenére tanulmányomban elsősorban a téma alkotmánytörténelmi bemutatására vállalkozom.⁶

I. Az 1848 előtti időszak

Az osztrák alkotmányos helyzet egészen 1848-ig monarchikus abszolutizmusként definiálható. Az uralkodó az államhatalom egyedüli hordozójaként egyben a legfőbb bíró szerepét is betöltötte, aki rendeletek kibocsátása útján bármilyen eljárásba

* A szerző Ao. Univ.-Prof. Dr. iur., intézetigazgató-helyettes, Universität Wien, Juridicum, Institut für Rechts- und Verfassungsgeschichte. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

** A tanulmány a Kúria Werbőczy István Országbírói Kutatóintézetében folytatott „A bírói függetlenség intézményes garanciái” című részletes kutatási projekt keretében készült.

¹ A tanulmány első fejezeteihez lásd KOHL, Gerald: *Zur Entwicklung der richterlichen Unabhängigkeit bis zum Bundes-Verfassungsgesetz 1920*, In: 100 Jahre Richtervereinigungen. Beiträge zur Juristischen Zeitgeschichte (Hrsg. Helige, Barbara–Olechowski, Thomas), Linde, Wien 2007, 9–26.; KOHL, Gerald: *Richter in der Habsburgermonarchie*, In: *RichterInnen in Geschichte, Gegenwart und Zukunft. Auswahl, Ausbildung, Fortbildung und Berufslaufbahn* (Hrsg. Kohl, Gerald–Reiter-Zatloukal, Ilse), Verlag Österreich, Wien, 2014, 63–82.

² SELMER, Peter: *Gewaltenteilung*, In: *Handwörterbuch zur deutschen Rechtsgeschichte I*. 1642–1649 (Hrsg. Erler, Adalbert–Kaufmann, Ekkehard), Erich Schmidt Verlag, Berlin, 1971; FENSKE, Hans: *Gewaltenteilung*, In: *Geschichtliche Grundbegriffe II3* (Hrsg. Brunner, Otto–Conze, Werner–Koselleck, Reinhart), Klett-Cotta, Stuttgart, 1992, 923ff.; LEHNER, Oskar: *Von der Kabinettsjustiz zur Unabhängigkeit. Die Stellung der österreichischen Justiz im 18. und 19. Jahrhundert*,

In: *Justiz und Zeitgeschichte. Symposionsbeiträge 1976–1993 II* (Hrsg. Weinzierl, Erika–Rathkolb, Oliver–Ardelt, Rudolf G.–Matti, Siegfried), Jugend & Volk, Wien, 1995, 5–29., különösen 12ff.

³ Az alkotmánybíróóságok és a közigazgatási bíróságok eltérő problémákat vetnek fel, és külön tanulmányt igényelnének. Lásd HELLER, Kurt: *Der Verfassungsgerichtshof. Die Entwicklung der Verfassungsgerichtsbarkeit in Österreich von den Anfängen bis zur Gegenwart*, Verlag Österreich, Wien, 2010; OLECHOWSKI, Thomas: *Die Einführung der Verwaltungsgerichtsbarkeit in Österreich. Österreichische rechtswissenschaftliche Studien*. Bd. 52, Wien, 1999; OLECHOWSKI, Thomas: *Der österreichische Verwaltungsgerichtshof. Geschichte der Verwaltungsgerichtsbarkeit in Österreich. Das Palais der ehemaligen Böhmischo-Österreichischen Hofkanzlei, 125 Jahre VwGH (1876–2001)*, Wien, 2001; *Staatsgerichtsbarkeit in Mitteleuropa. Beiträge zur Tagung „Staatsgerichtsbarkeit in Vergangenheit und Gegenwart”* (Hrsg. Kohl, Gerald–Szabó, István), A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának könyvei, Tanulmányok 38, Budapest, 2017.

⁴ Lásd LEHNER *i.m.* 7.

⁵ KOHL, Gerald: *Die Anfänge der modernen Gerichtsorganisation in Niederösterreich*, Studien und Forschungen aus dem Niederösterreichischen Institut für Landeskunde 33, St. Pölten 2000.

⁶ Vö. BRAUNEDER, Wilhelm: *Österreichische Verfassungsgeschichte*, Manz, Wien, 2009.

beavatkozhatott.⁷ A monarcha befolyásától független bírák koncepciója eleve nem fért volna össze ezzel az abszolutista felfogással. A bírák ennek megfelelően ugyanolyan köztisztviselők voltak, mint más közszolgák, amit egyebek között a 1814-től bevezetett egyenruhájuk is jól tükrözött.⁸ Ezen eleve kedvezőtlen feltételek ellenére a bírói kar egy részének már akkor sikerült némi reputációt kihasítnia: az 1848-as forradalmár, Ernst Violand a „közszolgálat ellen érzett általános keserűségről” ír, és megemlíti, hogy csak „a császári bírói tisztviselőkre [...] tekintettek némi tisztelettel”, akik „műveltségük és tisztességük révén tűntek ki”.⁹ Más volt a helyzet az állami bíróságok alá szervezett uradalmi törvényszékekkel, amelyek (a városi járásbíróságokkal együtt) már csak az igazságszolgáltatás számszerűleg legfontosabb intézményeiként is kimagasló szerepet játszottak: csupán Alsó-Ausztriában több mint 800 ilyen bíróság működött.¹⁰ E bíróságok bírái 1786-tól megfelelő képzéssel bizonyítvánnyal kellett, hogy rendelkezzenek, továbbá állami felügyelet alatt álltak. Ez utóbbi a gyakorlatban kevésbé volt hatékony,¹¹ az uradalom feje szabadon dönthetett arról, hogy miként tesz eleget az igazságügyi feladatokkal kapcsolatos kötelezettségének. Így volt, aki maga bírászkodott, mások szabadúszó ügyvédekkel alkalmaztak, akik több uradalom számára is végezhettek ezt a feladatot. A legtöbb esetben azonban az uradalom tulajdonosai a várható ügyteherrel függően jogtanácsosokat alkalmaztak, akiket más feladatokkal, így például a gazdasági ügyintézésrel is megbíztak. Egyik esetben sem beszélhetünk bírói függetlenségről. A különböző más feladatokkal is megbízott, alkalmazottként eljáró igazságügyi ügyintéző élete különösen nehéz lehetett, ahogyan azt egy Stájerországra vonatkozó (bár kétes hitelességű életrajzi) írásban olvashatjuk.¹² Eszerint „már egy kisbirtokon eljáró köztisztviselő sorsa sem tűnt kedvezőnek, de még sanyarúbb volt annak a sorsa, aki a jogtudománynak szentelte magát, és aki

kemény erőfeszítések és jószerencse révén, hosszú évek munkájával végezte el tanulmányait. [...] A köztisztviselő túlságosan szoros szolgálati jogviszonyban áll a földesúrral. Tevékenységének fő részében, nevezetesen a megélhetésében a földesúrtól függ. Ha megtagadja urától a hivatali ügyekbe való befolyást, vagy ha csak megpróbál kibújni alóla azzal, hogy ezt jelenti a járási hivatalnak, nem számíthat másra, mint elbocsátásra. Ezután már engedetlennek is számít, és nehezen talál más szolgálatot. A stájerországi jogászok sorsa tehát kétségtelenül siralmas. Eltekintve attól, hogy az ilyen beosztású tisztviselőnek ritkán adnak megfelelő fizetést, állandó, határozatlan idejű kinevezést, a helyi bírák, illetve körzeti megbízottak többnyire alárendelt helyzetben vannak. Csak keveseknek van saját konyhájuk. Ellátást vagy a földesúr intendánsától kapnak, aki rendszerint a földesúr kegyeltje, vagy egy külön tisztviselői asztalnál étkeznek. Így vonszolják hát végig magukat az életem”. Aligha meglepő tehát, hogy a köznép nem bízott az ilyen körülmények között működő igazságszolgáltatásban. Így vált az uradalmi bírászkodás a forradalmi kritikák egyik fő célpontjává.

II. Az 1848 és 1851 közötti időszak

Habár az 1848. évi alkotmány úgy rendelkezett, hogy „minden igazságszolgáltatás a császártól származik, és azt az ő nevében gyakorolják”, az uradalmi bírászkodás eltörlésére hivatalosan csak 1848. szeptember 7-én került sor.¹³ Mindazonáltal az alkotmány programszerű rendelkezéseket tartalmazott a bírák, és ezáltal a törvénynek alávetettek védelmére: a bíróságot immár csak bírói döntés alapján lehetett elbocsátani, lefokozni, áthelyezni vagy nyugdíjazni.¹⁴ Ettől függetlenül a bírói státusz szándékolt megerősítését nem kapcsolták össze a „függetlenség” fogalmával.¹⁵ Még mielőtt ezeket az alkotmányos rendelkezéseket egyszerű törvényi szabályozással végre lehetett

⁷ További hivatkozások lásd PROBER, Peter: *Die Entwicklung der richterlichen Unabhängigkeit in Österreich unter besonderer Berücksichtigung der Gesetze vom 28. Juni 1850 und 3. Mai 1853* (Diss.), Wien, 2000, 14. és köv.; OLECHOWSKI, Thomas: *Iustitia regnorum fundamentum. Ein Beitrag zum Ende der Kabinettsjustiz*, Österreichische Richterzeitung, 2000, 132–142. Példákkal HARTL, Friedrich: *Das Wiener Kriminalgericht*, Wiener Rechtsgeschichtliche Arbeiten X, Wien–Köln–Graz, 1973, 237. és köv. A hatalmi intézkedések korlátozására vonatkozó elképzelésekről LEHNER *i.m.* 14–15.

⁸ HEINDL, Waltraud: *Gehorsame Rebellen. Bürokratie und Beamte in Österreich 1780 bis 1848*, Studien zu Politik und Verwaltung 36, Wien–Köln–Graz, 1991, 240. és köv.; MARKEL, Ernst: *Der Richter*, In: 200 Jahre Rechtsleben in Wien, Historisches Museum der Stadt Wien, 96. Sonderausstellung, Wien, 1985, 172–184.; lásd még a 298. oldalon található karikatúrát (19/2.).

⁹ VIOLAND, Ernst: *Die soziale Geschichte der Revolution in Österreich* (Hrsg. Häusler, Wolfgang), Österreichischer Bundesverlag, Wien, 1984, 62.

¹⁰ KOHL [2000] *i.m.* 15.

¹¹ MARKEL *i.m.* 172.

¹² Lásd KOHL, Gerald: *Franz Joseph Schopf – Leben und Werk eines Vergessenen*, In: Archiv für Civil-Justiz, Neue Folge (1846) 38ff: Unsere Heimat. Zeitschrift für Landeskunde von Niederösterreich, 2001, 109.; KOHL, Gerald: *Grundbuchrecht aus Familientradition? Heinrich Bartsch und Franz Joseph Schopf. Historiographische Mosaiksteine*, In: Festschrift Ludwig Bittner (Hrsg. Österreichische Notariatskammer), Manz, Wien, 2018, 325–341.

¹³ *Verfassung* 25. 4. 1848 PGS 49 § 14. Az idézett alkotmányszövegek többségét újranyomatva lásd *Die österreichischen Verfassungsgesetze mit Erläuterungen* (Hrsg. Bernatzik, Edmund), Manzschke k. u. k. Hof-Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, Wien, 1911; *Texte zur österreichischen Verfassungsentwicklung 1848–1955* (Hrsg. Reiter, Ilse), WUV Arbeitsbücher Jus 4, Wien, 1997. Az örökösödési vitákkal kapcsolatos hatáskör eltörléséről lásd még KOHL [2000] *i.m.* 15.

¹⁴ *Verfassung* 25. 4. 1848 PGS 49, 28. §: „Die Richter können nur durch ein Erkenntnis der Gerichtsbehörden entlassen, im Dienste zurückgesetzt, oder gegen ihren Wunsch an einen andern Dienort oder in Ruhestand versetzt werden.”

¹⁵ LEHNER *i.m.* 16.

volna hajtani, az („alkotmányozó”) *Reichstag*, vagyis az új parlament már az új alkotmány tervének szentelte magát, és ennek keretében foglalkozott részletesen a bírói függetlenség kérdésével. A függetlenség ezúttal az „általános kormányzatnak” szentelt részben került rögzítésre: „A bírói hatalmat az államfő nevében az egész birodalomban ugyanazon törvények szerint elmozdíthatatlan (!) bírák gyakorolják.”¹⁶ Sőt, a *Reichstag* alkotmánytervezete egy külön fejezetet is tartalmazott a bírói hatalomról, melyben több bekezdés is az igazságszolgáltatás függetlenségéről szólt. Az egyik szakasz általánosságban foglalkozott az igazságszolgáltatás szervezetével, kizárva a császári, illetve közizgazgatási befolyást és egyben biztosítva az állami bíráskodás független gyakorlását; más rendelkezések pedig azt tették nyilvánvalóvá, hogy egy modern jogrendszerben nincs helye uradalmi bíróságoknak.¹⁷

Ezt követően – még mielőtt rögzítették volna, hogy „az igazságszolgáltatásnak és a közigazgatásnak különállónak, és egymástól függetlennek kell lennie”¹⁸ – a bírák kerültek az alkotmánytervezet szabályozásának középpontjába: „A bírókat élethosszig nevezik ki. Csak a legfelsőbb bíróság ítélete alapján lehet őket tiszttségükből eltávolítani, felfokozni, illetve fizetésüket csökkenteni, vagy felfüggeszteni, továbbá csak saját beleegyezésükkel helyezhetők át másik tiszttségbe.”¹⁹ A tervezett „birodalmi bíróság” számos más hatáskör mellett a teljes bírói kar feletti fegyelmi jogkor gyakorlásának feladatát is megkapta.²⁰ Végül, a tervezetbe egy figyelemre méltóan előrelátó rendelkezés is bekerült a bírák közvetett függőségi helyzetükhöz való megelőzésére, miszerint: „egyetlen bíró [...] sem fogadhat el hivatalán kívül fizetett állást a kormánytól”²¹

Ez az alkotmánytervezet végül soha nem lépett hatályba, de hatással volt az 1848. évi alkotmány helyébe lépő, 1849-es alkotmányra, melyet a császár ismét csak egyoldalúan alkotott meg. Persze a tervezet és a végül meghozott alkotmány rendelkezései között egyértelmű különbségek fedezhetők fel: a császár pozícióját hangsúlyozva a bírák függetlenségét kivették az igazságszolgáltatással foglalkozó rendelkezésből. A császárról szóló rész pedig úgy rendelkezett, hogy „az egész birodalomban [...] az igazságszolgáltatás a császár nevében zajlik”²² anélkül, hogy megnevezték volna, hogy ki látja el az igazságszolgáltatás feladatát. Az 1849. évi alkotmány a *Reichstag*-tervezet mintájára a *Von der richterlichen Gewalt* (A bírói hatalomról) címmel külön részt tartalmazott, amelyben a bírói feladatok önálló gyakorlásáról rendelkeztek, és egyben az uradalmi bíráskodás eltörlését is megerősítették. Az élethosszig kinevezett bírókat csak bírói döntés alapján lehetett felfüggeszteni, elbocsátani, áthelyezni vagy nyugdíjazni.²³ Nem tiltották azonban, hogy a bírói tiszttség mellett a bírák más fizetett állást is elfogadjanak, és ily módon váljanak függővé a kormánytól.

Az igazságszolgáltatás függetlensége az osztrák törvényhozáson túl a német nemzetgyűlést is foglalkoztatta, mely a frankfurti Paulskirchében ülésezett osztrák képviselők részvételével.²⁴ A kérdéses ülésen figyelemre méltó vita kerekedett az alapjogokról. A vita nyomán született birodalmi törvény, valamint az 1849. március 28-i frankfurti birodalmi alkotmány kimondta az igazságszolgáltatás függetlenségét és egyben a bírói önkényt is megtiltotta; a bírák eltávolítására, felfüggesztésére, áthelyezésére és nyugdíjazására pedig csak bírósági végzéssel kerülhetett sor.²⁵ A

¹⁶ *Kremsieri alkotmánytervezet* 39. §, In: BERNATZIK *i.m.* 117.; REITER *i.m.* 21.

¹⁷ *Kremsieri alkotmánytervezet* 132. §: „Die Gerichtsbarkeit wird selbständig durch vom Staate bestellte Gerichte ausgeübt. Kabinet- und Ministerialjustiz ist unstatthaft. Patrimonialgerichte dürfen nicht bestehen”. In: BERNATZIK *i.m.* 128.; REITER *i.m.* 28.

¹⁸ Uo. 137. §, In: BERNATZIK *i.m.* 129.; REITER *i.m.* 28.

¹⁹ Uo. 135. §, In: BERNATZIK *i.m.* 128.; REITER *i.m.* 28.

²⁰ Uo. 140. §, In: BERNATZIK *i.m.* 129.; REITER *i.m.* 28. Joghatósága magában foglalta a mai értelemben vett alkotmánybírói hatáskört az alapjogok megsértése miatti keresetek, hatásköri viták, miniszterek felelősségre vonása, valamint a büntetőbírói joghatóságot az uralkodó elleni vagy a képviselői szervek elleni összeesküvések és merényletek ügyében.

²¹ *Kremsieri alkotmánytervezet* 136. §, In: BERNATZIK *i.m.* 129.; REITER *i.m.* 28.

²² *Verfassung* 4. 3. 1849, *RGBl.* 150/1849, § 20.

²³ Uo. 99. §: „Die richterliche Gewalt wird selbständig von den Gerichten geübt.” § 100: „Alle Gerichtsbarkeit geht vom Reiche aus. Es sollen in Hinkunft keine Patrimonial-Gerichte bestehen.” § 101: „Kein vom Staate bestellter Richter darf nach seiner definitiven Bestellung, außer durch richterlichen Spruch, von seinem Amte zeitweilig entfernt oder entlassen, noch auch ohne sein

Ansuchen an einen anderen Dienstort überwiesen oder in den Ruhestand versetzt werden.”

²⁴ Lásd a Szövetségi Gyűlésen felállított *Siebzehnerausschuß*, PLATHNER, Günther: *Der Kampf um die richterliche Unabhängigkeit bis zum Jahre 1848 unter besonderer Berücksichtigung Preußens, Eine dogmengeschichtliche Untersuchung*, Abhandlungen aus dem Staats- und Verwaltungsrecht mit Einschluß des Völkerrechts 51, Breslau, 1935, 132.

²⁵ Az alapjogok (előzetesen közzétett) 42. és 44. §-a, később a birodalmi alkotmány (*Reichsverfassung*) 175. és 177. §-a: „Die richterliche Gewalt wird selbstständig von den Gerichten geübt. Cabinets- und Ministerialjustiz ist unstatthaft. Niemand darf seinem gesetzlichen Richter entzogen werden. Ausnahmegerichte sollen nie stattfinden.” 177. §: (1) „Kein Richter darf, außer durch Urtheil und Recht, von seinem Amt entfernt, oder an Rang und Gehalt beeinträchtigt werden.” (2) „Suspension darf nicht ohne gerichtlichen Beschluß erfolgen.” (3) „Kein Richter darf wider seinen Willen, ausser durch gerichtlichen Beschluß in den durch das Gesetz bestimmten Fällen und Formen, zu einer andern Stelle versetzt oder in Ruhestand gesetzt werden.” Szintén releváns a 181. §: „Rechtspflege und Verwaltung sollen getrennt und von einander unabhängig seyn.” Részletesen PLATHNER *i.m.* 134. A német nemzetgyűlés alkotmányozó munkájáról lásd KÜHNE, Jörg-Detlev: *Die Reichsverfassung der Paulskirche*, Neuwied, 1998.

nemzetgyűlés kudarca miatt azonban ezek a rendelkezések nem fejthettek ki tartós hatást.

A tanulmányomban említett egyéb alkotmányos szövegekkel ellentétben az 1849. évi alkotmányt legalább részben átültették, egyszerű jogi normák útján. A császár által 1850-ben megalkotott, a bírói szervekről szóló organikus törvény²⁶ egyebek között a bírák kinevezésére, jogállására és fegyelmi jogára vonatkozóan tartalmazott rendelkezéseket. A bírák függetlenségét azonban egyfelől az csorbitotta,²⁷ hogy egy átmeneti időszak lejártáig, nevezetesen 1851. július 1-jéig a bírák csupán ideiglenes kinevezést kaptak, hogy el lehessen dönteni, kik alkalmasak a bírói hivatásra és nevezhetők ki végleges jelleggel. Másfelől pedig – és ez még az ideiglenes kinevezéshez képest is jóval nagyobb problémát jelentett – a bírák még hosszabb távon sem élvezhettek alkotmányos védelmet. Éppen ellenkezőleg; és ezzel egy olyan differenciálódás indult meg a bírói karon belül, mely aztán a későbbiekben is többször előfordult. Két csoportra osztották azokat a köztisztviselőket, akiket „a szükséges képesítés alapján a bírói” tisztséggel ruháztak fel: azokra, „akikre önálló bírói hatásköröket ruháznak (elnökök, tanácselnökök, tanácsstagok és járásbírók)” – ők az 1849. évi alkotmány értelmében bírónak minősültek –, illetve azokra, „akiknek meg kell engedniük, hogy a bíró fogalmazóiként” is alkalmazzák őket „(főtanácsosok, adjunktusok, tanácsosok) [...] ők nem nyerték el a határozatlan időre kinevezett bíró státuszát”. Az első csoportba tartozó „független bírakat”²⁸ kizárólag az illetékes fegyelmi bíróság szankcionálhatta,²⁹ függesztette fel,³⁰ illetve „testi vagy szellemi fogyatékoság” esetén „szolgálatra való alkalmatlanság” címén nyugdíjazhatta.³¹ A fegyelmi bíróság végzésére csak abban az esetben nem volt szükség, ha a nyugdíjazásra vagy a „más beosztásba való kényszerű áthelyezésre” azért volt szükség, mert azt „a bíróságok szervezetében bekövetkezett változások” indokolták.³²

A „főtanácsosok, adjunktusok és tanácsosok” esetében azonban nem csupán „hivatalos áthelyezésre [...] volt lehetőség fegyelmi bíróság határozata nélkül” – az igazságügyi miniszter akár „adminisztratív úton” is elbocsáthatta őket, őt ugyanis nem kötötték a bírói értékelések. E csoport közzolgálati jog szerinti helyzete tehát nem különbözött a „köztisztviselők és a közigazgatás más ágazataiban foglalkoztatottak” helyzetétől.

Ezeknek a „függetlenséggel nem rendelkező bírósági tisztviselőknek” azonban, akiket folyamatosan az elbocsátás vagy áthelyezés fenyegetett, nem csupán alárendelt bírósági feladatokat kellett ellátniuk. Kinevezhették őket („a

foglalkoztatásuk szerinti bíróság jellegétől függően”) hivatalnoknak, szavazatszámállónak vagy egyesbírónak is, egy bírói tanács jogkörével vagy akár bírói részfeladatok önálló, felelős ellátásával is megbízhatták őket.³³ Az ő esetükben tehát olyan személyekről volt szó, akik funkcionális értelemben bíróként működtek, anélkül, hogy a függetlenségüket garantáló mechanizmusok védelmét élvezték volna. A bírói függetlenség alkotmányos eszméjével szemben rájuk nem vonatkozott az elmozdíthatatlanság és az áthelyezés tilalma.

Egyébként számszerűen sem volt elhanyagolható ez utóbbi csoport: ha csak Alsó-Ausztriát nézzük (Bécs nélkül),³⁴ itt 74 járásbíró volt, ezekben összesen 183 egyetemi végzettségű személy tevékenykedett, akiknek többsége a mai bírákhoz hasonlítható. Az egyes kerületi bíróságokon csupán egyetlen kerületi bíró volt, aki „független bíróként” a fent vázolt alkotmányos védelemben részesült. Ez a bíró mintegy 40%-át jelentette, míg a fennmaradó 60% esetében a függetlenség már nem volt garantálva. Ha pedig a nagyobb bíróságokat külön-külön megvizsgáljuk, azt találjuk, hogy a független bírák még alacsonyabb arányt képviselnek: a legmagasabb létszámú, hat bíróból álló bíróság esetében ez az arány ugyanis alig több mint 16% volt!

III. Az 1852 és 1867 közötti időszak

A bírói függetlenség addigi, csupán kezdetleges megvalósulása tükrében az osztrák alkotmánytörténet első alkotmányos korszakát lezáró, 1851. év fordulója sem jelentett komoly cezúrát a vizsgált kérdés szempontjából.³⁵ Az újonnan kiadott, „Az Osztrák Császárság koronatarományainak organikus intézményeit vezérlő elvek” az igazságszolgáltatás irányára vonatkozó alapvető döntéseket is tartalmazták. Már maga az állítás is, hogy a bírói hivatal „az egész birodalomban a fennálló törvények szerint ebből a célból kijelölt hatóságok és bíróságok (!) fogják gyakorolni az Ő császári királyi apostoli fensége nevében”³⁶ azt jelzi, hogy le kívánták törni a bíróságoknak az állami hivatali apparátuson belüli függetlenségét. Az „igazságszolgáltatásnak a közigazgatási szervektől való elválasztása” ugyanis általában a kollégiumi bíróságokra vagy a másod- és harmadfokú bíróságokra korlátozódott, egyébként pedig „az elsőfokú bíróságok esetében a járási hivatalban működő közigazgatással való összeköttetés” valósult meg. Ez hozta létre az úgynevezett „neoabszolutizmus” időszakára jellemző „vegyes járási hivatalokat”; ezekhez

²⁶ Organisches Gesetz [OG] 28. 6. 1850, *RGBl.* 258/1850 über die Gerichtsstellen.

²⁷ A következőkkel összefüggésben lásd uo., különösen a 72., 73., 125. §-ok; Schmerling igazságügy-miniszter előadása lásd *Beilage-Heft zum RGBl.* 1850, 177.

²⁸ Lásd például OG 28. 6. 1850, *RGBl.* 258/1850, 90. §.

²⁹ Fegyelmi szankciót (megrovás, fizetésmegvonás vagy elbocsátás) lásd uo. 64. és köv. §-ok; csak fegyelmi eljárás keretében (75. §) lehetett kiszabni elnökökkel, szenátusi elnökökkel, tanácsosokkal és kerületi bírakkal szemben.

³⁰ OG 28. 6. 1850, *RGBl.* 258/1850, 96. és köv., különösen 97. §.

³¹ Uo. 103. és köv. §-ok.

³² Uo. 110. és köv. §-ok.

³³ Ugyanakkor „a bíróság vezetőjének belátása szerint ők alárendelt ügyekben is alkalmazhatók voltak, például hivatalnokként vagy független bírák segítőjeként, illetve szükség esetén ideiglenesen az ügyészek helyetteseiként”. Uo. 125. §.

³⁴ Lásd KOHL [2000] *i.m.* 291., valamint a táblázatok.

³⁵ BRAUNEDER [2009] *i.m.* 134.

³⁶ Kabinettschreiben 31. 12. 1851, *RGBl.* 4/1852, 17.

azonban a „belső szerkezetük [...] körülményeitől függően külön igazságügyi vagy adminisztratív tisztviselőt lehetett kijelölni”.³⁷

Az ügykörök bizonyos „elkülönítése” már csak abból is következett, hogy a járási hivatalok ügyrendje szerint³⁸ „a bírósági ügyekre vonatkozó jegyzőkönyveket el kellett különíteni a közigazgatási ügyintézését rögzítő jegyzőkönyvektől”.³⁹ Am ettől eltekintve a járási hivatalokat éppen az igazságszolgáltatás és a közigazgatás összefonódása jellemezte – még ha ezt a nyilvánosság elől gondosan el is kellett rejtteni. Így például, amikor 1852-ben bevezették a joghatósági normát (*Jurisdiktionsnorm*) a „járási hivatal” és a „járásbíróság” kifejezések gyakorlatilag szinonimaként jelentek meg:⁴⁰ míg az I. cikk a „megszervezendő új járási hivatalokról” rendelkezett, addig a II. cikk szerint a joghatósági norma az „újonnan szervezett járásbíróságok (!), önkormányzati hatáskörű járásbíróságok és elsőfokú bíróságok” felállításával egy időben lép hatályba. Maga a joghatósági norma a „járási hivatalokat” „járásbíróságoknak” tekintette:⁴¹ úgy rendelkezett például, hogy a pereket „az előtt a járásbíróság előtt kellett megindítani, [...] amelynek kerületében [...] az alperes [...] szokásos tartózkodási helye van”.⁴² A járási hivatalok illetékességi körének meghatározásakor a norma többször is a »járási hivatal (*Bezirksamt*) [...] mint járásbíróság (*Bezirksgericht*)«⁴³ fordulatot használta. A jogkereső állampolgár számára pedig azt írta elő, hogy „a járási hivatalra, amely egyidejűleg közigazgatási és bírósági ügyeket is intéz [...] járásbíróságként kell hivatkozni”.⁴⁴ Ez a stratégia annyiban sikeres volt, hogy a „járásbíróság” kifejezés nem kopott ki a korabeli terminológiából,⁴⁵ ugyanakkor magát az ítélkezést ásta alá, hiszen a politikai természetű ügyek csúcsideszakukban – például toborzások vagy népszámlálások idején – a járási hivatal teljes

személyzetét igénybe vették, ilyenkor pedig éppen a bírásokodás szenvedett hátrányt.⁴⁶

Már a bírák jogállására vonatkozó rendelkezések is nyilvánvalóvá tették, hogy az igazságszolgáltatás semmilyen speciális pozíciót nem foglalt el a közigazgatási apparátuson belül: az 1852. évi elvek alapján „a törvényszéki tisztviselőkre és bírákra [...] a törvényszéki hivataluk törvényes gyakorlására vonatkozó függetlenségük megőrzése mellett, tekintettel egyéb személyes szolgálati viszonyaikra, a köztisztviselőkre vonatkozó rendelkezések alkalmazandók”.⁴⁷ Habár ez a bírák utasíthatatlanságát jelentette, mely már a függetlenség irányába mutat, maga az alkotmány ezt az elvet nem rögzítette.⁴⁸ Így a bírakat is el lehetett bocsátani, illetve nyugdíjba lehetett helyezni, akárcsak a többi köztisztviselőt. Az idézett elvek tükrében valójában csak akkor volt igazán egyértelmű a bírói kar elkülönülése, ha a „vegyes járási hivatal” vezetője nem rendelkezett a bíróvá váláshoz szükséges képzettséggel. Ebben az esetben a bírósági ügyeket „saját felelősségére” átvéve adjunktus speciális „függetlenséget” élvezett; egyidejűleg arra figyelmeztették az érintetteket, hogy tartózkodjanak „rosszindulattól vagy féltékenységtől”, és törekedjenek az „egyetértésre”, valamint az „együttműködésre”.⁴⁹ Egyébként az igazságszolgáltatás közigazgatási tisztviselőknek való (szükségszerű) alárendelése a bírósági tisztségviselőknek különösen fájó volt, különösen azért, mert ezek a közigazgatási tisztviselők az igazságügyi tisztviselők szemében „főnyeskedőnek” tűntek.⁵⁰ A probléma egyik fő gyökere az volt, hogy bár a hatósági átszervezés a korábbi bíróságok rendszerét követte, a teljes bírósági személyzetet újra ki kellett nevezni.⁵¹ A bíróságokra vonatkozó új elveket „az igazságügyi szervek belső szervezetéről és eljárásrendjéről” szóló törvény hajtotta végre.⁵² E törvény szerint csak „feddhetetlen erkölcsű” férfiak lehettek bírák; a

³⁷ Uo. 19.

³⁸ OG 3. 5. 1853, *RGBl.* 81/1853 a bírósági hivatalok belső szervezetéről és eljárási szabályairól.

³⁹ Uo. 244. §.

⁴⁰ Jurisdiktionsnorm 1852, *RGBl.* 251/1852.

⁴¹ Uo. 12. §.

⁴² Uo. 13. §.

⁴³ Verordnung der Minister des Innern, der Justiz und der Finanzen vom 19. Jänner 1853, *RGBl.* 10/1853, 58., 59., 61. §.

⁴⁴ Kaiserliches Patent vom 3. Mai 1853, *RGBl.* 81/1853, 249. §.

⁴⁵ Már az Alsó-Ausztriai Tartományi Bizottság 1853. évi jegyzőkönyvében is többször említést tesznek a „járásbíróságról”, ami annál is inkább feltűnő, mert ezt a szót többször is „járási hivatalra” kellett javítani: KOHL [2000] *i.m.* 128. A szakirodalomban is újra és újra találkozunk a „kerületi bíróságokkal”, anélkül, hogy alapos kutatást kellene végeznünk. Így az igazságügyi normák 1855. évi leírásában a „bíróságok és a járásbíróságok közötti kapcsolatáról” olvashatunk: HAIMERL, Franz Xavier: *Versuch einer geordneten Darstellung der neuen Kompetenz-Vorschriften (Jurisdictionsnormen) für das civilgerichtliche Verfahren in Oesterreich*, Friedrich Manz, Wien, 1855, 32. A közigazgatás szervezetét bemutató könyvben a „járásbíróságokat” nevezték meg „az igazságszolgáltatás első fokán” a kerületi és

a járásbíróságok mellett, „amelyek vagy egy politikai közigazgatású közigazgatási hivatallal egyesültek, vagy pedig a következő elnevezés alatt léteznek: önkormányzati delegált járásbíróságok kizárólag a bírósági ügyek intézésére”: SCHOPF, Franz Joseph: *Die organische Verwaltung des österreichischen Kaiserstaates*, Pest, 1855, Gustav Heckenast, 99.

⁴⁶ További hivatkozásokkal LEHNER *i.m.* 20.

⁴⁷ Kabinettschreiben 31. 12. 1851, *RGBl.* 4/1852, 18.

⁴⁸ Lásd ehhez BRAUNEDER [2009] *i.m.* 146.

⁴⁹ Hivatalos utasítás a vegyes és a közigazgatási hivatalok számára, Verordnung der Minister des Innern und der Justiz 17. 3. 1855, *RGBl.* 52/1855, részletes rendelkezéseket tartalmazott erre vonatkozóan (különösen 55. és köv. §-ok); vö. OGRIS, Werner: *Die gemischten Bezirksämter (1852/1855–1868)*, In: Ogris, Werner: *Elemente europäischer Rechtskultur. Rechtshistorische Aufsätze aus den Jahren 1961–2003* (Hrsg. Olechowski, Thomas), Wien, 2003, 727–735.

⁵⁰ További hivatkozásokért lásd PROBER *i.m.* 93–94.

⁵¹ *RGBl.* 10/1853 (különösen Beilage D: Allerhöchste Bestimmungen über die Einrichtung der Gerichtsbehörden, 18. és köv. §-ok); ez is a bírák állandóságával kapcsolatos korlátozó hozzáállást mutatta.

⁵² *RGBl.* 81/1853.

pályázók „helyes politikai beállítódását” „megfelelő referenciákkal vagy más módon” kellett kétséget kizáró módon igazolni.⁵³ A politikai szemlélet ellenőrzése a még kinevezés után is folytatódott: A „tisztviselőket vagy közszolgákat” – ideértve a bírókat is – akik „illetlen vagy erkölcstelen magatartással szégyent hoztak magukra”, vagy akik „elítélendő politikai magatartást” tanúsítottak, fegyelmi szankciókkal fenyegették, amelyek a figyelmeztetéstől a fizetéscsökkentésen át a „lefokozásig vagy [...] a szolgálatból való elbocsátásig” terjedtek.⁵⁴ Lehetséges volt a „szolgálati okokból” történő áthelyezés is. Ezt az igazságügyi miniszter vagy a császár rendelhette el; az áthelyezés ellen nem volt jogorvoslat.⁵⁵ A szolgálatképtelenség vagy szolgálatra való alkalmatlanság miatti nyugdíjazásokra (az életkori okokat nem említették külön) bírák esetében ugyanazok a rendelkezések vonatkoztak, mint „a köztisztviselőkre és általában a közszolgákra”, vagyis azokat adminisztratív úton rendelték el.⁵⁶ Bírói függetlenségről tehát ezekben az években nem beszélhetünk. Ezt az újraéledő *Kabinetjustiz* esetei is jól aláhúzzák: öt magas rangú, törvényszéki bírót és egy főügyészt kényszernyugdíjaztak, miután egy vádlottat (aki egy kocsmában sértő megjegyzéseket tett az uralkodóra) súlyos alkoholizmusára hivatkozva felmentettek. Ezzel összefüggésben Ferenc József császár az egyik kabinetülésen megjegyezte, hogy „a továbbiakban nem bízhatja olyanokra a bírói hivatalt, akik azt nem kötelességtudó módon gyakorolják”.⁵⁷

IV. Az 1867 és 1898 közötti időszak

Az igazságszolgáltatás és a közigazgatás szétválasztása, továbbá a bírói függetlenség helyreállítása ugyan már az 1860-as évek eleje óta felmerült,⁵⁸ erre azonban már csak az alkotmányos viszonyokhoz való visszatérés után, 1867-ben került sor. Az igazságszolgáltatásról szóló önálló alaptörvény [*Staatsgrundgesetz über die richterliche Gewalt* (StGGGrG)] előírta a bírák végleges, élethosszig tartó kinevezését, a bírói tisztségük gyakorlása során garantálta számukra az autonómiát és függetlenséget, s végül széles körű védelmet biztosított számukra a tisztségükből való

eltávolítással és a „más állásba való [kényszerű] áthelyezéssel” vagy nyugdíjazással szemben.⁵⁹ A törvénnyel összefüggő parlamentárius dokumentumok a bírói függetlenség elvének széles körű elfogadottságát tükrözik. Még a képviselőház alkotmányügyi bizottsága is rövidre fogta a tervezetéhez fűzött indoklást.⁶⁰ A plenárison az előterjesztés kapcsán az a kérdés dominálta az általános vitát, hogy a tervezet „a szavazatok kétharmadának többségét igényli-e vagy sem”.⁶¹ Anton Freiherr von Hye igazságügyi miniszter rögtön a részletes vita kezdetén⁶² kijelentette, hogy „manapság egyetlen józan embernek sem lehet kétsége afelől, hogy „egy jól szabályozott jogállamhoz” független igazságszolgáltatásra” van szükség. Ez az elv „vitathatatlan axiómaként” érvényesül „minden szakmabeli, az európai jogi viszonyokat ismerő ember körében”. A „közszolgálat”, valamint az „államháztartás” érdekében azonban „két kivételt” kívánt kifejezetten kikötni: „azokat az eseteket, amikor egy bíró fizikailag alkalmatlannak mutatkozik arra, hogy bírói tisztségét tovább viselje”, továbbá utalva az életkorra, amikor az érintett „fizikai alkalmatlansága vagy gyengébb képessége az általános, rendes körülmények alapján feltételezhető”. Hye ennek megfelelően az Alkotmányügyi Bizottságban igyekezett – egyébként sikertelenül – a 70. életévet, a 40 szolgálati évet, illetve a hosszabb (kb. kétéves) alkalmatlanságot gyakorlatilag automatikus felmondási okként rögzíteni. Felhívta a figyelmet annak a veszélyére, hogy „a felsőbb bíróságok” máskülönben „rokkantak intézményeként jelenének meg”,⁶³ ami káros hatással lenne az igazságszolgáltatás egészére nézve. Később ezt azzal egészítette ki, hogy szemléletesen leírta azt a képet, „amikor egy bíróságon az ítélkező bírák nagyobb része esetleg már egy-két óra tárgyalás után elfárad, vagy szellemileg kimerül, sőt, elalszik, hiszen a kor előrehaladta mindenkire hatással van”.⁶⁴ Alkalmatlanság esetében nem szabad annak bírói megállapításra hagyatkozni, hiszen nem lehetett elvárni, hogy „a kollégák [...] ítélkezzenek mások hanyatló munkaképességéről”. Ezért lehetővé kell tenni az „ex lege beavatkozást”, vagy azt, hogy a nyugdíjazást „a legfelsőbb közigazgatási hatóság mérlegelésére” bízzák.⁶⁵

⁵³ Uo. 2. §.

⁵⁴ Uo. 58. § és (a fegyelmi bíróságról és a fegyelmi eljárásról általában) 75. és köv. §-ok.

⁵⁵ Uo. 40. §.

⁵⁶ Uo. 43. §.

⁵⁷ Erről az esetről (Johann Kocour, felségsértés) és általában a kabinetbíráskodás problémájáról lásd PROBER *i.m.* 116.

⁵⁸ További hivatkozásokért lásd LEHNER *i.m.* 22.

⁵⁹ 112 StGG (*Staatsgrundgesetz*) 1867. december 21., *RGBl.* 144/1867 a bírói hatalomról, 5. cikk „A bírókat a császár vagy az ő nevében véglegesen és élethossziglan nevezi ki”. 6. cikk: (1) „A bírák bírói tisztségük gyakorlása során önállóak és függetlenek”. (2) „Hivatalukból csak a törvényben előírt esetekben és csak hivatalos bírói határozat alapján lehet őket felmenteni; ideiglenes felmentésük csak a bírói tanács vagy a felsőbb igazságügyi hatóság végzésével történhet, az ügy egyidejűleg az illetékes bíróság elé terjesztése mellett; más hivatalba való áthelyezésük vagy

akarataik ellenére történő nyugdíjazásuk csak bírói határozattal történhet a törvényben előírt esetekben és formában.” (3) „Ezek a rendelkezések azonban nem vonatkoznak a bíróságok szervezetében bekövetkezett változások miatt szükségessé vált áthelyezésekre és nyugdíjazásokra.” Lásd *Die neue Gesetzgebung Österreichs*. Erläutert aus den Reichsraths-Verhandlungen I, Verlag der G.J. Manz'schen Buchhandlung, Wien, 1868, 423.; BERNATZIK *i.m.* 430.; BRAUNEDER [2009] *i.m.* 154. ⁶⁰ *Die neue Gesetzgebung i.m.* 426. Az Alkotmányügyi Bizottság tanácskozásairól lásd HAIDER, Barbara: *Die Protokolle des Verfassungsausschusses des Reichsrates vom Jahr 1867*, Fontes rerum Austriacarum II/88, Wien, 1997).

⁶¹ *Die neue Gesetzgebung i.m.* 438.

⁶² Lásd még LEHNER *i.m.* 22.

⁶³ *Die neue Gesetzgebung i.m.* 450–451.

⁶⁴ Uo. 453.

⁶⁵ Uo. 451.

Hye végül nem talált támogatókra a képviselőházban e rendelkezés bevezetéséhez, sőt, éles kritikával illették. Eduard Herbst, aki Hye utódja lett az igazságügyi miniszteri poszton, azokra a francia tapasztalatokra hivatkozott, ahol ezek a rendelkezések „aláásták az igazságszolgáltatás függetlenségét”. Ezért úgy vélte, a cselekvőképtelenség kimondásának az igazságszolgáltatás kezében kell maradnia, mert ez „sokkal inkább megvédi az igazságszolgáltatás autonómiáját és függetlenségét”.⁶⁶ Az indítványozó képviselő, Josef von Waser pedig Herbsttel értett egyet: „Az esetleges nyugdíjazás damoklész kardja [...] nagyon rossz hatással lehet, különösen azokra a bírákra nézve, akiknek életkoruk miatt már nincs mit remélniük és nincs mitől tartaniuk, és akik ezért általában a legfüggetlenebbek és legönállóbbak”.⁶⁷ Ez már meggyőzte a képviselőház többségét és Hye javaslatát elutasították.

A felsőház igazságügyi bizottsága ugyanakkor másként vélekedett a bírói függetlenségről. A hatásköri reformok miatt már nem feltétlenül látták szükségesnek az elv érvényre juttatását: meglátásuk szerint a bírói függetlenség alapvető célja „az önkény elleni garancia a politikai és sajtóperekben”, ám ezek eleve az esküdtszéki bíróságok hatáskörébe tartoztak volna.⁶⁸ A bírák többsége így soha nem is került volna olyan helyzetbe, hogy befolyásolhassa ezeket a pereket. Polgári ügyekben amúgy is hírhedt volt a bírák „pártatlansága” – így a bírói függetlenséget soha nem is követelték meg számukra. A bizottság azonban elismerte a bírói függetlenséget, mint a „bírói méltóság” és a bírói testületbe vetett bizalom fokozásának eszközeit. A nyugdíjazások kérdésében az igazságügyi bizottság egyetértett Hye miniszterrel: ennek bírói elrendelésével nem értettek egyet. Az a bíró, aki úgy érezte, hogy igazságtalanul nyugdíjazták, a (tervezett) közigazgatási bírósághoz fordulhatott. A bizottság ezért azt javasolta, hogy az 1849. évi alkotmány mintájára módosítsák a vonatkozó rendelkezést.

A plenáris ülésen azonban ismét felszólaltak azok, akik a bírói nyugdíjazás esetében is, és ugyan eltérő érvek mentén, de annak bírói elrendelése mellett törtek lándzsát.⁶⁹ Végül megállapodás született, és a törvény idevágó rendelkezését ennek tükrében szövegezték meg. A felsőház erre vonatkozó állásfoglalását később a képviselőház is

jóváhagyta.⁷⁰

A nyugdíjazás kérdésével kapcsolatban a felsőházban a függetlenségnek egy másik, évszázadokon átívelő jelentőséggel bíró aspektusát is érintették: Karl Freiherr von Hock, a felsőház tagja, egyben a Számvevőszék elnöke, kijelentette, hogy a bírói függetlenség szempontjából nem elhanyagolható, hogy a bírónak ne szegényes, hanem tisztességes, illő életszínvonalat biztosítsanak.⁷¹

A következő időszakban ugyanakkor az igazságszolgáltatásról szóló alaptörvény (StGG) nem lett következetesen végrehajtva. Az igazságügy-miniszter 1868. január 29-i rendelete ugyan véget vetett annak az 1852 óta bevett gyakorlatnak, miszerint (utasításhoz kötött) ügyészeket alkalmaztak ideiglenes bíróként polgári bírósági eljárásokban,⁷² továbbra is maradtak olyan területek, ahol nem voltak függetlenek az eljáró bírók: az 1850. évi jogszabályhoz hasonlóan a bírókra vonatkozó 1868. évi fegyelmi törvény⁷³ ismét csak felosztotta a „bírói tisztviselőket” „független bírósági tisztviselőkre” (elnökök, alelnökök, az elsőfokú bíróságok tanácsosai, járásbírók és „azok, akikre a bíróságon szavazati jogot ruháztak”) és „bírói segéd tisztviselőkre”, azaz tanácsosokra, adjunktusokra, aktuáriusokra és fogalmazókra.⁷⁴ Az igazságügyi alaptörvény (StGG) értelmében csupán az első csoport tagjai voltak „bíróknak tekintendők”.⁷⁵ Ők bírói tisztségük gyakorlása során függetlenséget élveztek, és – a „bírói szervezetben bekövetkező változások” kivételével – csupán bíróság által hozott fegyelmi határozat alapján helyezhették át őket.⁷⁶ Önkéntes nyugdíjazásuk csak akkor volt lehetséges, „ha a bíróságok szervezetében bekövetkezett változások ezt szükségessé teszik”.⁷⁷ Egyéb esetben a jogalkotó arra törekedett, hogy a nyugdíjazásra lehetőség szerint az érintett részvételével kerüljön sor: amennyiben az érintett „testi vagy szellemi fogyatékosága miatt alkalmatlanná vált hivatali feladatainak ellátására”, „közvetlen hivatali vezetőjének” kellett felhívnia őt, hogy nyújtsa be nyugdíjazás iránti kérelmét. Ha ennek a kérésnek az érintett egy hónapon belül nem tesz eleget, ezt jelenteni kell a fegyelmi bíróságnak, amelynek ki kell vizsgálnia az ügyet, majd döntenie kell róla.⁷⁸ Ami a fegyelmi jogot illeti, a jogszabály nem tett különbséget az egyes szolgálati kategóriák között.⁷⁹

⁶⁶ Uo. 453.

⁶⁷ Uo. 454.

⁶⁸ A sajtóeljárásról szóló törvényekről és az esküdtszéki joghatóságról további hivatkozásokkal OLECHOWSKI, Thomas: *Die Entwicklung des Presserechts in Österreich bis 1918. Ein Beitrag zur österreichischen Medienrechtsgeschichte*, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2004, 625.

⁶⁹ *Die neue Gesetzgebung i.m.* 463. (Hock), 465. (Lichtenfels).

⁷⁰ Uo. 483–439. Lásd az állásfoglalások összehasonlítását *Die neue Gesetzgebung i.m.* 481.

⁷¹ Uo. 463. Vö. a tudományszabadságra vonatkozó megfelelő megfontolásokkal: WOLFF, Karl: *Freiheit der Wissenschaft*, Juristische Blätter 1948, 302. és köv.

⁷² *Die Gesetze und Verordnungen über die Civilgerichtsverfassung*, MTA VI/111, Wien, 1887.

53. Szintén az StGG végrehajtása során az Igazságügyi Minisztérium például a 11. sz. rendeletet bocsátotta ki. Lásd *RGBl.* 6/1868.

⁷³ *RichterdisziplinarG* [bírói fegyelmi törvény] 21. 5. 1868, *RGBl.* 46/1868; a következőkről különösen 1. § (2) bekezdés.

⁷⁴ Uo. 1. § (1) bekezdés. Ezt a megkülönböztetést különösen az áthelyezés és a nyugdíjazás tekintetében egyértelműsítették, lásd uo. a 43., 48., 50. és 55. § előtt.

⁷⁵ Uo. 1. § (2) bekezdés.

⁷⁶ Uo. 43. §.

⁷⁷ Uo. 50. §.

⁷⁸ Uo. 51. és köv. §-ok.

⁷⁹ Az 1868. május 21-i bírói fegyelmi törvény (*RichterdisziplinarG*), minden bírósági tisztviselőt büntetéssel sújtott köteleességszegésért, „tekintet nélkül arra, hogy független bíróként vagy segéd tisztviselőként alkalmazzák-e őket” [2. § (1)

Ami azonban az áthelyezéseket és a nyugdíjazásokat illeti, a már az első alkotmányos időszakból jól ismert különbségtétel került ismételen bevezetésre: A „bíróági segédtszűviselőket” „a közszolgálat érdekében”, „beleegyezésük nélkül, adminisztratív úton” is áthelyezhették⁸⁰ vagy nyugdíjazhatták.⁸¹ Mindez égbekiáltó ellentmondást eredményezett az egyébként irányadó elv és a konkrét bíróági szabályozás között, amelyről 1868 októberében azonnal hírt adott a *Gerichtshalle* című folyóirat.⁸² A cikkben a szerző azt kritizálta, hogy miközben az adjunktusok és fogalmazók „nem részesülnek a függetlenség, az autonómia és az állandóság előnyeiből”, „mégis az adjunktusok [...] és a bírói tisztség betöltésére vizsgát tett fogalmazók” voltak azok, akik „képviselői ügyekben önálló bírói tevékenységet láttak el”, annak ellenére, hogy szabálysértési ügyekben csak járásbírók hozhattak ítéletet. Mikor már „kilátástalannak tűnt, hogy a járásbírók egyedül birkózzanak meg a naponta felmerülő többszáz szabálysértési ügygel”, akkor a bíróági elnökök feladata volt valamilyen módon orvosolni a helyzetet. A szerző azt is kifogásolta, hogy 1868 nyarán (azaz a szabályozás életbe lépte utáni első nyáron) „a városi járásbíróságok vezetőinek szabadsága alatt a rangidős adjunktus – vagyis megint csak egy függetlenséggel nem rendelkező tiszűviselő – vehette át az ügyek intézését, sőt, polgári ügyekben önállóan dönthetett. Következésképpen az igazságszolgáltatást az adott járásban nem a törvényes bíró gyakorolta, ezzel pedig a lakosságot az alaptörvény rendelkezései ellenére fosztották meg újonnan szerzett jogától”. Miközben ez a megoldás nyilvánvalóan az állami működés mindennapi gyakorlatát tükrözte vissza, egy egészen „siralmas állapotot” hozott létre. A szerző a kialakult helyzetért a tervezett Birodalmi Bíróság felállításának elhúzódását tette felelőssé.⁸³ Ugyanakkor nem csupán a helyi járásbíróságokon működtek ilyen „nem független” bírák. A rengeteg, úgynevezett „kis értékű követelésekkel kapcsolatos” eljárásban⁸⁴ az 50 guldenes vitatott összeghatárig,

amelyekben (a nyolc napon belül benyújtandó semmisségi kifogástól eltekintve) nem lehetett fellebbezni, rendszerint járásbíró döntött. Ha azonban „ő egyedül nem tud[ott] megbirkózni az ügyteherrel”, olyan „bíróági tiszűviselők is jogosultak” voltak dönteni, akiket „erre az Elsőfokú Bíróság elnökének végzésével nevez[t]ek ki”. Ilyen ügyekben általában csak adjunktusok járhattak el, illetve olyan tiszűviselők, akik bírói vizsgát tettek. A fegyelmi törvény szerint „az ily módon a bírói tiszűtség gyakorlására kisebb jelentőségű eljárásban kinevezett tiszűviselők” ugyanakkor „önmagában ezzel nem szereztek önálló bírói státuszt”. Ezért ők „az Elsőfokú Bíróság elnökének végzésével szolgálati okokból bármikor felmenthetők [voltak] a bírói tiszűtség gyakorlása alól”.⁸⁵ A következő évtizedek során csak tovább fokozódott a probléma. Habár a törvény szerint a bírói hatalmat továbbra is a járásbíró testesítette meg, a gyakorlatban a „bíróági segédtszűviselők” egyre több feladatot vállaltak át tőlük. E fejlemény egyik kritikusa 1896-ban azt állapította meg, hogy „a bíróságokon való takarékoskodás és az ügyteher folyamatos növekedése miatt megfigyelhető volt, hogy [...] a büntetőeljárásokban a tanácselnökön kívül minden funkciót fogalmazók és tanácsosok gyakoroltak, de még az utóbbi években is előfordult, hogy ezeket a funkciókat hivatalvezetők és büntetőbíróági tiszűviselők gyakorolták”. Mindez azonban nem járt együtt a bírói alkotmányos fogalmának bővülésével; a függetlenséget és az igazságszolgáltatásról szóló alaptörvény (StGrG) értelmében vett állandóságot továbbra is csak a „független bíróági tiszűviselők” élvezhették.⁸⁶ A funkcionális értelemben bíróként eljáró tiszűviselők helyzete tehát még a 19. század utolsó évtizedében sem felelt meg az alkotmányos követelményeknek.

V. Az 1898 és 1918 közötti időszak

Csak Franz Klein 1898-ban hatályba lépett, 1895. évi polgári igazságszolgáltatási reformjával,⁸⁷ azon

bekezdés]. Fegyelmi büntetést csak „az illetékes fegyelmi bíróság határozata alapján lehetett kiszabni az igazságügyi tiszűviselővel szemben” (7. §). Nem tartozik a 42. § fordulata alá Lehner azon állítása (LEHNER *i.m.* 24.), hogy az Igazságügyi Minisztérium általános felügyeleti jogát gyakorolva továbbra is kiszabhatott volna „megrovást vagy pénzbírságot a bírakkal szemben”; ez a jogosultság csupán a mindenkori felsőbb bíróságokat illeti meg.⁸⁰ *RGBl.* 46/1868, 48. §.

⁸¹ Uo. 55. §.

⁸² E.L.F.: *Die Staatsgrundgesetze und die Bezirksgerichte*, Gerichtshalle, 1868, 331–332.

⁸³ Uo. 331.

⁸⁴ Erről bővebben lásd SCHNEIDER, Gabriele: *Das Bagatellverfahren im österreichischen Recht*. Veröffentlichungen des Ludwig-Boltzmann-Institutes für Rechtsvorsorge und Urkundenwesen XXIV, Wien, 2001, 39. és köv.; a bíróság kijelöléséről a csekély értékű követelésekkel kapcsolatos eljárásokról lásd különösen 79. és köv.

⁸⁵ Justizministerialerlaß 5. 6. 1873 Z 6679, a csekély értékű követelésekről szóló törvény végrehajtásáról, In: *Die allgemeine Gerichtsordnung, die Gesetze über die besonderen Verfahrensarten in Streitsachen, darunter Bagatell- und*

Mahnverfahren, samt allen darauf bezüglichen Verordnungen, MTA VI/210, Wien, 1885, 269. és köv. (I. és II. cikk). SCHNEIDER *i.m.* 82. Ennek nyomán azonban a parlamenti vitában kifejezetten megemlítették a bírói függetlenséget mint a kis értékű követelésekre vonatkozó eljárás sikerének egyik feltételét.

⁸⁶ FREDL, Alexander: *Pro iudice. Beiträge zu einer Reform der Gerichtsverfassung*, Wien, 1896, 17–18.

⁸⁷ A polgári igazságszolgáltatás reformja a bírói függetlenség átmeneti felpuhulásához vezetett: 1897. július 1. és 1899. december 31. között az új bíróági törvények bevezetése és az ebből következő szervezeti változások miatt 1898. december 31-ig lehetőség volt áthelyezések és december 31-ig nyugdíjazások elrendelésére, anélkül, hogy figyelembe vették volna a bírói hatalomra irányadó rendelkezéseket: *Gerichtsorganisationsgesetz* 27. 11. 1896, *RGBl.* 217/1896, 91. §; AUBIN, Gustav: *Die Entwicklung der richterlichen Unabhängigkeit im neuesten deutschen und österreichischen Rechte*, Verlag G. Braunsche Hofbuchdruckerei, Karlsruhe, 1905, 59–60. A polgári igazságszolgáltatás reformjáról általában lásd *100 Jahre österreichische Zivilprozeßgesetz* (Hrsg. Mayr, Peter G.), Verlag Österreich, Wien, 1998; SCHÖNIGER-HEKELE,

belül is a szóbeli eljárás bevezetésével vált lehetetlenné a „bíróági segédtisztviselők” bíróként történő alkalmazása. Ennek nyomán „járásbíróságokon alkalmazott egyesbírókkal” bővítette ki az 1896. évi bíróági szervezeti törvény a „független bíróági tisztviselők” körét.⁸⁸ A bírák elkülönülése az általános közigazgatástól az egyenruha megszüntetésével, valamint a talár bevezetésével egyben láthatóvá is vált.⁸⁹ Ennek ellenére a közigazgatás részéről továbbra is történtek beavatkozási kísérletek,⁹⁰ de ez, mint a bírói függetlenség elleni újabb támadás, csak tovább erősítette a bírák hivatástudatát. A bírák szakmai öntudata nem utolsósorban a Bírói Egyesület (*Richtervereinigung*) 1907-es megalapításában jutott kifejezésre.⁹¹ (Erre később még visszatérünk.)

VI. Az 1918 és 1920 közötti időszak

Az újonnan alapított Német-Ausztria ideiglenes nemzetgyűlése⁹² 1918. november 22-én fogadta el az igazságszolgáltatásról szóló alaptörvényt (GGrG 1918). A megváltozott alkotmányos viszonyokra tekintettel ez a törvény ugyan „átvette” az 1867. évi bírói hatalomról szóló alaptörvény⁹³ rendelkezéseit, de – nem utolsósorban a Bírók Egyesületének jelentős közreműködésének eredményeként⁹⁴ – figyelemre méltó újításokat is tartalmazott. A bírói függetlenség⁹⁵ mindenekelőtt a bírák kinevezésére volt hatással, azzal, hogy személyzeti felvételi és előmeneteli ügyekben megteremtette a bíróságok autonómiáját, fokozva ezzel a rendszer hatékonyságát. Az államfői diszkréció helyett immár a kinevezésekre „személyzeti szenátusok” javaslatai alapján került sor. Eszerint nem lehetett kinevezni „a kinevezési javaslatban nem szereplő jelöltet”.⁹⁶

Bernhard: *Die österreichische Zivilprozeßreform 1895. Wirkung im Inland bis zum Ausbruch des Ersten Weltkrieges 1914*, Peter Lang, Frankfurt, 2000, 50. és köv.

⁸⁸ A „bírák” és a „bíróági hivatalnokok” közötti új feladatmegosztással kapcsolatban lásd különösen a bíróági szervezetről szóló 1896. november 27-i törvényt, *RGBl.* 217/1896; azoknak a feladatoknak a felsorolását, amelyeket a reform után is lehetett hivatalnokokra bízni, lásd RITTER VON SCHAUER, Hugo–DUBOWY, Ernst: *Die Gerichtsorganisationsgesetze und die Geschäftsordnung der Gerichte I*, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 1917, jegyzetekkel ellátott kiadás. Az új feladatmegosztást végül az Igazságügyi Minisztérium 1908. december 17-i 348. sz. rendelete (JABl 17) oldotta fel, amely a bírák hivatalos címének módosítását hozta magával. Onnantól kezdve az asszisztensek a „bíró”, a bíróági titkárok a „járásbíró” címet kapták, a korábbi „járásbíró” pedig „járásbíró és bíróági vezető” lett. A „szervezeti és hatásköri normák változása” azonban mindezt nem vonta magával, ebben ugyanis kifejezetten azt mondták ki, hogy az új címeiket elnyert bírák csak akkor tekintendők az StGG értelmében is bírónak, ha egyesbíróvá nevezték ki őket (bíróági szervezeti törvény, *RGBl.* 217/1896, 25. §) vagy, ha tanácsban szavazhattak (*RGBl.* 217/1896, 30. §).

⁸⁹ MARKEL *i.m.* 174.; SCHÖNIGER-HEKELE *i.m.* 61–62.

További újdonság volt a törvényileg egységesen bevezetett 65 éves nyugdíjkorhatár⁹⁷ a (korábbi kinevezési szabályok szerinti) élethosszig tartó kinevezések helyett. A nyugdíjkorhatár elérése előtt bírókat immár csak törvényben előírt esetekben, bírói határozat alapján lehetett felmenteni, áthelyezni vagy nyugdíjazni. Ezek a védelmi garanciák nem érvényesültek olyankor, amikor „a bíróságok összetételének megváltoztatása vált szükségessé”; ugyanakkor a korábbi rendelkezésekkel ellentétben ezt a követelményt a törvény csupán egy bizonyos időtartamra írta elő.⁹⁸ Az 1918. évi új bírói hatalomról szóló alaptörvényt „a bíróági szervezet módosításáról” szóló törvény egészítette ki.⁹⁹ E törvény 1920. december 31-ig tette lehetővé a bírák áthelyezését és nyugdíjazását „a jelenlegi bíróági szervezetben bekövetkező változások keretében, az 1918. évi bírói hatalomról szóló alaptörvény (7. §-ában meghatározott) előfeltételeinek teljesülése nélkül”.¹⁰⁰ Végül, az ügyelosztásra irányadó szigorúbb szabályozás is erősítette a bírók függetlenségét; beszámolóik szerint ez volt az a terület, amelyen 1918 előtt „sokat vétektek”.¹⁰¹

VII. Az 1920 és 1933–1934 közötti időszak

Még a fent említett átmeneti időszak vége előtt, 1920-ban hatályba lépett a szövetségi alkotmány [*Bundes-Verfassungsgesetz* (B-VG)]. Ez kimondta, hogy a bírák „bírói tisztségük gyakorlása során függetlenek” (B-VG 87. cikk), egyben garantálta a cím átruházhatatlanságát és a kinevezés állandóságát (B-VG 88. cikk). A bírókat „csak a törvényben előírt esetekben és formákban, továbbá hivatalos bírói határozat alapján lehetett tisztségükből elmozdítani,

⁹⁰ MARKEL *i.m.* 81.

⁹¹ Lásd NESCHWARA, Christian–OSTRAWKY, Karin: *Die erste Österreichische Richtervereinigung 1907–1918*, In: Helige–Olechowski (Hrsg.) *i.m.* 27–50.

⁹² BRAUNEDER, Wilhelm: *Deutschösterreich 1918. Die Republik entsteht*, Amalthea Signum, Wien–München, 2000, 177. és köv.

⁹³ *Die Verfassungsgesetze der Republik Deutschösterreich I* (Hrsg. Kelsen, Hans), F. Deuticke, Wien–Leipzig, 1919, 84. és köv., különösen 90.

⁹⁴ Lásd SZONTAGH, Viktor: *Die Richtervereinigung 1918–1938 im Spiegel der Richterzeitung*, In: Helige–Olechowski (Hrsg.) *i.m.* 51–66., különösen 52.

⁹⁵ A „bírák ügye” szempontjából meghatározónak tekintették a „bírói tisztséget”, amelynek gyakorlásában a bírák „önállóak és függetlenek”, amit ugyan Kelsen „értelmetlennek” titulált [KELSEN (Hrsg.) [1919] *i.m.* 93.], de ami valószínűleg a bírói funkció és a bírói állás korábbi megkülönböztetésére vezethető vissza.

⁹⁶ GGrG 5. §; KELSEN (Hrsg.) [1919] *i.m.* 85.

⁹⁷ GGrG 7. § (1) bekezdés.

⁹⁸ GGrG 7. § (2) bekezdés; KELSEN (Hrsg.) [1919] *i.m.* 93.

⁹⁹ G 22. 11. 1918, StGBI 39/1918.

¹⁰⁰ Uo. 1. §.

¹⁰¹ KELSEN (Hrsg.) [1919] *i.m.* 93–94.

más beosztásba áthelyezni vagy akaratuk ellenére nyugdíjazni”. Ez a rendelkezés azonban ismét csak kizárta azokat az eseteket, amelyeket „a bíróságok szervezetének megváltoztatása tett szükségessé”,¹⁰² Így a szabályozás „általánosságban” az 1918-as, a bírói hatalomról szóló alaptörvényt követte,¹⁰³ de megint csak változásokkal: különösen a tisztviselők felvételére és előmenetelére vonatkozó autonómia, amely a bírói függetlenség fő záloga, ismét kikerült a rendelkezések közül – Kelsen szerint „elsősorban politikai okokból”.¹⁰⁴ A nyugdíjkorhatár megállapítását innentől kezdve feles jogszabályokra bízta.¹⁰⁵

Az 1920. évi szövetségi alkotmány a mai bírói függetlenség alapjait teremtette meg, és arra hosszú évtizedekig hatással volt. Ezen az alapon került sor a következő években számos, széles körű reformra – kezdve máris a bírósági szervezetről szóló 1921. évi módosítással.¹⁰⁶

A folyamatos fejlődést megakasztó eseményekre is szükséges egy pillantást vetnünk.

VIII. Az 1933–1934 és 1938 közötti időszak

A Nemzeti Tanács úgynevezett „önfelszólását” követő, tekintélyelvű kormányzati kurzus kezdetével az igazságszolgáltatásba való beavatkozás is kezdetét vette.¹⁰⁷ Egy 1933. áprilisi rendelet megtiltotta minden köztisztviselőnek – így a bírónak is – az állam és az illetékes legfelsőbb állami szervek „fanyalgó bírálatát”, sőt, az ilyen jogsértéseket fel kellett jelenteni. Ez a bírák körében „izgalmat” okozott, és alkalmanként ellenállást generált. 1933 májusában új szolgálati esküt írtak elő valamennyi köztisztviselő, így a bírák számára is, miszerint többek között hűséget és engedelmességet kellett esküdni a szövetségi kormánynak. 1933 júliusától a szövetségi kormány a bírák „leváltásának” lehetőségeit tárgyalta, mert a bírói függetlenséggel „olyan gyakran visszaéltek, eltorzítva annak jelentését, hogy ebben a formában azt nem lehetett tovább fenntartani” (Dollfuß).

Habár kezdetben még cél volt a túlságosan nyilvánvaló beavatkozások elkerülése, 1934 januárjára már konkrét formát öltöttek az igazságszolgáltatás reformjára irányuló tervek. Meg kívánták szüntetni az ügyelostásban érvényesülő bírói autonómiát, valamint az általános közszolgálati törvény mellett érvényben lévő speciális bírói fegyelmi törvényt is hatályon kívül akarták helyezni. Az, hogy egy ilyen lépés milyen benyomást keltene külföldön – miszerint ez egy olyan kormány, amely bizalmatlan a saját igazságszolgáltatásával szemben, így nem is lehet jó állapotban – azonban a beavatkozás ellen szólt. Így folytatódott a kis lépések politikája: 1934 februárjában a bíróságok önkormányzati szerveitől egy kormányrendelettel elvonták (a korábban kompetenciájukba tartozó) ügyelostást, a bíróságok elnökeire ruházva azt át, a

felettes igazgatási szerveik (a felsőbb bíróság vagy az igazságügyi minisztérium elnökeinek) jóváhagyásával. Ezt a rendszert „fontos okokból” bármikor meg is változtathatták. Ezzel vált lehetővé az is, hogy bizonyos eljárásokat speciálisan kiválasztott bírákhoz rendeljenek. Ezzel egyidejűleg a bírák fegyelmi törvényét is módosították, hogy lehetővé tegyék a bírák ideiglenes alkalmazását a hivatalos székhelyükön kívül is – felpuhítva ezzel az elmozdíthatatlanság elvét. Egy esetleges „büntető áthelyezésre” akár egy másik felsőbb bírósági kerületbe is sor kerülhetett, mely akkoriban különösen súlyosan érintette a bíró személyes életkörülményeit. Az igazságszolgáltatás függetlenségébe való ilyen beavatkozások ellenére maga az elv az 1934 májusában elfogadott új alkotmányba is bekerült. Eszerint a bírák „bírói tisztségük gyakorlása során függetlenek” (101. cikk). A törvényes nyugdíjkorhatár elérésekor nyugdíjba kellett vonulniuk (erről az igazságügyi alaptörvény rendelkezett), de egyébként „csak a törvényben előírt esetekben, bírósági határozat alapján lehetett őket tisztségükből eltávolítani, más tisztségbe áthelyezni vagy akaratuk ellenére nyugdíjazni”. A korábbi időszakokhoz hasonlóan ez nem vonatkozott a „bírói szervezet módosítása miatt szükséges” áthelyezésekre vagy nyugdíjazásokra (102. cikk).

Kurt Schuschnigg igazságügyi miniszter már 1934 márciusában bejelentette, hogy a tervezett alkotmány „természetesen [...] tartalmazni fogja az igazságszolgáltatás függetlenségét és ebből fakadóan a bírák függetlenségét bírói tisztségük gyakorlása során”. Az alkotmány hatályba lépése után Otto Ender „alkotmányreform-miniszter” az új alkotmány szövegkiadásában hasonlóan fogalmazott, miszerint „természetesen [...] ragaszkodott a bírói függetlenséghez”, és ezért az „az előző alkotmányhoz képest keveset változott”. Valójában azonban ez korántsem volt olyan „magától értetődő”, mint ahogyan azt mindkét miniszter állította, hiszen a kormányon belül vitatott kérdéssről volt szó. Végül egy képmutató kompromisszum érvényesült, melyben maga az alkotmány is „optikai okokból a bírói függetlenség teljes jogát” deklarálta, ahogyan azt fentebb idéztük. Ezzel egyidőben azonban az átmeneti szervezeti törvény jelentős beavatkozás lehetőségét teremtette meg: kezdetben csak az 1935. június 30-ig terjedő időszakra korlátozva „a bírakat *ex officio* más állásba, illetve ideiglenesen vagy végleges jelleggel nyugdíjazni lehetett, anélkül, hogy ehhez bírósági határozatra lett volna szükség”, ha az érintettek „hivatali állásukban vagy általában a bírói szolgálatban való maradása nyilvánvalóan ártana az igazságszolgáltatás jó hírnevének, és különösen nem biztosítaná többé az igazságszolgáltatás pártatlanságát”. Ennek elrendelésére a Szövetségi Igazságügyi Minisztérium, azaz egy közigazgatási szerv volt illetékes – a Felsőbb Törvényszék

¹⁰² REITER-ZATLOUKAL, Ilse: *Die (Un)Abhängigkeit der Richter unter der austrofaschistischen und nationalsozialistischen Herrschaft*, BRGÖ, 2016/2, 419–420.

¹⁰³ *Die Verfassungsgesetze der Republik Deutschösterreich I* (Hrsg. Kelsen, Hans), F. Deuticke, Wien–Leipzig, 1922, 177–178.

¹⁰⁴ KELSEN (Hrsg.) [1922] *i.m.* 180; ezt Markel (*i.m.* 182.) kétpárti egyetértésként értelmezi.

¹⁰⁵ KELSEN (Hrsg.) [1922] *i.m.* 181.

¹⁰⁶ A szolgálati és pragmatikai problémákról lásd LEONHARD, Otto: *Wie aus dem richterlichen Beamten der Richter wurde*, Österreichische Juristenzeitung, 1950, 197–198.

¹⁰⁷ Bővebben lásd REITER-ZATLOUKAL [2016] *i.m.* 419–469.

mindenkori elnökének (vagy a Legfelsőbb Bíróság elnökének) meghallgatása után – még hozzá egy nem hivatalos, szolgálati utasítás útján. Bírósági fegyelmi határozatra ilyenkor már nem volt szükség.

IX. Elemző exkurzus: „Függetlenség” az *Osztrák Bírák Lapjában*

Az osztrák bíróságok történetéből fent ismertetett korszakok változásait tükrözi az *Österreichische Richterzeitung* (Osztrák Bírák Lapja) is, melyet 1907 óta ad ki az Osztrák Bírák Egyesülete.¹⁰⁸

Az *Österreichische Nationalbibliothek* ANNO projektjének keretében elvégzett digitalizálás lehetővé teszi, hogy legalább megközelítőleg megállapítsuk, milyen gyakran használták a függetlenség kifejezést önmagában vagy szókapcsolatokban.¹⁰⁹

	1907– 1918	1918– 1933	1933– 1938
„Unabhängigkeit“ [„függetlenség”]	538	187	102
„Unabhängigkeit der Richter“ [„a bírák függetlensége”]	63	10	12
„Unabhängigkeit der Rechtsprechung“ [„az ítékezés függetlensége”]	15	14	28
„Unabhängigkeit der Justiz“ [„az igazságszolgáltatás függetlensége”]	0	7	2

A táblázat jól mutatja, hogy a „függetlenség” kifejezést rendkívül gyakran használták, különösen a bírói egyesület fennállásának első éveiben, valószínűleg egyfajta „harci szólamként”. Ebben az időszakban az is elég egyértelműnek látszik, hogy a „bírák” függetlenségéről van szó. Csúpn 1933-tól kezdve, ha egyáltalán, válik a „bírói függetlenség”, mint szókapcsolat fontosabbá.

X. Az 1938 és 1945 közötti időszak

A Németországban 1933 óta kormányzó nemzetiszocialista¹¹⁰ rezsim a Führer-elvet hirdette, amellyel a bírói függetlenség elve már eleve összeegyeztethetetlen volt. Még 1933 áprilisában maga Adolf Hitler bejelentette, hogy „fenntartja a bírák függetlenségét”, ezzel egyidőben ugyanakkor a zsidó vagy politikailag megbízhatatlan bírák eltávolítását is kihirdette. Ez a szándék tükröződött az 1933. április 7-i „A hivatásos közzolgálat helyreállításáról” szóló törvényben; ez kötelezte a bírókat, mint köztisztviselőket arra, hogy „mindenkor, fenntartás nélkül” kiálljanak a

nemzetiszocialista állam mellett. Az 1937. évi közzolgálati törvény szerint ráadásul ők „a Nemzetiszocialista Munkaspárt által irányított állam akaratának végrehajtói” voltak. Más köztisztviselőktől eltérően, akiknek nyugdíjazásáról a Führer döntött, a bírákat csak a Birodalmi Igazságügyi Minisztérium által szabályozott eljárás szerint lehetett eltávolítani hivatalukból. Ebben az eljárásban a „ténybeli függetlenségnek” annyiban szereztek érvényt, hogy a nyugdíjba helyezés eleinte nem alapulhatott „a bírói tisztség gyakorlása során hozott döntés ténybeli tartalmán”. Később azonban a bírák felmentésének és áthelyezésének eseteit folyamatosan kibővítették. 1938-ban a kényszernyugdíjazás is már megengedhető volt, amennyiben egy bíró „hivatali tevékenységének jellege, különösen az általa hozott döntések, illetve a szolgálatban vagy azon kívül tanúsított magatartása” alapján bebizonyosodott, hogy „érzelmi vagy szellemileg idegenkedik a nemzetiszocializmustól”. A „ténybeli függetlenség” amúgy is korlátozott jelentése így még tovább szűkült. Ezzel szemben a bírák elmozdíthatatlansága hosszabb ideig érintetlen maradt, majd a háború alatt üresedett ki a másik szolgálati helyre történő „kirendelés” lehetőségével. Így nézett ki tehát az igazságszolgáltatás helyzete a Német Birodalomban, amikor Ausztria 1938-ban az Anschluss révén a Birodalom részévé vált. Az 1934-es alkotmány, amely legalábbis névlegesen még a bírák elmozdíthatatlanságát és áthelyezhetőségét írta elő, megszűnt; a köztisztviselők feletti joghatóság a Német Birodalomra szállt át. Csúpn néhány nap alatt felmérték az osztrák bírák személyes körülményeit, politikai beállítottságát és szakmai képességeit, és a „nem zsidó” bírókat már 1938. március 15-én feleskették Hitlerre. 1938 májusának végén bocsátották ki az „osztrák hivatásos közzolgálat átszervezéséről” szóló rendeletet”, amely lehetővé tette a bírói kar gyors „megtisztítását” az „idegen véru”, illetve politikailag megbízhatatlan „elemektől”: ennek az eljárásnak több mint 200 bíró esett áldozatul.

1942 áprilisának végén az igazságszolgáltatás került a rezsim célkeresztjébe egy „népellenes ítélet” miatt: Hitler a *Reichstag* előtt bírálta „a bírói kar hivatalos nézeteit”, és kijelentette, hogy „mostantól kezdve beavatkozik ezekbe az ügyekbe, és elmozdítja hivatalából azokat a bírókat, akik nyilvánvalóan nem értik az idők szellemét”. Az addig működő fegyelmi bírások már nem látta megfelelőnek (azaz elégségesnek), mert ott „az a régi elv érvényesült, hogy egy varjú nem szúrja ki a másik szemét”. Ezzel 1942 áprilisában hivatalosan is megszűnt a bírók függetlensége és elmozdíthatatlansága.

Azonban a *Führer*nek a *Reichstag* által ráruházott előjoga, hogy a számára nemkívánatos bírókat eltávolítsa hivatalukból, aligha járt azonnali gyakorlati következményekkel, ugyanis rendszerint továbbra is a közzolgálati jog eljárási szabályait alkalmazták, amelyek az alapos vizsgálat mellett az érintett meghallgatását is előírták. Ezzel együtt a Führerre ruházott hatáskörök mégsem voltak

und Richterausbildung im nationalsozialistischen Deutschen Reich, In: Hrsg. Kohl-Reiter-Zatloukal i.m. 83. és köv.; REITER-ZATLOUKAL, Ilse: *Richterbild und Richterausbildung in Österreich unter der NS-Herrschaft*, uo. 109. és köv.

¹⁰⁸ NESCHWARA–OSTRAWKY i.m. 27–50.; SZONTAGH i.m. 51. és köv.

¹⁰⁹ A fáradságos számolásért Michael Porodkónak tartozom köszönettel.

¹¹⁰ E fejezethez lásd REITER-ZATLOUKAL [2016] i.m., valamint REITER-ZATLOUKAL, Ilse: *Richterbild*

teljesen értelmetlenek, hiszen, ahogy Joseph Göbbels fogalmazott, azok „pszichológiai okokból szükségesek a bírók számára”. És valóban, azok „valóságos sokkot” keltek a bírói karban, a náci rezsimnek való megfelelésre kényszerítve őket. Mivel a bírónak immár „az elbocsátástól kellett rettegniük” még akkor is, „amikor a törvény és a rend szerint ítélték”, szükségük volt némi útmutatásra. A birodalmi igazságügyi minisztérium ezért úgynevezett a „bírákhoz intézett levelekben” közvetítette a rezsim „nézetét” arról, „miként is vélekednek az igazságügy vezetői a nemzetiszocialista jogalkalmazásról”. Mindennek bevallottan az volt a célja, hogy a „bíróknak megadja azt a belső biztonságot és szabadságot (!)”, hogy „megtalálják a helyes döntést”.

XI. Az 1945 utáni időszak

1945 májusában az alkotmányos, jogi és közigazgatási átmenetet szolgáló törvények visszaállították az 1933. évi, illetve az 1938. évi állapotokat.¹¹¹ Az igazságszolgáltatás így lényegében azokat az 1920. évi szövetségi alkotmányon (B-VG) alapuló normákat vitte tovább, amelyek a tekintélyelvű rendszerekhez való fordulat előtt voltak érvényben. Az első köztársaság idején hangoztatott kritikák és elvárások ezzel ismét felmerültek. Külön bírósági szolgálati törvény azonban sokáig nem született: a bírák továbbra is a hivatásrend szempontjából problematikus általános közszolgálati törvény hatálya alá tartoztak. A bírói karnak az általános közszolgálatról való elszakadásának folyamata, mely a 19. században az önálló fegyelmi törvénnyel kezdődött, csak 1962-ben, egy önálló bírósági szolgálati törvénnyel tért (ideiglenesen) nyugvópontra.

A mai közbeszédben valószínűleg többször szólnak az „igazságszolgáltatás függetlenségéről”, mint a „bírói függetlenségről”.¹¹² Ebben az összefüggésben a „bírói kar” többet takar, mint a kinevezett bírák jogi pozícióját: egyrészt e fogalom a bírói pozíció elnyerésének feltételeit is magában foglalja.¹¹³ Másrészt, ami valószínűleg még ennél is fontosabb, 2008-ban az ügyészek is „a rendes igazságszolgáltatás szerveivé” váltak (ezt a szövetségi alkotmány 90a. cikke említi).¹¹⁴ Ez egy büntetőeljárás reformnak köszönhető, amely

(különösen a nyomozó) bírói munkát az ügyészekre ruházta át.¹¹⁵ Ezt a tágabb értelmezést erősítette meg az ügyészeknek az új „bírákról és az ügyési szolgálatról szóló törvénybe” történő integrálása.¹¹⁶ A „Szövetségi Ügyészség” mint az ügyészségek független irányítószerve máig megoldatlan kérdés, és évek óta foglalkoztatja az osztrák közvéleményt, azzal, hogy azt a híradásokban az „igazságszolgáltatás függetlenségének” egyik aspektusaként jelenítik meg.

Következésképpen a közelmúlt fejleményei is azt a kezdetben megfogalmazott állítást látszanak alátámasztani, miszerint a bírói függetlenség története inkább hasonlít egy maratonhoz, mint egy sprinthez, és egyáltalán nem világos, hogy ebben a folyamatban már túlvagyunk-e a 40. kilométeren.

¹¹¹ Részletesen lásd BRAUNEDER [2009] i.m. 259.; *Rechts- und Verfassungsgeschichte* (Hrsg. Arbeitsgemeinschaft Österreichische Rechtsgeschichte), Facultas, Wien, 2022, 4181–4183. széljegyszám.

¹¹² Ez elsősorban a szerző személyes benyomása volt, amelyet később a „Rechtsdatenbank – RDB”, egy vezető osztrák jogi adatbázis elemzése is megerősített. Az „Unabhängigkeit der Richter” („A bírói függetlenség”) 86 találatot, az „Unabhängigkeit der Justiz” („A bírói kar függetlensége”) 427 találatot eredményezett (eredmények letöltése: 2023. március 5.).

¹¹³ A bírák felvételéről általában lásd GRÜNSTÄUDL, Georg: *Richterauswahl und Richterausbildung im Systemvergleich. Österreich, Deutschland und die Schweiz seit 1945*, Justizforschung 16, Wien, 2018. A felvételi eljárásoknak a bírói függetlenségre gyakorolt hatásáról nemrég ALTMANN, Christoph–HINGER, Reinhard: *Vorerst wieder in der Schublade*

gelandet. Geplante Neuerungen im Aufnahmeverfahren zur Stärkung der richterlichen Unabhängigkeit in der Justizverwaltung, Richterzeitung, 2022/10, 216.

¹¹⁴ A B-VG 90a cikkét az Art. 1 Z 19 BGBL. 2/2008 vezette be.

¹¹⁵ A reformot több törvény útján hajtották végre: BGBL. I 109/2007 (*StrafrechtsänderungsG.*), valamint BGBL. II 396/2007 (*Durchführungsverordnung zum Staatsanwaltschaftsgesetz*), BGBL. I 19/2004 (*Strafprozessreformgesetz*), BGBL. I 93/2007 és BGBL. I 112/2007 („*Begleitgesetz*”), lásd SCHINDLER, Thomas: *Das Verhältnis der Akteure. Auswirkungen der StPO-Reform*, In: SIAK-Journal – Zeitschrift für Polizeiwissenschaft und polizeiliche Praxis, 2008, 38–56. DOI: 10.7396/2008_1_E, 6.3.2023.

¹¹⁶ Art. 4 BGBL. 96/2007.

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírósági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Ábrahám Márta, a Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet igazgatója

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró
Dr. Fekete Ildikó Katalin, kúriai tanácselnök

Jogi szaknyelvi lektor:
Bódiné dr. habil. Beliznai Kinga tanszékvezető egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbírói Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)
